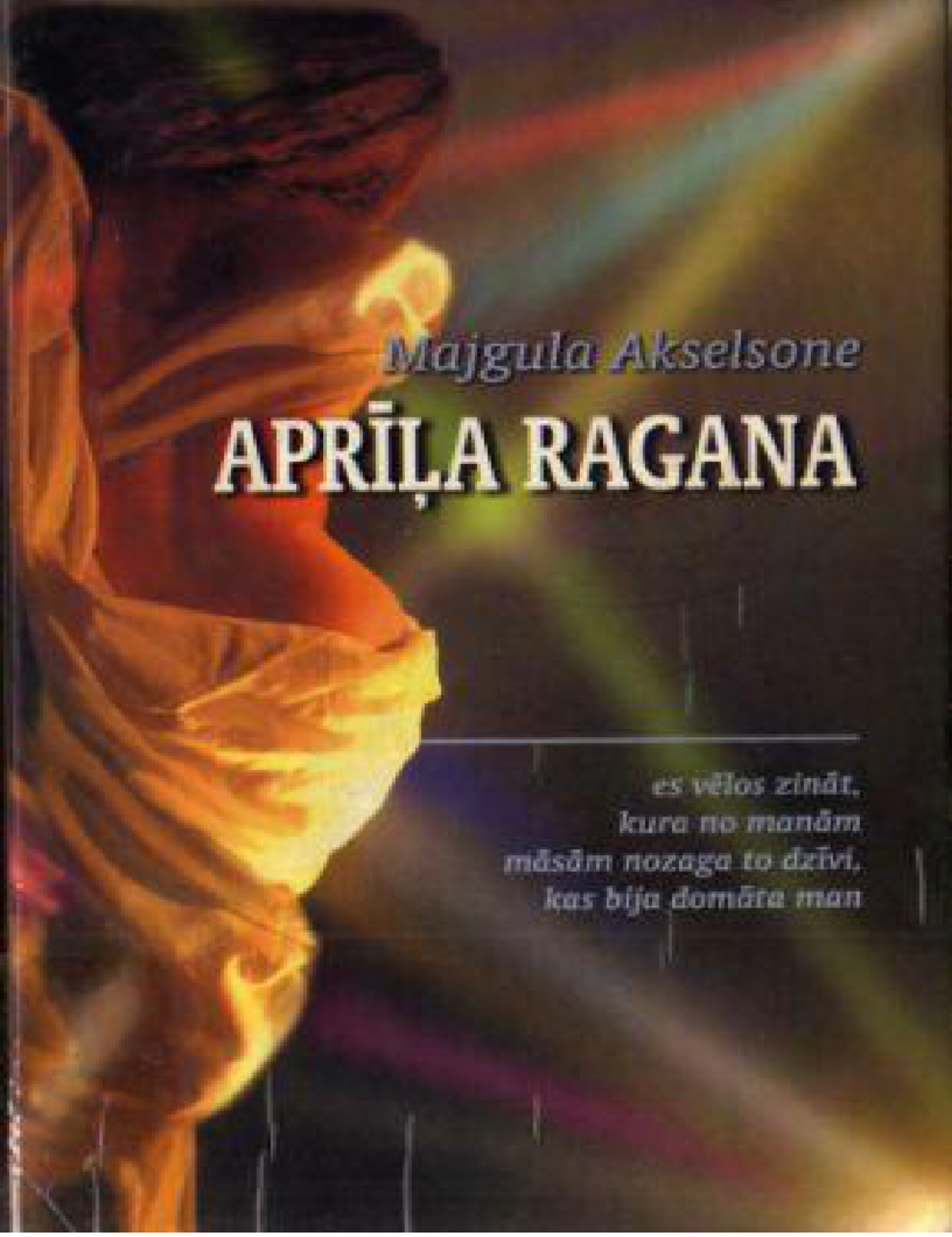
Majgula Akselsone
APRĪĻA RAGANA
es vēlos zināt,
kura no manām
māsām nozaga to dzīvi,
kas bija domāta man

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Majgula Akselsone

Aprīļa ragana

No zviedru valodas tulkojusi Rute Lediņa 2003

"Ceturtdien es sapņoju par tevi.

Visu nakti." Es smaidīju viņpus vērtajiem plakstiem. Tas bija šīs cenas vērts.

Majgula Akselsone (dz. 1947) ir viena no populārākajām Zviedrijas žurnālistēm. "Aprīļa ragana" ir viņas otrais romāns, kas daudzējādā ziņā radījis sensāciju neilgā laikā pārdots vairāk par 200 000 eksemplāriem.

Romāns apbalvots ar Zviedrijas nozīmīgāko literatūras prēmiju Augustpriset.

Atceros brīdi, kad pieliku punktu Majgulas Akselsones grāmatas tulkojumam. Reizē ar prieku par padarīto darbu mani pārņēma žēlums, jo "Aprīļa ragana" no šī brīža turpinās tālāko ceļu bez manis. Romāns mani bija savaldzinājis ar intelektuālo spriedzi, ar rakstnieces apbrīnojamo izdomu darbības risinājumā. Tas bija bagātinājis arī mani pašu. Priecājos, ka šo zviedru rakstnieces radīto pasauli esmu atklājusi arī latviešu lasītājiem.

Rute Lediņa, tulkotāja

Majgula Akselsone ir uzrakstījusi aizraujošu romānu. Tas ir kā mūsu dzīves spogulis, kā pērle patīkamai laika kavēšanai. Varbūt pat paaudžu romāns.

Svenska Dagbladet

"Aprīļa ragana" noslēpums, kam lasītājs tuvojas soli pa solim. Apbrīnojama ir rakstnieces prasme saglabāt intrigu, individualizēt tēlus, retrospekcijās atklājot katras literārās varones raksturu un tā izveides cēloņus, liekot iedzīvoties viņu likteņos un uzskatos.

Pagātnes un tagadnes traģika un nākotnes izredzes. Vai tiešām katrs ir savas laimes kalējs? Vai kāds var nozagt otram paredzēto dzīvi? Jautājumi, jautājumi tie nedod miera vēl ilgi pēc romāna izlasīšanas.

Saistoša grāmata. Spēcīga grāmata. īsi sakot laba literatūra.

Majgula Akselsone APRĪĻA RAGANA

Mākslinieks Aigars Truhins

Noskannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants Ločmelis

Šis romāns ir tīrs izdomājums. Protams, Vadstenā ir gan ambulance, gan invalidu slimnīca, tāpat kā Kirunā atrodas astrofizikas institūts, taču neviena no šīm iestādēm nav identiska grāmatā attēlotajām. Ari cilvēku tēli un notikumi radušies manā galvā, tomēr ar zināmu Reja Bredberija palīdzību viņš jau kopš vairākiem

desmitiem gadu licis man prātot par aprīļa raganām.

Autore

-
- VIĻŅI UN DAĻIŅAS
- KRASTĀ IZMESTA MALKAS PAGALE
- CITUR
- SODA EKSPEDĪCIJAS
- SŪKŅA DVĪNIS
- garīgi traumētais smaids
- ĶirŠogu princese
- SVARU kausĀ
- mean woman blues Sliktas sievietes blūzs
- Mirušo procesija

Majgula Akselsone
APRĪĻA RAGANA
.

VIĻŅI UN DAĻIŅAS

Neutrinos they are very small
They have no charge and have no mass
And do not interact at all
The earth is just a silly ball
To them, through which they simply pass
Like dustmaids down a drafty hall
Or photons through a sheet of glass…
John Updike"

4 Neitrino tiešām loti mazi Bez lādiņa, bez masas Tā pareizi to lasi Viens otru netraucē nemaz Tiem zeme atkal muļķa lode Tie cauri viegli iziet tai Kā apkopējas zālei netīrai Vai fotons glāžu istabai…

Džons Apdaiks (No angļu valodas atdzejojis Pēteris Lediņš.)

"kas tu esi?" jautā mana māsa. Viņa ir jūtīgāka par citiem, vienīgi viņa dažbrīd apjauš manu klātbūtni. Tagad viņa izskatās pēc putna, stāvēdama ar izstieptu kaklu un pētoši lūkodamās dārzā. Pāri baltajam naktskreklam viņai mugurā uzmests tikai pelēks rītasvārks, un, kā šķiet, viņa nemaz nejūt, ka nakts salna vēl arvien kavējas tepat. Rītasvārks ir vaļā, un josta nesasieta nokarājas vienīgajā cilpā. Kā šaura astes spalva tā gulstas uz virtuves kāpnēm aiz viņas.

Spējā kustībā viņa pagriež galvu, ieklausās dārzā un gaida atbildi. To nesagaidījusi, viņa atkārto jautājumu, tagad jau bažīgāk un griezīgākā balsī: "Kas tu esi?"

Viņas elpa veido mazus baltu spalvu pušķīšus. Tas viņai piestāv. Viņa ir ēterisks tips. Kā migla, es nodomāju jau tobrīd, kad viņu pirmoreiz ieraudzīju. Tā bija karsta augusta diena pirms daudzām vasarām, vēl ilgi pirms tam, kad nonācu aprūpes namā. Hubertsons bija parūpējies, lai mani ar ratiņkrēslu izstumj ārā un novieto ēnā zem lielās kļavas, kad teju teju bija jāsākas ārstu konferencei invalīdu slimnīcas sapulču zālē. It kā nejauši viņš auto stāvvietā saskrējās ar Kristīņu Vulfu un it kā nejauši aicināja viņu izvēlēties tuvāko ceļu pāri plašajam zālājam, kur sēdēju es. Viņas laiviņas dziļi grima mīkstajā zālē, un, kad abi nonāca uz grantētā ceļa, sieviete uz bridi apstājās un pārbaudīja, vai pie zolēm nav pielipusi zeme. Tikai tad es ieraudzīju, ka viņai kājās zeķes, lai gan laiks bija karsts. Viņa bija tērpusies greznā blūzē, pusgaros svārkos un zeķubiksēs. Viss baltā un pelēkā krāsā, tikai dažādos toņos.

"Tava lielā māsa ir tāda dāma, kas mazgā rokas hlorīnā," teica Hubertsons, pirms viņu man parādīja.

Pavirši skatoties, tas bija labs raksturojums. Tomēr nepietiekams. Kad es viņu tagad īstenībā redzēju, man viņa gan pēc krāsas, gan formas izskatījās visai nenoteikta, turklāt šķita, ka matērijas likumi uz

viņu neattiecas, ka viņai piemīt spēja līdzīgi dūmiem izslīdēt caur aizvērtiem logiem un aizslēgtām durvīm. Vienu mirkli man likās, ka Hubertsona roka iziet cauri viņas augšdelmam, kad vīrietis paliecās uz priekšu, lai viņu atbalstītu.

Visā visumā tas nemaz nebūtu tik dīvaini. Mēs bieži aizmirstam, ka tā dēvētie dabas likumi ir tikai mūsu vienkāršotie priekšstati par īstenību, kas ir pārāk sarežģīta, lai mēs to varētu saprast. Kā, piemēram, tas, ka mēs dzīvojam daļiņu mākonī, kurām trūkst masas; tie ir fotoni un neitroni. Un vēl tas, ka visa matērija arī tā, kas atrodas cilvēka ķermenī, sastāv galvenokārt no tukšuma. Attālumi starp atomu daļiņām ir tikpat lieli, cik starp kādu zvaigzni un tās planētām. Tātad virsmu un cietību rada nevis daļiņas pašas, bet tie magnētiskie lauki, kas tās satur kopā. Bez tam kvantu fizika māca, ka vissīkākie matērijas elementi nav vienīgi daļiņas. Tie ir ari viļņi. Vienlaikus. Dažiem no tiem piemīt arī spēja vienā un tajā pašā bridi atrasties dažādās vietās. Vienas mikrosekundes laikā elektrons izmēģina savas iespējamās pozīcijas, un šajā acumirkli visas tā iespējas ir vienlīdz iespējamas.

Tātad viss plūst. Kā jau zināms.

Uz šāda fona nemaz nav tik dīvaini, ka dažs labs no mums var pārkāpt fizikas likumus. Bet, kad Hubertsona roka sasniedza Kristīņu, kas stāvēja uz vienas kājas un pārbaudīja savu zoli, tad izrādījās, ka viņas kontūras ir tikpat noteiktas kā visiem citiem cilvēkiem. Viņa roka satvēra Kristīnas augšdelmu un tur ari palika.

Gadu gaitā viņa nav kļuvusi mazāk caurspīdīga; vēl joprojām viņa izskatās tā, it kā jebkurā bridi varētu izšķīst un pievienoties viļņu un daļiņu kustībai vienā vienīgā jūklī.

Bet, protams, tā ir tikai ilūzija, patiesībā Kristlna ir cilvēka matērijas pikucis, kas cieši turas kopā. Pat ļoti cieši.

Un tagad viņas elektroni ir izlēmuši ieņemt jaunu stāvokli. Viņa samirkšķina acis un aizmirst mani, saņem rītasvārku ciešāk ap augumu un dodas pa dārza taciņu uz pastkastīti pēc rīta avīzēm, un zem viņas zābakiem žļurkst kūstošais sniegs.

Vēstule atrodas kastītes pašā apakšā. Kad viņa to ierauga, caur dārzu kā viegls vējš aizšalc tāds kā baismu vilnis. Astrīda, viņa domā, bet tūlīt pat atceras, ka Astrīda mirusi, ka patiesībā tas noticis pirms trim gadiem. Tas viņu nomierina. Viņa paņem avīzes padusē un sāk iet atpakaļ uz māju, tajā pašā laikā aplūkodama aploksni no visām pusēm. Viņa neskatās uz kājām.

Tieši tādēļ viņa paklūp uz beigtās kaijas.

Tajā pašā brīdi mana otra māsa atver acis viesnīcas istabā Gēteborgā, strauji tverdama pēc elpas. Tā viņa mostas vienmēr; kādu sekundi viņa ir pārbijusies, pirms atceras, kas viņa ir un kur atrodas. Rīta panika norimst, un viņa gandrīz iegrimst atpakaļ miegā, bet tad saņemas un izstiepj rokas pret griestiem. Ak Dievs! Viņai nu gan nav

laika te gulšņāt un vāļāties! Šodien viņa taču izmantos šo parasto ceturtdienu, lai ietu pati pa savām pēdām. A walk down Memory Lane!" Viņa šo ceļu ir gājusi ari agrāk, bet pēdējā reize bijusi ļoti sen.

Margarēta pieceļas gultā sēdus un taustās pēc cigaretēm. Pirmais dūmu ievilciens liek viņai nodrebēt, ir tāda sajūta, it kā āda atdalītos no miesas un sāktu lidināties dažus milimetrus virs tās. Viņa paskatās uz savām rokām. Tās ir kailas, balti bālas un kaulainas. Viņa ir aizmirsusi savu vienīgo naktskreklu pie Klāsa…

Lai gan Margarēta ir pārliecināta smēķētāja, svaigs gaiss viņai tomēr ir ļoti svarīgs. Aizsegusi savu kailumu ar segu, viņa iet pie loga un plaši to atver. Pēc tam paliek stāvam aukstumā un skatās ārā zilpelēkajā ziemā, kas jau iet uz pavasara pusi.

Nekur citur Zviedrijā gaisma nav tik neglīta kā Gēteborgā, viņa domā. Tā ir parasta un labi pazīstama doma. Tā viņa mēdz sevi mierināt, kad mājās Kirunā tumsa viņu spiež pie zemes. Viņai tomēr ir veicies, par spīti visam. Viņa mierīgi būtu varējusi nodzīvot visu dzīvi zem Gēteborgas metāliskajām debesīm, ja nebūtu kaut kas noticis. Kāds gadījums Tanumā…

Margarēta ievelk dūmus un, apmierināti smaidīdama, ļauj tiem izplūst gaisā. Šodien taču viņa dosies uz Tanumu. Pirmo reizi vairāk nekā divu gadu desmitu laikā viņa atgriezīsies vietā, kas noteica viņas pieauguša cilvēka dzīvi.

Toreiz viņai tikko bija palicis divdesmit trīs un viņa bija pusgatava arheoloģe. Visu karsto vasaru viņa bija rakusi, sijājusi un slaucījusi viršu klajuma smiltis, lai atbrīvotu vēl kādu senu zīmējumu, un visu laiku viņā

" Lejup pa Atmiņu ielu. (Angļu vl.) **bija vibrējusi kāda stīga neizsakāmās gaidās. Šī stīga vibrēja Fleminga dēļ; viņš bija dāņu viesprofesors ar tumšu balsi un šaurām acīm. Jau tolaik Margarētai, maigi izsakoties, bija zināma pieredze ar pusmūža vīriešiem, un tagad viņa lika lietā visus trikus un paņēmienus, kādus apguvusi. Viņa nodūra acis un ātri izlaida roku caur matiem, kad vīrietis uz viņu paskatījās, izslēja krūtis un ejot šūpojās gurnos, zemā balsī smējās un kafijas pārtraukumu laikā dūdoja par viņa jokiem.**

Sākumā viņš bija vairāk nobijies nekā glaimots. Protams, viņš bieži meiteni uzmeklēja, viņš smaidīja, ja to darīja Margarēta, un smējās viņai līdzi, bet pats neizrādīja nekādu iniciatīvu. Toties viņš arvien biežāk gluži nesakarīgi minēja sievu un bērnus, savu vecumu un pienākumus. Bet Margarēta neatlaida tvērienu. Viņai bija fantastisks raksturs kā toreiz, tā tagad, un, jo cītīgāk Flemings izvairījās, jo neatlaidīgāk viņa meklēja tā skatienu. Viņai šis vīrietis bija jādabū!

Problēma bija vienīgi tā, ka Margarēta īsti nezināja, kāpēc šis

vīrietis viņai vajadzīgs.

Viņiem vajadzētu vienam ar otru gulēt. Skaidrs, ka tā. Vakaros savā teltī viņa bieži iztēlojās, kā Flemings ar vienu roku sagrābs viņu ap vidu, kamēr ar otru tajā pašā laikā vērs vaļā bikšu priekšu. Viņš drebēs un taustīsies, bet viņa tam nemaz nepalīdzēs, tieši otrādi, viņa to aizkavēs un, piespiedusi savu kaunumu pie viņējā, izdarīs apļveida kustības. Bet, kad bikšu priekša būs pilnīgi vaļā, viņa tur iebāzīs roku un saņems saujā vīrieša locekli, kas vibrēs un piebriedis kā tāds bezformigs kunkulis zem apakšbikslšu baltā kokvilnas triko, un pēc tam viņas pirksti virzīsies tālāk viegli kā tauriņa spārnu vēdas.

Bet gulēšana ar viņu bija tikai ceļš. Nevis mērķis. Margarēta nojauta: būs jāsamierinās ar to, ka viņas bauda atspoguļosies Fleminga baudā, bet patiesībā viņai tas bija vienalga.

Viņā bija vēl kāds tukšums, ko vajadzēja piepildīt, bet viņa zināja, ka tas notiks vēlāk, kad, vasaras nakts apņemti, abi gulēs viršos. Tad Flemings kaut ko sacīs vai darīs ko tieši, to viņa nezināja un šis kaut kas uz visiem laikiem piepildīs viņas ķermeņa dobumus. Pēc tam viņa dzīvos apmierināta. Piepildīta uz mūžu.

Un beidzot tas notika. Kādu vakaru Flemings apskāva viņu ap vidu un sāka neveikli darboties ap savu bikšu priekšu. Margarēta paņēma saujā viņa locekli, iekāre vairs ilgāk neļāva gaidīt, un viņa noslīga viršos zem Fleminga. Tad viss bija pāri, jo, kad vīrieša loceklis kļuva ļengans, viņam nebija nekā, ar ko piepildīt Margarētu. Viņa smagums, kas tikko bija kā mierinājums un solījums, tagad kļuva smacējošs un draudīgs. Viņa nogrūda vīrieti malā un tvēra pēc elpas. Viņš nekādi nereaģēja, vienīgi norukšķējās un mainīja stāvokli. Cieši aizmidzis, viņš gulēja ziedošajos viršos.

Vēl šodien Margarēta nezina, kā tas notika, ka viņa piecēlās un gāja. Tas būtu vairāk izskatījies pēc viņas, ja viņa būtu palikusi turpat un dūdojusi Fleminga azotē, ja viņa dažus mēnešus būtu apmierinājusies ar saņemtajām druskām un tūlīt pat nebūtu cerējusi uz citām, mazliet lielākām drupačām. Bet vilšanās atstāja mutē rūgtu garšu un lika viņai vilkt kājās šortus un iet projām. Ar nolūku viņa devās nepareizā virzienā, projām no izrakumiem un arheologu teltīm, pretī kaut kam citam…

"Ak tu, mazā meitenīte!" Margarēta mierinoši saka, kad divdesmit piecus gadus vēlāk stāv pie atvērta loga. Viņa izbāž roku no segas, ko apņēmusi apkārt; žests ir meklējošs, it kā viņa gribētu izstiept roku cauri laikam un sasniegt nepiepildīto meiteni, kas iet pa Tanumas virsāju.

Bet tajā pašā acumirklī viņa saprot, ko šāds žests pauž par viņas īstenības izpratni, viņa aprauj šo kustību un ļauj rokai mainīt virzienu. Tā satver cigareti un nodzēš.

Margareta ir fiziķe, un kā tādai viņai no modernās fizikas ir

mazliet bail. Dažreiz viņai šķiet, ka tādi jēdzieni kā laiks un telpa, un matērija izšķīst viņas acu priekšā, un tad viņai jāapstājas, jāiegrožo straujā fantāzija un jāiestāsta sev pašai, ka, no cilvēku viedokļa, nekas nav mainījies. Šeit, uz zemes, matērija vēl arvien ir cieta un laiks ir upe, kas plūst caur pasauli no dzīves sākuma līdz beigām. Vienīgi teorijā, viņa saka sev, laiks ir tikai ilūzija; cilvēkam tas ir īsts, un tādēļ mēģinājumi to pieveikt norāda vienīgi uz viņa neprātību. Piemēram, mierināt sevi, iedomājoties, ka tu esi tā pati, kas pirms divdesmit gadiem.

Viņa ar blīkšķi aizver logu, aizvelk aizkarus un ļauj segai nokrist uz grīdas. Viņa izstaipās. Tagad viņa ies dušā un saposīsies, tad dosies ceļā ar Klāsa nekopto, veco auto vispirms uz Tanumu, tad uz Mūtalu un pamazām virzīsies uz Stokholmu. Garlaicīgā konference, kuru viņa tikko pārcietusi Gēteborgā, ir izpildījusi savu uzdevumu. Viņa varēs iztikt bez Kirunas un savas nolāpītās disertācijas veselu nedēļu! Duškabīnē atgriežas atmiņas. Pēkšņi viņa redz savā priekšā Flemingu, atceras viņa pabailīgo smaidu un izteiksmīgos čukstus dienu pēc tam. Tas taču bija brīnišķīgi, vai ne? Un, protams, brīnišķīgi būs ari šonakt? Un rudeni viņš parūpēsies, lai kļūtu par Margarētas zinātnisko vadītāju…

Tagadējā Margarēta paceļ seju pret ūdens strūklu un aizver acis. Viņa redz jauno Margarētu mierīgi smaidām un dziļāk pārliecamies pār darbu.

"Diemžēl," viņa saka. "Diemžēl, Fleming. Nekas neiznāks…"

"Kāpēc?" viņš dāniski vaicā.

Viņa pagriež galvu un paskatās vīrieti.

"Jo man pietiek arheoloģijas. Rudeni es studēšu fiziku. Šonakt izlēmu."

Tagadējā Margarēta sausi iesmejas, atcerēdamās viņa izskatu.

Mana trešā māsa guļ uz matrača un mirkšķina acis. Vispār viņa guļ pilnīgi nekustīgi.

Birgitai nav gultas. Viņai nav arī matrača pārvalka; viņa novietojusies tieši uz netīri dzeltenā porolona. Rokas izplestas, no kreisā mutes kaktiņa tek šaura siekalu strūkliņa…

Viņa izskatās nožēlojami. Kā krustā sista kviešu miltu mīkla.

Tomēr viņa domā par skaistumu un atceras laiku, kad piecpadsmit gadu vecumā viņu Mūtalā uzskatīja par Merilinas Monro pienbalto līdzinieci. Uz grīdas turpat blakus guļ Rogers, tievs un mazs, īsts knauķis no vīrieša, ar taukainiem matiem un netīri pelēkiem bārdas rugājiem. Tieši viņa dēļ Birgita nevar gulēt, tieši viņa dēļ piespiež sevi atcerēties laiku, kad pati bija skaista. Un pašlaik viņai gandrīz jau laimējas. Viņa redz Dogenu izslīdam no sava auto, aizcērtam durvis un skatāmies apkārt. Auto stāvvietā ir kluss, dzirdama vienīgi Klifa Ričarda balss, kas plūst no pārnēsājamā

magnetofona. Visu skatieni ir pievērsti Dogenam, meiteņu ilgas kā tauriņi plivinās viņam pretī, puišu bezspēcība pārvēršas par pēkšņu klusumu.

Birgita zina, ka Dogens ir ceļā pie viņas, viņa to zina, pirms puisis vispār sāk iet. Un te viņš jau ir klāt, atrauj auto durvis un satver Birgitas rokas locītavu.

"Tagad tu esi mana meiča," viņš saka. Vairāk neko. Tikai to vien.

Kā filmā, domā Birgita jau tūkstošo reizi mūžā. Tas tiešām bija kā īstā filmā. Un filma griežas tālāk; kora dziesmas un stīgas piepilda Visumu, atceroties, kā viņš to noguldīja uz motora vāka un noliecās, lai pirmo reizi noskūpstītu…

Bet Rogers miegā sakustas, un tāpēc filma pārtrūkst, kaut kas noskrapst, un attēls izgaist. Viņa pagriež galvu un paskatās uz vīrieti, nāsīs iesitas viegla amonjaka dvaka. Uz viņa bāli zilajiem džinsiem redzams tumšs, slapjš plankums, kas izplešas no bikšu atveres pār kreiso cisku…

Birgita ir pārguruši, bet, ja viņai būtu kādas spēka paliekas, viņa uzveltos šim tārpam un nosmacētu to ar savas miesas svaru. Bet viņai spēka nav itin nemaz. Viņa pat nespēj aizspiest ar rokām ausis, lai nedzirdētu Rogera balsi. Bet vispār jau tam nebūtu nekādas nozīmes. Vārdi ir pateikti, un viņa sacītais uz mūžiem iegravēts Birgitas smadzeņu garozā.

"Pie velna," viņas atmiņā Rogers saka un apsedz ar roku viņas seju. "Velna milti. Tu esi tik nesmuka kā pats nelabais, tāpēc man vairs nestāv…"

Birgita samirkšķina acis un tver pēc elpas, meklē atmiņā kora dziesmas un stīgas, Dogena lielās rokas un Merilinas Monro pienbalto līdzinieci Mūtalā. Bet filma ir beigusies, spole nežēlīgi turpina griezties, filmas gals plivinās pa gaisu, un attēli ir pazuduši.

Viņa spēji aizver acis un samiedz tās kā divas melnas svītras, mēģinot atsaukt mierinošās atmiņas. Kad tas neizdodas, viņa pa pusei paver plakstus un pablenž uz Rogeru. Šodien beidzot viņa šo pretekli trieks ratā.

KRASTĀ IZMESTA MALKAS PAGALE

"Ir pavasaris," domāja Sesija. "Šonakt es iemiesošos katrā dzīvā radībā šajā pasaulē."

Rejs Bredberijs

īsi pirms rītausmas mainAs visas gaiteņa skaņas, nakts personāla čukstus un klusinātos soļus salauž papēžu klaudzoņa un balsis stikla dzidrumā. Sākusies rīta maiņa. Bez tam šodien ir Čerstinas Pirmās maiņa. To jūt pat gaisā, tas vibrē darbošanās tīksmē, vēl pirms ierodas viņa pati. Kad rīta maiņa ir Čerstinai Otrajai, gaiss ir mierīgs un smaržo pēc kafijas.

Šodien ir trešdiena. Varbūt mani nomazgās dušā. Kopš pēdējās reizes pagājusi jau vesela nedēļa, un mana ķermeņa saldskābā dvaka kļūst nepanesama. Tā man traucē koncentrēties. Manai smaržu izjūtai nav nekādas vainas. Diemžēl.

Es pūšu iemutī gari un mērķtiecīgi, un ekrāns virs manas gultas iemirgojas.

"Vai vēlies saglabāt tekstu, pirms dators tiek izslēgts? JāNē?"

īss pūtiens. Jā, es vēlos saglabāt tekstu. Dators iedūcās un izdziest.

Tikai tagad es apjaušu, cik manas acis noguršas. Zem plakstiņiem ir dedzinoša sajūta. Kādu brīdi man jāatpūšas tumsā. Bez tam ir drošāk izlikties aizmigušai, ja Čerstina Pirmā izlemtu doties rīta apgaitā. Ja viņa mani pieķertu, ka esmu pavadījusi nomodā visu nakti, tad teiktu īsu runu par to, cik svarīgs ir normāls dienas ritms. Varbūt viņai pat ienāktu prātā norīkot savu audzināšanas patruļu iestiprināt mani braucamkrēslā un aizstumt uz kādu no mūžīgajām vientiesības sacensībām zālē. Uz atmiņas trenēšanu četrgadīgajiem. Vai bilžu bingo. Pirmā godalga vienmēr ir apelsīns, un no uzvarētāja tiek gaidīts, lai tas smaidītu un neslienātos viss pēc dalībnieka spējām -, kad velte tiek pasniegta. Tieši tāpēc es nekad neuzvaru, vienalga, cik man daudz pareizu atbilžu. Čerstina Pirmā blēdās ar rezultātiem. Pacientiem ar attieksmes problēmām kā viņa saka savā amerikanizētajā sociālajā prozā nav ļauts uzvarēt. Tad tiktu zaudēta šo vientiesības sacensību terapeitiskā vērtība. Mana attieksmes problēma ir izlikšanās, ka nespēju smaidīt. Es slienājos un taisu grimases, un izliekos izmisusi, ka nevaru vadīt mutes kaktiņus, kad audzināšanas patruļa mani kārdina ar uzvarētāja apelsīnu, bet es nesmaidu. Nekad. Un Čerstina Pirmā, kura zina, ka tas ir melīgs teātris, katru reizi kļūst neglābjami nikna. Tomēr viņa nespēj mani atklāti apsūdzēt; viņa nevar palīgmāsām pastāstīt, ka patiesībā es vienreiz esmu viņai uzsmaidījusi.

Tas bija pirms mēneša, kad nodaļā vadīju pirmo dienu. Vairākas

stundas es biju klausījusies viņas balsi gaitenī, kas brīžam jautri vāvuļoja, brīžam atkal līdzjūtīgi vaimanāja, un tas lika manai ādai sačokuroties. Viņas balss man atgādināja pārāk daudzu citu cilvēku runāšanu, un viņa panāca to, ka visas šīs balsis manās ausīs pārauga trokšņainā kakofonijā: tur bija Kārina no invalīdu iestādes, saulainā Ruta, kura vēlējās kļūt par audžumāti (bet ne jau šai te), vāciete Trūdija Neiroloģijas nodaļā un viņas pēcteces Berita, Anna un Veronika. Visām viņām bija uzmundrinošas putnu balsis, un visas uzvedās kā ielasmeitas. Viņas smaidīja un vīteroja, un dāļāja glāstus par maksu. Bet viņu rokas bija aukstas kā ledus, un cena, ko viņas prasīja, bija nesamērīga. Gods un slava.

Aprūpes namā man apkārt bija diezgan vienaldzīgas tantes ar siltām rokām un balsīm, kas nesolīja pārāk daudz, un pirms dažiem gadiem es dabūju īstu dzīvokli, un man bija pašai savi asistenti. Tie bija dažādi cilvēki, jauni vīrieši un vecākas sievietes, kas bēga no bezdarba, nogurušas mazu bērnu mātes bez izglītības un pusmūža mākslinieki, kuru sapņi par lielo popularitāti bija gaisuši. Viņi mani baroja un mazgāja, un ģērba, neprasot, lai es pateicībā viņus mīlētu. Viņu miers bija nesatricināms un iejūtīgs man ievaidoties vai arī nepatikā sasprindzinot kādu muskuli, viņi nekavējoties atlaida tvērienu un mēģināja man pieskarties no jauna un maigāk. Bet tagad ar to bija cauri. Lēkmes mani mocīja arvien biežāk un kļuva spēcīgākas, brīžam es gatavojos ieslīdēt īstā status epilepticus nepārtrauktā epilepsijas lēkmē. Un tā kādu dienu pie manas gultas stāvēja Hubertsons un, it kā kaunēdamies nolaidis skatienu, paskaidroja, ka ilgāk tā vairs nevarot turpināties. Asistentu nepietiekot, profesionāli izglītotiem mediķiem mani nepārtraukti jānovērojot vismaz dažus mēnešus, kaut vai tik ilgi, lai noteiktu un nozīmētu jaunas zāles. Tātad man jāatgriežoties slimnīcā, no kurienes viņš mani jau reiz bija izpestījis. Un balss ārā gaitenī atklāja, ka te valda persona, kas gatava labestības vārdā vai lauzt kaklu.

Tomēr es patiesībā mēģināju uzvesties pieklājīgi. Uz ekrāna uzmirgoja pieklājīgs sveiciens, kad Čerstina Pirmā ienāca manā istabā. Es tieši gatavojos pūst iemutī, iepazīstinot ar sevi, kad viņa pārliecās pār manu gultu un pagrūda ekrānu malā.

"Ak tu nabadzīte…" viņa sacīja un pastiepa roku, lai noglaudītu man vaigu.

Es nevaru kontrolēt savas spazmas, bet toreiz man laimējās. Mana galva noraustījās un pagriezās sāņus, un es nonācu tieši pareizā leņķi, lai tiktu pie viņas īkšķa. Es iecirtu tajā zobus. Es kodu. Es kodu tik spēcīgi, ka pati varēju just, kā mani priekšzobi izspiežas cauri viņas baltajai ādai un skar kaulu, līdz nākamā spazma parāva manu galvu sānis un lika atlaist kodienu. Tā bija reize, kad es smaidīju. Tas bija silts, plats un sirsnīgs smaids. Vienīgais smaids, ko es jebkad esmu

veltījusi Čerstinai Pirmajai.

Pie nākamās spazmas es atkal satvēru iemuti un sāku pūst. Es nevarēju redzēt ekrānu viņa to bija nostūmusi pārāk tālu pa labi bet tik un tā parādījās vārdi, ko es būtu vēlējusies pateikt:

"Neviens mani nesauks par nabadzīti!"

Viņa pagrūda ekrānu un, šņukstēdama bez asarām, metās ārā no istabas, ar kreiso roku satvērusi labo īkšķi augstākajā mērā nosodošā žestā. Kādu sekundi es gribēju gavilēt par savu uzvaru, bet nākamajā mirkli ieraudzīju tekstu, kas iemirdzējās uz ekrāna man virs galvas.

Neviens mani nesauks par nabadzīti! Nav slikti. Arnolds Švarcenegers to nebūtu pateicis labāk.

Un tomēr man kaut kas jāsaka. Jo nav cita stāvokļa, kas būtu novalkājis tik daudz nosaukumu kā šis; katru desmitgadi pēdējos simt gados kāds rūgts, vecs vārds tika izspļauts un vietā sameklēts jauns un mīlīgāks. Ta kroplis kļuva tizls un tizlais gaudens, tad gaudenais kļuva defektīvs un defektīvais invalids, bet invalīds kļuva par cilvēku ar iedragātu veselību, un beidzot viņš bija kļuvis par personu ar funkcionāliem traucējumiem.

Aiz katra no šiem vārdiem atrodas neprātīga cerība. Ari man par to nav nekādu šaubu. Neviens karstāk par mani nevēlas, lai kādu dienu mēs atrastu burvju vārdu to vārdu, kas visu piepildīs, kas sadziedēs ievainotas smadzenes, kas dos mugurkaulam spēju pašam sevi izārstēt un ļaus atmirušām nervu šūnām izveseļoties. Līdz šim mēs to vēl atraduši neesam. Un, ja saskaitīsim visus vārdus, kurus esam izmēģinājuši, vai to summa nebūs tāda, kā to virs manas galvas izvaidēja Čerstina Pirmā?

Gaidot šo maģisko vārdu, es tātad izvēlos stāvēt ārpus vispārpieņemtajiem aprakstiem. Es zinu, kas es esmu. Krastā izmesta malkas pagale. Saplaisājusi vraka šķēpele no kāda cita laika.

"Velns parāvis, tā vien šķiet, it kā pats gadsimts būtu sagumzījis tavu ķermeni," kādā Jaungada naktī manā dzīvoklī teica Hubertsons, būdams pilnā. Tā bija replika, kas man sadzina karstumu vaigos, bet es atļāvu savam ekrānam palikt melnam. Kādēļ gan man būtu vajadzējis atbildēt? Ak, ļauj man priekš tevis, mans mīļotais, būt reiz cilvēkam, nevis piemineklim? Kaut ko tādu sacīt nevar. Jo sevišķi tad, ja tavas kājas ir saslēgtas mūžīgā augļa stāvoklī, bet galva un rokas nepārtraukti atrodas krampjveida kustībās, seja taisa grimases un rokas plīvo kā ūdensaugi. Tad jāpiesargās no mīlestības vārdiem un jāizliekas, ka neko nedzird.

Bet es dzirdu. Es redzu. Un jūtu.

Es redzu un dzirdu, un jūtu, kaut arī viss, kas citiem cilvēkiem kontaktu uzturēšanai ir vesels un nebojāts, man ir sabojāts un sagrauts. Tikai daži tievi pavedieni savieno to, kas patiesībā esmu es, ar to, kas ir mans ķermenis. Mana balss sastāv no trīs skaņām: es

nopūšos aiz labsajūtas, es vaidu nepatikā, es bauroju kā kaujams lops, kad ciešu. To visu es spēju vadīt. Es varu ari īsāk vai garāk iepūst iemuti, šie pūtieni uz datora ekrāna pārvēršas tekstā. Turklāt es vēl arvien varu lai gan ar nebeidzamām pūlēm ar kreiso roku satvert karoti, aizvadīt to līdz šķīvim un pēc tam uz muti. Es varu košļāt un norit. Tas arī viss.

Ilgi es sev mēģināju iestāstīt, ka tajā haosā, kas ir manā ķermenī, tomēr atrodas cilvēcisks kodols. Man ir griba un saprāts, man ir sirds, kas pukst, plaušas, kas elpo, un kas vēl svarīgāk cilvēka smadzenes ar tik daudzām īpašām spējām, ka mani pat sāk mākt bailes. Tomēr drosmīgie uzskati nepalīdzēja. Beidzot es biju spiesta atzīt, ka esmu noķerta tajā noteikumu zirnekļu tīklā, ko Lielais Jokdaris pārvilcis pasaulei. Šāds uzskats pastiprinājies pēdējā mēneša laikā. Dažreiz man pat šķiet, ka Čerstina Pirmā ir Dieva sūtne, viņa mazais zirneklītis, kas kādu dienu slepus nolaidīsies pa tīklu, lai izšķīdinātu manas iekšas ar savām skābenajām siekalām un tad visu no manis izsūktu.

Jā. Tas būtu loģiski. Bet pagaidām tas nedrīkst notikt. Man atliek divi uzdevumi. Pirmkārt, es vēlos zināt, kura no manām māsām nozaga to dzīvi, kas bija domāta man.

Un pēc tam es gribu sekot savam mīļajam līdz kapa malai.

Tikai tad esmu gatava ļaut sevi iztukšot.

Tagad es viņu dzirdu. Neviens cits neatver nodaļas durvis tik klusu kā viņš, neviens tik miegaini no rītiem nešļūkā pa gaiteņiem. Šodien viņš ir mazliet nedrošs, varbūt baidās, ka pēkšņi varētu uzrasties Čerstina Pirmā un smaidīdama aizšķērsot ceļu.

Čē-Viens, tā viņš šo personu dēvē. Atšķirībā no Čē-Divi.

"Viņa ir neiespējama," viņš saka. "Visa šī pludlīnijas forma un visas šīs baltās virsmas… Nedodu ne pieci, ka viņa nav izlieta no vaniļas saldējuma. Uzsildi viņu, un viņa zaudēs gan krāsu, gan formu!"

Viņš gan tagad vairs neko daudz nedod par zīdainu ādu un spriegām dzīslām. Iespējams, ka tam ir zināma saistība ar paša novecošanu. Viņa seja ir nogurusi un kļuvusi garāka pēdējo gadu laikā, uzacis pelēkas un sakuplojušas, dubultzods piebriedis, un maisiņi zem acīm pietūkuši. Tajā pašā laikā viņa krekli izskatās arvien notraipītāki un viņa bikšu dibens arvien līdzīgāks maisam. Dažas palīgmāsas no Čerstinas Pirmās audzināšanas patruļas sauc viņu par pretīgu. Viņa pati apmierinās ar distances ievērošanu. Ja viņš pienāk pārāk tuvu, viņa strauji atkāpjas sāņus un izbrauc ar pirkstiem caur saviem garajiem matiem, it kā atbrīvojoties no pieskāriena.

Es gan nekad tā nedarītu. Ja man būtu vaniļas balts augums ar stingrām dzīslām un spēja kustēties, es bieži atļautos viņam pieskarties. Viņš ir vienīgais cilvēks, kura pieskārieni man patīk. Varbūt tas ir tāpēc, ka viņš man tik reti pieskaras. Apmēram reizi mēnesī viņš mani formāli izmeklē, bet tad aizvien klāt ir māsiņa un

viņa rokas kļūst lietišķas un bezpersoniskas. Vienu vienīgu reizi viņš izmeklēšanu ir nobeidzis ar glāstu. Tas bija toreiz, kad man bija jau ceturtais plaušu karsonis gada laikā. Ar abām rokām viņš apņēma manu galvu un pievilka mani sev klāt, piespiezdams manu vaigu pie krūtīm.

"Esi modra," viņš teica. "Arī šoreiz tu vēl nemirsi."

Pie sava vaiga es jutu viņa raupjo vilnas džemperi, kas bija uzvilkts zem baltā virsvalka. Un viņa ķermenis smaržoja pēc mandelēm…

Nūjā, tas bija pirms vienpadsmit gadiem un nekad vairs nav atkārtojies.

Dažreiz kad esam vieni viņš apsēžas uz gultas malas un glauda ar roku manu segu, bet parasti gan viņš sēž tālāk un pat neskatās uz mani. Viņš apsēžas dziļajā loga nišā un, apņēmis ar rokām ceļus, runādams skatās laukā pa logu un uzmanīgi vēro datora ekrānu, kad es atbildu. Viņam mana klātbūtne vairāk ir manos vārdos nekā manā ķermenī.

Viņš arī ir tas, kas devis man vārdus. Un ne tikai tos. Viņš man devis arī smaržu un garšu, atmiņas par aukstumu un karstumu, manas mātes vārdu un manu māsu attēlus. Viņš ir pierunājis Lietišķās mākslas apvienību piešķirt manai gultai ar rokām austus linu palagus un pateicībā nolasījis viņiem lekciju par to, kā lina cauruļveida šķiedra neļauj veidoties izgulējumiem. Viņš ir izlūdzies Rotari klubam samaksāt par manu datoru un Lauvu klubam par manu televizoru. Reizi gadā viņš mani iebāž speciāli iekārtotā invalīdu mašīnā un aizved uz Stokholmas Tehnisko muzeju apskatīt miglas kameru. Un, kad esam tur nonākuši, viņš man ļauj sēdēt stundām ilgi tumšajā telpā un vērot matērijas deju.

Visu es esmu saņēmusi no Hubertsona. Pilnīgi visu.

Es biju nogurusi un krustām šķērsām izpētīta, kad Linčēpingas neiroķirurgi pirms piecpadsmit gadiem beidzot padevās un lika mani pārvest uz hroniski slimo cilvēku centru Vadstenā. Pirmās nedēļas mani pieslēdza sistēmai, lai noturētu pie dzīvības. Es reti atvēru acis un no laba prāta nekustējos. Pēc pāris dienām jutu, kā uz maniem gurniem radās izgulējumi, lai gan mani grozīja katru otro stundu. Toreiz personāla pietika. Un tam piemita arī pienākuma apziņa. Kāda māsiņa bija sadabūjusi vecu izgriezumu no avīzes Ostgota-Correspondenten, ko pakāra man pie sienas. Attēlā biju es pati, iestutēta braucamkrēslā ar studenta cepuri pusplikajā paurī. Gada varonīgākā studente!

"Paskaties," teica apkopējas katru reizi, kad pagrieza mani pret sienu. "Vai tad tu neatceries? Tu esi malacis, kļuvi taču par studenti…"

Tolaik es vēl arvien spēju izdot vairākas skaņas, kas atgādināja parastu runu, tikai doma vien par to, ar kādām grimasēm man

vajadzētu no sevis dabūt laukā atbildi, mani galīgi nokausēja. Neko es nevēlējos vairāk par to, lai viņi aizvāktu šo briesmīgo bildi, bet es to nespēju pateikt.

Trešās nedēļas ceturtdienā atnāca Hubertsons, pirms tam viņam bija atvaļinājums. Viņš iesoļoja manā istabā, vairākkārt nokrekšķinādamies, kamēr māsiņa iepazīstināja viņu ar manu anamnēzi. Es neatvēru acis, lai uz viņu paskatītos, ārsts paliek ārsts, kas nu tur daudz ko redzēt?

Viņš pārliecās pār manu gultu un apskatīja attēlu uz sienas, pirms mani izmeklēja, bet neko neteica. Tā vietā viņš ar raupjām rokām mani braucīja un spaidīja, un taustīja tāpat, kā to darījuši simtiem citu ārstu. Tikai tad, kad viņš jau devās projām, es sapratu, ka viņš ir citāds. Apstājies durvīs, viņš sacīja: "Man šķiet, šis izgriezums jānovāc. Pielieciet to kaut kur citur, lai citi redz, bet parūpējieties, lai viņai uz to nav jāskatās…"

To pašu pēcpusdienu atnāca apkopēja ar līmlenti un izdarīja, kā viņš bija licis. Kad darbs bija galā, viņa izmēģinot pastiepa man glāzi sulas, un pirmo reizi trīs nedēļu laikā es spēju pavērt muti un padzerties.

Pēc pāris dienām viņš ienāca manā istabā ar decimetru biezu mapi padusē. Viņš nāca tieši uz manu gultu un saņēma manu kreiso roku.

"Vai šodien tu domā atbildēt uz jautājumiem?

Es truli uz viņu paskatījos, bet neatbildēju.

"Nu nekas," viņš teica un saspieda manu roku. "Viens spiediens nozīmē jā. Divi nozīmē nē."

Tā bija signālu sistēma, kuru labi atcerējos. Pati pirmā. No Invalidu nama.

"Tu esi pamatīgi izmeklēta, un tev ir uzstādīta diagnoze. Tu to varbūt jau zini. Bet vai tu zini kaut ko vairāk par sevi pašu?"

Es atvilku roku. Par to nu viņam nav nekādas daļas.

"Nebozies," viņš teica. "Vai zini, kad esi dzimusi? Un kas ir tava māte? Jā vai nē?"

Viņa tvēriens bija citāds un stingrāks.

"Nu? Jā vai nē?"

Es padevos, aizvēru acis un paspiedu viņa roku divas reizes. Viņš tūlīt atlaida tvērienu, devās pie loga, apsēdās dziļajā nišā un saņēma rokas ap celi.

"Sasodīts, tas nu gan ir fantastiski," viņš sacīja. "Tu te guli un līdz dullai galvai prāto par astronomiju un elementārdaļiņu fiziku un citām abstraktām lietām esmu lasījis tavus domrakstus! bet nezini nenieka par sevi pašu…"

Viņš apklusa un šķirstīja mapi. Es pievērsu viņam skatienu, bet patiesībā neko neredzēju. Bija vēls rudens, metās jau krēsla, un viņš

man bija tikai kontūra. Pēc brīža viņš piecēlās un atkal pienāca pie gultas.

"Ir vēl viens iemesls, kāpēc tev ir tā, kā tev ir," viņš sacīja. "Izskaidrojums. Vienmēr ir iemesls un izskaidrojums.

Es tev to varu dot. Bet jautājums ir tāds: vai tu to vispār vēlies zināt?"

Man izdevās neveikli sagrābt viņa roku, es to saspiedu, cik vien stipri spēju. Divas reizes.

"Jā, jā," viņš mierīgi sacīja. "Dari, kā gribi. Bet es rīt atkal atnākšu…"

Viņš būtu varējis piemetināt: katru rītu, līdz mūsu laiks beigsies.

Tagad viņš atgrūž vaļā durvis, ļaudams mazam saules zaķītim no gaiteņa gaismas izlēkt uz grīdas.

"Labs rīts, dāmas," viņš saka tāpat, kā teicis katru ritu piecpadsmit gadu laikā. "Kā iet?"

Es atbildu ar citātu:

"0 captain, my captain…*"

Viņš pavīpsnā un aizšļūc uz loga nišu.

"Es vēl neesmu miris. Kā ir ar māsām?"

Kad viņš ir iekārtojies krēslā, es iepūšu atbildi, tā viņam uzmirdz no ekrāna.

"Ar viņām ir apmēram tā, kā viņas to pelnījušas…"

Viņš iesmejas:

"Tieši tā es arī domāju. Tagad šīs nabaga raganas ir iecirtušas tevī nagus…"

Bija laiks, kad es uzskatīju, ka viņš rada manus nomoda sapņus. Tā es tos saucu. Otrs vārds halucinācijas bija pārāk satraucošs.

Kādu vakaru tūlīt pēc mūsu pirmās tikšanās uz skārda palodzes pie mana loga nolaidās kaija. Pavisam parasta kaija ar pelēkiem spārniem un dzeltenām kā-

' Ak, kapteini, mans kapteini… (Angļu vai.) **jām. Bet, tā kā bija auksts un pelēks novembra vakars, tad kaijai te nevajadzēja atrasties, tai būtu bijis jāaizlido pāri ūdeņiem, nonākot kaut kur pie Gibraltāra. Un ari man nebūtu vajadzīga nekāda spēja atstāt savu ķermeni un ieurbties šis kaijas spalvu rotā. Tomēr pēkšņi es tur atrados, dziļi iegrimusi balti zīdainajās dūnās.**

Vispirms es nesapratu, kas notiek, es biju bez elpas un stāvā sajūsmā, kad iegrimu šajā brīnumā. Kaijas iekšienē visas plēves mirdzēja kā perlamutrs, mitrās aknas spīdēja brūni sārtas, un kājas putna skeletā bija trauslas ar cauru vidu, it kā Lielais Jokdaris būtu domājis izgrebt sev flautu, bet pēc tam noguris un ar vieglu smīnu pārveidojis savu radījumu par visbļaurīgāko putnu ar visnejaukāko balsi. Tikai tad, kad es skatījos lejup uz zemi tālu zem mums, es aptvēru, kur atrodos. Es sēdēju kaijas melnajā acī.

Nekad neaizmirsīšu savas šausmas, to vibrējošo dārdoņu, kas vienā acumirklī aiznesa mani atpakaļ uz manu ķermeni. Es bauroju. Mute bija plaši atplesta un spļāva ārā histēriskus patskaņus guturālā jezgā. Pa gaiteni kāds sāka skriet, papēži klaudzēja pret grīdu, un sekundi vēlāk šīm skaņām pievienojās vēl citu tikpat skaļu soļu troksnis. Trīs balti tērptas sievietes saskrēja pie manām durvīm, un tajā pašā acumirklī, kad durvis atsprāga vaļā, kaija pacēlās un aizlidoja.

Šim vakaram sekoja vēl citi.

Sākumā es ļoti baidījos. Ja pa griestiem staigāja muša, es aši aizvēru acis un iestāstīju sev, ka man jāsargā savs saprāts, jo mans saprāts bija vienīgā vērtība, kas man piederēja. Dažreiz tas palīdzēja, citreiz atkal ne. Pēkšņi es spēju karāties ar galvu uz leju pie manis pašas griestiem un ar mušas prizmveida acīm vērot simtiem tās būtnes attēlu, kas atradās gultā zem manis. Tad vienā mirkli atrāvos no griestiem un kliegdama nokritu atpakaļ sevi pašā.

"Viņu moka murgi," māsas sūdzējās apgaitas laikā. "Viņa pamostas un kliedz katru nakti…"

"Ak tā," noteica Hubertsons. "Labi. Lieliski."

Bet, pavēries māsu sejās, viņš parakstīja vieglu sedatlvu.

Tolaik viņš vēl joprojām bija glīts vīrietis, protams, viņa skaistums neatgādināja drupu kaudzi kā tagad, viņu vienkārši varēja saukt par izskatīgu. Un viņš to izmantoja. Katru ceturtdienu viņš brauca uz Standard Hotel Norčēpingā un katru piektdienas ritu, ievērojami nokavējies, ienāca manā istabā ar nogurušu skatienu. Nodaļas meičas reti bija neskartas, vienmēr atradās kāda, kas ļāva savām acīm atpūsties viņējās vienu minūti par ilgu. Kad viņas mani mazgāja vai klāja man gultu, viņu stipri klusinātās sarunas galvenokārt grozījās ap Hubertsonu un ap tām sievietēm, kuras bija viņa kolekcijā. Vismaz tā bija sākumā. Kad māsas sāka manīt, ka viņš nāk uz manu istabu gandrīz katru ritu, ap mani izveidojās neliels klusuma loks. Tas bija izbrīna pilns un diezgan netaisnīgs klusums.

Es pati ari brīnījos un nesapratu, ko viņš grib. Vispār es biju satikusi ieinteresētus ārstus ari agrāk, sevišķi tajos gados, kad biju idiotisks malacis, kas tēmēja uz studenta godu, bet neviens gan nebija tāds kā viņš. Viņš tikai nāca. Dienu no dienas, ritu pēc rīta. Dažreiz viņš vispār nebilda ne vārda, citreiz atkal nepārtraukti pļāpāja veselu stundu vai vēl ilgāk. Es uzzināju viņa uzskatus par pasaules kārtību un politiku, viņa domas par pētnieku sabiedrības sabrukumu un specializācijas sistēmas ierobežotību plus vienu otru pikantu sīkumu par viņa studiju biedriem un kolēģiem. Nekas no tā mani gan neinteresēja.

Reizēm viņš mani sabaidīja. Ja viņš ieradās agri, pirms kļuva gaišs un pirms es biju kārtīgi pamodusies, tad gadījās, ka man galvā

eksplodēja zināmas bērnības atmiņas un mani sagrāba acumirklīga panika. Ēna! Bet mana sirds pārstāja dauzīties, kad viņš gāja uz loga nišu. Manas bērnības ēna nekad neatgāja tik tālu no gultas, tā gribēja būt tuvu tai bezspēcībai, kas lika loceklim piebriest. Bet Hubertsons nekad neiekāroja manu nespēku. Viņš vēlējās kaut ko citu, kaut ko tādu, ko neviens cits nekad nebija prasījis.

Kad ziema beidzās, es jau biju pieradusi, biju aizmirsusi viņa pirmo vizīti un jautājumus, ko viņš tobrīd uzdeva. Bet kādā aprīļa rītā viņam atkal rokā bija biezā mape. Viņš to nolika manas gultas kājgalī un satvēra manu kreiso roku.

"Tavu māti sauc Ellena Juhansone," viņš teica.

Es mēģināju izraut roku tik nikni, cik vien spēju, bet viņš tvērienu neatlaida.

"Tu esi dzimusi Mūtalas dzemdību namā 1949. gada 31. decembrī. Vienu minūti pirms divpadsmitiem."

Manas spazmas pieņēmās spēkā, kā tas notiek vienmēr, kad uztraucos. Es mēģināju aizvērt acis, lai izslēgtu viņu no redzesloka.

"Viņai nekad vairs nebija bērnu. Tomēr tev ir trīs māsas."

Es atvēru acis; to redzēdams, viņš zināja, ka noķēris mani uz āķa.

"Tā bija Ellena, kas izlēma, ka tavs vārds būs Dezirē. Tas nozīmē ilgi gaidītā…"

Es pablenzu viņā. Jau kopš daudziem gadiem redzu ironiju savā vārdā.

"Viss liecina par to, ka tu kā auglis esi bijusi vesela."

Liels paldies. Tas gan ir mierinājums.

"Bet kā jaundzimušai tev bija dzeltenā kaite. Ļoti nopietna. Un tolaik vēl nebija iemācījušies pārliet jaundzimušiem asinis. Tādēļ tu ieguvi savus cerebrālos bojājumus."

Brīdi pasūkājis apakšlūpu, viņš pāršķīra lapu.

"Bez tam tev arī radās daži smadzeņu bojājumi tieši dzemdību laikā. No turienes epilepsija un dažādās paralīzes. Tev kā jaundzimušai acīmredzot bijusi arī neliela smadzeņu asiņošana… Ellenas iegurnis bija deformēts angļu slimības dēļ, un viņi ļāva tai gulēt trīsdesmit stundas. Tolaik reti taisīja ķeizargriezienu…"

Vai viņa dzemdībās nomira? Vai tāpēc es tiku atstāta?

Pēkšņi manī iedegās interese. Es pieskāros Hubertsona rokai, lai viņš saprastu, ka man ir vēl jautājumi. Tomēr bija pagājuši daudzi mēneši, kopš man bija kas sakāms, un bija vajadzīgs laiks, lai atkal atrastu balsi, es izdvesu tikai vaidus un kaut kādus krekšķus. Hubertsonam acīmredzot šķita, ka manis izdotās skaņas un vēcināšanās, kas šoreiz bija bez spazmām, nozīmē protestu. Viņš tikai satvēra manu roku vēl ciešāk un piespieda pie spilvena, vēl arvien nepaceļot skatienu no saviem papīriem.

"Tava galva bija ļoti stipri cietusi, bet tu, šķiet, piedzimi laimes

krekliņā…"

Nu un tad? Ne jau to es gribēju zināt. Es biju tik saniknota, tik saniknota un izmisusi, ka mēģināju viņam iespļaut sejā. Tas gan neizdevās, es nepareizi novērtēju savas raustīšanās ritmu, un spļāviens nokrita uz sienas. Tomēr tas bija pietiekami, lai viņš atlaistu manu roku, viņš iztaisnoja muguru, atkāpās soli atpakaļ un paskatījās manī.

"Es ari esmu piedzimis laimes krekliņā," viņš sacīja. "Tas nozīmē veiksmi, tu taču to zini?"

Viņš strauji savilka seju grimasē, bet tad ļāva tai pārvērsties greizā smaidā.

"Saproti, mēs esam sevišķa suga. īpaši laimīga suga."

Viņš apklusa un novērsa skatienu, paskatījās ārā pa logu un tad sacīja tajā pašā rotaļīgajā toni:

"Patiesībā es nedrīkstētu to stāstīt, bet faktiski es pazīstu tavu māti. Nu, Ellenu. Reiz viņa bija mana dzīvokļa saimniece, bet šobrīd ir mana paciente. Pareizāk sakot, tas, kas no viņas palicis pāri…"

"Ei, klausies taču," viņš tagad saka. "Šķiet, ka tu esi kaut kur tālu. Kā tev ir?"

Es samirkšķinu acis un esmu atpakaļ pie tāda viņa, kāds viņš ir tagad. Viņš stāv pie manas gultas kājgaļa kā ēna, ko ietver agra pavasara rītausma. Gaisma viņam neglaimo, tā nosūc no viņa sejas visu krāsu, un āda izskatās kā pergaments. Es steidzīgi pūšu atbildi.

"Labi. Un tev pašam?"

Viņš ļauj jautājumam bridi karāties uz ekrāna bez atbildes. Tas mani spiež to atkārtot.

"Klausies! Kādas ir tavas vērtības?" Viņš parausta plecus:

"Neuzbāzies…"

Bet es neliekos mierā, esmu norūpējusies un pūšu tik strauji, ka iznāk kļūda.

"Runājot nopietni. Vai esi pārbaudījis?"

Viņš dziļi nopūšas.

"Jā, esmu pārbaudījis. Ir apmēram tā, kā to varētu sagaidīt. Tāpēc pieņemu mērus…"

"Papildu insulīnu? Arī šodien?"

"Mmm…"

"Īstenībā tev vajadzētu uzmanīties."

Viņš pārlaiž roku pār seju straujā kustībā un pēc tam skatās tieši uz mani.

"Tagad gan izbeidz."

Bet es nemaz nedomāju beigt. Es kampju pēc iemuša un ātri pūšu atbildi:

"Tavas analīzes varbūt būtu labākas, ja tu mazāk dzertu!"

Nezinu, kas ar mani notiek. Nevienu vienīgu reizi visu šo gadu laikā arī ne pēc tās Jaungada nakts, kad viņš līdz nemaņai piedzērās

manā dzīvoklī es neesmu likusi manīt, ka esmu redzējusi viņa ilgošanos pēc reibuma pārņemtas atpūtas. Tāds ir bijis noteikums, pirmais paragrāfs nenoslēgtajā līgumā, kas vadījis mūsu biežo tikšanos. Man ir tiesības būt gan humora pilnai, gan nekaunīgai, bet es nedrīkstu kļūt familiāra. Nekad. Tāpēc man vēderā plivinās bailes; es esmu pārkāpusi noteikumus, viņš mani tagad atstās! Bet viņš neiet projām. Viņš tikai saraujas aiz pārsteiguma, pirms pauž savu noraidošo attieksmi:

"Ak Kungs! Nu jau, sasodīts, viss sāk izskatīties pēc vecas laulības…"

Viņš aiziet atpakaļ uz loga nišu un apsēžas. Man izkrīt iemutis. Veca laulība? Tā viņš nekad agrāk nav runājis. Nav devis nekādu mājienu. Protams, man pašai jāatzīst, ka esmu fantazējusi šajā virzienā, esmu sapņojusi, ka Lielais Jokdaris slīd pa gaiteni kā teātra Zevs ar zvaigžņu diadēmu, ietērpts tumšzilā apmetnī, lai padarītu mani par Hubertsona līgavu. Viņš uzliek savu dziedinošo roku uz mana ķermeņa, manas kājas acumirklī iztaisnojas un iegūst muskuļus skaisti veidotus pilnasinīgus muskuļus, manas rokas iegūst mieru un seja izlīdzinās. Tukšie ādas maisiņi, kas ir manas krūtis, piebriest kā īsti liliju spilventiņi, kas greznoti ar izmeklēti daiļiem krūšu galiņiem sārtas meža zemenes salda krējuma šķīvī. Un retās šķipsnas uz manas galvas tajā pašā mirklī pārvēršas par viļņojošu matu mežu. Tie, iespējams, būtu kastaņbrūni. Likt blondu parūku uz visa šī krāšņuma būtu par daudz, tas varbūt apstulbinātu Hubertsonu un liktu viņam laisties lapās vēl labu laiku pirms kāzu nakts. Un es taču negribēju viņu aizbaidīt, es vēlējos tikai sēdēt uz savas gultas malas līgavas tērpā kā starojoša Pelnrušķīte, kad viņš nāktu savā pēdējā rīta vizītē.

"Kāpēc tu smejies?"

Es sakampju iemuti un meloju kā īsta sieva:

"Es nesmejos."

Viņš nošņaukājas un pagriež man muguru. Ārā jau kļuvis gandrīz pavisam gaišs, pelēkā rītausmas stunda ir beigusies. Liekas, būs jauka diena. Tas debesu stūrītis, kas vīd aiz Hubertsona, ir ledus zils. Bet tikko atnākusi gaisma nepalīdz. Viņa seja vēl arvien ir dzeltenpelēka, un līnijas tajā šķiet melnākas kā jebkad. Man ir rūgti skatīties uz viņu. Uz savu vīru? Jā. Varbūt. Savā ziņā.

Ne jau nu daudz es zinu par laulības dzīvi es varu atsaukties tikai uz dažiem tūkstošiem romānu un uz nenoteiktu televīzijas seriālu skaitu bet tas, ko esmu lasījusi un redzējusi, daudzējādā ziņā līdzinās tam, kas bija starp mums. Pusotru desmitgadi mēs esam riņķojuši viens ap otru vienmēr pa to pašu orbītu kā pāris nomaldījušos viena lādiņa elektronu, kas nav spējīgi īsti saplūst, bet ir tikpat nespējīgi izšķirties. Mēs esam runājuši dienām un nedēļām, mēnešiem un gadiem un tomēr esam klusējuši par to, kas iededzinājis mūsos

dziļākās brūces. Tādēļ bieži esam ieniruši manā bērnībā, bet tikai viegli skāruši viņa bērnības virsmu. Un tāpēc es vairāk zinu par viņa darbu un pacientiem nekā par īso laulību, kas jau bija palikusi pagātnē, kad satikāmies. Tāpat mēs lielos lokos esam riņķojuši ap svarīgāko manā īstenībā. Viņa skatiens jau agri brīdināja nestāstīt par manām spējām. Tādēļ es izliekos, ka tā ir rotaļa. Es tēloju Šeherezadi, kamēr viņš izliekas, ka ir ārsts, kuru uzjautrina kāda dīvaina paciente ar stāstnieka talantu. Tad mēs viens no otra paslēpjamies neīstā saprāta ķīniešu lādītē.

Brīžiem es skumstu, ka Hubertsons, neskatoties uz savu neparastību, ir tik parasts vīrietis. Viņš cieš no teofobijas; viņam ir bail pat domāt par to, ko nesaprot. Tāpēc viņam jāatsakās nodarboties ar jautājumiem par matērijas un Visuma dabu, tādēļ viņš žāvājas, kad es dedzīgi stāstu par elementārdaļiņu fizikas sasniegumiem pēdējos gados, tādēļ viņš kļūst nervozs, kad es uzjautrinos par domu, ka laiks sāks iet atpakaļ, kad Visums beigs izplesties un sāks sarauties. Viņam tas neliekas uzjautrinoši. Turpretī viņam, šķiet, ļoti iet pie sirds, ka es safantazēju tik daudz patiešām ticamu stāstu par saviem asistentiem un slimnīcas personālu un ka pamazām to apstiprina īstenība. Man esot labi attīstīta novērošanas spēja, viņš saka. Dažreiz viņš iet pat tik tālu, ka sauc to par intuīciju.

Nu viņš vairs nebožas.

"Vai šonakt kaut kas bija?" viņš jautā.

Ir cerība, ka man tiks piedots. Es iztapīgi tveru pēc iemuša.

"Kā tad. Es nogalināju kaiju."

Viņš izskatās pārsteigts:

"Kāpēc?"

Es vēlos, kaut varētu teikt patiesību, ka nogalināju kaiju, jo redzēju Kristīņu sapņojam. Pūšot iemutī melīgo atbildi, atmiņas par patiesībā notikušo aizplīvo man garām; es redzu, cik tumši mirdzēja logi Kristīnas mājā, kā kaija tupēja uz skārda palodzes pie viņas guļamistabas loga un kā es pati atrados kaijas acī. Kristīnas sapņi kā bāli miglas vāli peldēja virs viņas gultas. Sākumā tie bija neskaidri un nesaprotami, bet pēc brīža jau pieņēma skaidra attēla formu: trīs meitenes ķiršu dārzā. Un pēc tam pāri zālājam nāca Ellena, nesdama paplāti ar sulu, viņai brilles bija noslīdējušas uz paša degungala, un viņa ar priecīgu skatienu vērās pāri aceņu ietvariem.

Tas viss. Bet pietiekami.

Manas dusmas atplauka kā jūras anemone, es to redzēju, šo tumšsarkano indīgo radību, kas pleta savus taustekļus visos virzienos pret Ellenu, šo nodevēju, pret Kristīņu, Margarētu un Birgitu, šīm velnišķīgajām zaglēm! Un pēkšņi manas dusmas vērsās pret visu pasauli, arī pret kaiju, un es to uzdzinu gaisā un piespiedu tai, skaļi kliedzot, lidot pret vēju plašos lokos, līdz kamēr spārnos izzuda spēks

un putns sāka drebēt. Tad es to griezu atpakaļ un liku piķēt no liela augstuma lejup tieši pret manas māsas sarkanās villas sienu Songgātanā.

Bet patiesību Hubertsons iztulkotu kā trakumu un neprātu. Tādēļ es atbildu ar vienu vienīgu teikumu.

"Kaija visu tikai sarežģīja…"

Hubertsons sarauc pieri:

"Vai tad tev atkal piesities lielais drebeklis?"

Es neatbildu. Mans melnais ekrāns liek viņam piecelties un atgriezties pie manas gultas. Viņš nostājas kājgalī un pēta mani piemiegtām acīm.

"Nu, vai tev ir spazmas? Vai tev bail? Un tikai tāpēc, ka runa ir par šim trijām?"

Mana roka triecas pret gultas režģi neparasti spēcīgā spazmā. Viņš to redz, bet nereaģē.

"Es nesaprotu," viņš saka. "Visi citi notikumi burtiski plūst ārā no tevis, bet šos tu vilcini gadiem. Kāpēc tu tā baidies uzzināt kaut ko saistošu tieši par viņām? Vai tad tu neapjēdz, ka tieši tas tev vajadzīgs?"

Es tveru iemuti:

"Vai tagad tu esi psihiatrs?"

Atbildes vietā viņš nokrekšķinās. Tad pieiet pie galda un pārbrauc ar roku pār melnajiem vākiem.

"Vai tev vajag vēl vairāk materiālu?"

Es izdodu skaņu, kuru varētu iztulkot kā nē. Man nevajag vairāk materiālu. Jau pirms vairākiem gadiem viņš man pagādāja šo mapi. Tā ir pilna ar žurnāliem, fotogrāfijām un avīžu izgriezumiem par manu māti un manām māsām. Gandrīz visu es zinu no galvas.

"Ko tu teiksi?"

Es atkal satveru iemuti un sāku pūst.

"Nē. Vairāk man nevajag. Pašlaik man veicas, gan jau būs labi."

"Vai varu izlasīt?"

"Nē. Vēl ne. Tikai tad, kad būs gatavs."

Viņš pagriež man muguru un klusēdams, sabāzis rokas kabatās, sāk pētīt gleznu pie sienas naivu Ikea reprodukciju. Tas, ka viņš pagriezis man muguru, sadzen mani bailes un liek lūgties. Es pūšu tik strauji, ka iemutis piepildās siekalām.

"Klausies! Šoreiz es nedomāju padoties. Es apsolu."

Viņš dzird, ka esmu beigusi pūst, un pagriežas, lasa un smaida.

Viņš man ir piedevis.

"Labi."

Starp mums iestājas klusums, mūsu acis sastopas. Un tikai tagad es redzu, ka kaut kā trūkst: vieglā mirdzuma, kas vienmēr bija jaušams viņa skatienā. Es zinu, ko tas nozīmē; to zina ikviens, kas vadījis savu

dzīvi slimnīcā. Ir jāpasteidzas.

Mani žokļi saslēdzas, tie cieši sakož iemuti. Tajā pašā laikā mana galva tik spēcīgi sitas sānis, ka gumijas caurulīte pārvēršas par netīru šautru gaisā. Hubertsons pienāk pie manas gultas un uzmanīgi izmāna iemuti man no mutes. Viņa āda vēl arvien smaržo pēc mandelēm. Un smaržai ir krāsa. Pēkšņi visa istaba iemirdzas rītausmas gaišumā.

Nekāda izvairīšanās vairs neder. Ir laiks iekustināt manas māsas. Bet šobrīd vēl ne. Vispirms es gribu aizvērt acis un brīdi atpūsties mandeļu smaržā.

CITUR

Laiktelpas reģions, kas neatrodas ne notikuma P nākotnes, ne pagātnes gaismas konusā, meklējams citur.

Stīvens V. Hokings

vēstule izskatās dīvaina, tā neatgādina itin neko. Aploksne ir jau reiz lietota, atplēsta un salīmēta ar līmlenti, vecā adresāta vārds ir nosvītrots asiem vertikāliem lodīšu pildspalvas vilcieniem, un Kristīnas vārds uzrakstīts tam blakus. Rokraksts šķiet nedabisks kā slikts viltojums. Burti gāžas dažādos virzienos, dažviet tie steidzīgi uzkricelēti, citur atkal glīti izgreznoti. Vecā pastmarka aploksnes labajā stūrī ir noplēsta, trīs citas ar pārāk lielu vērtību uzlīmētas nevienādā rindā kreisajā pusē. Bet tās nav apzīmogotas, un tas nu nav pasts, kas parūpējies, lai vēstule nonāktu Kristīnas vēstuļkastītē.

Astrīda, viņa nodomā, un zem kājām sagrīļojas zeme, pirms viņa atceras, ka Astrīda ir mirusi, patiesībā mirusi jau trīs gadus. Tajā pašā laikā viņa saprot, ka ķermenis tam pretojas, lai gan viņa centās ļaut acīm skatīties un rokām sajust; tām rokām, kuras tobrīd bija vēl bālākas nekā Astrīdai. Bet muskuļi, kājas un nervi netic, ķermenis reaģē tā, it kā Astrīda vēl šobaltdien būtu dzīva: krusti krampjveidīgi saraujas, sāpes izplatās un kā svina josta apjož gurnus.

Lai gan viņa ir ārste vai varbūt tieši tādēļ Kristīna nezina, kā citādi tikt galā ar sāpēm, kā vienīgi tās ignorējot. Viņa atgrūž acenes uz pieres, tuvredzīgi pieliecas aploksnei un mēģina salasīt vecā adresāta vārdu. Bet pelēkās rīta gaismas tam nepietiek, viņa spēj atšķirt tikai atsevišķus burtus A, E un S aiz zilajām svītrām. Tad viņa mēģina iebāzt rādītājpirkstu aploksnē, lai to atplēstu, bet nekas neiznāk. LImlente ir pārāk bieza. Viņai vajadzīgas šķēres.

Ne jau Astrīda, viņa domā un, ejot uz māju, groza un burza aploksni. Birgita gan. Protams, Birgita. Jāpiezvana Margarētai, viņa droši vien piktojas, jo neesam tikušās jau vairākus gadus… Vai tad mums mūžīgi mūžos jāizliekas, ka esam māsas?

Putns liek viņai aizmirst vēstuli, viņa paklūp pār beigto ķermeni un, atguvusi līdzsvaru, nedomādama ieliek aploksni rītasvārka kabatā. Viņa soli atkāpjas, redz pelēko plēvi, kas pārklājusies pār melnajām acīm, un pretīgumā savelk virslūpu.

Cieši piespiedusi pie krūtīm avīzes Vadstena Tidning un Dagens Nyheter, viņa nomīdītos gumijas zābakos teciņus skrien uz virtuves durvīm. Ēriks stāv virtuvē un griež maizi brokastīm, viņa vaigi pēc skūšanās ir sārti un slapjie, rudi blondie mati pēc dušas izskatās tumši. Viņš pavērš gaišzilās acis pret Kristīņu, kamēr viņa velk nost zābakus, un netīkamas sekundes garumā viņa redz sevi vīra acīm: pelēkblondu un vāju, saburzītā naktskreklā un vēl nesukātiem matiem. Kā

sabozušos pelēku zvirbuli. Viņa strauji savāc rītasvārka jostu, kas ārā bija vilkusies aiz viņas kā aste; to siedama, viņa mēģina padarīt balsi, cik vien iespējams, mierīgu un lietišķu.

"Dārzā guļ beigts putns. Kaija…"

Viņš pieiet pie virtuves durvīm un paskatās ārā, vēl arvien turēdams rokā nazi.

"Kur tad?"

Viņš pastiepj kaklu un paceļas pirkstgalos, Kristīna pienāk viņam cieši klāt no mugurpuses, lai skatītos tajā pašā leņķī. Ap Ēriku jūtama viegla ziepju smarža, un viņa aizraida pēkšņu vēlēšanos vīru apskaut un dziļi ienirt viņa smaržā. Tas būtu par daudz, viņa pati sev saka. Mēs nepaspēsim.

No attāluma balto putnu ir grūti saskatīt, tas nomaskēts ar netīro sniegu un melni spīdīgo granti.

"Tur," saka Kristlna un pastiepj roku zem viņa elkoņa. "Tieši pie ceriņkrūma. Vai redzi?"

Tagad viņš redz: galva sagriezta nedabiskā leņķi, spārni izplesti un knābis pusatvērts. Viņš neko nesaka, tikai pamāj un paņem plastikāta maisiņu.

Ārā dārzā viņš iebāž roku maisiņā, caur plastikātu satver putnu, tad apgriež maisiņu uz otru pusi un sasien.

"Cik smags," viņš saka, ienācis virtuvē. "Vai gribi palūkot?"

Viņš paceļ maisiņu un pasvārsta rokā, gatavs noformulēt kādu teoriju.

"Putns lauzis sprandu. Tas liekas iedrāzies tieši sienā, man šķita, ka ap puspieciem atskanēja tāds kā būkšķis, bet tad es nodomāju, ka tikai vējš… Vai tu kaut ko dzirdēji?"

Kristlna mēmi papurina galvu. Ēriks vispirms paveras uz viņu un tad uz maisiņu.

"Kaija kaut kādā veidā būs bijusi slima, veseli putni nedrāžas tieši pret sienu… Nūja, nav ko nest to iekšā. Iešu ārā un iemetīšu atkritumu urnā…"

Pēc tam viņš ilgi mazgājas karstā, tekošā ūdeni, tik ilgi, kamēr viņa baltās rokas kļūst sārtas un bālos vasaras raibumus vairs nevar saskatīt.

Kristinas profesors.

Tā Margarēta mēdz saukt Ēriku. Lai gan patiesībā viņš nav nekāds profesors, viņš mīnājas uz vietas docentūrā jau daudzus gadus.

Tomēr Margarētas aprakstā ir kāds patiesības grauds. Ēriks izskatās kā visvulgārākais profesors. Viņam ir šauri pleci un bāla āda, un, kad mati pēc dušas izžūst, tie saceļas uz augšu, veidojot izspūrušu,

rudu cirtu vainagu ap gandrīz pliko laukumu uz pakauša. Einšteina frizūra, Kristīnas atmiņās smejas Margarēta, bet šodien Kristīna nevēlas smieties par Ēriku un tādēļ sakniebj lūpas, lai paliktu nopietna.

Ne jau tāpēc, ka Ēriks manītu, ja viņa par to smīkņātu pie brokastgalda. Viņš ir dziļi ieniris avīzē Dagens Nyheter un izklaidīgi taustās ap sviesta nazi, nemaz neredzēdams, ko dara. Ir piedzīvoti riti, kad Kristīna platā atvēzienā pavilkuši sviesta trauku tālāk pa virtuves galdu un Jāvusi viņam veltīgi grābstīties, kamēr pati ieinteresēti vērojusi, cik ilgs laiks paies, līdz viņš pacels skatienu. Rekords ir astoņas minūtes.

Tolaik viņi dzīvoja Linčēpingā un viņu dvīņu meitenes vadīja savus draiskulīgākos pusaudžu gadus. Pie virtuves galda viņas sēdēja katra savā pusē: Osa blakus mammai, bet Tūve tētim un mēmi sekoja sviesta trauka ceļojumam. Kad Ēriks beidzot pacēla skatienu un izskatījās apjucis, Kristīna izplūda smieklos, bet Osa sarauca pieri un Tūve nosprauslojās. Viņas vienlaikus piecēlās, pastūma krēslus zem galda ar nicinošu švīkstoņu un kori nobēra:

"Ak Dievs, cik jūs esat bērnišķīgil"

Nūja, domā Kristīna. Droši vien esam. Vismaz Ēriks. Viņš ir bērnišķīgs šī vārda vislabākajā nozīmē, jo vēl joprojām brīnās par pasauli. Vairums vīriešu beidz brīnīties par esību kaut kad agras pubertātes laikā un visu pārējo dzīvi veltī tam, lai šo esību uzvarētu. Bet Ēriks vēl arvien ir ziņkārīgs. Viņš necīnās, lai uzvarētu, bet gan lai izzinātu.

Bet tagad viņš tātad brauks projām. Augšā guļamistabā atrodas vaļēja ceļasoma un gaida, kad varēs aprīt pēdējo virskreklu. Viņš būs projām piecus mēnešus, un piecus mēnešus Kristīna dzīvos viena. Tā būs pirmā reize, jo agrāk pie viņas vienmēr bija meitenes. Tagad tās ir lielas, studē Upsalā un izlidinās cauri Vadstenai tikai paretam ar daudzu mēnešu starplaiku.

Kristīna nav neapmierināta. Tieši otrādi. Protams, viņa pieņēma piemēroti skumju sejas izteiksmi, kad Ēriks vainas apziņā pavēstīja, ka vēlreiz strādāšot kā viespētnieks, bet dziļi iekšienē viņa juta iespirināmies prieka zelta zivtiņu.

Viņa sevī pasmaida, iedomādamās, cik daudz brokastu vienatnē stāv priekšā. Viņa dzers melnu kafiju. Svaigi spiestu apelsīnu sulu. Un mazas, siltas baltmaizītes ar čederas sieru un viskijmarmelādi. Tiklīdz būs atgriezusies no lidostas, viņa izsviedīs vīra auzu pārslas un musli. Varbūt viņa iegādāsies arī kaķi…

Kā vienmēr, kad viņa domā par bēgšanu un brīvību, Ēriks, liekas, to nojauš. Viņš nolaiž avīzi, paskatās sievā un saka:

"Vai tu maijā nevari paņemt dažas nedēļas atvaļinājuma? Un atbraukt pie manis?"

Kristīna melīgi smaida. Maijā viņa domā viena sēdēt dārzā un skatīties, kā plaukst ceriņi, nevis sviedrēties putekļainā universitātes rajonā Teksasā.

"Varbūt. Bet tas atkarīgs no tā, kā būs ar Hubertsonu. Ja man būs jāstrādā viņa vietā, tad jau nesanāks…"

Tas ir pietiekami, lai liktu vīram atkāpties, viņš pamāj un paceļ avīzi. Hubertsona slimība viņam traucē, viņš nevēlas par šo cilvēku dzirdēt. Par ārstu, kas neliekas ne zinis par savu diabētu, kas žūpo un negausīgi rij līdz pat amputācijas iespējamībai, rada nemieru un apjukumu saprātīgos cilvēkos. Un Ēriks ir saprātīgs.

Un tomēr, kad Kristina redz viru raucam pieri par ievadrakstu avīzē Dagens Nyheter, viņu pārņem tāds pats nokaunējies maigums kā daudzreiz agrāk. Tas ir mans virs, viņa domā. Jā, vēl vairāk, ari mans atbrīvotājs un sargs. Vienmēr viņš pret mani ir bijis labs, tomēr es te sēžu un vēlos dabūt viņu projām…

Viņa impulsīvi pieceļas, pieiet pie vira, noliecas un noskūpsta gandrīz kailo laukumu uz viņa galvas.

"Man jau tagad tevis pietrūkst," viņa saka.

Kristina jūt, kā viņš mirkli vilcinās, kā viņa muskuļi saspringst, lai tūlīt atkal strauji atslābtu. Viņš pieceļas, apskauj sievu un skūpsta viņas kaklu, vaigus un ausis. Tā tas bijis vienmēr, viņa sniedz vienu skūpstu un saņem daudzus preti. Pat pārāk daudz. Viņas pašas mīlestība nekad nav pietiekama, to pārpludina un noslīcina viņējā. Tagad viņai jāapvalda vēlēšanās uzlikt rokas uz vira krūtīm un bīdīt viņu nost. Šāda doma ir kā drauds viņu dvēseles mieram turpmākajos mēnešos; neviens no viņiem neatcerēsies skūpstu, prātā būs tikai noraidījums.

Tagad viņš ir stājies, viņš vairs neskūpsta sievu, bet tikai tur, cieši piespiestu sev klāt, un apskāviens beidzot kļūst īsts.

"Man ari tevis pietrūkst," beidzot saka Ēriks, noglaudīdams viņai galvu.

Kristina atbrīvojas un sabāž rokas kabatās. Tajā pašā mirkli viņa atceras. Vēstule! ŠI dīvainā vēstule.

"Skaties," viņa saka un rāda aploksni. "Tā bija vēstuļkastltē, kad ņēmu laukā rīta avīzes."

Bet Ēriks jau ir apsēdies un atkal ieniris avīzē, viņš uzmet aploksnei tikai izklaidīgu skatienu.

"No kā tā ir?"

Kristlna parausta plecus un paņem šķēres.

"Nezinu…"

Viņa cieši satver aploksni un rūpīgi nogriež milimetru biezu sloksni tās augšmalā. Viņa satausta biezu papīru, tur jābūt vēstulei uz daudzām lapām.

Bet, izvelkot no aploksnes tās saturu, viņai sākumā šķiet, ka

pārskatījusies, ka tur vispār nav nekādas vēstules, tikai sīka paciņa rozā zīdpapīrā, kurā rūpīgi ievīstīts kaut kas maziņš un dārgs. Bet nekas dārgs neparādās, kad viņa izlīdzina zīdpapīru uz virtuves galda. Liekas, tur vispār nav nekā. Paiet kāds brītiņš, pirms viņa papīra vidū ierauga tekstu dažas īsas, ar zīmuli rakstītas rindas, kurās neviens burts nav augstāks par diviem milimetriem.

Kristīna pievelk klāt virtuves lampu, pieliec to pareizā leņķī pret sārto papīru un lasa:

Es esmu tā ilgotā
Es esmu tā, kura neatnāca
Es esmu aizmirstā māsa. **[1]**
Bet dažus centimetrus zemāk šķībi un greizi uzkricelēts:
Es arī Ellenas ķiršokā sēdēju.
Jūs tikai mani neievērojāt!
Tante Ellena, tantellen, tarantellen!
Zirneklis bija vai deja?
Zirneklis!

"Cik pretīgi!" saka Kristīna pēc stundas un ieslēdz piekto ātrumu. "Slimīgi un pretīgi, un neirotiski, lūk, kas tas ir. Kas tā par drāmu, ko viņa tagad uzved? Man šķita, ka viss ir cauri, ka repertuārs izsmelts. Mums jau bija Nabaga Birgitai būs slikta slava un Birgita, kas nav pie vainas, tiek nepatiesi apvainota, un tas viņu dzen narkomānijas valgos, un kur nu vēl izrādes par tēmu Varonīgā Birgita beidz lietot narkotikas, bet sastop grūtības un atkal nonāk turpat! Man viņa ir apnikusi! Un arī Margarēta! Ak Kungs, kādēļ gan vēl aizvien jāspēlē vecākā un jaunākā māsa svešu cilvēku klātbūtnē, ja esam jau sasniegušas piecdesmit gadu vecumu? Protams, dažus gadus mēs gan dzīvojām kopā, bet ne Margarēta, ne Birgita man neko nenozīmēja. Svarīgā bija tante Ellena. Šobrīd man ar viņām nav pilnīgi nekā kopīga. Nekā! Nada! Nulle!"

Ēriks uzliek plaukstu uz viņas rokas.

"Nesatraucies, uztver to mierīgi. Neliecies ne zinis, aizmet šo vēstuli un uzliec telefonatbildētāju tā, lai vari pārbaudīt, kas zvana. Agrāk vai vēlāk viņas taču sapratīs, ka tevi tas galīgi neinteresē…"

"Ha!" iesaucas Kristīna. "Es gribētu redzēt, ka Birgita saprastu tik smalkus mājienus. Vai arī Margarēta no savas puses. Vajadzīga taču smagā artilērija, neviena no viņām nav izrādījusi nekādu sapratni par esamības smalkumiem…"

Ēriks smejas, un labi pazīstamā guldzoņa liek viņas dusmām noplakt, viņa pagriežas pret vīru un redz viņa matus sarkanzeltaini mirdzam saulē. Pelēkais rīts izvērties par spožu agra pavasara dienu, debesis ir augstas un dzidri zilas, un saule dzirkstī retajos sniega plankumos, kas vēl balnē tumšajos, miklajos tīrumos.

Viņa ir izņēmusi vienu atvaļinājuma dienu un aizvedis Ēriku ar

mašīnu līdz pat Stokholmai un Arlandai. Viņiem ir daudz laika, līdz viņa lidmašīnai vēl vairākas stundas. Viņa palēnina gaitu un ieslēdz mazāku ātrumu.

Nav nekāda iemesla steigties, viņi var izlietot atlikušo laiku, lai kopā baudītu pēdējās stundas.

Bet Ēriks negrib baudīt. Jau, nogriežoties uz autostrādes, viņš izrāda nemieru, ka jāsēž mierīgi un jābūt pasažierim. Viņa tonis kļūst it kā aizkaitināts.

"Vai tu plāno kādus lielus darbus Postindustriālajā Paradīzē, kamēr būšu projām?"

Kristīna nopūšas un apspiež nelaipnu atbildi. Divdesmit trīs gadus viņa ir dzīvojusi kopā ar vīra gaudulīgo greizsirdību, un tā viņu kaitina vairāk kā jebkas cits. Ilgi viņa cerēja, ka tā ar gadiem izzudīs. Un viņa nebija gaidījusi, ka šī greizsirdība vērsīsies pret māju.

Bet tā tas ir. Ēriks ir greizsirdīgs uz viņu māju. Un savā aizkaitinājumā Kristīna tomēr spiesta atzīt, ka viņam ir savi iemesli. Viņa mīl šo Postindustriālo Paradīzi un nevar to noliegt.

Kad meitenes pārcēlās uz Upsalu, Ēriks bija ar mieru atzīt, ka māja Linčēpingā ir par lielu un ka nebūtu sevišķi gudri, ja viņš sāktu braukāt šurp un turp, tāpat kā visus šos gadus Kristīna bija mētājusies starp māju Linčēpingā un darbu Vadstenā. Bet, kad viņa iepazīstināja Ēriku ar sarkano 18. gadsimta māju, tad izrādījās, ka viņam ir citi plāni. Viņš sacīja, ka patiesībā vēloties mitināties dzīvoklī. Un esot taču pavisam lieliski dzīvokļi Linčēpingas centrā, solīdi un ērti, un tieši īstajā attālumā no Universitātes slimnīcas. Vai tad nebūtu labāk, ja Kristīna sameklētu sev darbu Linčēpingā? Mājas ārstu reforma, bez šaubām, nozīmējot jaunas iespējas… Visā viņu laulības laikā Kristīna bija staigājusi Ērikam apkārt uz pirkstgaliem, nepārtraukti uzmanīdamās, lai viņu nesatrauktu un nekaitinātu. Viņa baidījās no strīdiem un dusmīgām balsīm. Pietika ar nelaipnu atbildi, lai viņas diafragma panikā sarautos. Tamdēļ viņa pakļāvās un piemērojās kaunpilnam baiļu un vienaldzības mistrojumam. Kā gan viņa spētu strīdēties un argumentēt esamības trivialitāti? Viņa tik tikko spēja rītos izkāpt no gultas, viss spēks izgāja, nesot smago noslēpumu, kas dzina viņu bailēs un apnikumā.

Tomēr viņai bija kauns. Viņas piemērošanos varēja uzskatīt par melīgumu, par veidu, kā ar viņu manipulēt. Bet šķita, ka Ēriks neko nemana, viņam bija šaurs redzeslauks, tāds pats kā vairumam vīriešu, tātad, pēc viņa domām, bija pats par sevi saprotams, ka sieva vēlas to pašu, ko viņš. Galu galā vienīgi tas taču bija saprātīgi.

Bet Kristīna kļuva par pavisam citu cilvēku, kad viņai radās iespēja nopirkt veco māju Songgātanā, Vadstenā. Ja būtu jāizšķiras starp māju un Ēriku, viņa būtu izvēlējusies māju. Un šķita, ka viņš to saprot. Kad viņš redzēja sievu svārstām rokā kalēja izkalto atslēgu,

viņš beidza runāt par dzīvokļiem Linčēpingas centrā un atzina sevi par uzvarētu. Par sodu Ēriks varēja sievai tikai slepeni un bezspēcīgi ieknābt; protams, viņš jau pats varēja iedomāties nopirkt šo veco māju, bet cerams, Kristīna sapratīs viņam nu gan nebūs laika mājas atjaunošanai. Par to būs jārūpējas viņai pašai.

Un Kristīna ari pati par to rūpējās. Kamēr Ēriks sakņupis sēdēja Linčēpingas mājā, viņa dažus mēnešus visu brīvo laiku veltīja nopirktajai vecajai mājai. Viņa kasīja nost plastikāta krāsu un rāva no sienām vinila tapetes, plēsa no grīdām piesmakušos mīkstos klājumus un pašas grīdas slīpēja, viņa diriģēja santehniķus, elektriķus, galdniekus un jumiķus, pati tajā laikā krāsoja skapjus un durvis ar olu temperu.

Soli pa solim viņa atjaunoja to, ko modernais laiks bija sagandējis, un no šī haosa pamazām radās nevainojams kompromiss starp seno amatniecību un modernajām ērtībām. Un tas bija vairāk viņas nekā Ērika. Viņa bija iekarojusi šo namu ar savu darbu. Pirmo reizi dzīves laikā Kristīna aptvēra, ka viņai kaut kas pieder, un pirmo reizi viņa izjuta, kādu baudu tas spēj sagādāt.

Tomēr Ēriks bija tas, kurš deva šai mājai vārdu. Dzīvojamā istaba bija nule kā pabeigta, tā gan vēl bija tukša, bez mēbelēm, bet Kristīna bija iekūrusi kamīnu un atvērusi divviru durvis, lai vīram parādītu, cik skaistas ir uguns ēnas pret pērļu pelēkajām sienām. Istaba viņu pārsteidza, viņš palika stāvam uz sliekšņa un sacīja:

"Šķiet, ka mēs ieskatāmies citā laikā…"

Sabāzis rokas kabatās, viņš spēra trīs ātrus soļus pār platajiem grīdas dēļiem, strauji apgriezās un sāka pētīt visas detaļas, tad smaidīdams vērsās pie sievas:

"Paldies, Kristīna. Tu esi radījusi postindustriālu paradīzi. Šajā telpā rodas iespaids, ka 20. gadsimta nemaz nav bijis, ka tas izrādījies vienīgi nelaimīgs iestarpinājums."

Šis joks bija padarījis viņu nedrošu, gandrīz vai licis nokaunēties. Pēkšņi viņa jutās kā vulgāra zagtas mantas slēpējā draudzene, kā liekēde, kas koķetē ar zagtām rotaslietām. Pēc tam vairāku nedēļu garumā viņa prātoja par Ērika repliku un mēģināja izprast savas nepatīkamās izjūtas.

Kristīna jau agrāk zināja, ka viņai ir neirotiska attieksme pret vēsturi, ka tā viņai liek justies badigai un izsalkušai, sarūgtinātai un skaudīgai. Ēriks to nevarēja saprast. Viņš raustīja plecus par visiem vecajiem mācītājiem un ārstiem, kuri apdzīvoja viņa gēnus, un sakaitināti novaidējās par visām antīkajām grāmatām un mācītājmājas mēbelēm, kuru saglabāšana un kopšana būtu jāuzņemas viņam un viņa māsām. Kam gan viņam vajadzīgi tādi krāmi? Viņš taču bija mediķis, nevis antikvārs, viņš jau nu pats zināja, kas viņš ir un no kurienes nāk, un nav nekādas vajadzības visur stiept līdzi šīs senās

mantas.

Kristīnai nekad nebija laimējies likt vīram saprast, ka viņa pati jūtas kā piederīga beznabas Kristīņu dzimtai, tās neviens nav dzemdējis, tās izšķīlušās kā putnēni vai ķirzakas no lielām, baltām olām. Viņš iepleta rokas un atvairīja Kristīnas iebildumus kokaini saprātīgi. Viņa taču zināja, ka Astrīda ir viņas māte. Ja viņa vēlētos uzzināt kaut ko vairāk, atlika meklēt tautskaites datos. Un, ja arī viņa raizējās, ka par laiku pirms septiņu gadu vecuma viņai nav gandrīz nekādu atmiņu, so what*? Viņa atcerējās gan slimnīcu, gan bērnunamu, gadus pie tantes Ellenas un pusaudzes laiku pie Astrīdas. Ja bija vēlēšanās pēc papildu informācijas, varēja pasūtīt vecus slimnīcas dokumentus un bērnu aprūpes papīrus.

"Tu nu gan neko nesaproti," viņa izmisusi sacīja." Es taču nevēlos dabūt manis pašas, bet kāda cita dzīvesstāstu."

Un tieši to viņai sniedza Postindustriālā Paradīze. Nopirkusi māju, viņa nopirka ari savu vēsturi, viņa iegādājās gribēto, tāpat kā to dara mūsdienu cilvēki. Uz viņas ārdurvīm bija rakstīts 1812. Pati māja bija vēl vecāka, un antīkajā grāmatplauktā viņas tikko kā iekārtotajā dzīvojamajā istabā atradās neliela brošūra no Vecās Vadstenas apvienības, kas stāstīja, ka pirmā celtne šajā vietā radusies jau 14. gadsimta pēdējos gados. Cilvēks, kuram savas vēstures nav, nevar to nopirkt vēl prasmīgāk.

' Nu, un tad? (Angju vai.)

Un tomēr mīlestība neprasa racionālus motīvus, lai tā būtu mīlestība. Kristīna mīlēja Postindustriālo Paradīzi, par spīti dažādiem ieskatiem. Būdama mājās viena, viņa pati sevi atklāja, darot visdīvainākās lietas: pieglaužot vaigu logam, paglāstot sienu vai stāvot nekustīgi dzīvojamās istabas stūrī veselas divdesmit minūtes tikai tādēļ, lai redzētu, kā tur ieslīd krēsla un līdzīgi eņģeļu dūnām klājas pār bālajām krāsām. Reiz, mēģinādama apskaut durvis, viņa ievēra tajās pirkstus. Kad Ēriks tovakar atgriezās mājās, viņa jutās tikpat vainīga, it kā pēcpusdienu būtu pavadījusi kopā ar mīļāko, it kā zilumi uz pirkstiem būtu tikpat atmaskojoši kā uzsūktas zīmes uz kakla. Un Ēriks to bija jutis. Liekot pirkstiem apsēju, viņš tos bija satvēris nevajadzīgi stingri.

Mans vīrs, tobrīd viņa domāja tāpat kā daudzreiz agrāk, impulsīvi noglaudot viņa vaigu.

Mans vīrs.

Osa un Tūve stāv pie starptautiskās izlidošanas zāles un gaida. Ēriks ierauga meitas jau pa lielu gabalu, un viņam izlaužas pārsteiguma sauciens. Kristīna ir aizkustināta, redzot, cik aizkustināts ir viņš. Viņš nebija gaidījis, ka meitas tērēs laiku, braucot no Upsalas uz Arlandu tikai tāpēc, lai viņam pavēcinātu ardievas. Viņš izmetas no mašīnas atplestām rokām un apskauj abas, pirms Kristīna paspējusi

izslēgt motoru. Kad viņa izkāpj no mašīnas, visi stāv, sabāzuši galvas kopā, ar rokām aptvēruši cits cita plecus kā futbolisti, gatavojoties mačam. Lapsas, viņa nodomā. Lapsu futbolkomanda. Ja vien tā nav Rudmataino biedrība, kas notur gada sapulci. Un tur es nepiedalos.

Viņa rūpīgi aizslēdz mašīnu un dodas pie citiem.

Turpmākās stundas ir pilnas balsu un kustības. Ēriks plivinās no reģistrācijas letes uz preses kiosku, kamēr meitenes izsalkumā pļāpā par pusdienām restorānā Sky City. Tomēr paiet gandrīz vesela stunda, kamēr viņi nonāk pie restorāna, jo meitenēm pa ceļam jāiegriežas katrā veikalā. Ēriks smaida un tikai maksā netipiskas izšķērdības lēkmē. Jaunas somiņas? Protams. īstas Mullberry. Katrai jaunu džemperi? Labi, labi, ar roku adītus folkloras garā. Jaunus cimdus? Tas taču neko nemaina vispārējā bankrota situācijā!

Vēlāk, kad lidmašīna pacēlusies un meitenes ielēkušas Upsalas autobusā, cieši turot rokās iepirkumus, Kristīna ar viegliem soļiem iet uz stāvvietu. Pūš maigs vējš, un viņa baudā pagriež seju pret to, viņas mati plīvo, un īsu mirkli liekas, ka viņa spētu pacelties gaisā un lidot. Viņa ir brīva. Pilnīgi brīva. Nekāds laiks nav jāievēro, pusdienas nav jāgatavo, negaida ne bērni, ne pacienti.

Pirmo reizi vairāk nekā divdesmit gadu laikā viņa pieder pati sev.

Viņa nospiež gāzes pedāli līdz grīdai un liek motoram mundri rūkt, tad atpakaļgaitā uzmanīgi izbrauc no stāvvietas.

Pavisam pēkšņi viņu sagrābj skumjas. Viņa ir apstājusies pie Nīčēpingas tilta, lai iedzertu tasi kafijas, un, nākdama ārā no kafetērijas, negaidīti atceras Ērika raupjo vaigu pret savējo un pēc tam meiteņu zīda mīkstās sejiņas. Viņa izjūt it kā tīri fizisku zaudējumu, smagas un grūti panesamas sāpes diafragmas vidū: mana ģimene! Pirms četrām stundām mēs ēdām pusdienas un aizgūtnēm runājām, cits citā neklausīdamies; tagad ir kluss, it kā neviena no viņiem nekad nebūtu bijis… Bet es vēlos, lai viņi būtu šeit, es vēlos, lai viņi būtu pie manis un ap mani!

Kristīna apstājas pie stāvvietas un vairākas reizes dziļi ievelk elpu; ir sācis krēslot, un gaiss ir auksts un mitrs. Tur tālāk pie tukšās smago mašīnu stāvvietas sardzē stāv koku puduris ar taisnām mugurām, it kā romiešu zaldātu kohorta, gaidot marša pavēli. Bet nekāda pavēle netiek dota. Pasaule ir pavisam klusa, bez vēja un kustībās, minūtes laikā nedzird pat attālu motoru rūkoņu. Kristīna apņem apmetni ciešāk un paskatās debesīs. Tās ir ceriņu krāsā un pavisam tukšas, nav ne mākoņu, ne zvaigžņu, nav arī nevienas lidmašīnas.

Visi ir projām, viņa domā. Viņu vairs nav, un ari es viņiem neeksistēju…

Kāds vientuļš vīrietis iet šķērsām pāri stāvvietai, un tā skatiens liek viņai saņemties, ar pārspīlētu degsmi viņa sāk rakņāties somiņā pēc atslēgām. Iekāpusi mašīnā, viņa ieslēdz gaismu un aplūko seju

aizmugures spogulī. Kad viņi šķīrās, Ērikam bija mitras acis, Osa bija šņaukājusies un Tūve atklāti raudājusi, bet viņa pati bija tikai stāvējusi, neko nejuzdama.

"Kas gan es tāda esmu?" viņa skaļi jautā savam spoguļattēlam un tūlīt atkārto vēl skaļāk, it kā runātu ar vājdzirdīgu pacientu:

"Kas gan es tāda esmu?"

Pēc dažām stundām viņas auto lēkā pār Songgātanas bruģi. Postindustriālā Paradīze stāv klusa kā solījums vietuļas ielu laternas gaismā, māju labi aizsargā vecais Sarkanais tornis ielas otrā pusē. Novietojusi mašīnu un izkāpusi no tās, viņa uz mirkli apstājas un stāv pavisam klusu, pieliekusi galvu, it kā kaut ko klausīdamās. Pilsēta ap viņu vispirms liekas pilnīgi klusa, tad pēkšņi no

Veterna ezera uzpūš maigs, bet diezgan spēcīgs vējš, tas šalc un dzied, un atnes pavasara un āboliņa smaržu pašā ziemas vidū. Kristīnai šķiet, ka tas noguļas aiz muguras, ka tas dzen uz priekšu, kad viņa negribīgi iet pie vēstuļkastltes. Viņa to atver, ļaunu priekšnojautu pārņemta, bet atrod tur tikai kādu rēķinu un Ikas reklāmas lapiņu.

Pirms došanās iekšā viņa iziet īsā pastaigā pa naksnīgo dārzu. Pie ceriņiem viņa apstājas un mazliet paspārda granti, it kā gribētu apglabāt atmiņu par beigto putnu. Viņa neredz gailam cigareti un nemana, ka kāds sēž uz virtuves kāpnēm un viņu vēro. Tādēļ viņa saraujas, izdzirdot griezīgo balsi:

"Sveika, Kristīna," balss saka. "Vai arī tu šodien saņēmi vēstuli?"

vaidieviņās, cik viņa glauna, domā Margareta. Smalks austriešu apmetnis un ādas cimdi! Un zem visas šīs elegances viņai droši vien ir arī senlaicīga šalle no Hermes… Ar ķēdēm un zirgu galvām, un visiem tiem štruntiem. Ak Jēziņ!

Viņa pieceļas un nomet izsmēķi zemē, tad uzspiež tam papēdi un izberzē kā tabaku, tā filtru, līdz tie vairs nav redzami. Pēc tam viņa iebāž vēstuli kabatā un, pūlēdamās izlikties nevērīga, slāj uz ceriņkrūmu pusi. Pienākusi tuvāk, viņa ierauga Kristīnas sejas izteiksmi. Mute pavērta, virslūpa uzrauta, atsedzot zobus.

"Vai es tevi sabiedēju? Atvaino. To es negribēju…"

Kristīnas roka nedroši ceļas uz augšu pie apkakles, viņa tuvredzīgi skatās aiz biezajām acenēm.

"Margareta? Vai tā esi tu?"

Tas ir nevajadzīgs jautājums, viņa taču zina, kas te atnācis. Asā balss, uzsvērti nevērīgā izturēšanās un šis pēkšņuma moments tas nevar būt neviens cits kā vienīgi Margarēta. Kristīnas balss kļūst mazliet gaišāka:

"Nu tad sveika! Jauki tevi redzēt! Vai ilgi gaidīji?"

"Patiesībā vairākas stundas. Es jau sāku domāt, ka tu šonakt strādā."

"Ak vai, tad gan tu esi nosalusi."

"Nav ne vainas, esmu saģērbusies kā Norlandē. Man te patika pavisam labi…"

Margarēta, protams, melo. Saluši jau nu viņa nebija viņai salst ļoti reti, viss ķermenis ir ieguldīts zemādas tauku slānī, kas ir mazliet par biezu bet ne par kādu patikšanu gan te nebūtu ko runāt.

Patiesību sakot, visa diena bija izvērtusies neveiksmīga, arī viņas brauciens uz pagājības ainavu. Un, vadot vientuļās stundas Kristīnas dārzā, Margarēta bija spiesta sev pašai atzīties, ka viņa jau iepriekš zinājusi viss izvērtīsies tieši tā.

Zināmi pārdzīvojumi jāatstāj mierā, tie ir trausli kā zirnekļa tīkls un neiztur ne domas, ne vārdus. Cilvēkam jāapmierinās ar to, ka šad tad ļauj tiem iemirdzēties apziņas dzīlēs. Tā tas vienmēr bijis ar piedzīvojumu Tanumā: rasas klāts un caurspīdīgs tas ir mirdzējis Margarētas apziņas dziļumos, un viņa tā tuvumā ir kustējusies ļoti uzmanīgi. Vienu vienīgu reizi viņa ir mēģinājusi šo piedzīvojumu ietērpt vārdos: tas bija tad, kad viņa, maigi atpūzdamās pēc miesīgas mīlas brīža ar Klāšu, mēģināja paskaidrot, kā tas gadījās, ka viņa sāka studēt fiziku. Čukstus un it kā taustīdamās viņa tēloja jaunās Margarētas gājienu pār virsāju un to, ka rītausma īsi pirms saules lēkta pieņēma to pašu bālsārto toni, kāds bija viršiem, ka debesis un zeme saplūda kopā un Polārzvaigzne spoži iemirdzējās, pirms rīta gaisma to izdzēsa.

"Tieši tad es uzkāpu kādā paugurā… Kad biju nonākusi visaugstākajā vietā un skatījos pāri virsājam, ieraudzīju milzīgus baltus traukus. Trīs parabolas. Bet toreiz es to nezināju, tajā laikā gandrīz neviens nevarēja pateikt, kas tā parabola tāda ir. Nekad es nebiju redzējusi neko tamlīdzīgu un nospriedu, ka te ir runa par izplatījumu… Un mani pārņēma tāds prieks! Es kļuvu tik priecīga, ka trauki bija tik lieli un skaisti un ka… Jā, ka tie eksistē!"

Kamēr viņa stāstīja, Klāss bija gulējis klusu viņas skāvienos, bet tad atbrīvojās, piecēlās sēdus un ļāva kailajām kājām atsisties pret guļamistabas priedes dēļu grīdu. Viņa balss bija pilna uzspēlēta nemiera:

"Ak gaišie spēki, Margarēta! Vai pie ārsta tu esi bijusi?"

Un tad viņa, protams, smējās, piecēlās sēdus tāpat kā viņš, nolikdama pēdas uz grīdas. Viņa iegrūda ar elkoni Klāsam sānos:

"Vai tad tas nebiji tu, kas mēdza sacīt, ka būt mazlietiņ ķertam ir atļauts?" Viņš smaidot atbildēja: "Nūja, protams, bet ne jau pārlieku!" Pēc tam viņa bija neapmierināta pati ar sevi. Kāpēc viņa bija palaidusi muti?

Būtu bijis prātīgāk iekost mēlē, nevis runāt par šo notikumu, vajadzēja pieņemt, ka tajā nav iespējams dalīties. Ne ar vienu pašu, pat ne ar uzticamu draugu un mīļāko. Tur taču bija runa par laika garu, par tālaika bailēm no mūžīgā.

Vispār jau būtu atrodami vārdi, lai aprakstītu piedzīvoto, bet šie vārdi tomēr nederētu, tie nebūtu tādi, ko Klāss šis mūsdienu cilvēks varētu akceptēt. Ja viņa būtu sacījusi, ka, ieraugot parabolas, sirds kļuva kā pāri plūstošs trauks, ka tās lika domāt par kuģa bojāeju un vientuļām salām, tad viņš gan justos apmulsis. Ja viņa bez tam būtu piebildusi, kas tas patiesībā bija reliģisks pārdzīvojums, viņš būtu ļoti nepatīkami pārsteigts. Prātīgiem cilvēkiem nav reliģisku pārdzīvojumu. Katrā ziņā ne jau nu mūsdienās.

Bet tā tas bija. Tajā rītā viņas sirds bija burtiski plūdusi pāri malām kā trauks un pirmo reizi mūžā viņa bija jutusi Dievu. Šīs parabolas bija varenākas un iedvesa lielāku bijību nekā jebkura no vecajām katedrālēm un templu drupas, ko viņa bija apmeklējusi arheoloģisko studiju laikā. Un pēkšņi viņa bija jutusies kā Robinsons Krūzo; Robinsons, kas pēc gaidīšanas visas dzīves garumā beidzot sazīmējis buru pie apvāršņa.

"Ak, jā!" viņa skaļi teica, pati īsti nesaprazdama, ko ar to domā. "Ak, jā!"

Virsāja krāsas, saulei austot, it kā kļuva dziļākas, puķu tūkstoši nometa nakts anēmiskās nianses un satumsnēja kā purpurs, trīsenes sudraba stīgas pārvērtās zeltā, un milzīgie trauki uz mirkli iezibējās visās varavīksnes krāsās, pirms tās visas saplūda kopā, atkal pārejot baltā. Un pēkšņi viņa ieraudzīja, ka baltie trauki nemaz nebija buras. Tie bija balsis. Ilgpilns sauciens pret Visumu: Te mēs esam! Te mēs esam! Glāb mūs!

Tagad no tā visa pāri nav palicis nekas. Ari no atmiņām. Šodien viņa bija saplēsusi zirnekļa tīklu. Nu viņa vairs nekad neatsauks atmiņā jauno meiču, kas virsājā noslīga ceļos, pievērsusi skatienu parabolantenām, ne arī pusmūža sievieti, kura, apturējusi auto ceļmalā, kāpa no tā ārā. Viņas puspievērtie plaksti drebēja gaidās, šķita, ka viņa vēlas baudījumu paildzināt, vispirms novēršot skatienu; viņa vēlējās redzēt trīs baltos šķīvjus, pēc tam kad būs nostājusies rūpīgi izvēlētajā pozā pie auto aizmugures durvīm. Kad viņa beidzot atvēra acis, tās bija platas un skaidras, gatavas piepildījumam…

Bet nekāda piepildījuma nebija. Margareta samirkšķināja acis un saprata: pat ja viršu klajums, paši virši un parabolantenas nebūtu mainījušās jo tiem visiem divdesmit pieci gadi ir tikai elpas vilciena garumā tad viņa pati kļuvusi citāda. Un šīs citādās Margarētas galvā desmittūkstoš dažādas zināšanas aizdzina bijību. Viņa skatījās uz baltajiem šķīvjiem un veltīgi mēģināja atvilināt atmiņas par katedrālēm un templu drupām, kuģu bojāeju un baltām burām, bet nekas neiznāca. Viņa zināja, ko redzēja, un tādēļ te vairs nebija vietas iztēlei: tas nebija nekāds sauciens, vērsts pie Visuma, tās vienkārši bija trīs parabolas satelītprogrammu uztveršanai. Tās varbūt varētu saukt par ausīm. Bet Margarēta nebija spējīga uzburt reliģiskas jūtas tādu

ausu priekšā. Acis var būt kā ugunis, bet ausis taču ir un paliek diezgan triviālas piltuves. Svarīgas un funkcionālas, bet rada tikpat lielu bijību kā varžacis.

"Stulbene!" viņa skaļi iesaucās, spārdīdama ceļmalas granti. "Idiote! Aitasgalva! Nejēga!"

Uz brīdi pazibēja doma: kas no viņas būtu iznācis, ja viņa tajā naktī nebūtu klīdusi apkārt? Tad viņa jau sen būtu ieguvusi doktora grādu. Pie disertācijas arheoloģijā neviens nestrādā ilgāk par četriem pieciem gadiem, bet fiziķim jāiztur desmit piecpadsmit gadu, lai kļūtu par kaut ko. Bez tam arheologi braukā uz semināriem un konferencēm Grieķijā, vakaros dzer vīnu, un viņiem ir mīlas romāni. Fiziķiem caurām naktīm vieniem jāsēž caurvējainā šķūnī kaut kur Norlandē un jānolasa instrumentu rādījumi. Vismaz tādiem pusdurniem fiziķiem kā Margarēta, tādiem, kam trūkst tā viegluma domāšanā, kas raksturo īstus talantus un noved tos uz Cern Šveicē.

Nūja, domāja Margarēta, sēdēdama mašīnā, līdz galam nospiedusi gāzes pedāli, tagad pienācis laiks atzīt, ka patiesībā esmu tāds pastulbs pustalants…

Viņa taustījās ar roku pa pasažiera sēdekli, meklējot cigaretes; satvērusi vienu, viņa to aizdedzināja. Pie pirmā dūma iesūrstējās un sāka asarot acis. Kad pamirkšķināja, asaras sāka ritēt lejup. Bet skatiens nenoskaidrojās. Acis tūlīt atkal piepildījās asarām.

Margarēta nošņaukājās un sakaitināti novilka ar rādītājpirkstu gar padeguni. Vai tiešām viņa te sēdēja un raudāja? Margarēta Juhansone dāma, kas pārvērtusi kuces uzvedību par mākslu? Nu nē: viņa nebija raudājusi piecpadsmit gadus un nedomāja raudāt tagad. Mašīnā bija pārāk daudz dūmu… Viņa novirpināja loga rūti lejup. Ātrajā braucienā vējš plivināja matus un acis atkal asaroja.

Būs jau labi. Protams. Pati sev gan viņa varēja atzīties, ka ir mazliet nomākta, ka tāda bijusi jau labu laiku. Kopš tā brīža, kad saprata, ka viss viņas dzīvē ir tikai pa pusei: viņa bija pusveca, pustalantīga, ar pusgatavu disertāciju, puslīdz ciešamu materiālo stāvokli un pusmāsām. Vai kā lai viņas sauc. Lielākoties visa gada garumā viņa turklāt bija dāma bez apakšdaļas: Klāss dzīvoja Stokholmā, bet viņa pati Kirunā. Bez tam Klāss jau agri bija darījis zināmu, ka viss, ko viņš var piedāvāt, ir draudzība un miesiska kopība. Tātad pusattiecības. Margarēta nodzēsa cigaretes galu un savilka seju: varbūt Kivika tirgū viņa būtu īsta atrakcija. Nāciet un skatieties šo pusdāmu! Par puscenu!

Dažas jūdzes pirms Udevallas Margarēta beidza sevi žēlot. Apstājusies pie kāda ceļu krustojuma, viņa paskatījās kartē. Nūja, viņai jābrauc cauri Jenčēpingai, lai gan tas bija garāks apkārtceļš tiem, kuri brauc uz Stokholmu. Bet viņai bija vēl viena apstāšanās, braucot gar Memory Lane.

Jau iepriekš viņa bija izlēmusi neapstāties Vadstenā, lai gan Kristīnas jauno adresi zināja no galvas. Viņa mierīgā garā brauks Mūtalas virzienā garām šai pašapmierinātajai mazajai pilsētelei ar tās tikpat pašapmierināto dakterieni. Tur viņa aizdegs sveci uz tantes Ellenas kapa un slepeni paskatīsies uz veco māju pirms došanās uz

Stokholmu. Ne jau tāpēc, ka viņai būtu jāsteidzas Klāss būs Sarājevā vēl divas dienas, bet gan tāpēc, ka gribējās izbaudīt prieku par iespēju pirmo reizi vienatnē padzīvot Klāsa dzīvoklī. Ne jau lai rakņātos viņa noslēpumos, bet ja nu nejauši atveras kāda atvilktne vai skapis, tad…

Viņa apstājās pie "Zelta ūdra", lai paēstu pusdienas, un pusstundu vai vēl ilgāk sēdēja viena pati tukšajā kafetērijā, skatīdamās Veterna ezera zilpelēkajos ziemas ūdeņos, pirms cēlās kājās un gāja uz mašīnu. Tas notika dažas jūdzes tālāk: kaut kas nožvadzēja, un pēkšņi Klāsa vecais fiats sāka izdot tādas skaņas kā daudzi tanki kopā. Margarēta iebrauca sānceļā un apturēja mašīnu, izkāpa un apgāja tai apkārt, mēģinādama saprast, kas noticis, bet nekas nebija redzams. Kad iedarbināja auto no jauna, skaņa bija vēl trakāka. Viņa neuzdrošinājās izbraukt uz autostrādes, mašīnai vajadzēja lēni ripot tajā virzienā, kur deguns rāda.

Un tā iznāca, ka viņa, par spīti visam, nonāca Vadstenā, ka bija spiesta gliemeža gaitā braukt cauri visām šaurajām ieliņām ar žvadzošo un dārdošo mašīnu. Un, protams, izrādījās, ka darbnīca, kuru viņa beidzot atrada, nevarēja apsolīt nekādu steidzīgo remontu. Izpūtēja sistēma bija pārāk veca. Tādu, iespējams, varēja dabūt Linčēpingā. Ja veiksies.

"Rīt," sacīja darbnīcas meistars stieptā Esterjētlandes dialektā. "Rīt pēcpusdienā tu to dabūsi. Agrāk nekādā ziņā."

Satraukumā nosvīdusi, Margarēta atglauda matus no pieres.

"Vai būs dārgi?"

Viņš viegli pacēla sporta cepuri, skatīdamies sānis.

"Varbūt. Nezinu. Tad jau redzēs."

Un, kad viņa nonaca stāvvietā, zem stikla tīrītājā bija palikta vēstule.

Drebēdama un uzbudināta viņa nonāca pie mājas, kas, liekas, piederēja Kristīnai, un satraucās vēl vairāk, kad neviens neatvēra. Viņa apskrēja pāris reižu apkārt mājai, dauzījās pie virtuves ieejas, brīdi pa brīdim spieda zvana pogu pie ielas durvīm un pamazām sāka aptvert, ka uzvedas histēriski. Gluži saprotamā kārtā māja varēja būt tikpat tukša, cik izskatījās. Nebija nekāda sakarīga iemesla domāt, ka Kristīna sakņupusi sēdētu kaut kur aiz melni spožajām loga rūtīm, lai tikai nebūtu jālaiž iekšā Margarēta. Viņas nebija mājās. Tas bija tik vienkārši.

Aizelsusies, bet atvieglota par šo saprāta uzvēdījumu, Margarēta

apsēdās uz virtuves kāpnēm un sagatavojās gaidīt. Sākumā viņa grozīja pirkstos aploksni, to locīdama un vilkdama ar rādītājpirkstu gar aizlīmēto malu, bet pēc brītiņa viņas muskuļi atslāba, pildīdamies ar patīkamu siltumu, rokas noslīga uz ceļiem, apņemdamas vēstuli puslokā. Viņa to vairs neturēja, tā atradās uz viņas džinsos tērptajām ciskām.

Šo brīdi viņa būtu varējusi baudīt. Ja vien kāda neatlaidīga balss viņas galvā reizi pa reizei nedziedātu vēstules pēdējo rindu: "Fui, kauns! Fui, kauns! Jo neviens tevi negrib vis!"

Vienu brīdi ilgās gaidīšanas laikā Margarēta izstiepa kāju un ļāva zābakam pieskarties grantētajam dārza celiņam. Viņa varēja pat saderēt, ka Kristīna rūpīgi nogrābj šo celiņu katru nedēļu. Tā cilvēkam jādara, viņām bija mācījusi tante Ellena. Katru sestdienu meitenes tika apbruņotas ar grābekļiem, un tika gaidīts, ka viņas pildīs savu pienākumu. Kristīnai vajadzēja ņemt celiņu starp vārtiem un māju, Margarētai mazo pagalmiņu un Birgitai grantēto laukumiņu aiz mājas.

Ja Margarētai kādreiz ienāktu prātā izšūt savākto dzīves gudrību uz sienas segas, tad runa būtu tieši par šīm sestdienām. Kā grābsi, tā arī dzīvosi tā tur stāvētu rakstīts. Jo tā tiešām bija. Kā viņas bija grābušas, tā arī dzīvoja.

Tiklīdz tante Ellena bija nozudusi, Birgita nometa grābekli zālē un pielīda pie mājas sienas, kuru no virtuves loga nevarēja redzēt. Ta viņa tur sēdēja, blenzdama caur matu šķipsnām uz pieres, un grauza savus jau tā nograuztos nagus tik pamatīgi, ka tie sāka asiņot.

Margarēta ienīda Birgitas rīcību. Viņa negribēja vairīties no darba. Tieši otrādi viņa vēlējās padarīt pagalmu ļoti skaistu. Viņa vilka grābekli plašos vilcienos pa granti, zīmēja puķes un cirka zirgus, un princeses, lai izmisusi izplūstu asarās, redzot iznākumu. Nemaz nebija manāms, ka viņa pūlējusies. Pagalms izskatījās nenogrābts!

Vienīgi Kristīna grāba pa īstam, aiz viņas grants palika vienādās taisnās svītrās. Viņa vispirms apstrādāja savu gabalu, tad Margarētas un pēc tam Birgitas. Viņa nekad nežēlojās, bet, baidīdamās, ka kāds to varētu atklāt, meta satrauktus skatienus uz virtuves logu un steidzās ātrāk pabeigt māsu darbu.

Lai gan kādu nu māsu…

Margarēta mainīja pozu un grābstījās kabatā pēc cigaretēm. Pēdējo gadu laikā Kristīna pilnīgi un galīgi bija nolaidusi bruņucepures sejsegu, viņa nekad nezvanīja, un viņai nekad nebija laika tikties. Adventes nedēļās Margarēta vienmēr ar lielām cerībām bija cēlusi klausuli, tiklīdz iezvanījās telefons, varbūt tomēr

Kristīna būs saņēmusies un ielūgs viņu uz Ziemassvētkiem tāpat kā agrāk bet notika vienīgi tas, ka Margarēta saņēma Ziemassvētku kartīti ar Vadstenas mežģīnēm. No Vulfu ģimenes. Tas bija galīgais pierādījums: Kristīna nevēlējās viņu par savu māsu. Fui, kauns! Fui,

kauns! Jo neviens tevi negrib vis!

Un piepeši šķita galīgi aplami, ka viņa sēdēja tur, kur sēdēja. Ar drebošu roku viņa aizdedzināja cigareti. Ak Kungs, kādēļ gan būtu jāuzmācas cilvēkam, kurš tik acīmredzami negrib ielaisties ar viņu nekādās darīšanās? Visu mūžu Margarētai bija labāk paticis aiziet pašai nekā tikt atstātai, tas viņai jādara ari tagad, viņai jāceļas augšā un jādodas meklēt kādu nelielu viesnīcu. Tur, noliekot uz galda kredītkarti, varētu paēst garšīgas pusdienas patiesībā viņa bija izsalkusi -, iedzert glāzi vīna un pēc tam likties uz auss starp tikko gludinātiem baltiem palagiem…

Vai varbūt noīrēt auto un braukt tieši uz Stokholmu? Lai gan, no otras puses, viņa taču nevarēja atstāt fiatu Vadstenā uz visiem laikiem. Klāss kļūs vai traks, ja auto nebūs pie vietas, kad viņš pārradīsies mājās. Turklāt vēstule kaut kādā veidā viņai bija jāatbrīvojas no šīs velnišķīgās vēstules, un Kristīna diemžēl bija vienīgā, kura saprastu tās saturu. Kaut kas bija sācies. Bet to varēja zināt tikai trīs cilvēki pasaulē, un viens no tiem bija pati rakstītāja. Bet pie viņas Margarēta jau nu nekādā ziņā neskries žēloties. Tas pat varētu būt bīstami: neviens taču nezina, kas notiek atmiekšķētās smadzenēs.

Bet varbūt tomēr? Lai gan vai viņai patiesībā vajadzēja lauzīt galvu? Vai pagrimusi narkomāne no Mūtalas varētu kaitēt Margarētai Juhansonei? Vai tad viņa nevarētu paņemt šo vēstuli un visas citas, kuras tuvākajās nedēļās droši vien pienāks, un noskalot tās tualetes podā? Vai viņa ļaus sevi iebaidīt?

"Nu nē," viņa skaļi teica pati sev un slējās kājās. Viņa neņems galvā šo penterējumu, atradis tuvāko viesnīcu un noīrēs numuru. Birgita var iet uz poda. Tāpat kā Kristlna, starp citu…

Šajā mirkli uz ielas apstājās kāda mašīna, un Margarēta sastinga kustības vidū. Pazust tagad jau bija par vēlu. Viņa nekustīgi sēdēja un klausījās māsas vieglajos soļos, kas nāca iekšā dārzā. Dīvaini, viņa apstājās pie ceriņiem un sāka spārdīt granti…

Margarēta saprata, ka ir neredzama, un tas modināja viņā patiku padzīt jokus. Viņa atslīga atpakaļ uz kāpnēm, dziļi ievilka cigaretes dūmus un tad cik vien iespējams aizsmakušā balsi jautāja:

"Sveika, Kristlna. Vai ari tu šodien saņēmi vēstuli?"

Tagad viņas nogaidoši stāv gabaliņu viena no otras, Kristlnai pēdas cieši sakļautas un rokas tikli sakrustotas virs klēpja, Margarēta plati izplestām kājām un rokām dziļi jakas kabatās. Piepeši viņa jūtas pilnīgi droša. Vakara gaiss ir iztīrījis viņas plaušas un izskalojis visus sārņus no asinīm, viņa jūtas stipra un tira, un tikko kā mazgājusies.

"Žēl, ka tev vajadzēja gaidīt," Kristina nopietni saka un sāk iet uz virtuves durvju pusi. "Es šodien vedu Ēriku uz Stokholmu. Viņš brauks uz Teksasu kā viespētnieks, tas ir pilnīgi jauns projekts, patiesībā ļoti interesants, par vēlīnām grūtniecībām un…"

Viņa ļoti labi noslēpj savu nepatiku pret nelūgto viešņu. Balss ir gaiša, laipna un labi nostādīta, pavisam citāda nekā balss, ko Margarēta atceras no bērnības. Pirmo mēnešu laikā pie tantes Ellenas Kristīna runāja čukstus, brīžam likās, ka viņa šņāc. Kad viņa pamazām sāka runāt, izrādījās, ka viņai ir augstākā mērā ērmots, it kā sagrozīts skoniešu dialekts. Vairums skoniešu atradinās no īpatnējiem divskaņiem, bet saglabā guturālo runas veidu. Kristīna pat nebija dzimusi Skonē, viņa virpināja mēles galiņu kā visi citi, bet nevarēja izrunāt nevienu tīru patskani. Tikai dažus gadus vēlāk, kad ieradās Astrīda ar zilajiem pirkstiem šī ragana, kura bija Kristīnas māte, lai prasītu atpakaļ meitu, radās izskaidrojums. Astrīda runāja tāpat. Bet toreiz jau Kristīna bija pārgājusi uz plato Esterjētlandes dialektu un vairs nedomāja to mainīt. Viņa paslēpās aiz tantes Ellenas krēsla un neganti kliedza, kad Astrīda tuvojās.

Kristīna iebāž atslēgu virtuves durvīs un atver tās, ieslīd iekšā un ieslēdz gaismu. Margarēta viņai seko cieši uz papēžiem un, velkot nost jaku, apskata virtuvi. Loģiski, viņa domā. Šie paslēpuši atomledusskapi un supersaldētavu aiz koka aizvirtņiem. Bet sacīkšu plīti viņi nav varējuši noslēpt. Droši vien tāpēc uz dzelzs plīts stāv vara toveris ar sausajiem ziediem. Lai skatiens kristu uz tiem… Jā, vai dieviņās! Nav jau grūti iedomāties, kādas spēles iet vaļā šajā mājā.

"Hops!" viņa saka un uzkar aitādas jaku uz krēsla atzveltnes. "Tātad jauna māja. Vai atjaunota veca."

Kristīna brīdi paliek stāvam virtuves vidū ar pirkstiem pie apmetņa augšējās pogas, šķiet, ka viņa negrib noģērbties un atsegt iespējamo zīda šallīti. Vēl arvien neatpogājusi apmetni, viņa dodas uz ģērbtuvi un pār plecu saka:

"Mēs varam apskatīt māju, ja vēlies, es tikai pakāršu virsdrēbes…"

Bet Margarēta nedomā gaidīt virtuvē, viņa slāj Kristīnai pakaļ. Ejot caur priekšnamu, viņa spogulī vēro

Kristīnas steigu ģērbtuvē: viņa norauj šallīti, it kā tā būtu kaunpilns noslēpums, un iegrūž to vecā kumodē, tad ar pirkstiem saglauž matus. Roka slīd tālāk uz pērļu kaklarotu, kas vīd zem žaketes. Vai viņa domā ņemt nost ari to? Bet viņa nepaspēj. Tajā pašā mirkli Margarēta jau stāv vaļējās durvis, atbalstās pret stenderi un sāji smaida.

"Skaistas pērles," viņa bilst. "Vai tās tev no profesora?"

Liekas, tas atmodina Kristīnas jaunības dienu spītību; strauji atmetot galvu, viņa signalizē, ka nemaz nedomā ņemt nost pērļu rotu, vai Margarētai tā patīk vai ne.

"Jā," viņa saka, ar roku noglāstot rotu. "Tās ir skaistas. Un vecas. Tās mantotas no Ērika dzimtas pirms daudziem gadiem, es tās ieguvu pēc vīramātes…"

Margarēta paceļ uzacis.

"No bailīgās Ingeborgas? Vai viņa mirusi?"

Kristlna pamāj.

"Mmm. Viņa nomira pagājušajā gadā."

Margarēta apklust un vēro savu attēlu spoguli blakus Kristlnai. Pēkšņi viņa jūtas nogurusi. Kāds viņai iemesls ironizēt par Kristīnas šallīti un pērlēm? Vai tad viņa pati neizskatās kā standarta modelis? Viņa nēsā visus atribūtus, ko tradīcija prasa no netradicionālas pusmūža sievietes. Viņai ir melni džinsi un dizainera modelēta ādas virsjaka, stūraina pāža frizūra un krāsotas acis. Ap kaklu karājas rota, kuras oriģinalitāte viņai piepeši liekas kā neveikla atvainošanās par skaistuma trūkumu, tie ir daži lieli keramikas gabali tievās ādas strēmelēs. Ko viņa ar to būtu varējusi signalizēt?

Kristlna apgriežas un paskatās viņā:

"Vai esi nogurusi?"

Margarēta pamāj.

"Pedeja laikā neesmu labi gulējusi."

"Kāpēc?"

Margarēta parausta plecus.

"Nezinu… Varbūt priekšnojautas."

Kristlna savelk seju vieglā ārsta grimasē, priekšnojautas neietilpst viņas pasaules ainā. Pēkšņi viņa atceras:

"Tu kaut ko teici par vēstuli?"

Margarēta izvelk no kabatas vēstuli un sniedz to Kristlnai, bet Kristlna to neņem; iebāzusi rokas kabatās, viņa tikai paliecas uz priekšu un pēta aploksni.

Abas paceļ skatienu vienlaikus un paskatās viena otrai acis. Margarēta saviebjas un ātri novēršas. Kamols kaklā, ko viņa tik ilgi centusies ignorēt, aug lielāks un pārsprāgst kā gļotains ziepju burbulis. Viņai cieši jāsakniebj lūpas, lai raudas netiktu laukā. Bet Kristlna redz.

"Nu, nu," viņa saka un bailīgi noglauda Margarētai roku. "Uztver to mierīgi, Margarēta… Ko tādu viņa raksta, ka tu tā satraucies?"

Margarēta vēlreiz sniedz vēstuli, un šoreiz Kristlna ir spiesta to paņemt. Viņa ar vēstuli apietas tā, it kā tā būtu ar kaut ko inficēta, viņas pirksti veido mazu pinceti, ko viņa uzmanīgi iegrūž aploksnē, izvelk saburzītu papīru un uzmanīgi noliek uz kumodes. Tad viņa sakārto brilles un, noteiktu skatienu pavērusies Margarētā, sāk lasīt savā labi nostādītajā balsi:

Trīs sievietes dzemdēja bērnus.

Ai, kliedz Astrīda, ai, kliedz Ellena, ai, kliedz Ģertrūde.

Aiaiaiai.

Vecmāte pagāja nost. Plaukšplaukšplaukšplaukš!

Četri bērniņi klāt.

Viens nokrita zemē. Kurai gan pieder neglītenis šis?

Fui, kauns! Fui, kauns! Neviena negrib to vis!

Fui, kauns! Fui, kauns! Jo neviens tevi negrib vis!

Bridi valda klusums, viņas neskatās viena uz otru, Kristīna pārvelk vēstulei roku. Tad šķiet, ka viņa pieņēmusi lēmumu. Viņa atvelk vienu kumodes atvilktni un paņem paciņu papīra kabatlakatu.

"Izšņauc degunu," viņa saka. "Drīz ēdīsim…"

Margarēta dara, kā teikts, bet, kamēr vēl degunu un muti aizsedz kabatlakats, viņa neskaidri murmulē:

"Es viņu varētu nosist! Tā visa ir viņas vaina. Visa riebīgā dzīve ir Birgitas vaina!"

Pavasaris bija tikai tukšs solījums. Gandrīz jau iestājusies nakts, un ziema ir sasparojusies pēdējam uzbrukumam. Ir pieņēmies vējš, un arī sniegs, uz palodzes jau sakrājies slapjais sniegs. Margarēta nodrebinās, sēdēdama pie virtuves galda. Krūms pie loga šūpojas turp un atpakaj, brīžam tas maigi noglāsta rūti, bet jau nākamajā mirklī gāž zarus pret stiklu kā saniknota veča, kas uzkopj telpas.

Margarēta, izlasījusi Kristīnai adresēto vēstuli, aiz sašutuma vai šņāc. Varbūt viņa drusciņ pārspīlē: patiesībā tur bija vienīgi nesaprotamas muļķības, bet kaut kādā mērā radās sajūta, ka zināms skaits samērā satrauktu vārdu varētu apslēpt asaras. Bet tagad viņa bija tālu no raudāšanas. Protams, viņa vēl rokā paslēpusi papīra kabatlakatu, tomēr kamols kaklā pazudis un acis ir sausas. Ar stingru skatienu viņa seko Kristīnas kustībām pie trauku mazgātuves. Darbošanās ap spožajiem priekšmetiem šķiet pierasta, tomēr viņa izskatās kā iebrucēja pati savā mājā. Viņa staigā ļoti klusu, cieši piespiedusi rokas augumam, steidzīgi samazina skalojamās kastes strūklu, lai ūdens pārāk stipri nešalc, un pietur ledusskapja durvis pēdējā sekundē, kad viņai tās jāaizver. Tad viņa tver pēc elpas spriežot pēc visa, pilnīgi neapzināti -, saņem durvis abām rokām un aizver tās bez jebkādas skaņas.

Gaisma virtuvē pastiprina noslēpumaino iespaidu. Kristīna iedegusi lampu tikai virs virtuves galda tā ir no firmas Svenskt Tenn, domā Margarēta, nav nenieka lētāka par diviem tūkstošiem! un pati darbojas pustumsā pie mazgājamā galda. Bet tas, ko viņa dara, liekas daudzsološs: viņa atkorķējusi pudeli vīna un nolikusi to malā sajaukties ar istabas gaisu. Tagad viņa mikroviļņu krāsnī atsaldē mājās ceptu maizi, kamēr uz plīts sasaldēts kunkulis pārvēršas par zupu.

"Vai varu tev palīdzēt?" jautā Margarēta.

Kristīna paceļ skatienu un izskatās pārsteigta, šķiet, viņa aizmirsusi, ka te ir Margarēta. Bet viņa aši atgūstas.

"Nē, nē," viņa ātri nosaka. "Viss jau gandrīz gatavs… Sēdi vien mierīgi."

"Vai drīkstu uzsmēķēt?"

Kristīna parausta plecus. Margarēta aizdedzina cigareti un pārliecas pār virtuves galdu ar šķiltavām gatavībā.

"Vai man aizdedzināt arī sveci?"

"Protams," vienaldzīgi atbild Kristīna. "Dari to…"

Margarēta pazīst svečturi. Tas ir no Peru. Viņa pati to pirkusi, un atmiņas par to dienu ātri aizslīd garām: vēlu vakarā viņa sēdēja kaut kur pludmalē Limā. Pirms dažām stundām viņa pirmo reizi bija redzējusi šo bērnu, vāju, maziņu vārgulīti no puisīša ar melnām acīm. Rokas atmetis, viņš gulēja kā zīdainis un skatījās Margarētā, nemirkšķinādams acis. Šis skatiens viņu apklusināja uz vairākām stundām; nebilduši ne vārda, viņa nogāja pludmalē, apsēdās smiltis un klusēdama lūkojās Klusajā okeānā. Tas ir pavisam loģiski, viņa toreiz domāja. Mēs, atradeņi, esam savējie, mums vajag citam par citu rūpēties… Pa ceļam uz viesnīcu viņa smaidīja mātes laimē un, satikusi ielu tirgotāju, kurš pārdeva ar roku apgleznotus svečturus, pārmērības lēkmē nopirka piecus gabalus. Viens no tiem ilgi stāvēja uz tantes Ellenas naktsgaldiņa invalīdu slimnīcā, kāds cits bija nonācis uz šī virtuves galda Vadstenā. Bet, kur atrodas visskaistākais, tas, kuru viņa nolika blakus puisēna gultai, zina tikai dievi…

Kristīna noliek Margarētai priekšā karstu, kūpošu zupu, un viņa pazīst tās skābeno smaržu.

"Vai tā ir tantes Ellenas zupa?" viņa izsalkusi jautā un tver pēc karotes.

Pirmo reizi tajā vakarā Kristīna pasmaida.

"Jā, pēdējā gadā viņa man iedeva ļoti daudz recepšu… Man ir gulašs. Un aveņu kūka…"

Kāri celdama pie mutes zupas karoti, Margarēta smaida:

"Vai, aveņu kūka! Es gribu šo recepti… Vai atceries?"

Nekas vairāk viņai nav jāsaka, Kristīna jau smejas zemā, dūdojošā balsī, tā skan kā tantes Ellenas kādreizējo smieklu atbalss. Kristīnas roka vibrē tajā pašā ritmā kā smiekli, kad viņa ielej vīnu.

"Pastāsti, kā tevi pieķēra ar pirkstu ievārījuma burkā. Tad gan tev klājās slikti! Atklāti sakot, es biju lidz nāvei nobijusies…"

Margarēta atbild viņas smaidam.

"Jā, sasodīts. Pērkons rūca diezgan ilgi…"

Kristīna pasniedz maizes groziņu, žests ir atraisīts, ledus starp viņām ir gandrīz salauzts.

"Vai pēdējā laikā esi bijusi kapos?" jautā Margarēta un paņem šķēli siltās maizes. Viņai vajag tikai ar pirkstiem sajust tās konsistenci, lai zinātu, ka ari tā ir cepta pēc tantes Ellenas receptes.

Kristīna parausta plecus.

"Es tur biju mirušo piemiņas dienā. Aizlavījos. Man vairs nepatīk braukt uz Mūtalu…"

Margarēta izbrīnījusies aptur roku ar sviesta nazi.

"Kāpēc tā? Vai saskrējies ar viņu?"

"Nē, bet…"

Kristīna paliek sēžam, pievērsusi skatienu sienai aiz Margarētas muguras.

"Nu?" nepacietīgi jautā Margarēta. "Kas tad notika?"

"Es jutu, ka mani novēro. It kā visi zinātu, kas es esmu. Pēc tās reizes, kad viņa nozaga manu recepšu bloku. Tad biju spiesta vairākas reizes iet uz nopratināšanu policijā. Un pēc tam man vajadzēja liecināt miertiesā. Avīzes rakstīja, un vietējais radio ziņoja, tas nu vienreiz bija pretīgi…"

"Bet tavu vārdu taču neminēja?"

Kristīna greizi pasmaida.

"Tas jau neko nedod. Te visi par visiem zina visu. Vai vari iedomāties, kas man gadījās pagājušo pavasari? Es biju aizbraukusi uz Mūtalu iepirkties un nolēmu paēst pusdienas mazā jaunā restorānā pie tirgus, tā ir pavisam parasta vietiņa, kur paši liek uz paplātēm pusdienas. Un tad iznirst īpašniece un sāk novākt netīros traukus. Viņa darbojas manā tuvumā, viņa šķindinās un trokšņo tā, ka man jāpaceļ skatiens. Un tad šī persona saka: "Piedodiet, vai jūs neesat daktere Vulfa no Vadstenas?" Un man viņai jāpiekrīt… Tad viņa savelk seju kaut kādā neīstā līdzjūtībā un stāsta: "Jā, es gribēju vienīgi pastāstīt, ka mēģināju pieņemt darbā dakteres māsu šeit restorānā par trauku mazgātāju, es taču labprāt gribēju palīdzēt, tomēr nekas neiznāca…"

Margarēta nepatikā savelk seju.

"Un ko tad tu sacīji?"

"Nu, ko gan es tur varēju sacīt? Vai man būtu jājautā, kas tad nogājis greizi? Vai viņa taisīja striptīzu, kad ļaudis stāvēja pusdienu rindā? Vai vilka klientus iekšā trauku mazgājamā telpā un piekopa neķītrības? Vai kartupeļos injicēja amfetamlnu? Nē, paldies. Es tikai piecēlos un pateicu, kā ir. Ka man vispār nav nevienas māsas."

Tas bija kā pļauka. Bet šķiet, Kristīna neievēro, kā sakarst un pietvīkst Margarētas vaigi. Toties viņa paceļ glāzi un saka:

"Nu tad uz veselību, un esi sveicināta.."

Bet Margarētas rokas paliek guļam uz galda, viņa atsakās pacelt glāzi.

"Diemžēl," viņa saka un pati brīnās, ka balss ir tik noteikta. "Es pavisam aizmirsos, kad tu lēji vīnu. Es nevaru dzert, man šonakt jābrauc atpakaļ uz Stokholmu."

Un es nekad vairs šeit neatgriezīšos, viņa domā. Nekad, nekad, nekad! Tu par to vari būtu droša, tu, riebīgā mietpilsone!

Kristīna nolaiž glāzi un izskatās pārsteigta.

"Tu taču šonakt nevari braukt. Tādā laikā. Un tev arī nav mašīnas."

Margarēta pamet skatienu uz virtuves logu. Ārā pūš vējš un snieg, tomēr līdz sniega vētrai vēl tālu.

"Es mašīnu noīrēšu," viņa saka. "Saproti, darbs. Man jābūt fiziķu

sanāksmē. Un vēl jāgatavojas."

"Bet mums gan vajadzētu aprunāties," saka Kristīna. Viņa tagad ir nopietnāka, varbūt saprot, ko pateikusi.

"Mēs jau varēsim parunāt ēdot."

Kristīna nolaiž skatienu un ievelk dziļi elpu: "Bet, mīļā Margarēta… Mēs tik sen neesam redzējušās. Ja nu es tevi lūdzu?"

Margarēta stingri raugās viņā, bet Kristīna nepaceļ skatienu. Viņas baltie, pincetei līdzīgie pirksti nervozi uzlasa dažas drusciņas no galdauta.

"Mīļā Margarēta!" viņa saka, nolaidusi acis, un tagad izklausās tā, it kā viņa tiešām lūgtu no sirds. Abu starpā iestājas klusums. Margarētas domas kaut kur plivinās. Patiesībā viņa nemaz nevēlas doties ceļā jau šovakar, bet tikpat maz viņa vēlas palikt. Gan viens, gan otrs nozīmē pazemojumu. Pēkšņi viņa atrod izeju:

"Nu," viņa saka un satver glāzi. "Ja braukšu no rīta, tad vēl paspēšu. Varēšu arī iegriezties Mūtalā un aiziet uz kapiem. Tā kā neviens tur tik ilgi nav bijis un nolicis ziedus…"

"Un kā ar Birgitu?" jautā Kristīna pēc vakariņām, kad viņas pāris minūtes klusēdamas sēdējušas pie podiņu krāsns dzīvojamajā istabā. "Ko darīsim ar viņu?"

"Sitīsim nost," saka Margarēta un iedzer lielu malku no liķiera glāzes. Kristīna cienā ar Amaretto, tam ir patīkama mandeļu garša, kad tas maigi skar smaganas, bet sekundi vēlāk dedzina rīkli kā ar uguni. Tagad viņa jūtas labi. Kristīna viņai piedāvājusi daļiņu labās dzīves, kādu Margarēta pati nekad neatļaujas baudīt. Tas prasa rūpīgumu sīkumos, bet Margarēta vienmēr ir uzskatījusi, ka viņai sīkumiem nav laika. Pusaudzes gados viņa pat biksītes nesavilka kārtīgi uz augšu un apakšsvārki ap gurniem bija sagriezti lempīgā grīstē, jo viņai šķita, ka nevar upurēt divdesmit sekundes, lai sakārtotu drēbes. Un tā tas turpinājās. Pieaugusi viņa katru dienu sāka ar steigā iedzertu šķīstošās kafijas tasi turpat pie trauku mazgājamā galda. Tur viņa stāv un apdedzina mēli, lai gan zemapziņā ilgojas pēc īstām brokastīm pie klāta galda. Nākamreiz, viņa katru dienu sev sola sākt jaunu un labāku dzīvi. Viņa atmetīs smēķēšanu un no rītiem vingros, ēdīs brokastis un pieliks virtuvē aizkarus… Bet ne jau šodien, jo šodien ir tik daudz ko darīt, un, ja viņa to visu nepaveiks tagad, tad nāve viņu panāks un tas nekad netiks padarīts.

Kristīna atturas no liķiera. Šķiet, ka viņai no alkohola ir tādas pašas bailes kā jaunībā: ēdot pusdienas, viņa iedzēra tikai dažus piesardzīgus malciņus no vīna glāzes. Tagad viņa ar taisnu muguru sēž klubkrēslā ar augsto, ieliekto atzveltni, pārlikusi vienu kāju pār otru, un tur kafijas tasīti abām rokām. Pirksti ir izplesti un stīvi, liekas, ka tasīte līgojas starp viņas pirkstu galiem. Dzerdama viņa pieliec stīvo kaklu pretī tasītei un Jauj lūpām tikai viegli pieskarties tās malai.

"Nūja," saka Margarēta, atbalstīdama galvu pret klubkrēsla spilvenu. "Man šķiet, ka mums jāņem un viņa jānosit."

Kristīna pavīpsnā greizā smaidā.

"Tas nenoliedzami ir kārdinoši. Bet par vēlu…"

Margarēta samirkšķina acis.

"Kāpēc par vēlu?"

Kristīna iedzer malciņu kafijas un liek smaidam izdzist:

"Mums viņu vajadzēja nosist jau pēc visa tā ar tanti Ellenu. Tad mēs būtu tikušas cauri un mūs pat neturētu aizdomās. Bet tagad mēs par viņu esam ziņojušas policijai mazlietiņ par biežu un sniegušas datus izmeklētājam pāris reižu par daudz… Policija zina, ko mēs par viņu domājam. Mums būtu jābrauc tieši uz turieni. Vismaz man."

Margareta nedroši smaida un iesēžas klubkrēslā taisnāk.

"Bet es taču tikai jokoju…"

Kristīnas acis ir skaidras kā stikls, viņa nopietni skatās Margarētā un iedzer vēl malciņu kafijas. To norijusi, viņa atkal smaida. Parasti un laipni.

"Es jau ari," viņa saka. "Es jau arī jokoju… Bet ko mēs iesāksim?"

Margareta aizdedzina cigareti un parausta plecus.

"Es nezinu. Tagad jau nav atlicis daudz nekā ko darīt. Vienīgi paredzēt nākamo gājienu."

"Un kas, pēc tavām domām, tas būs?"

"Nav ne jausmas. Tas jau ir tas trakākais. Var taču būt jebkas. Beigts kaķis priekšnamā uz paklāja. Vai uzstāšanās kādā ziepju programmā televīzijā. Vai Piedod man. Vai arī Tas ir cilvēcīgi. Vai nu kā tās visas programmas tur sauc."

Kristīna ātri izņem kājas no savām greznajām laiviņām un savelk tās zem svārkiem.

"Cik pretīgi!"

"Vai tūta ar kakām uz tava rakstāmgalda pieņemšanas laikā."

"Par vēlu. To jau viņa reiz izdarījusi. Un viņa nemēdz atkārtoties."

Margareta nopūšas un aizver acis, bet neļauj apturēt runas plūdus.

"Vai anonīma vēstule par tevi Vadstenas avīzei… Nekas publicējams, tikai parastā stulbā muldēšana. Vai neliels ugunsgrēks… Tev taču ir signalizācija?"

Kristīna mēmi pamāj. Margarēta iztukšo glāzi vienā rāvienā un ar blīkšķi noliek uz galda. Iestājas klusums. Kristīna ir saritinājusies klubkrēslā. Kājas paslēptas zem svārkiem, rokas viņa sabāž žaketes piedurknēs.

"Tomēr tas nav pats ļaunākais," viņa beidzot saka un skatās uz saviem ceļgaliem.

Margarēta neatbild. Tā ir, viņa domā. Ļaunākais ir tas, ka viņa zina mūsu vājos punktus. Fui, kauns! Fui, kauns! Jo neviens tevi

negrib vis!

"Vai var dabūt vēl vienu glāzi liķiera?" viņa jautā, neatverot acis.

Stundu vēlāk viņa vienaldzīgi sēž uz gultas malas Kristīnas viesu istabā. Tā ir šaura un pārblīvēta mēbelēm. Kristīna te savākusi tik daudz, ka telpa gandrīz vai sprāgst pa šuvēm: veca dzelzs gulta, veca kumode, vecs krēsls un vecs rakstāmgalds. Plus vecu tapešu kopija.

Margarēta var dzirdēt, kā Kristīna vannasistabā tīra zobus. Droši vien viņa lieto arī antīku zobubirsti. Roku darbs, apmēram no 1840. gada. Un, domājams, viņa tīra ar Karlsona līmi, lai naktī varētu noturēt muti kārtīgi ciet, neļaujot izsprukt nekādām nejaušībām…

No runāšanas nekas liels neiznāca. Bet ko gan viņa bija gaidījusi? Ka Kristīnai radīsies risinājums tam, ko nevar atrisināt? Vai arī ka viņa piedāvās māsas sadarbību cilvēkam, kuru, pēc visa spriežot, uztvērusi kā apgrūtinošu paziņu. Atbraukt uz šejieni vispār bija idiotiski. Bet rit no rīta viņa dosies projām, cik agri vien iespējams, gaidot mašīnu, viņa varēs dažas stundas pastaigāties pa pilsētu un šoreiz viņa tiešām parādīs, ka ir saņēmusi mācību. Turpmāk nekādu kontaktu. Lai notiek kas notikdams…

"Hallo!" sauc Kristīna no priekšnama. "Margarēta! Vannasistaba brīva…"

Margarēta sagrābsta savu dvieli un neseseru, bet tieši tajā brīdī, kad viņa gatavojas celties kājās, atskan telefona zvans un viņa aprauj šo kustību. Spogulī virs kumodes viņa var redzēt savu seju: acis ir kļuvušas šauras, piere grumbaina.

"Jā," saka Kristīna telefonā. "Jā, bet…"

Uz mirkli iestājas klusums.

"Protams," saka Kristīna. "Bet…"

Viņu pārtrauc, otra persona, kā šķiet, runā nepārtraukti.

"Cik tas ir nopietni?" jautā Kristīna.

Runāšana telefona klausulē kļūst oktāvu augstāka. Pacients, domā Margarēta. Droši vien kāds no viņas pacientiem.

"Jā, jā. Es zinu. Es pati esmu ārste," beidzot saka Kristīna. "Jā. Tad mēs dodamies turp… Jā, jā."

Viņa noliek klausuli bez jebkāda paldies un atvadīšanās frāzēm. Māju pārņem pilnīgs klusums, Margarēta nekustīgi stāv, kā stāvējusi, pie spoguļa viesu istabā, un šķiet, ka arī Kristīna priekšnamā stāv tikpat nekustīgi.

"Margarēta," Kristīna pēc brītiņa saka. Viņas balss skan klusināti. "Margarēta!"

Margarēta dziļi ievelk elpu un iet ārā pa durvīm. Viņa paliek stāvam priekšnama vidū ar dvieli un neseseru padusē.

"Vai tā bija viņa?"

"Nē," atbild Kristīna. "Zvanīja no Mūtalas slimnīcas sieviešu nodaļas."

"Ko viņi gribēja?"

Kristīna nopūšas un izvelk roku caur matiem. Piepeši viņa vairs neizskatās tik atbaidoši klīrīga; viņas naktskrekls ir saburzīts, mati izspūruši un rītakleita stāv vaļā.

"Viņi teica, ka Birgita cietusi no vardarbības. Stipri cietusi. Viņa guļ Mūtalas slimnīcā, un šie domā, ka mums jābrauc uz turieni…"

"Kāpēc?"

"Tāpēc ka viņa ir tuvu nāvei. Šie teica, ka viņa mirst…"

"žūpu vecenei" kāds kliedz kaut kur tālu. "Tu esi pievēmusi gultu, pretīgā, nolādētā mauka."

Pievēmusi? Gultu?

Balss izzūd neskaidrā murmulēšanā. Birgita nezina, kas bija kliedzējs, un nespēj atvērt acis. Nolādēts. Bet liekas, viņa tomēr guļ kaut kur kādā gultā… Gultā ar netīru palagu. Mazi melni graudiņi, trekni un taukaini, pielīp pirkstu galiem, kad viņa velk ar roku pār audumu. Viņa šādus mazus graudiņus ir redzējusi tik daudzās gultās, ka nemaz nav jāatver acis, lai tos pazītu. Tādi rodas vienīgi tad, kad gultas drēbes ir tik netīras, ka netīrumi vairs nespēj iespiesties starp auduma pavedieniem. Bez tam viņa pazīst šo brūni salkano tabakas dvaku, kas sajaukusies ar skābajiem alus vēmekļiem.

Nūja. Viņam bija taisnība. Žūpu vecene ir pievēmusi gultu. Un, protams, apgūlusies pati savos vēmekļos. Tie tagad žūst un viegli savelk vaigu. Tomēr viņa nespēj mainīt stāvokli, viņas ķermenis ir pārāk smags un silts. Viss, ko viņa spēj, ir bezgalīgi lēnām pacelt rokas, dabūt tās kopā un palikt zem vaiga. Ģertrūde reiz sacīja, ka viņa izskatoties kā grāmatzīmes eņģelis, gulēdama tādā pozā. Kā īsts eņģelītis.

Tagad viss atkal ir kluss, viņa var nodoties tam, ko pati vēlas. Domāt par snobienēm.

Domas aizslīd līdz pazīstamai ainavai. Tas ir medību lauks. Viņai zem rokas ir mašīnpistole, un viņa lavās klusi kā plēsoņa no pakalna uz pakalnu. Un tad ložu kārta sasniedz Margarētu. Un vēl viena kārta Kristīņu. Viņa liek lodēm trāpīt ceļgalos, vēderā, krūtīs un kaklā. Ha! No šīs nolāpītās mērkaķienes paliek pāri tikai maltā gaļa…

Birgitai nekad neapnīk vajāt snobus. Lai cik viņa ir trīcoša un paģiraina, lai cik lielā narkotiku ietekmē, lai cik dziļi grimusi žūpībā, šī spēle vienmēr ir viena un tā pati. Tas ir viņas vienīgais noslēpums; viņa nekad nav atradusi vārdus, lai to pastāstītu čomiem vai sociālajām vecenēm. Citādi viņai pēc vārdiem kabatā nav jāmeklē, viņa prot runāt ar kandžas dzērājiem to valodā un ar sociālajām vecenām latīniski. Pie tiesas viņas vārdi pat skan kā no protokola. Bet ko gan viņa varētu pastāstīt par šo lietu? Atbildētāja atzīst, ka astoņtūkstoš sešsimt septiņdesmit trīs gadījumos viņa prasītājas Margarētu Juhansoni un Kristīņu Vulfu domās samalusi gaļā. Nu, un

tad? Tie nav nelikumīgi draudi. Viņa taču nekad nav neko tādu teikusi vai darījusi.

Sāpes un nelabums atkal atgriežas, ir tāda sajūta, it kā kāds viņas iekšās stampātu kartupeļu biezputru: uz augšu, uz leju, uz augšu, uz leju. Šķiet, ka zarnas sametas, kuņģī arī sāk dedzināt. Bet šoreiz nenāk īsts vēmiens, no mutes tek kaut kas skābs un ūdeņains. Sasodīts. Viņa vairs neko nevar turēt. Agrāk viņa varēja iedzert divas tabletes un virsū trlsceturtdaļitru šņabja, un nenotika nekas, viņa jutās ļoti labi. Tagad viņa var priecāties, ja var paturēt iekšā vienu vienīgu aliņu.

Ak, jā, aliņš. Ja vien viņa varētu dabūt kādu aliņu.

Roka ir smaga kā akmens, tomēr viņai izdodas to pacelt un atbalstīties pret gultu, viņa vaid, un galva griežas, viņai šķiet, ka sirds kā sūklis brīvi peld viļņojošā ūdeni. Kuņģis sagriežas krampjos, bet viņai tomēr jātiek augšā, lai tas maksā ko maksādams…

Tagad viņa jau sēž, bet acis vēl nav atvērusi, viņa vēl nesaprot, kur augša un kur apakša. Viņa mazliet pakustina kāju pirkstus it kā izmēģinādama, tie saskaras ar aukstu grīdu un kādu drēbes gabalu. Viņa atver acis un paskatās uz leju starp savām ieplestajām kājām. Tur guļ zaļi rakstains vīriešu krekls. Grīda ir pelēka un tieši aiz viņas papēža vienā vietā sadegusi.

Viņa lēni paceļ galvu un paveras apkārt. Viņa neatrodas mājās, viņa ir kaut kur citur. Istaba ir maza. Pa kreisi veselas sienas platumā redzami trīs melni logi. Kāds mēģinājis vienam logam aizkārt priekšā segu, bet tā ir nokritusi zemē un turas tikai vienā stērbelē. Zem radiatora guļ apgāzta galda lampa un spid. Laikam ir nakts. Vai agrs rīts.

Kam gan pieder šis miteklis?

Tas izskatās kā visi citi dzīvokļi, reizē labi pazīstams un anonīms. Mēbeles ir no sociālā dienesta: ļodzīgs galds, vietām apdedzis un ar mitruma riņķiem, gulta tā pati, uz kuras viņa sēž, un uz grīdas divi matrači. Divi koka krēsli viens uz kājām, otrs apgāzts.

Gaiss ir biezs no dūmiem un cilvēku izgarojumiem. Te laikam bijušas pārākās dzīres: pelnutrauks pilns līdz malām ar cigarešu galiem un galds ar pudelēm, skārdenēm un glāzēm. Ļoti uzmanīgi Birgita paliecas uz priekšu, paskalina skārdeni un jūt, ka tā ir līdz pusei pilna. Viņa to kāri satver ar abām rokām un dzer, kartupeļu stampa atsāk uzbrukumu no apakšas, mēģinot izgriezt kuņģi uz āru, bet viņa turas pretī, sēž taisnu muguru, aizvērusi acis, un uzveic nelabumu. Kad pirmie krampji rimušies, viņa sāk atkal dzert novadējušos alu maziem, ātriem malkiem. Tikai tad, kad skārdene iztukšota, viņa atver acis. Kā liekas, lampa uz grīdas spīd gaišāk, visas kontūras kļuvušas asākas. Tagad viņa redz, ka istabā nav viena. Gar sienām guļ četri nē, pieci ķermeņi. Neviens no tiem nav Rogers. Bet attālākajā stūrī sēž gandrīz baltmataina jauna meitene un, acis

iepletusi, stīvi raugās uz priekšu, nekā neredzēdama. Viņa izskatās savāda, kā zīmējums pasaku grāmatā. Kakls viņai ļoti tievs, bet galva pilnīgi apaļa. Princese Rožsārtīte, kas izslīdējusi no savas pasakas…

Birgita atbalstās pret gultu un vaidēdama uzsvempjas kājās. Te nu viņa atkal ir, šī vecā sieviete, kas atļaujas vadīt visas viņas domas un kustības. Viņa mazliet pavīpsnā par sevi. Tātad ar viņu atkal kaut kas gadījies, ar viņu, kas vienmēr teikusi, ka mirs jauna un no viņas iznāks skaists līķis.

Pie velna! Tagad viņai jāiet uz ķemertiņu. Ar mīkstiem ceļgaliem un trīcošiem soļiem viņa slāj uz durvīm un nonāk nelielā priekšnamā. Durvis uz tualeti stāv plaši vaļā, tur iekšā deg gaisma un viņas pašas spoguļattēls skatās viņā piemiegtām acīm, pelēkām lūpām un saķepušiem matiem.

Žūpu vecene.

Resna žūpu vecene. Tik neglīta, ka…

Kauns dedzina, bet viņa ir pieradusi un prot to atvairīt. Viņa aizklāj rokām seju un noslīgst uz tualetes poda. Uz brīdi viņa beidz eksistēt.

Viņa pamostas no tā, ka kāds sagrābis viņu aiz matiem un purina; tas ir ciets tvēriens, bet sāpes ir tīras un skaidras, un sveloša. Gandrīz patīkamas.

"Ai," viņa tomēr dveš aizsmakušā balsī, kas tikko atmodusies. "Ko, pie velna, tu dari?"

"Velku tevi nost. Man jāčurā."

Tas ir liels vīrs ar gārdzošu balsi un dubultzodu, viņš stāv tik augstu virs Birgitas. Viņš ir stiprs un mērķtiecīgs. Viņš paceļ Birgitu aiz matiem un izvelk priekšnamā. Viņa ieveļas kādā drēbju kaudzē un tad noripo uz grīdas.

"Ak tu, sūdu vabole!" viņa kliedz.

Viņš neatbild. Plaši izpletis kājas, viņš stāv pie tualetes poda, atbalstījies pret sienu. Varbūt viņš nemaz nedzird Birgitas vārdus: viņam ir puspievērtas acis, skatiens ir mēms kā cilvēkam, kas riņķo pats savā izplatījumā. Birgitu sanikno atziņa, ka šo cilvēku nepazīst. Pavisam noteikti tas ir vecs kandžas dzērājs, un viņa visu laiku bijusi pārliecināta, ka Mūtalā visus tamlīdzīgus tipus pazīst. Bet šo viņa nekad agrāk nav redzējusi…

Tagad viņš tualetē sāk runāt ar sienu, neskatoties ne pa labi, ne pa kreisi, viņš murmina kādu gatāku rīmi. Tas ir kluss un monotons penterējums, sākumā Birgita teikto nesadzird, bet tad viņš paaugstina balsi un daži vārdi kļūst skaidrāki.

"…nosist visas pretīgās velna vecenes, sasiet mezglā visas nolādētās maukas, lai viņas nosmok pašas savās smirdošajās šķirbās… Šķiršķiršķirbās, šķiršķiršķiršķirbās…"

Sekundes laikā Birgitai prāts noskaidrojas kā stikls, viņa ir kaut

ko līdzīgu dzirdējusi jau agrāk un zina, kas notiek pēc tam. Viņa taustās pa drēbju kaudzi pēc savas virsjakas un uzreiz arī to atrod, pa pusei uzvelk mugurā un rāpo uz durvīm. Tajā pašā brīdī vīrs iznāk priekšnamā un ierauga, ka viņa steidzas, ko māk, un piepalīdz viņai tikt kājās. Ar vienu soli vīrs jau ir pie durvīm un atrauj tās vaļā, no jauna sagrābj viņu aiz matiem un paceļ. Piepeši viņa ar visu svaru karājas savos matos, šķiet, ka āda atdalās no paura un viņa kļūst akla, šķiet, ka viņa redz vienīgi balti zvērojošas sāpes. Bet viss notiek ātri, sekundes laikā viss ir garām. Virs atlaiž vaļā matus un sper viņai pa dibenu ar kailajām kājām. Ne jau tik stipri, bet pietiekami, lai viņa noveltos kāpņu telpā uz grīdas.

"Žūpu mauka," viņš saka gandrīz normālā balsi. "Pazūdi!"

Birgita precīzi zina, cik liela padevība vajadzīga, lai viņš vairāk nesistu. Viņa skatās grīdā un rāpo projām no vīra redzesloka, cik tālu vien iespējams. Ja te būtu kāpnes, tad viņa pa tām noslīdētu tikpat ātri un neredzami kā čūska augstā zālē, bet kāpņu taču te nav… Viņa krīt panikā: te nav kāpņu! Pēc mirkļa viņa ierauga liftu. Viņa dosies uz to, tiklīdz šis aizvērs durvis.

Rītausma ir pelēka, kad pēc dažām minūtēm viņa nonāk pagalmā un ļauj durvīm aizkrist aiz muguras. Naktī mazliet ir snidzis, un vēl arvien ir ļoti auksts; Birgita nodrebinās un savelk jaku ciešāk. Tieši tajā mirklī viņa paskatās uz kājām. Tās ir apautas melnās laiviņās, kuras viņa nekad agrāk nav redzējusi. Platas, melnas laiviņas. Izskatās, it kā viņa būtu nospērusi Mikipeles kurpes.

Lēni viņa paceļ galvu un paskatās apkārt. Pagalms viņai apkārt ir pilnīgi svešs. Viņa stāv pie pelēkas augstceltnes, ko redz pirmo reizi mūžā, un zālājam otrā pusē atrodas divas trīsstāvu mājas, kas ir tikpat nepazīstamas. Tās ir tikko atjaunotas. Kāds ir mēģinājis pelēko betonu izskaistināt, nokrāsojot to bāli rozā. Tas neizskatās gudri. Pieglaimīgi gan.

Birgita noskurinās un sāk iet, viņas gaita ir ļodzīga, brienot uz tievajiem papēžiem pāri zālājam un rotaļlaukumam; viņa visu laiku skatās apkārt un mēģina atrast kādu norādi, kas pavēstītu, kur viņa atrodas. Bet te nav nekādu pavedienu. Tikai mājas. Lielas mājas un mazas mājas, pelēkas mājas un rozā mājas. Un starp tām daži no ziemas noguruši krūmi un pustukšas autostāvvietas, netīras sniega kupenas un vienaldzīgi grafīti.

Kur viņa atrodas?

Viņa apstājas stāvvietas vidū un lēni griežas apkārt. Viss te ir svešs, viņa nepazīst neko. Auksts ari ir, vaigi svilst, un viņa vairs nejūt kāju pirkstus. Tas nemaz nav dīvaini. Viņai taču kājas ir pilnīgi slapjas! Pēkšņi viņa redz sevi ar amputētām kājām sēdam braucamkrēslā; tāda aina gan vilina, gan uzdzen šausmas. Viņa redz palātas durvis stāvam snobienes, kas apzinās savu vainu. Tām ir rupjas

virsdrēbes, bet pašai Birgitai mugurā bāli zils slimnīcas halāts, kura kakla izgriezumā redzama naktskrekla skaisti baltā apkakle. Viņas mati ir tikko izmazgāti un tikpat gaiši un smaržīgi kā jaunibā. Sākumā viņa nemaz šis snobienes neievēro, tām jāstāv atvērtajās durvis diezgan ilgi, cīnoties ar raudām, tad pamazām viņa lēni paceļ galvu un skatās lielām, melnām acīm…

Fui. Viņa nokrata šo sapņu ainu un vēlreiz apgriežas. Cik muļķīgi. Te viņa stāv nepazīstamā pasaulē, viņai kājās cita cilvēka kurpes, un tagad viņa lēni salst nost… Ja vismaz dabūtu iedzert alu. Viņai jātiek mājās. Viņas miteklis ir pilns ar dažādām slēptuvēm, un kādā no tām vēl jābūt pudelei alus.

Kaut kur tālumā viņa dzird motora skaņu, cauri rītausmai brauc mašīna. Viņa saliek rokas krusteniski sev apkārt un sāk soļot skaņas virzienā, tas ir veselu mūžību ilgs gājiens starp neglīti nosmiņķētiem betona graustiem, zālājiem un rotaļu laukumiem, bet tagad viņa šķiet mērķtiecīgāka, pati sevi apkampusi, lai uzturētu siltumu, viņa iet ātriem soļiem. Kad viņa nonāks uz ielas, tad jau nu sapratīs, kur atrodas. Mūtalā viņa taču dzīvojusi visu mūžu, un nav tādas ielas, ko viņa nepazītu, lai cik iereibuši būtu… Un, kad sapratīs, kur atrodas, viņa dosies mājup un iedzers kādu aliņu. Un gulēs. Pa īstam. Pati savā gultā. Uz brīdi šī doma kļūst tik dzīva, ka viņa aizver acis un iedama gandrīz aizmieg…

Sasodīts! Viņa nekādi netiek vaļā no šīm nolāpītajām īsfilmām, kuras nepārtraukti griežas viņas smadzenēs. Tās ir bīstamas, tās ir maģiskas un apburtas un izposta īstenību. Nekad nekas nepiepildās, kā cerēts, tādēļ visas karstākās vēlēšanās jāieliek melnā maisiņā smadzeņu vistālākajā stūrītī un nekad nav jāļaujas vilinājumam to atvērt. To viņa iemācījās jau kā bērns. Tūkstošiem reižu viņa iztēlojās sevi pārceļamies no vecenes Ellenas pie Ģertrūdes. Un kas notika? Ģertrūde nomira. Un vēlāk, kļūstot vecākai, viņa tik intensīvi fantazēja par ģimenes laimi ar Dogenu, ka tagad labāk atceras šo sapni nekā to, kas notika patiesībā. Viņiem būtu bijis vajadzīgs moderns trīsistabu dzīvoklis ar virtuvi, pie kuras aizkariem greznotos volāni. Bet kas no tā iznāca? Malkas krāsns, auksts ūdens un ateja pagalmā, kamēr Dogens aizlaidās un viņai tika atņemts bērns.

Tātad viņai jākļūst modrākai, nedrīkst iztēloties sevi savā dzīvoklī, citādi viņa nekad tur nenokļūs. Ja viņa domās par miegu, tad nekad vairs nedabūs gulēt. Domā, ko tu dari, vienmēr sacīja vecene Ellena. Un tas patiesībā bija prātīgi. Vienīgais prātīgais teikums, ko šī odze izdabūja no sevis visu šo gadu laikā…

Viņa tuvojas kādai ielai. Viņai saraujas kuņģis, ieraugot, ka arī to viņa nepazīst. Tā ir plata, daudz platāka nekā jebkura Mūtalas iela, ar vairākām braucamjoslām un drošības saliņām vidū. Otrā pusē sākas jauns dzīvojamais rajons: augstas, pelēkas mājas ar melniem logiem.

Viņa tās nekad agrāk nav redzējusi.

Ko, pie velna, tas nozīmē? Kur viņa atrodas?

Birgita aizver acis un dziļi ievelk elpu, tad acis atkal atver un mēģina domāt, ko dara. Birgita Fredriksone stāv kaut kur zālājā, kājās viņai kādas citas sievietes kurpes, kas ir aukstas un slapjas, un mugurā pašas virsjaka. Viņa nezina, kur atrodas un kā te nokļuvusi, toties aptver, ka, aizraujot jakas rāvējslēdzi, viņai saltu mazāk. No otras puses, tas ir neizpildāms projekts: viņas pirksti jau ir tik stīvi no aukstuma, ka tas neizdosies.

Viņai tieši pretī atrodas ietve ar sasaluša sniega laukumiem uz melnā asfalta. Viņai jāsper pāris soļu pāri sniega kupenai, lai tiktu uz ietves. Sasalušais sniegs nočaukst un iebrūk zem viņas, daži mazi ledus gabaliņi iekļūst melnajās laiviņās. Bet viņa to ir paveikusi. Tagad viņa atrodas uz ietves. Un dažus metrus tālāk stāv kāda sieviete un skatās viņā. Birgita izlaiž roku caur matiem un mēģina izskatīties kā parasta Svensona kundze pa ceļam uz darbu. Viņa sabāž rokas jakas kabatās, lai nevicinātos kā kandžas dzērāji, un maziem, atturīgiem soļiem dodas pie sievietes. Tagad viņa redz. Te ir autobusa pietura.

"Atvaino," viņa saka un tajā pašā mirklī dzird, kā skan viņas balss. Viņa nokremšļojas un ātri mēģina sev iestāstīt, ka pat parastas Svensona kundzes balss aukstā rītā var būt mazliet gārdzoša. Tomēr drošības labad viņa savu balsi padara nedaudz gaišāku.

"Atvaino, bet es esmu apmaldījusies… Vai vari man pateikt, kur es atrodos?"

Sieviete ir ārzemniece, viņai ir melni, īsi apgriezti mati un plāns mētelis, kas uz dibena ir apspīlēts. Viņa blenž uz Birgitu plaši ieplestām brūnām acīm, un viņas mazais žests var nozīmēt daudz ko. Varbūt: Nesitiet man, jūs, lielā, resnā sieva! Vai ari: Es nerunāju zviedriski, lieciet mani mierā. Vai ari: Es te neesmu un tu jau arī ne.

"Klausies," saka Birgita un mēģina smaidīt, bet tajā pašā mirkli atceras, ka viņas mute ir kastas zīme. Neviena parasta Svensona kundze nestaigā apkārt ar melniem caurumiem mutē no izsistiem zobiem. Katru reizi smaidot viņa parāda, kas patiesībā ir: kandžas dzērāja, kas vecumdienās izskolojusies par žūpu veceni… Viņa aizver žokļus, ka noklab vien, un ļauj smaidam izdzist.

Tajā mirkli nāk autobuss. Tas izskatās savāds, un paiet dažas sekundes, pirms Birgita apjēdz, kas par lietu. Priekšpusē ir uzraksts, kas rāda, uz kurieni autobuss iet.

Vrinnevi? Tad taču te ir Norčēpinga…

Un Birgita pēkšņi saprot, kur atrodas.

Autobusa šoferis ir nepielūdzams, viņš liek motoram nepacietīgi rūkt tukšgaitā, kamēr stūrgalvīgi atkārto vienu un to pašu. Tas, kurš nevar samaksāt par biļeti, nedrīkst arī braukt. Nekādi izņēmumi netiek pieļauti.

Birgita cieši pieķeras pie durvju stangas un lūdzas:

"Nu, esi tik labiņš, velns par stenderi! Ārā taču tik auksts… es pēc tam atsūtīšu naudu, es zvēru! Iedod man adresi, un es nosūtīšu naudu tavai nolāpītajai autobusu firmai, tiklīdz nokļūšu mājās… Nu, lūdzu!"

Autobusa šoferis skatās taisni uz priekšu un neatbild.

"Nu, lūdzu," atkal diedelē Birgita. "Pie velna… Nu, esi tik labiņš!"

"Kāp nost no pakāpiena," saka šoferis, vēl arvien skatīdamies taisni uz priekšu. "Autobusam tūlīt jāatiet, un man jāver ciet durvis."

Durvis mazliet iešņācās, bet nekas nenotiek. Un Birgita nedomā tik viegli padoties.

"Nu esi tik labiņš, ko… Kāds nelietis nospēris man maku, bet vispār man ir nauda, un es apsolu to atsūtīt, tiklīdz tikšu mājās. Tagad man jātiek uz policiju un jāpiesaka… Klausies! Nu, pie velna!"

"Kāp nost! Es veru ciet durvis!"

Autobusa šoferis liek durvīm draudīgi sakustēties, bet neuzdrošinās šo kustību pabeigt. Birgita uzraušas uz nākamā pakāpiena.

"Klausies! Es pat neapsēdīšos, es tikai stāvēšu ejā un turēšos pie stangas… Un naudu es atsūtīšu! Es zvēru!"

"Ārā!" iesaucas autobusa šoferis. Viņa lūpas ir cieši sakniebtas un mugura iztaisnota. Birgita pasper vēl vienu soli tālāk autobusā. Tagad viņa stāv pavisam tuvu šoferim.

"Nu, paklausies," viņa saka un mēģina smaidīt ar ciešu muti. "Vai tad tev tik grūti vienreiz izpalīdzēt meitenei."

Meitenei! Kāds atkārto šo vārdu un iesprauslājas aiz viņas muguras. Viņa apgriežas. Pašā priekšā sēž divas pusaudzes. Viena iebāzusi mutē kabatlakatu, lai aizturētu smieklus, otra tur mutei priekšā abas rokas. Neviena no viņām neuzdrošinās pacelt acis. Birgita veltī viņām ātru, vērtējošu skatienu un pagriež muguru. Sprauslājošas pusaudzes ir vissliktākais, ko viņa var iedomāties, tādas vairāk nekā jebkurš cits atgādina, par ko Birgita pati kļuvusi. Reiz tā bija viņa, kas varēja sprauslāt par visu pasauli. Bet pašreiz viņai nav laika nožēlai.

"Ārā!" vēlreiz iesaucas šoferis.

"Bet klausies," saka Birgita. "Šķiet, ka man kabatās tomēr būs sīknauda. To tas nelietis nenospēra… Sāc vien braukt, redzēsi, ka es kaut ko sagrābstīšu… Brauc, brauc, es visu nokārtošu! Re, te jau ir viena krona. Un piecdesmit ēres… Cik daudz tev vajag?"

Bet autobusa šoferis tikai izslēdz motoru un pieceļas. Tas Birgitu nebaida, viņš ir tikpat vārgs un tievs kā Rogers. Tipisks memmesdēliņš, kurš uzskata sevi par svarīgu tikai tāpēc, ka viņam ir noteikšana par veselu autobusu.

"Brauc ar nākamo autobusu," viņš saka. "Ārā!"

Birgita gramstās tālāk pa kabatām:

"Brauc vien, brauc!"

"Vai tu slikti dzirdi? Ārā, es teicu!"

Pusaudzes aiz muguras nemitas ķiķināt. Aiz viņām piepeši ierunājas kāds vīrietis klusinātā, bet skaidrā balsī:

"Tad met viņu ārā. Autobuss kavējas."

"Tieši tā," saka kāds cits. "Mums, kam jābrauc uz darbu, nav laika gaidīt diezin cik ilgi."

"Turiet muti," saka Birgita. "Turiet muti un nejaucieties citu darīšanās."

Šajā mirklī viņa iebāž roku džinsu aizmugures kabatā un satausta kaut ko dīvainu. Vai tā būtu banknote? Jā, protams! Kad viņa pietempusies, viņa mēdz naudu ielikt tieši tur. Uz sekundi viņa aizmirst, ka jāpiesargās no sapņiem; acu priekšā ātri nozib skats, pilns triumfa, kad viņa nomet simtnieku šim knauķa šoferim priekšā. Ar šo īso ainu pietiek. Paskatījusies, ko tur rokā, viņa saprot, ka tas atkal noticis. Sapnis ir iznīcinājis īstenību. Tas nav nekāds simtnieks. Tā ir vēstule. Visai dīvaina maza vēstule.

"Nolādētais gestapo!" viņa kliedz, notuntuļojusi lejā uz ietves. Uz mirkli viņa zaudē līdzsvaru, bet nenokrīt un apgriežas, lai atkal mēģinātu iekļūt autobusā. Bet šoferis ir ātrāks. Durvis aizveras ar nicinošu čīkstoņu, un nav nekā, pie kā pieķerties. Autobuss sāk braukt, un aiz siltajiem, apgaismotajiem logiem pasažieri vēro viņas bezspēcīgo plātīšanos ar rokām.

"Nolādētais gestapo!" viņa iekliedzas vēlreiz un mēģina iespert pakaļējam ritenim. "Nolādētais Hitlera cūka! Es tevi apsūdzēšu par vardarbību…"

Bet, pirms viņa beidz klaigāt, autobuss ir jau tālu, un viss, ko viņa redz, ir tikai sarkanās aizmugures ugunis, kas lēni pazūd rītausmā.

Tikai nogājusi labu gabalu, viņa ievēro, ka vēl arvien tur rokā dīvaino vēstuli. Ta pieskaras vaigam, kad viņa ar roku noslauka degunu. Acis asaro, un deguns tek, bet viņa pati nezina, vai tas no aukstuma vai ari tādēļ, ka viņa tiešām raud.

Viņa apstājas zem laternas un apskata vēstuli tuvāk. Tai ir veca aploksne, kas reiz jau lietota. Kāds pārsvītrojis veco adresi un pierakstījis blakus viņējo. Birgitai Fredriksones jaunkundzei. Jaunkundzei! Kas tas par nolādētu tipu, kas viņu dēvē par jaunkundzi?

Pirksti ir tik stīvi, ka viņai jāsaplēš visa aploksne, lai dabūtu laukā vēstuli. Viņa iedegas neprātīgā cerībā, ieraugot, ka vēstule ir maza un dzeltena. Tā ir recepte! Kāds viņai atsūtījis recepti: varbūt sobrilu vai ak Dievs, jā! rohipnolu. Rokas grābstās un trīc, un beidzot viņai jāņem palīgā mute, lai varētu izvilkt dzelteno lapiņu.

Tā tiešām ir recepšu veidlapa. Tur ir pat viņas māsas zīmogs: Kristīna Vulfa, sertificēta ārste. Bet labi pazīstamais teksts uz lapiņas rakstīts ar sarkanu flomāsteru un lieliem, neveikliem burtiem:

Ak, ja Birgitas drānās es ieģērbties spētu, Ar ādu savu šķirbu tad

izoderētu, No valsts uz valsti man ceļš tiktu dots, Lai tur drātētos par neko.

Un pašā apakšā ar mazākiem burtiem:

Un viņa darīja to!

Viņa darīja to!

Viņa darīja to!

Zvēra nags ieplēš viņai kuņģi. Sāpes viņu pārsteidz. Viņa noliecas uz priekšu un sakrusto rokas pār diafragmu.

Pēc tam viņa īsti nevar atcerēties, uz kurieni iet. Veselu mūžību viņa ir gājusi pa vienu un to pašu ielu, un pelēkais sešdesmito gadu betons ir pazudis viņai aiz muguras, tagad labajā pusē stiepjas īres nami ar dzeltenu piecdesmito gadu apmetumu un pa kreisi mietpilsoniskas villas. Dažos īres namu logos spīd gaisma, bet villas vēl arvien ir tumšas.

Birgita meklē vecenes Ellenas māju, viņa vairs nezina, kurā laikā dzīvo, viņa zina tikai to, ka vēstule ar pretīgo veco rimi ir iebāzta zem krūštura. Viņa jūt, kā saņurcītais papīrs berž ādu, kā tas skrambā un knaiba, un baro viņas dusmas.

Pretīgās maitas! Ellena un snobienes! Tagad viņas tās visas nositis pa īstam, vienreiz jābeidz fantazēt, viņa pietiekami ilgi cietusi. Meli un ķengas. Ziņojumi policijai un ļaunprātīga liecināšana. Pat tad, kad viņa jau bija uz pareizā ceļa, kad viņa bija saņēmusies un gatavojās pārveidot savu dzīvi, pat tad tās vajāja viņu ar savām apsūdzībām un ziņojumiem. Vienmēr tās ir viņu gremdējušas, nekad nav palīdzējušas. Un tas viss vienīgi tāpēc, ka abas ir tik ellīgi skaudīgas. Tikpat skaudīgas šodien, cik tobrīd, kad pirmo reizi ieraudzīja Birgitu. Jo viņai bija Ģertrūde, īsta māte, kas viņu mīlēja. Kristīnai bija tikai viņas pustrakā Astrīda, tāda māte, kura patiesībā bija mēģinājusi pielaist uguni pašas bērnam! Un Margarētai vispār nebija nekādas mātes. Viņa tika atrasta veļas mazgātavā. Kas tad tā par māti, kas atstāj savu tikko piedzimušo bērnu veļas mazgātavā? Tām abām bija nevis mātes, bet īstas velna mātītes. Bet Birgitai pašai bija Ģertrūde! Un to nevarēja ciest ne snobienes, ne vecene Ellena. Jo vecene Ellena gribēja būt vienīgā, vislielākā un vislabākā. Zviedru meistariene mātišķlbā! Nu paldies. It kā nebūtu zināms, kā bija patiesībā…

Birgita nosēcas un nostreipuļo no ietves, tā ir slidena un apledojusi, bet uz ielas sniega putrā automašīnas izarušas melnas asfalta sliedes, kur ir tik sauss, ka var noturēties kājās pat ar Mikipeles slidlgajām ādas zolēm. Viņa pasper uz priekšu sasalušu ledus un grants kukurzni. Tas ir liels un ciets, pat lielāks un cietāks par Dogena dūrēm, nevienam vīrietim viņa nekad lielākas dūres nebija redzējusi. Jā gan, Dogens. Viņš bija otrs iemesls šo sieviešu ellišķīgajai skaudībai. Viņa nekad neaizmirsīs Margarētas ģīmi tajā vakarā. Viņas seju, kas vidēja aiz mašīnas loga burtiski zaļganbāla aiz skaudības.

Dogens bija izvēlējies viņu, Birgitu! Ikviena meiča Mūtalā, kas kaut ko bija vērta tātad ne jau Kristlna un citas pelējuma sēnes -, stāvēja turpat, un katra no viņām būtu vēlējusies būt Birgitas vietā. Tieši tā. Bet ne ar vienu citu tas nenotika. Tas notika ar viņu, Birgitu.

Viņa apstājas brauktuves vidū un ļauj tam visam notikt vēlreiz. Viņa ir Varamūbadenā, ir sešdesmitie gadi un bāli zilgana jūnija krēsla. Viņa un Margarēta sēž ar Mazo Larsu un Loju mašīnā, klausīdamies Klifa Ričarda pēdējo plati pārnēsājamā atskaņotājā, kad Dogens slaidi ielaiž stāvvietā ar savu kraisleru. Tas ir sarkans, ar milzīgām astes spurām un īstām gaismas ērģelēm aizmugurē. Minūti viņš paliek sēžam pie stūres un ļauj sevi aplūkot, kamēr motors murkšķina tukšgaitā. Varbūt viņš zina, ka ir skaists, varbūt viņš zina, ka melnie, gludie mati mirdz un neilona krekls zem ādas jakas ir tikpat žilbinoši balts kā viņa piere.

Tomēr ne jau viņa skaistums ir tas, kas vilina visvairāk. Tā ir apjausma par viņa bīstamību mašīnu zagšanu, dažiem gadiem pāraudzināšanas skolā, vasaru ceļojošā tivoli -, kas izplatās kā spēcīgs parfīms pār stāvvietu un liek meitenēm nolaist plakstus un aplaizīt lūpas.

"Dogens," saka Mazais Larss ar asu vibrāciju balsī un pieliecas, lai pagrieztu startera atslēgu sava tēta jaunajai Anglia. Mazais Larss līdzinās sava tēta mašīnai. Viņam ir asi stūri negaidītās vietās.

"Nē," saka Birgita. "Nestartē…"

Mazais Larss ir iemācījies paklausīt. Deviņpadsmit gadus viņš ir klausījis tēvu, astoņus gadus viņš bez tam klausījis skolotāju, un pēdējos četrus gadus viņš klausījis amatnieku meistaru Luksorā. Tagad viņš klausa Birgitu, pirmo un pēdējo reizi.

Dogens izslīd no sava auto, aizcērt durvis un skatās apkārt. Stāvvietā ir kluss, dzirdama vienīgi Klifa Ričarda balss. Visi skatieni pievērsti Dogenam, meiteņu sapņi plivinās kā tauriņi viņam pretī, zēnu bezspēcība kļūst par pēkšņu klusumu.

Birgita zina, ka Dogens ir ceļā pie viņas jau pirms tam, kad vispār sācis iet Mazā Larsa Anglias virzienā, taisnā ceļā pie viņas. Mazais Larss arī to zina. Sīkas sviedru pērlītes izspiežas viņam uz pieres, bet viņš nesaka neko, tikai noliecas, paņem no Birgitas ceļiem atskaņotāju un noliek savā klēpī. Tajā pašā mirklī Dogens atrauj mašīnas durvis un sagrābj Birgitas rokas locītavu.

"Tagad tu esi mana meiča," viņš saka. Neko vairāk. Tikai to.

Kā filmā, viņa domā. Tieši kā filmā… Un viņai šķiet, ka dzird kora mūziku un stigas, kad Dogens velk viņu ārā no mašīnas; kora mūziku un stīgas, kas pāraug gavilējošā crescendo, kad viņš pārliec Birgitu pār motora pārsegu un sniedz viņai pirmo skūpstu. Ar acu kaktiņu viņa redz, ka Mazais Larss mašīnā aizver acis, aiz viņa vīd Margarētas zaļganbālā seja. Viņas acis ir samiegtas, un viņa atsedz zobus. Viņa

izskatās pēc zvēra, domā Birgita un aizver acis. Dogena mēle garšo pēc rūgta alus, ir pirmā reize, kad viņa izjūt tās smaržu un garšu. Visi citi ir garšojuši tikai pēc Toy un John Silver.

Viņš Birgitu nekad netur pie rokas, to viņš nav darījis itin nekad, tā vietā Dogens viņu satver aiz rokas locītavas kā cietuma uzraugs, un viņa sajūsmināti tipina līdzi uz sarkanā kraislera pusi. Kamēr viņa ierīkojas sēdeklī, Dogens ieslēdz motoru un piespiež kādu pogu. Jumts atveras un aizslīd. Tas ir kabriolets 1 Birgitu piepilda gaviles. Viņa sēž kabrioletā ar foršāko čali visā Mūtalā. Viss, ko viņa šajā pilsētā izcietusi, pēkšņi kļuvis izturams. Tam visam ir bijusi kāda dziļāka jēga. Un šī jēga ir tieši šis mirklis…

Viņam jābrauc pāri visai stāvvietai, lai apgrieztos. Birgitai tas ir īsts triumfa brauciens. Viņa ir izredzētā. Patiešām izredzētā. Varamūbadenas karaliene ļauj, lai neizvēlētās viņu vēro. Bet tajā pašā mirklī, kad auto izgriežas no stāvvietas, viņa izdzird spalgu zēna balsi aurojam aiz muguras:

"Ak, ja Birgitas drānās es ieģērbties spētu…"

Šos nievājošos smieklus viņa atcerēsies vienmēr, ja arī nekad nebūs īsti pārliecināta, ka tiešām tos dzirdējusi.

Bet viņa ir pārliecināta par Dogena ašo skatienu sānis. Un par viņa jautājumu:

"Kas, pie visiem velniem, tas bija?"

"Ak!" viņa atbild. "Nekas…"

Ko tad viņa varēja teikt? Ka šie izkliedza rimi, kas viņu vajājusi kopš trīspadsmit gadu vecuma? Ka šī rīme tikusi rakstīta uz tualešu sienām un skrāpēta telefonbūdiņās? Ka tā izkliegta skolas pagalmā un dungota viņai aiz muguras, kad viņa sāka strādāt Luksorā? To taču viņa nevar stāstīt, tad viss uzreiz būtu cauri. Un ar laiku viņš jau tā kā tā visu uzzinās…

"Jauka mašīna," viņa saka, ar roku noglāstīdama auduma sēdekli.

Un tad viņš tiešām Birgitai uzsmaida.

Viņai aiz muguras nokaucas bremzes, rūc motors. Birgita pa pusei pagriežas un noraidoši pamāj ar roku: nomierinies. Bet šoferis vēlreiz uzspiež gāzes pedālim un liek motoram skaļi rūkt. Birgita nolemj šoferi ignorēt, viņa pagriež muguru un ar nolūku lēni soļo pa melno asfalta joslu ielas vidū, spārdīdama ledus kukurzni sev pa priekšu. Viņa neko nedzird. Viņš var spiest tukšgaitā savu gāzes pedāli, cik vien grib, viņa nemaz nedomā klausīties.

Ielas otrā pusē atrodas balta villa. Vecenes Ellenas māja arī bija balta. Varbūt tā ir tieši tā māja, lai gan īsti neizskatās pēc tās. Ellena varbūt to pārveidojusi, iestādījusi jaunus krūmus un iebūvējusi citur logus, lai maldinātu Birgitu. Tas jau nu izskatītos pēc viņas. Kāds virtuvē ieslēdz gaismu, un Birgita redz iekšā kustamies kādu ēnu. Tā droši vien ir viņa. Viņa klunkurē starp galdu un plīti, kā jau parasts,

un viņas noļukušās vecās krūtis kūļājas zem rītasvārkiem. Krūtis kā lieli, adīti dūraiņi. Pē, pie velna, cik tā vecene pretīga!

Varbūt viņa būtu tenterējusi tālāk pāri ielai baltās mājas virzienā, ja mašīnas šoferis, braukdams cieši aiz viņas, nebūtu uzlicis roku uz signāla un taurējis. Tomēr viņš to dara, dod trīs aicinošus signālus. Birgita apstājas pussolī kā zemē iemieta un sasalst ledū.

"Turi muti!" viņa kliedz, it kā auto būtu dzīva būtne un varētu viņu dzirdēt. Bet viņa stāv ar muguru pret mašīnu, un kliedziens aizplūst nepareizā virzienā.

"Turi muti! Liec mani mierā!"

Tomēr mašīna aiz viņas sāk atkal taurēt. Un tad Birgita apgriežas. Viņa saļogās, bet tūlīt atgūst līdzsvaru un redz, ka aiz viņas jau rindā ir trīs mašīnas, kas glūn ar baltiem starmešiem. Pirmā mašīna arvien vēl atrodas kustībā: tā lēni brauc viņai tuvāk, draudīgi rūkdama, bet šoferis novirpina logu un izliecas laukā.

"Ko tu dari!" viņš sauc. "Vācies augšā uz trotuāra, cilvēk!"

Ar vienu vienīgu skatienu Birgita novērtē, kas viņš par tipu. Spoža mašīna un tikko apgriezti mati. Brilles, spalga balss, balts krekls un kaklasaite. Protams, snobs.

Birgita ienīst snobus. Tāpēc viņa nedomādama pieliecas, tāpēc viņa pagrābj lielo, apledojušo kukurzni, paceļ to virs galvas un ar vienu vienīgu strauju kustību laiž šim sejā. Viņš iekliedzas, un motors noslāpst; šķiet, ka viņa roka pielipusi signālam.

Tad rīta klusums saplīst daudzās skaņās. Kāds iekliedzas, pirmā mašīna taurē, abas pārējās bremzē, un to durvis atveras, divi vīrieši izlec ārā, aiz sevis aizcirzdami durvis, kāds suns rej, un vēl pēc sekundes sirms vecis atrauj baltās mājas ārdurvis. Viņš lēni meimuro lejup pa kāpnēm, turēdamies ar abām rokām pie margām, un, kā liekas, nemaz nemana, ka viņam basas kājas. Birgita ir sastingusi un apklususi, viņa nekustīgi stāv ielas vidū un uzmanīgi seko katrai kustībai sev apkārt. Bet, kad basais vecis sper kailo kāju uz dārza celiņa, viņa atžilbst un sāk kāpties atpakaļ. Tad viņa pagriežas un metas skriet. Viņa jau ir ārpus redzesloka, iekams vecis paspēj nokļūt uz ietves. Bet viņš ir Birgitu redzējis. Viņš un arī tie citi. Ja viņiem vispār ir acis pierē, tad viņi bēgli ir redzējuši.

Nekur nav nevienas paslēptuves. Villu dārzi ir pārāk mazi, un visi krūmi stāv izslējušies kaili un melni. Pagalms aiz īres namiem ielas otrā pusē ir liels un tuksnesīgs, tur nav pat velosipēdu novietnes, kur patverties. Birgita dzird savus soļus, sēcošo elpu un arī sirēnas kaut kur tālāk aiz muguras. Vai tad jau? Vai tiešām iespējams, ka kruķi jau klāt?

Bezspēcīgi viņa rausta pāris aizslēgtu durvju, uz mazajām kārbiņām nospiež uz labu laimi vienu ciparu kombināciju pēc otras, bet nekas nenotiek, vienīgi iemirkšķinās maza, sarkana spuldzīte.

Sirēnas tuvojas, viņai jāskrien, viņai jāpazūd…

Viņi atrod Birgitu pie kāda pagraba, viņa ir nobraukusi lejā pa slidenajām, ledus klātajām kāpnēm, saskrambājusi rokas un izmežģījusi kāju. Vairākas minūtes viņa bezspēcībā raustījusi un spārdījusi šīs pagraba durvis, beidzot novilkusi vienu Mikipeles kurpi, mēģinādama ar papēdi sadauzīt durvju stikla rūti. Tas neizdevās, neradās pat mazākā plaisiņa. Pamatīgs ledusstikls.

Dzirdēdama sirēnas kaucam uz ielas un tad apklustam, viņa paļāvās liktenim, smagi apsēdās uz aukstā cementa un pārvilka jaku pāri galvai. Tā viņa sēdēja, kad jauns sārtvaidzis policists pārliecās pār margām divus metrus augstāk.

"Te viņa ir," policists sauca. "Es viņu atradu…"

Viņa Norčēpingas dialektam ir strupi patskaņi, un viņa vilkusuns triumfā rej.

SODA EKSPEDĪCIJAS

Es esmu benandante, jo četras reizes gadā, tas nozīmē četros gadalaikos es nakti dodos ceļā kopā ar citiem, lai neredzams cīnītos ar gara spēku, kamēr ķermenis paliek uz vietas…

Ūtrupes izpildītājs Batista Moduko pirms inkvizīcijas Cividalē 1580. gada 27. jūnijā

nu tā. labi.

Beidzot esmu sakustinājusi savas māsas. Tagad man viņas ir tur, kur vēlos.

Kristīna, pelēka aiz noguruma, sēž mašīnā pie Mūtalas Sieviešu palīdzības dienesta, un Margarēta pašlaik nāk ārā pa durvīm. Viņa tās rūpīgi aizver un vēl parausta, lai būtu pilnīgi droša, ka tās noslēgtas kāpņu telpa ir pilna ar brīdinājumiem par tēviņiem ar pārāk augstu adrenalīna līmeni -, tad apstājas, lai aizdedzinātu vēl vienu no savām mūžīgajām cigaretēm. Kristīna atver auto durvis un ar žestu rāda, ka ir gatava ciest dūmus, lai tikai dabūtu zināt, kas Margarētai stāstīts.

"Viņas nav zvanījušas," saka Margarēta, purinādama galvu, un ierīkojas sēdeklī. "Tur bija tikai trīs meičas, viena brīvprātīgā un divas, kas meklē patvērumu. Neviena no viņām nav zvanījusi, viņas gatavas apzvērēt."

"Un vai tu viņām tici?"

"Pilnīgi. Tā brīvprātīgā pat paveda mani malā un pastāstīja, ka Birgitai te nav atļauts ienākt. Viņa šeit pāris reižu sadauzījusi mantas…"

"Ak Dievs," neskanīgi novaidas Kristīna un iedarbina mašīnu. "Viņa beidzot panākusi to, ka viņu vairs nelaiž iekšā arī Sieviešu palīdzības dienestā…. Veikli gan, tur nav ko teikt."

"Un ko nu?" jautā Margarēta.

"Ēdīsim brokastis," saka Kristiria. "Man pēc pāris stundām jābūt darbā."

Birgita lamājas. Un kā viņa lamājas! Neviens eņģelis visā debesu velvē netiek atstāts nenomelnots, neviens pats no visiem elles velniem nepaliek nepiesaukts. Tagad arī krāsas ir viņu pametušas: mati nokarājas netīri pelēkās šķipsnās, āda ir bāla, ar lielām porām, lūpas tikai mazlietiņ tumšākas.

Jā. Tā nu tas ir. Ar sievieti, kas reiz bija Merilinas Monro pienbaltā līdziniece.

Jaunais policists turpretī ir skaists. Kā no afišas: blonds, zilacains un milzīgs, ar pasteļkrāsas firziķu sejas ādu, kas klāj dzelzs muskuļus un tērauda skeletu. Tādu jaunu vīriešu agrāk nebija, tie ir postmoderni un pieder gadsimta beigām. Viņus pazīst galvenokārt pēc žokļiem; viņiem ir labi attīstīta kakla muskulatūra un ļoti plats zods. Patiesībā

tas ir dīvaini. Šajos laikos jauniem vīriešiem taču nevajag ne milzīgus žokļus, ne dzelzs muskuļus. Būtu bijis loģiskāk, ja viņi būtu kļuvuši bālāki un tievāki, sarāvušies par trausliem maijpuķīšu stādiņiem, nevis izauguši par vareniem ozoliem.

Birgitai jau arī ir labi attīstīta žokļu muskulatūra, bet pavisam citu iemeslu dēļ nekā jaunajam policistam. Vairāk nekā divdesmit gadus viņas dzerokļi bija malušies viens pret otru, amfetamīna ietekmē griežot zobus. Bet tagad viņas galvā ir kluss. Viņai mutē vairs nav daudz zobu, ar ko košļāt, turklāt viņa pārgājusi uz citām ķimikālijām. Viņa izliekas, it kā tā būtu bijusi izvēle, ka viņa apzināti atteikusies no amfetamīna, jo redzējusi daudzu savu līdzinieku nāvi. Tomēr patiesībā ne jau Birgita atmeta amfetamīnu, bet amfetamīns atmeta viņu. Tas vairs neiedarbojās un lika viņai meklēt mierinājumu alkoholā. Tieši tādēļ afišu vīrieša jūtīgās nāsis vibrē, kad viņš dodas lejup pa cementa kāpnēm. Birgita taču ož. Un ne jau pēc rozēm vai jasmīniem. Viņa vēl arvien sēž sarāvusies, uzvilkusi jaku pāri galvai un atsakās kustēties, lai gan policists reizi pa reizei liek viņai slieties kājās. Tikai tad, kad viņš sagrābj Birgitas roku un velk viņu pa kāpnēm augšup, viņa atžirgst un sāk lamāties. Viņa uzspļauj policistam uz rokas un bļauj, ka viņš uzbrūkot nevainīgai sievietei, un notēmē spērienu viņa sunim. Suns atņirdz zobus un ir gatavs kost, bet vīrietis no afišas ar krekšķi to attur. Te ir runa par viņa cieņu. Neviens nedrīkst sacīt, ka viņam bija vajadzīga suņa palīdzība, lai saņemtu ciet piedzērušu veceni, kas lamājas. Ar tādām viņš pats spēj tikt galā.

Turpretī Birgita nekad nav sapratusi, cik svarīgi ir saglabāt cieņu. Viņa ir meklējusi pazemojumus, it kā būtu pēc tiem izslāpusi. Mūtalā nav neviena veikala, kur viņa nebūtu zagusi un tikusi pieķerta kā zagle, nevienas ielas, kur viņa, gānīdamās un mētādama rokas, nebūtu saņemta ciet, tāpat tur nav nevienas aprūpes iestādes, kur viņa nebūtu melojusi un sapinusies savos melos. Es esmu redzējusi, ka viņa vemj atkritumu urnā tirgus laukumā protams, sestdienas priekšpusdienā, kad tirgus ir ļaužu pilns, un pēc tam mēmi noliecas un skatās, kā smirdoša caureja tek lejup pa kājām.

Es esmu redzējusi, ka viņa kādā vēlā vakarā, būdama galīgi pilnā, apčurājusies sēž sniega kupenā vesela pusaudžu bara ielenkumā, kuri viņu apsmej. Esmu redzējusi, ka viņa izpleš kājas vienam vīrietim pēc otra; pat tādiem vīriešiem kā Rogers, kurš ar plaukstām aizklāj viņai seju, lai tā nebūtu jāredz. Bet vēl turklāt esmu redzējusi viņas augstprātību, viņas nesaprotamo lepnumu par savu sabrukumu…

Ievainotais autobraucējs stāv uz ietves neliela cilvēku bariņa vidū. Viņš tur roku pie vienas acs, pa vaigu kā asara plūst asins strūkliņa. Abi pārējie šoferi stāv kā miesassargi pie viņa katrs savā pusē; pagriež bālās sejas pret Birgitu un, iepletuši acis, raugās sievietē. Viņu priekšā stāv kāds vecāks policists, dīvainā veidā viņam izdodas gan būt, gan

nebūt te klāt. Varbūt viņš ir eņģelis, apbružāts sargeņģelis, kurš redzējis tik daudz, ka tagad vairs neredz neko.

Baskājainajam vecim tagad kājās kurpes. Pacēlis roku, viņš stāv blakus klātneesošajam policistam, kad vīrietis no afišas brīžam grūž, brīžam velk Birgitu pāri ielai.

"Tā ir viņa," vecais sauc, vicinādams roku, kas klāta brūniem plankumiem. "Viņa to izdarīja. Es redzēju!"

"Turi muti, vecais velns!" Birgita saka savus ierastos vārdus.

Tas nu vīrietim no afišas ir par daudz, viņš taču audzināts cieņā pret vecmodīgu senču gadiem. Viņš Birgitai spēcīgi iesit pa skaustu, tik spēcīgi, ka viņa vairs nespēj izdabūt ne skaņas. Tikai tad policists iedomājas, ka arī viņa ir stipri veca.

Kristīna un Margarēta arī ir apklusušas, sēdēdamas mašīnā un braukdamas atpakaļ uz Vadstenu. Viņas ir kā savienotie trauki, šīs manas māsas. Kad viena ir pikta vai saskābusi, otra sāk raizēties, viņa glaimo un lūdzas, un smaida vienīgi tādēļ, lai kļūtu asa un ķildīga, kad otra beidzot ļāvusies atmaigt. Tā viņas uzvedušās vienmēr, vismaz tik ilgi, kamēr Birgita ir ārpus redzesloka. Kad tā parādās, abas kļūst postoši vienotas. Tik tiešām postoši.

Bet pašlaik, šajā noguruma pilnajā rīta gaismā, viņas zināmā mērā sasniegušas klusu līdzsvaru. Nakts, kas palikusi aiz muguras, ir bijusi tik pilna vārdiem, ka tagad vairs neviena nav palicis pāri. Viņas bija runājušas bez mitas, vispirms bijīgi čukstot, kad šķita, ka dodas pie nāves gultas, pēc tam lietišķā, bet klusinātā tonī akūto slimnieku nodaļā, bet šis tonis drīz vien kļuva ass un aizdomu pilns, kad starp naktī uzņemtajiem pacientiem nekāda Birgita Fredriksone neatradās. Kristīna satraucās visvairāk, viņas rezervētā āriene ātri saira, atstājot viņu kailu un tiešu. Papēži nikni klaudzēja pret grīdu, kad viņa pārmeklēja visu slimnīcu, viņa maršēja no nodaļas uz nodaļu, un viņas dakterienes balss bija tik saspringta un valdonīga, ka kāda sanitāre pakniksēja aiz tīrām šausmām. Un, ja mainījās Kristīna, tad mainījās arī Margarēta.

Viņas pašpārliecinātā virspuse ieplaisāja, viņa bailīgi plivinājās aiz Kristīnas savos modīgajos zābakos ar mīkstajām zolēm un nervozi vāvuļoja.

"Viņas šeit nav, mums jāiet tālāk, nāc nu…"

Bet Kristīna neļāva sevi ietekmēt, viņa sistemātiski izmeklēja katru nodaļu lielajā pelēkajā ēkā, no pediatrijas līdz geriatrikai. Kad viņas beidzot pēc vairāk nekā stundu ilgas skraidīšanas pa koridoriem atmeta meklēšanai ar roku un nobrauca ar liftu uz pirmo stāvu, Kristīna bija pavisam balta aiz niknuma. Tagad viņai pietika ar atliektiem galiem. Tagad viņa parūpēsies, lai Birgita tiktu ieslodzīta uz visiem laikiem, un pati ņems un aizmetīs projām atslēgu.

"Ir taču bezcerīgi gadījumi," viņa sacīja un atgrūda ārdurvis. "Tas

ir jāatzīst. Ar dažu labu neko nevar iesākt… Tas ir gēnos. Viņa ir tieši tāda pati kā viņas māte. Bezcerīgi!"

Auksts, naksnīgs vējš sapurināja Margarētas matus, kad viņa gāja klupdama krizdama, meklējot kabatās cigaretes.

"Ak Kungs Dievs, Kristīna. Tev kā nevienam citam jāuzmanās ar tiem gēniem."

Kristīna apmetās riņķi un nomērīja Margarētu ar tumšu skatienu. Viņa bija pietvīkusi, pat viņas garlaicīgi blondie mati likās mirdzam ielas laternu gaismā.

"Tu domā Astrīdu? Ka man vajadzētu būt tādai kā Astrīdai! Pē! Man taču bija ari tēvs."

Margarēta ar roku aizsedza liesmiņu, aizdedzinot cigareti.

"Viņai jau ari bija."

"Tieši tā," teica Kristīna. "Kāds vecs žūpa. Kāds cits bezcerīgs gadījums."

"Bet ko tu pati zini par savu tēvu?" jautāja Margarēta. "Un es? Es pat nezinu, kas ir mana māte. Ko tādi kā mēs varam zināt par saviem gēniem?"

"Pietiekami. Mūsu dzīve ir pierādījums. Un, ja man kaut kas ir apnicis, tad tas ir tavs falšais humānisms. Vispirms tu kurni un lādies par viņu, bet pēc tam neuzdrošinies spert soli tālāk. Viņu vajag nosist, tu saki. Bet, kad nonākam līdz kritiskam punktam, tad uzreiz tev ir nabaga Birgita šurp un nabaga Birgita turp. To es esmu redzējusi jau agrāk. Atceries to."

Margarēta izpūta niknu dūmu mutuli Kristlnai sejā.

"Tātad tu domā, ka tikai tavi apbrīnojamie gēni devuši tev pienācīgu dzīvi? Vai tad tam nav nekāda sakara ar to, ka tu biji tantes Ellenas mīlule?"

Kristīna sarauca degunu.

"Mīlule? Es? Mīlule taču biji tu! Jaukā un jautrā. Es biju tikai centīga, ja es nebūtu centīga, no manis nebūtu nekā. Es vispār nebūtu bijusi. Arī Birgita taču dzīvoja pie tantes Ellenas, to neaizmirsti. Dažreiz viņai pat Birgita patika labāk. Piemēram, kad viņa sāka strādāt

Luksorā. Tas bija jauki. Kārtīgs darbs fabrikā. Krietni labāk nekā manas prēmijas un atzīmes."

Margarēta pastiepa roku un pieskārās Kristlnas apmetnim, meklējot viņas roku. Bet Kristīna ar spēju kustību izrāvās. Tikai tad Margarēta saprata, cik ļoti viņa satraukusies. Tādēļ viņas balss skanēja klusināti.

"Vai tad tu nesaproti? Tu viņu nobiedēji ar saviem panākumiem. Tādi viņai bija sveši. Birgitas darbs fabrikā bija normāls, viņa zināja, kas tas ir. Un tas bija viss, ko viņa mums vēlēja: parastu dzīvi. Parastu darbu, parastu vīru un dažus parastus bērnus. Un tu to visu ieguvi.

Visu, ko viņa vēlējās, tikai daudz vairāk un daudz augstākā līmenī."

Bet Kristīna uzgrieza muguru un sāka soļot uz stāvvietu.

"Nodzēs cigareti," viņa sacīja. "Dzēs nost un braucam projām."

Iedama straujā solī, Margarēta sūca savu pusizsmēķēto cigareti.

"Uz kurieni brauksim?"

"Uz sieviešu palīdzības nodaļu, saprotama lieta. Jo tagad tas ir jānokārto reizi par visām reizēm."

Nūja, ak Jēziņ. It kā kādreiz kaut ko vispār varētu nokārtot.

"Brokastis," čivina sanitāre durvis. Viņa tērgā kā laimīgs papagailis. "Rūgušpienu vai putru, Dezirē?"

Jautājums ir vienīgi formāls. Viņa taču zina, ka vēlos rūgušpienu. Ne jau tādēļ, ka tas ir garšīgs, auzu pārslu putra ar ābolu biezeni ir garšīgāka, bet, kad Čerstinai Pirmajai ir rīta maiņa, es nedrīkstu pašrocīgi ēst putru. Es aplaistu palagu, tātad mani jābaro. Un, ja jāizvēlas, vai dzert rūgušpienu ar salmiņu vai ari nonākt tiešā kontaktā ar audzināšanas patruļu, tad es izvēlos rūgušpienu. Vienmēr.

Es nezinu, kā šo meiteni sauc, es vēl neesmu paspējusi iegaumēt visu dienas maiņas māsu un meiteņu vārdus, bet viņa pati ar mani runā tā, it kā mēs būtu draudzenes no bērna kājas. Dezirē šurp un Dezirē turp. Čerstina Pirmā nepārtraukti kaļ savu padoto apziņā, ka cilvēki vairāk vēlas sadarboties, ja viņus uzrunā vārdā. Viņa ir precējusies ar tirdzniecības aģentu.

Bezvārda meitene noliek paplāti uz mana naktsgaldiņa un čivina tālāk:

"Lauj man sabužināt tavu spilvenu, Dezirē. Un te mēs pacelsim uz augšu, lai tu vari kārtīgi apsēsties. Tad tev nekas neizlīs. Jo tu taču vēlies kafiju, vai ne? Meitenes stāsta, ka tu esi īsta kafijtantiņa! Hahaha… Starp citu, vai tev un dakterim Hubertsonam jau bija mazā rīta sapulce? Varbūt man atstāt tasīti arī viņam?"

Kaut tu lauztu kaklu, es domāju. Vai arī pakārtos.

Vienu brīdi man iekrīt prātā, ka es patiesībā varētu iekļūt viņas galvā un panākt, lai viņa vienreiz kārtīgi nokrīt uz pakaļas. Tā tomēr paliek vienīgi nepiepildīta doma; man nav ne laika, ne iespēju šobrīd veikt riskantas soda ekspedīcijas.

Agrāk bija citādi. Pirmajā vasarā, pēc tam kad biju atklājusi savas spējas, es, protams, biju tik neprasmīga, ka riskēju, kur vien varēju, bet vienlaikus biju tik kāra pēc piedzīvojumiem, ka nedomāju par cilvēkiem sev apkārt. Es apsvēru vienīgi to, vai viņi ir iespējamie nesēji: slimnīcas mācītājs un darba terapeits, sanitāri un ārsti, nejauši apmeklētāji un sērojoši piederīgie. Nepacietīga un uzbudināta es viņus izdzinu ārā vasarā, lai uzreiz atkal atmestu, nonākot saskarsmē ar citiem, daudz labākiem nesējiem. Bija tik daudz tādu cilvēku, kāda es nekad nebiju bijusi, un tagad es gribēju izbaudīt visu. Es nepārtraukti mainīju savu tēlu: no rīta es biju meitene ar augstpapēžu sandalēm

kājās un siltu vēju pakausī, pusdienlaikā jauns vīrietis, kas sēdēja Veterna ezera krastā, Jaudams baltām smiltīm plūst caur pirkstiem, krēslas stundā pusmūža sieviete, kas, noliekusies pār tumšiem zilaušiem, piepilda visas sava galvaskausa atveres ar smaržām.

Tajā vasarā es iemācījos tik daudz: kā ir skūpstīt un tikt skūpstītai, kā deja var padarīt mitru pat vissausāko kājstarpi un kāda sajūta pārņem, ja ļauj degunam un mutei slīdēt pār zīdainīša pūkaino galvu…

Starp citu.

Bet pret rudeni, kad dienas kļuva īsas un koki kā melnas izcirstas figūras slējās pret debesīm, viss vērtās citādi. Es iemācījos pazīt benandantes, klausījos to brīdinājumos un uz savu roku atklāju, ka par maniem izgājieniem ar kaut ko jāmaksā.

Pēc katras reizes, kad biju projām, es jutos arvien vairāk nogurusi, dažreiz pa pusei bezsamaņā gulēju vairākas stundas no vietas. Tobrīd es jau biju pietiekami atēdusies šos piedzīvojumus, lai varētu rīkoties mierīgi. Es no jauna sāku interesēties par to, kas notiek nodaļā. Un tad gadījās tā, ka es līdu iekšā savos aprūpētājos. Un apguvu ari to, ka man jābīstas tieši no draudzīgākajiem, no tiem, kuri vislaipnāk smaidīja virs mana galvgaļa.

No psihopātiem. Potenciāliem slepkavām. No visa bara.

"Kas gan tā par dzīvi?" tie sačukstējās kafijas istabā un gaiteņos. "Viņa pat nespēj kārtīgi parunāt un neprot staigāt…"

"Un kāda viņai galva…"

"Jā, mans Dievs. Viņa izskatās kā būtne no Visuma… Pirmo reizi es pat sabijos."

"Un tad vēl izgulējumi. Vakar es redzēju viņas gūžas kaulu… Un Hubertsons muld par linu palagiem. It kā tie spētu līdzēt."

"Viņai tā jācieš…"

"Protams. Tas ir necilvēcīgi. Viņa tā gulējusi un kratījusies veselus trīsdesmit gadus, vai viņa gulēs un kratīsies vēl trīsdesmit? Vai vēl ilgāk. Būtu labāk, ja ātrāk pienāktu beigas."

Nelaimes gadījumu skaits nodaļā toruden strauji palielinājās. Kāda bija novēlusies pa kāpnēm un salauzusi pēdu. Kāda cita bija applaucējusi rokas verdošā ūdenī. Trešajai bija izdevies apreibināties ar manām zālēm pret epilepsiju. Ceturtā bija nošķērējusi sev pirkstu galus, kad grieza maizi.

Un tā tālāk.

Protams, es rīkojos bargi, tomēr gribu apgalvot, ka mani spriedumi bija taisnīgi. Es sodīju tikai samākslotu līdzcietību, tos, kam bija cilvēciska balss, bet trūka cilvēciskas sirds. Klusās tantes un mierīgās meitenes es atstāju mierā; es pat samierinājos ar viņu strupajām maiguma izpausmēm. Viņas drīkstēja man sabužināt matus un paglaudīt vaigu, un es viņām netaisījos kost. Bet nosacījums bija

tāds, ka viņām jāklusē. īsta labestība, protams, nerunā. Tai ir dažāda rīcība, bet nav neviena vārda.

Tāpēc es neciešu šo bezvārda meiču, kura pašlaik liek man brokastis uz naktsgaldiņa. Viņas mute ir tik pilna vārdiem, ka tie plūst ārā kā slienas pa zodu. Un tomēr es zinu, ka, izejot no manas istabas, viņa saka pārējām: Kāpēc viņai vispār jādzīvo? Tam taču nav nekādas jēgas…

Saprotiet mani pareizi: nav jau tā, ka viņa vēlētos manu nāvi, dažreiz es pati to vēlos. Bet es nevaru ciest slēdzienus, kad viņa tik pašsaprotami pieņem, ka mana dzīve ir bezjēdzīgāka nekā viņējā. Jo kāda tad ir viņas pašas dzīves dārgā jēga? Izperēt dažus bērneļus? Vai arī pavadīt vakarus desmitiem gadu garumā pie televizora blakus saīgušam vīram? Vai baudīt laimi, šad tad patipinot pa Vadstenas bruģētajām ielām un ejot iepirkties?

Viņa zaudētu valodu, ja es pajautātu. To nu es zinu. Visiem kustīgajiem cilvēkiem pat Hubertsonam nākas viegli runāt par bezjēdzīgo, bet augstākā mērā grūti par pretējo. Par jēgu. Pats jēdziens liek viņiem uzvesties kā pestīšanas armijas zaldātiem bordelī: viņi tā samulst un tomēr jūt vilinājumu, ka sāk sarkt un vārstīt acu plakstiņus.

Runā, ka Izaks Ņūtons ir vainīgs, ka viņa mehāniskā pasaules aina kopš trīssimt gadiem ir padarījusi vārdu jēga svešu rietumu cilvēkam. Nu, protams: ja Visums ir Ņūtona pulksteņa mehānisms un cilvēks nejaušības mikrobs, tad vārds jēga nav nekas cits kā mokošs stāvoklis. Un šādā Visumā bioloģiski nepilnīgu mikrobu tādu kā es var pilnīgi mierīgi atstāt novārtā. Pulksteņa mehānisms tikšķ tālāk bez viņa. Un varbūt tikšķ pat labāk. Tātad viņa eksistence ir vēl bezjēdzīgāka nekā bioloģiski pilnīgajiem mikrobiem.

Bet šobrīd mēs zinām, ka Ņūtons tikai viegli pieskārās īstenības virsmai. Visums nav nekāda nemainīga mašīna, tas ir kā sirds. Dzīva sirds, kas izplešas un atkal saraujas, kas ieaug bezgalīgajā, pirms sarūk līdz neaptveramībai. Un, kā visas citas sirdis, tā ir noslēpumu un mistēriju, mīklu un avantūru, pārmaiņu un pārvērtību pilna. Bet ari tur tomēr kaut kas ir nemainīgs: masas un enerģijas daudzums. Tas, kas reiz ir bijis, būs arī mūžīgi, lai arī jaunā un citādā formā.

Katra daļiņa nepilnīgajā murskulī, kas ir mans ķermenis, ir tikpat mūžīga kā Visums. Bet kas ir unikālais tieši pie šī daļiņu sakopojuma tas zina, ka eksistē.

Man ir apziņa. Ar to es neatšķiras no tiem cilvēkiem, kas ir ap mani, kas var iet un runāt. Un es esmu pārliecināta, ka jēga slēpjas tieši tur, apziņā. Es neko nezinu par tās formu un neko par saturu vai jēga ir vienādojums vai dzejolis, dziesma vai pasaka bet es zinu, ka tā ir. Kaut kur.

Tādēļ es uzdrīkstos apgalvot, ka mana dzīve ir tikpat nozīmīga kā

šai bezvārda meitenei, kura pašlaik griež manu sviestmaizi pastmarkas lieluma gabaliņos. Jā, es esmu tik augstprātīga, pat uzdrošinos sacīt, ka mana dzīve ir nozīmīgāka nekā viņējā. Jo viņa vienmēr būs tur, kur ir. Nekad nekur citur.

Bet es spēju būt tur, kur pati neesmu. Tieši tāpat kā elektrons, pirms tas veic savu kvantu lēcienu. Un, tieši tāpat kā elektrons, es atstāju pēdas aiz sevis. Pat tur, kur neesmu bijusi.

Aprīļa ragana, saka benandantes. Tu esi gandrīz tāda pati kā mēs, bet neesi viena no mums. Es lieku savam nesējam kaijai vai žagatai, vārnai vai krauklim izplest spārnus un ironiski paklanīties. Es zinu. Es esmu gandrīz tāda kā tie, bet neesmu viena no tiem.

Daži no tiem mani apskauž. Man ir vairāk spēju, un es varu pārvietoties pa lielākām virsmām. Un tas tiešām ir taisnīgi. Benandantes vienmēr ir saistīti ar ķermeni, kas funkcionē, viņi dzīvo parastu dzīvi parastajā pasaulē, un vairums no viņiem atstāj savu ķermeni tikai svētkos četras reizes gadā. Daži no viņiem nemaz nezina, ka ir tādi. Kad mainās gadalaiki un viņi no rīta pamostas, pēc tam kad visu nakti gājuši Mirušo procesijā, tad viņiem ir tikai neskaidras atmiņas par bālām sejām un pelēkām ēnām. Viņi sev iestāsta, ka sapņojuši.

Aprīļa ragana ir citāda. Viņa zina, kas pati ir. Un, kad viņa ir iepazinusi savas spējas, tad var redzēt cauri laikam un peldēt telpā, viņa spēj paslēpties ūdens pilienos un kukaiņos tikpat viegli kā iegūt savā īpašumā cilvēkus. Bet viņai nav pašai savas dzīves. Viņas ķermenis vienmēr ir vārgs, nepilnīgs un nekustīgs.

Mūsu nav tik daudz. Patiesību sakot, es nekad nevienu citu neesmu satikusi. Četras reizes gadā es uzticīgi eju Mirušo procesijā, jo ceru sastapt tur kādu līdzinieku, bet līdz šim tas nav noticis. Vadstenas tirgus laukumu piepilda dažādi tēli, bet tur nekad neesmu sastapusi nevienu aprīļa raganu. Man ir bijis jāapmierinās ar benandantēm, šiem ēnu pasaules bailīgajiem sīkpilsoņiem.

Tomēr dažreiz arī sīkpilsoņi var būt noderīgi. Pateicoties viņiem, es tagad esmu uzmanīgāka nekā pirmajos gados. Benandantes ir man iemācījuši: ja kāds uzrunātu tukšo ķermeni, kamēr es pati būtu projām, tad nekad vairs nebūtu iespējams sevī atgriezties. Tad es kļūtu par izplūdušu ēnu, kas pieņemtu stingrus apveidus tikai Mirušo procesijā.

Pati savā dzīvokli es biju droša, tur man lika mieru, kamēr es pati nelūdzu palīdzību. Ja bija redzams, ka es guļu, tad asistenti aizvēra durvis un ļāva man gulēt tālāk. Te ir citādi: jebkurā brīdī dienas laikā jebkurš var pie manis ienākt. Un nekas nespēj vairāk izprovocēt Čerstinu Pirmo kā pacients, kurš pa dienu guļ. Ar tādu pacientu jāsāk runāt…

Dienas laikā man vienmēr jāuzmana savs ķermenis, man

jāapmierinās ar to, ka varu to vērot no attāluma, nekur neiejaucoties. Iespējams, ka varētu atļauties ātru iziešanu un, sagrābjot kādu putnu lidojumā, piespiest to pēc iespējas ātrāk nogādāt vēstuli kādam noteiktam adresātam. Piemēram, tā.

Bet naktis pieder man pašai. Kamēr vien man būs sava istaba, man būs ari savas naktis. Un dažādas nakts maiņas. Tomēr esmu iemācījusies uzmanīties ari no šim sievietēm. Nakts sākumā es parasti atstāju viņas mierā, jo tad viņām ir daudz ko darīt un ir grūti viņas vadīt. Es nekad viņām neko nelūdzu, kamēr atrodos savā ķermeni, es ļauju viņām sevi apguldīt un nodzēst gaismu, pirms dodos projām ar kaiju vai žagatu. Kaijas ir vislabākās: tām ir plati spārni un atsperlba lidojumā, kā trūkst žagatām. Bez tam tās ir nejūtīgākas, šķiet, ka tās nekad nemana, ka kāda cita apziņa plūst caur viņējo. Turpretī žagatas nobīstas un satrūkstas no tā, ko pēkšņi mana aiz savām acīm. Gandrīz kā cilvēki.

Es tātad nevēlos baidīt naktsmaiņas sievietes. Tādēļ ne visai bieži ņemu viņas savā varā un, ja to daru, tad galvenokārt mierīgajā stundā starp diviem un trim, kad pacienti cieši aizmiguši un nesapņo, bet viņas pašas var apsēsties kafijas istabā un ļaut domām klejot. Es rūpīgi sadalu savu labvēlību, ļauju savai apziņai lēni plūst gan caur vienu, gan otru. Es čukstu mierinošus vārdus tām, kuras ir noskumušas, gleznoju ziedošus sapņus jaunajām un dziedu mazas dziesmiņas par mierīgiem ūdeņiem nemierīgajām. Tikai tad, kad viņas visas atpūšas šaurajā robežjoslā starp miegu un nomodu, es lieku kādai no viņām man pakalpot.

Kādu nakti pirms vairākām nedēļām es liku Agnetai uzrakstīt vēstuli ar ļoti maziem burtiņiem uz rozā zīdpapīra, aiznest to pa gaiteni uz manu istabu un paslēpt mana spilvena pārvalkā. Nākamajā naktī Marijai Luizei bija jāraksta kāda cita vēstule un jāiet tas pats ceļš. Vēl pēc divām naktīm bālajai Ilvai bija jāsameklē dzeltena recepšu blanka un jāuzspiež uz tās dakteres Vulfas aizmirstais spiedogs. Bet, kad es viņas galvā čukstēju

Birgitas rimi, viņu pārņēma riebums un rakstāmais izkrita no rokas. Man vajadzēja paplašināt savu es, tā ka beigās tas piepildīja visu viņas galvu un lika viņai satvert sarkanu flomāsteru un pēc mana diktāta to neveikli vilkt pa papīru. Kad torit atnāca Hubertsons, es biju tik nokausēta, ka nespēju pat atbildēt, kad viņš mani uzrunāja. Bet, atkal pienākot naktij, es tomēr spēju melnacei Tuai pavēlēt sagatavot trīs lietotas aploksnes un uzrakstīt uz tām adreses. Bet pagājušo nakti, kad akmens jau bija iekustināts un sācis velties, es mierīgajā stundā iedzinu Lēnu māsu ekspedīcijā, liku viņai ļoti klusi aizvērt durvis, uzspiest kādu telefona numuru un apgalvot, ka zvana no sieviešu palīdzības dienesta dežūrdaļas Mūtalā…

Un to visu es darīju Hubertsona dēļ, jo viņš jau tik sen ir vēlējies

stāstu par manām māsām.

Bet, lai cik arī viņš man ir svarīgs, es tomēr nevaru viņam dot tikai to, ko viņš vēlas, jo man vienlaikus jādod arī tas, ko viņš nevēlas. Stāsts par to dzīvi, kas man vēl palikusi pāri.

Tā stāsta sākumu es pati dabūju kā dāvanu no Hubertsona.

"Tu esi pēdējā bada pēdējais upuris," viņš reiz sacīja. Varbūt uz to var raudzīties arī tā: stāsts par ikviena cilvēka dzīvi ir arī vēstījums par tiem, kas dzīvoja pirms mums.

Mans stāsts tātad sākas vairāk nekā trīsdesmit gadus pirms manas dzimšanas. Ir novembra diena Pirmā pasaules kara beigās, un Norčēpingā kāda maza meitene sēž istabā pie malkas plīts un raud.

"Kāļus ne, mamma," viņa šņaukājas, un balss ir aizsmakusi. "Negribu kāļus!"

Bet māte neatbild, tikai pieliecas, iebāž plītī vēl vienu pagali un paspēj ieraudzīt, kā tā uzliesmo kopā ar bērza tāsi; tad viņa aizver plīts durtiņas un ļauj ugunij pieņemties spēkā.

Meitenes sejā viss ir mitrs un lūdzošs, viņas acis, lūpas un zods. Viņas mātei viss ir sauss un noslēgts, mute cieši sakniebta, rokas saņemtas, mugura noraidoša.

"Mīļo mammiņ, kāļus ne…. Šodien gan ne!"

Bet māte ir aprijusi savu līdzjūtību, viņa vairs neatceras, kāpēc meitenes raudas viņu tā nomoka. Meitene sāk no jauna, viņa atver muti, lai vēlreiz lūgtos, bet tajā pašā mirklī māte pagriežas un ieskatās viņai acīs. Meitene uzreiz apklust, jo, lai gan viņai vēl nav četri gadi, viņa saprot, kas redzams mātes acīs. Būs vēl sliktāk.

"Kāļi ir tas ēdiens, kas mums ir," saka māte. Meitene neatbild, viņa klusi sēž, kamēr māte ar priekšautu noslauka viņai no sejas asaras. Audums ir mīksts no daudzkārtīgas mazgāšanas, bet roka zem tā no tā paša ūdens kļuvusi asa.

Un vēlāk, kad rudens nobriest par ziemu un patiešām kļūst vēl sliktāk, meitene vairs neraud, viņa apklust, kad bads ieēdas viņas ķermenī. Tas mīca bērna mīksto skeletu un pārveido to, viņas kājas padodas un kļūst nedaudz līkas, viņas ribas atgādina rožukroņi tieši tur, kur kauls pāriet skrimslī, un viņas iegurnis slepeni iegūst jaunu un citādu formu.

Meitene nes savu nogurumu kā kupri mugurā. Rītos, kad māte aizgājusi uz fabriku, atstādama viņu vienu ar uguni plītī, viņa ieritinās uz izvelkamā dīvāna un paliek tur guļam. Viņa nerotaļājas, viņa vairs neatceras auzu pārslu biezputras un piena laiku, kad varēja rotaļāties. Bet šīs atmiņas atgriežas, kad viņa kādu dienu dīvāna dziļumā atrod dažas drusciņas: viņa ir iebāzusi roku aiz matrača un vilkusi rādītājpirkstu pa koka pamatni. Pēkšņi viņa jūt kaut ko cietu. Kraukšķīgas maizes druskas. Kādreiz sen, sen kāds ir gulējis uz šī dīvāna un ēdis kraukšķīgu maizi. Meitene saslapina rādītājpirkstu un

iegrūž to atkal dīvāna dziļumā, drusciņas pielīp, un viņa tās bāž mutē. Viņa pazīst šo garšu, lai gan ir tik maza, šo piedegušās maizītes riekstiem līdzīgo garšu. Tajā pašā mirklī viņai nesaprotamā kārtā pa degunu sāk plūst asinis.

Visu mūžu šī meitene asiņos. Viņas asinsvadu sieniņas ir kļuvušas trauslas kā ziepju burbuļi: pietiek vējam uzpūst, un tie pārsprāgst. Un ar laiku nekļūst labāk. Viņas ķermenis atsakās ticēt tam, kas notiek, ka bada laiks beidzies, ka māte liek uz galda kartupeļus, speķi un sīpolu mērci, rupju maizi un smaržīgus ābolus, ka viņa pati augs liela un iemācīsies cept kviešu maizi ar sviestu un raudzēt pienu, kas sarūdzis jau trīc traukā. Viņa asiņo tik un tā, un viņas skelets ir uz mūžu deformēts.

Šajā asiņojošajā ķermenī es sāku savu eksistenci, es ieurbjos dzemdes biezajā gļotādā un tajā cieši iekožos, tur es peldu augļa dzīves mūžībā un dzirdu viņu dziedam un guldzinām, un smejamies, kamēr es augu un kļūstu par sevi.

Ārsts, kas izmeklē viņu pirms dzemdībām, nezina neko par malkas plīti un badu, tātad nemaz netaisās mērīt konjugatu viņas iegurnī. Trīsdesmit stundas mana galva tiek spiesta pret deformētajiem kauliem, trīsdesmit stundas mums jāmokās, jo sens bads aizver vārtus uz dzīvi. Tikai tad, kad mēs abas esam gatavas mirt, viņu iemidzina un pārgriež dzemdi.

"Kas man ir?" čukst Ellena, kad pamostas.

Ko viņai var atbildēt? Ko tad var pateikt?

Vecmāte pagriež muguru un klusē. Visi klusē.

Bet es pati pastiepju roku cauri laikam un čukstu:

Krastā izmesta malkas pagale, māmiņ.

Bet varbūt es gribu Hubertsonam aiztaupit šo stāstu. Viņš jau zina visu par Ellenas trauslajiem asinsvadiem un saņurcīto skeletu. Atšķirībā no manis viņš taču patiesībā Ellenu ir gan pazinis, gan kopis.

No manis viņš vēlas kaut ko pavisam citu: pabeigtu stāstu. Viņš grib redzēt tā stāsta beigas, kurš sākās kādā jūnija dienā pirms vairāk nekā trīsdesmit gadiem, kad viņš atrada savu triekas ķerto saimnieci uz grīdas.

Reizi pa reizei viņš ir stāstījis par trīs meiteņu reakciju: kā Kristīna stāvēja, it kā būtu piesalusi pie stenderes, piespiedusi abas dūres pie mutes, kā Margarēta sēdēja uz grīdas blakus Ellenai un turēja viņas roku, un kā Birgita, piekļāvusies pie sienas, spalgā balsī vaimanāja:

"Es neesmu vainīga, neesmu vainīga…"

Viņš brauca Ellenai līdzi ar ātro palīdzību. Un, kad viņš vēlu vakarā atgriezās, māja bija tukša un pie durvīm piesprausta zīmīte, ka meitenes tagad ņemtas bērnu palīdzības dienesta aprūpē.

Kopš tā laika viņš ir sekojis šīm meitenēm tikai no attāluma.

Kristīna, protams, ir viņa kolēģe, bet augstākajā mērā distancēta kolēģe. Viņa labprāt runā par savu darbu un šad tad ielūdz pat pusdienās, bet, tiklīdz viņš piemin Ellenu un to, kas toreiz notika, viņa apklust un novērš skatienu.

"Es gribētu zināt," viņš dažreiz saka. "Es gribētu zināt, kas notika, pirms es pārnācu…"

Un kādu dienu es biju tik muļķīga, ka atbildēju:

"Atļauj man uzrakstīt tev šo stāstu."

Tūlīt pat es teikto nožēloju.

Hubertsonam šķiet, ka es baidos, ka tādēļ tas velkas tik ilgi un es nepārtraukti sāku to atkal no gala. Bet tā vis nav. Es nebaidos no savām māsām, es tikai nevēlos pienākt viņām pārāk tuvu. Patiesībā es nevienam negribu nonākt pārāk tuvu. Varbūt vienīgi Hubertsonam.

Visļaunākais manā stāvoklī gan iekšējā, gan ārējā ir tas, ka es nevaru aizstāvēties. Gandrīz piecdesmit gadus citi cilvēki nepārtraukti ir grābstījušies ap manu ķermeni: mazgājuši matus ar šampūnu un iezieduši ādu ar ziedēm, tīrījuši zobus un knibinājuši nagus, mainījuši piekakātos autiņus un metuši projām asiņainās saites. Un viss, kas man sagādāja baudu bērnībā un ko es varēju izturēt jaunībā, tagad ir dienišķas mocības. Šķiet, ka katra roka manā ķermenī atstāj caurumu un caur to pil ārā mans es. Drīz vien es būšu tikai ādas maiss apkārt grabošai kaulu kaudzei; pārējais ir iztecējis uz komunālās linoleja grīdas, un to saslaucījušas apkopējas.

Ar manām slepenajām spējām vajadzētu būt pilnīgi pretēji: aprīļa raganai būtu jāsaspiež sava nesēja es par plānu plēvīti pret galvaskausa baltajām sienām un jāizlieto šis ķermenis savām vajadzībām. Bet es pārāk bieži zaudēju sevi citu cilvēku galvās, es tajās iekļūstu un ļaujos sevi ar tām sapludināt. Un tad pēkšņi es smejos un raudu, mīlu un nīstu pēc viņu noteikumiem, nevis pēc saviem. Es noslīkstu savos nesējos. Bet es nebūt to nevēlos. Tā tam nav jābūt.

Tādēļ šobrīd esmu izlēmusi ieiet vienīgi dzīvniekos un vienaldzīgos svešiniekos. Tā es varu peldēt pa virsu, un tā nekad nedraud nāve noslīkstot. Un tādēļ es sevišķi uzmanos, lai neiekļūtu tādos cilvēkos, kam vai nu labā, vai ļaunā nozīmē ir kāda loma manā dzīvē: nekad Čerstinā Pirmajā un nekad Hubertsonā. Un itin nekad manās māsās.

Kāda no šīm trim dzīvo to dzīvi, kura bija domāta man. Un tikpat dedzīgi, cik Hubertsons vēlas uzzināt, kas notika tajā dienā pirms daudziem gadiem, es gribu zināt, kura tā ir.

Es gribu tikai zināt. Nevis piedzīvot. Es gribu redzēt, bet negribu, lai tas mani skartu.

Un tomēr. Es esmu Hubertsonam apsolījusi atbildi uz kādu senu jautājumu, un solījums paliek solījums. Tādēļ šajā mirklī es atrodos vairākās vietās. Es puszviļus sēžu gultā un izlēmīgi grābstos pēc

sviestmaizes gabaliņa ar punktainu desu, bet vienlaikus lidinos ap Birgitu dzērāju kamerā Norčēpingas policijā un esmu arī uz kāpnēm Postindustriālajā Paradīzē, skatīdamās, kā Kristīna somiņā meklē atslēgas. Margarēta stāv viņai cieši aiz muguras un kož lūpā.

"Es tikai ieiešu dušā," viņa saka. "Pēc tam vākšos projām…"

Pēc ilgās nomoda nakts Kristīna ir pārāk nogurusi, lai izliktos viesmīlīga. Viņa tikai parausta plecus. Margarētas balss skan lūdzoši:

"Varbūt arī kādu stundiņu nosnaudīšos. Ja tev nekas nav pretī? Es taču varu savākt mašīnu tikai ap pusdienlaiku…"

Kristīna vēlreiz parausta plecus un atver durvis. Viņas klusums vēl vairāk sabaida Margarētu.

"Bet es varētu pagatavot brokastis, ja vēlies. Kamēr būsi dušā un sakārtosies."

Kristīna rūpīgi pakar apmetni uz pleciņiem. Margarēta nomet savu jaku uz vecas lādes un saka jau skaļāk:

"Tad tā arī darīsim. Es gatavoju brokastis, kamēr tu sakārtojies… Tev tēju vai kafiju?"

Kristīna beidzot atbild.

"Kafiju," viņa saka, pētīdama savu pelēko seju priekšnama spogulī. "Melnu kafiju."

Birgita guļ ar vaļēju muti uz slīpās grīdas dzērāju kamerā. Viņa ir aizmigusi, bet nesapņo, jo pat miegā viņa zina, ka no sapņiem jāuzmanās.

Neviens nav pat mēģinājis viņu nopratināt. Kad viņa atteicās nosaukt savu vārdu, viņu vienkārši iegrūda kamerā bez tālākām formalitātēm. Viņa nekliedza un pat nelamājās. Viņa tikai nogūlās uz sāniem un palika abas rokas zem vaiga. Kā eņģelis. Kā īsts mazs eņģelītis.

Jā, ak Kungs. Un tādēļ viņa mani pameta…

Tā nu tas bija. Ellena mani pameta. Trīs mazas veselas meitenītes piecdesmito gadu Mūtalā ieguva mājas, ko viņām tik ļoti vajadzēja, jo spazmatiskais un epileptiskais zīdainis ar smagiem smadzeņu bojājumiem pirms dažiem gadiem bija nogādāts uz invalidu iestādi un aizmirsts.

No utilitārā viedokļa tas bija pareizs lēmums; trīs meiteņu laime tika nopirkta par ceturtās nelaimi. Un Ellena dzīvoja utilitārā laikā; tādā laikā, kad bija grūti panest ciešanas un nepilnīgumu. Agrākajā tautas mājā **[2]** visiem kaktiem vajadzēja būt tīriem, tādēļ muļķi un kropļi tika ievietoti iestādēs. Tur baltie ārstu virsvalki smaržoja pēc vēja un ūdens, tur katru mīļu dienu grīdas tika berztas ar ziepēm un gaiteņos valdīja tāds klusums, ka pāris metru attālumā varēja dzirdēt, kā čaukst kopēju iestīvinātie virsvalki. Šo pilnības ainu traucēja tikai pamestie bērni, šīs slienājošās un aklās ūdensgalvas, šie čīkstošie un brēcošie mazuļi ar kroplām pēdām un kupriem mugurā, šie raudulīgie

stostekļi, epileptiķi un spazmatiķi.

Daudzējādā ziņā Ellena bija sava laika bērns; kā viena no Zviedrijas pirmajām mājas aprūpes žēlsirdīgajām māsām viņa piederēja pie higiēnas brigādēm. Pusaudzes gados viņa bija iemācījusies baidīties no fabrikas darba spaidiem un noslēgtības un tāpēc no Norčēpingas tekstilrūpniecības bija aizbēgusi uz Mūtalu. Tur viņu ietērpa drēbēs, kas gandrīz līdzinājās īstai žēlsirdīgās māsas uniformai, un katru dienu viņa ar divriteni krustu šķērsu izbraukāja visu pilsētu; viņa gatavoja ēst vientuļiem veciem cilvēkiem, berza un mazgāja slimu māšu bērnus, palīdzēja tiem šņaukt degunus un rūpējās, lai trīcošas jaunās mātes neļautu sevi aprīt pēcdzemdību psihozēm, bet atcerētos savus pienākumus.

Viņa bija īsta pērle. Tas bija vispārējs uzskats gan sociālajā, gan bērnu aprūpes komitejā. Priecīga un uzticīga saviem pienākumiem, tīrīga un rūpīga, zinoša un uzticama. Bez tam viņa garšīgi gatavoja ēdienu. Tādēļ neviens sevišķi nebrīnījās, kad Hugo Juhansons, pirmais celtnieks, kurš jebkad bija nonācis Mūtalas pilsētas pilnvaroto padomē, savā neaptēstajā veidā sāka viņu aplidot. Abi bija kā radīti viens otram: piezemēti un uzticami, godīgi un strādīgi. Vienīgi Hugo bija divdesmit gadus vecāks un atraitnis, tagad viņam bija pašam sava māja un iekārtots mājoklis, ko piedāvāt jaunajai sievai.

Kaut kur Hubertsona papīros atrodama Hugo fotogrāfija, retušēts četrdesmito gadu portrets, kurā redzams pusmūža vīrs ar vecām acīm un gludu seju. Man grūti iedomāties, ka viņš tiešām bijis mans tēvs, viņa acis man nekā neizsaka.

Varbūt tas nemaz nav tik savādi. Jo Hugo nekļuva ne par ko vairāk kā vienīgi par spermas donoru manai mātei. Kad Ellena nonāca uz dzemdību galda, Hugo jau gulēja citā nodaļā tajā pašā slimnīcā, cīnīdamies ar vēzi.

Es pārstāju košļāt sviestmaizi un ieklausos. Audzināšanas patruļas papēži gaitenī klaudz sevišķi izteiksmīgi, bet balsis ir pieklusušas. Tās skan tik klusi vienīgi tad, ja kādam pacientam kļuvis pavisam slikti.

Es gribētu zināt, kuram.

Es gan nepazīstu visai daudz citu pacientu. Patiesību sakot, es no tiem izvairos. Lielākoties viņi ir veci, un viņu klātbūtne mani nomoka vairāku iemeslu dēļ. Pirms dažām dienām es redzēju vienu no tiem vecu vīru vientulīgi sēžam ēdamzālē, kad Čerstinas Otrās meitenes mani stūma pa gaiteni. Es tvēru pēc elpas, kad ieraudzīju viņu pa pusatvērtajām ēdamzāles durvīm, un meitene man aiz muguras aprāvās pussolī. Uz mirkli mēs it kā sasalām kopā cits cita skatienā meitene, vecais vīrs un es.

Viņš sēdēja tieši tāpat kā es piesiets braucamkrēslam. Bet augšējā siksna bija atraisījusies, un ķermeņa augšdaļa bija sakritusi uz priekšu, tā ka kreisais vaigs tieši atbalstījās uz galda virsmas. Viņa mākslīgie

zobi jau spiedās ārā no mutes. Abas rokas ļengani kūļājās gar sāniem. Viņš nespēja tās pacelt, lai atbalstītos pret galdu un uzslietos augšā. Pleci smagi spiedās pret aso galda malu. Droši vien tas viņam darīja sāpes.

Viņš neteica neko, pat neievaidējās, tikai lēni pacēla uzacis. Tajā pašā brīdī laiks atkal sāka ritēt. Meitene atlaida manu braucamkrēslu un piegrūda rokas pie mutes.

"Ak Dievs," viņa iesaucās. "Nē!"

Es biju pateicīga, ka viņa vairāk neko neteica, tā bija meitene no Čerstinas Otrās maiņas, kura ar šo vīru nečubinājās tā, it kā viņš būtu zīdainis. Ar dažiem ātriem soļiem viņa piesteidzās pie tā un palīdzēja saslieties augstāk.

"Vai tu gribi atgulties, Folke?" viņa jautāja.

Viņš aizvēra acis un pamāja. Piepeši mani sagrāba briesmīgas ilgas pēc viņa, es gribēju tikt augšā no sava braucamkrēsla, satvert viņu ar stiprām rokām un aiznest projām no pazemojuma uz citurieni… Bet vienīgais, ko es varēju darīt, bija novērst skatienu, kad viņu stūma man garām, tāpat kā citi tūkstošiem reižu ir novērsuši skatienu no manis.

Varbūt tas ir Folke, kas tagad nolēmis mirt.

Tā viņi dara, tie stiprākie no vecajiem. Viņi nolemj mirt. Protams, viņi nevar noteikt, kādas slimības viņiem piemetīsies, bet, kad piemetas, tad šķiet, ka viņiem ir vara pār savu nāvi. Viņi gluži vienkārši atlaiž tvērienu: kādu dienu viņi atver to roku, kas tur dzīves pavedienu, un ļauj sev krist.

Es pati joprojām turos stingri pie sava pavediena. Tas visvairāk atkarīgs no māsām un Hubertsona, turklāt es zinu, kas notiek ar tiem, kuri mirst priekšlaikus. Bet Folkem nav nekā, no kā baidīties. Viņa dzīve ir piepildīta, viņam nekad nevajadzēs iet Mirušo procesijā.

Durvis norīb, meitene, kurai ir papagaiļa balss, tās atver ar gūžu.

"Vai brokastis paēdi, Dezirē?"

Es satveru iemuti un pūšu.

"Jā. Un es šodien gribu iet dušā. Vai varēs?"

Viņas sejā iezogas šaubas, lasot tekstu uz ekrāna. Viņa parausta plecus.

"Es gan nezinu. Es pajautāšu."

"Kopš pēdējās reizes pagājis jau vairāk par nedēļu."

Viņa mēģina mani apklusināt. Es pieprasu, tātad esmu izlutināta. Visi pacienti, kam bijuši asistenti un kas dzīvojuši atsevišķā dzīvoklī, tiek uzskatīti par izlutinātiem. Un es esmu sevišķi izlutināta, jo man aiz muguras stāv Hubertsons. Tādi kā es domā, ka viņi visu var noteikt paši. Ieskaitot to, cik bieži jāmazgājas dušā. Pilnīgi neņemot vērā to, cik noslogots ir personāls un kā jātaupa slimo aprūpes līdzekļi.

Es neesmu atlaidusi iemuti:

"Šodien man jāiet dušā. Es slikti ožu. Turklāt es dabūšu izgulējumus, ja nemazgāšos dušā pāris reižu nedēļā. To taču jūs zināt."

Tagad viņas balss vairs neskan kā papagailim, bet gan veselu oktāvu zemāk, kad viņa metas ārā pa durvīm ar paplāti rokā:

"Jā, bet es tomēr pajautāšu! Kā jau teicu!"

Viņa domā to pastāstīt tieši Čerstinai Pirmajai. Bet Čerstina Pirmā atbildi novilcinās.

Es brītiņu pasmīnu un sagatavojos gaidīt.

Postindustriālajā Paradīzē Kristīna apsēžas pie brokastgalda un apspiež nopūtu. Tātad, lūk, kādas izvērtās viņas pirmās brokastis vienatnē, par kurām viņa bija tik ilgi sapņojusi. Nekādas viskijmarmelādes, nekāda Čedaras siera un nekādu mazu baltmaizišu. Un noteikti nekāda miera un klusuma.

Viņas ola izskatās pavisam ērmota, pa pusei vārīta un pa pusei iztecējusi. Droši vien čaumala vārot pārplīsusi, baltums izspiedies laukā un karājas kā putas ārpusē. Izskatās, it kā olai būtu trakumsērga. Bez tam Margarēta ir sagrauzdējusi astoņas maizes šķēlītes nepareizi virzītā godkārībā: tās tagad aukstas un apdegušas guļ maizes groziņā.

"Man labāk patīk grauzdēt maizi tieši pirms ēšanas," saka Kristlna, uzmanīgi smaidīdama pāri galdam. Margareta parausta plecus, gatavojot brokastis, viņa ir sadrūmusi un tagad uzspļauj Kristīnas maigajai kritikai par viņas talantiem virtuvē.

"Tad tu paliksi un dažas stundas pagulēsi?" jautā Kristlna, ļaudama plānai sviesta kārtiņai iegrimt tikko grauzdētajā maizes šķēlītē. Sviests ir pilns melniem punktiņiem. Margarēta ir tikko apziedusi vienu no sadedzinātajām šķēlēm. Abas mēmi vēro melnpunktaino sviestu, pirms Margarēta beidzot atbild:

"Jā. Ja drīkst. Bet ap pusdienlaiku es kopšos projām."

Kristlna nopietni pamāj:

"Tad iedošu tev atslēgu, lai tu varētu aizslēgt durvis. Pēc tam ieliec atslēgu vienā no lielajām gliemežnīcām…"

Margarēta savelk seju.

"Tajās, kas pie virtuves kāpnēm?"

"Nūja. Es tās nopirku, kad mēs ar Ēriku pagājušo gadu bijām Bali salā… Nebija jau viegli tās atvest šurp veselas."

Margarēta gandrīz nemanāmi nokrekšķinās:

"Ak, tad tās ir īstas?"

Kristīna paceļ skatienu, patiesi šokēta par jautājumu.

"Protams, īstas."

Margarēta pavīpsnā un sniedzas pēc cigaretēm. Viņas pusapēstā sviestmaize palikusi guļam uz šķīvīša.

"Ak, tā," viņa saka un noklikšķina šķiltavas. "Bet es domāju, ka plastmasas."

Bet tieši tad, kad beidzot pienākusi Kristīnas kārta sapīkt,

iezvanās telefons. Viņai jādodas uz invalīdu aprūpes namu. Tūlīt pat.

Čerstina Pirmā ierodas agrāk, nekā es biju gaidījusi. Viņas baltajām sandalēm ir mīkstas zoles, tādēļ es viņas soļus nedzirdu. Pēkšņi manas istabas durvis tiek atgrūstas un viņa jau stāv te.

Visdīvainākais pie skaistām sievietēm ir tas, ka patiesībā viņām it kā nav sejas. Paskatieties, kā viņas tiek rādītas reklāmās: skaistākajai no skaistākajām nav savu vaibstu, viņai ir tikai brīvi plīvojošas acis un nojausma par muti.

Tāpat ir ar Čerstinu Pirmo. Viņai, protams, ir gan deguns, gan vaigi un zods, bet viņas spožās acis un perfekti veidotās lūpas dominē sejā tādā mērā, ka nekas cits nav redzams. Tagad viņa sarauc pret mani savas skaisti izliektās uzacis un pievērš savu mirdzošo skatienu manam nožēlojamajam tēlam.

"Vai tev ir jauni izgulējumi?"

Es tveru pēc iemuša.

"Nē. Vēl jau nav."

"Bet tu taču Ulrikai sacīji, ka esot."

"Kādai Ulrikai?"

"Kopējai, kas tev deva brokastis. Tu esot apgalvojusi, ka tev radušies izgulējumi."

"To es neesmu teikusi. Teicu, ka man tie būs, ja netikšu dušā."

"Šodien mums nav personāla, kas vestu uz dušu."

"Bet es neesmu bijusi dušā veselu nedēļu!"

"Man ļoti žēl. Nav jau mana vaina, ka šobrīd mums trūkst resursu. Bet es parūpēšos, lai tevi pieceltu un aizvestu uz dzīvojamo istabu. Braucamkrēsls ir labākais līdzeklis pret izgulējumiem, to taču tu zini. Bez tam mums šodien būs bilžu bingo. Un vēl ieradīsies koris un dziedās."

Manas spazmas pastiprinās, galva raustās tā, ka grūti noturēt iemuti starp lūpām. Tomēr man izdodas iepūst neveiklu protestu:

"Es negribu spēlēt bilžu bingo. Un negribu dzirdēt nekādu kori. Es gribu iet dušā!"

Čerstina Pirmā pacietīgi gaida, kamēr esmu iepūtusi visu. Tad viņa pasmaida.

"Tev patiks un liksies jauki, ja vien tu tur ieradīsies. Kas zina, varbūt šodien tu vinnēsi apelsīnu? Un, starp citu, mums jāpārkārto tava istaba. Tev būs tātad neliela gaisa pārmaiņa."

Iemutis izslīd no mutes un noplanē malā, man jācīnās ar spazmām, lai to atkal satvertu. Bet Čerstina Pirmā nebūt nesteidzas, ar laipnu smaidu viņa stāv pie manas gultas malas un vēro, kā es reizi par reizei ķeru tukšu gaisu. Kad beidzot iemuti notveru, es spēju tikai iepūst vienu vienīgu frāzi:

"Gaisa pārmaiņa?"

Čerstina Pirmā smaida vēl platāk.

"Protams. Tevi pārvietos pie kāda cita pacienta. Tas taču būs jauki, vai ne?"

Es gari iepūšu:

"Nē!"

Čerstinas Pirmās balss padziļinās, kad viņa noliecas un sakārto man segu.

"Cik žēl, bet man šķita, ka tev patiks, ja apkārt būs vairāk ļaužu."

Viņa iztaisno muguru un sakrusto rokas uz krūtīm.

"Klausies, man tik tiešām ļoti žēl. Bet te es neko darīt nevaru, mums tevi jāpārvieto pie citiem, jo Folkem otrajā nodaļā vajadzīga atsevišķa istaba. Viņam ir ļoti slikti, un viņa ģimene pašlaik dodas šurp. Viņam būs tava istaba, un tu pārcelsies pie mazās Marijas."

Es sakožu iemuti, lai gan baidos, ka manas konvulsijas sabojās šļūteni. Tad es palikšu bez balss lidz pat brīdim, kad ieradīsies Čerstinas Otrās maiņa. Vai arī kamēr rīt no rīta ieradīsies Hubertsons. Šī doma mani dzen panikā, tomēr es neatveru muti un neatlaižu iemuti. Es iepūšu:

"Pie kā?"

Vārdi mirgo uz ekrāna, Čerstina Pirmā uzmet tam aci, jau iedama uz durvīm. Viņa apstājas, kad jau uzlikusi vienu roku uz durvju roktura, un ar otru viegli man pamāj.

"Pie Mazās Marijas, kā jau teicu. Pie tās ar Dauna sindromu. Viņa ir tik jauka, tāpat kā citi mongoloīdi! Zini, viņi taču ir pasaules sāls. Vienmēr tikpat mīļi un jauki. Viņa varēs daudz ko tev iemācīt!"

Pāris baltu zibeņu sper pāri redzeslaukam, krampji, kas nav spazmatiski, krata manu ķermeni. Es aizveru acis. Pie horizonta ir tumšs. Tuvojas vētra, un vienīgais, ko es varu darīt, ir nodot sevi tās varā.

SŪKŅA DVĪNIS

…tu pati sacīji sev vannasistabā: Es neesmu visvairāk mīlētais bērns. Mīļais, kad vienreiz viss nonāks līdz galam un izdzisīs gaisma, un migla plūdīs, un avarēs cilvēks savā beigtajā ķermenī, ar segu pārsegts, vai degošā auto, un sarkanas dzirkstis pilēs no viņa un aizdegs asfaltu viņam pie galvas, vai grīdu aizdegs, vai arī spilvenu viņš nebūs vēl itin neviens no mums; vai arī tie esam mēs visi.

Margareta Atvuda

"uz invalīdu slimnīcu?" jautā margarēta. "Man līkās, tu strādā ambulancē."

Kristīna plivinās apkārt pa virtuvi, meklēdama atslēgu saišķi. Apmetni viņa jau aplikusi.

"Tā arī ir. Bet kā mājas ārstei man ir pacienti arī šajā slimnīcā…"

Viņa atrod saišķi uz soliņa blakus plītij un tūlīt sāk knibināt nost virtuves durvju atslēgu. Bet pirksti negrib klausīt, un viņas caurspīdīgā āda satraukumā piesarkst.

"Iedod man," saka Margarēta, vēl arvien sēžot pie brokastgalda. "Es izņemšu…"

Kristīna pogā apmetni un gaida, kamēr Margarēta tiks galā ar atslēgu, tas prasa tikai mirkli:

"Nu, re!"

Margarēta sniedz atslēgu saišķi, virtuves durvju atslēga guļ uz galda. īsu brīdi viņas abas skatās uz to, un viņām ausīs atskan tantes Ellenas balss: Nevienu atslēgu uz galda! Tas nozīmē neveiksmi! Margarēta pagrābj atslēgu un smīnēdama iebāž džinsu kabatā.

"Nūja," nosaka Kristīna, un pēkšņi vairs neliekas, ka viņa steidzas. Drīzāk ka vilcinās. "Tad lai tev labi klājas. Mēs taču sazināsimies…"

Margarēta viegli saviebjas.

"Nu, kā tad. Arī tev visu to labāko."

"Vai uz kapiem aizbrauksi?"

Margarēta pamāj.

"Ja pagūšu pirms tumsas…"

"Un kā ar Birgitu?"

"Ak, ko nu! Šoreiz viņa ir krietni uzdarbojusies."

Brīdi iestājas klusums, tad Kristina nokremšļojas:

"Tātad norunāts. Mēs sazināsimies. Bet tagad gan man jāsteidzas."

Piepeši izskatās tā, it kā viņa domātu spert soli uz priekšu un pieskarties Margarētai. Bet Margarēta viņu aizkavē, izpūšot dūmu mutuli viņas virzienā.

"Ērik," Kristina skaļi saka pie sevis, griezdama auto aizdedzes atslēgu. Viņa bieži izrunā vira vārdu, kad ir viena, ne jau tāpēc, ka ilgotos, bet gan tāpēc, ka tas rada drošības sajūtu. Un tieši tagad šāda

drošības sajūta viņai nepieciešama. Šķiet, ka pēdējās diennakts notikumi ir pavilkuši sānis kādu drapēriju tēraudpelēku samta drapēriju, viļņainu dzelzs priekškaru un atkailinājuši pagātni. To viņa bija aizmirsusi, kad vēlējās sagaidīt Ēriku aizbraucam, neatcerējās, ka Ēriks ir viņas aizkara aizvilcējs, kurš palīdz viņai dzīvot tā, it kā agrākā nemaz nebūtu bijis. Viņa tuvumā pagātne ir mirusi, bet, kad viņš ir nesasniedzamā attālumā, tā sāk kustēties un elpot.

Bet šoreiz viņa nedomā padoties. Viņa vairs nav ne bērns, ne pusaudze, un pagātne ir pagātne. Tai Kristlnai Vulfai, kura dzīvo šodien, nav nekā kopīga ar pagājušo. Viņa dzimusi Lundas Universitātē tieši tajā mirkli sešdesmito gadu beigās, kad pasaules vēsture noraustījās un mainīja zobratus. Kāds ieripināja olu studentu istabā, un pēc dažām stundām trauslā čaumala sāka plīst. Nakts vidū notika izšķilšanās. Tad čaumala sadalījās divās daļās un no olas dzīlēm izkāpa jauna sieviete. Jau no pirmā acumirkļa viņa bija tā, par ko viņai bija paredzēts kļūt: nopietna un mērķtiecīga persona, kas katru ritu tieši pulksten astoņos apsēdās pie rakstāmgalda un atvēra grāmatas. Tikai dažas reizes notika tā, ka viņa ap pusdienlaiku nolika tās malā, paņēma gaišzilu vēstuļu papīru un rakstīja vēstuli audžumātei, kuru bija satikusi citā dzīvē. Saturs allaž bija viens un tas pats: viss ir labi, un es krāju naudu, lai Ziemassvētkos varētu tevi apciemot! Atbildi viņa saņēma reti, bet viņas vēstuļkastltē nonāca citas vēstules. Bieži tās bija apzīmogotas Norčēpingā. Tādas viņa saburzīja un iemeta papīrgrozā, nemaz neatvērusi. Viņa Norčēpingā nevienu nepazina. Viņa bija tikko dzimusi un dzivoja Lundā.

"Cilvēks pats var izvēlēties sev dzivi," tolaik viņa bieži domāja. "Nevajag jau ņemt tikai to, ko drīkst."

Bet tagad jau sen viņa ir pieaugusi, izdarījusi izvēli un dzīvo Vadstenā, viņa ir pienākumu un atbildības cilvēks, kuram nav laika rakņāties bijušajā. Viņa vēlreiz pagriež aizdedzes atslēgu. Motors atbild ar negribīgu klepošanu. Uz instrumentu paneļa mirdz divas sarkanas spuldzītes. Eļļas spuldzīte un bateriju spuldzīte. Kristīna izlaiž roku caur matiem, viņa nosvīst, arī brilles ātri vien noraso un kļūst necaurredzamas.

"Tikai mieru," viņa saka pati sev un piespiež sevi aizvērt acis. Tad vēlreiz pagriež starta atslēgu. Un brīnums notiek: motors sāk laipni rūkt. Tas darbojas. Viņa uzmet ātru skatienu rokaspulkstenim. Ir pagājušas septiņas minūtes, iekams zvanīja telefons. Vajadzīgas vēl astoņas, lai aizbrauktu uz slimnīcu. Viņa paspēs.

Kristīna, protams, zina, ka Folke slimnīcā mirs. Viņa nevar šo vīru glābt. Ir sācies beigu vēstītājs plaušu karsonis, kas visiem vecuma plānprātības pacientiem nāk kā atbrīvotājs. Lai gan Folkem nemaz nav tāda liga, viņam tikai apnicis vecums. Kad viņa ķermeni sāka atstāt spēki, viņš brīvprātīgi noslēdza savus jutekļus, vairs negribēja ne

redzēt, ne dzirdēt, ne runāt. Tur taču Kristīna nekā cita nevar darīt kā vienīgi novēlēt viņam laimīgu ceļu.

Vispār jau viņai nemaz nevajadzētu uz slimnīcu braukt, viņa būtu varējusi apmierināties ar to, ka pa telefonu nozīmētu morfīnu un pēc tam pabeigtu brokastis. Tā rīkojas citi ārsti. Bet Kristīna to nevar, viņa zina, ka tādā gadījumā viņai visa pārējā dienas daļa paietu, cīnoties ar vainas apziņu, iztēlojoties Folkes mokpilno nāvi. Tādēļ viņa baidās nepaspēt. Baidās no piederīgo skatieniem un no nodaļas gaišmatainās māsiņas, kura zvanīja. Viņi sauc šo māsu par Čerstinu Pirmo. Kristīna viņas tuvumā nervozē, jo nojauš, ka šī sieviete pēc sevis zina, kā Kristīnai nepatīk pašas profesija.

Nūja, tā tas ir. Viņai nepatīk pašas profesija. Viņas izvēle bijusi nepareiza. Un to viņa zina jau sen. Patiesībā kopš tās dienas, kad pirmo reizi ieraudzīja Ēriku.

Viņa bija aizgājusi uz Ērika priekšlasījumu vairāk vai mazāk brīvprātīgi. Viņš bija vasarraibumains doktorands, un bija gluži uzkrītoši, ka viņš nebija radis stāvēt publikas priekšā. Sākumā viņš bija nervozs, skatiens klīda sāņus, runu pārtrauca daudzas pauzes, bet vēlāk viņa apsēstība ar paša tematu paātrināja tempu. Agenesia cordis [3] [Sevišķi rets stāvoklis, tikai viens gadījums no 35 000 grūtniecībām…

Kristīna klausījās tikai ar pusausi. Nekas no tā, ko viņš bija stāstījis, nespēja pārliecināt Kristīņu, ka tas ir kaut kas svarīgs. Interesanti? Var jau būt, bet jaunizceptai terapeitei galīgi nevajadzīgi. Turklāt šķita tik nepierasti, ka mierīgi jāsēž; pēdējo mēnešu laikā viņa bija nepārtraukti skraidījusi no pacienta pie pacienta, no dežūras uz pieņemšanu, no pieņemšanas slimnīcā uz ambulanci, no invalīdu slimnīcas uz veco ļaužu aprūpes namu.

Viņas izbrīns beidzot bija norimis, pirmā gada izbrīns par to, ka viņai laimējies, ka viņa, Kristīna Martinsone, visā nopietnībā tagad ir sertificēta ārste. Kad viņa ieraudzīja savu spoguļattēlu kādā spodrā ziemas logā pelēku, mazu sievieti baltā virsvalkā un stetoskopu kabatā -, viņu tas vairs nepārsteidza, tieši otrādi viņa varēja pati sev ironiski pamāt. Nūja, patiešām! Redziet, kur nāk daktere.

Bet īsie triumfa mirkļi kļuva arvien retāki. Viņa sāka saprast, cik naiva bijusi. Gadu pēc gada viņa bija nirusi dziļi grāmatās, dedzīga un kaislīga savā mērķtiecībā. Studijas viņu neatstāja pat dziļā miegā, un viņa naktīs trūkās augšā no satraucošiem sapņiem par mistiskiem pacientiem. Bet tā jau arī vajadzēja būt. No rītiem viņa tikai izpurināja šos sapņus no matiem un ķērās pie jaunās dienas jaunajām zināšanām. Tolaik viņa domāja, ka kādu ritu pamodīsies kā ārste un tad viss būs citādi. Vispirms jau viņa pati. Viss plūstošais un slīdošais viņā izžūs un sastings, viņa būs kā izlieta no viena gabala, kļūs neizkustināma un stipra kā betona pīlārs.

Un rīts atnāca, bet brīnums izpalika. Divpadsmit mēnešus rīti bija nākuši un gājuši, bet nekāda pārmaiņa nebija notikusi. Un Kristīna sāka saprast, ka tikai tagad pēc vienpadsmit gadu ilgām studijām un prakses viņa stāvēja profesijas izvēles priekšā. Viņa bija spiesta kļūt par ārsti vēl pirms tam, kad vispār spēja izlemt, vai to patiešām vēlas.

Bet kāpēc? Kāpēc tas bija izrādījies tik svarīgi?

Protams, Astrīdas dēļ. Un Ellenas dēļ.

Viņa bija kļuvusi par ārsti abu savu māšu dēļ.

Kristlna nolieca galvu un aizmirsa jauno lektoru. Jā, tā nu tas bija. Ne jau tāpēc, ka Astrīda vai Ellena būtu domājušas, ka šādi panākumi iespējami. Ellena bija šaubījusies un baiļojusies savā slimības gultā, kad Kristīna bija pastāstījusi par nodomu sākt medicīnas studijas, bet Astrīda izrādīja atklātas nievas. Viņa nosprauslājās un murmināja, ka augstprātība iet pa priekšu zemam kritienam tas bija jau pirmo reizi, tiklīdz Kristīna uzdrošinājās ieminēties par saviem plāniem. Tomēr Astrīda bija iemesls. Viņas pasaulē visiem ārstiem piederēja mītiska vara, un mediķu priekšā viņa pārvērtās par pavisam parastu tantīti, par bailīgu sievieti, kura pieglaimīgi smaida un pievalda mēli. Kristīna gribēja viņu redzēt tieši tādu. Nekad citādu. Vienīgi tādu.

Šī profesija bija bēgšana, mēģinājums panākt ko citu. Bet Astrīda nelaida viņu vaļā. Astrīda viņā bija iesējusi mazu sēkliņu, mazu pretīguma sēklu, kas slepenībā laida saknes skološanās gados un saplauka ziedos, kad Kristīna bija stājusies savā pirmajā darbā. Tagad viņai ik dienas vajadzēja slēpt riebumu pret tiem ķermeņiem, kurus bija spiesta skatīt: spalvainas ciskas un mīklai līdzīgus vēderus, nošļukušas sieviešu krūtis un krunkainas veču pakaļas, smakojošas vecas brūces un smirdošas kājstarpes.

Miesa ir pati savs soģis. Bet ārste ir brīva, tīra un ar slimībām neaplipusi, viņa lido pāri citu nepilnībām tik augstu, ka puve nekad netiek klāt…

Nūja. Kristīna vēlreiz pievērsa skatienu jaunajam lektoram. Viņa būs ārste arī turpmāk. Lidotspējas dēļ. Un tantes Ellenas dēļ, kas bija smaidījusi savu sašķiebto smaidu un ar lielām pūlēm abās rokās satvērusi Kristīnas plaukstu, kad viņa pirmo reizi stāvēja pie Ellenas gultas invalidu slimnīcā, tērpusies baltā virsvalkā, turēdama gatavībā stetoskopu.

Jaunais lektors nervozi rosījās pie paaugstinājuma, novilka uz leju ekrānu un sagatavoja diaprojektoru. Kristīna iztaisnoja muguru kā skolniece vainas apziņā un mēģināja izskatīties uzmanīga. Gaisma zālē tika izdzēsta un kļuva tumšs, uz ekrāna parādījās pirmais diapozitīvs. Placenta. Asinsvadu tikls bija pildīts ar metilzilo, un lektora rādāmais kociņš slīdēja pa attēlu, meklējot artēriju:

"Etioloģija vēl arvien nav skaidra, bet pastāv teorija, ka ir runa

par asinsvadu deformēšanos agrīnā grūtniecības periodā, kas noved pie tā, ka vājākais dvīnis tiek apgādāts ar lietotām asinīm via umbulicalus [4] … bet šis asinsvads sasniedz vispirms ķermeņa zemāko pusi, tādēļ šī ķermeņa daļa ka mēs tūlīt redzēsim ir mazliet vairāk attīstīta…"

Viņš vēlreiz nospieda pogu. Jauno attēlu sagaidīja mēma sarosišanās auditorija. Sākumā Kristīna domāja, ka attēloto nevar īsti saredzēt, viņa samirkšķināja acis un sakārtoja brilles, bet tad pielika roku mutei priekšā galīgi neprofesionālā žestā. Ar pūlēm viņa lika rokai nolaisties uz ceļiem un pāršķira lapu bloknotā, gatavojoties kaut ko svarīgu pierakstīt, tomēr neko nepierakstīja.

Attēls rādīja kādu mazu ķermeni ar nabassaiti un tieviem, neizveidotiem kāju aizmetņiem. Mazs bērniņš bez galvas vai rokām, mazs miesas kunkulis ar rožainu ādu. Pilnīgi noteikti tas bija cilvēks. Bet tikai puscilvēks. Augšdaļā tas bija pavisam līdzens, līdzens un maigi noapaļots tur, kur būtu vajadzējis būt kaklam un galvai.

Lektors klusu stāvēja pie projektora un ļāva attēlam pazust, pirms atkal sāka runāt:

"Šis fenomens literatūrā tiek saukts par The acardiac monster, par bezsirds monstru, kas pats par sevi ir pareizi, es gan gribu teikt, ka patiesībā tam nav sirds, bet no šāda apzīmējuma es vēlētos izvairīties, jo tas skan mazliet ēē sensacionāli…"

Viņš vēlreiz piespieda pogu, parādījās jauns attēls tas pats radījums, bet citā leņķī. Tagad varēja apjaust tiklu ādas krociņu starp abiem aizmetņiem, kam būtu vajadzējis būt kājām. Rādāmais kociņš slīdēja pār šo kroku.

"Kroplais veidojums un veselais dvīnis vienmēr ir viena dzimuma. Visbiežāk tās ir meitenes, bet iemesls šai parādībai nav zināms. Sūkņa dvīņa mirstība ir augsta, jo, grūtniecībai ejot uz priekšu, asinsritei tiek uzstādītas arvien lielākas prasības. Tas šim sūkņa dvīnim var radīt lielas grūtības…"

Pēc daudziem gadiem, kad viņu dvīņu meitenes jau gāja skolā, Kristīnai kādu nakti ienāca prātā, ka viņa acīmredzot Ēriku pārpratuši. Viņa impulsīvi izstiepa roku un sāka viru purināt, lai gan visā viņu laulības laikā Ērika miegs tika uzskatīts par svētu.

"Ērik!" viņa čukstēja guļamistabas tumsā. "Ērik!"

Pagāja brītiņš, līdz viņš atbildēja, viņš ņurdēja un aizgriezās. Bet Kristīna tikai ņēmās purināt viņa plecu.

"Klausies! Es gribēju tev kaut ko pajautāt…"

Viņš atvēra acis un miegaini pagriezās pret sievu. "Ko tad?"

"Vai atceries to lekciju, ko tu lasīji, kad mēs satikāmies? Par bezsirds monstru? Vai atceries?"

Viņš pārvilka segu pār plecu un atkal aizvēra acis.

"Mmm. Kas tad ir?"

"Tu runāji par sūkņa dvīni, vai ne? Bet kuru dvīni tu domāji? Veselo bērnu? Vai to otro?"

Viņš apslēpa dusmas, viegli iesmejoties.

"Ak Kungs, Kristlna, kas par jautājumu nakts vidū… Es, protams, domāju veselo augli. To taču var dzirdēt: sūkņa dvīnis sūknē asinis kroplajā…"

"Ak tā," novilka Kristlna. "Tas tātad ir tā. Paldies. Guli vien tālāk…"

Ēriks pastiepa roku un, saņēmis viņējo, to viegli paspieda.

"Kāpēc tu to jautāji?"

"Ak, man tas vienkārši ienāca prātā. Pats nosaukums. Es vienmēr esmu domājusi, ka sūkņa dvinis ir tas otrs…"

Viņš bija pusmiegā, bet vēl arvien nemainīgi pieklājīgs un ieinteresēts.

"Bet kāpēc tu gribēji zināt?"

Kristlna atvilka roku, ieritinājās dziļāk zem segas un cieši aizvēra acis, lai aizdzītu seno attēlu.

"Tāpat vien," viņa sacīja. "Man šķita, ka tas ir tik dīvaini…"

"Arlabunakti," viņš teica.

"Tev ari," viņa nočukstēja.

Astrīdu kaitināja tas, kā viņi viens ar otru sarunājas, ka viņi saka paldies un lūdzu, ar labu nakti un lai tev labi klājas. Kad viņa nelūgta pirmo un pēdējo reizi atnāca ciemos, viņa skaidri pateica savas domas.

"Jūs tikai izliekas," viņa runāja savā izkropļotajā skoniešu dialektā. "Jūs jau izklausās kā tādi lielmanīg pūšļi. Vai tad jūs nevar pasacīt, ko tiešām domā, skaidri un gaiši, vai tad jums allažiņ jālišķē? Jūs tak ir precēti, tad jau nu gan var runāt kā cilvēki?"

Kristlna bija gaidījusi šo atklāto uzbrukumu, mēnešiem un gadiem viņa bija gatavojusi atbildi. Tā viņai gulēja uz mēles noslīpēta un asa, tomēr sākumā viņa neteica itin neko. Tā vietā viņa saknieba lūpas mazā mīnuszīmē un paķēra mātes kafijas tasīti, lai gan tā bija tikai pusizdzerta. Klusēdama un taisnu muguru viņa to aiznesa uz trauku mazgātavu.

"Hallo, jūs tur, dāmīt!" auroja Astrīda viņai aiz muguras. "Es jau vēl nav beigus!"

Kristīna it kā sasala kustības vidū, tad apmetās apkārt, vēl arvien turēdama tasīti rokā, un cieši uzlūkoja māti. Astrīda žestikulēja ar zilganbālām rokām.

"Tagad tu gan būs tik ellišķīg laipna un noliks man atpakaļ to tasi. Un pelnu trauku arīdzan, jau iepriekš paldies."

"Tu šeit iekšā nedrīksti smēķēt, Ērikam tas nepatīk…"

"Ak, tā gan," teica Astrīda un aizdedzināja cigareti. "Viņa Majonēze Ķēniņš ir šitintā pavēlējs… Tu takš var atvērt logu."

Ļenganās krūtis lēkāja kā pustukši maisiņi, kad viņa liecās pāri

virtuves galdam. Viņa ilgi un demonstratīvi ņēmās ap krampīšiem, līdz atgrūda logu plaši vaļā un elsdama neveikli atkrita atpakaļ krēslā. Tad apmierināti ievilka dziļu dūmu no cigaretes un pavēloši paklaudzināja pa galdu tajā vietā, kur bija stāvējusi kafijas tasīte. Kristīne ar troksni nolika viņai priekšā pusizdzerto tasīti un dziļi ievilka elpu. Balsij jābūt noteiktai, kad viņa izteiks savu REPLIKU.

"Vai tad ir labāk šķendēties par cilvēkiem nekā ar viņiem laipni aprunāties? Bet tu vienmēr esi uzskatījusi, ka īstas jūtas ir tikai vienas. Niknums."

Bet Kristīna savu pretinieci bija novērtējusi pārāk zemu. Astrīda viņai veltīja tādu skatienu, kas satrieca viņas REPLIKU putekļos.

"Lēnām pār tiltu!" Astrīda iesaucās. "Tu jau izklausās kā vien riebīg dziesm zviedru topā, vai tu pati to saprot? Mazi, mazi vārdi par mīlu! Un saki tos ar smaidu!"

Kristīna palika stāvam pie galda, arvien vēl taisnu muguru un stalta, bet iekšienē plivinājās vecās bailes. Astrīda paliecās uz priekšu un reptiļa ātrumā ar saviem zilganajiem pirkstiem sagrāba Kristīnas rokas locītavu, saspieda un izgrieza to, bet ne pārāk stipri, tikai tik daudz, lai pamatīgi sāpētu, tomēr neko nevarētu redzēt. Viņa smagi elpoja un runāja skaidri, lai gan balss bija zemāka nekā parasti, gandrīz kā čuksts.

"Un tu man te netēlos nekādu kundzēni, mīļo Kristīnīt. Tu takš nebūt nekāda dakteriene un šitik glauna dāma, ja es to nebūt ļāvs…"

Tajā pašā mirklī Ēriks atvēra ārdurvis un sauca sveicienu. Priekšnamā nograbēja daži pakaramie.

Viņš pakarina savu jaku, domāja Kristīna.

Astrīdas tvēriens kļuva stingrāks. Kaut kas nobaukšķēja pret grīdu.

Tagad viņš velk nost kurpes. Ak, miļais, nāc ātrāk!

Nočaukstēja papīrs, viņš caurskatīja pastu. Astrīda vēl mazliet pagrieza, paberza meitas ādu pret kaulu rokas locītavā un uzmanīgi vēroja reakciju. Valgas acis. Bet nekādas pretestības. Kristīna bija pretojusies tikai vienu vienīgu reizi mūžā, un tas, kas toreiz notika, bija viņai iemācījis nekad vairs nepretoties.

"Hallo!" Ēriks vēlreiz sauca. "Vai kāds ir mājās?"

Viņš sāka nākt uz virtuves pusi. Kristīna samirkšķināja acis un sastapa mātes skatienu; Astrīda nicinājumā sarauca degunu, bet viņas skatiens novērsās. Viņa atlaida tvērienu un pagrūda nost Kristīnas roku ar bērnišķīgi niknu žestu.

"Sveiki," sacīja Ēriks. Viņš stāvēja virtuves durvīs un smaidīja, viņš neko nebija redzējis.

Astrīda steidzīgi nodzēsa cigareti, pārvilka roku pār pieri un skatījās projām. Kristīnas acis lidinājās starp viņiem abiem, tās triumfa sašaurinājās, kad viņa skatījās uz Astrīdu, bet kļuva platas un

mirdzošas, kad uzsmaidīja Ērikam.

"Sveiks," viņa sacīja un, izpletuši rokas, devās vīram pretī. "Es nemaz nedzirdēju, ka tu atnāci."

Mans vīrs, viņa domāja un iegrima tā skāvienos.

Man taču patiesībā ir vīrs.

Viņa Ērikam nav teikusi, ka viņš ir vienīgais vīrietis, kāds tai jebkad bijis, jā, arī vienīgais, ar ko viņa skūpstījusies. Kad viņš apsēdās Kristīnai blakus pie pusdiengalda pašā pirmajā konferencē, viņa kļuva atturīga un stīva, un, kad Ēriks pēc dažām nedēļām zvanīja un uzlūdza viņu uz teātri, viņa bija spiesta iziet ārā un izvemties, kad bija ielūgumu pieņēmusi. Ne jau tādēļ, ka viņš tai būtu pretīgs, nē tieši otrādi, bet gan tāpēc, ka likās neiespējami viņu ievērojis kāds vīrietis.

Visu pirmā pavasara pusdienu, koncertu un teātra apmeklējumu laikā viņas jaunavības plēve kļuva arvien biezāka un sīkstāka. Pirms desmit gadiem tā būtu bijusi pieņemama, pirms pieciem mazliet komiska, bet tagad tā bija kauna traips. Jo tagad bija sācies jauns laiks, tāds laiks, kad jauna sieviete tika uzskatīta par defektīvu, ja trīsdesmit gadu vecumā vēl nebija stājusies kāda vīrieša rīcībā.

Vakarā pirms vasaras saulgriežiem viņa aiz bailēm izplūda asarās, kravājot jaunajā ādas somā rūpīgi izgludinātās vasaras drēbes. Ko te varēja līdzēt skaistākā kokvilnas kleita, kas smaržoja pēc vēja un ūdens? Ko te varēja līdzēt nopulētie nagi, kas spidēja kā perlamutrs, un jaunais matu griezums, kas viņai ļoti piestāvēja? Tagad nu tam vajadzēja notikt, to viņa zināja, citādi Ēriks nekad nebūtu viņu ielūdzis svinēt vasaras saulgriežus savu vecāku vasarnīcā Svētās Annas šērās. Daudz no visa, kas, pēc viņas domām, tur notiks, viņa bija sagatavojusies panest: augstākās pilsonības pazemojošo laipnību pret jaunatnācēju, māsu netiešos jautājumus par viņas dzimtu un vecāku sarauktās uzacis par viņas strupajām atbildēm. Tad Ēriks nostāsies viņas pusē, to Kristlna zināja, viņš jau bija sācis izsmiet mātes bažīgos jautājumus par "Kristīnas raižpilno pagātni", kā viņa pati to sauca. Bet kā Ēriks panestu viņas nevainību? Varbūt satrūktos un atkāptos? Vai nicinājumā no viņas novērstos?

Vēlāk šķita, ka tas bija viņas ķermenis, kas patstāvīgi pieņēma lēmumu. Pēkšņi izstiepās labā roka un novilka uz leju aizkarus, kājas aiznesa viņu pie kumodes, kur labā roka sameklēja spoguli, tajā pašā laikā kreisā roka atpogāja svārkus un ļāva tiem nokrist uz grīdas. Viena roka pagrūda malā ceļasomu, bet otra vilka nost biksītes. Labā kāja pacēlās pati no sevis, pēda novietojās uz gultas malas, kamēr labās rokas rādītājpirksts, garais pirksts un zeltnesis saslēdzās kopā ķirurga instrumentā. Acīm tika atļauts aizvērties.

Pēc tam viņa saņēma spoguli un paskatijās sev kājstarpē. Tas bija tāpat kā izmeklēt svešas sievietes dzimumorgānus, un, nūja, viss norādīja uz to, ka šai sievietei ir zināma seksuāla pieredze, lai arī ne

sevišķi liela. Asiņošana nebija stipra. Ātra nomazgāšanās izdzēsīs visas pēdas. Un pēc tam tas, kas tikko bija noticis, nebija noticis nekad.

Pa ceļam uz vannasistabu viņa ieraudzīja labās rokas pirkstus. Ap nagiem un locītavu krokās bija biezas, sarkanas asins svītras. Pretīgums lika sagrīļoties, un viņa gandrīz zaudēja līdzsvaru: ienākusi vannasistabā, viņa atbalstījās pret sienu un aizvēra durvis, bet gaismu neieslēdza, tāpat pa tumsu aiztaustījās līdz aukstā ūdens krānam un skaloja, skaloja un skaloja, līdz pirksti bija tik auksti, ka kļuva nejūtīgi.

Un tomēr, kad nākamajā rītā Ēriks novietoja mašīnu pie viņas mājas, viņa vieglām kājām noskrēja pa kāpnēm. Bija brīnišķīga diena: debesis pār Vadstenu bija tikpat zilas kā Jaunavas Marijas tērps, bērzu lapas spīdēja saulē, bija tik viegli elpot.

"Cik tu izskaties priecīga!" aizdomīgi sacīja Ēriks, kad viņi satikās uz ietves. "Vai kaut kas noticis?"

"Itin nekas," viņa atbildēja savā parastajā, rezervētajā balsī. "Man vienkārši ir labs garastāvoklis."

Jo man ir vīrietis, viņa domāja pirmo reizi mūžā. Es esmu samaksājusi, un tagad man patiesībā ir vīrietis.

Mājās pie tantes Ellenas nekad neviens necerēja, ka Kristīna dabūs vīru. Arī viņa pati ne. Pusaudzes gados viņa pārcieta savu sievišķību ar ciešanu pilnu sejas izteiksmi un būtu priecājusies no tā visa atbrīvoties. Tā bija Kristīna, kura cieta no sliktas dūšas un sāpēm, tā bija viņa, kas valstījās pa grīdu reizi mēnesī un ko pēc tam kratīja drudzis, tā ka viņu vajadzēja apguldīt zem divām segām pie karsta ūdens pudelēm, kamēr Margarēta un Birgita uzkasīja siena kaudzēm līdzīgas frizūras un gatavojās iekarot pasauli, kā to dara jaunas sievietes.

Tas bija nelaimīgs laiks. Kamēr Kristīna siltā vasaras vakarā mēģināja sasildīt savas ledusaukstās rokas pie biezās vilnas zeķēs ievilktām sulas pudelēm, kuras tante

Ellena bija piepildījusi ar karstu ūdeni un ielikusi viņai gultā, meitene aizvēra acis un mēģināja atcerēties gaišākus laikus: eksāmenu dienu pirmajā klasē, kad viņa saņēma savu pirmo godalgu, dūnu pelēkus svētdienas rītus virtuvē, kad sviests kusa uz tantes Ellenas siltajām brokastu maizītēm, klusu vasaras vakaru rotaļas ķiršu kokā pie mājas.

Bija ļoti vienkārši būt mazai meitenei mājās pie tantes Ellenas. Vienkārši un mierīgi. Viss, ko vajadzēja darīt, bija ēst, paklausīt un ļaut, lai tevi aprūpē. Tādā secībā. Kristīnai nekas tur nelikās sarežģīts; viss tantes Ellenas ēdiens garšoja labi, prasība paklausīt bija saprotama, aprūpēšana tīrā bauda. Kamēr Birgita protestējot kliedza, kad tante Ellena pirms pusdienām gribēja mazgāt viņas netīro muti, Kristīna baudkāri atbalstījās pret tantes Ellenas vēderu, kad pienāca

viņas kārta. Birgita sūdzējās, ka tantei Ellenai ir pārāk raupjas rokas, bet Kristīnai šķita, ka raupjas rokas ir patīkamas. Bērnunamā viņiem bija kopēja ar ļoti maigām rokām. Kristīna bija histēriski kliegusi katru reizi, kad šī kopēja tuvojās; viņa kliedza un kliedza, kamēr kopēja zaudēja pacietību un sagrāba viņu stingrā tvērumā. Tikai tad Kristīna ļāva sevi mazgāt. Bet drošības dēļ vēl joprojām kliedza.

Citādi viņa visai daudz neatcerējās no dzīves bērnunamā, tikai lielu istabu ar augstiem logiem un gultām, kas stāvēja rindā. Viņas atmiņās viss bija balts: sienas, gultas, gaisma, kas spiedās cauri bērzu lapotnēm dārzā. Tikai dažreiz kā zibens ātrumā viņas galvā parādījās aina: kāds zēns apskauj savu vienkājaino lācīti, kāda meitene mētelī un ziemas kurpēs pagriežas un, iedama uz durvīm, skatās uz Kristīņu, dzirdamas kādas mazas meitenes raudas, kad viņai atņemta lupatiņa: Mana lupatiņa, mana lupatiņa, kur palikusi mana lupatiņa! Bet atmiņas bija drūmas un nesaprotamas, tām trūka konkrētu cilvēku un sakarību, un tās vispār nevarēja izteikt vārdos.

Tāpat bija arī ar slimnīcu. Viss, ko viņa spēja atcerēties, bija aijājoši čuksti un balti pirksti, kas spieda uz leju šļirces virzuli. Nūja, vispār viņa taču atcerējās veselu cilvēku kādu pacienti no vispārējās zāles, uz kurieni viņu ar laiku pārveda. Tā bija resna, veca sieviete, kura nepārtraukti runāja un visu laiku atradās kustībā, viņa gāja no gultas uz gultu un skaļā balsī komentēja citu pacientu stāvokli un ārstēšanu. Ugunsgrēkā cietusī piecgadniece viņu interesēja it īpaši.

Visļaunākās bija slāpes. Pret sāpēm bija injekcijas, tās lika Kristīnai lidināties virs ļaunuma, bet nebija nekādu līdzekļu pret slāpēm. Pievienošana sistēmai palīdzēšot, tā sacīja balti tērptās būtnes pie īstenības robežas, tomēr tā nemazināja slāpes. Mēle kļuva bieza, un to pārklāja staipīgas gļotas, lūpas sasprēgāja, un rīkle tā pietūka, ka katrs elpas vilciens izklausījās kā šņākšana. Viņas slāpes beidzot kļuva par īstu mocību arī tiem, kuri to redzēja, un tas pamudināja viņus nolikt pie meitenes gultas trauku ar ūdeni, kurā bija mazi marles gabaliņi. Doma bija tāda, lai Kristīna pārvilktu šīs kompreses pār lūpām un tā remdētu mokas. Bet reizi pa reizei balti tērptās būtnes pieliecās pie viņas un brīdināja: Saslapini lūpas, bet nezīd. Tikai nezīd!

Protams, viņa zīda. Bet viņa zīda ļoti uzmanīgi, lai neviens neredzētu. Viņa tvēra pēc kompresēm ar veselo roku un vilka tās gar lūpām, kā kopēja bija teikusi, bet slepenībā marles aizsegā paplēta lūpas, mēles galiņš padevās uz priekšu un kāri slīdēja pār auduma retajiem pavedieniem. Un pēkšņi mēle kļuva par dzīvu būtni, alkatīgu mazu dzīvnieciņu ar savu gribu, kas piespieda viņu izsūkt kompresi līdz pēdējam pilienam.

Sekundi vēlāk kaut kas dzeltens un smirdošs izvēlās viņai no iekšām, augumu sarāva krampji un brūcēs no jauna uzliesmoja uguns. Bet, kad viņa atvēra acis, lai ļautu sāpēm vaļu, pie gultas stāvēja resnā

sieva ar paceltu rādītājpirkstu.

"Es tevi redzēju," viņa teica. "Tu zīdi. Tā ir tevis pašas vaina."

Kristīna saknieba lūpas un norija raudas.

"Nūja, kā tad," sieviete atkal runāja. "Es tevi redzēju. Tā ka es tagad zinu, ka tu pati vien esi vainīga."

Un kaut kur dziļi Kristīnas galvā kāda griezīga balss piekrita:

"Klausies, tu velna skuķi! Tā ir tevis pašas vaina! Viss, kas notiek, ir tevis pašas vaina!"

melnie, kaltie vArtiņi iečīkstējās, kad māsa Inga tos aizvēra aiz viņām abām.

"Nāc," viņa sacīja un pastiepa Kristīnai roku. Viņai bija rudzpuķu zili pirkstaini cimdi tieši tādā tonī kā mētelis. Kristīnai pašai bija gaišbrūns mētelis un zirņu zaļi dūraiņi. Viņa varēja redzēt, cik tas neglīti, jo ilgā klusuma laikā bija noticis tā, ka visas krāsas bija kļuvušas cietas un asām malām, tās kā grants grauza viņai acīs. Ja viņa zinātu, kā padarīt pasauli tikpat melnu, baltu un pelēku kā fotogrāfiju, viņa to jau būtu izdarījusi.

"Nāc nu. Nevajag kautrēties," teica māsa Inga un satvēra viņas roku. "Ta taču ir tikai mana svaine. Un viņa ir tik jauka…"

Bet Kristīnas roka ļengani izkrita no viņējās tā bija tik mīksta un piekļāvīga, ka to nemaz nevarēja saturēt. Meitene kā piesalusi stāvēja pie dārza celiņa un izlikās nedzirdam. Jo nu tas bija noticis, tagad beidzot viņa bija iekāpusi savā fotogrāfijā. Šis dārzs katrā sīkumā līdzinājās tai melnbaltajai pasaulei, ko viņa bija izveidojusi savā galvā. Viss saskanēja: puskrēsla un baltā migla, augļukoku melnās līnijas pret pelēkajām debesīm, kūstošās salnas glazūra pār zālāju. Tas bija dārzs tādām meitenēm kā viņa. Dārzs ziemas princesēm.

Māsa Inga satvēra viņas roku un vilka sev līdzi.

"Nāc nu, nāc! Tev taču nav ko baidīties…"

Arējās kāpnes bija milzīgas. Un no akmens. Pavisam citādas nekā koka kāpnes pie bērnunama verandas. Šis kāpnes nedrebēja, kad uz tām spēra kāju, tās gulēja neskartas un smagas it kā kalns, kas gaida, lai kāds tajā uzkāpj. Tās bija ari tikko kā noslaucītas: varēja redzēt slotas pēdas tajā sniega mazumiņā, kas bija palicis uz sarkanajām ķieģeļu plāksnēm.

Māsa Inga piespieda durvju zvanu un vienlaikus atvēra durvis, iebīdot Kristīņu sev pa priekšu mazajā priekšnamiņā. Ari te viss bija no akmens: pelēka un spīdīga grīda, bāli zaļa un poraina siena. Izskatījās kā slimnīcā, kā mazā akmens slimnīciņā.

Māsa Inga steidzīgi novilka botes šos elastīgos gumijas apavus, kas bija sargājuši viņas augstpapēžu kurpes no nepastāvīgās ziemas ārā, un tikpat veikli palīdzēja Kristlnai novilkt gumijas zābakus. Tad viņa stingri pieklauvēja pie brūnajām iekšdurvim un tās atvēra.

"Hallo," viņa sauca uz dzīvokļa pusi. "Hallo! Vai te kāds ir mājās?"

No skaņām dzīvokļa iekšienē Kristlnai pār muguru pārskrēja drebuļi. Tur skanēja radiosignāls un kaut kas cepās uz pannas. Tā bija skaņa, pret ko bērnunama flīzētajā virtuvē viņa bija iemācījusies just riebumu, tā bija nemiera un steigas skaņa. Tā vedināja uz domām par netīksmi tāpat kā graudainais piena pulveris bērnunama nerūsējošajā krūzītē.

Bet šeit kāds tūlīt izslēdza radio un nocēla pannu no plīts, šeit bija vieta arī cilvēku balsīm.

"Viņa gandrīz neko neēd," teica māsa Inga, atglauzdama matu šķipsnu Kristīnai no sejas, atvēra matu sprādzi un sastiprināja no jauna. "Viņa arī nerunā. Neizdod ne skaņas, izņemot reizes, kad raud…"

Sieviete galda otrā pusē uz sekundi ielūkojās tieši Kristlnas pelēkajās acīs.

"Ak, tā," viņa noteica. "Šajā pasaulē tomēr tiek runāts pietiekami daudz…"

Meitene, kas sēdēja sievietei līdzās, strauji pielieca vaigu viņas augšdelmam.

"Tu runā, tante Ellen. Tu runā visu laiku…"

Ellena saķēra viņas degunu ar pirkstu galiem.

"Vai!" viņa iesaucās. "Tagad Margarētas deguns atkal slapjš!"

Meitene noķiķinājās un iedzēra lielu malku no piena glāzes. Viņa bija apēdusi vienpadsmit gaļas bumbiņas, Kristīna bija saskaitījusi. Vienpadsmit! Un vēl arvien vesels gaļas bumbiņu kalns gulēja lielajā traukā uz mazgājamā galda. Viņa pati bija apēdusi vienu vienīgu gaļas bumbiņu, pirms tikpat noteikti kā vienmēr bija nolikusi dakšiņu malā un sagatavojusies pretoties māsas Ingas pierunāšanas mēģinājumiem. Viņa bija piekāpusies tikai vienā punktā: izdzērusi gandrīz visu piena glāzi. Tas bija īsts piens, to varēja just, nevis kaut kāds drupatains pulveris, iemaisīts krāna ūdenī.

"Ceru, ka tas tevi neuztrauc," teica māsa Inga. "Ka mēs tā pēkšņi uzradāmies, es gribēju teikt. Bet Ziemassvētkos pāri palika tikai četri bērni, un tad mums šķita, ka tikpat labi mēs varam taisīt ciet un ņemt viņus līdzi. Priekšniece paņēma divus, Brita un es katra savu… Citādi jau šogad mums nebūtu nekādu Ziemassvētku."

Viņa aprāvās un vēlreiz noglauda Kristlnai pieri.

"Un viņa ir tik jauka, tas tev nebūs nekāds apgrūtinājums…"

Ellena viegli pasmaidīja, viņa sēdēja savā puķainajā uzsvārcī, un baltās rokas smagi gulēja uz galda.

"Tiešām nekāda apgrūtinājuma nebūs. Itin nekāda…"

Vēlāk tajā pašā dienā Kristlna viena pati sēdēja tantes Ellenas dzīvojamajā istabā. Raupjais audums mazliet grauza ciskas, viņai nebija garāku vilnas bikšu, kas apklātu kailo joslu starp apakšbiksītēm un zeķēm.

Mājā valdīja pilnīgs klusums. Māsa Inga un Margarēta bija aizbraukušas uz tirgu nopirkt Ziemassvētku eglīti, viņas bija bāzušās virsū Kristlnai, aicinot braukt līdzi, bet viņa bija ietiepīgi purinājusi galvu un kļuvusi tik ļengana un bezpalīdzīga, ka māsa Inga pat nebija varējusi uzvilkt viņai mēteli.

"Lai viņa paliek pie manis," beidzot bija sacījusi tante Ellena, un pēc veselas pārmetumu un atvainošanās virknes māsa Inga bija padevusies.

Tātad pašlaik Kristīna ar taisnu muguru sēdēja uz dīvāna un skatījās apkārt. Viņai patika šī istaba, te krāsas prata saskanēt cita ar citu, nevis strīdējās un kliedza, un mēģināja cita citu nobeigt. Aizkaru bāli dzeltenais tonis laipni atsaucās dīvāna tumši pelēkajam audumam, paklāja piesātināti zeltainās krāsas rotaļājās ar zemā skapīša brūnumu tālāk pie sienas. Virs skapīša karājās liela glezna ar zeltainu mežu. Tas viņu vilināja. Varbūt viņa varētu ieiet šajā gleznā un kļūt par rudens princesi, nevis ziemas princesi… Tomēr nē, viņa vēlējās palikt šajā istabā, šajā mājā, šajā klusumā, kurš, liekas, kļūst vēl dziļāks sienas pulksteņa noteiktajos tikšķos.

Tad tante Ellena pēkšņi stāvēja apaļajā durvju ailā, vēl arvien tērpusies puķainajā darba uzsvārcī. Seja zem tumšajiem matiem bija plata un četrstūraina, baltās rokas bija sakrustotas uz kuplajām krūtīm. Acenes bija noslīdējušas uz degungala, un vienā näsī ielikts balts vates kumšķītis.

"Karameli gribi?" viņa jautāja, skatīdamās pār briļļu ietvaru, un ņēma ārā no kabatas konfekšu tūtu.

"Tie ir zīda spilventiņi," viņa pēc tam sacīja, it kā tas būtu kāds paskaidrojums, un noslīdēja klubkrēslā blakus dīvānam. Kristīna uzmanīgi pieliecās un ieskatījās tūtā. Karameles tiešām izskatījās kā zīda spilventiņi: tās spīdēja un mirguļoja bālos zīda toņos. Rožainos, violetos, gaiši zilos.

"Ņem vien," sacīja tante Ellena un sakratīja tūtu.

Kristīna salika īkšķi un rādītājpirkstu kā pinceti un uzmanīgi bāza roku tūtā, zīda spilventiņi bija lipīgi un saķērušies kopā, viņa viltīgi mēģināja atdalīt visskaistāko. Tas bija gaiši violets.

"Paņem vairāk," teica tante Ellena un vēlreiz sakratīja tūtu. "Tūlīt taču būs Ziemassvētki."

Kristīna vēlreiz iebāza roku tūtā un šoreiz izcēla veselu lērumu. Četrus salipušus zīda spilventiņus. Viņa aizturēja elpu un pievērsa skatienu tantei Ellenai. Vai viņa tagad kliegs?

Bet tante Ellena nekliedza, viņa pat nepaskatījās uz karameļu pikuci, tikai aizlocīja tūtu un ielika atpakaļ kabatā. Tad viņa atspiedās pret klubkrēsla augsto atzveltni un skatījās uz gleznu istabas otrā galā, vienu brīdi pat šķita, ka arī viņa apsver iespēju ieiet rudens princeses mežā.

"Jā, jā," tante Ellena nopūtās. "Ne jau vienmēr ir viegli."

Tajā pašā mirklī Kristīnas mutē saplīsa zīda spilventiņa trauslā virskārtiņa. Krēmains saldums izlija pār mēli.

Jā, protams. Tagad viņa atcerējās. Tā garšoja šokolāde.

Ārā satumsa, un krēsla ielīda arī mājā. Nebūs nekādi baltie Ziemassvētki, priekšpusdienas sniega migliņa gandrīz bija pārgājusi lietū. Tas jau nekas, pēc laiciņa tik un tā būs Ziemassvētku vakars, un, to gaidot, tikpat labi varēja taču mierīgi sēdēt dzīvojamajā istabā un mēmi vērot, kā lietus lāses rit pār tantes Ellenas melni spožo logu.

Viņa neteica ne vārda. Tādēļ viņa šķita tik neparasta: nekad agrāk Kristīna nebija satikusi pieaugušu cilvēku, kas varētu mēmi sēdēt ilgāku laiku. Visi citi pieaugušie bija tik aizņemti pļāpājot, ka viņiem neatlika laika domāt, bet šī sieviete tikai sēdēja, kur sēdēja, ar savu aizbāzto nāsi un puspavērto muti. Tomēr viņa negulēja: pelēkās acis bija plaši atvērtas un skaidras.

Tad pēkšņi priekšnamā ieskanējās māsas Ingas smiekli un Margarētas pļāpāšana, dzīvokļa durvis atvērās, un iekšā ietuntuļoja Margarēta ar rupjām kapzeķītēm kājās un atpogātu mēteli. Tante Ellena, atbalstījusies pret roku atzveltni, uzslējās kājās, izpleta rokas pret Margarētu un novilka viņai mēteli, smiedamās par meitenes pļāpāšanu, tad sabužināja viņai matus.

Kristīna novērsās un pavērās logā, ar skatienu sekodama vēl vienai lietus pilei tās ceļā pa spožo virsmu. Pazibēja kāda doma, kas lika viņai pabrīnīties; viss būtu bijis citādi, ja es spētu runāt.

Ta notika pirmo reizi. Viņai nekad līdzīga doma nebija ienākusi prātā.

Bet balss uzreiz neatgriezās tikai tāpēc vien, ka viņa to vēlējās, tāpat kā toreiz, kad tā reiz pazuda bez viņas vēlēšanās. Tātad lietas vienkārši notiek.

Bet Margarēta, kā likās, nemaz nemanīja, ka Kristīna nerunā: viņa piepildīja visu māju pati ar savu pļāpāšanu, vārdi viņai vēlās ārā no mutes kā dzīvsudraba lodītes, kas lielā ātrumā ripo pa grīdu un pazūd kaktos.

Kad eglīte bija izpušķota, Margarēta vilka Kristīņu sev līdzi. Tagad viņai beidzot jāapskata visa māja: tumšais pagrabs ar cementpelēko veļas mazgājamo telpu un gaišzaļo vannasistabu, akmens kāpnes, priekšnams otrajā stāvā un brūnās durvis uz īres dzīvokli tur augšā. Un, protams, arī bēniņi, svarīgākais no visa. Kristīna dziļi ievilka elpu, kad iebāza galvu pa griestu lūku, tur augšā tik skaisti smaržoja. Pēc putekļiem, zāģu skaidām un kokmateriāliem.

"Bēniņi mums ir rotaļistabas vietā," teica Margarēta un devās pie mazītiņām mēbelītēm zem zelmiņa loga. "'Ievocim Hugo bija jāuztaisa rotaļu mājiņa, bet viņš nomira un nepaspēja iesākt. Lai gan viņam izdevās uztaisīt mēbeles."

Izlikās, ka Margarēta un Kristīna pēkšņi izaugušas par milžiem. Mēbeles viņām bija par mazu, dupši vēlās pār krēslu malām, ceļgaliem nebija vietas zem galda.

"Viņš uztaisīja mēbeles kādam pavisam mazam bērniņam," paskaidroja Margarēta. "Bet tagad tās ir manas…"

Pēc brīža viņas jau bija atpakaļ dzīvoklī. Tantei Ellenai bija četras istabas, un Margarēta bija izdomājusi visām vārdus. Lielā istaba, mazā istaba, ēdamistaba un tukšā istaba.

Bet tukšā istaba patiesībā nebija tukša, tajā stāvēja gan gulta, gan kumode. Margarēta iekšā negāja, mazliet pavēra durvis, nemaz neatlaižot rokturi.

"Tā īstenībā ir mana istaba," viņa sacīja. "Es to dabūšu. Vēlāk. Kad sākšu iet skolā… Tagad es guļu pie tantes Ellenas. Mazajā istabā."

Kristīna saviebās. Viņa pati gan negribētu gulēt vienā gultā ar kādu pieaugušo.

"Protams, ne jau vienā gultā," teica Margarēta, it kā būtu nolasījusi viņas domas. "Tur ir dubultdlvāns, gulta zem gultas, to mēs vakarā izvelkam…"

Bet mazajā istabā nebija nekā tāda, kas liecinātu, ka Margarēta tur dzīvo. Dīvāns un klubkrēsls, veļas skapis un šujamā kastīte, bet nevienas rotaļlietas vai pasaku grāmatas. Bērnunamā katram bija savs skapītis, kur glabājās drēbes un rotaļlietas. Šeit nekā tāda nebija, Margarētas drēbes karājās tantes Ellenas skapī priekšnamā. Viņa to pati bija redzējusi, kad Margarēta visu izrādīja, lielas un mazas kleitas karājās uz tās pašas stangas vienā juceklī.

Bet šķita, ka Margarēta neraizējas par jucekli skapī un par to, ka mazajā istabā nav nekā no viņas pašas, viņa izspurdza virtuvē un atvēra vēl kādas durvis.

"Tīrāmo rīku skapis!" viņa sauca. "Te ir manas rotaļlietas."

Kristīna uzmanīgi paspēra soli uz priekšu un ieskatījās iekšā. Tīrāmo rīku skapis vispār nebija nekāds skapis, tas bija mazs būcenītis ar baltu gaismas globusu pie griestiem un vecu lupatu paklāju uz grīdas. Tur iekšā pēc kaut kā asi smaržoja, un Kristīna pazina šo smaržu. Tā smaržoja bērnunamā tajās dienās, kad grīda spīdēja. Pēc boniervaska.

Pēc brīža viņai jau bija skaidrs, ka atrasties šeit ir tik jauki, sēdēt uz grīdas un klāt Margarētas leļļu gultiņu, kamēr pieaugušās sievietes darbojās virtuvē. Tagad tante Ellena bija sagatavojusi gaļas bumbiņas, melnajā dzelzs pannā cepās kaut kas cits. Oda pēc kāpostiem un etiķa.

Ēdiens vēl nebija gatavs, kad pienāca laiks iet gulēt. Kristīna un Margarēta katra dabūja savu šķīvīti ar cīsiņiem un gaļas bumbiņām uz virtuves galda, kamēr Ellena maisīja dzelzs katlu, bet māsa Inga gatavoja sinepes. Viņai klēpī bija trauks, un tā dibenā atradās liela dzelzs lode, kas, ripojot pār sinepju sēkliņām, tās saspieda. Stiprā

aromāta dēļ viņas acis asaroja.

"Patiesībā tā ir īsta lielgabala lode," viņa šņaukājās, skaidrodama meitenēm. "Tā nāk no manas un Hugo vecmāmiņas. Mēs to lietojam tikai pirms Ziemassvētkiem, tā ir tāda tradīcija…"

Tante Ellena šķībi pasmaidīja un pastiepa viņai kabatlakatiņu.

"Izšņauc degunu," viņa iesmiedamās sacīja. "Lai neiepil sinepēs."

Kristīna sajūsmā klausījās šajos smieklos, kas allaž plūda no tantes Ellenas. Izklausījās tā, it kā kāda maza dūja būtu uzbūvējusi ligzdu viņas kaklā, maza dūja, kas apmierināti iedūdojās, pirms kārtīgi apsēdās ligzdā. Kristīna bija tik aizņemta, iztēlojoties šo dūju, ka pilnīgi aizmirsās. Nedomādama viņa apēda visu, kas atradās uz šķīvja: trīs cīsiņus, četras gaļas bumbiņas un gandrīz visu siera maizi. Viņa košļāja jau pēdējo sviestmaizes kumosu, kad piepeši viņai atkal uzplūda nelabums. Viņa atvēra muti un ļāva pa pusei sakošļātajai maizei nokrist uz šķīvja. Tajā pašā mirklī viņas galvā atmodās svešā balss: Ak tu, izlaistais rupuci! Vai tu spļauj ārā ēdienu?

Kristīna aizvēra acis un gaidīja uguni. Bet tā nenāca. Pirmo reizi neuzliesmoja rētas tajā pašā brīdī, kad atskanēja balss. Viņa pagaidīja vēl sekundi, tad ļoti uzmanīgi pacēla plakstus vienu milimetru un paskatījās. Māsa Inga slaucīja acis ar kabatlakatu, viņa neko nebija redzējusi. Margarēta blenza uz Kristīņu vaļēju muti, bet neko neteica. Un tante Ellena ļoti uzmanīgi uzlika roku Kristīnai uz galvas, ātri noglaudīja viņai matus, kamēr otra roka steidzīgi un slepus ieslaucīja pusapēsto maizes kumosu darba uzsvārča kabatā.

Māsa Inga nošņauca degunu un pacēla acis.

"Ko es redzu!" viņa iesaucās. "Šķiet, ka Kristīna ir visu apēdusi!"

Un tad pirmā diena bija beigusies.

Ziemassvētku vakara pēcpusdienā sāka plūst šurp pārējie dzimtas locekļi. Vispirms ieradās Seima, tantes Ellenas māte, veca, kaulaina sieva goda kleitā, kas bija tikpat gluda un melna, cik viņas seja balta un grumbaina. Viņa paņēma Margarētu zem zoda un ar sausu skatienu apskatīja, tad, nebilduši ne vārda, atlaida un pagriezās pret Kristīņu.

"Tā ir jauna?"

Māsa Inga palocīja ceļus aiz Kristīnas muguras:

"Nē, nē. Viņa ir no bērnunama, kur es strādāju, mēs te būsim tikai Ziemassvētkos…"

Seima paraustīja plecus.

"Ak, tā. Nūja. Man jau bērni patīk. Bet tikai tad, ja prot uzvesties. Citādi lai iet pa gaisu."

Māsa Inga atvēra muti, it ka lai kaut ko teiktu, bet tajā pašā mirkli priekšnamā saka skanēt jaunas balsis. Tur jau viņi nāca visas galvenās personas. Vissvarīgākie viesi.

Stīgs nostājās atvērtajās durvīs un izpleta rokas, sekundi vēlāk Gunnars atkārtoja šo kustību aiz viņa muguras. Abi bija atpogājuši

mēteļus, atsegdami moderno neilona kreklu viegli nodzeltējušās krūtežas. Viņu balsis bija spēcīgas un piepildīja visu māju.

"Mēs nu esam atnākuši!" dārdināja Stīgs.

"Priecīgus Ziemassvētkus!" dimdināja Gunnars.

Aiz viņiem pulcējās viņu ģimenes: katram sava sieva Bite Stīgām un Anita Gunnaram un kopā pieci dažāda lieluma dēli, kuru mati bija sasukāti, ņemot palīgā ūdeni. Visiem bija jauno laiku pļāpīgie vārdi: Buse, Čelle, Klāse, Ulle un Ante.

"Esiet sveicināti," sacīja tante Ellena.

Kristīnas skatiens uzlidoja augšā pie viņas. Tante Ellena ne tikai bija nomainījusi darba uzsvārci pret pelēku izejamo kleitu ar mežģīņu apkakli, šķita, ka viņa nomainījusi arī balsi, kas tagad piestāvēja kleitas krāsai un piegriezumam. Arī māsa Inga bija mainījusies, tikai citādi. Dedzībā piesarkusi, viņa stiepa roku pretī Stīgām:

"Brālīt! Cik jauki tevi redzēt…"

Stīgs steidzīgi ar viņu sarokojās un sāka stīvēt nost mēteli.

"Patīkami redzēt arī tevi. Kā iet?"

"Ļoti labi. Un tev pašam? Kā ar pienākumiem komūnā?"

Stīgs steidzīgi satvēra žaketes atloku un sakārtoja uzvalku.

"Kopš oktobra esmu bērnu aprūpes komisijas priekšsēdētājs. Vai tad neesi dzirdējusi?"

Māsa Inga aizšāva roku mutei priekšā, tagad pārvērtība bija pilnīga. Viņa vairs nebija stingra bērnunama audzinātāja, bet tikai maza meitene.

"Ko tu saki! Vai tiešām? Cik jauki…"

Stīgs aplika Gunnaram roku ap pleciem un bīdīja uz māsas pusi.

"Un te tu redzi nākamo arodbiedrības priekšsēdētāju Luksorā. Nākamgad viņš brauks uz trīsmēnešu kursiem Roņusalā un pēc tam ellīgi ātri kļūs par ombūdu, par to tu vari būt droša."

"Ak, ko nu," norūca Gunnars un pagrūda brāli ar plecu. "Laikam gan kāds laiciņš paies, līdz man rīkle būs tikpat labi iesmērēta kā tev…"

"Nemaz ne," teica Stīgs. "Tas ies pavisam ātri, ja es tevi labi pazīstu.

"Ak," māsa Inga aizelsusies teica. "Cik žel, ka Hugo to nepiedzīvoja. Viņš būtu tik priecīgs."

Nekad Kristlna neaizmirsīs šo pirmo Ziemassvētku vakaru tantes Ellenas mājā. Tomēr nekas jau sevišķs tur nenotika, nekas tāds, kas neatkārtotos katros Ziemassvētkos un jebkurā citā radu saietā. Ēdiens tika uzburts milzīgos daudzumos un ari aprīts: siļķes un Jansona kārdinājums, ribiņas un galerts, gaļas bumbiņas un cīsiņi, sieri un pastētes, šķiņķis un sarkanie kāposti. Kvasu un alu sūtīja no rokas rokā gar pieaugušo galdu, bet Stigs, kurš arvien vairāk svīda, izmeties kreklos un sašķiebtu kaklasaiti, uzņēmās staigāt ap galdu un piedāvāt

šņabi. Uz bērnu galdu netika sūtīti nekādi dzērieni: katrs bērns pie sava šķīvja bija saņēmis veselu pudeli Ziemassvētku sulas. Pati Kristlna neko ēst nevarēja, bet visu maltītes laiku uz viņas šķīvja kā alibi gulēja viena gaļas bumbiņa un viens cīsiņš. Ne jau tāpēc, ka tas būtu vajadzīgs, šo pirmo svinību laikā tantes Ellenas mājā viņa bija tik tikko redzama. Ar to viņa bija ļoti apmierināta. Tagad viņa varēja skatīties, pati būdama neredzama, un klausīties, pati būdama nedzirdama.

Starp citu, viņa nemaz nebūtu varējusi panākt, lai kāds viņu dzirdētu, pat ja spētu runāt. Kā gan maza meitene varētu pārkliegt to dārdoņu, kas skanēja no skaļās dzimtas rīklēm? Viņa aizvēra acis un klausījās. Tur tālāk pie pieaugušo galda Gunnars stāstīja kaut ko ar slapju sestdienas balsi, Seima asi iesmējās, it kā kladzinādama, Stīgs piebiedrojās, trieca dūri pieaugušo galdā un tusnīdams mēģināja atgūt elpu aaiih, aaiih, aaiih!, viņš izklausījās pēc vajāta rukša, bet tajā pašā laikā Bite, Anita un Inga laida vaļā sudraba smieklus, kas cēlās kā bezdelīgu pulks pret griestiem. Zēni pie bērnu galda ari smējās, lai gan neviens no viņiem nebija dzirdējis un sapratis, kas tur smieklīgs; pēc mirkļa cauri troksnim ieskanējās Margarētas spalgā balss:

"Kas tur bija? Pastāstiet! Ko viņš teica?"

Te trūka vienīgi tantes Ellenas dūjas smieklu. Tomēr viņa tur bija: kad Kristīna atvēra acis, viņa ieraudzīja, ka tante Ellena stāv durvīs un pēta savus viesus. Negribot Kristīnas skatiens apstājās pie Ingas, Anitas un Bites, pie viņu košajām kleitām un mirdzošajiem matiem. Tante Ellena bija citāda ar savu četrstūraino seju un pelēko tērpu.

Tagad viņa nokremšļojās un mēģināja pacelt balsi, lai viņu troksnī dzirdētu:

"Klausieties, jūs visi! Hallo! Esiet nu tik labi un ejiet uz lielo istabu…"

Pēc lielas tērgāšanas un ilgiem smiekliem piecēlās Stigs un Gunnars kā īsti vadoņi, kādi viņi patiešām arī bija, un uzlika rokas viens otram uz pleciem. Kā vienota četrkājaina būtne lai gan mazliet ļodzīga viņi devās pie Ellenas, nebilzdami ne vārda, atšķīrās un ieslēdza viņu vidū. Tagad visi stāvēja kā sametināti, Hugo atraitne un viņa jaunākie brāļi. Vesela vienība, viena ģimene.

"Gardākie cienasti pasaulē," teica Stīgs. Gunnars piekrītoši pamāja iereibušā nopietnībā.

"Pilnīga taisnība! Nekā garšīgāka vispār nav."

Tante Ellena iesmējās:

"Jā, jā. Paldies. Bet tagad ejiet, dzeriet kafiju un ēdiet saldumus…"

Viņas balss skanēja pavisam parasti, droši, noteikti un laipni, bet tie, kas viņu uzmanīgāk vēroja, varēja redzēt, ka virslūpa mazliet drebēja. Tas izskatījās dīvaini. It kā viņa būtu tā, kas atnākusi ciemos.

visā savā pieauguša cilvēka mūžā Kristīna daudz domājusi, kā bija noritējušas sarunas, šīs slepenās sarunas tantes Ellenas mājā tajos Ziemassvētkos. Ierastais jautājums atkal atdzīvojas, kad viņa iegriežas slimnīcas stāvvietā. Kurš bija iniciators? Vai tante Ellena pati? Vai māsa Inga? Bet varbūt Stigs?

Viņa vēlētos, lai tā būtu tante Ellena, lai tante Ellena būtu iečukstējusi svainim ausī, ka viņa šo bērnu gribētu, tieši šo mēmo un vājo meiteni ar pelēkblondajiem matiem. Bet tā jau laikam tas nebija. Tante Ellena ļoti uzmanījās, lai neko neprasītu no Hugo radiem. Iespējams, ka jau tagad tie uzskatīja viņai bija tādas aizdomas -, ka Ellena jau tā saņēmusi pārāk daudz, ka viņas laulība ar Hugo bijusi pārāk īsa, lai viņai būtu tiesības gan uz māju, gan dzīvības apdrošināšanu.

Un tā jau nu nebija arī māsa Inga. Toreiz viņa vēl bija pārāk jauna; daudz par jaunu un blondu un pārņemta pati ar sevi, lai spētu nopietni interesēties par citiem. Viņas nekad un nekur tā īsti nebija klāt, puse no viņas būtības vienmēr atradās kaut kur citur. Dažreiz gadījās arī tā, ka viņa pilnīgi aizmirsās un nodejoja dažus sapņainus dejas soļus pie tādas valša mūzikas, ko tikai pati vien varēja dzirdēt, un ļāva audzinātājas platajiem formas svārkiem plandīties ap sevi kā balles kleitai.

Nē, tas acīmredzot bija Stigs, kas ierosināja Kristlnas pārcelšanos pie tantes Ellenas, tāpat kā viņš dažus gadus vēlāk ieteica pieņemt Birgitu.

"Stigs LIdakžoklis," Kristlnas atmiņās smejas Birgita. Kristlna viegli pasmaida, uzmanīgi iemānīdama mašīnu starp divām citām personāla stāvvietā. Viņa ir pārsteigta, ka bija aizmirsusi Birgitas doto palamu tantes Ellenas izcilākajam svainim. Tagad viņa ir to atcerējusies un tāpat ari Margarētas skaļos smieklus, kad Birgita izperināja jauno vārdu. Viņa pati toreiz tikai pasmaidīja, tas bija viegls smaids ar slēgtām lūpām. Kristlna nekad neuzdrošinājās skaļi smieties, kad Birgita deva cilvēkiem iesaukas, viņa pamatoti nojauta, ka Birgitai galvā paslēpts kāds nicinošs vārds ari viņai.

Vai nu līdakas žoklis, vai ne, bet bez Stiga un viņa pienākumiem komūnā Kristlna būtu nonākusi kaut kur citur. Varbūt kādā sektantu ģimenē Smolandē. Vai kādā mālainā zemnieku sētā Estjētas nogāzē. Tā mēdza notikt ar tiem, kas bija nonākuši bērnunamā piecdesmitajos gados. Ja vispār gadījās kāda audžuģimene. Daļa bērnu bija spiesti palikt bērnunamā vairākus gadus, līdz beidzot viņus savāca nesen vēl pustrakie vai ar tuberkulozi slimie vecāki.

Astrīda piederēja pie pustrakajiem un, ja nebūtu Stīga, tad meitu būtu aizvedusi mājās jau tad, kad Kristīnai bija divpadsmit gadu. Un tas viņa cieši sakož žokļus nesatricināmā pārliecībā būtu viņai maksājis dzīvību. Jo tikai pie tantes Ellenas pamodās viņas sīkstā

dzīvotgriba, un bez sīkstas dzīvotgribas Astrīdas tuvumā neviens nevarēja izdzīvot. Tātad varēja sacīt, ka Stīgs LIdakžoklis patiesībā bija izglābis Kristīnai dzīvību.

"Par viņu jau varētu pasmieties," Kristīna skaļi saka pati sev, atsprādzēdama drošības jostu, "bet drīzāk gan viņš būtu jāgodā."

Ar gadiem viņš kļuva mazāk slavējams. Viņš bija pārāk patētisks savā centībā kļūt par vēl lielāku vīru, kļūt varenākam un cienīgākam par savu mirušo brāli. Viņš nekad neaptvēra, ka pats sev ir ienaidnieks. Viņš pārāk daudz dzēra, pārāk daudz runāja un bija pārāk kārs pēc liela vēriena žestiem, lai vispār jebkad līdzinātos Hugo.

Piešķirt tantei Ellenai bērnu pateicībā par gardo Ziemassvētku cienastu bija tāds žests, kas viņam ļoti labi piestāvētu. Atraitnes varēja kļūt par audžumātēm tikai izņēmuma gadījumos, bet ka bērnu aprūpes komitejas priekšsēdētājam Stīgām Līdakžoklim vajadzēja tikai uzsist knipi, lai tas tūlīt ari notiktu. Mūtalā nebija daudz tādu vīru, kas varētu kaut ko tādu panākt.

Un Stīgām Lidakžoklim, neskatoties uz viņa runām par kolektīvu un solidaritāti, piemita liela nosliece darīt to, ko citi Mūtalas viri vairs nevarētu izlabot.

Reiz Kristīnas pusaudzes gados, kad Ellena, pa pusei paralizēta, gulēja tieši šajā slimnīcā Vadstenā un viņa pati bija aizvesta uz Astrīdas betona dzīvokli Norčēpingā, Kristīnai pirmo reizi ienāca prātā, ka ar viņu droši vien noticis tāpat kā ar Birgitu. Tante Ellena nemaz viņu nebija gribējusi, varbūt viņa bija spiesta izdabāt Stīgām. Tā tas tiešām varēja arī būt: tante Ellena bieži nopūtās par Stīga Līdakžokļa lēmumiem, bet nekad tiem atklāti nepretojās.

Šī doma bija tik pēkšņa un izsauca tādu riebumu, ka viņa nepaspēja sevi apturēt: nemaz nedomādama, viņa pieliecās un ļāva pussakošļātam desas gabaliņam izkrist no mutes uz šķīvja. Vienu mirkli no viņas apakšlūpas nokarājās tieva siekalu strūkliņa. Astrīda, kas sēdēja virtuves galda pretējā malā un šķirstīja vecu Hemmets Journal, pacēla galvu.

"Fui, pie velna," viņa klusi sacīja un pacēla zilganos pirkstus, lai izņemtu no mutes cigareti. "Tu ir tik ellišķīgi pretīga, vai tu pati to apjēdz?"

Kristlna papurina galvu, lai aizdzītu Astrīdas tēlu. Bet priekškars ir plaši atvērts un neļaujas aizvērties, tādēļ viņa ari atceras, ka Margarēta stāvēja uz kāpnēm, apģērbusies kleitā un gumijas zābakiem kājās, kad melnie vārti vēlreiz nočīkstēja Kristlnai aiz muguras. Margarētai bez mēteļa sala, to varēja redzēt, viņa pati sevi apkampa kailām rokām un šūpojās ceļos, tur stāvēdama uz kāpnēm.

"Nāc nu, Kristlna! Nāc taču! Mēs dzīvosim tukšajā istabā, tante Ellena to ir sakārtojusi, bet es tur nevaru iet, kamēr tu neesi atnākusi. Nu nāc! Ātrāk!"

Bet Kristlna neklausījās un pat neskatījās uz viņu. Viņa raudzījās uz citu pusi. Bija vēla pēcpusdiena februāri, un saule slīpi spīdēja pār dārzu. Tas bija atguvis krāsu, lai gan līdz pavasarim un lapu plaukšanai bija vēl tālu. Melnbaltā aina bija kļuvusi par akvareli, kur pagājušā gada lapas gulēja zālē kā brūnas brūču kreveles. Māsa Inga smējās par Margarētu Kristlnai aiz muguras, viņa jau bija sākusi pogāt vaļā mēteli.

"Kur nu tev tā jāsteidzas…"

Margarēta nepievērsa viņai nekādu uzmanību.

"Nu, nāc taču vienreiz, Kristlna! Nāc nu!"

Pēc dažām minūtēm Kristlna ieraudzīja, ka tukšā istaba tiešām ir pārveidota. Tagad pie katras sienas stāvēja pa gultai un mazs galdiņš pie loga. Kumode bija aizvākta, un Kristlna vienu mirkli pat nodrebinājās, iedomādamās nekārtīgo skapi priekšnamā. Vai viņas drēbes tur mīcīs iekšā starp Margarētas un tantes Ellenas kleitām?

"Vai tagad drīkstu iet uz turieni, tante Ellena? Kristīna taču atnākusi, man arī jāiet."

Tante Ellena smējās savus zemos dūjas smieklus kaut kur fonā.

"Viņa ir bijusi pavisam nevaldāma jau vairākas dienas, arī tagad nemaz nevar nomierināties…"

"Kristīna arī," teica māsa Inga un pamāja. "Ari viņa bija ļoti nepacietīga."

Kristīna pagrieza galvu un paskatījās uz augšu viņas sejā. Kāpēc viņa tur stāvēja un meloja?

Jau pēc dažām dienām Kristīnas drēbes sāka smaržot citādi. Tā bija daudzplākšņaina smarža ar daudzām sastāvdaļām, un, no rītiem ģērbdamās, viņa mēģināja tās atšķirt. Stipras ziepes. Cepšanas smaka. Skābens ķermeņa aromāts. Christel markas talka pulveris. Tantes Ellenas smaržas.

Viņa nezināja, kā tas gadījies, ka nonākusi pie tantes Ellenas, un cik ilgi te paliks. Viņa zināja vienīgi to, ka kādu dienu māsa Inga bija nodevusi mazgāšanā visas viņas drēbes un nākamajā dienā tās rūpīgi sakravājusi pavisam jaunā ceļasomā. Pēc tam viņas pusstundu bija braukušas ar vilcienu, līdz nonāca Mūtalā. Tur viņas bija iekāpušas autobusā pelēkzilā mašīnā, kas labi saderējās ar šo pelēkzilo rūpniecības pilsētu, un braukušas līdz pašai pēdējai mājai. Ziemassvētkos Kristīna nebija ievērojusi, ka tantes Ellenas māja atrodas nomalē, bet tagad viņa redzēja, ka te ir gan lauki, gan pilsēta. Pa kreisi atradās mājas, bet tīrumi un mežs pa labi, ceļa otrā pusē.

Ceļš veda uz Vadstenu un bija bīstams. Pa to nekādā ziņā nedrīkstēja iet bez tantes Ellenas, bet dārzā varēja darīt, ko vien vēlas. Protams, ne jau lauzt augļu kokiem zarus. Bet kāpt ķiršu kokā bija atļauts, ja turējās pie stiprākajiem zariem.

Tomēr pirmajā laikā neviens tantes Ellenas dārzā kokos nekāpa.

Kristīna neuzdrošinājās, un Margarēta negribēja. Pēc pirmās nedēļas Margarēta bija pilnīgi izmainījusies: čīkstīga un viegli aizvainojama, vienmēr raudulīga par īstiem un šķietamiem pāridarījumiem. Bez tam viņa atteicās ēst.

"Kas tev noticis?" žēlojās tante Ellena dienu no dienas, ņēma viņu uz ceļiem un mēģināja barot kā zīdaini. "Ēd nu, tev taču vienmēr bijusi tāda apetīte."

Bet Margarēta saknieba lūpas un aizvēra acis, pielieca galvu pie tantes Ellenas krūtīm un izslēdzās no visas pasaules. Viņas gaudulīguma dēļ mazā dūja, kas atradās tantes Ellenas kaklā, tagad bija aizlidojusi. Un šķita, ka vienīgi Margarēta spēja to atvilināt atpakaļ, vienalga, ko darīja Kristīna, tas nebija pietiekami. Tante Ellena gan slavēja Kristīņu, kad viņa bija noslaucījusi traukus, un smaidīja, kad meitene tvēra pēc putekļu lupatas, parādīdama, ka vēlas palīdzēt uzkopt istabas, bet nekad nesmējās savus dūdojošos smieklus.

Margarētas atteikšanās no ēdiena spieda Kristīņu sākt ēst, lai gan ēdiens viņai vēl arvien bija pretīgs. Bez tam pēc katras ēdienreizes viņa aiznesa savu šķīvi un piena glāzi uz trauku mazgātuvi un pieklājīgi pakniksēja, pateikdamās par maltīti. Un to visu viņa darīja ar salta aprēķina lausku skatienā. Viņa zināja, ka Margarēta sāks gaudot vēl trakāk, ja viņu, Kristīņu, paslavēs.

Sirsnīgām, plaši atvērtām acīm viņa vēlreiz šķērsoja virtuvi, ielika galda piederumus mazgājamā bļodā un noskaloja savu tīri nokasīto šķīvi ar karstu ūdeni, tad pagriezās un viegli pakniksēja tantei Ellenai.

"Cik tu esi liels malacis," teica tante Ellena mazliet noguršā balsī. "Ļoti liels malacis, Kristīna."

Un kā tad. Viņai izdevās. Tagad Margarēta kauca kā aizkauta un mētājās rokām kā mazs bērns tantes Ellenas skāvienos.

"Kā gan viņa varēja mūs izturēt šīs pirmās nedēļas," domā Kristīna. Viņa pievelk rokas bremzi un uzmet sev ātru skatienu aizmugures spoguli. Viņa ir diezgan bāla pēc ilgās nomoda nakts, bet, no otras puses, neviens taču negaidīs, lai Kristīna Vulfa būtu sevišķi sārta. Bezkrāsaina tas ir vārds, kuru vienmēr lieto, lai viņu raksturotu, to viņa zina. Klasiska tapešu puķe. Ja nevēlas lietot to vārdu, ko savā galvā izdomāja Birgita. Pelēkā pele. Toreiz arī Margarēta smējās.

"Bet tāda taču es esmu," viņa saka savam spoguļattēlam. "Pelēkā pele Kristīna Vulfa, take it or leave it.*"

Tagad, liekas, viņai vairs nav jāsteidzas. Viņa dodas lēni pāri stāvvietai, it kā lai atvirzītu tālāk neizbēgamo ieiešanu. Viņai nepatīk apmeklēt veco, slimo ļaužu namu. Protams, viņa mēdz izplūst klusinātos mierināšanas protestos katru reizi, kad kāds vecs cilvēks sāk raudāt un runāt par Nāves uzgaidāmo telpu, pēc tam kad Kristīna ir piezvanījusi un pasūtījusi vietu. To tā nevajag uztvert, viņa saka. Itin nekādā ziņā. Durvis uz šo māju veras uz iekšu un uz āru, pirmkārt, tur

nodarbojas ar rehabilitāciju. Bet viņa, protams, zina tikpat labi kā viņas pacienti, ka patiesība ir pavisam cita. Invalīdu slimnīca ir nāves uzgaidāmā telpa, un tikai tie, kas ir dzimuši laimīgi, var tikt ārā dzīvi.

' Ņem par labu. (Angļu vai.)

Bet ne jau šis etiķetes dēļ viņai nepatīk invalidu slimnīca. Tas ir tādēļ, ka ŠI māja ir padarīta neglīta. Personālam ir dotas brīvas rokas, un šie ļaudis nevar ciest tukšu telpu, tāpat kā daba baidās no vakuuma. Tādējādi šī skaistā četrdesmito gadu māja ar bāli dzelteno apmetumu un tīkamajām proporcijām ir pārvērsta par milzonīgu kluba telpu; par telpu, kas izgreznota ar maziem priedes plauktiņiem un rozā plastmasas puķēm, lētiem misiņa svečturiem un raudošu bērnu attēliem. Plus zināms skaits gatavu domugraudu plastmasas ierāmējumā par laimi ikdienā un mātes mīlestību. Un šīs lietas liek sarukt ne tikai šai mājai, arī cilvēki kļūst mazāki, nekā viņi patiesībā ir. Kādēļ tādam vīram kā Folke vecam dārzniekam, kas visu mūžu ir licis sēklām augt un puķēm plaukt, jānomirst, plastmasas pelargoniju apņemtam? Būtu labāk aiznest viņu uz mežu vai novietot viņa gultu baznīcas vidusejā, lai viņš savā pēdējā stundiņā varētu baudīt to, kas padara dzīvi ciešamu: debesu krāsu un pasaules skaistumu.

Agrāk Ēriks ar meitenēm mēdza Kristīņu kaitināt viņas acu jūtīguma dēļ.

"Mamma ir estēte, meitenes," Ēriks sacīja un pamirkšķināja. "Ļausim viņai tādai būt."

Protams. Tā jau tas bija. Laiks pie tantes Ellenas bija padarījis viņu par estēti. Bet, kad viņa to stāstīja Ērikam, viņš tikai šķībi pasmaidīja un mainīja sarunas tematu. Viņa juta, ko vīrs domā: ka laba gaume prasa izglītību un ka tante Ellena nekādā ziņā nebija izglītota. Vienkārša viņš mēdza lietot šādu vārdu: "Kristīna uzauga pie kādas vienkāršas sievietes…"

Kristīņu vienmēr neizbēgami apklusināja viņa noniecinājums, jo viņš uzskatīja tanti Ellenu par mazliet mazāku cilvēku nekā, piemēram, viņa paša māte. Bailīgā

Ingeborga uzauga mācltājmājā uz laukiem, nevis Norčēpingas istabā ar dzelzs plīti, viņa gāja meiteņu skolā, kamēr Ellena strādāja par mājkalpotāju, viņa dzēra tēju no angļu porcelāna, kamēr Ellena kafijas dzeršanai lietoja Gustavsberga firmas tasītes, un tas viss Ērika acīs māti padarīja patiesāku un dziļāku par Ellenu. Bet bailīgā Ingeborga nekad neko nezināja par skaistumu: viņa darbojās tikai ar to, kas viņai bija piešķirts, un tādā veidā, kā no viņas tika gaidīts, tieši tāpat kā viņa visu mūžu iepirkusies, domājusi un jutusi arī tikai tā, kā pasaule no viņas gaidīja.

Paklausīgs cilvēks.

Kristīna, protams, varēja saprast, ka Ērika nievas radušās zināšanu trūkuma dēļ, jo viņš acīmredzot bija saticis, bet nekad nebija iepazinis cilvēku, kura dzīvi veidojis trūkums. Atgādinājums par to, ka dzīve visiem nebūt nav tik vienkārša, viņu tikai kaitināja. Ļaudis, kam piemīt kaut neliela iniciatīvas spēja, vienmēr paši tiek galā, bet par citiem zināmā mērā jārūpējas. No otras puses, Kristīna viņam pārāk bieži to neatgādināja, vārdi iesprūda rīklē, un viņa kļuva mēma. Nebija tādu vārdu, kas vēstītu, ko tante Ellena viņai nozīmējusi, trūka vismaz to, kādus Ēriks atzītu. Turklāt ceļu nobloķēja viņas pateicība. Kāda izskatītos Kristinas dzīve bez Ērika un viņa ģimenes? Tieši viņi pacēla Kristīņu augstāk, padarot par īstu cilvēku.

Tādēļ viņa Ērikam nekad nestāstīja, cik sāpīgs ir viņa uzskats, ka vienkāršs ir tas pats, kas prasts. Kā likt vīram saprast, ka šim vārdam, pēc viņas domām, ir pavisam cits saturs, ka tas ietver rūpes, kas apzīmogojušas dzīvi pie tantes Ellenas? Tur katrai lietai bija savs skaistums un sava nozīme: cieti norullētiem linu galdautiem, ko viņa pati audusi, skaisti iezīmētiem virtuves dvieļiem viens glāzēm un viens šķīvjiem -, plānām kafijas tasītēm ar apzeltītu maliņu tā bija kāzu dāvana. Bez tam tante Ellena bija minimāliste: kad ziedēja pelargonija, tad tai vienai jāstāv uz virtuves palodzes, kur tā vislabāk izskatās. Un, kamēr tādas sievietes kā Bite un Anita piecdesmito gadu beigās sāka piepildīt savas mājas ar volāniem greznotiem jauniem aizkariem un puķotiem lampu abažūriem, tante Ellena joprojām noteikti turējās pie visa vienkrāsaina un atteicās kļūt par patērētāju. Tādēļ viņas māja palika kā sasalusi četrdesmito gadu daļiņa līdz pat viņas pašas mūžībai. Un šajā mājā dienas ieplūda cita citā, katra diena bija kā visas citas, tās vēlās kā viļņi pret krastu. Ritms bija nomierinošs, pati atkārtošanās pieklusināja visu nemieru un remdēja visas dusmas. Tādēļ drīz vien viss nostājās savās vietās: Margarēta norāpās no tantes Ellenas ceļiem un sāka ēst, Kristīna pierada pie visām mājas smaržām un vairs tās nejuta. Abas kopā gāja iekšā tīrāmo rīku skapī un sāka rotaļāties, iznākot no turienes vienīgi tad, kad bija laiks ēst.

Tantes Ellenas mājā nekas nebija svarīgāks par ēšanu un neviens darbs nozīmīgāks par ēdiena gatavošanu. Katru pirmdienu ieradās mašīna no šūšanas fabrikas ar piecdesmit pusgatavām žaketēm, kuru vīles tantei Ellenai vajadzēja nedēļas laikā zigzagveidā apstrādāt, bet viņa labāk gribēja ar šuvekli sēdēt naktīs nekā pavirši izturēties pret ēdiena gatavošanu dienā. Un to pašu varēja sacīt par visiem citiem mājas darbiem. Bija svarīgāk pagatavot mārrutku mērci pie vārītas mencas nekā berzt kāpnes. Bija svarīgāk pārvērst kāpostus tīteņos nekā uzkopt dzīvojamo istabu. Un bija svarīgāk žāvēt cepeškrāsnī maizi un samalt rīvmaizē, lai karbonādei būtu īsti kraukšķīga garoziņa, nekā gludināt veļu, kas gulēja mazgājamajā telpā.

Tante Ellena mūžīgi bija aizņemta: darbs tecēja kā upe starp viņas strupajām rokām. Tomēr nekad nešķita, ka viņa steidzas, viņa vienmēr dungoja, un viņai allaž bija laiks smieties savus vieglos dūjas smieklus, ja vien bija kaut kas, par ko smieties. Un tagad viņa smējās ne tikai par Margarētu. Kad Kristlna sūkāja savu matu šķipsnu, tante Ellena nogrudzinājās un paņēma mitro šķipsnu pirkstos:

"Vai nu tā var, nebēdne tāda?"

Nebēdne bija svarīgs vārds. Kristlna zināja, ko nozīmē izdarīt kaut ko nepareizi, un ari to, ka par to nekas nedraudēja. Tantes Ellenas mājā nebija bīstami izdarīt kaut ko aplam, to viņa bija sapratusi no Margarētas sajūsminātās ķiķināšanas, kad tante Ellena pa jokam rūca par viņas nekārtīgo gultas klājumu. No otras puses, Kristlna nebija īsti pārliecināta, ka šis likums attiecas uz visām nebēdnēm. Ar Margarētu bija kaut kas īpašs, tāpēc Kristīnai visdrošākais bija saklāt gultu, kā nākas.

Vienu vienīgu reizi tante Ellena mēģināja iecelt Kristīņu klēpī, tāpat kā viņa vienmēr rikojās ar Margarētu, bet, sajutusi, ka Kristlna kļūst pavisam stīva, tūlīt palaida meiteni vaļā. Tomēr Ellena projām negāja, viņa mirklīti pakavējās, attaisīja vaļā Kristīnas sprādzi un sasprauda nepaklausīgo šķipsnu, kas vienmēr tika ārā, un, kad tā bija kārtībā, draudzīgi paplikšķināja meitenei pa dibenu. Pēc tās reizes viņa pieskārās Kristīnai, tikai viņu apkopjot: mazgāja seju un rokas, sukāja matus, palīdzēja uzvilkt mēteli, lai gan Kristīna patiesībā bija pietiekami liela, lai tiktu galā pati. Bet Kristīna neprotestēja, viņa labprāt ļāva sevi pārvērst par ļoti mazu bērnu. Un lejā pagrabā, aukstajā vannasistabā, viņa pat ļāva tantei Ellenai ar rādītājpirkstu pārbraukt pār rētām. Tās bija pilnīgi izārstētas un reti sāpēja. Par visu atgādināja tikai lielie plānas rozā ādas laukumi, Kristlna pati bija gandrīz visu aizmirsusi.

Šķita, ka tante Ellena neliekas ne zinis, ka Kristīna nevar runāt, viņa nekad nepurināja galvu un nesačukstējās ar citām tantēm par šo jautājumu, kā to darīja māsiņas bērnunamā. Viņa pieņēma visu, kā ir: pavērsa pelēkās acis pret Kristīnas muti un skatījās, vai lūpas veido mēmu jā vai nē. Tas bija viss. Un, kad aiz lūpu kustībām sāka rasties arī nelielas skaņas, viņa neko nekomentēja.

Vasaras saulgriežu vakarā atnāca visi radi, lai uzēstu siļķi un iedzertu šņabi. Kristīnai vajadzēja sagriezt lokus. Viņa to darīja ļoti rūpīgi, izbāzusi mēles galiņu, visiem loku gabaliņiem vajadzēja būt vienā garumā. Māsa Inga stāvēja aiz muguras un viņu vēroja.

"Cik viņa skaisti un smalki griež," viņa beidzot sacīja.

"Paldies," teica Kristlna un pakniksēja.

Māsa Inga apmetās apkārt un blenza tantē Ellenā.

"Vai tu dzirdēji? Viņa runāja! Viņa prot runāt!"

Tante Ellena pat nepacēla galvu, stāvēdama tālāk pie virtuves

galda un kārtodama stikla traukā siļķu filejas.

"Skaidrs, ka viņa prot runāt," Ellena sacīja. "Rudenī taču viņa sāks iet skolā…"

"Tā tālā vasara…" Kristlna domā, steigdamās augšup pa slimnīcas kāpnēm. Tā bija visu vasaru vasara. Ne jau tādēļ, ka tā būtu bijusi īpaši skaista. Tieši otrādi: jūnija vidū sāka līt, un tad lija nepārtraukti sešas nedēļas. Bet par to nebija ko bēdāt. Kristīnai patika lietus, tas it kā veidoja sienu starp tantes Ellenas māju un pasauli. Priekšpusdienās virtuvē kļuva pavisam kluss, tante Ellena strādāja ar šuvekli, kamēr meitenes sēdēja pie virtuves galda un zīmēja. Gadījās, ka Kristīna pacēla galvu, lai klausītos šajā mēmajā koncentrācijā, bet viss, ko dzirdēja, bija lietus sišanās pret rūti.

Bet viņām taču vajadzēja paelpot arī svaigu gaisu, lai kāds bija laiks. Katru pēcpusdienu tante Ellena atnesa meiteņu lietusmēteļus un gumijas zābakus un sūtīja viņas ārā dārzā. Sākumā viņas brīdi sēdēja sakņupušas turpat uz kāpnēm, tad metās dārzā un Jāva sevi apskaut lietum. Kādu dienu viņas aiz jāņogu krūmiem ierīkoja gliemežu valstību. Kristīna gāja medīt gliemežus, kamēr Margarēta zīmēja ceļus un mājas slapjajā, mīkstajā zemē. Kādu citu dienu viņas devās izbraukumā uz Vadstenu. Tantes Ellenas soma bija smagi piekrauta ar termosiem viens kafijai un otrs šokolādei ar pienu -, divpadsmit sviestmaizēm, trīs kanēļmaizītēm un sešiem āboliem. Viņas gandrīz visu apēda, sēdēdamas uz slapja sola parkā Veterna ezera krastā, un pēc tam čalodamas gāja uz lielo pili. Bet, kad kāda mūķene pabrauca garām ar divriteni un viņas melnais plīvurs plandījās ap ausīm kā kraukļa spārni, viņas apklusa un tikai skatījās platām acīm. Arī tante Ellena.

Bet Kristīnai Vadstena nekļuva par mūķeņu pilsētu, no paša pirmā acumirkļa tā bija bālo sieviešu pilsēta. Jau pa ceļam no dzelzceļa stacijas līdz Pils ielai viņa to bija ievērojusi, un, kad viņas pēc tam gāja pa Lielo ielu, Kristīna pacēla galvu augstāk un ieskatījās visu pretimnācēju sejās. Nūja. Tā tas bija. Vadstenā visas sievietes bija bālas. Kristīnai tas patika; viņa iedomājās, ka sievietēm ar bālām sejām vajag būt arī čukstošām balsīm. Viņa tūlīt pat izlēma. Kad viņa būs liela, tad dzīvos pilsētā, kur cilvēki sarunājas čukstus…

Tantei Ellenai ar šo braucienu bija savs nolūks. Viņai vajadzēja nopirkt jaunu mežģīņu rakstu knipelēšanai. Tas bija visai sarežģīts uzdevums. Viņa staigāja no veikala uz veikalu un nopietni pētīja paraugus un papīra strēmeles, ko viņai cēla priekšā. Kad Ellena beidzot izlēma, viņa nopūtās vainas apziņā. Mežģīņu raksti bija dārgi. Pat pārāk dārgi, ņemot vērā to, ka šī lieta patiesībā nemaz nebija vajadzīga, tā bija tikai izprieca.

Knipelēšana kļuva par Kristlnas pirmo triumfu, par viņas pirmo uzvaru pār Margarētu. Tiklīdz tante Ellena apsēdās pie knipelēšanas

spilventiņa, viņai aiz muguras parādījās Kristīna un vērīgi skatījās uz viņas rokām. Sākumā viņa nekā nesaprata: izskatījās, it kā spāres nesakarīgi lidinātos pār spilventiņu, kad tante Ellena cilāja spoles uz priekšu un atpakaļ. Bet drīz vien viņa iemācījās ieraudzīt šo rakstu kustībā un vēl pēc kāda laika varēja izstiept savu roku pāri tantes Ellenas plecam un parādīt, kura spole jāpārceļ nākamā. Tad tante Ellena uzkāpa bēniņos, nonesa kādu vecu spilventiņu un palīdzēja Kristīnai uzsākt pašai savu mežģīni. Tumšajos augusta vakaros viņas pēc tam sēdēja viena otrai pretī pie lielā galda ēdamistabā, audzējot mežģīnes centimetru pa centimetram. Mamma spāre un viņas lielā meita. Un ārā virtuvē sēdēja mazā māsiņa spāre un piktojās, jo nedrīkstēja nest savas ūdenskrāsas uz ēdamistabu. Tā viņai vajag.

Lai gan pašlaik Kristīnai nav laika par to domāt, tagad jāsteidzas pa kāpnēm, pa diviem pakāpieniem uzreiz, lai ātrāk tiktu kabinetā un uzrautu balto virsvalku. Ir pagājušas sešpadsmit minūtes, kopš zvanīja telefons. Kaut nu Folke būtu izturējis…

Čerstina Pirmā sēž pie sava galda kopēju istabā. Katru reizi, redzot šo sievieti, Kristīna pārdzīvo nelielu šoku. Viņa ir tik atbaidoši perfekta, pati pilnība itin visā no perlamutra baltajiem nagiem līdz zeltainblondajiem matiem.

"Labdien," saka Kristīna pārspīlēti draudzīgi, mēģinādama izrādīties laipnāka, nekā bija patiesībā. "Esmu klāt. Vai Folke vēl arvien ir otrajā palātā?"

Čerstina Pirmā pavērš lielās, zilās acis pret Kristīņu un kavējas ar atbildi vienu sekundi par ilgu vienīgi tāpēc, lai izceltu to, ka ir mazliet kritiska. Viņa vienmēr uzsver, ka ir mazliet kritiska pret visiem slimnīcas ārstiem. Liekas, tas ir viņas princips.

"Jā, pagaidām," viņa saka. "Bet pašlaik mēs atbrīvojam citu istabu, kur varēsim viņu ievietot. Šodien tā vēl ir aizņemta, bet tas jau nokārtosies. Vai, pareizāk sakot, es zinu, ka viss nokārtosies. Dažam labam vienkārši būs jāpavirzās tuvāk pie kaimiņa."

Kristīna pamāj un satver žurnālu, ko Čerstina Pirmā pasniedz.

"Jauna antibiotika?" jautā Čerstina Pirmā un paceļ uzacis.

Kristīna nopūšas, viņa ir jau izmēģinājusi trīs preparātus, bet Folke nav uz tiem atsaucies. Ceturtais jau arī nepalīdzēs.

"Laikam gan ne," viņa īsi nosaka un pagriež muguru.

Nāvei ir nepatīkama elpa. Kristīna pazīst skābeno smaku jau gaitenī, un tā viņu pārņem pilnīgi, ieejot Folkes istabā. Viņai tikai jāuzmet Folkem acis, lai saprastu, ka laiks ir klāt. To var redzēt viņa sejā, apakšžoklis ļengani nokarājas, un mute kļuvusi par melnu caurumu, āda uz vaigiem ir plāna un pārvilkta pār ilgās slimības tūsku. Nav nekā, ko viņa varētu darīt. Izskata pēc viņa tomēr ieliek ausīs stetoskopu un paklauvē Folkem pa krūtīm. Skan tieši tā, kā viņa domājusi: dobji un klusināti. Elpošanas spēja ir samazināta, un

kreisajā plaušā dzirdama neliela gārdzoņa. Bet Folkes sīkstā sirds tur iekšā pukst tālāk, protams, vāji un nevienādi, bet ar smagu mērķtiecību aiz katra pukstiena. Viņai nemaz nebūtu vajadzējis tā steigties. Folkes sirds cīnīsies par neiespējamo vēl daudzas stundas.

Gultas otrā malā stāv sirma sieviete un tur Folkes pietūkušo roku savējā. Vienu acumirkli Kristīna nodreb: vissliktākais ir pavēstīt raudošām sievām un asarainiem pieaugušiem bērniem, ka pienācis laiks pārtraukt ārstēšanu.

"Iziesim gaitenī," viņa klusināti saka. Bet sieviete neatbild, tikai mirkšķina acis, kas pilnas asaru, un tās nemitīgi plūst pār viņas grumbainajiem vaigiem. Kristīna sāk svārstīties. Varbūt viņa nedzirdēja.

"Mīļā," viņa atkārto. "Nāciet, iziesim gaitenī."

Bet sieviete tikai purina galvu.

"Es negribu iet no viņa projām…"

"Jā, bet ir dažas lietas, kas man jums jāpaskaidro."

"Nav vajadzīgs. Es zinu."

Kristīna apklust. Nomiršanai ir sava liturģija, un visas rituāla frāzes atrodas viņai uz mēles galiņa mēs vairs neko nevaram darīt, bet vismaz parūpēsimies, lai viņam nebūtu jācieš un, kad abas nevar iziet ārā, viņa kļūst it kā paralizēta. Viņa paliek stāvam pie Folkes gultas malas, skatās uz raudošo sievu un negribot nopūšas: grūta diena gaida šo sievieti. Piecpadsmit vai divdesmit stundas viņa sēdēs ar Folkes roku savējā un redzēs viņu izejam cauri visām miršanas stadijām. Slāpēm. Elpas trūkumam un gārgšanai. Aiziešanai no dzīves vajadzētu būt vieglai, durvīm atvērtām un aicinošām…

Un tomēr viņa jūt ne tikai līdzcietību, bet arī zināmu skaudību par to, ka vecās sievietes bēdas ir tik pašsaprotamas. Viņa pati nekad nav varējusi tā raudāt, pat tad ne, kad tante Ellena beidzot nomira pēc piecpadsmit gadiem hroniski slimo nodaļā. Bet Margarēta varēja. Viņa pārliecās pār Ellenas mirušo ķermeni un to apskāva, viņa notraipīja balto slimnīcas kreklu ar savu samirkušo smiņķi, runājot bezjēdzīgus mierinājuma vārdus mirušajai: "Būs labi, Ellenīt, būs jau labi, beigās viss būs labi…"

Tas padarīja Kristīņu vai traku. Bija tā, it kā Margarēta, izplūstot asarās, būtu nozagusi Kristīnas pašas bēdas. Papēžiem klaudzot, viņa izskrēja no istabas, drāzās uz priekšu pa gaiteni, lejup pa kāpnēm un projām pie lielās kļavas slimnīcas zālājā. Toreiz bija ziema, bet viņa tam nepievērsa uzmanību, viņa cīnījās caur biezo sniegu, kas sniedzās līdz ceļiem, spiedās iekšā viņas laiviņās un sasaldēja kājas ledū. Un, beidzot nonākusi pie mērķa, viņa metās pie koka, spārdīja to un ar baltajām dūrēm bungoja pa tā mizu.

"Velns parāvis!" viņa kliedza, lamādamās pirmo reizi pēc daudziem gadiem. "Velns un elle, nolādēts!"

Vēlāk, tai pašā naktī, kad tantes Ellenas ķermenis bija aizvests, viņas ar Margarētu šķērsoja stāvvietu un aizgāja uz ambulanci, kur apsēdās Kristīnas istabā. Viņas tur sēdēja, aptvērušas ar aukstajām rokām karstās tējas krūzes, un pēc ilgas klusēšanas Kristīna ierunājās:

"Kā tu domā, vai var dzīvot bez mīlestības? Vai var izdzīvot?"

Margarēta nošņaukājās un ar plaukstu noslaucīja padeguni.

"Skaidrs, ka var," viņa sacīja. "Cilvēks taču ir spiests."

Tikai tad Kristīna sāka raudāt. Ne jau tāpēc, ka tante Ellena mirusi, bet gan tāpēc, ka Margarēta jau bija tik daudz aizmirsusi.

Beidzot viņa izdabū no sevis dažas ārsta frāzes, domātas vecajai sievietei, un iziet ārā gaiteni. Viņai jāparunā ar Čerstinu Pirmo par šķidruma līdzsvaru un morfinu. Dažbrīd viņai rodas tāda sajūta, ka šī sieviete skopojas ar sāpju remdēšanu, kad ārsti atrodas ārpus redzeslauka. Viņa jau agrāk ir satikusi tādas māsas, tādas sievietes, kuras nāves tuvumā pārņem visvarenība. Kā jauna ārste viņa reiz redzēja kādu reliģiozu vecu virsmāsu noliecamies pie kunkstoša vecīša un šņācam: "Vai tad tu tiešām gribi stāties mūsu Kunga priekšā ar indi ķermenī?" Čerstinas Pirmās motīvi varētu būt citādi, viņa nekad nav likusies sevišķi dievbijīga.

Kristīna atspiežas pret stenderi māsu telpā un nokremšļojas, un Čerstina Pirmā paceļ skatienu no saviem papīriem. Bet neviena no viņām nepaspēj neko pateikt, jo ieskrien palīgmāsa.

"Nāciet ātri," viņa saka. "Lēkme sestajā. Ļaunāka nekā iepriekš!"

"Vai Marija?" jautā Čerstina Pirmā.

"Nē, nē. Ta ir Dezirē."

Čerstina Pirmā lēni pieceļas un pārvelk ar roku pār sēdot sagumzīto balto tuniku. Krunkas pazūd kā uz burvju mājienu, un pēc sekundes apģērbs izskatās kā tikko izgludināts. Kristīna vēro viņu ar sajūsmu un tikai tad saprot, ka kaut kas jādara. Viņa nezina, par kādu pacienti abas runā, viņa tikko kā sarakstījusi savu slimnīcas pacientu vārdus un vēl nepazīst visus pēc sejas. Tik un tā viņa saka:

"Vai esmu jums vajadzīga?"

"Nedomāju vis," atbild Čerstina Pirmā.

viegla kafijas smarža kutina Kristīnai nāsis, ieejot ambulancē; ieskatījusies lenča telpā, viņa redz tur sēžam Hubertsonu un lasām Dagens Nyheter. "Sveiks," viņa saka. "Cik tu šodien agri." Viņš pat nepaceļ acis no laikraksta un atbild: "Es vienmēr esmu agri. Vai tad tu to nezini?" Nē, viņa to nezina. Kāpēc gan tas būtu jāzina? Patiesībā viņa taču mēģina izvairīties no Hubertsona, cik vien iespējams. Šis lēmums nav pieņemts ar nolūku, tas ir tikai instinkts; un tas attiecas uz visiem, kas redzējuši kādu citu Kristīņu, nevis šo terapeiti Vadstenas ambulancē. Hubertsons kā īrnieks ieradās tantes Ellenas mājā jau tad, kad Kristīnai bija četrpadsmit gadu, tātad viņš bija redzējis to ģimnāzijas audzēkni, kāda viņa toreiz bija. Tāpat kā citām

skolniecēm, viņai bija rūtaini svārki skotu gaumē un pusmētelis, tomēr viņa nekad nespēja tā pa īstam līdzināties pārējām meitenēm. Viņas pusmēteļa pogas bija taisītas no koka, nevis no kaula puļķīšiem, un svārkiem bija zilas, nevis sarkanas rūtis, kā tam vajadzētu būt. Tante Ellena bija šuvusi gan pusmēteli, gan svārkus, bet Kristlna nevarēja vainot viņu, jo pati bija izvēlējusies gan svārku audumu, gan pogas. Tomēr nebūtu jau nekādas nozīmes, ja viņa būtu izdarījusi īsto izvēli, jo tik un tā būtu jāpaliek savā vietā klases hierarhijā: pašā apakšā. Tur viņa atradās kopā ar divām citām meitenēm, kuras ari bija tikpat neinteresantas un ar tikpat plakanām krūtīm, ka citas skolnieces gandrīz nespēja ar viņām runāt. Un, ja tas bija tā, tad šīs trīs arī nerunāja cita ar citu. Pa ceļam mājup no skolas Kristīna parasti klepoja vienā laidā, lai nevarētu pamanīt, ka viņas balss ierūsējusi no nelietošanas. Ne jau vienmēr tas izdevās: kādu pēcpusdienu viņas labdiena iznāca visai ķērcoša, kad, pārnākusi mājās, atrada tanti Ellenu kopā ar jaunu īrnieku lielajā istabā. Viņi bija dzēruši kafiju, un tante Ellena bija uzklājusi galdu ar skaistākajām tasītēm. Bez tam viņa bija sasvīdusi gluži slapja un vates pikucis näsī bija tumši sarkans. Viņai vienmēr nervozējot sāka tecēt asinis pa degunu.

"Viņš ir ārsts," tante Ellena čukstēja Kristīnai, kad brīdi vēlāk bija aizvērusi aiz Hubertsona durvis. Kristīna nopietni pamāja. Abas vēl turpat pastāvēja, klausīdamās, kā viņš dodas augšup pa kāpnēm uz īres dzīvokli, kā atslēdz durvis un ienes iekšā somas. Kristīna vēroja tanti Ellenu. Viņas saspringti uzmanīgā izturēšanās liecināja par bijību, kādu Kristīna agrāk nebija piedzīvojusi. Tas meiteni pārsteidza. Tante Ellena neļāvās turēt cieņā akadēmisko izglītību, drīzāk jau viņas acīs pazibēja viegls nicinājums, kad Kristīna ar godbijību balsī stāstīja par ģimnāzijas skolotājiem un lektoriem. Tante Ellena uzskatīja, ka pārāk liela mācīšanās nav lietderīga. No tās cilvēks var sajukt prātā, un, kā viņa bija dzirdējusi, tieši tā bija noticis ar dažiem ģimnāzijas skolotājiem. Bet ārstus šis likums neskāra. Viņu zināšanas iedvesa cieņu, nevis izsauca smīnu. Un, lai gan Hubertsons ar laiku kļuva par mājas draugu, tante Ellena vienmēr ar pūlēm apspieda kniksēšanu, tiklīdz tuvumā parādījās Hubertsons.

Toreiz viņš bija tikko izšķīries. Tādēļ viņš bija dabūjis darbu Vadstenā un dzīvokli Mūtalā, tālu no vecās dzīves, kad bijis palīgārsts kādā Gēteborgas slimnīcā. Bet par to tante Ellena neko nesacīja, protams, tā bija Birgita, kas izošņājusi šīs ziņas.

Viņš ir tikpat šķīries arī šodien un nav otrreiz apprecējies. Žēl, viņam būtu vajadzīga sieva. īpaši jau tagad, kad viņš ir vecs un slims.

"Vai ari man atradīsies tasīte kafijas?" jautā Kristīna.

"Protams," atbild Hubertsons un pāršķir lapu avīzē. "Sēdi tik nost."

Bet Kristīna vispirms pieiet pie ledusskapja un sāk tur rakņāties. Tur ir sviesta kārbiņa un siera gabaliņš, varbūt ieraudzīs arī kādu

maizes galiņu. Tomēr ne.

"Vai drīkstu izlūgties kādu kumosu no tavas maizes?"

"Kāpēc ne. Vari ņemt…"

"Tu runā nopietni?"

Viņš iesmejas.

"Tur dziļāk atrodas frančmaizīte. Paņem to."

Hubertsons vēro Kristīņu, kad viņa griež drupataino maizi uz pusēm.

"Bet kā tas nāk, ka tu aizelsusies steidzies uz darbu? Un vēl bez brokastīm?"

"Slimnīcas dēļ," Kristīna īsi atsaka un apsēžas pie galda. "Un vispār es brokastis esmu ēdusi. Tikai tās nebija izdevušās."

"Redz, kā," piebilst Hubertsons. "Kāpēc tad ne? Vai piededzināji pārslas?"

"Vainīga Margarēta," saka Kristīna un tūlīt pat iekož sviestmaizē, lai nebūtu jārunā vairāk. Hubertsons pieliecas tuvāk, viņš ir jūtami ieinteresēts.

"Tava māsa? Vai tad viņa ir šeit?"

Kristīna sakošļā kumosu un norij, pirms atbild.

"Mana audžumāsa."

Hubertsons greizi pasmaida.

"Nūja, kā tad," viņš saka un atkal paņem avīzi. "Tava audžumāsa. Tā jau tas bija."

Kristīna sarauc pieri aizdomās, ka viņš vēlreiz sāks vāvuJot par visu veco. Bet Hubertsons nesaka vairāk neko, vienīgi šķirsta tālāk avīzi. Jautājums tikai tāds, vai viņš var izlasīt kaut ko citu bez virsrakstiem. Viņam jau tagad vajadzētu būt pusaklam, ņemot vērā to, kā viņš gadu gaitā rūpējies ar savu diabētu. Fakts ir tāds, ka Hubertsons ir slimāks nekā vairums viņa pacientu. Bez tam šodien viņš izskatās sliktāk kā parasti. Pavisam pelēks. Kristīna pieliecas un pieskaras viņa rokai, viņš pacel *ac* i*s* -

"Kā tev patiesībā iet?" viņa jautā. "Vai jūties labi?"

Hubertsons pieceļas un šļūcošiem soļiem iet uz durvīm.

"Es jūtos ļoti labi," viņš saka pāri plecam. "Prīmā. Lieliski. Pilnīgi normāli. Vai vēl kas? Vai arī es varu iet un mierīgi izlasīt avīzi?"

Kristīna savelk seju grimasē viņam aiz muguras. Vecais īgņa.

Jau priekšpusdienā darbs viņai ir ļāvis aizmirst gan Hubertsonu, gan māsas, un tikai dīvains vājums elkoņos atgādina par garo nomoda nakti. Šodien viņai patīk strādāt ne jau tāpēc, ka viņa tagad vairāk nekā agrāk mīlētu savu profesiju, bet gan tāpēc, ka rutīnas darbā ir zināma drošība, ka vajag vēl un vēl atkārtot vārdus un frāzes, ko viņa agrāk teikusi jau tūkstošiem reižu. Turklāt visu rītu ir bijuši vienkārši un kristālskaidri gadījumi: neliels gastrīts, pumpains piecgadnieks, kurš nekad vairs nedrīkstēs ēst apelsīnus. Te nav nekāda lielāka riska,

ka aiz tādiem simptomiem varētu gulēt un snaust kāds audzējs. Kad ienāk nākamais pacients, viņa jūtas vēl mierīgāka. Viņai tikai jāuzmet skatiens pusaudža šķirbiņām acu vietā, lai redzētu, kas te ir. Acu iekaisums.

Tik un tā viņa pacientu kārtīgi izmeklē un izslēdz griestu lampu, kad viņš noguļas uz izmeklēšanas galda, lai asās gaismas dēļ viņam nesāktu sāpēt acis. Viņa izjūt pret zēnu zināmu maigumu, viņš ir tikpat tievs un šauriem pleciem kā Ēriks, un viņa zods ir klāts ar stipri iekaisušām pinnēm. Nekāds krāšņais tips. Itin nemaz nelīdzinās tiem testosterona pilnajiem jaunajiem gailēniem, kurus Osa un Tūve tīņu vecumā mēdza stiept uz mājām.

"Es izrakstīšu nedaudz ziedes," viņa saka, kad izmeklēšana ir galā. "Un man šķiet, ka tev vajadzētu pāris dienu palikt mājās no skolas…"

Parastos gadījumos, dodot atpūtu, Kristlna ir skopa, jo zina, ka ierēdņi apdrošināšanas kasē vāc statistikas datus par to, cik bieži katrs ārsts izraksta slimības lapas, un ka tas, kas ir parak devīgs, riskē saņemt aizrādījumu. Bet šis zēns ir pārāk jauns, lai nonāktu kaut kādā statistikā. Turklāt viss viņa bēdīgais stāvs liecina par to, ka viņam tiešām nepieciešams pāris dienu atpūsties no pasaules.

Viņš pieslejas sēdus, bet paliek uz izmeklēšanas galda, šūpojot kājas. Kristlna apraujas, viņa jau gatavojās celties no krēsla, lai izrakstītu recepti, bet tagad paliek turpat uz sava spožā nerūsējošā sēdekļa.

"Vai bija vēl kas?"

Viņš sākumā neatbild, tikai noliec galvu un nopūšas.

"Klausies," Kristīna uzmanīgi saka. "Vai tu gribēji vēl ko?"

Viņš paceļ skatienu un raugās ārstē ar savām sarkanajām šķirbiņām acu vietā. Skropstas salipušas no strutām.

"Kāpēc cilvēkam jādzīvo?" viņš beidzot jautā piesmakušā balsī.

Kristīnas rokas noslīd uz ceļiem, pilnīgi neapzināti viņa pavērš plaukstas uz augšu. To es nezinu, saka žests. Bet mute klusē.

"Vai tu zini, tu, kas esi daktere? Vai tu zini, kāpēc cilvēkam jādzīvo?"

Pēkšņi viņai veļas virsū viss nakts nogurums, tāpēc viņa, liekas, pazaudējusi visas profesionālās frāzes.

"Nē," viņa saka un nopūšas. "Es nezinu. Es tikai dzīvoju."

Viņš sēž tajā pašā stāvoklī, arvien vēl šūpodams kājas, vienas baltās zeķes pirkstgalā redzams neliels caurums.

"Bet ja cilvēks negrib dzīvot? Ko viņš dara tad?"

"Vai tad tu negribi dzīvot?"

"Nē."

"Kāpēc?"

"Negribu, un viss."

Un tad viņa dara to, ko patiesībā darīt nedrīkstētu: viņa pastiepj

roku un noglauda zēnam matus, viņa tik labprāt vēlētos to mierināt… Bet šīs kustības vidū pēkšņi zvana telefons, un viņa neapdomājusies pieceļas, lai atbildētu. Nākamajā sekundē viņa saprot, ka tā ir kļūda, un, paceļot klausuli, ir nikna.

"Jā, es esmu Kristīna Vulfa. Kas par lietu?"

Balss klausulē ir smalka un bailīga. Māsas palīdze reģistratūrā zina, ka ārstiem nedrīkst zvanīt, ja pie viņiem ir pacienti.

"Mīļā Kristīna, atvaino, bet zvana no policijas un tā bāžas virsū, viņi saka, esot kaut kas svarīgs, un es no viņiem netieku vaļā…"

Kristīna pārlaiž skatienu istabai, zēns sēž tajā pašā pozā, bet vairs nešūpo kājas.

"Labi. Nu tad savieno."

Klausulē noknikšķ, un dzirdama cita balss. Tā ir sieviete.

"Hallo, vai daktere Vulfa?" "Jā."

"Es zvanu no Norčēpingas policijas. Mums te ir viena persona, kas uzdevusi jūsu vārdu…"

Kristlnas balsī jūtama nepacietība. Kurš gan no Vadstenas žūpām ir aizkūlies uz Norčēpingu un nonācis ķurķī? Un kas tiek gaidīts no viņas?

"Viņu sauc Birgita Fredriksone…"

Kristīna viņu pārtrauc:

"Vai viņa cietusi no vardarbības?"

"It nemaz. Drīzāk jau otrādi…"

"Kā tad tā otrādi?"

"Viņa tiek turēta aizdomās par vardarbību. Mēs viņu saņēmām šorīt agri no rīta. Tomēr tagad viņu ilgāk te nevaram paturēt, viņa jālaiž ārā. Bet viņai nav naudas autobusa biļetei uz Mūtalu, un viņa saka, ka jūs par viņu varētu galvot, tā sakot. Ja mēs viņai aizdodam naudu šim braucienam, tad jūs tātad garantētu, ka mēs šo naudu dabūjam atpakaļ. Vai tas iespējams? Vai jūs varētu izpalīdzēt šādā lietā? Jūs taču esat viņas māsa."

Kaut kur fonā dzirdama labi pazīstama balss.

"Nu, sakiet taču, ka viņai, velns parāvis, tas jādara! Sakiet taču, ka tas ir viņas nolādētais pienākums…"

Kristīnas dusmas ir pavisam baltas; acu priekšā virmo balts karstums, balts karstums dedzina viņas rīkli. Nekad mūžā!

"Hallo!" sauc policistes balss. "Hallo, daktere Vulfa! Vai jūs vēl tur esat?"

Kristīna tver pēc elpas, un, kad atkal sāk runāt, viņas balss ir no metāla.

"Jā, es vēl te esmu. Bet diemžēl es te palīdzēt nevaru. Tas ir pilnīgs pārpratums. Man, redziet, nav nekādas māsas."

"Jā, bet viņa tā saka…"

"Viņa melo."

"Viņai ir recepte ar jūsu vārdu."

Viegls nemiers kāpj uz augšu pa Kristīnas mugurkaulu.

"Vai zāļu recepte?"

"Nē, nē, tikai veidlapa. Uz tās ir diezgan neglīta rīme. Bet uz veidlapas ir zīmogs ar jūsu vārdu. Kristīna Vulfa, Vadstenas ambulance… Tā taču esat jūs?"

Kristīna izvelk roku caur matiem, viņa nojauš, kas tā par rīmi, to neviena no viņām nekad nav varējusi aizmirst. Bet viņa neļaus ievilkt sevi šajā spēlē. Nekad.

"Tas nemaz nav tik dīvaini. Ja jūs pārbaudīsiet savus reģistrus, tad redzēsiet, ka pirms dažiem gadiem šī persona nozaga manu recepšu bloku. Viņa par to tika notiesāta."

Policiste šaubās, var pat dzirdēt, ka viņa kasa galvu.

"Ak, tādā veidā… Jā, nu tad es nezinu, ko lai darām."

"Jūs taču varat griezties sociālajās iestādēs."

Klausulē kaut kas nogrāb, policiste tur tālumā Norčēpingā pārsteigti iekliedzas, un Kristīnas ausī pēkšņi iespiežas labi pazīstamā balss, turklāt tik dziļi, ka bungādiņa sāk vibrēt.

"Klausies, tu pretīgā bāba," rēc Birgita. "Tu savā mūžā nekad neesi darījusi neko citu kā vienīgi man kaitējusi, bet tagad gan, velns parāvis, tu man palīdzēsi. Neiedomājies, ka būs citādi. Anonīmas vēstules, ko tu neteiksi! Fui, pie velna, es saku. Fui, pie velna, cik tu esi riebīga, cik velnišķīgi tu esi izplānojusi savu ļaunumu…"

Kristīna ar blīkšķi nomet klausuli un paslēpj seju rokās. Visa viņas iekšiene kļuvusi purvaina un atmiekšķēta, viņa ir izļurkusi kā piepūšama rotaļlieta, kas vairs nekad nespēs nostāvēt uz kājām. Tā viņa paliek sēžam veselu minūti, viņa var dzirdēt pati sava rokaspulksteņa tikšķus, bet tad kāda piesardzīga kustība aizmugurē liek pacelt skatienu. Ak Dievs! Zēns. Viņa taču pavisam aizmirsusi zēnu.

Viņa apvirpina krēslu pilnu apgriezienu un dziļi ievelk elpu.

"Piedod man, kaut kam tādam nevajadzēja notikt. Kur mēs palikām?"

Zēns paskatās Kristīnā, iekaisums viņa acis padarījis par melnām svītrām.

"Tev vajadzēja izrakstīt recepti."

"Jā, bet…"

Viņš noslīd no izmeklēšanas galda, un pēkšņi viņa balss skan kā pieaugušam vīrietim.

"Mēs palikām pie acu ziedes," viņš saka. "Nūja, pie acu ziedes…"

» Kad zēns aiziet, Kristīna paliek sēžam pustumsā, viņa nespēj piecelties un iedegt uguni. Lai nākamais pacients pagaida, viņai brīdi vajadzīgs miers un jāļauj visam iekšienē atgūt līdzsvaru. Viņa pagriežas ar krēslu tā, ka var skatīties ārā pa logu, un pēc brītiņa redz

zēnu šķērsojam stāvvietu. Zēna stāja vieš viņā nemieru: pleci nolaidušies, rokas ļengani karājas gar sāniem, galva noliekta. Viņam droši vien salst, kad viņš tur iet pa slideno sniega putru, bet viņa jaka ir atpogāta, un viņam nav ne cimdu, ne šalles. Kristīnas atmiņā uzplaiksni viens no medicīnas studiju mūžīgajiem kontroljautājumiem. Vai pastāv pašnāvības risks? Jā. Šeit tas pastāv.

Pēkšņi viņa redz ātri zūdošu viziju, kā šī zēna dzīve saistās ar viņas dzīvi, cik viss ir grūti un sarežģīti, un neiespējami, ja jau fakts, ka viņa kā vardarbībā cietis bērns tikusi ievietota audžuģimenē, var novest pie tā, ka kāds svešs zēns četrdesmit gadus vēlāk aiziet mājās un padara sev galu. Ja Kristīnas dzīvē nebūtu bijusi Birgita, tad telefons uz galda būtu klusējis, kad viņa bija sākusi atvērties, un tas būtu klusējis visu laiku, kamēr viņa būtu izrunājusi visu līdz punktam.

"Ja nebūtu bijis ja," viņas atmiņā mēdās Astrīda.

Astrīda. Nu, kā tad. Tā ir viņas vaina, tieši viņa ir padarījusi Kristīnas dzīvi par tādu, kāda tā ir tagad. Un viņas vara ir tik liela, ka vēl ilgi pēc nāves viņa spēj ar netīriem nagiem uzplēst citu cilvēku rētas. Pilnīgi nedomājot, Kristīna atvelk rakstāmgalda pēdējo atvilktni un paņem no turienes aploksni. Tā ir brūna un mazliet saburzīta, viņas atvilktnes dibenā tā gulējusi daudzus gadus.

Ēriks nezina, ka viņai ir šī aploksne, nezina, ka viņa jau vairāk nekā pirms piecpadsmit gadiem izdarīja to, ko viņš tik bieži bija ieteicis. Kristīna pasūtīja slimnīcas žurnālus no savas bērnības laika. Un ne tikai tos viņa sadabūja arī ugunsdzēsēju izbraukuma ziņojumu, policijas iepriekšējās izmeklēšanas papīrus un ar savu ārsta autoritāti un pāris puspatiesībām arī vairākas daļas no Astrīdas dokumentiem Birgitas slimnīcā Vadstenā.

Viņas slimības vēsture guļ pašā augšā. Viņa paceļ nodzeltējušo loksni pret rakstāmgalda lampu un sāk lasīt labi pazīstamos vārdus. "Piecgadīga meitene. Atvesta ar ātro palīdzību 22.25. Bezsamaņā. 2.-3. pakāpes apdegumi uz vēdera, krūšukurvja, kr. augšdelma un lab. plaukstas…"

Viņa nevar tam ticēt. Katru reizi, lasot šo žurnālu, viņa vienlīdz stipri šaubās; tas nav iespējams, tas nevar būt iespējams. Un tomēr viņa zina, ka katrs vārds ir pareizs, jo, ja nekas cits, tad rētas arvien vēl ir palikušas. Vairākās vietās viņas āda vienmēr būs plānāka un spīdīgāka nekā citur: uz vēdera, uz krūšukurvja, uz kreisā augšdelma un labās plaukstas.

Bez tam viņai ir arī papīri par iepriekšējo izmeklēšanu un Petersonu laulātā pāra liecība. Šos kaimiņus viņa gan nevar atcerēties, tikpat maz viņa spēj atcerēties dzīvokli, kur abas ar Astrīdu dzīvoja, un māju Sv. Pēra ielā Norčēpingā. Tomēr Kristīnai šķiet, ka, šķirstot nopratināšanas protokolu, viņa dzird Petersona kundzes plato estjētiešu valodu:

"Nūja, mēs jau bij raduš dzirdēt, kā tas bērs raud, lai gan parast jau viš tikai šņukstej vien… Bet toreiz viš tā bļāv, ka bij briesmig klaustes…"

Iepriekšējās izmeklēšanas kopsavilkuma pirmā lapaspuse sniedz pārējās detaļas:

"Laulātie Elsa un Oskars Petersoni liecina, ka ap pusdesmitiem 1955. gada 23. marta vakarā viņi sajuta kodīgu dūmu smaku. Petersona kundze izgāja kāpņutelpā un konstatēja, ka dūmi nāk no blakusdzīvokļa. Viņa lika vīram zvanīt ugunsdzēsējiem, bet pati gāja pie kaimiņu dzīvokļa durvīm, kuras, kā izrādījās, nebija aizslēgtas. Dzīvoklī viņa vispirms skrēja uz virtuvi un pēc tam uz lielo istabu, kur neatrada ne ugunsgrēka perēkli, ne arī dzīvokļa īpašnieci Astrīdu Martinsones jaunkundzi. Mēģinot tikt iekšā mazākajā istabā, viņa redzēja, ka durvis aizslēgtas, bet atslēga atrodas ārpusē. Viņa atslēdza durvis un devās iekšā. Liesmas cēlās no bērna gultiņas. Petersona kundze noslāpēja uguni ar paklāju. Kamēr viņa to darīja, parādījās Martinsones jaunkundze un ar virtuves nazi divreiz iedūra viņai mugurā. Tūlīt pēc tam istabā ienāca Petersona kungs. Izcēlās tracis, kad viņš mēģināja Martinsones jaunkundzi atbruņot, turklāt uz grīdas nokrita petrolejas lampa. Uguns iedegās no jauna. Petersona kundze arī šoreiz liesmas nodzēsa ar paklāju, kamēr Petersona kungs pievārēja Martinsones jaunkundzi un turēja viņu ciet…"

Kristīna ieliek papīru atpakaļ aploksnē. Viņai patiesībā tas nemaz nav jālasa: viņa visu zina no galvas, īpaši jau Astrīdas nopratināšanas protokolu. Sākumā viņa apgalvo: ugunsgrēks esot izcēlies tāpēc, ka meitene apgāzusi petrolejas lampu. Viņa kļūst agresīva, kad viņu iepazīstina ar ātrās palīdzības vīru informāciju, ka meitenes rokas un kājas bijušas piesietas pie gultas redelēm, tā ka viņi bijuši spiesti bērnu atbrīvot, pārgriežot saites.

Un tad nāk Birgitas slimnīcas diagnozes, kas Astrīdai noteiktas cita pēc citas, visas ar jautājuma zīmi malā. Endogenā psihoze? Paranoidālā šizofrēnija? Maniakālā depresija? Psihopāte ar psihozes uzliesmojumu? Nenoteiktība, šķiet, ietekmējusi arī ārstēšanu. Savu septiņu gadu laikā Birgitas slimnīcā Astrīdai bija jāizmēģina gan piesiešana pie gultas un ilgstoša vannošana, sulfazīns un izofēns, elektriskais šoks un insulīna ievadīšana komas stāvoklī, kamēr beidzot viņai nozīmēja tālaika brīnumlīdzekli hibernālu.

Kristīna visu zina, bet neatceras neko. Un dīvainākais ir tas, ka viņa visu zināja, neko neatceroties, arī kā bērns jau toreiz, kad Astrīda ienāca tantes Ellenas mājā, lai atprasītu meitu.

Tā bija auksta diena janvāra beigās, tāda diena, kad gaiss no sala ir tik ass, ka plaušās rodas skrambas, un gaisma ir tik balta, ka griežas acīs. Bet tantes Ellenas virtuve bija silta un smaržīga, viņa cepa maizītes.

Kristīnai un Margarētai bija Ziemassvētku brīvdienas, visu priekšpusdienu viņas bija pavadījušas ārā un spēlējušās sniegā, bet tagad visu laiku sēdēja pie virtuves galda, gaidīdamas, kad būs izžuvušas viņu slēpošanas bikses. Kāds nosalis zvirbulis nolaidās uz barotavas pie loga un vienaldzīgi uzknābāja pēdējās sausās maizes drusciņas, pēc tam sabozās un vairs nekustējās.

"Vai drīkstam iedot zvirbulītim bulciņu?" jautāja Margarēta.

Tante Ellena pieliecās, lai izvilktu no cepeškrāsns pannu, viņa saņēma to ar priekšauta malām, nevis ar katla lupatu.

"Nūja," viņa teica. "Bet ne jau tikko izceptu. Maizes burkā ir vēl divas bulciņas no pagājušās nedēļas… Ņemiet tās."

Abas meitenes piecēlās vienā un tajā pašā acumirklī. Izskatījās, ka Margarēta tiks pirmā pie maizes burkas, viņa ieskrējās ar diviem gariem soļiem, tad šļūca ar kapzeķēm pa linoleja gridu. Bet tante Ellena ar izstieptu roku viņu aizturēja:

"Klausies, nebēdne! Ej kārtīgi, kapzeķes būs cauras, ja tu visu laiku tā šļūksi…"

Tas bija pietiekami, lai Kristīnai dotu to priekšrocību, kas bija nepieciešama. Kad Ellena palaida vaļā Margarētu, Kristīna jau bija paņēmusi no burkas cietās maizītes un turēja tās katru savā rokā, uzvaroši smaidīdama.

"Tante Ellena!" gaudās Margarēta.

Ellenai pat nevajadzēja skatīties, lai zinātu, kas notiek, viņa šo tautu pazina. Ar muguru pret meitenēm viņa sacīja:

"Katrai vienu. Un nekādu ķīviņu."

Tajā pašā brīdī klauvēja pie durvīm.

Visu atlikušo mūžu Kristlna zinās, ka laiks ir relatīvs jēdziens, ka acumirklis un mūžība ir viens un tas pats. Viņas smadzenēs uzzibsnīja pēkšņa aina: akmens iekrita tumšā ūdenī, pār ūdens virsmu izplatījās plaši loki. Tāds bija laiks. Akmens bija tagadne, loki bija tas, kas bijis, un tas, kas būs. Viņa zināja visu, kas bija noticis, un visu, kas notiks, un tomēr viņa ir tikpat nespējīga atcerēties pagātni, cik nākotni. Vienā vienīgā elpas vilcienā viņa paspēja izdomāt tūkstoš domu. Kurš ir tas, kas nevar piezvanīt pie ārdurvīm? Kā tas varēja būt, ka mēs nedzirdējām aizveramies ārdurvis, pirms klauvēja pie iekšējām durvīm? Kāpēc uz manām rokām saceļas gaisā matiņi?

Tante Ellena un Margarēta izturējās tā, it kā būtu pilnīgi normāli, ja kāds klauvē pie durvīm. Margarēta sakampa vienu no cietajām bulciņām un steidzās uz virtuves logu, tante Ellena noslaucīja rokas priekšautā un gāja atvērt.

Balss priekšnamā skanēja pavisam dīvaini, skoniešu izloksne, kas tomēr nebija īsta, atdūrās pret tanti Ellenu un viņu apklusināja, pirms viņa bija paspējusi sasveicināties.

"Es viņ savāks," sacīja svešā balss.

Tantes Ellenas balss piepeši skanēja spalgi:

"Ko savāksiet? Ko jūs ar to gribat teikt?"

"Viņa ir manējā. Es viņ ņems līdzi."

Kaut kas noblākšķēja, Kristīna aizvēra acis un zināja, ka bija apgāzies ķeblis zem telefona plauktiņa. Tagad tecēs asinis pa degunu, viņa nodomāja. Tantei Ellenai atkal tecēs asinis. Un ļoti pareizi, pēc sekundes tante Ellena stāvēja uz virtuves sliekšņa un turēja priekšauta stūri pie labās nāss. Viņa deva Kristīnai strauju mājienu: pazūdi!

Pēc tam viņa iedomājās, ka būtu varējusi paslēpties tīrāmo riku skapi, bet tobrīd tas neienāca prātā. Šis skapis pēdējā gada laikā bija zaudējis savu nozīmi, Kristlna gāja ceturtajā klasē un Margarēta trešajā, viņas jau bija pārāk lielas, lai caurām dienām spēlētos tādā būcenī. Tagad tīrāmais skapis bija tikai tīrāmais skapis, tur stāvēja putekļsūcējs un spainis ar grīdas lupatu, tur uz āķa blakus pilnajai sienas kabatai karājās putekļu lupata. Kristīna bija palīdzējusi tantei Ellenai izšūt uz tās vārdus, lai būtu skaistāk. Tie skanēja kā rīme vai dziesma: tūtas, auklas, korķi, kvītis. Kaut kas bija noticis ar viņas redzi, šķita, ka skatiens saasina visas kontūras. Tagad viņa redzēja katru detaļu citādi tik neredzamajā ikdienišķībā. Brūno linoleju uz grīdas. Rakstu uz vaskadrānas. Mazo zvirbulīti, kas vel arvien sēdēja pie loga. Es tevi sasaldēšu ar savu skatienu, domāja Kristīna. Tu nevari kustēties bez manas piekrišanas.

Bet viņa pati acimredzot bija pakustējusies bez savas piekrišanas, jo piepeši stāvēja pie virtuves galda. Kā viņa tur bija nonākusi? To viņa nevarēja atcerēties. Viņa nevarēja atcerēties arī to, ka bija pagrūdusi malā tantes Ellenas krēslu un nostājusies aiz tā. Un tomēr viņa tur stāvēja, aiz Ellenas krēsla, piespiedusi muguru pie sienas.

"Kur ta viņ ir?" jautāja balss priekšnamā.

Tante Ellena nolaida priekšauta stūri, mazs asins vainags kā puķes ziedlapiņa pletās ap nāsi. Viņa pagriezās pret priekšnamu.

"Tagad gan pietiek," viņa teica savā skarbākajā balsī. "Kungs un Dievs, ko gan jūs iedomājaties, tādā veidā te ielauzdamās?"

Tante Ellena šādu balsi lietoja tikai izņēmuma gadījumos, bet, kad viņa to darīja, tad visa pasaule nostājās miera stājā, ne jau tikai meitenes. Kristīna bija pieredzējusi to notiekam gan ar koloniālpreču tirgotāju, gan ar īrnieku augšstāvā. Bet šī persona neļāvās traucēties, to viņa zināja. Un tā arī tiešām bija, pastiepās kāda roka un pagrūda tanti Ellenu sānis. Un tad viņa tur stāvēja. Astrīda.

Viņa izskatījās kā īsta ragana. Varbūt tas bija atkarīgs no tā, ka viņa bija tik gara un salīkusi, tik vāja un tik spiču degunu. Ja vien tas nebija viņas dīvaino drēbju dēļ. Melns lietusmētelis un jūrnieku lietuscepure. Janvārī? Bez tam cepure bija uzlikta otrādi: garākā ļipa kā nags gulēja uz pieres un aizēnoja acis.

"Kristūīna!"

Viņa, liekas, sūkāja zilbes, it kā nevēlēdamās laist vārdus no sevis projām.

"Manu meitucīīīt!"

Astrīda izstiepa rokas un paspēra divus soļus uz priekšu. Kāds iekliedzās, varbūt tā bija Kristīna pati, tā likās, lai gan viņa nesaprata, kā tik griezīga balss vienā vienīgā tonī varēja tikt ārā no viņas rīkles. "Tu šiem netic," teica Astrīda. "Tas viss ir meli…"

Ar acu kaktiņu Kristīna varēja redzēt, ka Margarēta pavēra muti, stāvēdama galda otrā malā. Viņai vēl arvien bija rokā sakaltusi bulciņa. Un tālāk pie virtuves durvīm stāvēja tante Ellena kā pienaglota. Pati par sevi viņa varētu būt fotogrāfija, ja vien pa viņas labo nāsi nesūktos tieva strūkliņa tumšu asiņu. Kristīna atkal atvēra muti un šoreiz juta, kā drebēdams izlaužas griezīgs kliedziens.

"Nekliedz," teica Astrīda, tagad viņa runāja ātrāk, gandrīz aizelsusies. "Tev nevajag tā aurēt, jo viņiem nav taisnib. Viņi visu ir izzīduš no pirkst. Mums takš abam kopa bij lāb, Kristīna…"

Viņas acis zibēja lietuscepures ēnā, un šķita, ka Kristlnas āda ir tik slidena, ka viņas skatiens nevar atrast atbalstu. Vēl arvien viņas rokas bija izplestas, tās viegli drebēja, pirksti bija tik balti, ka gandriz izskatījās zili.

Kā medicīnas studente Kristīna vēlāk iemācīsies, ka drebēšana ir hibernāla pirmais blakusefekts. Otrs bija asinsspiediena pazemināšanās. Jutība pret gaismu trešais. Groteskas grimases ceturtais. Temperatūras pazemināšanās piektais. Medicīniski tātad bija viegli izskaidrot to, kas toreiz šķita raganai un burvestībai līdzīgs.

Bet, kad tas notika, tad viss likās kā maģija. Balti mirdzošs saules stars iespīdēja pa virtuves logu, pieskārās Astrīdai, tad kļuva platāks un izauga tā, ka ietvēra Ellenu, kas tur stāvēja pie durvīm. Viņa samirkšķināja acis, un šī neapzinātā kustība likās viņu pamodinām, viņa dziļi ievilka elpu un ar vienu vienīgu kustību pārslīdēja pār virtuves grīdu, apgāja Astrīdu un nostājās Kristīnai priekšā, aizsargājot izplezdania rokas. Astrīda apmetās apkārt un mēģināja meiteni sagrābt, bet bija jau par vēlu, un viņas zilie pirksti satvēra tukšu gaisu. Viņas seju pāršķēla grimase: virslūpa pacēlās uz augšu, atsedzot zobus un smaganas, mēle izlīda un gandrīz skāra zodu, labā acs aizvērās un atkal atvērās. Nākamajā mirklī viņa sagrīļojās, ceļi saļima un viņa bezsamaņā nogāzās uz grīdas.

Vēlāk, kad tante Ellena bija piezvanījusi Stīgām Līdakžoklim un vairāki sanitāri no Birgitas slimnīcas bija savākuši Astrīdu no viņas pirmā brīvsoļa, nekas vairs nebija tā kā agrāk. Šķita, ka Astrīda, ierazdamās tantes Ellenas mājā, bija kaut ko saplēsusi, kādu stikla sienu vai ledus mūri, vai milzīgu ziepju burbuli. Visas skaņas kļuva asākas. Pēkšņi ārā uz ielas mašīnas sāka baurot, ziemas vējš raustīja kārniņus uz jumta, Hubertsona klusais priekštecis augšstāvā, ejot pa

kāpnēm, sāka dauzīt papēžus. Tāpat bija arī ar gaisu piepeši visā mājā bija auksts un drēgns, Kristīnai sala, un istabā visu laiku vajadzēja staigāt adītā jakā un vilkt divus pārus biezu vilnas kapzeķu. Aukstums padarīja viņas pirkstus stīvus un stingus, tie vairs negribēja klausīt tāpat kā agrāk. Nepacietīgi viņa nometa rokdarbu malā, kad viņas izšuvums sāka līdzināties Margarētas darbam gāzelīgs un bērnišķīgs. Viņai zem ādas niezēja, viņa vairs nevarēja cauriem vakariem nosēdēt blakus tantei Ellenai un klausīties radio, toties bezmērķīgi klīda pa māju, traucēja Margarētu, kura gandrīz vienmēr gulēja gultā tukšajā istabā un lasīja grāmatas, vai arī staigāja no viena loga pie otra, istabas puķēm rāva nost nokaltušās lapas un spoguļojās melni spīdošajos logos. Brīžam viņa vingrinājās izturībā. Kāda būtu sajūta, ja pie loga stikla pēkšņi piespiestos balta un vāja seja? Kāda būtu sajūta, ja tante Ellena nomirtu? Kāda būtu sajūta, ja viņai pašai kādu dienu nāktos atstāt tantes Ellenas māju?

Melna bedre. Būtu tieši tāda sajūta. Un tāda sajūta ari bija.

Arī tante Ellena pēc Astrīdas apciemojuma kļuva citāda. Viņa arvien biežāk pacēla skatienu no sava rokdarba un ar acīm sekoja Kristīnai, bet nesmaidīja un arī nesacīja neko. Turklāt viņa mainīja paradumus: meitenes nedrīkstēja atbildēt uz telefona zvaniem, un viņām nebija atļauts skriet ārā pie pastkastītes pēc pasta. To darīja Ellena pati. Bez tam viņa apstājās un dažas vēstules atvēra jau dārzā, lai gan vēl arvien bija ziema un auksts. Kristīna to varēja redzēt pa virtuves logu: saraukusi pieri, tante Ellena atplēsa aploksni, ātri pārbrauca ar acīm uzrakstītajam, tad devās tieši uz atkritumu urnu un iemeta tur vēstuli.

Vienīgi Margarēta bija tāda pati kā agrāk. Viņa likās nemanām, ka kaut kas ir mainījies un pēkšņi mājā radušies noslēpumi. Viņa joprojām glaudās pie Ellenas kā izlutināts kaķis, tiklīdz radās izdevība, un joprojām nogurdināja Kristīņu ar sīkiem intrigas pārstāstiem par katru izlasīto grāmatu. Kā likās, viņa neievēroja ari to, ka Stigs LIdakžoklis arvien biežāk nāca ciemos un vienmēr ieradās tieši tad, kad meitenēm bija jāiet gulēt.

Bet Kristina to manīja. Vakaru pēc vakara viņa ar plaši atvērtām acīm gulēja savā gultā tukšajā istabā un klausījās Stiga vienmuļajā balsi, kas nāca no virtuves. Viņš runāja nepārtraukti, bet tante Ellena neteica gandrīz neko.

Pierunāšana. Jā, tā tas droši vien ir. Stigs LIdakžoklis mēģināja pierunāt tanti Ellenu darīt kaut ko tādu, ko viņa negribēja. ŠI doma Kristinai uzdzina nelabas dūšas vilni, un viņa jutās spiesta darīt vienalga ko, lai uzzinātu, par ko abi runā. Ļoti uzmanīgi viņa nolika kailās kājas uz grīdas, tad piecēlās un klusi ietipināja priekšnamā.

"Mums vajadzīgs ilglaicīgs risinājums," sacīja Stigs LIdakžoklis pēc tam, kad šļurpstinot kaut ko bija iedzēris, un tas liecināja, ka tante

Ellena viņu cienā ar kafiju. "Un bērnunams nav nekāds ilglaicīgs risinājums. īpaši jau šajā gadījumā."

Kristina tvēra pēc elpas. Vai viņu sūtis atpakaļ? Piepeši viņa juta, ka gribas čurāt, nē, vēl vairāk. Viņa gandrīz apčurājās. Lai gan viņa saspieda ceļus, varēja just, ka maza strūkliņa tek lejup pa kreiso cisku. Viņa metās uz tualeti, bet nepaspēja aizvērt aiz sevis durvis.

Tās vēl arvien bija valjā, kad tante Ellena un Stigs LIdakžoklis pēc mirkļa iznāca priekšnamā, lai redzētu, kas tur staigā. Kristīna aiz kauna aizvēra acis. Viņa negribēja, lai tie viņu redz sēžam uz tualetes poda, kad flaneļa naktskrekls uzvilkts virs ceļiem, tomēr nespēja piecelties un aizvilkt ciet durvis. Tad viņa nolaistītu grīdu.

"Ak, tu esi augšā?" tante Ellena izbrīnījusies jautāja.

Un aiz viņas vīdēja Stiga smaidošā seja.

"Klausies, Margarēta," viņš sacīja. "Ko tu teiktu, ja jūs dabūtu vēl vienu māsu?"

"Tā taču ir Kristīna," teica tante Ellena.

jau nākamajā dienā Birgita stāvēja uz tantes Ellenas sliekšņa.

Kristīna nevarēja saprast, vai viņa ir skaista vai neglīta, kaut kādā veidā viņa bija gan tāda, gan tāda. Viņas mati bija blondi, gandrīz vai balti, un cirtaini, acis pavisam apaļas un taurītē savilktās lūpas greznoja ļoti izteikts amora loks. Viņa izskatītos kā lelle, ja viņas augums nebūtu tik klumzīgs. Bet tā nu bija. Kājas bija pilnīgi taisnas, bez mazākā izliekuma lielos, vēders bija izgāzts, plaukstas platas un strupas. Adai uz kakla bija cits tonis nekā uz sejas. Pelēkāks. Bez tam zem vienas nāss drebēja maza zaļa šņaukata, un pirkstu gali virs nograuztajiem nagiem bija tik sarkani un pietūkuši, ka pat varēja just, cik tie sāpīgi.

"Es gribu pie savas mammas," teica Birgita. Tas bija bērnišķīgs teiciens, bet viņas tonis nebija kā mazai meitenei. Balss bija rupja un dobja, gandrīz vīrišķīga.

"Tā, tā," sacīja tante no bērnu aprūpes, kura bija atnākusi kopā ar meiteni. "Tu taču zini, ka mammai jāatpūšas."

"Viņa nevar atpūsties, ja manis tur nav. Es taču par viņu rūpējos…"

Bērnu aprūpes tante vienaldzīgi smaidīja un pieliecās atpogāt viņas jaku.

"Jā, jā, mazulīt, es jau zinu, ka tu tā domā. Bet tagad tavai mammai ir kārtīgi jāatpūšas, un tāpēc viņa mums lūdza tikmēr tevi pieskatīt…"

Birgita uzmeta viņai aizdomu pilnu skatienu, nošņaukājās un novilka ar rādītājpirkstu gar degunu. ŠI kustība pavirzīja nost bērnu aprūpes tantes roku, un nākamajā sekundē Birgita jau bija aizpogājusi to pogu, ko tante bija tikko atpogājusi. Vienu mirkli tantes Ellenas priekšnamā valdīja klusums. Visi skatījās uz pogu Margarēta un

Kristlna, bērnu aprūpes tante un Ellena. Birgita skatījās uz visiem pēc kārtas, viņas acis slīdēja no vienas sejas uz otru. Kad pārbaude bija galā, viņa aizvēra acis un izelpoja, tas izklausījās kā dziļa nopūta. Pilnīgi negribot Kristīna un Margarēta šo nopūtu atkārtoja: vienu acumirkli šķita, ka caur tantes Ellenas priekšnamu aizšalc vējš.

Sekundi vēlāk Birgita acis atvēra. Viņas skatienā kaut kas pazibēja, viņa metās apkārt un skrēja uz durvīm.

Pie Kristīnas durvīm klauvē, tas ir viegls, bailīgs tuktuk-tuk, kas vienu mirkli liek domāt, ka nosalušais zvirbulēns no tantes Ellenas putnu barotavas ir atlidojis cauri laikam un nosēdies ambulances gaitenī. Bet ķermenis ir saprātīgāks, tas uzreiz nokārto viņai vajadzīgo alibi. Ar vienu strauju kustību viņa pagrūž galda lampu un pagriež krēslu pret datoru, lai izskatītos, ka viņa izdara atzīmes žurnālā.

"Jā," viņa pēc tam saka savā visnoslēgtākajā tonī.

"Atvaino, Kristīna," runā sabijusies balss. Tā ir Helēna, viena no žēlsirdīgajām māsām.

"Tūlīt varēšu pieņemt nākamo pacientu," saka Kristīna, vēl arvien skatoties ekrānā.

"Es jau nerunāju par to," saka Helēna. "Tu kavē tikai piecas minūtes…"

Kristīna apgriežas ar krēslu pavisam apkārt un skatās uz durvīm.

"Kas tad noticis?"

"Hubertsons…"

"Kas ir ar viņu?"

"Viņš liekas tik dīvains. Un zvana no invalīdu slimnīcas, kādam no viņa pacientiem uznākusi neparasti stipra epilepsijas lēkme…"

"Un?"

"Un Hubertsons… Ar viņu it kā nav iespējams kontaktēties."

Kristīna pagrūž acenes vietā.

"Vai viņš dzēris?"

Helēna saraujas aiz nepatikas, ambulancē viņa ir Hubertsona pirmā advokāte, cāļu māte bez cālēniem, kas gatava izturēt visus Hubertsona niķus un garastāvokļa maiņas tikai tā apmierinājuma dēļ, ka var izplest savus baltos spārnus pār viņu, kad viņš jūtas slikti.

"Nē, nedomāju vis. Ar viņu tikai nevar īsti kontaktēties."

Kristīna pieceļas un iebāž rokas baltā uzsvārča kabatās. Viņa ir sakaitināta. Nav pirmā reize, kad Helēna uzskata Hubertsonu par dīvainu, tomēr stūrgalvīgi atsakās pievienoties Kristīnas teorijai, ka šīs dīvainības izskaidrojamas ar to, ka viņš kaut kur noslēpis viskija pudeli. Ja vien viņam nav spēcīga alerģija pret kakla tabletēm bez cukura: dažreiz, kad Helēna uzskata viņu par stipri dīvainu, viņš ož pēc mentola, kas sajaukts ar alkoholu. Šādos gadījumos Kristīnai bez saviem pašas pacientiem jārūpējas arī par viņējiem.

"Kur viņš ir?"

"Savā kabinetā."

Ejot cauri uzgaidāmajai telpai, Kristīna ātri aprēķina: tur sēž trīs pacienti, viens no tiem noteikti ir viņas pašas un divi pārējie Hubertsona. Tātad šodien viņa netiks pusdienās.

Hubertsona durvis stāv pusvirus. Tieši tā kā nupat Kristina, viņš ir izslēdzis visas lampas un sēž tāpat kā viņa, vērdamies ārā pa logu. Taču viņš neskatās uz auto stāvvietu, bet ir pievērsis skatienu invalīdu slimnīcas dzeltenajai fasādei. Kristīna satver krēsla atzveltni un apgriež apkārt, tad noliecas un ielūkojas viņam acīs.

"Kā tad iet?"

Viņš izskatās vēl pelēkāks nekā pirmīt no rīta, un viņa piere ir mitra. Kristīna pacej balsi.

"Vai tu jūties labi?"

Viņš izdara atvairošu žestu, bet neatbild.

"Vai tu esi dzēris?"

Skatiens noraustās, viņš viegli papurina galvu. ICristīna pieliecas tuvāk un mazliet ievelk degunā viņa izelpoto gaisu. Tas neož nekā: ne pēc viskija, ne mentola, pat ne pēc paģirām.

"Vai tu šodien esi ko ēdis?"

Viņš atbild ar klusu skaņu, kas var nozīmēt jebko. Kristīna uzliek roku viņam uz pieres. Tā nav tikai mitra, tā ir slapja no sviedriem.

"Un kā ar insulīnu? Vai esi to ieņēmis?"

Viņš kaut ko nesaprotamu noburkšķ, acu plaksti nodreb. Uzreiz kļūst skaidrs, kas viņam vainas. Insulīna koma. Kristīna jūtas mazliet pārsteigta. Lai gan viņš pats nedzīvo tā, kā, pēc viņa sprediķiem, vajadzētu dzīvot diabēta pacientiem, Hubertsons visai prasmīgi tiek galā ar insulīna komu. Viņš nekad neiziet no dzīvokļa, neiebēris bikšu kabatā sauju cukurgraudu.

"Tagad ātri," Kristīna pār plecu saka Helēnai. "Es ņemšu B glukozi. Sagatavo glukozes injekciju…"

Viņa skaidri jūt Helēnas atvieglojumu. Tā tas ir gandrīz ar visām māsiņām. Nekas viņām neliek justies tik drošām kā tas, ja viņām nav jāpieņem lēmums, tomēr jāsagatavo šļirce. Kristlna pati noņem asinsanalizi, kamēr Helēna gatavojas injekcijai. Viņa ieliek Hubertsona lielo roku savējā un iedur, tad piespiež mazo testa strēmelīti viņa pirksta galam. Atbilde parādās uzreiz: cukura saturs asinīs ir ārkārtīgi zems.

Tagad viņas strādā klusu un koncentrēti, neskatoties viena uz otru un nesarunājoties. Helēna pieliecas Hubertsonam un daļēji novelk viņam balto virssvārku, uzrota krekla labo piedurkni un sastiprina manšeti virs elkoņa, Kristīna bungo ar pirkstu galiem pa rokas locītavu, lai vēna kļūtu labāk redzama. Hubertsons uzelpo, kad jūt, ka adata nonākusi īstajā vietā. Un, kad Kristīna ļoti lēni spiež virzuli šļircē, viņš atver acis un pilnīgi skaidrā balsī saka:

"Dezirē."

"Birgita, Margarēta un Kristlna," teica bērnu aprūpes tante un iesmējās sīku, guldzošu, ciemos lietojamu smiekliņu. "Tagad trūkst vienīgi mazas Dezirē, lai te būtu tāpat kā Hāgas pilī…"

"Dezirē bezdirē," ierunājās Birgita. Viņa bija apsēdusies uz virtuves grīdas, tiklīdz bērnu aprūpes tante bija viņu ievilkusi iekšā no āra kāpnēm, un atteicās piecelties. Kristīnas vēderā ieplaiksnījās bailes: jaunajai meitenei taču jāsaprot, ka viņa ir par lielu, lai sēdētu uz grīdas. Bez tam viņai nevajadzētu spļaut ārā neglītus vārdus kā tādam mazulim, viņai vajadzētu piecelties, apsēsties pie virtuves galda, dzert savu sulu un ēst savu bulciņu tieši tāpat, kā to dara Margarēta un Kristīna.

"Dezirē bezdirē," atkārtoja Birgita. "Kaku un Pirdienjaunkundze, hercogiene Bezdirē fon Sūdčupa…"

Margarēta ieķiķinājās, bet Kristinas skatiens uzspurdza augšup pie tantes Ellenas. Bija vēl ļaunāk, nekā viņa bija gaidījusi: tantes Ellenas seja izskatījās pilnigi balta, redzokļi lieli un melni. Grumbiņas ap acīm, kuras citādi nemaz nebija redzamas, likās kļuvušas dziļākas, it kā tantei Ellenai ap katru aci būtu uzzīmēts melns zirnekļa tīkls. Viņa sēdēja pilnīgi nekustīga un skatījās uz Birgitu. Kristīna zināja, ka jaunajai meitenei jājūt Ellenas skatiens, citādi nevar būt, tomēr meitene aizvien vēl bija nodūrusi acis, viņa sēdēja, kur sēdējusi, izpletuši kājas pār pusi virtuves grīdas. Viņas zeķei celī bija caurums, un viņa bija izaugusi no savas pelēkzilās adītās jakas, tāpēc visu laiku raustīja piedurknes, it kā vēlēdamās tās padarīt garākas.

Bērnu aprūpes tante paskatījās uz Ellenu, tad pielika roku sev pie kakla un teica:

"Tagad tu izbeigsi šīs muļķības, Birgita."

"Grāfiene Bezdirē fon Pirdienkaka…"

Atkal Margarēta iesmējās, Birgita pacēla acis no grīdas un veltīja viņai ašu skatienu, mazs smaids uz mirkli ietrīsējās viņas lūpu kaktiņos. Bērnu aprūpes tante piecēlās un apņēmīgi nostājās viņai priekšā.

"Tagad tu celsies augšā, Birgita. Un nāksi un apsēdīsies pie galda un izdzersi savu sulu tieši tāpat kā pārējās meitenes!"

Bet Birgita atkal nodūra galvu un skatījās grīdā.

"Es nedzeru dzeltenu sulu."

Bērnu aprūpes tante paspēra soli atpakaļ, viņas rokas ļengani nošļuka gar sāniem, šķita, ka viņa vairs nezina, ko darīt.

"Kāpēc tad ne?"

"Jo dzeltena sula garšo pēc čurām!"

Viss tālākais notika vienā sekundē. Tante Ellena, kura līdz šim bija sēdējusi nekustīgi, piecēlās, paspēra divus noteiktus soļus pie Birgitas un uzvilka viņu kājās. Birgitai kājas bija pavisam šļauganas,

viņa karājās kā lupatu lelle tantes Ellenas rokās.

"Lai tev būtu skaidrs," teica tante Ellena ļoti zemā balsī. "Tie vārdi, ko tu nupat te penterēji, man ļoti nepatīk. Un šajā mājā noteicēja esmu es. Ņem to vērā."

Viņa pacēla Birgitu un nolika uz tukšā krēsla galda galā, tad ar strauju kustību pievilka glāzi, kura jau sen gaidīja Birgitu, un piepildīja to ar dzeltenu sulu.

"Dzer!" viņa teica, sakrustojusi rokas uz krūtīm.

Margarēta skaļi iesmējās, likās, viņa, kā parasti, neko nebija sapratusi.

"Tā taču ir apelsinu sula! Tante Ellena pati to sagatavoja no apelsīnu mizām. Mēs tās krājām visu rudeni…"

Kristīna neteica neko, bet pavērsa pelēkās acis pret Birgitu, vienlaikus pacēla glāzi un ar dažiem gariem malkiem to iztukšoja. Bet Birgita šo kustību neatkārtoja, viņa sēdēja mēma un nekustiga, blenzdama uz dzelteno šķidrumu.

Tante Ellena noliecās pie viņas un tagad runāja ļoti zemā un ļoti skaidrā balsī.

"Dzer," viņa teica. "Beidz muļķoties un dzer…"

Aizmugurē tikšķēja virtuves pulkstenis, tā sarkanais sekunžu rādītājs rāvieniem virzījās pa ciparnīcu. Tajā pašā mirklī, kad tas sasniedza divpadsmit, Birgita pastiepa roku un satvēra glāzi, un, kad tas sasniedza seši, viņa gāzi bija iztukšojusi.

Bija sācies jauns laiks.

Hubertsons samirkšķina acis un purina galvu kā samiegojies lācis, kad Kristīna un Helēna ved viņu uz paša izmeklēšanas galdu pie sienas.

"Tagad tev britiņu jāatpūšas," saka Kristīna. "Pēc piecpadsmit minūtēm mēs izdarīsim jaunu analīzi un tad redzēsim, vai tevi vajadzēs sūtīt uz Mūtalu…"

Viņš kaut ko murmina, paiet pāris sekunžu, līdz Kristīna saprot, ko viņš saka. Invalīdu slimnīca. Nūja, no turienes taču bija zvanījuši… Viņa pagriežas pret Helēnu, kura pašlaik klāj Hubertsonam virsū dzeltenu vafeļu segu un ar pārspīlētu maigumu nogludina to viņam ap pleciem.

"Kurš tad zvanīja no turienes?"

"Čerstina Pirmā."

"Labi, tad es viņai piezvanīšu."

Viņa zvana pa Hubertsona telefonu un, kamēr skan signāli, bungo ar skaisti novīlētajiem nagiem pa rakstāmgalda paliktni. Paiet labs laiciņš, līdz Čerstina Pirmā atbild, un, kad beidzot tas notiek, viņas balss ir skaidra kā stikls. Kristīna gandrīz vai spēj sadzirdēt, kā tā šķind, lai gan Čerstinas Pirmās atbildē nemana ne mazākā sasprindzinājuma.

"Nūja, mēs zvanījām vienīgi tāpēc, ka Hubertsons vienmēr licis to darīt, ja šai pacientei sākas lēkme," viņa saka. "Šoreiz bija veselas divas un viena no tām neparasti gara. Vispirms septiņas minūtes, tad pusstundas pārtraukums un pēc tam atkal jauna gandrīz četrdesmit piecas minūtes…"

Kristīna iekož lūpā. Četrdesmit piecu minūšu lēkme ir tieši tā robeža, kad sākas status epilepticus lēkme, kas nekad nebeidzas.

"Vai lēkme beigusies?"

"Mmm. Es ievadīju viņai četras dozas stesolīda, katru pa 10 miligramiem."

Kirstīna ievelk elpu. Kā viņa uzdrīkstas? Tāda doza varētu nobeigt pat zirgu.

"Cik šis pacients sver?"

"Apmēram četrdesmit kilogramu…"

Kristīna savelk plaukstu, it kā viņai būtu krampji. Šī sieviete taču ir traka!

"Vai te ir runa par vīrieti vai sievieti?"

"Par sievieti. Viņa ir Hubertsona favorīte, tu jau zini."

Nē, viņa to nezina.

"Vai tad Hubertsons noteicis tik lielu dozu?"

Čerstina Pirmā izdveš mazu nepacietīgu nopūtu.

"Nē, parastos gadījumos dakteris atnāk šurp pats un pieliek viņu pie sistēmas, ja lēkme ir tik gara, bet šodien es nevarēju viņu sameklēt… Bet tev nav ko uztraukties, viņa ir sīksts tips. Viņa nevar ne kustēties, ne runāt, viņai ir cerebrāli bojājumi, epilepsija un spazmas, bet mirt nost viņa nemirst. Viņai ir vairāk nekā četrdesmit pieci gadi, un visu mūžu viņa ir pavadījusi slimnīcā, bet, kā jau teicu, viņa galus neatdod."

Kristīnai paliek sausa mute.

"Es atnākšu."

Čerstina Pirmā nopūšas.

"Nav nekādas vajadzības, viņai lēkmes ir katru dienu, dažreiz pat vairākas reizes dienā. Mēs tikai piezvanām Hubertsonam, un tad viņa vairākas stundas guļ. Starp citu, gulēt viņai ļoti patīk, tā ka viņa nesūdzas."

Kristīna nokremšļojas.

"Es tomēr atnākšu."

Viņa gandrīz vai dzird, kā Čerstina Pirmā parausta plecus.

"Nu, ja jau tev pieņemšanas laikā nav nekā cita ko darīt, tad lūdzu."

Šoreiz viņa ir sakodusi zobus un sagatavojusies šokam, tomēr viņai jātver pēc elpas, kad ierauga Čerstinu Pirmo. Viņa izskatās kā šampūnu reklāma, šķiet, ka viņas garajos, gaišajos matos zvīguļotu tūkstošiem mazu zvaigznīšu, kad viņa ved kādu pacienti pa gaiteni.

Viņas bikšu kostīms ir mirdzoši balts, īsās zeķītes liekas pavisam gaisīgas un mīkstas, baltās sandales izskatās kā tikko izņemtas no kurpju kastes. Bet visa šī perfekcija nebūt nav glaimojoša sievietei, kas iet viņai blakus. Tā ir Marija, Kristīnas paciente. Viņas mati nemirdz, tie plāni un bez spīduma klājas pār galvu, viņa tērpusies pagalam noplukušā treniņtērpā un šļūkā uz priekšu tupelēs ar nomītu kapi. Marijai ir Dauna sindroms, smaga epilepsija un tāds smaids, kas izskatās kā lūgums pēc žēlastības.

"Sveika, Marija," saka Kristīna, lai gan iekšienē dreb aiz nepacietības. Viņa zina, ka Marija var bēdāties nedēļām ilgi, ja ar viņu nesasveicināsies. "Kā tu šodien jūties?"

"Ne visai labi," atbild Marija un papurina galvu. "Vispār jau diezgan slikti…"

Kristīna apstājas: Marija nekad nemēdz žēloties, viņa tikai smaida un apgalvo, ka viss ir ļoti, ļoti labi, līdz pati zaudē samaņu.

"Kas tad noticis?"

"Es nevaru būt kopā ar eņģeļiem," saka Marija, nokārusi galvu.

"Nu, nu," saka Čerstina Pirmā un paplikšķina viņai pa roku. "Tu taču zini, ka tas ir uz īsu brīdi…"

Kristīna zina, ka Marijas istaba ir svētnīca. Ja pārējā slimnīca ir viesistaba, tad Marijas istaba ir templis. Viņa to ir izgreznojusi ar eņģeļiem: drukni porcelāna ķerubi drūzmējas pie loga rāmja, paštaisīti serafimi šūpojas diedziņos pie griestiem, mirdzoši grāmatzīmju eņģeļi un spilgti nedēļas laikrakstu eņģeļi pārklāj sienas no grīdas līdz griestiem. Marija tos līmē tieši uz sienas, un dažreiz viņa lieto Karlsona līmi. Invalidu slimnīcas priekšniecei, kura ir praktiska sieviete bez jebkādiem sapņiem par paradīzi, skatienā parādās tādas kā bailes, kad tiek pieminēta Marijas istaba. Runā, ka viņai uzmācoties ļauni murgi, iedomājoties vien, kas notiktu, ja komūnas ierēdņi uzzinātu, kā tur izskatās.

Tomēr viņa nekad nav mēģinājusi Marijai atņemt eņģeļus. Viņa zina, ka šī eņģeļu istaba ir vienīgais, kas dod Marijai gribu dzīvot. Atmostoties no mūžīgajām lēkmēm, viņa vienmēr paraugās apkārt ar nemierīgu skatienu, bet, redzēdama, ka joprojām atrodas starp saviem eņģeļiem, tūlit arī nomierinās.

"Kāpēc Marija nevar dzīvot savā istabā?" jautā Kristīna, gan nevēršot skatienu uz Čerstinu Pirmo, kaut kādas kņudošas bailes liek viņai skatīties uz Mariju.

"Diemžēl. Mums nav izvēles," saka Čerstina Pirmā. "Folkem vajadzīga atsevišķa istaba, un viņu taču mēs nevaram noguldīt starp šiem eņģeļiem, tāpēc bijām spiesti pārvietot Hubertsona mazo favorīti. Un, tā kā viņa pašlaik guļ un viņu nevar modināt, tad mums šķita, ka Marijai labāk dažas stundas uzturēties dzīvojamajā istabā…"

Marija mēģina lūdzoši uzsmaidīt Kristīnai, bet tas lāgā negrib

izdoties, jo viņas mutes kaktiņi laižas uz leju. Tādēļ šķiet, ka viņa tūlīt sāks raudāt. Kristīna atglauž matu cirtu no pieres un atkal jūt, ka viņu pārņem kaut kas izļurcis un plūstošs. Šī nu gan ir diena! Un pulkstenis vēl nav pat divpadsmit…

"Vai tad to nevar izkārtot kaut kā citādi?" viņa izmisusi jautā.

"Nē," atbild Čerstina Pirmā. "Tas nav iespējams. Starp citu, šodien mums ir bilžu bingo, un tas taču būs jautri."

Kaut kas pieskaras Kristlnas pakausim, kad viņa sper pirmo soli Marijas istabā. Viņa instinktīvi paceļ roku, lai atvairītu kādu uzbrūkošu putnu, un vienā elpas vilcienā atceras beigto kaiju uz sava dārza celiņa. Tomēr tie nemaz nav putna spārni, kas noglauž viņas matus, bet gan eņģeļu mīkstās dzīparu kājas. Marijas pēdējais veidojums karājas diegā no griestiem tieši pie pašām durvīm pusmetru garš eņģelis ar staniola galvu un zeltainas līmlentes cirtām, ievīstīts vecā dvielī ar uzrakstu LANDSTINGA ĪPAŠUMS. To pašu tekstu var samanīt zem retajām spalvām uz papes spārniem. Šķiet, ka Marijas kartona un krāsaino meteņa spalvu krājumi iet mazumā, tātad viņai bija izdevies izdīkt sev visu tā laika materiālu, kad slimnīcu vēl nebija pārņēmusi komūna.

Eņģeļu attēlu simti uz sienām iesūc visu gaismu un padara telpu tumšāku, nekā tai vajadzētu būt. Ārpus šīs istabas pie citiem cilvēkiem ir priekšpusdiena, bet te pie Marijas un eņģeļiem valda mūžīga krēsla. Un istaba izskatās visai dīvaina. Galds, kas parasti stāv gaismā pie loga, ir nogrūsts malā; šķēres, spalvas, līmlentes rullīši un sagriezti nedēļas laikraksti ir sabīdīti nelielā kaudzītē pašā vidū.

Otrās pacientes gulta stāv pie sienas blakus logam. Viņas mantas izskatās nabadzīgas un svešādas starp Marijas pārmērībām: gultas kājgalī atrodas mape un dažas grāmatas, bet galvgalī dators uz tērauda statīva. No datora karājas dzeltena caurulīte ar iemuti, un Kristīna uzreiz atceras, ka dzirdējusi par šo pacienti, nūja, tieši tā ka uz šejieni atvesta sieviete, kas sarunājas ar datora palīdzību. Bet šobrīd uz ekrāna nav nekāda teksta: paciente atrodas ārpus visiem vārdiem un tāpat arī viņas dators. Bet viņas ekrānsaudzētājs labi iederas Marijas istabā. Tur redzams melns izplatījums ar zvaigžņu tūkstošiem, un, paskatoties uz ekrānu, Kristīna jūt it kā vieglu reiboni, un vienu mirkli šķiet, ka viņa pati ar gaismas ātrumu traucas cauri Visumam. Viņa samirkšķina acis un nolaiž skatienu uz žurnālu. Dezirē Juhansone, 491231-4082, cerebrālā parēze, spazmas, stipra epilepsija kopš dzimšanas.

Viņa izskatās kā putnēns, kails mazs putnēns bez spalvām. Viņa ir tik viegliņa, ka, liekas, neatstāj uz matrača nekādu nospiedumu, un tik vāja, ka zem ādas redzams katrs kauliņš un katra dzīsla. Vienas rokas pirksti saliekti un izskatās kā zvēra nagi. Viņa guļ dīvainā stāvoklī: uz muguras, kājas savilktas uz augšu un sakrustotas kā embrijam. Sejai ir

sirds forma, zods ass un smails. Āda uz plakstiem tik plāna, ka var sazīmēt asinsvadus kā zilu deltu.

Ak, tad tā ir Hubertsona favorīte…

Kristīnas rokas mazliet dreb, kad viņa pieliek stetoskopu un noliecas pie pacientes. Viņa vēlreiz iemet ašu skatienu žurnālā: nūja, šai sievietei tātad lēkmes ir katru dienu un acīmredzot pēdējos gados tās palielinājušas viņas smadzeņu bojājumus. Bet pašlaik šķiet, ka viņa mierīgi atpūšas: sirds pukst tikpat droši un ritmiski kā pulkstenis tantes Ellenas dzīvojamajā istabā, elpošana ir vienmērīga, bez blakusskaņām. Viņa iebāž stetoskopu kabatā un pārbauda roku un kāju tonusu. Šķiet, ka arī te viss ir, kā nākas: viņa nejūt ne vismazākās krampju pazīmes. Beidzot viņa ļoti uzmanīgi paver pacientes muti un ar mazo lampiņu apgaismo smaganas. Nē. Liekas, viņa nav iekodusi ne mēlē, ne vaigos. Viss šķiet kārtībā, protams, tādā kārtībā, kāda var būt cilvēkam šādā stāvokli. Kristlna izslēdz lampiņu un vēro gulošo pacienti. Tāda maza nabadzīte…

Sieviete gultā saraujas un paver plakstus, īsu mirkli Kristlna ieskatās tieši viņas dzidri zilajās acīs, tad tie atkal lēnām aizveras. Kristīna sper soli atpakaļ, viņas sirds dauzās. Bet tūlīt pat tas beidzas. Pēc dažiem elpas vilcieniem jau liekas, ka paciente atkal guļ mierīgi, un Kristīnas sirds no jauna sāk normāli pukstēt, lai arī neliels stress palicis.

Viņa savelk sievietei gultā svītroto virspalagu uz augšu un sakārto ap tās augumu, bet šī kustība nogāž uz grīdas vienu grāmatu no kaudzītes kājgalī. Kristīna pieliecas, lai to paceltu. Grāmatas virsraksts liek viņai savilkt uz augšu uzacis: Einšteina sapņi. Viņa apskata arī pārējās grāmatas, kas atrodas gultā. Mareja Gella-Manna Kvarks un jaguārs. Reja Bredberija Saules zeltainais ābols. Karlo Ginzburga Benandantes labie raganu meistari. Brūra Gadēliusa Raganas un raganu procesi. Plus Stīvena Hokinga grāmatas Kosmoss īsa vēsture galīgi nolasīts eksemplārs.

Kristīna parausta plecus. Šī jaunā fizika ir Margarētas lauciņš, Kristlna pati nekad nav īsti spējusi tajā iedziļināties. Viņai tikai sāk sāpēt galva, kad Margarēta metas iztirzāt tekstus par matēriju un antimatēriju, par Big Bang [5] un universa ekspansiju, kvarkiem un stīgām, un tamlīdzīgām lietām. Tas viss viņas acīs līdzinās narkotikām, un kaut ko tādu Kristīna nevar ciest.

Viņa saliek grāmatas uz naktsgaldiņa glītā kaudzītē. Ir mazliet aizkustinoši, cik ļoti Stīvena Hokinga grāmata ir nolasīta. Tada sieviete kā šī viņu droši vien piepulcē dieviem. Jautājums ir tikai tāds, ko viņa visvairāk apskauž šajā cilvēkā. Viņa smadzenes vai viņa slavu? Vai ari vienīgi viņa mīlas dēkas?

Pēc brīža, iedama pāri stāvvietai, Kristīna apjauš, ka pēkšņi jūtas daudz labāk. Vēsais gaiss viņu uzmundrina, un viņas papēži moži

klaudz uz mitrā, spožā asfalta. Pilnīgi neapzināti viņa aizliek roku aiz galvas un mazliet paceļ uz augšu matus, lai svaigais vējš no Veterna ezera noglāstītu skaustu. Viņa apspiež pēkšņu iedomu izplest rokas un griezties apkārt, jo terapeite, kas ir pie pilna prāta, gan nevarētu auto stāvvietā gavilēt tikai par to, ka atklājusi augstas un dzidri zilas debesis, baltu, spožu sauli un zālienā plaukstošu kastaņu, kuras pumpuri pulsē skurbā dzīvīgumā. Tieši šis jaunais gaiss padara viņu tik priecīgu. Rīt ir pavasara saulstāvji.

Mājās pie tantes Ellenas gadalaiku maiņas apņēma daudzi paradumi un rituāli. Valpurģos no bēniņiem tika nonestas vasaras drēbes, piecpadsmitajā septembrī tās atkal tika tur uznestas, neņemot vērā ne temperatūru, ne laika apstākļus. Ja meitenes žēlojās, ka ir par karstu vai par aukstu, tante Ellena atbildēja ar savu mūžīgo parunu: pavasarī ir jāsvīst, bet rudeni jāsalst!

Kristīna viegli pasmaida. Dažbrīd tante Ellena bija mazliet jocīga ar saviem veco laiku paradumiem. Viņa, piemēram, nešaubīgi ticēja, ka skolā visām meitenēm arī piecdesmitajos gados vēl ir priekšauti tāpat kā divdesmitajos. Tādēļ Kristīna bija ietērpta rūtotā kokvilnas kleitā un izšūtā priekšautā, kad ieradās skolā pirmajā klasē. No otras puses, tante Ellena arī nevilcinājās piemēroties. Ejot ar Kristīņu pie rokas, viņa vēroja pārējās mazās meitenes un, redzēdama to apģērbu, vienkārši noliecās pie Kristīnas, atraisīja viņai priekšautu un iebāza somā. Patiesībā jau žēl. Priekšauts bija skaists, ar krustdūrienos izšūtu Kristīnas monogrammu uz krūtīm un šauru joslu ar putniem gar apakšējo malu. Tagad tas, salocīts plastikāta maisiņā, bija ielikts skapī Kristīnas Postindustriālajā Paradīzē kopā ar citiem rokdarbiem, ko viņai bija laimējies iegūt izsolē pēc tantes Ellenas nāves. Kad viņa kādreiz atver kādu no šiem rūpīgi aizlīmētajiem maisiņiem, viņai liekas, ka jūt tantes Ellenas smaržu: stipras ziepes un Christel firmas talka pūderi. Bet smarža ar katru reizi kļūst vājāka, tādēļ viņa reti tos atver.

Bet viņai patīk par šiem rokdarbiem domāt. Zināt, ka tie atrodas pie viņas. Ka tie ir viņas. Tikai viņas.

Kristīna bija tā, kurai vajadzēja visvairāk pierauties sānis, kad Birgita ievācās tukšajā istabā. Margarēta vienmēr visu bija darījusi gultā tur viņa lasīja un zīmēja, tur viņa spēlējās ar lellēm un gatavoja stundas -, bet Kristīna gultu izmantoja tikai gulēšanai. Zīmējot un gatavojot stundas, viņa sēdēja pie galda, kas atradās pie loga. Bet tagad tur vairs galdam nebija vietas, tur vajadzēja stāvēt jaunajai gultai. Tante Ellena aizvāca galdu un nolika to priekšnamā. Bet tur nevarēja mācīties, jo bija pārāk tumšs. Un tagad nevarēja arī sēdēt pie ēdamistabas galda. Jau trešajā dienā Birgitai izdevās tur saplēst kādu porcelāna figūriņu, un kopš tā brīža ēdamistaba visām trim meitenēm bija aizliegtā josla. Atlika vienīgi virtuves galds. Bet arī tur vairs

nebija tā kā agrāk: kad Margarēta un Birgita arī sēdēja pie virtuves galda, nebija iespējams koncentrēties. Viņas nemitīgi pļāpāja, ķiķināja un čukstēja viena otrai dažādus noslēpumus.

Pēc Birgitas ierašanās mājā vairs nebija īsta miera. Viņa bija kā elektrizēta: ap viņu sprakšķēja strāva, un tas, kas pienāca pārāk tuvu, riskēja saņemt triecienu. Kad zvanīja telefons, viņa paķēra klausuli un kliedza hallo, pirms tante Ellena bija paspējusi apgriezties, un, kad zvanīja pie durvīm, viņa metās lejā pa akmens kāpnēm kā tāda fūrija. Viņa nekad negribēja mierīgi sēdēt un lasīt kā Margarēta vai strādāt rokdarbus kā tante Ellena un Kristina. Viņas rotaļas bija mutuļojošas un trokšņainas, un, ja viņa nespēlējās, tad uzsāka ķīviņu. Viņa pat nevairījās nostāties pret tantes Ellenas noteikumiem: kādu dienu viņa atvēra melnos kaltos vārtiņus un devās projām pa ceļu, ļodzīgi braucot ar tantes Ellenas divriteni, kādu citu dienu viņa aizbēga no mājas un bija projām vairākas stundas, lidz tante Ellena Birgitu atrada viņas vecajā iela pilsētas vidusdaļā, kādu citu reizi viņa nozaga piecas vienkronas monētas no saimniecības kases. Un, kad tante Ellena paskaidroja, ka Birgitai šīs zagšanas deļ par sodu būs jāsēž tukšajā istabā veselas divas dienas, viņa izbāza mēli un kliedza:

"Riebīgā vecene! Tu man neesi nekāda mamma! Tu man nepavēlēsi!"

Tajā brīdī Kristīna ar rokām aizspieda ausis un samiedza acis. Bet tante Ellena to uzreiz neievēroja, viņa bija pilnībā aizņemta, grūžot tukšajā istabā Birgitu, kas auroja un pretojās, un pēc tam slēdzot ciet durvis. Kad Ellena atgriezās virtuvē, viņai padegune bija galīgi sarkana no asinīm. Pa ceļam uz izlietni viņa uzmeta ašu skatienu Kristīnai, kura vēl arvien sēdēja pie virtuves galda kā piesalusi, un nošņācās:

"Ko tu tā sēdi? Nav jau tik traki!"

Bet, kad Kristīna pēc brīža uz ceļiem tupēja pie tualetes poda un vēma, tante Ellena atkal bija tāda pati kā vienmēr. Viņa ar vienu roku turēja Kristinas pieri un ar otru glaudīja viņai muguru.

"Gan jau atkal viss būs labi," viņa čukstēja. "Drīz viss būs labi…"

Bet šoreiz tantei Ellenai nebija taisnība. Itin nekas vairs nebija tik labi kā agrāk. Pirmajā pavasari Birgita nogurdināja visas katru savā veidā. Ar Margarētu piekabē Birgita arās cauri mājai un dārzam, apgūdama kvadrātmetru pēc kvadrātmetra. Margarēta brīžiem smējās, brīžiem viņai noreiba galva, caurām dienām viņa šūpojās starp bailēm un sajūsmu. Nekas vairs nebija tas, kas bijis agrāk; tagad vējš bija raganas mājvieta, pagrabs spoku pilsēta un dārzs bīstami džungļi. Kad pienāca laiks likties gulēt, Margarēta sāka raudāt kā mazulis. Tante Ellena nedrīkstēja izslēgt gaismu. Un nevarēja arī atstāt meitenes vienas pašas tukšajā istabā, viņai bija jāsēž uz Margarētas gultas malas un jātur meitenes roka, līdz mazā iemiga.

Tantei Ellenai visu dienu tecēja asinis pa degunu. Kad meitenes pēcpusdienā pārradās no skolas, viņas arvien biežāk atrada tanti Ellenu dzīvojamajā istabā. Tur viņa ar tumšsarkanu vates kumšķi katrā nāsī sēdēja lielajā klubkrēslā aizvērtām acīm un vaļēju muti. Knipelēšanas spilventiņš nelietots gulēja uz ēdamistabas galda, un kādu dienu viņa pasniedza vakariņās tik nīstamu modes untumu kā kartupeļu biezputru no pulvera. Un tomēr viņa tajā nedēļā nepaspēja tikt galā ar audumu malu zigzagveida apstrādāšanu. Pirms tam, kad no rīta bija gaidāms fabrikas auto, viņa sēdēja pie tās līdz pat diviem naktī.

Tomēr visļaunākais bija tas, ka tante Ellena vairs neskatījās uz Kristīņu tāpat kā agrāk. Viņa, protams, smaidīja un pateicās tieši tāpat kā iepriekš, kad Kristīna piedalījās trauku mazgāšanā, viņa arī atprasīja meitenei uzdoto, kā to bija darījusi visu laiku, un palīdzēja, kad vajadzēja saskaitīt rūtiņas izšuvumā ar krustdūrieniem, tomēr šķita, ka Kristīna kļuvusi neredzama, tiklīdz viņa spēra kaut soli ārpus tantes Ellenas redzeslauka. Tante Ellena vairs nesekoja viņai ar skatienu. Bet, ja viņa būtu sekojusi, tad tur gan būtu bijis šis tas, ko redzēt. Piemēram, tas, ka Kristīnas mugura bija iztaisnojusies. Jo tagad Kristīna bija meitene, kurai nepārtraukti vajadzēja par sevi pastāvēt.

Viņa nevarēja saprast, kāpēc Birgita tieši viņu bija izvēlējusies par savu ienaidnieci. Bet tā nu tas bija. Jau pirmajā nedēļā Birgitas acis, uzlūkojot Kristīņu, kļuva šauras. Nedēļu vēlāk Kristīna atrada savu lelli bez rokām un kājām, vēl pēc nedēļas bija izplēsta lapa grāmatā, ko viņa bija paņēmusi no bibliotēkas. Drīz vien viņa iegaumēja, ka sevišķi jāuzmanās, rotaļājoties dārzā. Pēkšņi viņa varēja dabūt grūdienu mugurā, nokrist uz deguna un iemantot caurumu gan zeķē, gan celī. Visļaunāk bija tad, ja saplīsusi bija tikai zeķe, tad tante Ellena sadusmojās un lasīja niknus spredikus par to, ka zeķes kokos neaugot. Kristīna nekad neuzdrošinājās stāstīt par grūdieniem, jo šādos brīžos kaut kur viņas redzeslauka malā vienmēr uzturējās Birgita un viņas acis bija šaurākas kā jebkad citkārt. Bez tam tantei Ellenai bija savi principi, un viens no tiem viņai nepatika bērni, kas apsūdz otru. Caurums zeķē gandrīz vienmēr bija atkarīgs no tā, kura bērna kāja tajā atradās. Bija labāk, ja ievainots tika arī celis, tad iztika bez pārmetumiem un cietušais dabūja gan plāksteri, gan smalkmaizīti un dažus mierinājuma vārdus.

Tomēr kļuva mazliet vieglāk, kad Birgita bija iekarojusi ķirškoku. Tas bija audzis tantes Ellenas dārza vidū visus šos gadus, vilinādams ar solījumiem par to, kas gaidīja drosminieku, kurš uzdrošinātos uzkāpt līdz visaugstākajiem zariem. Kristīna un Margarēta bieži bija padevušās kārdinājumam, bet neviena no viņām nekad nebija saņēmušas pietiekamu dūšu, lai uzkāptu augstāk par zemākajiem

zariem. Bet Birgita uzdrīkstējās. Stenēdama un pukstēdama viņa vilka savu smagnējo ķermeni augšup no zara uz zaru, arvien augstāk un augstāk, nebēdādama par garajām, sarkanajām svītrām, ko koka miza ievilka viņas cisku iekšpusē. Margarēta ari mēģināja uzrāpties augstāk, bet tika vienīgi līdz koka vidum, kur apsēdās, apķērusi rokām stumbru. Kristīna pati netika augstāk kā parasti. Viņa apsēdās uz viena no zemākajiem zariem un tur arī palika, bet gandrīz izgrieza kaklu, lai paskatītos augšup uz Birgitu un Margarētu.

"Uzmanieties!" viņa sauca.

Bet Birgita neuzmanījās: viņa iesmējās savus aizsmakušos smieklus, ar abām rokām satvēra kādu zaru sev virs galvas un uzrausās stāvus. Kristīna aizvēra acis. Viņa nezināja, vai cer vai arī baidās, ka Birgita tur nenoturēsies. Nūja, viņa cerēja. Bet, kad viņa acis atkal atvēra, Birgita vēl vienmēr sēdēja uz sava zara. Viņa nebija nokritusi.

Ia kā Birgitai bija tāda drosme kāpt kokos, tad beigu beigās tante Ellena viņu pieņēma. Pirmo mēnešu laikā tante Ellena nekad nebija pasmējusies par Birgitas teikto vai darīto, tieši otrādi viņas balss kļuva asa un pavēloša, tiklīdz Birgita nonāca redzeslokā. Bet tajā jūnija vakarā, kad viņa iznāca dārzā un ieraudzīja savas trīs meitenes kā augļus ķiršokā, viņas seja izplūda platā smaidā.

"Ak kungs," viņa iesaucās, skatīdamās pāri briļļu ietvariem. "Nav slikti kāpts, Birgita!"

Viņai rokā bija paplāte, bet tagad viņa to nolika zālienā tik strauji, ka sulas glāzes nošķindēja cita pret citu, un sacīja:

"Palieciet tur vēl brītiņu, es paņemšu fotoaparātu."

Viņai izdevās attēlā iedabūt gan koku, gan visas trīs meitenes. Kartīte bija ļoti izdevusies, tik skaista, ka tante Ellena lika to palielināt un ar roku izkrāsot. Bet fotogrāfs krāsojot pārskatījās: Birgita dabūja rozā kleitu un Kristīna zaļu, lai gan patiesībā bija otrādi. Birgita bija ļoti apmierināta ar šo samainīšanu: no tā brīža, kad ierāmētā fotogrāfija tika novietota uz tantes Ellenas veļas skapja, viņa uzskatīja, ka rozā krāsa pieder viņai.

"Kopš šī brīža viss, kas ir rozā, pieder man," viņa pasludināja, kad tovakar meitenes jau bija apgūlušās tukšajā istabā.

"Un viss, kas ir dzeltens, pieder man," teica Margarēta. "Jo uz kartītes man ir dzeltena kleita."

Kristīna grozījās gultā un pagriezās pret sienu. No abu meiteņu elpas vilcieniem viņa varēja dzirdēt, ka tās gaida, lai arī Kristīna kaut ko bilstu. Vairākas minūtes valdīja klusums, līdz Margarēta vairs ilgāk nespēja izturēt sasprindzinājumu.

"Un tev, Kristīna?" viņa čukstēja. "Zaļš vai zils? Vai sarkans?"

Kristīna neatbildēja. Rozā bija vienīgā krāsa, kas viņai jebkad patikusi.

helēna stāv ambulances durvīs un gaida Kristīņu.

"Vienam no Hubertsona pacientiem esmu nozīmējusi citu laiku," viņa saka. "Bet tas otrs tev jāpaņem. Un tu esi pusstundu aizkavējusies pati ar savējiem…"

"Cik pacienti Hubertsonam paredzēti šopēcpusdien?"

"Seši. Bet mēs mēģinām tos apzvanīt un pierakstīt uz citu laiku."

Kristīna ieslīd pārģērbšanās telpā un sāk vilkt nost ziemas zābakus.

"Un kā viņam pašam?"

"Es tikko noņēmu analīzi. Cukurs sāk iet uz augšu. Pašlaik viņš aizmidzis."

"Okei. Tad bridi nogaidīsim."

"Un zvanīja tava māsa."

Kristīna ievelk elpu.

"Mana māsa?"

"Nūja. Pirms aizbraukšanas viņa gribēja atvadīties, bet, kad es paskaidroju, kā tev šodien iet, viņa solīja piezvanīt, kad būs Stokholmā."

Kristīna atviegloti uzelpo. Pēdējo stundu laikā viņa bija gandrīz vai aizmirsusi, ka šorīt atstājusi Margarētu Postindustriālajā Paradīzē.

"Un vēl viņa vēlējās, lai pasveicinām Hubertsonu," saka Helēna un smaida. "Jūs esot viņu pazinušas, kad bijāt mazas."

Kristīna mazliet saviebjas un sakārto balto uzsvārci. Margarēta ir par daudz izpļāpājusies. Kā jau parasti.

"Nūja," viņa saka. "Tā jau bija."

"Iedomājies tikai," bilst Helēna. "Par to man nebija ne jausmas."

Patiesībā Kristīna nemaz nav pārsteigta, ka Margarēta likusi sveicināt Hubertsonu. Viņa droši vien ir paturējusi to gaišā atmiņā. Viņš taču bija Margarētas pirmā mīlestība. Tikko sasniegusi četrpadsmit gadus, viņa vairs netrinās gar tanti Ellenu kā izlutināts kaķēns, toties sāka baudkārē bužināt spalvas, tiklīdz Hubertsons nonāca viņas tuvumā, tātad katru dienu vakariņu laikā. Jau pēc pusgada tantes Ellenas izīrētajā dzīvokli Hubertsons bija atmetis visus mēģinājumus saimniekot pats.

"Vēl viena konservu kārba, un būšu iedzīvojies skorbutā," viņš teica un piedāvāja tantei Ellenai mēnesi diezgan pamatīgu summu par viņas gatavotu ēdienu vienreiz dienā. Un, ja viņa vēl uzņemtos rūpes par Hubertsona veļu un dzīvokļa uzkopšanu, šī summa dubultotos.

Tante Ellena pārdomāja tikai īsu mirkli. Viņai taču laika pietika. Tagad Kristīna un Margarēta gāja ģimnāzijā un pavadīja skolā ilgas stundas, bet Birgita strādāja Luksorā un atradās ārpus mājas vēl ilgāk. Bez tam nauda bija vajadzīga. Pēdējā laikā mājai bija radušās visādas vainas un audumu malu apstrādāšana vairs nebija tik ienesīga kā agrāk. Arī meiteņu uzturēšana kļuva arvien dārgāka. Viņai bija

vajadzīgs kases papildinājums.

No otras puses, Hubertsona piedāvājums prasīja zināmus ieguldījumus. Nevarēja taču prasīt, lai īsts doktors ēstu uz parastas vaskadrānas no Konsuma. Tātad kādu dienu Ellena aizbrauca ar vilcienu uz Linčēpingu iepirkties; Mūtalā jau nebija Violas Grostēnas dizaina vaskadrānu. Bet Viola Grostēna bija nepieciešama, tā domāja ari visas pārējās sievietes Mājamatniecības apvienībā, kur tante Ellena bija čakla, lai ari nedaudz atturīga biedrene. Linčēpingā viņa izmantoja izdevību nopirkt burku lakas virtuves krēsliem un drēbi salvetēm un jauniem virtuves aizkariem. Kā arī piecus gludus priedeskoka salvešu gredzenus.

Ar šīm salvetēm bija tīrais posts. Kādu laiku četrdesmitajos gados pirms viņa kļuva par mājas aprūpes māsu tante Ellena bija mājkalpotāja kādā arhitekta ģimenē, un šis laiks viņai bija šo to iemācījis par salvešu simbolisko vērtību. Arhitekta mājā dzīvoja moderni, tātad Ellenai arī ikdienā bija jāsēž kopā ar viņiem pie galda un, tieši tāpat kā pārējie, arī viņa dabūja tīru lina salveti reizi nedēļā. Starpība starp kungiem un kalpotājiem tika iezīmēta ļoti smalki: ģimenes locekļiem katram bija savs salvetes gredzens, turpretī Ellenas salvete tika salocīta četrstūri un novietota tieši uz šķīvja.

Mājās pie tantes Ellenas salvetes ikdienā nelietoja. Tas, kurš notraipījās, devās uz tualeti un pēc ēšanas nomazgāja šņukuru, citādi bija labi tāpat, kā bija. Ziemassvētkos un vasaras saulgriežos, kā arī radu saietos tante Ellena nopirka plānas papīra salvetes, bet tās bija vairāk izskata pēc. Bet tagad vajadzīgas izmaiņas, jo Hubertsons droši vien bija pieradis gan pie salvetēm, gan salvešu gredzeniem. Un kā nu tas izskatītos, ja viņam vienam būtu jāsēž pie virtuves galda un jāvicina sava salvete?

Kristīna un tante Ellena visu nedējas nogali cīnījās, savezdamas kārtībā virtuvi. Viņas slīpēja un nolakoja virtuves krēslus, apšuva salvetes un piekāra aizkarus. Birgita rauca degunu par viņu pūlēm, tad sacēla zamšādas jakas apkakli un devās savās sestdienas dēkās. Margarēta stāvēja virtuves durvis un gandrīz par visu izteica savu viedokli, bet vispār no viņas nekādas palīdzības nebija. Beidzot tantei Ellenai tas apnika un viņa lika Margarētai aptīt salvešu gredzenus ar dzīparu galiem katru savā krāsā, lai tos varētu atšķirt. Un krāsas varēja izvēlēties Margarēta pati. Protams, Birgitai viņa izvēlējās rozā un sev pašai dzeltenu, Kristīna dabūja baltu un tante Ellena gaiši zilu. Bet ap Hubertsona salvetes gredzenu viņa apvija šauru zīda lentīti vissarkanākajā krāsā, nobeidzot to ar mazu rozeti.

Viņas vaigi kvēloja tikpat sarkani, kad Hubertsons svētdienas vakarā nonāca lejā no sava dzīvokļa, lai tantes Ellenas virtuvē ēstu pirmās vakariņas.

"Tev jāsēž galda galā," droši sacija Margarēta, ar to parādīdama,

ka viņa vairs nav maza meitene, kurai jāknikšē un jāsauc viņš par tēvoci. Hubertsons uzjautrināts viņu vēroja. Viņš jau nebija tāds muļķis, lai nesaprastu, kas Margarētas acu mirdzumam liek sacensties ar tikko nolakotajiem virtuves krēsliem. Bet patiesībā viņu jau nu galīgi neinteresēja tik svaiga jēra gaļa. Viņš gribēja tikai rostbifu ar miltainiem kartupeļiem, zirņiem un burkāniem, skābenu želeju un marinētiem gurķiem. Un pāri visai šai greznībai viņš gribēja uzliet tumšo krējuma mērci, kuras stiprā etiķa, anšovu, lauru lapu un melno piparu smarža jau veselu stundu bija plūdusi iekšā katrā mājas kaktiņā.

Tā viņi visi pieci tur sēdēja ap tantes Ellenas virtuves galdu ar jaunajām salvetēm uz ceļiem un klusēdami ēda. Birgita ar savu balto siena gubas frizūru un melni izkrāsotajām acīm, Margarēta ar zirgasti un pietvīkusi gluži sārta, Kristīna ar jaunajām brillēm, kas bija noslīdējušas uz deguna, Hubertsons ar cirtu uz pieres un satrauktā tante Ellena ar virtuvenes rozēm uz vaigiem. Viņa nomierinājās tikai tad, kad Hubertsons ķērās pie trešās porcijas.

"Atvainojiet," viņš sacīja. "Parasti es tik daudz neēdu. Bet te viss ir tik garšīgs!"

Tad visi sāka smieties. Pat Birgita.

Vispār jau šajos gados Birgita sevišķi daudz nesmējās. Laikam gan viņa aizraudāja projām visu savu bērnišķīgo stūrgalvību, kad nomira viņas mamma, bet, kad sākotnējās neapvaldītās bēdas bija pāri, viņa tik un tā nekļuva līdzīga pārējām meitenēm. Viņa gan vairs nekliedza un nekāvās, bet augšlūpa bija nepārtraukti savilkta galēja nicinājuma izteiksmē.

Kad pavasara semestris septītajā klasē tuvojās nobeigumam, viņa savā apņēmībā pārvērtās par īstu akmens pīlāru. Cauriem vakariem viņa sēdēja pie tantes Ellenas virtuves galda un atkārtoja vienu un to pašu teikumu: kaut velns par stenderi, bet viņa nebūt nedomājot iet astotajā! Tas taču esot brīvprātīgi, tātad viņa varot atturēties, ja vēloties. Turklāt tēvocis Gunnars solījis viņu iekārtot darbā Luksorā, ja viņa gribot. Viņa nosprauslojās, kad tante Ellena mēģināja paskaidrot, ka strādāt fabrikā neesot sevišķi patīkami. Patīkami? Kurš tad, velns parāvis, domā, ka strādāt ir patīkami? Cilvēks taču strādā, lai pelnītu naudu. Un Luksorā pat tādi četrpadsmitgadnieki kā viņa varot labi nopelnīt.

Kristīna jau no paša sākuma brīnījās par to respektu, ko tante Ellena izrādīja pret Birgitas darbu. Tagad svarīgāk bija vakaros sagatavot Birgitai pārtikas kārbu nekā pārbaudīt Kristīnas un Margarētas mājas uzdevumus. Jo, lai gan Kristīna bija trīs mēnešus vecāka un Margarēta tikai vienpadsmit mēnešus jaunāka par Birgitu, tomēr

Birgita tagad šķita pieaugusi, kamēr viņas pašas vēl arvien bija

tikai meitenes.

Tante Ellena neprotestēja pret Birgitas ģērbšanās veidu. Viņa labprāt ķērās pie šujmašīnas, kad Birgita gribēja vēl kādu pāri džinsu vai vēl kādus svārkus. Beidzot vairāki svārki bija tik šauri, ka zem auduma varēja sazīmēt Venēras pauguru. Tieši tā viņa ari gribēja, to varēja redzēt pēc apmierinātā smaida, kad viņa apskatīja sevi priekšnama lielajā spogulī. Viss bija tieši tā, kā vajadzēja: kuplas krūtis, izspiedies dibens un divdomīgs trīsstūris svārku priekšpusē.

Daudz laika viņa veltīja saviem matiem, tos uzkasot un apsmidzinot ar laku, izmēģinot jaunas frizūras un sasukas. Bet, dodoties ārpus mājas, viņa vienmēr izskatījās vienādi: milziga kaudze cukurvates uz galvas, balti nokrāsotas lūpas un melni ierāmētas acis. Ragaru brūte. Pie tam visīstākā, ne jau šada tāda maza zaķpastala, kas tā īsti neuzdrošinās uzņemt apgriezienus. Kristīnai šķita, ka Birgita ir pretīga. Viss viņā likās derdzīgs gan ļumīgā, baltā miesa, gan mūžīgi puspievērtie plaksti. Nemaz jau nerunājot par skābeno smaržu, kas viņu vienmēr apņēma un kas tagad piepildīja tukšo istabu arī tad, kad Birgitas tur nebija. Kaut gan Kristīnai šķita, ka pašlaik vairums cilvēku ir pretīgi. Hubertsonam bija pretīgi pirksti, Stīgām Līdakžoklim bija pretīga mute. Dažbrīd Kristīnai likās, ka pat tante Ellena ir mazliet pretīga. No rītiem, kad viņa gatavoja brokastis, tērpusies tikai naktskreklā un rītakleitā, no viņas ķermeņa nāca viegli skāņa dvaka, kas bija jūtama visā virtuvē. Šī smaka lika Kristīnai mainīt paradumus. Tagad, sēžoties pie brokastgalda, Kristīna bija gan nomazgājusies, gan apģērbusies un sasukājusies, un, kad tantes Ellenas dvaka kļuva par stipru, viņa vienkārši pielika pie deguna savu tikko kā nomazgāto roku un ievilka nāsis zicpju smaržu. Ta kutināja nāsis.

Patiesībā vienīgi Margarēta nebija pretīga. Viņa tāda nekļuva pat tad, kad Birgita mēģināja pārvērst viņu par savu atveidu, jo, lai kā arī Birgita pūlējās ar uzkasīšanas ķemmi vai matu lakas flakonu, ar lūpukrāsu un skropstu tušu, viņai nekad neizdevās Margarētu pārvērst uz ilgāku laiku. Jau pēc pusstundas viņa izskatījās kā pusslīcis jenots: uzkasītie mati saplakuši, lūpukrāsa nolaizīta un tuša izsmērēta melniem lokiem ap acīm. Tante Ellena smējās par viņu un lika iet mazgāties. Nebēdne!

Dažreiz Margarēta drīkstēja doties Birgitai līdzi viņas dēkās. Tādos sestdienas vakaros abas spiedās pie priekšnama spoguļa, kamēr tante Ellena stāvēja virtuves durvīs un pāri briļļu ietvariem viņas vēroja. Pavisam reti viņa ko sacīja, nekad neizteica pamudinājumus un tikpat kā nekad kritiku. Šķita, ka viņa atkāpusies no troņa, ka neuzskata sevi par tiesīgu izteikt savu viedokli par to jauno un nesaprotamo, ko sauc par pusaudžu dzīvi.

Itin nekad nebija pat runas par to, ka arī Kristīna varētu doties līdzi tajā dzīvē. Un Birgita bez vārdiem bija noteikusi, ka tam tā jābūt.

Bet viņas atklātais naidīgums pret Kristīņu tagad bija atdzisis līdz vienaldzībai un nicinājumam. Gluži vienkārši Birgita izslēdza Kristīņu no savas apziņas, nekad viņu neuzrunāja, izņemot brīžus, kad izteica šādus vai tādus nievājošus komentārus, un reti kad atbildēja, ja Kristīna viņai kaut ko sacīja. Turklāt viņa bija izstrādājusi īpašu skatienu, kas bija domāts vienīgi Kristīnai: viņa ātri uzmeta acis un tikpat ātri tās noblisināja. Pelēkā pele! sacīja šis skatiens. Nedomā, ka es tevi redzu!

Bet Kristīna tik un tā zināja, kā Birgitai iet. Margarēta gluži vienkārši nespēja klusēt: katru rītu pusstundu garajā ceļā uz skolu viņa uzticēja Kristīnai visu, ko viņai savukārt bija uzticējusi Birgita. Sākumā viņa stāstīja smiedamās: viņas acis spīdēja, minot tā zēna vārdu, kurš pirmais bija noņēmis Birgitai krūšturi, un tā zēna palamu, kurš vienlaikus bija iebāzis roku ari viņas biksītēs. Bet Margarētas smaids, mēnešiem ejot, kļuva arvien saspringtāks. Tas bija galīgi izdzisis, kad viņa kādu ritu atvēra telefonbūdiņas durvis un parādīja rimi, kas bija uzkricelēta uz sienas. Kristlna pabīdīja brilles taisni un pirmo rindiņu lasīja skaļi: "Ak, ja Birgitas drānās es ieģērbties spētu…"

"Klusu!" iesaucās Margarēta un aizšāva roku mutei priekšā.

Kristlna paskatījās viņā plaši ieplestām acīm: bija taču pilnīgi skaidrs, ka viņa apklustu tajā pašā sekundē, kad ieraudzītu, kas uzrakstīts tālāk. Kā gan Margarēta varēja iedomāties, ka Kristlna ņems mutē tādus nejaukus vārdus?

Ar drebošu roku viņa sāka rakņāties somā pēc penāļa, izzvejoja labāko lodīšu pildspalvu to, kuru citkārt lietoja tikai tīrrakstos, un vilka svītras citu pēc citas pār uzkricelēto uz sienas. Kāds idiots gan bija rakstījis šo rimi, viņam taču bija tik daudz kļūdu!

Margarēta bija sākusi raudāt, viņa atspiedās pret telefonbūdiņas sienu un, izmisīgi gaudodama kā mazs bērns, lēni noslīdēja zemē. Balss drebēja, bet tagad viņa vairs nevarēja rimties un bija spiesta izstāstīt visļaunāko.

"Un skolā runā, ka sestdien viņa gulējusi ar trīs dažādiem zēniem… Bet, kad es jautāju, viņa atbildēja, ka neatceroties, jo esot bijusi pārāk piedzērusies, lai kaut ko varētu pastāstīt. Un viņa vēl smējās!"

Kristīnai kaut kur vēderā plivinājās panika. Viņa spieda pildspalvu stiprāk pie sienas un vilka vēl vienu svītru pāri uzrakstītajam, lai gan zināja, ka tam nav nozīmes. Šos vārdus nekad nevarēs izdzēst. Itin nekad.

Šī atziņa iegrima viņā kā akmens. Viņa vienmēr bija zinājusi, ka reiz kaut kas tāds notiks. Un tagad tas bija piepildījies.

Katastrofa.

Helēna gaitenī gaida, kad Kristīna izlaiž pa durvīm ceturto pacientu.

"Kā Hubertsonam?" Kristīna klusināti jautā.

"Nav tik traki," Helēna atbild tikpat klusu. "Es tikko aizgāju nopirkt viņam dažas sviestmaizes. Paņēmu tev arī vienu… Nāc!"

Kristīna uzmet skatienu žurnālu plauktiņam pie durvīm. Acīmredzot uzgaidāmajā telpā sēž divi pacienti.

"Vai paspēšu?"

"Kā tad. Tev taču jāēd… Nāc vien."

Hubertsons ir apsēdies pie rakstāmgalda, bet krēsls ir pagriezts tā, ka viņš sēž ar muguru pret datoru. Nekad agrāk Kristīna nav ievērojusi viņa ekrānsaudzētāju, bet tagad redz, ka tas attēlo melnu Visumu ar zvaigžņu tūkstošiem. Viņa paceļ uzacis: Hubertsonam taču nav vienalga, kam piešķirt tādu pašu ekrānsaudzētāju, kāds ir viņam pašam. Varbūt Čerstinai Pirmajai bija taisnība, kad viņa to pacienti nosauca par Hubertsona favorīti.

"Es apskatīju Dezirē Juhansoni," viņa uz labu laimi saka. Bet Hubertsons nereaģē; viņš ir pilnībā aizņemts, rakņājoties turzā, ko Helēna viņam pasniegusi. Šķiņķa maize, spriežot pēc visa, ir viņa gaumē, bet, ieraugot minerālūdeni, viņš saviebjas.

"Vai tu labāk nevarēji paņemt vieglo alu," viņš nosaka. Helēna saprotoši smaida, it kā viņš būtu mazs, tiepīgs puišelis.

"Nu, nē, par alu gan tev kādu laiciņu būs jāaizmirst."

"Vai vismaz nevar dabūt kafiju?"

"Tūlīt atnesīšu," saka Helēna un, laimigi smaidīdama, izslīd pa durvīm.

Kristīna iekož sviestmaizē, lai atturētos no grimases. Savas darba dzīves laikā viņa tūkstošiem reižu redzējusi māsiņas luncināmies ap ārstiem un katru reizi izjutusi bezspēcīgas dusmas. Tomēr viņai ir mazāk iemesla niknoties uz Helēnu nekā uz daudzām citām. Helēna nav no tām māsām, kuras atsakās ārstēm sagādāt žurnālus un analīžu rezultātus, bet noskrienas līkas, izdabājot vīriešu dzimtes ārstiem. Tomēr pret Hubertsonu viņa izturas pavisam smieklīgi.

Šķiet, ka Hubertsonam Helēnas vēlēšanās pakalpot liekas pilnīgi pašsaprotama. Viņš izskatās gluži apmierināts, kad, atslējies rakstāmgalda krēslā, iedzer malku minerālūdens.

"Kāda tagad ir sajūta?" jautā Kristīna.

Viņš šķībi pasmaida un noliek pudeli.

"Nav nekādu problēmu. Jūtos kā septiņpadsmitgadnieks."

Kristīna nokremšļojas.

"Kā diezgan nodzinies septiņpadsmitgadnieks tādā gadījumā…"

Viņš nosmīn un maina sarunas tematu.

"Dzirdēju, ka Margarēta zvanījusi un īpaši man nodevusi sveicienu. Cik ilgi viņa te būs?"

Kristīna iedzer malku no savas pudeles, lai uzreiz nebūtu jāatbild. Pēdējo mēnešu laikā viņš ir bijis pilnīgi neizturams tiklīdz rodas

iespēja, viņš novirza sarunu uz Margarētu, Birgitu un tanti Ellenu. To viņš dara ļoti cītīgi un zina, ka tas Kristīnai uzdzen dusmas.

"Viņas te vairs nav," Kristīna īsi atbild. "Viņa pie manis iegriezās caurbraucot. Starp citu, kā jau pirmīt teicu, es šodien biju slimnīcā pie tavas pacientes Dezirē Juhansones. Čerstina Pirmā viņā iestūķējusi četras dozas stesolīda pa 10 miligramiem katru…"

Bet Hubertsons vairs to nedzird, viņš sēž pavisam nekustīgi un lūkojas uz logu. Kristīna seko viņa skatienam: uz skārda palodzes sēž putns. Kaija. Tā intensīvi skatās uz Hubertsonu, tad ar graciozu kustību novieto vienu dzelteno kāju otrai priekšā un noliec balto pakausi. Tad ļoti lēni izpleš spārnus, tie ir pelēkbalti un milzīgi un aizsedz gandrīz visu loga apakšdaļu. Izskatās, it kā kaija paklanītos. Tomēr nē, tas vairāk izskatās pēc reveransa.

"Nu, bet…" bilst Kristīna.

Šķiet, ka viņas balss izspiežas cauri loga stiklam, putns notrīc un paceļas spārnos. Kristīna tomēr slienas kājās un pieiet pie loga, ar skatienu sekodama kaijai, kas riņķo virs stāvvietas.

"Cik dīvaini," viņa saka. "Un vakar… Vai tad kaijas nav gājputni?"

"Visas jau nav," saka Helēna un noliek uz Hubertsona rakstāmgalda kafijas paplāti. "Daļa te pārziemo. Kāpēc tu tā jautā?"

Kristīna paskatās uz Hubertsonu, viņš vairs nav nekustīgs, mazliet pagriezies ar krēslu, viņš sniedzas pēc kafijas tasītes.

"Te sēdēja kāda kaija un dīvaini izturējās. Un vakar mēs dārzā atradām tādu pašu putnu beigtu…"

Hubertsons, celdams tasīti pie lūpām, pēkšņi apraujas. "Ak, tā?"

"Mmm. Liekas, bija lauzusi kaklu. Ēriks domāja, ka tā ietriekusies tieši sienā."

Helēna iesmejas:

"Te droši vien izplatās kāda lipīga kaiju trakumkaite. Mums jāceļ kājās lauku biologi."

Viņa neredz, ka Hubertsona seja satingusi neticīgā vaibstā. Bet Kristīna to ievēro. Dīvainākais ir tas, ka viņš līdzinās tantei Ellenai. Tieši tā izskatījās viņas seja, kad Kristīna pēc vairāku dienu šaubīšanās beidzot pastāstīja, ko zina par Birgitu. Un tieši tikpat pelēka bija Ellenas seja, kad viņa nākamajā dienā gulēja dzīvojamajā istabā uz grīdas un vairs nespēja ne kustēties, ne runāt.

"Meitenes ir nodotas bērnu aprūpes dienestam," Stīgs Līdakžoklis uzrakstīja uz lapiņas un piesprauda to pie Hubertsona durvīm.

Visas trīs bālas un mēmas stāvēja tantes Ellenas priekšnamā. Virtuvē uz plīts vēl arvien atradās kāpostu tīteņi, smaržodami pa visu māju, galds bija uzklāts un sagatavots vakariņām, bet nevienam nebija ienācis prātā to novākt un ielikt tīteņus ledusskapī.

"Vai esat paņēmušas visu, kas vajadzīgs?" Stīgs pavēlnieciski jautāja. "Zobu birstes? Naktskreklus? Skolas grāmatas?"

Neviena neatbildēja, tikai Margarēta mēmi pamāja.

Ārā krita pirmais sniegs, pelēka krēsla pletās pār dārzu un pārvērta to par melnbaltu fotogrāfiju.

"Tagad mēs iesim pie manis uz mājām," sacīja Stīgs un aizslēdza ārdurvis. "Tur būsiet vismaz dažas dienas, kamēr uzzināsim, vai slimošana būs ilga vai ne."

Bite bija viņām saklājusi gultas viesistabā, tā bija maza un tumša telpa jaunuzceltās villas pagrabā. Stīgs bija nolīmējis sienas ar zaļām jūraszāļu tapetēm un Bite izgreznojusi tās ar ziliem piemiņas šķīvjiem no Rērstrandas tie tur karājās garā rindā. Viņa bailīgi paraudzījās uz Birgitu, kura vilka nost jaku ar plašām vēzienveida kustībām, un sacīja:

"Kolekcionāru šķīvji patiesībā ir ļoti dārgi. Ja nu jūs būtu tik laipnas un pie tā piedomātu…"

Pie virtuves galda, ēdot vakariņas, viņi sēdēja ļoti saspiesti. Bites puikas jo tie bija viņas, gandrīz vienīgi viņas ar savām lielajām pusaudžu plaukstām un garajām kājām aizņēma plašu vietu. Kristīnai un Margarētai vajadzēja sasēdēt galda vienā galā, bet Birgitai ar Biti bija jāsaspiežas otrā. Runātāji bija tikai Bite un Stigs.

"Vai viņu aizveda uz Linčēpingu?" jautāja Bite un šūpoja galvu, norīdama malku piena. "Tad jau viņai ir diezgan slikti…"

"Tā jau par to nevajag spriest," teica Stīgs, paskatīdamies uz Kristīņu. "Linčēpingā ir vislabākie ārsti. Speciālisti. Viņi Ellenu dabūs uz kājām ātrāk nekā ārsti Mūtalā."

Bite nogrozīja galvu.

"Bet asinsizplūdums smadzenēs…"

Stīgs nolika piena glāzi uz galda ar nelielu blaukšķi.

"Mēs taču nezinām, vai tas tiešām bija asinsizplūdums."

"Bet vai tad Hubertsons neteica…"

"Hubertsons!" Stīgs nicīgi novilka, noslaucīdams muti ar plaukstu.

Kādu svētdienu trīs nedēļas vēlāk viņš atvēra sava jaunā Volvo Amazon durvis un uzsauca meitenēm pasteigties. Kristīna novietojās aizmugures sēdeklī un ļoti uzmanīgi paņēma uz ceļiem tantes Ellenas Ķinas rozi. Tā bija izrādījusies sausa un lapas gandrīz nobirušas, kad viņa pēc pirmās nedēļas bija aizgājusi uzkopt tantes Ellenas māju un apliet puķes, bet tagad tā bija saņēmusies un izlaidusi trīs lielus pumpurus. Viņa gribēja, lai tante Ellena, gulēdama slimnīcas gultā Linčēpingā, redzētu tos izplaukstam. Margarēta apsēdās viņai blakus, piespiedusi pie vēdera ierāmēto fotogrāfiju ar trim meitenēm ķiršu kokā. Birgita tukšām rokām apsēdās priekšējā sēdeklī.

Viņas nesarunājās. Pagājušo nedēļu laikā viņas tik tikko bija pārmijušas kādu vārdu. Margarēta klusēja, kad viņas ar Kristīņu no rītiem gāja uz skolu un arī vakaros. Viņa pat vairs nelasīja grāmatas, ko agrāk darīja nepārtraukti. Kad viņa savā apzinīgumā bija

izrakstījusi visus svešos vārdiņus un visu uzdoto izrēķinājusi, viņa viesistabā nogūlās uz sava piepūšamā matrača un stīvi raudzījās griestos.

Kristīna bija aktīvāka. Pēc pirmās nedēļas viņa katru dienu brauca uz tantes Ellenas māju, paņēma pastu un to izšķiroja, aplēja puķes un noslaucīja putekļus. Dažreiz viņa pastrādāja arī ar putekļsūcēju ne jau tādēļ, ka tas būtu nepieciešams, bet gan tādēļ, ka šīs skaņas viņu nomierināja. Viņa nekad neuzkāpa augšā pie Hubertsona, vienīgi nolika viņa pastu uz kāpņu zemākā pakāpiena un pilnīgi bez jebkāda trokšņa aizvēra aiz sevis ārdurvis.

Birgitu viņa gandrīz nemaz neredzēja. Tā devās uz savu fabriku agri no rīta un nekad neatgriezās mājās uz vakariņām. Bet katru nakti, kad Birgita ar savām nodilušajām kurpēm rokā lavījās lejup pa kāpnēm uz viesistabu, Kristīna pamodās. Varbūt viņa juta, ka Bites dēli kaunas, tāpēc ka Birgita dzīvo pie viņiem. Zēnu lakstīgie smaidi un kārie skatieni apdzisa tajā pašā dienā, kad viens no Celles klasesbiedriem bija nočukstējis zināmo rīmi. Tā tagad lidoja pāri visai Mūtalai. Kā tāds putns pats ar saviem spārniem.

Stīgs viņas savāca kopā, kad visi izkāpa no auto pie lēņa slimnīcas Linčēpingā.

"Esat gatavībā?" viņš militāri jautāja. Margarēta pamāja, Kristīna nočukstēja jā. Bet Birgita pēkšņi spēra soli atpakaļ.

"Es negribu," viņa teica.

"Kas par muļķībām," sacīja Stigs un aizcirta mašīnas durvis.

Birgita papurināja galvu, tā ka viss uzkasljums nodrebēja.

"Bet es negribu!"

Stigs sagrāba Birgitas augšdelmu, un viņa balss bija satumsusi:

"Izbeidz muldēt!"

Ar vienu vienīgu kustību Birgita izrāvās, šis rāviens bija tik spēcīgs, ka matu sprādze, kas saturēja viņas balto kodaļu, attaisījās un nokrita uz asfalta. Viņa pagriezās un sāka skriet, cik vien ātri ļāva šaurie svārki un augstie papēži. Aizskrējusi līdz stāvvietas vidum, viņa apgriezās un spalgā balsī nokliedzās:

"Es negribu, un viss! Vai tad tu esi kurls, riebīgais veci!"

Stīgs paraustīja plecus un iebāza mašīnas atslēgas svētdienas žaketes kabatā.

"Lai jau skrien. Merga tāda."

"Tu jau izskaties pēc jūras laupītāja," Margarēta teica un caur asarām iesmējās. Tante Ellena smaidīja savu jauno, greizo smaidu un pielika trīcošo kreiso roku pie melnā apsēja, kas aizsedza viņas labo aci.

"Viņa nevar pamirkšķināt," sacīja sieviete blakusgultā. "Tādēļ viņai vajadzīgs apsējs. Lai acs neizžūtu."

Vienu mirkli Kristīnai šķita, ka tā ir tā pati sieviete, kura pirms

desmit gadiem bija staigājusi ap viņas pašas slimības gultu. Kristīna pagrieza galvu un veltīja sievietei tik naidīgu skatienu, ka tā uzreiz piecēlās no gultas un sāka šļūkt uz durvīm. Protams, tā nebija tā pati, to Kristīna tagad redzēja, bet tomēr bija jauki, ka šī persona aizgāja. Pietika jau ar četru pārējo palātas sieviešu urdošajiem skatieniem.

Tante Ellena vēl arvien nespēja parunāt, pie viņas lūpām parādījās putainas siekalas, kad viņa to mēģināja. Bet Kristīna un Margarēta tik un tā saprata. Margarēta apsēdās uz gultas malas, pacēla tantes Ellenas roku un pielika sev pie vaiga. Kristīna noslīga ceļos pie gultas galvgaļa un nolika savu galvu uz spilvena, cieši pie tantes Ellenas sejas.

Neviena no viņām neko nerunāja. Vairāk jau ari nebija nekā, ko teikt.

Tovakar viņas visas sanāca Stīga dzīvojamajā istabā. Viņš pats ar uzrotītām krekla piedurknēm stāvēja pie ēdamgalda, kamēr meitenes apsēdās rindā uz jaunā puķotā dīvāna. Kristīna pa kreisi, Birgita pa labi, bet Margarēta kā amortizators pa vidu. Stigs neuzdrošinājās uz meitenēm palūkoties, viņš bija nolaidis skatienu uz bērnu aprūpes dienesta papīriem, kas trīs baltās kaudzītēs gulēja uz galda, kamēr pats rūpīgi meklēja cigaretes un šķiltavas krūšu kabatā. Pagāja vesela mūžība, līdz viņam izdevās no paciņas izdabūt vienu John Silver un to aizdedzināt.

"Nu, tā," viņš teica, izpūzdams dūmu mākoni. "Jūs jau pašas saprotat. Kad esat viņu redzējušas."

Viņš mirkli apklusa, vēl arvien raudzīdamies galdā.

"Tad nu būs tā," viņš sacīja. "Dienests ir sadabūjis mazu vienistabas dzīvoklīti Birgitai un jaunu audžuģimeni Margarētai. Bet Kristīnai jāpārceļas uz Norčēpingu pie mammas."

pēc dažām stundām, kad baltā ziema, pavasarim tuvojoties, tikko sāk tīties pēcpusdienas rožainajā zīdā, Kristlna ierauga Hubertsonu. Viņš dodas pāri stāvvietai, tērpies savā vecajā mēteli, ar portfeli rokā. Tātad viņš ir ceļā uz mājām, viņš nekad nevelk virsdrēbes, kad iet pāri uz invalidu slimnīcu. Šķiet, ka Helēna ar savu tarkšķēšanu viņu gandrīz piebeigusi. Tomēr viņš nemaz neiet sava vecā volvo virzienā…

Kristlna uzmet skatienu pulkstenim, pieņemšana vēl arvien ir pamatīgi aizkavējusies, lai gan viņa mēģinājusi pasteigties ar katru pacientu. Nākamais ir dzimis 1958. gadā. Labi. Vīrieši tajā vecumā nemēdz būt sevišķi lēnīgi.

Tieši tajā mirkli, kad viņa gatavojas celties un vērt uzgaidāmās telpas durvis, lai pacientu sauktu iekšā, viņa paskatās pa logu un redz, ka Hubertsons apstājies. Viņš stāv, pagriezies pret ambulanci, un redzams, ka viņš ar kādu sarunājas. Kristlna greizi pavīpsnā. Acīmredzot Helēna viņu vērojusi pa logu un tagad bar par to, ka viņš nedodas tieši uz mašīnu…

Hubertsonam nepatīk, ja viņam aizrāda, viņš sarauc kuplās uzacis un kaut ko saka, tad nikni apgriežas un sāk iet slimnīcas virzienā. Kristīna dzird, ka māsu telpas logs ar blīkšķi aizveras. To dzird arī Hubertsons. Viņš pamāj noraidošu sveicienu ar portfeli.

Viņa šo žestu ir redzējusi jau agrāk. Vienreiz pirms trīsdesmit gadiem.

Tas bija sestdienas pēcpusdienā, kad apklust visas zviedru pilsētas, kad veikali ir slēgti un cilvēki sagājuši savos mājokļos. Tobrīd pār Norčēpingu pletās mitra krēsla, melnajās namu fasādēs tikko kā bija sākušas spīdēt dzeltenas logu rūtis un uz ielām laternas ieguvušas savu oreolu.

Kristīna apstājās, kad bija aizvērusi aiz sevis slimnīcas durvis, un palika brīdi stāvam uz kāpnēm, vilkdama rokās dūraiņus. Viņai nebija kur steigties. Viņa nekad nesteidzās, kad bija laiks doties mājās pēc svinamdienu darba slimnīcā.

Roka starp pusmēteļa piedurkni un dūraini palika neapsegta. Gadu nodzīvojusi Norčēpingā, viņa bija dažus centimetrus paaugusies, un vairums drēbju bija novalkātas un par mazu. Visļaunāk bija ar apakšveļu. Kad klase pārģērbās uz vingrošanu, viņa vienmēr mēģināja paslēpties aiz kādam durvīm, lai neviens neredzētu, ka biksītēs lieli caurumi un vienīgais krūšturis aiz vecuma pavisam pelēks.

Viņai nekad nebija ienācis prātā lūgt Astrīdai naudu, ko nopirkt jaunas drēbes, bet katru mēnesi viņa no savas algas atlika divdesmit kronu, divas pelēkas desmitkronu banknotes, kuras ieslidināja aiz matemātikas grāmatas apliekamā papīra. Paies labs laiks, līdz viņa sakrās pietiekami, lai varētu nopirkt jaunu pusmēteli, bet tas jau nekas. Nevarēja taču zināt, kā to uztvertu Astrīda, ja piepeši priekšnamā atrastu jaunu apģērba gabalu. Tātad līdz tam laikam Kristīnai bija jāmēģina pavilkt dūraiņus garākus vai arī iebāzt rokas dziļi pusmēteļa kabatās. Bet krūšturi gan viņa nopirks jau nākamnedēļ. Un dažas jaunas biksītes. To jau nu Astrīda nekad nepamanīs.

Viņa uzcēla kapuci, lai pasargātu matus no smalkā lietus un, nodūrusi galvu, šķērsoja pagalma spožo asfaltu, viņa nepacēla acis, pirms nenonāca uz Dienvidu promenādes. Tur viņa apstājās; pieturai tuvojās tramvajs, un viņa mirkli apsvēra, vai varbūt nopirkt biļeti un braukt. Tomēr nē. Tas būtu par dārgu, un ceļš paietu pārāk ātri. Ejot kājām, viņa ceļā pavadis vēl stundu, pirms nonāks mājās.

Tad ari viņa ieraudzīja Hubertsonu. Pagāja brītiņš, līdz viņa aptvēra, ko ieraudzījusi, un vienu mirkli šķita, ka visa pasaule sašķiebjas sāņus, it kā saņēmusi grūdienu. Bet tūlīt viņa visa piepildījās gavilēm. Tas taču bija viņš! Tik tiešām viņš, kas tur izkāpa no tramvaja pie Norčēpingas slimnīcas!

"Hubertson!" viņa sauca. "Hubertson!"

Viņa skatiens pārslīdēja Kristīnai pāri, neatrazdams pieturas punktu. Kā varēja saprast, brīdi viņam šķita, ka sadzirdējis nepareizi, tāpēc taisījās doties tālāk. Kristīņu pārņēma panika, un viņa, neko nedomājot, metās uz priekšu un saķēra Hubertsonu aiz piedurknes.

"Vai tad tu mani nepazīsti? Tā taču esmu es. Kristīna!"

Viņš paspēra soli atpakaļ un uzlūkoja meiteni.

"Ak, jā, protams. Tā taču esi tu."

Vārdi klupdami krizdami plūda viņai pār lūpām:

"Kā ir ar tanti Ellenu?"

Hubertsons mazliet saviebās.

"Apmēram tāpat kā agrāk."

"Vai viņa saņēmusi manas vēstules?"

"Jā."

"Vai viņa arī turpmāk būs tavā slimnīcā?"

"Tā jau nav mana slimnīca. Tomēr jā, man tā liekas."

"Vai viņu var apciemot?"

"Skaidrs, ka var. Un kā tad tev pašai?"

Kristīna paraustīja plecus.

"Ak tā," noteica Hubertsons. "Ak tā."

Bridi iestājās klusums, tad viņš nokremšļojās un nepacietīgi pagrieza plecus.

"Man tagad jāsteidzas, jāsatiek kāds kolēģis… Ceru, ka tev ies labi."

Kristīna pamāja, visas gaviles bija aizplūdušas, viņa stāvēja pavisam mierīgi mazā vilšanās peļķē. Šķita, ka Hubertsons ar savu vienaldzību būtu sarāvis pēdējo tievo sudraba pavedienu, kas Kristīņu saistīja ar pagātni. Bet varbūt to atkal varēja sasiet. Ja viņa atturētos no apakšveļas pirkšanas. Šī doma lika vēlreiz pacelt balsi un saukt viņam no mugurpuses:

"Hubertson!"

Viņš pagriezās, bet nemaz neapstājās, gāja dažus soļus atmuguriski, kamēr Kristīna uzdeva jautājumu.

"Cik maksā vilciena biļete līdz Vadstenai?"

"Trīsdesmit divas kronas!"

Viņš apsviedās apkārt un pamāja sveicienu ar portfeli.

Tas bija viss. It kā viņas nemaz nebūtu.

No otras puses, tas nebija nekas jauns. Kopš viņa bija ieradusies Norčēpingā, šķita, ka viņa būtu kaut kāda stikla figūriņa, ļaudis viņu neredzēja, pirms tieši neuzskrēja virsū.

Izņemot skolotājus skolā, viņa patiesībā sarunājās tikai ar trim personām. Ar Astrīdu, ar Margarētu un ar māsu Elsiju.

Gandrīz varēja domāt, ka Elsijai viņa patīk. Kafijas pauzes laikā sestdienas priekšpusdienās Elsija vienmēr jautāja, kā gājis pēdējā matemātikas kontroldarbā, un, kad Kristīna varēja pastāstīt vēl par

kādu nelielu panākumu, apmierināti māja ar galvu, tā ka viņas dubultzods drebēja.

Bet ne jau vienmēr viņa šķita tik apmierināta. Dažreiz viņa saņēma Kristīņu aiz zoda un pētīja viņas seju. Vai viņa patiešām ēda kārtīgi? Un vai pietiekami ilgi gulēja? Veselai pusaudzei vajadzēja būt sārtiem vaigiem, nevis melnām ēnām zem acīm. Protams, Kristina jau bija ļoti liels malacis, ja strādāja un gāja skolā, un droši vien viņa bija arī liels palīgs savai mātei, bet vai viņa to visu spēja paveikt? Vai tad viņai nevajadzētu nedēļas nogalēs atpūsties un uzturēties svaigā gaisā?

Kristīna vienmēr kaunējās, kad māsa Elsija viņu ņēma aiz zoda. Šķita, ka viņas bālā seja melo. Darbs bija viņas vienīgā atpūta. Slimnīcā nevajadzēja visu laiku uzmanīties, te pietika ar to, ka viņa bija pieklājīga un darīja to, ko lika. Bet to, protams, nedrīkstēja stāstīt.

Tikpat maz viņa varēja atklāt to, ka māsa Elsija pati bija daļa no viņas atpūtas, ka viņas sasprindzinātie sprandas muskuļi vienmēr atslābinājās, izdzirdot māsas Elsijas balsi un jūtot ziepju un rožūdens smaržu, kas virmoja ap viņas mazo un drukno augumu. Māsai Elsijai zem gaišzilā virsvalka bija stingra korsete, viņa bija mīksta, bet kompakta, tieši tāda, kāda vēlējās būt Kristīna pati. Tomēr patiesībā ar katru dienu viņa arvien vairāk sāka līdzināties lēni stingstošai ledus skulptūrai: sasalusi un cieta no ārpuses, bet atkususi un plūstoša iekšienē.

Dažreiz viņa iztēlojās, ka māsa Elsija lūdz viņu pārvākties pie sevis. 1ās dzīvoklim vajadzētu atrasties kādā no tām angļu stila rindu ēkām, kas bija saceltas gar Dienvidu promenādi, un tur Kristīnai būtu sava istaba ar rozā tapetēm. Katru vakaru viņa gatavotu stundas pie maza, brūna 19. gadsimta dāmu rakstāmgalda, kamēr māsa Elsija virtuvē rūpētos par vakariņu tēju, un vēlāk abas sēdētu blakus mazajā dzīvojamajā istabā un klausītos radioteātri… Bet saprotams, ka māsa Elsija nekad neko tādu neteica. Kristīna taču dzīvoja pie mammas, un tā viņa darīs arī turpmāk, tāpat kā visas citas meitenes ģimnāzijā.

Reiz Kristīna bija redzējusi māsu Elsiju nepatikā saviebjamies, kad citas māsas ierunājās par Hāgebiju, un kopš tās dienas Kristīna vienmēr rūpīgi pārbaudīja savu kurpju jēlgumijas zoles, pirms iegāja slimnīcas teritorijā. Uz tām nedrīkstēja būt nevienas atmaskojošas māla piciņas. Jo Norčēpingas jaunākā dzīvojamā rajona iedzīvotājus varēja pazīt pēc mālainajiem apaviem. Vairāk kā gadu pēc pirmo īrnieku ievākšanās šis rajons vēl joprojām bija mālaina celtnieku darbavieta.

Astrīda bija viena no pirmajām īrniecēm. Viņa bija stāvējusi rindā vairākus gadus, līdz beidzot saņēma savu divistabu dzīvokli betonpelēkas augstceltnes pašā augšējā stāvā. Vēl pēc gada viņa katru dienu slavēja jauno dzīvokli un sīki un daiļrunīgi lādēja nojaucamo graustu, ko bija atstājusi. Kristīna ļoti uzmanījās, lai nepateiktu kaut

ko tādu, ko varētu iztulkot kā dzīvokļa vai mālainā rajona kritiku, bet, iedama kaut kur ārā no mājas, viņa bija tikpat uzmanīga, lai neatklātu, kur dzīvo. Ne jau tāpēc, ka pastāvētu risks kādam to uzzināt, jo līdz šim neviens vienīgs cilvēks nebija jautājis pēc viņas adreses.

Klasē viņai nebija neviena drauga, un tas bija gluži dabiski. Visi citi bija pazīstami jau daudzus gadus, un Kristīna bija jaunatnācēja. Bez tam viņa kaut kādā veidā bija pārāk nogurusi, lai mēģinātu atrast draugus. Starpbrīžos, ejot uz pagalmu, viņa mēdza ņemt līdzi mācību grāmatu un nostāties kādā nomaļā stūrītī, lai sagatavotos nākamajai stundai. Citas bālas meitenes stāvēja citos stūrīšos, bet viņai šķita, ka sarunāties ar tām būtu pāri viņas spēkiem.

Margareta uzradās jau pēc pirmā Ziemassvētku brīvlaika. Skolas pagalmā viņa bija metusies pie Kristīnas tik tiauji, ka meitene nemaz nepaspēja izbrīnīties, kad viņai pāri sāka plūst parastais Margarētas vārdu ūdenskritums. Vai Kristīna zinot, ka tante Ellena pārvesta uz llubertsona invalīdu slimnīcu Vadstenā? Margarēta tur esot bijusi un apciemojusi viņu nedēļu pirms tam, kad nonākusi pie jaunajiem audžuvecākiem šeit, Norčēpingā. Viņa esot vienīgais bērns. Dzīvojot pati savā istabā, un viņai esot daudz jaunu drēbju. Vai Kristīna nevarot kādu dienu atnākt viņai līdzi uz mājām un apskatīties, kā viņai tur ejot. Atskanēja zvans, pirms Kristīna paspēja atbildēt, un, kad viņa nākamajā starpbrīdī ieraudzīja Margarētu, tā jau stāvēja smēķēšanas laukumiņā un flirtēja ar priekšpēdējās klases zēniem. Margarēta nekad vairs neatkārtoja ielūgumu, un tagad abas apmainījās tikai ar dažiem īsiem teikumiem, kad saskrējās gaitenī. Viņām nebija nekā daudz, ko runāt. Varbūt tāpēc, ka Kristīnai bija tik daudz, par ko klusēt, vai varbūt tāpēc, ka Margarēta likās tik aizņemta ar pienākumu pārvērsties par īstu mūsdienu padsmitnieci. Bija pagājis tikai mēnesis, un viņa jau izskatījās kā tikko izgriezta no Bild-Journalen. Bija grūti iedomāties, ka tā ir tā pati meitene, kura vēl tikai pirms gada ļāva sevi izkrāsot par ragarskuķi. Tagad viņai bija moderna pāža frizūra un šalle nokarājās gandrīz līdz ceļiem. Viņa bija moderna, īsta modesdāma. Kristīna pati nebija nekas. Ja nu vienīgi kārtīga zubrilka.

Pirmo nedēļu laikā pie Astrīdas Kristīna bija pieņēmusi trīs lēmumus. Pirmais viņa liks gala eksāmenu, lai kļūtu par studenti, lai tas maksā ko maksādams. Otrs viņa nedomās par to, kas bijis agrāk. Trešais viņa neraudās.

Trešais lēmums bija divu pirmo turpinājums. Tādēļ arī tas bija visgrūtākais. Dažbrīd viņai šķita, ka pati kļuvusi kā tas Pavlova suns, par kuru bija mācījusies skolā. Viņa nejutās sevišķi noskumusi, lielākoties viņa nejuta gluži neko, tik un tā viņas acis pildījās asarām katru pēcpusdienu, liekot atslēgu Astrīdas dzīvokļa slēdzenē. Likās, ka

viņas ķermenī atrodas raudāšanas mašīna. Viņas augums sāka raustīties šņukstos, aizverot durvis, no acīm plūda asaras, mute pati no sevis atvērās un izdeva neartikulētus blējienus. Nelīdzēja ari tas, ka viņa mēģināja sevi apmānīt, kārtīgi uzkarot pusmēteli uz pakaramā. Šķita, ka viņa atrodas kaut kur ārpus sava ķermeņa un redz pati savas rokas tik neveikli grābstāmies, ka mētelis nokrīt uz grīdas. Mierigi un disciplinēti viņa noliecās un to pacēla, kamēr mute arvien vēl blēja un kunkstēja, gaudoja un dīca.

"Kāpēc tu runā?" smilkstēja raudāšanas mašīna. "Kāpēc tu nevari klusēt?"

Ko viņa varēja atbildēt? Neko. Kas darīts, tas izdarīts.

Raudas norima tikpat pēkšņi un nesaprotami kā sākušās, mašīna noraustījās un apstājās. Kristīna sēkdama ievilka elpu un paskatījās pulkstenī. Raudāšanas mašīna bija tikpat precīza, cik parasti. Astrīdai jābūt mājās pēc divdesmit minūtēm. Viņa noskaloja seju aukstā ūdenī un sāka mizot kartupeļus. Un, kamēr brūnie kunkuļi cits pēc cita viņas rokās kļuva balti, viņa vēlreiz sev nozvērējās raudāšanu izbeigt. Tas bija pilnīgi nepieciešami, tikpat loģiski un nepieciešami kā skaitļi matemātikā. Jo, ja viņa nebeigs raudāt, viņa nepaspēs kārtīgi sagatavot stundas, un, ja nepaspēs kārtīgi sagatavot stundas, pazemināsies atzīmes, un, ja pazemināsies atzīmes,

Astrīda liks viņai iet projām no skolas. Varbūt Astrīdas spaidi ietu vēl tālāk līdz pat tekstilfabrikai.

Lai nu notiek kas notikdams. Tikai ne tas.

Pirmajās Ziemassvētku brīvdienās, tikai mēnesi pēc tam, kad Kristlna bija ieradusies Norčēpingā, Astrīda bija viņu iekārtojusi tekstilfabrikā. Astrīda to bija iztēlojusi kā labvēlību: pateicoties tam, ka viņu cienīja gan meistars, gan darbabiedri, viņas meita varēja dabūt vienu no visvairāk pieprasītajiem brīvlaika darbiem. Un turklāt vēl austuvē.

Fabrika Astrīdai bija kā pasaules telpa. Katru dienu, pārradusies no darba, viņa smagi apsēdās uz virtuves krēsla un berzēja pietūkušās kājas, visu laiku sīki stāstīdama, kas noticis fabrikā. Mašīnu regulētāji, šie augstprātīgie pūšļi, prasot 25 ēres vairāk nekā audējiem. Kāds somu idiots dzijas noliktavā esot iespiedis durvīs kāju, tā šim klumzakam vajadzēja. Birgita drīz kļūšot par vecmāmiņu, lai gan viņai esot tikai trīsdesmit četri gadi. Bet neesot jau ko brīnīties, starp citu, gan viņa, gan viņas meita vienmēr esot bijušas īstas slampas, tā domājot arī Mauda un Munkana…

Mauda un Birgita, Munkana un Bārbrū; šie vārdi lidoja garām, bet Kristīna jau nezināja, kam tie pieder. Tomēr viņas smadzenēs no Astrīdas stāstiem drīz vien veidojās fabrikas aina. Tā bija modernākā tekstilfabrika Zviedrijā. Tātad tur viss mirdz tēraudā. Uz visām grīdām ir parkets, jo to prasa mašīnas. Tātad grīdas spīd vien. Aušanas

mašīnas ir pilnīgi automātiskas. Tātad milzīgajās aušanas zālēs palicis ļoti maz ļaužu.

īstenība kļuva par īstu pļauku. Kad meistars atvēra austuves durvis, kur Kristlnai vajadzēja ņemties ar tīrīšanu visu Ziemassvētku brīvlaiku, viņai šķita, ka kāds burtiski iezvēlis pa ausi. Tur iekšā bija tik tumšs! Un viss tik neglīts! Mašīnas bija nokrāsotas bāli zaļā sienāžu krāsā, un parkets bija tik nodeldēts un bedrains, ka izskatījās kā sabumbots. Tomēr tas nebija ļaunākais. Viņasprāt, ļaunākais bija tas, ka dobjā murdoņa, kas glūnēja kaut kur dibenplānā, kopš viņa ienāca pa fabrikas vārtiem, pārauga īstos dārdos, kad atvērās durvis uz austuvi; šķita, ka šī neaptveramā rēkoņa nāk no kāda radījuma, kas spējīgs vienalga uz ko, no kāda bezprāša, kas metas viņai virsū un krata viņas augumu. Ļaunais milzis Grote, viņa paspēja iedomāties, pirms vispār pārstāja domāt. Grote rēc pēc gaļas savām dzirnavām…

Tāpēc viņa, tuvojoties vasaras brīvlaikam, ar trīcošu roku uzgrieza slimnīcas personāla daļas numuru. Pēc dažiem īsiem jautājumiem viss bija skaidrs. Viņu gaidīs nākamajā diena pēc skolas beigām. Vai pat tajā pašā dienā, ja viņa vēlas. Slimnīcai trūka sanitāru.

Līdz tam Astrīdas un Kristinas starpā bija valdījis zināms pamiers. Kristīna bija uz turieni pārcēlusies svētdienā, un Astrīda uzņēmusi viņu ar kafiju, smalkmaizītēm un samulsušu smaidu, bet jau pēc pāris stundām Astrīdas balss kļuva neiecietīga. Kad bija laiks dzīvojamajā istabā izvilkt guļamdīvānu, Kristīna steidzās apgalvot, ka tiks ar to galā pati, ka tas nesagādās nekādas problēmas. Bet uzreiz viņa pie šī darba neķērās kad Astrīda bija istabu atstājusi, viņa vispirms devās pie balkona durvīm un tās plaši atvēra. Brīdi viņa palika tur stāvam un dziļi ieelpoja, izvēdināja plaušas tīras no Astrīdas cigarešu dūmiem. Viņā atdzīvojās maza cerība. Varbūt tiešām nebūs tik ļauni, varbūt Stīgām Līdakžoklim bija taisnība, kad viņš, saraucis pieri par Kristīnas asarainajām bailēm, bija nosaucis viņu par aizspriedumainu. Viņš bija noturējis garu un audzinošu runu, pirms meitene atstāja Mūtalu. Vai tad Kristina nezinot, ka psihiski slimie pārāk ilgi bijuši nobīditi sabiedrības ēnas pusē? Bet tagad tie laiki esot pagājuši, tādas slimības vairs neesot neārstējamas un apkaunojošas, tās varot ārstēt ar medikamentiem un novērst ar sociālpolitiku. Kristīnas mamma bez tam esot gaišs piemērs tam, kādus panākumus tāds cilvēks varot sasniegt. Tagad viņa esot pavisam vesela, pilnīgi spējīga gan rūpēties par meitu, gan viņu apgādāt. Kristīnai neesot ko uztraukties. Tas, kas notika tantes Ellenas virtuvē, kad viņai bija vienpadsmit gadu, bija slimības izpausme, bet tā jau sen ir izārstēta. Nekas tāds vairs nenotikšot, to Stīgs Līdakžoklis varot garantēt.

Kristina aizgāja pie dīvāna un to izvilka. Tā bija neparasti neglīta mēbele, drūmi brūna un smaga kā tanks. Visas mēbeles šajā istabā bija

smagas un brūnas. Turklāt šķita, ka Astrīdai nepatīk stūri. Nekur nevarēja redzēt satiekamies sienas, mēbeles stāvēja slīpi un aizsedza stūrus, it kā tie būtu apkaunojošs noslēpums. Un uz tīka plauktiņa pie balkona durvīm bija bieza putekļu kārta… Viņa izlaidīs loku ar putekļsūcēju un lupatu, kad rīt pārradīsies no skolas, tad varbūt Astrīdas balss nebūs tik neiecietīga.

Kad Kristina pleta vaļā palagu, viņa dzirdēja, ka Astrīda iznāk no vannasistabas. Droši vien viņu bija sasniegusi vakara gaisa aukstā vēsma, jo jau pēc sekundes viņa pēkšņi stāvēja dzīvojamās istabas durvīs, ģērbusies tikai krūšturī un apakšbiksītēs.

"Nolādēts, ko tu te dar?" viņa jautāja, skatīdamās Kristīnā.

Kristīnas rokas cieši sažņaudza apakšpalagu.

"Klāju gultu."

"Neizliekas par muļķi. Kāpēc balkona durvis vaļā?"

"Es gribēju izvēdināt…"

"Ak izvēdināt? Ir takš ziema, velns parāvis, tā jau tu izsaldēs visu dzīvokli."

Astrīda piegāja pie balkona durvīm un ar troksni tās aizcirta, tad ķērās pie žalūzijām, nolaida tās un aizvēra. Kad viņa apgriezās, plaksti bija pievērti un balss klusināta.

"Vai ta tu ir tād, kas grib izrādīties?"

Kristlna samirkšķināja acis, ceļi gribēja saļimt, bet viņa tos piespieda palikt taisniem. Astrīda nosmīnēja.

"Nu kā tad, tu takš ir tāda. Tu ir tāda, kas pie log grib ģērbties plik un rādīt pupus katram pretīgam vecim, kurš iet garām…"

Kristlna atvēra muti, lai paskaidrotu, ka viņa taču vēl ir pilnīgi apģērbusies, ka gribējusi nolaist žalūzijas, tiklīdz būs uzklājusi gultu, un ka neviens nevar ieskatīties divpadsmitā stāva dzīvokli, bet vārdi nenāca pār lūpām. Viņas ķermenis bija pieņēmis lēmumu. Vārdi te nespēja palīdzēt.

"Nestāv tā un neblenž," noskaldīja Astrīda. "Liekas gulēt. Un ierīvē degunā, ka es te necietīs nekādus mauku gājienus. Ja vienreiz tu dzīvo pie manis, tev jāuzvedas kā ļaužiem."

Tomēr pirmajos mēnešos Astrīda likās gandrīz pavisam normāla, lai ari mazliet neaprēķināma. No rītiem viņa cēlās, kad zvanīja modinātājpulkstenis, uzlika kafiju, nomazgājās, iztīrīja zobus, pamodināja Kristīņu un uzklāja brokastis. Vakaros viņa sēdēja dzīvojamajā istabā pie televizora, kamēr Kristīna virtuvē gatavoja stundas. Šad tad viņa izkliedza īsas pavēles: viņa gribēja kafiju vai kāju vannu, vai jaunu paciņu cigarešu, un Kristīna steidzās atnest īpašo televīzijas kafijas kannu, ielaist ūdeni plastmasas bļodā vai noskriet lejā uz kiosku. Bet pēc tam viņa nekad neuzkavējās dzīvojamajā istabā. Tiklidz Astrīdas vēlēšanās bija izpildīta, viņa kaut ko nomurmināja par stundu gatavošanu un kontroldarbiem un

atgriezās pie virtuves galda.

Bija mazliet riskanti ar Astrīdu runāt pārāk daudz. Nekad nevarēja zināt, kādi vārdi un sarunu temati iedegs viņas acīs to sīko dzirksti, kas vienmēr nekļūdīgi lika Kristīnai nodurt acis un apklust. Vārds traks vispār nedrīkstēja parādīties, arī tad ne, ja kāds no skolotājiem, kurus Astrīda no visas sirds ienīda, bija izdarījis kaut ko patiešām traku. Nedrīkstēja pieminēt tanti Ellenu un Mūtalu vai uzdot jautājumus par Astrīdas dzīvi vai arī par to vīrieti, kurš reiz bija novedis viņu stāvoklī. Turklāt pastāvēja pilnīgs aizliegums ievadīt sarunas par tādām tēmām kā medicīna, ugunsgrēki un mazi bērni.

Bet klusēt nebija tik grūti, grūtāk nācās uzmanīties, lai Astrīda nejustu nekādu kritiku. Ja Kristīna slaucīja putekļus vai darbināja putekļsūcēju pārāk čakli, vai iztukšoja pārpildītos pelnutraukus tā, ka Astrīda to redzēja, viņai varēja uznākt dusmu uzliesmojums. Reiz viņa izgāza izsmēķus un kafijas biezumus uz paklāja dzīvojamajā istabā, kādu citu reizi viņa Kristīnai rīvēja seju ar savām netīrajām apakšbiksītēm, sodot par to, ka meitene tās bija pacēlusi no priekšnama grīdas. Tomēr tie bija izņēmumi. Lielākoties viņa tikai lamājās. Vairāk jau neko nevajadzēja, pilnīgi pietika, ja Astrīda pacēla balsi un tā kļuva mazliet griezīga, tad Kristīna nobālēja un izlaida no rokām putekļu lupatu vai putekļsūcēja šļūteni. Pamiers tika lauzts, kad Kristīna pēc vairāku nedēļu baiļošanās beidzot uzdrošinājās pastāstīt, ka dabūjusi citu brīvlaika darbu, nekā Astrīda bija gribējusi.

Jau ievadlamāšanās vilkās ilgāk kā parasti. Astridai šķita, it kā Kristlna būtu atklājusi savu nicinājumu, ja jau bija izvēlējusies slimnīcu, nevis fabriku, un tad ari Astrīda varēja atdarīt ar to pašu. Viņa staigāja šurp un turp pa dzīvojamo istabu, smēķēja cigaretes citu pēc citas un runāja bez mitas. Strādāt slimnīcā esot pretīgu jaunkundzīšu darbs, un Kristina jau arī esot tāda pretīga jaunkundzīte… Izlutināta kā tāds pirdiens, tā ka smird vien. Bet viena lieta gan mazajai dāmiņai jāņemot vērā, un proti, ka ēdiens un dzīvoklis jaunkundzēm maksājot tikpat daudz, cik parastiem cilvēkiem. Un vai tad viņa varētu būt tik nolādēti laipna un parūpēties par to, lai maksātu par ēdienu un mitekli vasarā tieši tik daudz, cik Ziemassvētku brīvdienās, neskatoties uz to, cik saņems kā naktspodu kučierētāja. Astrīdai neesot līdzekļu, ko maksāt par jaunkundžu izdarībām, viņai jau atšķirībā no šīs Ellenas gan neesot maksāts par to, ka rūpējas par Kristīņu. Un, ja galošas nederot, tad atliekot vienīgi aizvākties: Astrīda esot sevi apgādājusi un dzīvojusi pansijā jau kopš četrpadsmit gadu vecuma. Kristīna mācoties ģimnāzijā, kas esot vairāk, nekā Astrīda jebkad varējusi atļauties, lai gan bijusi labākā klasē, jā, arī labākā visā skolā. Tas studenta eksāmens, starp citu, jau nu gan neiešot cauri, tās esot tikai augstprātīgas iedomas. Droši vien Ellena iepūtusi Kristīnai šādas idejas, tāpat kā dažādus melus par

Astrīdu. Vai tad Kristīna esot tik nolādēti dumja, ja domājot, ka Astrīda nekā no tā visa nesaprot? Jā, tieši tāda Kristīna arī esot. Dumja un slinka, kā tad. Jo, velns parāvis, esot jau daudz ērtāk sēdēt un berzēt pakaļu pret skolas solu kā tādai augstmaņu atvasei nekā uzsākt godīgu darbu un rūpēties pašai par sevi…

Vijolīšu zilās debesis aiz dzīvojamās istabas loga krēslā šķita dziļākas. Šķita, ka Kristīna varētu tajās iegrimt, lai gan viņa ar taisnu muguru un saliktām rokām sēdēja Astrīdas dzīvojamajā istabā. Simtgalvains melnu putnu bars slīdēja pret rietu, tad kopīgā kustībā zibenīgi mainīja virzienu. Nākamajā mirklī Kristīna pievērsa skatienu Astrīdai un pirmo reizi nevairīdamās viņu nopētīja. Garais, kaulainais ķermenis nelīdzinājās viņas pašas stāvam, tikpat maz līdzības šim garajam zodam un palīkajam degunam bija ar viņas pašas zodu un degunu. Kāda doma uzplaiksnīja viņas galvā: tā nav mana mamma. Mēs pat neesam radinieces. Tas viss ir tikai smieklīgs pārpratums.

Astrīda sastinga:

"Ko nu blenž? Vai tu vispār dzird, ko es runā?"

Rokas trīcēja, kad viņa tās pacēla un savilka dūres Kristīnai pie sejas. Viņas kreisajā mutes kaktiņā bija sakrājusies drusciņa siekalu.

"Velns parāvis, vai tu dzirdēj kaut vienu vārdu, ko es sacīj? Es sacīj, ka man vairāk nav lustes tevi uzturēt!"

Kristīna pabīdīja viņu malā un piecēlās, piepeši pavisam mierīga.

"Cik tu vēlies?"

Astrīdas dūrēs savilktās rokas atvērās un noslīga lejup.

"Ko?"

"Cik naudas tu vēlies?"

"Ko tu tur plurkšķ?"

"Cik tu vēlies, lai es katru mēnesi maksāju?"

Astrīda pavēra muti. Kristīna ātri aprēķināja, viņa vienmēr bija prasmīga galvas rēķinos.

"Tu saņēmi simt divdesmit piecas kronas par Ziemassvētku brīvlaiku. Tas bija trīs nedēļas. Tātad šajā mājā cena par ēdienu un izmitināšanu ir simt sešdesmit sešas kronas mēnesī. To es varēšu samaksāt arī vasaras brīvlaikā, es saņemšu vēl divdesmit kronu vairāk. Un rudenī tu dabūsi manu studiju pabalstu, tas ir četrsimt divdesmit piecas kronas semestrī. Tātad es tev būšu parādā divsimt trīsdesmit deviņas kronas semestrī vai piecdesmit deviņas kronas un cik tas būs? septiņdesmit piecas ēres mēnesī. Es parūpēšos, lai tu to visu saņemtu."

Ar taisnu muguru viņa atstāja dzīvojamo istabu un izgāja virtuvē, atvēra krānu un no skapja paņēma glāzi. Kāda sajūta! Viņas smadzenes bija tikpat skaidras un vēsas kā ūdens, kas pašlaik tecēja glāzē. Un viņai tā slāpa, ak Dievs, kā slāpa…

Viņa bija tikko pacēlusi glāzi, lai padzertos, kad Astrīda viņai iespēra. Glāze izkrita no rokas un novēlās uz zaļgansvītrainā plastikāta

paklāja, tomēr nesaplīsa, tikai noripoja no paklāja uz linoleja grīdas un tālāk nonāca zem virtuves galda.

"Lai tev būt skaidrs," teica Astrīda, mēģinādama ar zilganajiem pirkstiem labāk satvert Kristīņu aiz matiem. "Ja man iesper pa pakaļ, tad es sper pretī…"

Kristīna aizvēra acis un iztukšoja sevi no domām. Tam jābūt notikušam jau agrāk. Kāpēc tad citādi mutē jūtama asiņu garša?

Kristīna izslēdz griestu lampu, kad aizvērusi durvis aiz šīsdienas pēdējā pacienta, un noslīgst uz krēsla. Viņai kādu bridi jāatpūtina acis, tās ir tik ļoti nogurušas. Viņa visa ir nogurusi: tagad pār viņu kā nebeidzams vilnis velsies garā nomoda nakts…

Viņa atspiežas pret atzveltni, izstiepj uz priekšu rokas un pēta savus plaši izvērstos pirkstus pēcpusdienas gaismā, kas plūst no loga. Tie ir taisni un skaisti, nekas to formā neliecina, ka āda slēpj piecus pašsaaugušus lūzumus, divus kreisās un trīs labās rokas pirkstos. Patiesībā viņa nemaz nezināja, ka staigājusi ar tādiem neārstētiem lūzumiem pirkstos, pirms nonāca Lundā. Kādā lekcijā viņai bija jānoliek savas rokas zem rentgena aparāta, un, kad studentu grupai rādīja attēlus, zālē bija dzirdama ieinteresēta šalkoņa. Viņa nevarēja izvairīties no kaulu cietības pārbaudes, uz ko pastāvēja docents, bet, kad pārbaudē kauli izrādījās pilnīgi normāli, viņai izdevās izvairīties no tā jautājumiem. Viņai neesot ne jausmas, kad un kā šie lūzumi gadījušies. Varbūt ziemā paslīdējusi un atbalstījusies uz rokām. Ak tā, bet varot taču redzēt, ka tie radušies dažādos laikos. Dīvaini. Vai bijušas sāpes? Nē, viņa nevarot atcerēties, ka kādreiz būtu jutusi īpaši stipras sāpes pirkstos…

Viņai sūrst acis, atceroties šīs sāpes. Pirksti vienmēr bija Astrīdas finmāls. Nonākusi līdz tam, viņai eiforijā bija asarainas acis un lūpas slapjas no siekalām. Viņa nogrūda Kristīņu uz grīdas, uzspieda celi uz viņas krūšu kurvja un no krampjaini savilktās plaukstas izdabūja ārā vienu pirkstu. Acumirkli, pirms tas notika, dzīvoklī vienmēr bija pavisam klusu: Astrīda mazliet pacēla galvu un brīdi paostīja gaisu, Kristīna ievilka elpu un mēģināja jau priekšlaikus apspiest kliedzienu…

Tomēr pēdējo reizi tā nebija. Pirms studenta eksāmena, jo tad viņa skaļi un griezīgi kliedza:

"Dari, ko vien vēlies! Es tik un tā būšu ārste, tas notiks, lai ko arī tu iesāktu!"

"Tu nolādēti augstprātīgais skuķi," čukstēja Astrīda. "Tu pretīgā mēslu vabole! Tu nebūs nekāda dakteriene, bet nonāks trakonamā!"

Viņa saspieda Kristlnas zeltnesi vēl ciešāk un lieca to atpakaļ arvien tālāk un tālāk. Sāpes bija kvēlojoši baltas, bet Kristīna tik un tā spēja izspļaut vārdus:

"Runā vien! Tas jau nav iedzimts…"

Tagad tam bija jānotiek. Tūlīt. Nākamajā mirklī. Viņa saknieba lūpas. Ja viņa izdos kaut skaņu, viņā pašā kaut kas vēl vairāk salūzis.

Un Astrīdai nedrīkstēja būt taisnība. Nekad mūžā.

Kristīna nolaiž rokas. Tagad pietiek, viņa vairs negrib neko atcerēties.

"Es ilgojos pēc mājām," viņa pusbalsī saka, tajā pašā laikā uzsmaidot pati sev. Nav jau tik tālu līdz Postindustriālajai Paradīzei, lai vajadzētu ilgoties. Vienīgais, kas jādara, ir jāpieceļas un jāuzliek apmetnis. Viņa var atstāt mašīnu stāvvietā un lēni doties cauri Vadstenai zilajā mijkrēslī, un, kad viņa atnāks mājās, tad iekurs podiņu krāsni, apņems ap pleciem lakatu un apsēdīsies atpūtas krēslā ar tasi tējas un kādu grāmatu. Ap viņu valdīs tāds klusums, ka visa pasaule liksies tukša, un viņa jutīsies tik droša, cik drošs var būt tikai vienīgais cilvēks uz pasaules…

Tā viņa prāto. Taču viņa neceļas kājās, neņem savu apmetni, bet gan paliek turpat sēžam uz rakstāmgalda krēsla.

Un tā viņa sēdēs, līdz iezvanīsies telefons.

garīgi traumētais smaids

Mēs esam viens otram
Viens otram Viens otram Viens otram
Mēs esam dubultais kliedziens.
Larss Forsels
es negribu pamosties. negribu zināt.

Lēkmes arvien biežāk atņem man vienu vai pat divas spējas. Epilepsija ir kā rudens vētra, un es esmu vientuļš koks. Lēkme mani rausta un purina, tā ka lapa pēc lapas krīt zemē. Drīz vien būs palikuši tikai kaili zari.

Pagājušo nedēļu es vairs nejutu labo kāju. Es negribu zināt, ko esmu zaudējusi šodien.

Turklāt tagad jau nav rudens. Rit ir pavasara saulstāvji. Pavasara pirmā diena un ziemas pēdējā.

Benandantes to izjūt kā niezi visā ķermeni. Viņi saskrūvējas, sēdēdami savā garlaicīgajā darbā bankās un veikalos, viņi domā par fenheli un durru, nevis par debetu un kredītu, viņi blisina acis un nedzird, ko viņiem saka. Viņi ilgojas tikt projām, viņi zina, ka jau tagad pulcējas kopā tie, kas miruši priekšlaicīgi šur un tur, un gatavojas nakts procesijai.

Citi cilvēki tādi kā Hubertsons un Kristlna, Margarēta un Birgita par to neko nezina. Vairums ļaužu pat neatceras, ka pienākuši pavasara saulstāvji, un no tiem, kuri to atceras, tikai daži zina, ka agrākos laikos šī diena svinēta. Katru gadu, kopš Tiamats un Marduks bija Mezopotāmijas dievi, ziema un pavasaris viens ar otru cīkstējušies, pie inuitiem **[6]** ziemā dzimis vīrietis lauzies ar pavasari dzimušu, jaundzimušajā Zviedrijā notikusi (ikstēšanās starp ziemas un vasaras grāfu, Vācijā turpreti vīriešus un dzīvniekus pēruši ar koku zariem, kuros raisās pumpuri. Tomēr īstā cīņa notikusi slepenībā. Gadsimtiem ilgi benandantes ir tikušies ar raganām slepenās nakts cīņās pavasara saulstāvju laikā, sākumā viduslaiku Itālijā, bet vēlāk mazpamazām tie pārcēlušies uz tāliem Ziemeļiem. Dienvidos viņi bruņojušies ar fenheļu spieķiem, ar ko cīnīties pret raganu durras mietiem, bet ziemeļos ar koku zariem, kuros brieda pumpuri, pret raganu egļu zariem. Tomēr visur cīņa bija par vienu un to pašu: par topošo ražu. Benandantes sargāja cilvēkus no bada.

Es nesu raganu slepeno zīmi, viņu stigma diaboli es nevaru raudāt. Nekad to neesmu varējusi. Tomēr katros pavasara saulstāvjos es pievienojos benandantēm kā jebkurš dezertieris. Tas jau nekas. Šajās dienās ir maz citu raganu, kas mani apsūdzētu. Un vispār raganu taču trūkst. Tādēļ benandantu svinības ir mainījušas raksturu. Tagad viņi pamatā ir priekšdziedātāji mirušo procesijā četras reizes gadā. Un

viņi tik tikko ievēro, ka virs galvas slīd melns putns un kliedz par seno laiku badu. Tas nemaz nav tik dīvaini. Benandantes ir cilvēki, kas dzīvo savā laikā un kā visi toreizējie ļaudis ir aizmirsuši badu. Viņi vairs nezina, ka tam ir gari pirksti, ka tas var iestiepties tālu pilnības laikā un skrāpēties.

Bet es zinu. Un tieši tāpēc es kliedzu. Tāpēc es kliegšu arī šonakt.

Tomēr vēl es nespēju pacelties. Čerstina Pirmā ir piepumpējusi mani tik pilnu ar stesolidu, ka es guļu smaga kā laukakmens pati savā ķermenī. Sirds pukst lēni, katrs pukstiens dzen trīsas cauri krūšu kurvim. Domas trīsuļo tajā pašā taktī, drīz es vairs tās nevarēšu noturēt…

Šajā stāvoklī māsas varu redzēt vienīgi no attāluma, es vairs nevaru viņas grūstīt šurp un turp. Tomēr tas jau nekas, šajā laikā šis stāsts ir dzenulis sev pašam. Tas plūst uz priekšu bez manas gribas un mana nodoma.

Margarētu tikko kā apsēdusi kāda doma, un tā viņu satrauc, tādēļ viņa klabošiem zobiem stāv pie vannasistabas spoguļa Postindustriālajā Paradīzē un mēģina ievīstīt peldpalagā savu kailo augumu. Tas viņai nekādi neveicas, viņa ir neveikla, un dvielis slīd ārā no rokām, reizi pa reizei viņai jāpieliecas un jāpaceļ tas no grīdas un jāsāk viss no gala. Viņai pārlieku jāsteidzas, kā jau parasti. Ja viņa atlicinātu laiku un pēc dušas noslaucītos, viņai tā nesaltu un nāktos vieglāk noturēt peldpalagu. Taču viņa šo laiku neatlicina, bet, saturējusi palagu virs krūtīm, izmetas ārā augšējā vestibilā un ar slapjām kājām skrien pa kāpnēm lejup, nemaz nedomādama par to, ka atstāj aiz sevis pēdas. Kristīna nebūs priecīga, viņai nepatīk slapju kāju nospiedumi uz grīdas. Protams, viņai uzmāksies bailes. Viņa noteikti mēģinās sev iestāstīt, ka tās ir Margarētas pēdas, ka tādas ir loģiskas sekas, ja mājā ir nevīžīga viešņa, tomēr viņai tas neizdosies. Vēl vairākas nedēļas viņā skanēs kāda klusa balss, brīdinādama un draudēdama: Uzmanies! Tu varbūt nemaz neesi mājā pavisam viena, kā tu domā, varbūt kāds vai kaut kas, kam patīk spēlēties ar sērkociņiem, paslēpies kaut kur kaktā… Nabaga Kristīna! Viņa vairākas nedēļas naktīs negulēs mierīgi. Viņa, kas vēlas tikai mazliet miera un klusuma.

Birgitu itin nemaz neinteresē miers un klusums. Kopš viņa izlaista no atskurbtuves kameras, viņai jau izdevies novest līdz asarām kādu Policijas augstskolas praktikanti, slepeni piezvanīt pa telefonu no kāda tukša darba kabineta, ar viltu iekļūt personāla telpā un izvest no pacietības divus jaunus policistus, sūdzoties par kafiju, ko tur nospērusi un izdzērusi. Tagad ir izdevies dabūt viņu laukā no aresta telpām. Bet viņa atsakās ēku atstāt un ir nonākusi apakšstāva reģistratūrā. Tur viņa stāv, mētādamās ar rokām, un skaļā balsi skaidro nogurušajiem nozieguma upuriem, kuri gaida savu kārtu, ka

Norčēpingas policijas iecirknis ir pilnīgi vienā līmeni ar jebkuru Gestapo pagrabu un ka viņa domā griezties tiesā vismaz par septiņu policijas ierēdņu patvaļu.

Nūja. Šodien viņa ir formā. Bet varbūt ne tik lieliskā, kā vajadzētu. Viņa gan neaptver, ka ar auditorijas izvēli nav sevišķi veicies. Ļaudis, kuriem tikko izsisti logi, nozagta stereoaparatūra un aizbrauktas automašīnas, samērā reti spēj simpatizēt skaļām pusmūža dāmām, kuru seja un valoda liecina par to, ka viņas ir diezgan daudz ko piedzīvojušas. Viņa arī neredz, ka no aizmugures tuvojas divi jauni policisti ar ļaunu spīdumu acīs. Tagad viņa jādzen ārā. Šī piedzērusies vecene.

Čerstina Pirmā ar cietu roku papliķē man vaigu un piespiež mani paraudzīties viņai acīs. Tās mirdz kā dārgakmeņi.

"Nu, tā," viņa saka un novelk plastikāta cimdus. "Tagad mēs apmainīsim palagu, gulta pavisam slapja. Un uzvilksim viņai sausu naktskreklu…"

"Vai tad ne dienas drēbes?" Ulrika uzmanīgi jautā.

"Nē, ne jau tagad, kad viņa saņēmusi tik daudz stesolīda. Viņa gulēs stundām ilgi…"

Vēl es neuzdrošinos pārskaitīt savas dažādās spējas, bet sakustinu lūpas, lai parādītu, ka vēlos kaut ko pateikt un gribu savu iemuti. Čerstina Pirmā to redz, bet izliekas neredzam. Varbūt viņai ir aizdomas, ka es vēlreiz pieprasīšu dušu. Tā vietā viņa man noglauda pieri ar vienu roku, bet ar otru nobīda malā datoru. Tagad iemutis un dzeltenā caurulīte šūpojas man nesasniedzamā attālumā. Es nevarēšu runāt, pirms kāds man to neatļaus.

Tikai tagad es ieraugu sienas. Es samirkšķinu acis. Tā nav taisnība. Tā nevar būt taisnība.

"Paskaties," saka Ulrika. "Viņa pamanījusi eņģeļus…"

Čerstina Pirmā sarauc pieri un izlabo:

"Nevar runāt par pacientiem. Jārunā ar viņiem. Dzirde mēdz būt pēdējā, kas saglabājas neskarta."

Mana dzirde ir nevainojama, un to viņa zina. Tik un tā viņa paaugstina balsi un gandrīz vai kliedz man ausī.

"Vai redzi eņģeļus, vecenīt? Tie ir Marijas eņģeļi. Tu esi Marijas istabā. Redzi, cik tā skaista. Un Marija ir tik jauka, jūs noteikti labi satiksiet…"

Viņa paceļ galvu un sauc tajā pašā spalgajā balsī:

"Nāc nu apsveicinies ar Dezirē, Marij…"

Es neredzu, bet dzirdu, ka Marija acīmredzot ir paklausīgs cilvēks. Tajā pašā mirklī, kad Čerstina Pirmā izkliedz savu pārģērbto pavēli, Marija palaiž vaļā kādu metāla priekšmetu, ļaujot tam nokrist uz galda, kaut kur tuvumā nočīkstina krēslu un, vilkdama kājas, parādās manā redzeslaukā. īsu mirkli man šķiet, ka viņu pazīstu, tomēr tūlīt

pat atskārstu, ka esmu kļūdījusies. Šai Marijai ir pelēkas acis, viņai trūkst tās dzeltenās un brūnās svītriņas, kas līdzīgi kaut kādam draudam vīdēja Tīģermarijas acīs.

"Vai sasveicināsies ar Dezirē?" jautā Čerstina Pirmā.

"Sveika, Dezirē," saka Marija ar savu lūdzošo smaidu.

Daudzus gadus es dzīvoju blakus šādam smaidam. Es to labi pazīstu. Tas ir vienīgais vairogs pret pasauli visiem tiem, kam ir attīstības traucējumi: it kā grēku nožēlas, it kā ubaga smaids.

Pirms bija pienākušas beigas, Hģermarija smaidīja katru minūti, kad bija nomodā.

Es pati jau agri vispār atteicos smaidīt. Ja es šādā veidā nesmaidītu, tad, pēc mana uzskata, pasaule nedomātu, ka man ir attīstības traucējumi, bet ka es tikai izskatos tāda. Bet tā gan bija veltīga cerība. Jau no paša sākuma virsārsts Redēliuss bija reizi par visām reizēm izlēmis: man esot tik smagi attīstības traucējumi, ka pat neatmaksājas mani uzrunāt. Un toreiz, kad man bija gandrīz divpadsmit gadu, viņš atkārtoja savu diagnozi katru reizi, kad invalīdu iestādē nedēļas apgaitas laikā pienāca kārta mani izmeklēt. Neko nelīdzēja arī tas, ka uz mana naktsgaldiņa gulēja grāmatu kaudze. Es tās vienkārši šķirstot, viņš apgalvoja. Tā esot tīri mehāniska rīcība, vienīgi atdarināšana.

"Grinevalds un citi jau var iedomāties, ka jebkurš idiots var kļūt par profesoru," viņš teica un ieturēja nelielu pauzi. "Tomēr dažkārt gan jāraugās uz faktiem. Šāds bērns jābaro trīs reizes dienā un jāmazgā divas reizes, cits nekas te nav darāms."

Virsmāsa viņam pie sāniem māja ar galvu un izlikās kaut ko pierakstām. Viņa tā tēloja vienmēr, tiklīdz viņš kaut ko teica, un, lai gan visi redzēja, ka viņa velk rakstāmo pāris milimetru virs žurnāla lappuses, šķita, ka Redēliuss pats to nemana. Tieši otrādi, pildspalvas kustības, kā likās, viņam glaimoja: šad tad viņš ieturēja mākslīgu pauzi, lai viņa paspētu visu pierakstīt.

"Kā klīnikas šefam," viņš turpināja lēni un skaidri, "man jānes atbildība ne tikai pret pacientiem, bet arī…" Pauze, "…pret tiem, kas mums uztic mūsu uzdevumus, tas nozīmē pret nodokļu maksātājiem." Gara pauze.

"Tomēr jāsaprot, ka labāk visu mūsu nodokļu naudu novirzīt bērniem un jauniešiem, kuriem ir nākotne,…" Pauze, "…nekā būtnēm, kuras labākajā gadījumā var uztrenēties līdz šimpanzes līmenim…" Jauna pauze. "Kā, piemēram, šai pacientei."

Līdz ar to par mani viss bija skaidrs. Viņš pievērsās blakusgultai, kur piespiedu miera stājā gulēja Tīģermarija. Tolaik viņai bija trīspadsmit gadu un viņa bija sākusi šo to saprast par sevi un savu esamību. Tajā dienā viņa bija piesieta pie gultas. Redēliuss pārbaudīja siksnas.

"Vai Marija bijusi nepaklausīga?"

Virsmāsa piespieda žurnālu kaudzīti pie krūtīm.

"Viņa mēģināja aizbēgt."

Redēliuss pakratīja galvu, it kā viņu būtu piemeklējušas lielas bēdas:

"Marij, Marij! Ko tu esi izdarījusi?"

Tīģermarija sāka raudāt: tās bija skaļas, kaucošas bērna raudas, kad vienā acumirklī asaras saslapina visu seju un vaigus, piere pārklājas sviedriem un zods ar siekalām. Manas spazmas pastiprinājās, es gribēju paskaidrot, ka Tīģermarija itin nemaz nebija domājusi bēgt projām, bet tikai aizklibot līdz kioskam. Dzimšanas dienā viņai māte aploksnē bija atsūtījusi veselu pieckronu banknoti, un viņa bija nodomājusi mums visām nopirkt saldumus. Viņa bija aizmirsusi, ka nedrīkst iziet ārpus vārtiem, nepalūdzot atļauju saimniecei, bet vai tad aizmirst nebija cilvēcīgi? īpaši vēl tad, ja tev ir trīspadsmit gadu, Dauna sindroms un īsa atmiņa, ko ietekmējušas simtiem epilepsijas lēkmju. Turklāt Marija nemūžam nespētu aizbēgt, jo gūžas locītavas bojājums neļāva viņai vienā paņēmienā noiet vairāk par simt metriem, vai tad viņi to nezināja? Vai tad viņi to neatcerējās? Bet neviens neko neteica. Šajā stāvokli es vienigi tad varēju kaut cik saprotami kaut ko pateikt, ja pati biju pavisam mieriga un ja klausītājs bija pacietīgs. Bet tobrīd neviens arī neklausījās. Es izdabūju no sevis vienīgi putainas siekalas un dažas neartikulētas skaņas. Redēliuss nemanīja, ka manas spazmas kļuvušas stiprākas, viņš skatījās uz Tīģermariju un dziļi nopūtās:

"Kad tas notika?"

Virsmāsa nolaida rakstāmo un nopietni viņā paskatījās.

"Vakar."

"Un ko izlēmušas māsa un audzinātāja?"

"Trīs dienas gultā. Nekādas rotaļas ārā ceturtajā un piektajā dienā."

Redēliuss pamāja.

"Klausies, Marij. Noteikumi ir tāpēc, lai tos pildītu. Un es ceru, ka tu no šī gadījuma kaut ko būsi iemācījusies."

"Jaha!" šņukstēja Tīģermarija un asaru pilnām acīm smaidīja savu ubaga smaidu. "Es mācīhšos, es apsohlu, ka es mācīhšos…"

Es pati aizvēru acis, un pēkšņi mani pārņēma liels niknums pret Tīģermariju.

Istabā mēs bijām četras meitenes: Tīģermarija un es, Elsejerde un Agneta. Mums katrai bija sava gulta, savs naktsgaldiņš un neliels kopējs darbagalds ar diviem krēsliem. Pie mūsu loga auga milzīgs ozols, bet aiz durvīm stiepās garš gaitenis ar astoņām brūnām durvīm. Stāvu augstāk bija tāds pats gaitenis un arī stāvu zemāk. Katra gaiteņa galā bija ierīkota neliela māsu istaba. Tur bērni nedrīkstēja ieiet, ja

kāds kaut ko vēlējās, vajadzēja pieklauvēt un gaidīt, kamēr māsa atver durvis. Tas jau nekas. Vairums no mums tik un tā nevarētu pārkļūt pāri slieksnim. Mums visiem bija kustibu traucējumi, gan vieglāki, gan smagāki.

Mūsu istabā īpašs bija tas, ka mums visām četrām bez pamatkaites bija vēl epilepsija. Tādēļ cauru diennakti mums bija jāvalkā ķivere. Patiesībā tās nebija nekādas īstas ķiveres, bet gan vatētas mices, kuras aizpogāja zem zoda. Elsejerdei un Agnetai šīs mices bija kā ienīsta kastas zīme, kamēr mēs ar Tīģermariju to uzņēmām aukstasinīgi. Mēs taču visā visumā atradāmies ārpus kastām.

Proti, starp bērniem invalidu namā valdīja stingra hierarhija: visaugstāk stāvēja tie, kam bija mazāk vainu, bet viszemāk tie, kam bija gan kustību traucējumi, gan attīstības problēmas. Tiem, kuri necieta no attīstības traucējumiem, nebija nekā svarīgāka kā stingri norobežoties no idiotiem. Tas bija tīrs piesardzības pasākums. Visi zināja, ka ārpus vārtiem mēs visi riskējām ar to, ka tiksim uzskatīti par idiotiem, un tas bija bīstami, jo tam, kuru uzskata par idiotu, beigu beigās parādās tendence arī ieiet šajā lomā. Un epilepsija taču nozīmē zināmus attīstības traucējumus. Neviens, kurš nav idiots, gan ik pēc noteikta laika negāzīsies uz grīdas, nelaidīs putas pa muti un neapčurāsies.

Elsejerde un Agneta būtu stāvējušas šajā hierarhijā visaugstāk, ja viņām nebūtu epilepsijas. Elsejerdei bija greizā pēda, un viņai vajadzēja tikai vienu spieķi, bet Agnetai mugurkaula smadzeņu bruka, un viņai, protams, bija jāsēž ratiņkrēslā, tomēr viņa bija tik jauka, un tas atsvēra visu pārējo. No vatētās ķiveres plūda laukā gaišu cirtu ūdenskritums, un, kad viņas lelles sejiņa atplauka skumjā smaidā, ļaudīm acīs sariesās asaras. Ziemassvētkos viņai vienmēr bija jādzied "Es izkrāsošu visu pasauli, māmiņ", un tad gadījās, ka pat Redēliuss savilka seju nedzirdamās raudās.

Agnetai īstenībā bija mamma. Turklāt ļoti uzticīga mamma. Pat vismazākajā brīvajā brīdī, kad darbā bija tīrīšanas diena, viņa parādījās mūsu iestādē un veda Agnetu pastaigā pa visiem Stokholmas veikaliem. Vakarā viņu iestūma istabā ar tūtām un sainīšiem pilnu klēpi. Vai apskatīsim? Jauna blūze! Un puzle! Ziepes, kas smaržo pēc parfīma! Visās garākajās brīvdienās Agnetu veda mājās uz villu Svartšēlandē vai uz vasarnīcu Singē, it kā viņa būtu īsta internātskolas audzēkne.

Elsejerdei un Tīģermarijai arī bija mammas, bet tās nebija tik labi nodrošinātas. Elsejerdes vecāki bija misionāri vismelnākajā Āfrikā un pārradās mājās tikai katru trešo gadu; Tīģermarijas māte bija atraitne un ar četriem bērniem dzīvoja Vilhelmīnā. Viņa nevarēja atbraukt pat tik bieži, cik misionāri. Bet katru nedēļu viņa Tīģermarijai atsūtīja kartīti, ko pusdienlaikā skaļi nolasīja māsas un ko Tīģermarija vēlāk

noglabāja kurpju kastē. Kad citas meitenes gatavoja stundas, Tīģermarija piegrūda krēslu pie manas gultas un izlika visas savas kartītes uz manas segas. Kura, pēc manām domām, bija visskaistākā? Vai ziemas ainava? Vai saules riets Malgomajā? Es allaž balsoju par ziemas ainavām, tomēr lēmumu vienmēr pieņēma Tīģermarija un neizbēgami izvēlējās saules rietu Malgomajā.

Kad stundas bija sagatavotas, sākās mana skola. Elsejerde bija mana skolotāja, Agneta mana pildspalvas turētāja, bet Tīģermarija mana apbrīnotāja. Man viņas visas bija vajadzīgas, it sevišķi jau Tīģermarija.

Tas sākās kā rotaļa, kas patika Elsejerdei, jo viņa jau pirmajā klasē bija izlēmusi, ka kļūs par skolotāju, kad izaugs liela. Galds bija viņas katedra, bet abi krēsli skolēnu soli. Sākumā viņa mēģināja piedabūt ari Agnetu un Tīģermariju kļūt par skolniecēm, bet viņas abas ātri vien nogura; Agneta tādēļ, ka viņa jau prata visu to, ko mācīja Elsejerde, bet Hģermarija tāpēc, ka netika līdzi. Viņas abas ķiķināja un runāja niekus, viņas gribēja citādas rotaļas. Un tad, kad viņas bija pazudušas no istabas, Elsejerde sāka mācīt mani, jo viņai nebija neviena labāka. Es tā centos, ka sāku slienāties. Neko es nevēlējos vairāk kā iemācīties iztulkot šīs mazās zīmes grāmatās. Tas droši vien bija tāpat kā klausīties radio ar acīm, un radio klausīšanās bija visjaukākais, ko vien varēju iedomāties.

"U," teica Elsejerde, vicinādama lasāmgrāmatu. "U, upe, uguns!"

"Ēēē," es atbildēju.

"Nē, nē," teica Elsejerde. "Mēģini vēlreiz. Tas ir U. U!"

"Ēē!"

"Nu vēlreiz! Tu taču vari to iemācīties! U upe! Uguns!"

"Uuēē!"

"Jā! Labi! Tagad tu dabū zvaigznīti grāmatā. Un tas ir M. Vai vari pateikt M?"

"Eemm!"

"Jā! Pilnīgi pareizi! Tev būs vēl viena zvaigznīte, Dezirē. Nu tad šodien beigsim, bet tagad nodziedāsim psalmu un pielūgsim Dievu!"

"Eemm!"

"Jā gan, mēs to darīsim, tikai sliktas meitenes negrib lūgt Dievu!"

Viņa saņēma kopā manas nepakļāvīgās rokas, sapina manus pirkstus citu aiz cita un steidzās šausmigā tempā murmināt Tēvs Mūsu, kamēr spazmas neatrauj manas rokas vienu no otras.

"Āmen!" viņa aizelsusies nobeidza.

"Eemm!" es teicu un redzēju, ka Elsejerdes mazā, bālā sejiņa atplaukst platā smaidā.

"Ak," viņa izdvesa. "Tagad tu dabūsi vēl vienu zvaigznīti!"

Tāda bija mana pamatizglītība: tā bija kā ceļš, kaisīts ar Elsejerdes zvaigznītēm. Pēc kāda laika Agneta nosēdās blakus Elsejerdei un

palīdzēja man saturēt pildspalvu, kad rakstīju, kamēr Tīģermarija apgulās uz vēdera gultā, pavērusi muti aiz pārsteiguma par maniem panākumiem. Kad bijām izņēmušas cauri lasāmgrāmatu, devāmies uz reizināšanas zemi, tālāk mēs klejojām pa dabaszinību laukiem un nosaucām putnus un kokus, kurus es nekad nebiju redzējusi, mēs aizturējām elpu kopā ar Gustavu Vāsu, kad viņš paslēpās siena vezumā, un lidojām kopā pār visiem novadiem kartē. Elsejerde bija spīdoša skolotāja, dažbrīd pat pārāk spīdoša. Viņa tik dzīvi stāstīja par Valdemāru Aterdāgu un Kristiānu Tirānu, ka Tīģermarijai radās šausmīga fobija pret dāņiem. Un, kad izrādījās, ka Redēliuss uz veseliem trim mēnešiem studiju nolūkā brauc uz Ameriku un viņa vietā nāk kāds dānis, meiteni sagrāba panika.

Viņu sauca Prebens. Viņš mūs pilnīgi pārsteidza, kad ieradās mūsu palātā pilnīgi viens, bez Redēliusa parastajām galma māsām un to palīdzēm, turklāt uzvedās kā viesis. No Elsejerdes gultas viņš devās pie Agnetas un pēc tam pie manējās, viņš sasveicinoties sniedza roku. Bet, nonācis pie Tīģermarijas gultas, viņš izskatījās samulsis. Kur tad ceturtā meitene?

Pārējās tūlīt izveidoja aizsardzību: Elsejerde piekliboja pie viņa un, vairākas reizes paknikšējusi, neskaidros vārdos lūdza Tīģermariju atvainot, Agneta izmantoja savu šarmu un, savām saulainajām acīm mirdzot, pastāstīja, ka Tīģermarija patiesībā pārbijusies guļ pagultē.

"Vai tad viņai bail no ārstiem?" jautāja Prebens ar dāņu akcentu.

"Nē," atbildēja Agneta. "Viņai bail no dāņiem…"

Prebens izskatījās apjucis, bet tūlit pat atguvās, nometās ceļos un skatījās pagultē.

"Sveika," viņš uzmanīgi bilda.

Tīģermarija iegaudojās un aizspieda ar rokām ausis.

"Kāpēc tev bail no dāņiem?" jautāja Prebens.

Tīģermarija kauca vēl skaļāk, Elsejerde sabijās un steidzās aizvērt durvis. Prebens vēl vairāk samulsa.

"Kāpēc tu ver ciet durvis?"

Elsejerde sakautrējās un nepratās atbildēt, bet Agneta, mazliet piešķiebusi galvu, parādīja vismīlīgāko smaidu.

"Viņa ver ciet durvis, lai audzinātāja un māsas nedzird, kā Marija kliedz…"

"Ak, tā," atteica Prebens un nosēdās kā skroderis uz grīdas. "Un vai tu vari būt tik laipna un pastāstīt, kāpēc Marijai ir bail no dāņiem."

"Valdemārs Aterdāgs," sacīja Agneta.

"Kristiāns Tirāns," piemetināja Elsejerde.

Prebens nosmīnēja un piecēlās, nopurināja balto uzsvārci un apsēdās uz Tīģermarijas gultas malas.

"Ak, Valdemārs Aterdāgs," viņš teica. "Vai jūs zināt, ko šis vārds nozīmē?"

To mēs visas zinājām, pat Tīģermarija. Bet atbildēja Elsejerde un lēni apsēdās savā gultā.

"Valdemārs Atkal Diena."

"Nūja," teica Prebens. "Tieši tā. Un šo vārdu viņš ieguva, jo atbrīvoja Dāniju no nakts tumsības…"

Mēs pazinām viņa balss toni. Tā runāja tantes radiopārraidēs, stāstot pasakas.

Turklāt viņš bija pat labāks skolotājs par Elsejerdi. Veselu pusstundu viņš sēdēja uz Tīģermarijas gultas un stāstīja, kā Valdemārs Aterdāgs, veikli apvienojot viltību un ieroču spēku, aizstāvēja Dāniju, kas bija iespiesta starp Zviedrijas karali Magnusu un holšteiniešiem. Palātā kļuva pavisam klusu, un jau pēc maza brīža es redzēju Tīģermarijas atvērto plaukstu atdusamies uz grīdas. Viņa vairs neturēja ausis ciet, bet gan klausījās tikpat uzmanīgi kā pārējās. Un, kad Prebens pēc dažām dienām atkal ienāca mūsu palātā parastajā nedēļas apgaitā šoreiz viņu pavadija viss Redēliusa galms -, viņa paklausīgi palika gultā, gulēdama stingrā miera stājā, tieši tā, kā bija likusi virsmāsa. Viņš smaidīdams apstājās pie Marijas gultas.

"Sveika," viņš sacīja. "Vai tu zini, kas es esmu?"

Marija nolaida skatienu, un viņas sejā parādījās nožēlas pilnais smaids.

"Tu esi dānis…"

Virsmāsa strauji tvēra pēc elpas un nekavējoties būtu norājusi Tīģermariju, ja Prebens ar rokas kustību nebūtu viņu apturējis.

"Bet vai tu zini, kā mani sauc?"

"Mmmm," atbildēja Marija. "Tevi sauc Valdemārs Aterdāgs…"

Marijai bija taisnība. Prebens bija mūsu Valdemārs Aterdāgs. Viņš nāca pie mums ar gaismu, viņš pirmais lika mums sajust, ka ne jau visam jāpaliek tādam kā agrāk. Viņš parūpējās par to, lai Elsejerde tiktu pie arodizvēles skolotāja, lai Agnetas novājinātajiem kāju muskuļiem tiktu nozīmēta veselības vingrošana un lai Tīģermarija dabūtu jaunu svētdienas kleitu. Tā tiešām bija vajadzīga. Gadiem ilgi Tīģermarija bija staigājusi citu meiteņu kleitās, kas bija no mazgāšanas noplukušas, un blūzēs, kuras pārējās vairs nevalkāja. Tagad viņa, starojoša kā apaļīga maza dāmiņa, slīdēja pa kapelas viduseju uz svētdienas rīta lūgšanu, tērpusies tumšzilā, greznā biezas kokvilnas kleitā, kuras apkakle bija skaisti izšūta ar mašīnu. Bet tomēr es biju tā, kas saņēma vislielāko dāvanu. Man piešķīra līdzekļus runas pedagogam Karolinskas slimnīcā.

Tolaik man bija trīspadsmit gadu, un es biju dzīvojusi Stokholmā tik ilgi, cik vien varēju atcerēties, tomēr pilsētu nekad nebiju redzējusi. Kad citi bērni brauca ekskursijās un tas notika vismaz reizi gadā tādas meitenes kā mani un Tīģermariju neņēma līdzi. Jo tam neesot nekādas nozīmes, mēs taču tikpat nesaprastu neko no redzētā.

Tātad šobrīd es varēju braukt uz Karolinsku. Viena pati. Ar taksometru.

To es nekad neaizmirsīšu. Viena no sanitārēm man uzvilka kleitu, ko septiņu gadu vecumā bija valkājusi Agneta, nonesa mani lejup pa kāpnēm un nosēdināja mašīnas pakaļējā sēdeklī. Kad nonācām pie sarkano ķieģeļu ēkas, taksometra šoferis ienesa mani pie runas pedagoga. Tā bija Nilsona kundze, eleganta neliela auguma sieviete ar augstiem papēžiem un uzlocītu kreklablūzes apkakli. Viņas lūpas spīdēja no ķiršsarkanas lūpu krāsas, nagus klāja laka tieši tādā pašā tonī, mati bija rūpīgi sasukāti un uzkasīti modernā frizūrā. Tomēr visvairāk mani sajūsmināja viņas īpašais smaids: tā vietā, lai pavilktu mutes kaktiņus uz sāniem, viņa ar lūpām izveidoja mazu aplīti, tā ka abās pusēs zem deguna parādījās trīs slīpas svītras. Izskatījās, it kā viņai būtu ūsas kā dzīvniekam, it kā viņa būtu maza, jautra pele bērnu žurnālā. Bet drīz es sapratu, ka viņa nav nekāda parastā pele. Drīzāk gan pārģērbusies lauva, tāda lauva, kuras rūcieni spieda pār manām lūpām neiespējamus vārdus, citu pēc cita. Skaņām jābūt tīrām, nekādas pukstēšanas vai stenēšanas! Un, kad Redēliuss atgriezās no Amerikas un vēlreiz vēlējās ietaupīt nodokļu maksātāju naudu, tad izrādījās, ka viņa ir stingrāka pret manu priekšniecību nekā pret mani. Vispirms viņa ik pa brīdim klusu ieņurdējās, bet pēc tam laida vaļā tādu rēcienu, ka viņš trīcēdams bija spiests padoties. Es varēju arī turpmāk reizi nedēļā braukt uz Karolinsku un trenēties runāšanā. Tam, kā šķiet, bija zināms sakars ar to, ka Nilsona kundzes virs bija viens no Karolinskas labākajiem neiroķirurgiem: kā visas autoritāras personas Redēliuss savā iekšējā būtībā bija līdzīgs sunim. Viņš nometās zemē uz muguras un atsedza rīkli, tiklīdz saoda varu, kas bija lielāka par viņējo.

Redēliuss saprata, ka arī nekas cits vairs nebija tā kā agrāk. Pirms aizbraukšanas uz Ameriku viņš bija karalis savā valstībā, bet atgriežoties kļuvis par nožēlojamu diktatoru, kura dienas skaitītas. Likās, ka viņa aizvietotājs bija izsitis caurumu tajā mūrī, kas apjoza viņa iestādi, un pa to plūda iekšā gaisma, gaiss un jaunas domas. Lai gan šis caurums varbūt nebija vienīgi Prebena nopelns. Mūri bija skrāpējuši arī citi. Kāds radio reportieris maigā balsī aprakstīja mūsu īstenību, un tad visa nācija sāka apšaubīt, vai tiešām ir tik pašsaprotami, ka mums visvairāk vajag nūjas disciplīnu un dievvārdus. Daži drosmīgi vecāki uzdrīkstējās celt tiešus iebildumus: vai tad bērnus ar kustību traucējumiem var izmācīt vienīgi par grozu pinējiem un grāmatsējējiem? Un vai noteikti viņus vajag turēt slēgtā iestādē, nevis laist skolā? Vai tad nebūtu lētāk un labāk pie skolām ierīkot uzbrauktuves braucamkrēsliem un ļaut šiem ratiņniekiem dzīvot mājās pie vecākiem? Un sociālo lietu ministrs berzēja zodu savā kabinetā, kura sienas klāja valrieksta koka paneļi, un skaļi domāja: vai

tik tagad, kad beidzot uzbūvēta visas tautas māja, nav pienācis laiks atvēlēt kādu grasi arī vispēdējiem pabērniem, tiem, kuriem ir attīstības traucējumi?

Tobrīd mēs visas četras bijām paspējušas kļūt par pusaudzēm un ar ļaunu prieku vērojām mākoni, kas aptumšoja Redēliusa pieri. Trīs no mums turklāt zināja ari šī mākoņa vārdu: Kārlis Grlnevalds un topošais aprūpes likums. Pat Tiģermarijai un man būs tiesības iet skolā! Tāpat būs aizliegts siet bērnus pie gultas un vilkt Tiģermarijai trako kreklu, kad viņa ilgosies pēc mājām.

Kā mēs izbaudījām šis dienas! Sienas mūsu palātā tika nokrāsotas dzeltenākas par dzeltenām, un māsu istaba tika pārveidota par dienas nodarbību telpu. Vecāku apvienība pieprasīja naudu televizoram, un, kad tas bija mājās, audzinātāja bija spiesta ieviest jaunu gulētiešanas laiku. Tagad visi, kam bija vairāk par desmit gadiem, katru vakaru drīkstēja būt augšā līdz pat deviņiem! Pirmajā stāvā vismazākajiem tika ierīkota rotaļistaba ar pedagoģiskām rotaļlietām dzeltenā, zilā un zaļā krāsā. Ceturtdienās ieradās traipu tante, un tad septiņgadnieki varēja izģērbties līdz apakšbiksītēm un veselu stundu pavadīt dušas telpā pilnīgā brīvībā ar dažām lielām krāsas burkām un gleznot ar pirkstiem. Kad stunda bija pagājusi, traipu tante sarindoja visus dušā un noskaloja. Tas nemaz nenākas grūti, viņa skaidroja, kad audzinātāja sāka vaimanāt. Krāsa patiesībā šķīda ūdeni, un bērnus bija viegli nomazgāt. Turklāt braucamkrēsli taču varēja izturēt kādu ūdens šalti!

Mums, vecākajiem, liels jaunums bija grāmatu autobuss. Bibliotekāri sauca Barbrū, un viņa smējās lieliem, baltiem zobiem, kad pulcināja mūs dienas istabā uz pasaku stundu. Pēc tam viņa tur palika vēl labu bridi kopā ar dedzīgākajiem lasītājiem un, noslēpumaini smaidīdama, izdalīja ikvienam nedēļas grāmatu: Pepiju Garzeķi Agnetai, Kullu-Gullu Elsejerdei, bet man viņa piemiedza aci, parādot, ka zina, kas es esmu par putnu, Arnes kunga naudu un Vedēju.

Bet tolaik bija grūti atrast mierīgu bridi lasīšanai. Pēkšņi visā lielajā mājā radās dzīvība un kustība. Vecāki, brāļi un māsas varēja parādīties jebkurā mirkli visas dienas garumā. Cilvēki, kuri tikai pirms dažiem gadiem bija kniksējuši un klanījušies, un pievilkuši kāju, tagad tikai nicīgi rauca degunu, kad audzinātāja un māsas žēlojās, ka netiek ievērots viesu laiks. Vai tad mātei nav tiesību tikties ar savu bērnu, kad vien viņa vēlas? Vai varbūt te ir kāds cietums? Vai šajā iestādē tiešām nav neviena, kam būtu kaut elementāras zināšanas par bērnu vajadzībām un attīstību?

Gaisma ieplūda mūsu palātās.

Bet neviens nedomāja par to, ka visgaišākajā laikā apkārt klīst vismelnākās ēnas.

Viens elpas vilciens. Tā ari tas sākās.

Pārējās trīs meitenes bija jau tik dziļi iegrimušas miegā, ka viņu elpošana vairs nebija dzirdama. Es viena pati gulēju nomodā un skatījos tumsā. ŠI bija diennakts labākā stunda, vienīgā, kas piederēja tikai man vienai. Tagad manas domas varēja brīvi lidot, neatduroties pret meiteņu pļāpāšanu un māsu parasto rosīšanos.

Es gulēju un domāju par Stefanu. Viņš bija vienu gadu vecāks par mani un dzīvoja palātā virs mums. Jā, tik tiešām viņa gulta atradās tieši virs manējās. To man bija pastāstījusi Agneta. Atšķirībā no manis viņa bija uzkāpusi stāvu augstāk. Es nekad nebiju redzējusi ne viņa istabu, ne viņa gaiteni, bet Stefanu pašu es redzēju katru dienu, kad mūs braucamkrēslā izveda ārā parkā. Viņam bija gaiši mati un sejas krāsa kā pasteļtoņu olīvām, tāpēc šķita, ka zēns visā augumā bijis iemērcēts zeltā. Mati uz pieres viņam bija gari un dumpīgi, tomēr ne jau tik gari, lai nevarētu pamanīt skaisti veidoto bezdelīgu, kas lidinājās virs pieres viņa uzacis.

Stefans rakstīja dzejoļus. To zināja visi, tāpat arī to, ka svelošs izmisums reiz bija licis viņam iekliegties un laist kruķi pāri darbgaldam grāmatsiešanas darbnīcā, tā ka iespiedloksnes, līme un diegu spolītes vienā jūklī nolidoja uz grīdas. Skolotājs un kustīgākie skolēni metās bēgt, un, kad viņi bija pazuduši, Stefans bija nobloķējis durvju rokturi ar kāda cita skolēna spieķi. Viņa barikāde turējās ilgāk par stundu, un ari tad, kad Redēliuss beigās draudēja ar pusaizmirsto trakokreklu un ādas siksnām, Stefans neņēma nost spieķi no roktura. Sargam vajadzēja kāpt iekšā pa logu un aizstumt viņu projām no durvīm. Tajā brīdī Stefans jau bija mitējies kliegt un paslēpis seju rokās.

Visas iestādes meitenes bija iemīlējušās Stefanā. Bez izņēmuma. Es nebiju tik liela muļķe, lai cerētu, ka viņš kādreiz mani uzrunās, bet man patika, ka pie viņa varēju kavēties domās. Dažreiz es atļāvos šādu sapni: divi braucamkrēsli bija novietoti blakus zem lielā ozola, un Stefans tur lasīja savu dzejoli meitenei Dezirē, satvēra viņas roku, bet vējš šalkoja lapotnē virs galvas…

Tieši šādā brīdī tas bija dzirdams pirmoreiz. Svešais elpas vilciens. Es nebiju dzirdējusi atveramies vai aizveramies durvis, nebiju saklausījusi arī soļus pa korķa grīdu, tāpat arī nebiju jutusi kluso, čaukstošo skaņu, kad krekla piedurkne noslīd gar krekla audumu. Bija tikai viena vienīga skaņa dziļš elpas vilciens. Gandrīz kā nopūta.

Palātā bija tumšs, bet ne tik tumšs, lai tomēr nevarētu manīt ēnas un kontūras. Tik un tā pagāja labs brīdis, pirms ieraudzīju jaunu ēnu kaut kur durvju tuvumā. Tā bija pilnīgi nekustīga, bet nebija nekādu šaubu, ka tās bija kādas dzīvas būtnes kontūras. Turklāt ļoti uzmanīgas dzīvas būtnes.

Šķita, it kā tā spētu just manu skatienu. Tajā pašā mirklī, kad es ēnu ieraudzīju, tā zināja, ka esmu nomodā. Taču tā nekur neslēpās un

neatkāpās dziļāk tumsā, bet paspēra soli uz priekšu un ļāva vēlreiz saklausīt savu elpu. Tā bija smaga. Līdzīga elsām.

Tagad izrādījās, ka ne tikai es vien esmu nomodā. Varēja dzirdēt, ka Elsejerde švīkstinās ar palagu un ka no Agnetas gultas nāk it kā apslāpēta paklusa skaņa. Tikai Tīģermarija gulēja tālāk, lai gan ne tik dziļā miegā kā iepriekš. Viņa grozījās, un pēc elpas varēja nojaust, ka viņa drīz modīsies.

Un ēna vēlējās, lai mēs būtu nomodā. Klusiem soļiem tā slīdēja no gultas pie gultas, it kā vēlētos pārliecināties, ka mēs visas esam gatavas redzēt un dzirdēt to, kas tagad notiks pirmo reizi un vēlāk katru nakti daudzus mēnešus pēc kārtas. Vispirms ēna nostājās pie Elsejerdes gultas gala, tad pie Agnetas un pēc tam pie manas. Tā uzlika roku uz gultas gala režģiem un uzmanīgi tos papurināja, tā ka nodrebēja visa gulta. Tas bija kā drauds, kā brīdinājums. Es neuzdrošinājos pakustēties, tomēr mēģināju lūrēt; es samiedzu acis kā šauras spraudziņas un pūlējos saskatīt, cik daudz vien iespējams. Tomēr veltīgi: nekādu seju redzēt nevarēja. Tas, kas stāvēja pie manas gultas, bija tikai ēna.

Bet tad tā pagrieza man muguru un devās pie Tīģermarijas gultas, apstājās pie viņas gultas malas un pacēla vienu roku it kā svētījot.

"Ak, Marija," čukstēja kāda balss tumsā. "Mans eņģeli, manu mazo tīģerpuķīt! Manu mauķelīt! Manu mitro šķirbiņ!"

Vēlāk, kad durvis bija aizvērtas un šļūcošie soļi gaitenī vairs nebija dzirdami, mēs gulējām klusas veselu mūžību un blenzām tumsā. Bija saklausāma tikai viena vienīga skaņa, kas nāca no Agnetas gultas, tā kā klusi vaidi, tomēr asi un kaucoši, kas it kā durstīja manas bungādiņas un kā naglas dzinās manā galvā. Beidzot tas kļuva neizturami. Es mēģināju aizspiest ar rokām ausis, bet spazmas atrāva rokas katru uz savu pusi, un es atkal biju spiesta klausīties. Un pēkšņi es dzirdēju, ka pati šim troksnim pievienojos, jo no manas rīkles plūda tāda pati griezīga skaņa kā no Agnetas.

Beidzot Elsejerde izdarīja kaut ko nedzirdētu, to, kas bija pilnīgi aizliegts. Viņa ieslēdza gaismu, sataustīja savu kruķi un piecēlās no gultas. Kaut kas tāds tika stingri sodīts. Naktīs iestādē neviena nepiederoša nebija, un tad joprojām darbojās veco laiku likumi.

Es nekad neaizmirsīšu, kā viņa tur stāvēja, grīļodamās un ļodzīdamās uz sava kruķa, un atglauda savus pelēkblondos matus no pieres. Piepeši Elsejerde bija skaista; seja balta, acis melnas un dziļas. Nebilduši nevienu vārdu, viņa piekliboja pie Tīģermarijas gultas, satvēra saburzīto virspalagu, izpleta to un purināja, izgrieza uz āru un atkal atpakaļ, tad gludi pārklāja to pār Tīģermarijas nekustīgo augumu un kārtīgi viņu sasedza.

Es pastiepu kaklu un paskatījos uz Tīģermariju. Viņa gulēja stīvi kā lelle un smaidot skatījās griestos.

Kādu dienu pēc daudziem gadiem, kad biju aizvesta no aprūpes nama un jau ilgāku laiku dzivoju savā dzīvokli, pēkšņi manās durvīs stāvēja sveša sieviete. Mugurā viņai bija kanēļbrūns mētelis, un es atceros, kā šī krāsa mani pārsteidza. Nekad nebūtu varējusi iedomāties, ka brūna krāsa var būt tik mirdzoša. Bet šis mētelis tā mirdzēja, ka es pat nespēju saskatīt, kas tajā tērpies.

"Sveika, Dezirē," viņa sacīja. "Vai tu mani nepazīsti?"

Es jautājoši blenzu viņā. Elsejerde?

"Tu taču mani atceries," viņa teica un paspēra dažus soļus manā dzīvojamajā istabā. Viņa vēl arvien kliboja, bet ne tik stipri, jo varēja iztikt ar vienu nelielu spieķi.

"Mēs bijām istabas biedrenes Invalīdu namā…"

Es biju pārsteigta. Man nekad nebija ienācis prātā, ka vēl kādreiz redzēšu Elsejerdi vai Agnetu. Kad mēs šķīrāmies, tas nozīmēja uz visiem laikiem, jo tādām kā mums nebija ļauts pieņemt pašām savus lēmumus. Agneta pazuda jau pirms Tīģermarijas nāves, bet Elsejerde drīz pēc tam. Viņa pat nepaspēja piedalīties bērēs. Lai gan patiesībā viņa bija par jaunu, viņai tika atļauts mācīties īstā tautas augstskolā. Pēdējās dienās viņa svaidījās starp raudām un smiekliem; vienu brīdi viņa gavilēja par brīvību, kuru iegūs, bet nākamajā mirklī sabruka bēdās par Tīģermarijas nāvi.

Bet tagad viņa atradās manā dzīvojamajā istabā un sēdēja gaišajā klubkrēslā, kuru tikko biju nopirkusi, lai viesiem varētu piedāvāt apsēsties. Jau piecus gadus es dzīvoju savā dzīvoklī un vēl arvien izbaudīju vārdu mans. Mans dzīvoklis. Mans klubkrēsls. Mani viesi.

Pogādama vaļā mēteli, Elsejerde skatījās visapkārt. "Ai, cik tev te jauki! Tik gaiši un skaisti!" viņa priecājās.

Bija žilbinoša ziemas diena, tāda diena, kad mirdzoši putekļu graudiņi dejoja saules staros virs parketa un es vēl vairāk nekā parasti varēju baudīt savu puķoto aizkaru krāsas. Tolaik es bieži priecājos par šiem aizkariem, dažbrīd man pat radās aizdomas, ka kļūstu par aizkaru vergu. Bet arī viss pārējais manā istabā bija skaists: gaišais bērza galds, sarkanais dīvāns, pārpilnie grāmatplaukti. Un rokām darinātais lupatu paklājs, protams, tas pats, kuru es biju lēti nopirkusi, pateicoties Hubertsona sakariem Mājamatnieku savienībā.

Es biju tik aizņemta, lepojoties ar savu skaisto istabu, ka sākumā nemaz neredzēju, kas atklājās skatienam, kad Elsejerde novilka mēteli. To ieraudzījusi, es tvēru pēc elpas: viņai bija balta apaļa apkaklīte uz melnas blūzes. Toreiz spēju ar roku satvert iemuti, ātri ielikusi to mutē, es pūtu:

"Vai tu esi mācītāja?"

Elsejerde nolaida skatienu un ar roku noglauda svārkus ļoti meitenīgā žestā.

"Mmmm. Mani iesvētīja mācītāja amatā pagājušajā gadā… Un

tāpēc arī esmu Vadstenā. Zini, te ir ekumēniska konference. Lai gan šodien es bastoju. Tevis dēļ."

Es izstiepu roku, cik vien labi varēju, un pieskāros viņējai.

"Esmu tik priecīga, ka tu atnāci."

Viņa ātri paskatījās manā ekrānā un pasmaidīja.

"Es arī. Man ienāca prātā, ka mēs varētu nosvinēt tavu dzimšanas dienu, kaut arī tā jau pagājusi. Esmu nopirkusi Napoleona kūkas…"

Es iesmējos un iepūtu iemutī:

"Ak, tu to atceries? Ka tieši tās es vēlējos katru gadu?"

"Nūja. Agnetas mamma bija tik mīļa un sarīkoja dzimšanas dienu svinības četrreiz gadā…"

"Vai atceries, kā Tīģermarija vēlējās princeses kroni?"

Elsejerdes acis kļuva mitras, un viņa skatijās sāņus.

"Vai man uzlikt kafiju?" viņa jautāja." Vai ari tu pati tiec galā?"

Es iedarbināju braucamkrēsla motoru un aizslīdēju uz virtuvi.

Tikai tad, kad bija pagājušas jau vairākas stundas un iestājusies krēsla, Elsejerde spēja runāt par Tiģermariju.

"Es par viņu domāju katru dienu," Elsejerde sacīja, ar pirkstiem viegli burzīdama svārkus. "Un ka tā bija mana vaina…"

Es ļāvu ekrānam palikt tumšam.

"Es gribēju teikt tu neko nespēji izdarīt, jo nevarēji taču pastāstīt… Un Agneta bija pārāk trausla, no viņas kaut ko tādu nemaz nevarēja prasīt. Bet man vajadzēja darīt vairāk. Es biju vecākā un veselākā, man bija jāsaprot, ka viņa mirs…"

Es ļāvu pārskriet pār ekrānu dažiem mierinājuma vārdiem:

"Tu taču mēģināji. Es zinu, ka tu runāji ar audzinātāju, lai gan mums, pārējām, nekad neko nestāstīji."

Elsejerde saviebās.

"Viņa teica, ka man ir samaitāta fantāzija. Vai vari iedomāties? Viņa redzēja, ka Tīģermarija vispirms pārstāja runāt un pēc tam ēst, ka viņa staigāja apkārt ar savu tizlo smaidu dienu no dienas… Un viņa vēl apgalvoja, ka tā esmu es, kam samaitāta fantāzija!"

Es nopūtos tik dziļi, ka mani vārdi noslīdēja ekrānam pašā apakšā:

"Tā nu tas ir. Vēl joprojām. Tādas kā mēs nenosakām, kas īstenībā notiek un kas ne…"

Elsejerde nošņaukājās:

"Bet man būtu vajadzējis rīkoties tāpat kā tam Stefanam, nobloķēt durvis, lai tā būtne netiktu iekšā. Un man vajadzēja tā kliegt, ka naktsaukle būtu spiesta nākt šurp…"

"Tas neko nebūtu līdzējis. Viņa taču lielākoties bija lejā pie mazajiem bērniem. Pat ja būtu dzirdējusi, viņa bija pārāk tālu. Viņš būtu paspējis aizbēgt, un neviens mums nebūtu ticējis."

Elsejerde pieliecās un tvēra pēc manas rokas.

"Bet tu taču zini, vai ne? Tu atceries viņu un to, ko viņš darīja? Lai gan mēs nekad neuzdrīkstējāmies par to runāt. Lai gan mēs tikai klusējām un klusējām, un klusējām."

"Atceros gan."

"Paldies."

Es atvilku roku.

"Kas tad te ir, par ko pateikties?"

Elsejerde neatbildēja, un pēc brītiņa es nodzēsu savus vārdus no ekrāna. Es tomēr zināju, par ko viņa pateicās.

Tad mēs ilgi sēdējām klusēdamas un atcerējāmies Tīģermariju.

Viņš ir ceļā. Es dzirdu viņu ejam pa kāpnēm un kaut ko pie sevis murmināms. Bet es negribu, ka viņš nāk. Vēl ne. Tikai tad, kad būšu noskaidrojusi, kuras no manām spējām palikušas pāri.

Un tomēr, kad dzirdu viņu grūžam vaļā durvis un šļūcošiem soļiem ienākam istabā, mans nogurums padodas, tas aizpeld jūrā, it kā būtu bēgums, un atstāj pludmali brīvu. Es atveru acis.

"Kur, pie velna, tu biji? Vai debesu valstībā?"

Hubertsons stāv istabas vidū un novelk roku gar pakausi, lai atbrīvotos no kāda eņģeļa baltajām dvieļa drānām.

Es kustinu lūpas, lai parādītu, ka vēlos runāt. Hubertsons pielāčo pie manas gultas un pievelk klāt datoru, tad iebāž man mutē iemuti un jautā:

"Kā tas iespējams, ka esi nomodā? Tevī sastūķēja četras dozas stesolīda, tev vajadzētu gulēt kā nosistai veselu diennakti…"

Nākas grūti iepūst atbildi:

"Tu pats neizskaties visai možs. Un kā tad ir ar tevi?"

"Man bija maza priekšnojauta. Bet nav jau nekā briesmīga. Es tikai aiziešu paēst kārtīgas pusdienas, tad došos mājās un atpūtīšos."

Sargi sevi, es gribēju sacīt. Uzmanies! Nedzer pusdienās vīnu un katru stundu mēri cukura līmeni asinīs! Bet es atturos, es atceros pirmo paragrāfu. Nekādas tuvināšanās. Tādēļ īsi iepūšu: nu, labi.

"Es tikai domāju, ka mazliet jāpārbauda, kā tev iet. Pēc tā stesolīda."

"Te bija Kristīna."

Hubertsons pievērš skatienu ekrānam un saka:

"Jā, es zinu. Viņa pati pastāstīja. Lai gan viņai likās, ka esi aizmigusi…"

Es nesaku, ka mani pamodināja viņas doma: Tāda maza nabadzīte. Par to viņa samaksās. Agrāk vai vēlāk.

"Es biju pusmiegā."

Hubertsons nokremšļojas un skatās sāņus:

"Dažreiz tā sanāk… Viņa vakar bija atradusi beigtu kaiju. Savā dārzā."

Es neko neatbildu, tikai skatos viņā. Viņš neuzdrošinās paskatīties

man acīs, bet satver manu delnas locītavu, uzmet skatienu pulkstenim un skaita man pulsu.

Tas ir kas neparasts, pulsa mērīšanu viņš mēdz atstāt māsu ziņā. Viņa tvēriens ir viegls kā taurenis, viņa pirkstu gali ir silti.

"Hra," viņš saka un atlaiž tvērienu. "Vai esi nogurusi?"

īss pūtiens. Jā.

"Man būs jārunā ar Č. I. Te nu vienreiz ir pārkāptas visas robežas… Četras dozas stesolīda!"

Es neko neatbildu. Vienkārši nespēju. Ūdens masas atkal ir ceļā uz krastu. Hubertsons paskatās apkārt, meklēdams vietu, kur apsēsties. Bet šajā istabā viņš nevar sēdēt loga nišā, jo priekšā ir mana gulta. Tādēļ viņš nesaprašanā paliek stāvam pie gultas malas un pārbrauc ar acīm pār eņģeļu tūkstošiem pie sienām. Manas acis seko viņējām, un, kaut arī es no jauna slīgstu nogurumā, man šķiet, ka esmu redzējusi tikai daļu no šīm būtnēm, kad pēdējo reizi atvēru acis. Marijas eņģeļi drūzmējas un stumdās pie sienām vairākos slāņos, ziņkārīgi ķerubi lūr pār serafimu pleciem, milzīgi, balti vīrišķīgi spārni saduras ar maigi noapaļotiem sievišķīgiem spārniem, bet mazi, kustīgi eņģeļbērniņi plivinās apkārt un mēģina dabūt gaisu zem saviem mazajiem, ar zvīguļiem nobārstītajiem spārniņiem…

"Tas nu ir par traku," saka Hubertsons.

Viņam ir taisnība. Tas ir par traku. Un nākamajā mirklī es tomēr esmu pateicīga par Marijas neprātību. Jo, ja visas sienas nebūtu noklātas ar viņas grāmatzīmju eņģeļiem, Hubertsons nebūtu pārsteigts. Ja viņš nebūtu pārsteigts, viņš nekad nebūtu pacēlis manu roku, lai atbrīvotu sev vietu sēdēšanai manā gultā. Un, ja viņš vēl joprojām nebūtu pārsteigts, viņš nesēdētu tā, kā to dara pašlaik, arvien vēl turēdams manu roku savējā.

Ola savā ligzdā. Pērle savā apvalkā.

Mana roka viņējā. Tur tai vienmēr būtu jāpaliek.

Tikai ļoti nezinoši ļaudis šobrīd līdzīgi svētajam Augustīnam tic, ka laiks ir upe. Mēs, citi, zinām, ka laiks drīzāk ir delta ka tas zarojas un meklē jaunus ceļus, ka tas savienojas pats ar sevi, pirms atkal meklēs jaunu teci. Daži brīži brāžas kā ūdenskritums, citi paliek uz vietas un kļūst par mazām peļķēm, laika straume plūst tām garām, bet tās uz mūžīgiem laikiem paliek nekustīgas…

Šis ir tāds brīdis. Kā peļķe. Es tajā iegrimstu. Šajā ūdenī es vēlētos atrasties vienmēr.

Nekad agrāk viņš nav turējis manu roku.

Tomēr jā. Varbūt vienu reizi. Lai gan es nezinu, vai tas notika īstenībā, vai tās ir atmiņas vai tikai sapnis.

Ja arī tas būtu noticis, tad gan ļoti sen, vēl ilgi, pirms invalīdu slimnīca tika pārbūvēta, un vēl ilgi pirms tam, kad man pašai bija jāpārceļas uz aprūpes namu. Varbūt tā bija diena, kad Hubertsons man

bija atklājis viņas vārdu. Es nezinu. Un arī neatceros.

Bet es atceros, ka viņš nesa mani caur netīri dzeltenu gaiteni. Griestu plafoni zibēja garām; tie bija kā bālas zvaigznes, kas atmetušas cerību uzvarēt tumsu. Hubertsona rokās es varēju ar tiem rotaļāties, tāpat kā bērnībā biju rotaļājusies ar gaismu. Es aizvēru acis un ļāvu gaismai sarkani satumst, es mirkšķināju tik ātri, ka visa pasaule sāka mirdzēt, es aizvēru acis tik cieši, ka atmiņa par gaismu zaļi vizēja uz maniem plakstiem…

Tolaik viņš vēl bija vesels. Vesels un stiprs. Šķita, ka viņa rokās es vispār esmu bez svara, viņš gāja ātriem un atsperīgiem soļiem, jā, viņš gandrīz vai skrēja augšup pa šaurajām kāpnēm, kas šķīra manu nodaļu no viņējās. Pa ceļam mēs satikām vienu vienīgu cilvēku, vientuļu kopēju, kura Hubertsonam bailīgi uzsmaidīja. Viņš atbildēja ar steidzīgu galvas mājienu, bet soļus nepalēnināja un nemaz nemēģināja skaidrot, kāpēc viņš nēsā pacienti starp nodaļām. Kopējas sejas izteiksmes dēļ es biju gatava smieties un vēlāk triumfēt viņas nu gan brīnīsies, viņa un tās citas sievietes, tenkos un prātos visu atlikušo dienu! bet pašlaik es redzēju viņu, nemaz viņu neredzot.

Pēc veselas mūžības Hubertsons apstājās pie kādām durvīm, teikdams:

"Es zinu, ka viņa dzird. Un man liekas, viņa arī redz. Mēģini izturēties klusu. Neizdod ne skaņas."

Piepeši mani pārņēma bailes. Mana kreisā roka, sagrābusi viņa baltā uzsvārča atloku, raustīja un plosīja to, un mana galva, nemaz negribot, sitās sānis arvien spēcīgākās spazmās. Patiesībā es nemaz nevēlējos viņu redzēt! Kāda tam būtu nozīme? Viņa bija mani aizmetuši, kā aizmet saplīsušu glāzi, atdevusi mani Redēliusam un Invalīdu namam, kas savukārt bija mani atdevuši pētniekiem Neiroloģijas nodaļā. Neko no tā visa nevar padarīt par nebijušu, laiks nav radījis tādas spraugas, pa kurām mums aizbēgt, lai pārveidotu to, kas jau noticis…

To visu es centos Hubertsonam ieskaidrot, bet biju pārāk satraukta, un viņš neprata iztulkot manu urkšķēšanu.

"Ššš," viņš tikai nošņāca un ar elkoni atvēra durvis.

Es šo istabu pazinu: tā būtu varējusi būt mana. Pelēka rīta gaisma un bāli zaļas sienas. Oranži sintētiska auduma aizkari kā nodevas tikko aizgājušai modei. Nodilis mākslīgās ādas klubkrēsls ar šaurām plaisām sēdeklī. Blakus mazs galdiņš. Landstinga piešķirts naktsgaldiņš; tas liekas vienīgais nemainīgais uz šīs planētas. Svītrains palags un dzeltena vafeļu sega.

Es samirkšķināju acis. Nē. Aplūkojot tuvāk, šajā istabā atradās daudz kā tāda, kā nebija manējā. Uz galda stāvēja resns svečturis, bet logā bija sarindotas fotogrāfijas. Viena uzņemta no augšas, un tur redzama balta divstāvu māja ziedošā jūnija dārzā, divas meitenes zelta

rāmīti ar studentu cepurītēm galvā viena nopietna, otra smaidoša un spilgti izkrāsots kādas fotogrāfijas palielinājums, kas, pēc visa spriežot, bijis sešdesmito gadu sākuma melnbalts attēls. Trīs meitenes sēdēja ķiršu kokā; viņu sejas bija iekrāsotas bāli rozā, viņu kleitas rozā, dzeltenā un zaļā krāsā, bet lapotne ap viņām bija palikusi tikpat pelēka un bezkrāsaina kā sākotnēji.

Hubertsons paspēra vēl dažus soļus dziļāk istabā, es aizvēru acis un pagriezu seju pret viņa krūtīm. Viņa elpa silti plūda pret manu vaigu, kad viņš čukstēja:

"Nav ko baidīties. Viņa guļ."

Vispirms es redzēju viņas rokas. Āda bija par lielu un tik balta, ka šķita gandrīz vai zilgana, nagi bija novīlēti skaistos ovālos un tā nospodrināti, ka spīdēja. Kāds bija pat apgrūtinājis sevi, aizbakstot ienadžus tik tālu, ka bija redzami baltie pusmēneši. Tas mani pārsteidza: mana pieredze ar slimnīcas manikīru aprobežojās ar nagu taisnu nogriešanu. Viņai tātad bija speciāla aprūpe.

Ziņkārība pārmāca bailes, un es pacēlu acis pret viņas seju. Tā bija tikpat bāla kā rokas, āda bija īpatnēji gluda, un uz vaigiem daži satrūkuši asinsvadi iezīmēja tievas violetas līnijas. Uz galvas bija vecas sievietes eņģeļu mati: plāni, balti, cirtaini.

"Asinsizplūdums smadzenēs," čukstēja Hubertsons. "Viņa te gulējusi ar vienas puses paralīzi četrpadsmit gadus. Tagad viņai ir plaušu karsonis…"

Viņa gulēja ar vaļēju muti kā visi tie, kas drīz mirs. Tomēr es nevarēju sadzirdēt viņas elpas vilcienus. Istabā valdīja pilnīgs miers: tikai viņas krūšukurvis lēni cēlās un mierīgi atkal grima atpakaļ.

Vēlāk, kad jau gulēju savā gultā, tikko pamodināta vai arī Hubertsona atnesta, viņš saņēma manu roku un ielika savējā. Otru roku viņš uzlika virsū kā olas čaumalu. Tikai tad uzdrošinājos pajautāt to, ko nekad nespēju saņemties vaicāt, par ko es tik tikko uzdrīkstējos domāt. Mana balss bija pavisam saprotama, katrs vārds izripoja no mutes skaidrs kā stikla lodīte:

"Kāpēc viņa mani pameta?"

Hubertsons neatbildēja.

Bet viņš jau nebūtu tas, kas viņš ir, ja būtu atstājis kādu jautājumu neatbildētu. Nākamajā dienā viņš bija gatavs, lai gan tobrid es biju pārdomājusi un teicu, ka nemaz nevēlos to zināt. Es viņam uzšņācu, nosaucu to par nolāpītu muldēšanu un demonstratīvi mēģināju, kaut gan, protams, ar bēdīgu iznākumu, aizsegt ar rokām ausis.

Vispirms viņa priekšlasījums bija par laiku. Ellenas laiku.

"Kāpēc, tu jautā. Kāpēc viņa tevi pameta? Nu, tāpēc, ka piecdesmitajos gados tā darīja. Novirzes neviens necieta, sevišķi jau ārsti. Kad es biju paligārsts Gēteborgā, tad vēl arvien bija pietiekami

daudz vecu buku, kuri uzskatīja, ka kroplā ķermenī vienmēr atrodas kropla dvēsele. Manā klīnikā strādāja virsārsts, kurš vienmēr ieteica vecākiem atstāt un aizmirst kroplu bērnu. Pietika pat ar greizo pēdu…"

Hubertsons apklusa un sarauca pieri:

"Patiesībā es īsti nezinu, ko viņš domāja, vai tiešām ticēja, ka visiem bērniem ar greizo pēdu ir attīstības traucējumi, vai ari tie vienīgi runāja pretī viņa kārtības izjūtai. Viņš stāvēja un krita par kārtību un vienveidību, man šķiet, ka viņam galvenokārt prātā bija tas, ka būs nepatīkami un traucējuši, ja šķībie un greizie sāks vazāties apkārt pa ielām. Labāk jau iespundēt viņus iestādēs. Tolaik viņi parasti nesasniedza tādu vecumu…"

Viņš pagriezās pret mani, un es izmantoju gadījumu, parādot viņam mēli. Gods viņa novērošanas spējai: viņš saprata, ka daru to ar nodomu, lai gan tobrīd manas spazmas bija ļoti stipras.

"Raudi vien," viņš teica. "Bet, ja tu neiemācīsies saprast toreizējo laiku, tad arī nekad nesapratīsi Ellenu. Un nemaz nedomā, ka zini, kā tas bija, tu biji pārāk maza, lai redzētu, kā visapkārt klanījās un kniksēja, un ceremonējās uz augšu pa hierarhijas kāpnēm, bet spārdīja, spļāva un nicināja, skatoties lejup… Un ar slimo aprūpi bija visļaunāk. Dažbrīd es domāju: velns parāvis, slimo aprūpē ir vēl sliktāk nekā armijā."

Viņš pagriezās un nostājās manas gultas galā, izvilka kādu papīru no žurnālu kaudzītes, ko bija nosviedis kājgalī, bakstīja šo dokumentu ar pirkstu galiem un pacēla balsi.

"Tavu tiesnesi sauca Cimmermanis, viņš bija neirologs. Viņš tevi izmeklēja tavas dzīves trešajā nedēļā un tūlīt zināja visu. Tur melns uz balta stāv rakstīts, ka tu esi tik traumēta, ka tev nav palikusi nekāda iespēja kaut ko iemācīties… Tu nekad nevarēsi apgūt pat tik elementāras lietas kā košļāt un fiksēt skatienu. Var pieņemt, ka, pēc viņa uzskatiem, tev arī nekad neattīstīsies nekāda jūtu dzīve."

Viņš palaida vaļā papīru, ļaudams tam noplanēt uz gultas, un noklepojās.

"Par to es neesmu ar Ellenu runājis. Viņa nenojauš, ka es zinu par tavu eksistenci. Un tagad jau ir par vēlu, viņa ir pārāk slima. Cik saprotu, viņa nevienam pašam cilvēkam visus šos gadus nav par tevi ieminējusies. Ļaudis gan zināja, ka viņai un Hugo bija bērns, bet es nezinu, ko viņa par to teica vai apgalvoja, ka esi mirusi, vai kaut ko citu… Tolaik par tādām lietām daudz nerunāja, valdīja uzskats, ka labāk aizmirst un iet tālāk."

Viņa balss kļuva klusāka:

"Tev jāatceras, ka Hugo slimoja ar vēzi un nomira trīs mēnešus pēc tavas dzimšanas. Viņa droši vien būs sēdējusi pie vira visu laiku, slimības vēsturē rakstīts, ka viņa piecēlusies jau otrajā dienā un

aizlaidusies. Tas bija drosmīgi darīts. Tolaik visam jaunajām mātēm bija jāguļ mierā un jāgaida trombs vismaz nedēļu. Un tevi viņi nosūtīja uz Stokholmu epilepsijas un cerebrālo bojājumu dēļ. Tev taču bija nepieciešama aprūpe, par to nu nebija nekādu šaubu. Pirmos divus gadus tu gulēji bērnu slimnīcā, vai tu to zini?"

Viņš uzmeta man skatienu, bet patiesībā neko neredzēja. Tam arī nebija nekādas nozīmes. Es nedomāju atklāt, ka tas bija vēl viens puzles gabaliņš, ko viņš man uzspieda.

"Velns viņu zina, vai šis ārsts vispār tevi redzēja. Varbūt caur stikla sienu. Lai gan arī to es, protams, apšaubu, viņi tolaik bija ellīgi ātri, kad bija jāslēpj bērni no viņu vecākiem… Sevišķi, ja kaut kas bija nogājis greizi."

Viņš atkal pagriezās pret logu un raudzījās pelēkajās debesis.

"Un, ja tu gribi zināt, kāpēc viņa nekad pie tevis neatnāca, tad atbilde ir Cimmermaņa vēstulēs, ko viņš Ellenai rakstīja. Tavā slimības vēsturē ir kopijas. Vai gribi tās redzēt?"

Es izsprausloju atbildi:

"Nē!"

Viņš mazliet saguma:

"Ak, negribi. Es saprotu. Tur jau nav daudz ko lasīt… Tur ir tikai viena un tā paša valša dažādi varianti: šim bērnam nav nekādu cerību. Nevarēs neko iemācīties. Ne staigāt. Ne runāt. Ne kaut ko saprast."

Caur manām smadzenēm noplīvoja atmiņas par Redēliusu. Šimpanze. Hey boy, we're The Monkeys…*

Hubertsons izskatījās tā, it kā viņš stāvēdams sapņotu, viņa rokas, kuras nupat bija žestikulējušas, tagad ļengani karājās gar sāniem. Kādu brīdi viņš stāvēja nekustīgi, tad samirkšķināja acis un turpināja.

"Jā. Katrā gadījumā… Ellenas vēstuļu slimības vēsturē nav, bet tomēr šķiet, ka viņa Cimmermanim bieži rakstījusi. Viņš atbild, ka tevis kopšana mājās nav iespējama. Un viņš neiesaka apmeklējumus, tas mātei būtu pārāk sāpīgi. Bez tam tev tas būtu pilnīgi bez jebkādas nozīmes. Tu taču saņem visu, kas nepieciešams, ēdienu katru ceturto stundu un tīrus autiņus starp ēdienreizēm…"

Viņa tomēr bija atbildīga, es gribēju teikt. Neviens nu gan nebūtu varējis viņu atturēt no apmeklējumiem. Viņai būtu vajadzējis saprast, ka jāpilda pienākums, būtu vajadzējis atcerēties, ka es esmu viņas bērns un ka es esmu cilvēks, neskatoties uz visām kaitēm. Bet es vairāk nespēju runāt un aizvēru acis. Tas bija lūgums, lai Hubertsons klusētu. Tomēr viņš neklusēja: viņš turpināja stāstu, ar pirkstu kauliņiem klauvēdams pret marmora palodzi.

" Klau, zēn, mēs esam pērtiķi… (Angļu vai.)

"Nūja, tevi jau labi aprūpēja, kā uzskatīja Cimmermanis. Ellenai un viņas vīram vajadzētu skatīties nākotnē un sagādāt sev jaunu bērnu…"

Viņš iesmējās:

"Šis muļķa velns bija aizmirsis, ka viņa ir atraitne!"

Viņš bridi klusēja, un visa izturēšanās signalizēja, ka viņam drīz būs laiks iet.

"Jā," viņš beidzot noteica. "Ar to droši vien var izskaidrot, kā tas gadījās, ka Margarēta kļuva par audžubērnu…"

Nogurums ir tik dziļš, ka es pat nezinu, vai mana roka vēl arvien guļ Hubertsona plaukstā. Tas nu ir vienalga. Roka tur ir bijusi.

Bet es pati joprojām esmu kaut kādā ūdeni. Tas ir zaļš un skaidrs kā stikls. Es varu tālu redzēt. Līdz pat manai māsai Margarētai.

Viņa smaida, sēdēdama Klāsa vecajā auto, un klausās pa radio viņa balsī. Nekad Margarēta nav tik apmierināta kā tad, kad atrodas ceļā no viena punkta uz otru, kad viņa brauc tik ātri, ka, pēc viņas uzskata, neviens nevar viņai tikt līdzi. Un tieši pašlaik viņa ir īpaši apmierināta; vispirms tāpēc, ka starp viņu un Kristīņu to dumjo dzeguzi aug kilometrs pēc kilometra, un pēc tam tāpēc, ka viņa ir ceļā uz Norčēpingu pie Birgitas. Tagad viņa acīmredzot sapratusi, kā visas lietas notiek, un atrodas ceļā uz dienas labo darbu. Viņa ir kā īsts skauts, šī mana jaunākā māsa.

Turpretī Birgitai šobrīd nav nekādu plānu labu darbu veikšanai, izļodzījušās laiviņās viņa iet pa Ziemeļu promenādi Norčēpingā un mēģina izskaitļot, kā nokļūt Mūtalā. Ar autobusu nav iespējams, bet ar vilcienu varētu izdoties. Jau agrāk viņa ir slēpusies vilcienu tualetēs daudz garākos maršrutos… Tomēr pirms tam viņa vēlas ievilkt kādu dūmu, bet kabatā tikai pusotras kronas. Kā lai dabū cigaretes bez naudas? Ko? Vai kāds uz šo jautājumu var atbildēt?

Abu loki saskaras, viņas lēni dodas ceļā vienā virzienā. Viss notiek tā, kā tam jānotiek. Es varu grimt dziļāk savā ūdenī.

Es slīkstu!

Ūdens piepilda manas aukslējas un manu rīkli, ūdens plūst ārā no manas vaļējās mutes pār kaklu un krūtīm. Es klepoju, bet acis vaļā neveru, viss spēks aiziet tikai tam vienam. Klepošanai, tveršanai pēc gaisa… Palīgā, es slīkstu!

Kāds ceļ augstāk manas gultas galvgali, bet tik ātri, ka galva krīt uz priekšu.

"Ak Dievs!" kāds saka pusbalsī. "Es tikai gribēju iedod viņai mazliet sulas, es nezināju…"

"Tā nav tava vaina," saka Čerstina Pirmā. "Tagad palīdzi, paliec viņu uz priekšu!"

Mana galva šūpojas, es pat nemēģinu to vadīt. Jo tagad es zinu, ko esmu zaudējusi, ko man maksājusi pēdējā lēkme.

Es nevaru norit. Es to nekad vairs nevarēšu.

ĶirŠogu princese

Liec savu roku manā ja tev tik Bet neturi uz mūžu mani ciet Nekad man klaiņošana neapnīk Uz mūžu mīlestība nespēj siet

Par tālēm vilinoša melodija dzied Jau agri prom no mājām devos dīks Es esmu tas kurš visam garām iet Liec savu roku manā ja tev tik

Jalmars Gulbergs

Margareta nodzēš cigareti tajā pašā mirklī, kad aiz Kristīnas aizveras durvis, viņa atzveļas vecajā, cietajā krēslā un izstaipās. Visdrošāk ir tūlīt novākt galdu. Lai viņas augstība nedabū trieku aiz pārsteiguma, ja atnāktu mājās pārāk agri un ieraudzītu netīros brokastu traukus, atstātus uz galda.

Margareta vienmēr ir jutusies pārsteigta, ka Kristina, kura tik metodiski apguvusi izglītotās pilsonības rituālus un signālus, nav aptvērusi, ka mājas uzkopšanai nav sevišķi augsts kurss. Tieši pretēji ir ar ķermeni un apģērbu. Nomazgāts ķermenis, tīras drēbes un nekārtīgs dzīvoklis tāds ir lozungs. Ja ir tīri kakti, tas liecina par mietpilsonisku sīkumainibu. Vai vēl ļaunāk: par proletārisku mazvērtības kompleksu. Tikai tam, kam ir kas slēpjams, nepieciešama tīrība visapkārt.

Viņa pati tiešām ir guvusi lielākas sekmes nekā Kristīna, piesavinoties to sabiedrības aprindu dzīvesstilu, pie kurām viņas abas tagad pieder. Viņas dzīvoklis Kirunā atrodas nepārtrauktā haosā. Bet par to nekas, jo tie, kuri nejauši atnāk ciemos, ir fiziķi, tāpat kā viņa pati, un prot pasmieties, kad viņa atvainojas ar savu standartfrāzi:

"Entropija palielinās. Sevišķi mājās pie manis." Tomēr patiesībā viņai gan nekas nebūtu pretī, ja varētu dzīvot kā Kristīna. Ir tik patīkami, ja rīta gaisma spraucas cauri kristāltīriem logu stikliem, ja virtuves

grīdas platās flīzes ir noberztas baltas kā samts un ja lupatu paklājs ir tik tīri izmazgāts, ka audumā var izšķirt katru niansi. Bet kas tas par darbu! Turklāt Ēriks un it sevišķi viņa mantotā nauda ir viens no priekšnoteikumiem, lai Kristīnai ietu tā, kā viņai iet. Margarēta pati ir izvēlējusies turēt savus vīriešus nelielā attālumā, pat ja viņiem bijušas pilnas krājkasītes treknu cūciņu veidolā. Visnepatīkamākais gandrīz ar visiem vīriešiem ir tas, ka viņi redz sevi kā galvenās personas ne tikai savā, bet arī savas sievietes dzīvē, un Margarēta nemaz nevēlas būt par palīgtēlu pati savā stāstā.

Nu, tagad viņa katrā ziņā apskatīs šo un to Kristīnas mājā. Vakar vakarā dzīvojamajā istabā viņa ieraudzīja skapīti, kas viņu ieinteresēja. Tas izskatījās kā neliels altāris ar baltu galdautu, alvas svečturiem un vecu fotogrāfiju, uz kuras bija jauna apaļvaidze Ellena. Bija iemesls domāt, ka skapītis glabā noslēpumus. Aizraujošus noslēpumus.

Nomazgājusi traukus, Margarēta noslauka slapjās rokas džinsos un atgrūž vaļā pusi no dzīvojamās istabas dubultdurvīm. Tās viegli iečīkstas. Virtuvē iespīd rīta saule, bet te vēl arvien ir pelēka rītausma. Brīdi viņa stāv pie durvīm, skatīdamās apkārt, un tad lēni pašūpo galvu. Tagad viņa redz to, ko neredzēja vakar. ICristīna savu dzīvojamo istabu pārvērtusi svētnīcā par godu Svētajai Ellenai. Visapkārt redzamas viņas relikvijas, domātas tam, kas prot tulkot zīmes: maza sedziņa ar knipelētām mežģīnēm, vienkāršais augļu trauks no presēta stikla, kas mēdza stāvēt uz galda viņas dzīvojamajā istabā, rūsas sarkanās grāmatas no četrdesmitajiem gadiem Martina Andersena-Nekses kopoti raksti. Nemaz nerunājot par ikonu sudraba ierāmējumā pie paša altāra. Tā bija viņas fotogrāfija. Bet Ellenai nav vajadzīgs nekāds templis. Viņa nebija nekāda svētā, vienigi sieviete ar neparastu mātes talantu. Viņa varēja meitenes ari sabārt, turklāt tādā tonī, no kura saskāba piens un no virtuves loga krita zemē noģībušas mušas. Bez tam viņa bija arī mazliet skopulīga. Zīmēšanas bloki un krītiņi bija žēlastības dāvanas, kuras viņa izdalīja Ziemassvētkos un dzimšanas dienās, pārējās gada dienas vajadzēja zīmēt ar zīmuli uz vecām tūtām un ietinamā papīra. Bet tāpat jau bija labi. Sliktāk izrādījās ar nenovīdību, ar šo indīgi zaļo, mazo lausku, kas pāris reižu iespīdējās viņas skatienā. Tikai vienas lietas dēļ. Skolas dēļ.

Šī lauska kļuva īpaši redzama, kad Kristīna staigāja pa māju un gaidīja ziņu par uzņemšanu ģimnāzijā, viņai bija divpadsmit gadu, un izskatījās, it kā viņa gatavotos nāves spriedumam. Katru priekšpusdienu viņa bāla un sagrauzta miņājās pie durvīm, kad tante Ellena gāja pēc pasta. Un, dienām ejot, meitene kļuva arvien mazāka un arvien vājāka. Šķita, ka ilgā gaidīšana viņai izsūc visus spēkus, ka drīz viņa no rītiem vairs nespēs piecelties no gultas, ja ziņa nepienāks.

Kad beidzot vēstule bija klāt, tante Ellena to bija atplēsusi jau dārzā un, ienākdama pa durvīm, turēja rokā.

"Nu, kā ir?" čukstēja Kristīna.

Tante Ellena izskatījās nopietna un pavērsa skatienu uz sienu virs meitenes galvas.

"Diemžēl… Tu neesi uzņemta."

Kristīnas seja kļuva pelnu pelēka, un likās, ka viņa tūlīt noģībs. Viņa paspēra dažus soļus atpakaļ un tad sabruka uz soliņa zem telefona plauktiņa.

"Es jau to zināju!" viņa izdvesa.

Tante Ellena iesmējās un pavicināja vēstuli:

"Es taču tikai pajokoju, tas tev jāsaprot. Protams, tu esi uzņemta. Ar tavām atzīmēm."

Bet Kristīna palika sēžam uz soliņa un nespēja priecāties.

Un tā tikai tagad Margarēta var saprast tantes Ellenas nenovīdību pret skolu, lai gan nevar to pieņemt. Jo, kaut ari tante Ellena bēdātos

par to, ka pati dzimusi laikā, kad tekstilfabrikas strādnieces bandu bērns pat iedomāties nedrīkstēja par ģimnāziju un pamatskolas skolotāju semināru, tad tik un tā viņai būtu vajadzējis būt pietiekami pieaugušai, lai savām meitenēm novēlētu to, kas pašai bijis liegts.

Kristīna atsakās šo epizodi atcerēties, un reiz, kad Margarēta to atgādināja, viņas balss telefonā kļuva asa un griezīga. Meli un neslavas celšana! Ja vispār ir bijis kāds, kas vēlējis viņām visu to labāko, tad tā bija tante Ellena! Pēc šiem vārdiem Kristīna nometa klausuli un sarāva diplomātiskās attiecības. Margarētai vajadzēja klanīties un pieglaimoties vairākus mēnešus, lai atkal atgūtu viņas labvēlību.

Margarēta saviebjas. Vai tad tas nozīmē celt neslavu tantei Ellenai, ja atceras viņu tādu, kāda viņa bija patiesībā? Vai tas nozīmē viņu mazāk mīlēt? Nu nē. Tante Ellena ar visām īpašībām bija vislabākā mamma, kāda Margarētai jebkad bijusi. Lai gan konkurence nebūt nebija pārsteidzoši liela…

Tantes Ellenas altāris patiesībā bija vecs zemnieku skapītis no 1815. gada šāds skaitlis bija uzkrāsots priekšpusē. Margarētai vajadzēja trīs reizes pagriezt atslēgu, lai dabūtu vaļā smagnējās durvis, un, kad tās atveras, viņa vispirms jūtas vilusies. Skapis ir pustukšs: augšējā plauktā atrodas tikai daži plastikāta maisiņi, rūpīgi salīmēti ar llmlenti, bet apakšā brūna papīra turza. Un vairāk nekā. Tomēr jāizpēta kaut tas, kas te redzams.

Sakrustojusi kājas, viņa apsēžas uz grīdas un sniedzas pēc plastikāta maisiņiem. Viņa jau iepriekš zina, kas tajos atrodas. Tantes Ellenas rokdarbi. Izsolē Kristina būs ļoti rūpīgi izvēlējusies, te nav ne simtās daļas no visa tantes Ellenas atstātā, bet tas mazumiņš, kas te savākts, ir īpaši izmeklēts. Pirmo plastikāta maisiņu viņa gandrīz vai neuzdrošinās atvērt, jo baidās sabojāt saturu, tur atrodas brīva stila knipelējums ar putnu motīviem, nostiprināts uz zila samta. Margarēta smaida. Tante Ellena nemaz nespēja noslēpt triumfu, kad pārējās sievietes Amatnieku apvienībā sāka runāt par izstādēm un muzeju, redzēdamas Ellenas darbu. Un, protams, šis darbs ir apbrīnas vērts: vesela inženieru māksla, mēnešiem ilgu pacietīgu aprēķinu rezultāts. Mazās sedziņas ar cauro viii viņa arī atceras: katru no tām tante Ellena izšuva veselu mēnesi. Bet te ir kaut kas nepazīstams: mazs, rūtains meitenes priekšautiņš ar sīkiem putniņiem gar malu un krustdūrieniem izšūtu monogrammu. K. M. Tātad Kristina Martinsone. Dīvaini. Viņa nekad nav redzējusi, ka Kristina to valkātu. Un te skaties tik! zīdaiņa krekliņš no vismīkstākā batista. Tam jābūt viņas, Margarētas pašas, viņa taču bija vienīgā, kas ieradās pie tantes Ellenas kā zīdainis…

Ļoti uzmanīgi viņa attaisa limlenti un izņem mazo krekliņu. Priekšdaļa nav lielāka par viņas plaukstu. Vai tad tiešām viņa bija tik maza, kad tika atvesta pie tantes Ellenas? Cik liels tad patiesībā ir

četrus mēnešus vecs bērniņš?

Margarēta uz grīdas nogludina plastikāta maisiņu un uzmanīgi izklāj uz tā mazo krekliņu. Tas ir pilnīgs roku darbs ar rindoto dūrienu sānu vīlēs, slēptiem dūrieniem apmalēs un baltiem izšuvumiem uz saburzītās apkaklītes. Tik lielu darbu iegulda tikai tāda bērna drēbītēs, kurš ir ļoti gaidīts. Un te tas redzams. Kāds tomēr Margarētu bija gribējis.

"Droši vien kāds eņģelis zināja, ka es jūtos vientuļa un skumja," Ellena mēdza sacīt, kad Margarēta vēl bija maza un vienīgais bērns mājā. "Un tad viņš pakustināja mākoni, tu novēlies un nokriti pie manis…"

"Vai jumtā radās caurums?" jautāja Margarēta.

"Toreiz neradās," sacīja tante Ellena. "Tu biji tik gudra, ka nokriti ķiršu kokā. Es tevi tur atradu, kad kādu dienu gribēju salasīt ķiršus."

"Vai es biju kādu ķirsi apēdusi?"

"Ļoti daudz. Tu vienmēr esi bijusi kārumniece. Zem koka bija kauliņu ka biezs. Togad mums nemaz nebija ķiršu sulas, ogu taču nepietika. Bet tas nekas, es tā vietā dabūju tevi."

Margarētai bija pieci gadi, un viņa nebija tik liela muļķe, lai nesaprastu, ka tā ir pasaka. Tomēr viņa ielīda dziļāk tantes Ellenas skāvienos un apmierināti smējās.

Aplaizīdama lūpas, viņa saloka mazo krekliņu pa vecā gludinājuma vietām. Viņa priecājas, ka Kristīnai šis krekliņš ir: viņas skapī tas gulēs vienmēr drošībā daudzus jo daudzus gadus, un, kad viņa nomirs, tad droši vien par to parūpēsies kāda no viņas meitenēm. Šajā ģimenē tā rīkojas: saglabā, kopj un noglabā pēcnācējiem. Un, kad dažādu zināmu un nezināmu daļiņu savienojums, kas tagad veido Margarētu Juhansoni, kādu dienu beigs pastāvēt un pāries tūkstošos citu daļiņu savienojumos, tad krekliņš vēl gulēs turpat kā liecība par viņas eksistenci. Viņas kapakmens būs no batista.

Kas tad nu! Vai viņa kļūst sentimentāla, te sēdēdama? Tādām lietām viņai nav laika, tagad uzmanīgi jāliek plastikāta maisiņi atpakaļ tieši tādā pašā kārtībā, kādā tie bija. Ja Kristīna pamanīs, ka Margarēta pārmeklējusi viņas skapi, viņa pārskaitīsies un ilgi būs auksta kā ledus un ļaunatminlga. Un to nu gan Margarēta negrib: pietiek jau ar Kristlnas parasto iedomību.

Margarēta smaidot sniedzas pēc turzas apakšējā plauktā, bet viņas rokai tikai jāpieskaras tai, lai smaids apdzistu. Viņa atver turzu un ieskatās tajā. Nūja. Rokai bija taisnība. Te atrodas studenta cepurīte. Kristīnas studenta cepurīte.

Viņa nemūžam nebūtu varējusi iedomāties, ka Kristīna gribēs to saglabāt.

ar bērzu zariem izgreznoti auto. jautri uzraksti. Graboņa un klaigas.

Margarēta stāvēja skolas pagalmā visas drūzmas vidū un mēģināja saskatīt kāpnes un skolas durvis. Veltīgi. Viņa bija pārāk maza, pat ja stāvēja uz pirkstgaliem. Varbūt laimētos, ja viņai būtu ļoti augsti papēži, bet, no otras puses, šādos apavos viņa netiktu ārā no mājas. Margota zināja visu par padsmitnieku modi, un augsti papēži nebija vairs modē. Tagad augsti papēži bija tikai dorisām. Bet tu, mīļā Megana, taču nevēlies būt kaut kāda Dorisa?

Nē. Viņa negribēja būt nekāda Dorisa. Un lielākoties viņai patika drēbes, ko Margota viņai pirka: īsi svārki un kurpes ar zemiem papēžiem, īsi balti zābaciņi un kleitas opart stilā. Ja arī viņai kaut kas no visa tā nepatika, viņa tik un tā to valkāja. Tā tika aiztaupīti jebkādi uztraukumi, to viņa bija iegaumējusi.

Šodien viņai bija balti zābaki ar vaļējiem purngaliem un pavisam taisna oranža minikleitiņa. Viņa izskatījās debešķīgi! Vienkārši burvīgi! Zēni kritīs viņas priekšā kā apšu lapas… Margarēta sarauca degunu. Viņu šausmīgi kaitināja, ka Margota visu laiku putroja metaforas, piemēram, viņa apgalvoja, ka saule gāž kā ar spaiņiem un grīda ir slidena kā čūska.

Bet tas jau nieks. Tagad viņa bija brīva uz vairākām stundām. Margota tiešām būtu vīlusies, ja pārrastos mājās pārāk agri. Margarēta bija dabūjusi veselu piecdesmitkronu banknoti, ar ko pirkt puķes nopērc visiem saviem draugiem izlaiduma klasēs, miļā Megana! Neaizmirsti vissīkāko studentiņu! un Margota cerēja, ka šī investīcija vedīs Margarētu no vienas studentu balles uz otru līdz pat pusnaktij.

Īstenībā Margarēta bija izlēmusi apsveikt tikai vienu studentu. Kristīņu. Tā bija kā sava veida vainas izpirkšana: viņai pret māsu jau ilgāku laiku bija netīra sirdsapziņa. Nevienu reizi viņas nebija tikušās brīvajā laikā, kopš bija pārcēlušās uz Norčēpingu, tikai šad un tad apstājušās skolas gaiteni, apmainoties īsām un steidzīgām ziņām par tanti Ellenu. Vienu reizi Kristīna bija satikusi Hubertsonu ārpus lazaretes, bet Margarēta pati bija viņam slepeni zvanījusi reizi mēnesī. Viņas aprunājās par to. Bet pašas par sevi un par to, kas noticis ar Birgitu, viņas nerunāja nekad: tā bija klusa vienošanās.

Kristīna neizskatījās vesela. Viņa bija likusies sanīkusi katru mīļu dienu pēdējā gada laikā. Bāla kā spoks, ar melniem riņķiem zem acīm viņa bija stāvējusi klusā nostūrī skolas pagalmā un mācījusies katru starpbrīdi. Margarēta pati uzturējās smēķēšanas laukumiņā, vienmēr smiedamās un pļāpādama, un flirtēdama. Dažreiz viņa pameta ātru skatienu Kristīnas virzienā, bet Kristīna nekad uz viņas pusi nepaskatījās. It kā nemaz nemanītu, ka ārpus grāmatām arī ir pasaule, it kā nezinātu, ka pati atrodas skolas pagalmā, kas pilns dažādu piedzīvojumu iespējām. Taču arī mājās pie tantes Ellenas viņa šķita dzīvojam pati savā pasaulē. Viņa nekad negāja ārā no dārza un nedevās uz kādu rotaļu laukumu kā Birgita un Margarēta, viņa

negribēja vasarā braukt uz Varamonu peldēties, nevēlējās iet uz bibliotēku vai ziemā piedalīties Jauno Ērgļu nometnē kopā ar Margarētu, un viņai nekad nebija nevienas sirdsdraudzenes kā citām meitenēm. Viņa tikai sēdēja kur sēdējusi, līdzīga mazākai un bālākai tantes Ellenas kopijai, un nodevās savai knipelēšanai un izšūšanai. Tantei Ellenai droši vien bija diezgan apgrūtinoši, kad Kristīna gadu no gada sekoja viņai kā ēna…

Bet tagad gan Margarēta nosvinēs Kristīnas izlaidumu. Viņa bija nopirkusi trīs dzeltenas rozes, kuras pakārs Kristīnai kaklā, un grāmatu ar Kārinas Boijes dzeju, ko svinīgi pasniegs pieņemšanā. Viņa īsti nezināja, kur dzīvo Kristīna un viņas mamma un kā tur nokļūt, bet to jau varēs pajautāt, kad viņa apliks Kristīnai ap kaklu puķes…

Diez kur gan varētu būt Kristīnas mamma? Margarēta paskatījās apkārt. Nebija nekādu šaubu, ka viņa pazītu šo raganu, kuras ierašanās toreiz mājās pie tantes Ellenas bija atstājusi neizdzēšamu iespaidu. Bet skolas pagalms bija tik pilns ļaužu, ka Margarēta viņu nevarēja ieraudzīt.

Tad ļaužu masa sakustējās: redz, kur viņi nāk! Bija dzirdams, ka kaut kur attālu skaļas balsis dzied studentu dziesmu, tai pievienojās vientuļa trompete gan tikai uz dažām taktīm, līdz dziesma pārgāja gaviļu kliedzienos. Studenti metās ārā pagalmā, cilvēku pūlis sadalījās, ļaudams tiem defilēt garām.

Noskaņas vienmēr bija ietekmējušas Margarētu, un tagad viņa pēkšņi stāvēja pašā ļaužu bara priekšpusē un sajūsmā lēkāja ar abām kājām reizē. Cik viņa gan bija muļķīga, ka nebija nopirkusi puķes vairākiem, jo te taču bija Anderss ar lielajām ausīm, viņš nu vismaz ir jāapskauj. Un tur stāv Leifs! Un Kārina visskaistākajā studentu tērpā, kādu Margarēta jebkad redzējusi! Dod buču, dod buču, sveiks, sveiks, apsveicu, apsveicu!

Viņa bija nosvīdusi un pietvīkušiem vaigiem, kad pēc brīža, tikusi vaļā no Andersa vājajām, bet netlaidlgajām rokām, paskatījās apkārt. Kur tad patiesībā ir Kristlna? Vai viņa jau būtu paspējusi aizbraukt ar kādu auto, kura buferi izrotāti bērzu zariem?

Bet nē, redz, kur viņa parādījās! Jo tā taču bija Kristīna, kas mērķtiecīgiem soļiem devās pāri skolas pagalmam? Viņa bija sakodusi zobus un izskatījās bāla kā vienmēr, bet tomēr dīvainā veidā nelīdzinājās pati sev. Viņa turēja kreiso roku sejai priekšā kā vairogu, bet labās rokas plaukstu lika uz muguras pilnīgi svešiem cilvēkiem un grūda tos malā, spiedās pa vidu lepnām mātēm un gavilējošiem dēliem studentiem, ar elkoni iebakstīja mugurā vecai sievietei, nostumdama to no ceļa.

Kas ar viņu bija noticis? Vai viņa zaudējusi sajēgu?

"Kristīna!" sauca Margarēta un lauzās pie viņas. "Apsveicu, Kristīna! Apsveicu!"

Kristlna uz mirkli apstājās un ļāva rokām nolaisties, tad atkal sāka iet. Viņa jau bija pie pašas ietves, kad Margarēta beidzot viņu panāca.

"Pagaidi taču, Kristīna! Nu, pagaidi!"

Kristīna apgriezās un paskatījās viņā ar neredzošām pelēkām acīm, samirkšķināja tās un atkal bija tāda pati kā vienmēr. Margarēta pakāra viņai kaklā savas puķes, tās vientuļas kūļājās virs baltās sintētiskā auduma blūzes, kādu Hennes veikalā varēja nopirkt par 9,90 kronām. Spriežot pēc visa, arī taisnie, baltie svārki piederēja tādai pašai cenu kategorijai. Kurpes bija vecas laiviņas, kas šai dienai par godu bija nokrāsotas baltas. Tomēr iznākums nebija necik labs: vecajās rievās krāsa bija ieplaisājusi, atsedzot ādu. Brūnu. Kristīna sekoja viņas skatienam, brīdi viņas abas raudzījās uz plaisām. Margarētu pārņēma kauns.

"Vēlreiz apsveicu," viņa sacīja un paskatījās uz augšu. "Un daudz laimes."

"Paldies," atteica Kristīna.

"Kur tev būs pieņemšana?"

Kristīna iesmējās, un tas skanēja kā sauss klepus, bet, iekams viņa paspēja atbildēt, blakus iznira maza, drukna sieviete.

"Kristīna! Tā taču esi tu! Apsveicu, mīļo bērniņ!"

Kristinas vaigi pēkšņi ieguva krāsu, viņa pakniksēja un graciozi pielieca galvu, lai sieviete varētu viņai pakārt kaklā puķu pušķi. Maijpuķites.

"Kur ir tava mamma, mazo draudziņ? Es gribu ar viņu sasveicināties. Viņai jābūt lepnai par tevi šādā dienā…"

Kristīna atkal pakniksēja.

"Viņa nevarēja atnākt, māsa Elsij. Viņa šonakt saslima."

Druknā sieviete aizšāva roku mutei priekšā.

"Kāda neveiksme! Un tieši šodien. Ceru, ka nav nekas nopietns?"

Kristīna vēlreiz palocīja celi, šķita, ka viņa to dara ik reizes, kad uzrunā šo sievieti.

"Nē, liekas, nav. Bet viņai bija ļoti augsta temperatūra. Vakar vakarā 41,2. Diemžēl tāpēc ari nācās atcelt pieņemšanu…"

Māsa Elsija sarauca pieri.

"41,2? Hm. Ja drudzis nekrīt, tev jāparūpējas, lai viņa tiek pie ārsta."

Kristīna kniksēja atkal.

"To es nokārtošu. Un liels paldies par apsveikumu."

Māsa Elsija paplikšķināja viņai pa vaigu:

"Nav ko pateikties, bērns. Ir tik jauki apzināties, ka vēl arvien mēdz būt kārtīgas meitenes."

Kristīna sāka iet, tiklīdz māsa Elsija bija pazudusi no redzesloka. Margarēta steidzās viņai pakaļ.

"Cik žēl, ka tava mamma saslimusi, Kristīna. Vai tev jāiet uz

mājām, vai ari mēs abas varētu kaut kur iedzert kafiju, man nauda ir, es varu izmaksāt…"

"Viņa nemaz nav slima."

"Ko?"

"Astrīda nav slima, viņa ir darbā. Es tikai tā stāstīju."

"Vai tad tev būs pieņemšana?"

"Nē, nebūs."

Viņa gāja gariem soļiem, Margarētai vajadzēja skriet teciņus, lai tiktu līdzi.

"Vai iesim iedzert kafiju? Lai nosvinētu?

"Nē. Nevaru."

"Kāpēc ne?"

"Tāpēc, ka es nevaru paspēt. Man jātiek uz vilcienu."

Viņa pagriezās ap stūri un sāka iet pa Drotninggātanu. Margarētas kāju pirksti sāka nākt ārā pa zābaciņu vaļējiem purngaliem, viņa bija spiesta atbalstīties pret kāda nama sienu un atspiest pēdas atpakaļ, pirms atkal varēja gājienu turpināt. Kad viņa nogriezās ap stūri, Kristīna jau bija paspējusi noiet puskvartālu, un Margarētai vajadzēja mesties skriešus, lai viņu panāktu. Kāju pirksti atkal līda ārā.

"Pagaidi," viņa aizelsusies sauca. "Kas tas par vilcienu? Uz kurieni tu brauksi?"

"Uz Vadstenu," atbildēja Kristīna. "Esmu dabūjusi vasaras darbu tantes Ellenas slimnīcā."

Šķita, ka Kristīna bija visu sagatavojusi tajā pašā rītā. Viņas ceļasoma sasaiņota un gatava atradās stacijas mantu glabātavā, biļete bija drošā vietā maciņā. Viņa likās mierīgāka, kad bija izņēmusi somu, novietoja to starp kājām un uzmeta skatienu stacijas pulkstenim.

"Mēs esam par agru," viņa sacīja. "Vilciens iet tikai pēc pusstundas."

Tik un tā viņa tūlīt gribēja iet ārā uz perona. Viņa saviebās, kad pacēla ceļojumu somu, bet negribēja ļaut to nest Margarētai un tikai paņēma otrā rokā. Viņas apsēdās uz sola un skatījās uz tukšajām sliedēm.

"Brīva," teica Kristīna.

"Ko?"

"Nē, nekas…"

"Kur tu dzīvosi? Vai slimnīcā?"

Kristīna pasmējās:

"Nē, es dzīvošu pie mūķenēm, viņu viesu namā. Tur ir ļoti lēti. Un, ja piepalīdz virtuvē, tad saņem īres atlaidi.

Maigarēta šaubīdamās jautāja:

"Vai esi kļuvusi reliģioza?"

Kristīna atkal iesmējās, un šķita, ka tagad, pēc iznākšanas uz perona, viņā ir vairāk dzīvības.

"Neesmu vis. Bet man vajadzīgs klusums un miers. Un klosterī taču tie ir."

"Un ko saka tava mamma?"

"Astrīda? Viņa nav informēta."

"Vai tad viņa nemaz nezina, uz kurieni tu dosies? Bet iedomājies, ja nu viņa paziņo par tavu pazušanu, tu taču vēl neesi pilngadīga?"

Kristīna paraustīja plecus.

"Drīzāk jau neziņos. Tad viņai jāiet uz policiju, un to viņa neuzdrīkstēsies. Un, starp citu, viņa būs pavisam apmierināta, ja tiks no manis vaļā."

"Vai tu tā domā?"

"Jā," atteica Kristīna. "Viņa varbūt manā vietā iegādāsies kaķi. Un griezīs to centrifūgā."

Margarētas domas sāka klīst apkārt, viņa paliecās uz priekšu un skatījās uz saviem kāju pirkstiem, tie spīdēja kā rozā sivēni pret zābaku balto ādu. Izskatījās idiotiski. Tie bija stulbākie zābaki.

"Vai tad tev gājis tik slikti?" viņa beidzot pajautāja.

"Jā," sacīja Kristīna. "Tik slikti gan."

Viņa palika uz perona līdz pat vilciena atiešanai. Kristīna izkārās pa kupejas logu, mati plīvoja, viņa vēcināja ar studentu cepurīti, un pēkšņi izskatījās, it kā viņa būtu apreibusi no šampanieša. Margarēta diezgan negribīgi māja pretī. Ada kņudēja, plēvspārņi ar asiem žokļiem raka ejas pakrūtē, treknas mušas joza augšup un lejup pa rokām, zirnekļi pa visām ķermeņa vietām rāpoja kopā, lai sapulcētos uz gāmura. Kļuva smagi elpot.

Uzgaidāmajā telpā viņa piegāja pie biļešu kases un izmainīja vienu kronu četrās divdesmit piecu ēru monētās. Brīdis bija jāpagaida, līdz atbrīvojās telefona būdiņa, un, kad pienāca viņas kārta, viņa aiz satraukuma kļuva tik lempīga, ka gandrīz nespēja iedabūt monētu spraugā.

Pie telefona bija sieviete. Pieaugusi sieviete. Margarēta runāja savā visbērnišķīgākajā balsī:

"Labdien, mani sauc Margarēta Juhansone. Es mācos RII b klasē. Vai varētu runāt ar adjunktu Andrē?"

"Acumirkli!" Sieviete uzlika roku uz klausules un skaļā balsī sauca: "Bertil! Pie telefona! Kāda skolniece!"

Viņš pienāca tūlīt, balss bija mazliet nepacietīga.

"Hallo!"

"Tā esmu es."

Viņš ievilka elpu un pieklusināja balsi:

"Vai tu esi traka? Kāpēc zvani uz šejieni?"

"Mīļais," čukstēja Margarēta un skatījās uz perforēto masonīta sienu sev priekšā, rubinādama izbirzušo caurumu ar mazo pirkstiņu vēl lielāku. "Nedusmojies! Es tā ilgojos… Vai nevaram šovakar

satikties?"

Pa ceļam uz mājām tūlīt pēc pusnakts viņa izgudroja brālēnu no Stokholmas. Viņa bija to satikusi mājās pie Andersa, nē, labāk pie Rasmusa, jo Margota nezināja, kurš tas ir… Brālēnu sauca Pēteris, un šis stāsts bija gandrīz par labu, lai būtu pilnīgi ticams. Blonds tips ar bītlu cekulu. Zilām acīm un iededzis. Mēdz spēlēt tenisu. Viņa tēvam ir autofirma, bet viņš pats vēlas kļūt par advokātu. Zodiaka zīme skorpions. Mīļākā krāsa zila.

Margota ierija informāciju bez vārda runas, sēdēdama uz mīksta dīvāna dzīvojamajā istabā, tērpusies rozā rītakleitā virs korsetes un frotē dvieli tādā pašā krāsā, aptītu ap galvu kā turbānu.

"Vai viņš tevi noskūpstīja?" Margota jautāja, uzlikdama mazo, drukno ķepiņu uz Margarētas rokas. Viņa apspieda vēlēšanos roku atraut.

"Nē. Viņš, protams, mēģināja, bet es teicu nē. Bet es ļāvu noskūpstīt sevi uz vaiga…"

"Tas ir labi," teica Margota. "Nevajag tik viegli padoties. Vai jūs vēl satiksieties?"

Margarēta pamāja un smaidīja.

"Mmm. Rītvakar iesim uz kino. Un tad vēl apsolīju viņam rīt pēcpusdienā parādīt pilsētu."

Margota savilka uz augšu plecus un aiz sajūsmas iedūdojās.

"Brīnišķīgi! Un ko tu vilksi mugurā?"

Margarēta iekšķīgi nopūtās, viņa bija nogurusi un apmulsusi, un viņai smeldza apakšgals, bet ko tas līdzēja. Par ēdienu un mājokli tomēr jāmaksā.

"Nezinu," viņa atbildēja un piešķieba galvu. "Man liekas, tu varētu palīdzēt izvēlēties."

Margota ieķiķinajās.

"Vai tūlīt?"

Margarēta pamāja.

Viņas klusi kāpa augšup pa kāpnēm, Margarēta ar saviem baltajiem zābakiem rokā, Margota rozā frotē tupelītēs. Cik viņai patiesībā bija šādu frotē tupelīšu? Rozā, gaiši zilas, tirkīza, sarkanas… Un katram pārim pieskaņota rītakleita. Bija svarīgi visu saskaņot. Ļaudīm, kas to nesaprata, pietrūka stila.

Margarētas istabā viss labi saskanēja. Dažbrīd viņa pat domāja, ka pati ir tikai tāds aksesuārs, maza detaļa, kas visu iekārtu noved līdz pilnībai. Meitenes istabai vajadzīga meitene. Margota Londonā bija nopirkusi tapetes, aizkarus un pārvalku jau gadu pirms tam, kad viņas mājā ienāca Margarēta. Viņa gluži vienkārši nebija spējusi no šiem pirkumiem atturēties! Iedomājieties tikai: tādas pašas rozes uz sienas, kādas uz aizkariem un pārvalka. Kaut ko tādu varēja atrast vienīgi Londonā, bet itin nekad šajā drūmajā sociālisma valstī. Visu mūžu

Margota bija vēlējusies meitu, jauku mazu tīnīti, kas dzīvotu istabā ar puķotām tapetēm, un, ieraudzījusi tieši šādas tapetes, nosprieda, ka tagad laiks ir pienācis. Viss bija gājis nedzirdēti gludi. Bērnu aprūpes komitejas ierēdņiem vajadzēja pārlaist villai tikai vienu vienīgu skatienu, lai saprastu, ka te būs ideāla audžumāja. Visīstākais sapnis jebkurai meitenei. Bet te noteikti bija iejauktas arī augstākas varas. Katram cilvēkam ir savs sargeņģelis, un Margotai tas bija neparasti aktīvs. To sauca Astors, vai viņa bija stāstījusi?

Viņas bija nonākušas augšstāva vestibilā. Vienmērīgā ņurdoņa, ko viņas dzirdēja, kāpjot augšup pa kāpnēm, piepeši apklusa. Margota sasala ledū.

"Ššš!" viņa čukstēja un pielika pie lūpām rādītājpirkstu. Kādu sekundi abas stāvēja pilnīgi klusu, līdz atkal izdzirda Henrija krākšanu. Margota iesmējās.

"Man likās, ka viņš tūlīt modīsies… Un to taču mēs negribam."

Margarēta pasmaidīja un papurināja galvu.

"Nu mēs apskatīsimies, mazulīt, kas atrodams tavā garderobē…"

Tas prasīja pusstundu, un tomēr viņām nelaimējās. Margarēta vilka mugurā kleitas citu pēc citas un grozījās spoguļa priekšā. Margota atbalstīja galvu rokās un izskatījās arvien vairāk norūpējusies.

"Nē," viņa sacīja. "Te nekas neder. Mums rīt agri jāpieceļas un jādodas uz pilsētu… Es redzēju ļoti jauku, mazu dzeltenzaļu kleitiņu jaunajā prečnamā Drotninggātanā. Prečnamā? Prečnamā? Vai tā to saka?"

Margarēta smaidot pamāja, vajadzēja sacukurot iebildumus.

"Bet man taču rīt priekšpusdienā ir skola…"

"Kas nu tur liels," teica Margota ar noraidošu žestu. "Es uzrakstīšu zīmi. Un tas jau nebūs ilgi, tu varēsi pavadīt skolā visu atlikušo dienu."

"Būs jau tikai puse dienas. Rīt taču sestdiena."

"Ko nu niekus. Tu to visu ņem pārāk nopietni, meitenei nemaz nav jāliek abitūrijas eksāmeni. Un nestāsti Pēterim, ka mācies reālajā klasē, citādi viņš pārbīsies. Zēniem nepatīk pārāk inteliģentas meitenes, to jau esmu tev sacījusi."

Pirms Margarēta paspēja atbildēt, atvērās durvis un vestibilā stāvēja Henrijs, tērpies svītrainā veču pidžamā. Bikses priekšā bija pacēlušās, viņam spēcīgi stāvēja.

"Vai nāksi, Margita?"

Margota sakaitināta piecēlās.

"Mani sauc Margota. Margota, nevis Margita! Kā tu to nevari iegaumēt…"

Viņa uzmeta sev steidzīgu skatienu spogulī, aplaizīja lūpas un bija gatava paklausīt.

Kad Margarēta, steidzīgi iztīrījusi zobus, no vannasistabas steidzās

atpakaļ uz savu istabu, viņa aizspieda ar rokām ausis. Tas tomēr nelīdzēja Henrijam bija varen skaļi mīlēšanās paradumi. Viņa stenēšana spiedās cauri sienām.

Tagad viņa zināja, ka nepietiek ar ausīs iebāztu vati, Henrija skaņas nevarēja pieveikt citādi, kā piedevām arī uzlokot uz augšu ausu ļipiņas un cieši pieturot tās ar rādītājpirkstiem. Tad gan varēja iztikt un līst gultā, izliekoties, ka mājā nekas sevišķs nenotiek.

Problēma bija vienīgi tā, ka šādā stāvoklī viņa nevarēja aizmigt. Mājās pie tantes Ellenas viņa vienmēr bija gulējusi ķeizara pozā: uz muguras un vienu roku virs galvas. Tolaik viņa bija iemigusi pāris minūtēs, bet tagad bija ilgi jāguļ nomodā. Tas nebija labi. Viņai labāk patika sapņi nekā domas, bet, guļot nomodā, viņa nevarēja nedomāt. Nakti pēc nakts viņa noturēja sev pašai tiesu. Kas ir Margarēta Juhansone? Kas viņa ir? Cilvēks ar apkaunojošiem noslēpumiem. Cilvēks, kas spēlē dubultu spēli. Mele. Liekule.

Tomēr viņa neredzēja nekādu izvēli; viņa vienkārši nezināja, kā šajā mājā izdzīvot bez meliem. Ja sāktu runāt patiesību, tad viņai izietu tāpat kā apgrūtinošajam pūdelim, kuru Margota pagājušajā gadā lika nogalināt. Lai gan Margota jau nu noteikti nevestu viņu pie veterinārārsta šāds risinājums neatbilstu nekādam stilam -, bet noteikti izdzītu Margarētu no mājas. Un tikai Dievs vien zina, kāda būtu nākamā audžumāja. Nemaz nerunājot par nākamo skolu.

Un patiesībā jau nebija tā, ka viņai Margota nepatiktu. Dažreiz gan viņa Margarētu sakaitināja, bet lielākoties viņai tikai bija Margotas žēl. Viņa bija mazliet patētiska, čāpodama apkārt savās mūžīgi saskaņotajās un vienmēr slikti piegulošajās drēbēs. Viņa nekad nerādīja savus īstos matus: ja nestaigāja kādā no savām sintētiskajām parūkām, tad tina ap galvu frotē dvieli. Tomēr likās, ka viņai nav pliks pauris, dažreiz no turbāna apakšas rēgojās dažas plānas šķipsnas. Viņa ne tikai negribēja rādīt savus matus, tikpat maz viņa vēlējās rādit savu ķermeni. Viņa nekad neņēma nost korseti, to viņa valkāja pat zem peldkostīma, kad tēloja maigo, mazo sievieti, slinki izstiepušos uz dīvāna pēc putu peldes. Pagājušo vasaru viņa bija staigājusi apkārt parūkā, korsetē un neilona zeķēs pat trīsdesmit grādu karstumā. Tieši tad Margarēta saprata, ka viņa kaunas. Citādi viņai nekad nebūtu vajadzējis tik daudz ko slēpt.

Tante Ellena neslēpa neko un nekad vasarā nevalkāja zeķes. Viņa sēdēja dārzā un izstiepa saulē kājas, neko nebēdādama par to, ka vēnas zīmēja zilas līnijas uz baltās ādas. Bet par to Margarēta nedomāja, viņa nekad nenodevās domām par Ellenu, kad bija viena. Tas bija iespējams skolā vai arī tad, kad dzēra kafiju ar citām meitenēm no savas klases, bet it nekad vienatnē. Kas tur par vainu? Kāpēc viss notika tā, kā notika? Arī par to viņa nekad nedomāja.

Margotai nepatika, ja Margarēta runāja par tanti Ellenu.

Lielākoties viņa nedrīkstēja uzvesties kā audžumeita, Margota vēlējās izlikties, ka viņas pa īstam ir māte un meita. Sākumā viņa gribēja, lai Margarēta sauktu viņu par mammuci, bet drīz vien vairs to neprasīja, kad juta, cik tas stīvi un nedabiski skan no Margarētas mutes. Margota jau arī bija labs vārds. Daudzi moderni vecāki ļāva bērniem saukt sevi vārdā, to viņa bija lasījusi žurnālā Vecko-Revyn. Vai arī Feminā. Bet varbūt Dāmu Pasaulē.

Nedēļas žurnāli Margotai bija draudzeņu vietā. To sabiedrībā viņa vadīja savas dienas, kad Margarēta bija aizgājusi uz skolu un Henrijs uz firmu. Vakariņās pēc vārdu izvēles varēja dzirdēt, kādu žurnālu viņa pa dienu lasījusi. Ja Zviedru Dāmu Žurnālu, tad gandrīz viss bija burvīgs, ja Dāmu Pasauli, tad viss bija ļoti šiki. Kad mājā ieradās Margarēta, Margota sāka abonēt arī Bild-Journalen un Vecko-Revyn, līdz ar to dzīve pārmaiņus bija baigi forša un super vairāku mēnešu garumā.

Pēc Henrija uzskata, viss bija pilnīgā kārtībā, ja sieva dzīvoja sapņu pasaulē. Brīžam viņš šūpoja galvu un sauca to par traku, tomēr lielākoties ļāva tā turpināt. Kad Margota pieprasīja no vīra dažas simtkronu banknotes ko viņa darīja gandrīz katru dienu -, viņš atvēra kabatas portfeli un uzjautrināts kaut ko murmināja par sievišķiem un viņu aplamībām. Margarētai radās aizdomas, ka Henrijs viņu pašu arī uzskata par vienu no Margotas aplamībām par mazu, dārgu aušību tajā pašā stilā kā jauns kažoks vai īsts paklājs, kaut kas tāds, par ko mazā kundzīte varēja interesēties, lai nekļūtu pārāk nepakļāvīga. Viņu pašu meitene galīgi neinteresēja, nevienu sekundi viņš nebija juties kā Margarētas audžutēvs, viņš ar meiteni tik tikko sasveicinājās. Viņam taču bija firma, par ko domāt, uzņēmums, kuru no vienkāršas galdniecības viņš bija pārvērtis par mēbeļu fabriku ar trīssimt darbiniekiem. Protams, viņam pietika līdzekļu pustrakai sievai un izlutinātam audžubērnam, bet patiešām nebija laika izrādīt par viņām kaut kādu interesi. Protams, izņemot nakti, kad no Margitas vai Margotas, kā šī durnā tauklodīte tagad saucās, tika sagaidīts vienīgais, ko sievietes prot darīt.

Nē. Šajā mājā nebija citas izejas kā vienīgi meli. Kā īres maksu Margota prasīja uzticēšanos, bet tikai pareizā veidā. Margarētas uzdevums bija pārvērst īstenībā nedēļas žurnālu pasauli, un tādēļ viņa bija spiesta izdomāt ideālus kavalierus un pustikumīgus mīlestības romānus. Un, protams, tajā bija kaut kāds dievišķs taisnīgums tas bija loģisks sods. Pļāpu vācele bija iemācījusies klusēt, viņa vairs nevarēja ļaut katrai domai sprukt nost no mēles.

Viņa sāka šo to apgūt par pasauli kaut ko tādu, ko viņa nekad agrāk nebija sapratusi. Kā, piemēram, to, ka visam ir sava cena, ka neviens par velti neko nesaņem. Tādēļ viņai jāsamierinās ar rotaļlietas vai daudzkārt pārģērbjamas lelles lomu vismaz vēl vienu gadu, līdz

pat izlaiduma eksāmenam. Ja vien viņa ar to tiks galā ar atzīmēm tagad lielīties nevarēja. Margota veltīgi satraucās, Margarētas studiju panākumi nevarētu aizbaidīt nevienu precinieku.

Bet patiesībā viņa nemaz nevēlējās nekādu precinieku. Viņa pat negribēja nevienu draugu. Ap katru zēnu skolas pagalmā pletās sasmakuši miesas un saldkaisles izgarojumi, un šī dvaka viņu baidīja. Tomēr viņa varēja tiem pretoties tikai pa pusei. Viņa čakli flirtēja, kad starpbrīžos stāvēja smēķēšanas laukumiņā, viņa raidīja ap sevi mirdzošus skatienus un ātras replikas, bet, ja kāds zēns tvēra pēc viņas, meitene veikli izslīdēja no viņa rokām. Viņa vēlējās kādu citu. Vīrieti. Milzīgu vīrieti, tik lielu, ka viņš aizsegtu pusi no debesīm…

Viņa uzmanīgi noņēma vienu rādītājpirkstu no auss ļipiņas. Vai jau beidzies? Jā. Tagad Henrijs atkal krāca, viņa varēja pagriezties uz muguras un pārlikt roku pāri galvai.

Šī kustība viņai atgādināja par sāpošo apakšgalu. Viņa nopūtās: neviens par velti neko neiegūst. Un tik daudz maksāja vīrietis. Milzīgs vīrietis, tik liels, ka aizsedza pusi no debesīm.

Andrē. Tā Margarēta viņu sauca, lai gan tas bija viņa uzvārds. Bet Margarēta nevarēja sevi piespiest dēvēt viņu par Bertilu, šāds vārds piestāvēja zubrītājiem un banku kases pārziņiem, bet bija galīgi nepiemērots mīļākajam.

Un viņš bija Margarētas mījākais. Viņai bija septiņpadsmit gadu un īsts mījākais.

Viņa gan īsti nezināja, vai par to kaunas vai ar to lepojas. Sēdot un pļāpājot ar draudzenēm, dzerot kafiju, doma par viņu pēkšņi lika acīs saskriet pazemojuma asarām. Tāds vecis! Ak Dievs, viņai taču bija sakars ar veci! Bet, satikusi viņu skolas gaitenī, Margarēta juta vaigos ieplūstam asinis un bija spiesta slēpt savu triumfu. Tur iet mans mīļākais! Viņš to zina, un es to zinu, bet neviens cits visā pasaulē to nenojauš.

Tomēr bija jauki, ka viņš mācīja citās klasēs, nevis viņējā. Tikai vienu vienīgu reizi tūlīt pēc tam, kad viņa bija ieradusies Norčēpingā, viņš Margarētas klasē aizvietoja citu skolotāju. Toreiz arī tas sākās, tieši tajā acumirklī, kad viņš nometa nodilušo portfeli uz katedras un teica:

"Sveiki, nebēdņi. Sēdieties un klusējiet."

Krēsli skrapstēja pret grīdu, noskaņa klasē piepeši bija smaidoša un gaidu pilna. Andrē. Visi jau zināja, kāds viņš ir.

"Ak jauna skolniece?" viņš jautāja, pētīdams klases sarakstu. "Margarēta Juhansone. Kur tad tu esi?"

Viņa viegli pamāja ar roku, viņš piecēlās un slāja šurp starp solu rindām, dziļi sabāzis rokas flaneļa bikšu kabatās. Viņš bija garš un spēcīgs, mati tumši un biezi. Viņš mazliet atgādināja to amerikāņu aktieri, nu, kā viņu sauc… Dinu Martinu. Jā, protams. Ari Hubertsons

bija mazliet līdzīgs DInam Martinam.

"No Mūtalas? Vai Mūtalā zina ari ģeogrāfiju?"

Klase ķiķināja. Margarētai tas patika, tie bija laipni un ieinteresēti smiekli. Viņa pasmaidīja:

"Kā tad. Turklāt diezgan labi."

Viņš apsēdās uz Margarētas sola malas, viņa augšstilbs tikai kādu centimetru no viņas rokas.

"Ak tā tu saki. Tad jau tu vari nosaukt Hallandes upes."

Klase smējās. Margarēta atvilka roku un ātri galvā noskaitīja pamatskolas rimi Laga vi, āta ni [7] .

"Lāgana, Viskana, Etrana, Niskana **[8]** …"

Atskanēja dimdoši smiekli. Margarēta samirkšķināja acis un kļuva nedroša. Vai tad tas bija tik smieklīgi? Andrē smaidīdams vēl arvien sēdēja uz viņas sola, līdz pēdējie smiekli bija apklusuši.

"Ļoti labi," viņš teica un piecēlās. "Sevišķi tā Niskana."

"Vai!" iesaucās Margarēta un aizšāva roku mutei priekšā.

Pēc tās dienas viņš vienmēr smaidīja, redzēdams meiteni pazibam garām gaitenī. Un Margarēta uz smaidu atbildēja, bet katru reizi arvien steidzīgāk un kautrīgāk. Šis mirdzums viņa acīs… Margarēta piespieda grāmatas ciešāk pie krūtīm un steidzās ārā no viņa redzesloka.

"Kāpēc tu nosarki?" jautāja sola biedrene, kad viņa ienāca klasē.

"Nosarku? Es?"

"Ak! Neizliecies par…"

Margarēta fantazēja par viņu visu vasaras brīvlaiku, fantazēja tik intensīvi, ka beidzot sāka naktī par viņu sapņot. Bet šie sapņi bija dīvaini. Nakti pēc nakts viņi skolas pagalmā cīkstējās, elsodami un sēkdami, tusnīdami un kunkstēdami.

Bet viņa taču negribēja ar Andrē cīkstēties. Viņa vienīgi vēlējās, lai Andrē viņu noskūpstītu.

Viņš bija dežurants rudens semestra pirmajā skolas deju vakarā. Skolēnu padome Margarētu bija ievēlējusi par atbildīgo. Un tas bija pavisam dabiski, ka viņi vakara gaitā vairākas reizes runāja viens ar otru, jā, viņš pat izstiepa roku un satvēra viņas plaukstas locītavu, kad viņa vēlējās kaut kur iet. Un, kad viņš uzlūdza Margarētu uz deju, tad to taču varēja uzskatīt par pieklājību pret skolēnu padomi: tā bija deja ar vienu no vakara saimniecēm. Ja vien tas nebija joks, kāds no Andrē mazajiem pekstiņiem. Jo, kad viņš satvēra Margarētu ap vidu, pār visu sporta zāli pārlidoja smaids: Redziet! Andrē dejo ar Margarētu!

Viņš turēja meiteni mazliet atstatu, nespieda un nelīda tuvu, kā to dara zēni, bet ar stingru roku vadīja viņu pāri deju grīdai, visu laiku pievērsis savu skatienu viņējam. Viņa acis samiedzās, kad Margarētas vēders nejauši saskārās ar viņa augumu, viņš pavēra lūpas un Jāva uz brīdi pavīdēt zobiem. Margarētai patika, ka Andrē raugās uz viņu, ka

nelaiž vajā viņas skatienu, bet patiesībā meiteni vairāk nodarbināja viņa rokas kreisā, kas bija saņēmusi viņas plaukstu, un labā, kas izpletās pār viņas muguru. Tās tiešām bija lielas: šķita, ka viņa pilnigi visa varētu ievietoties Andrē plaukstā, ka varētu tajā saritināties un gulēt. Margarēta vēlējās, lai Andrē viņu paceļ, nes savās lielajās rokās, piespiež cieši klāt un griež apkārt.

Viņš pateicās par deju, ļaudams abu vaigiem pavisam steidzīgi saskarties, šis pieskāriens apdedzināja un lika zaudēt uzmanību, un viņa nedzirdēja, ko Andrē čukst.

"Kā, lūdzu?" viņa teica, neskatīdamās uz Andrē, bet gan uz savu roku. Matiņi bija sacēlušies gaisā. It kā viņai būtu auksti.

Viņš pieliecās un atkārtoja:

"Tu esi mazs velnēns. Vai tad ne?"

Kad bija nospēlēta pēdējā deja, viņš uzvilka mēteli un izturējās tā, it kā tūlīt gatavotos iet, tomēr kavējās vēl gandrīz stundu, kamēr Margarēta un citi skolēnu padomes pārstāvji uzkopa telpu. Beidzot viņš nostājās pie durvīm un turēja tās, un skolēni cits pēc cita pieliecās zem viņa rokas, ejot ārā pa durvīm.

Beigās bija palikusi tikai Margarēta. Viņa stāvēja sporta zāles vidū, sakrustojusi rokas virs klēpja. Viņa cerēja, ka ir skaista, pirmo reizi mūžā viņa apzināti vēlējās, lai būtu pietiekami pievilcīga.

Viņš atbalstījās pret durvīm un skatījās meitenē.

"Nāc šurp," viņš sacīja.

"Tagad tas notiks," viņa domāja un nolika vienu kāju otrai priekšā. Tas notiks tagad. Tā ir īstenība.

Andrē piesauca Dievu, kad iegāja viņā.

Pēc tam viņi kopā devās pāri skolas pagalmam, viņš pa priekšu ar lieliem soļiem, viņa klupdama un pusskriešus no muguras. Automašīnā aizdedzinājis cigareti, viņš pagrieza starta atslēgu, gaisma no šķiltavām meta melnas ēnas viņa sejā.

"Kāpēc tu neteici, ka esi nevainīga?"

Margarēta paraustīja plecus un sniedzās pēc viņa cigarešu paciņas.

"Vai tev sāpēja?"

Viņa papurināja galvu. Viņai nebija sāpējis. Tas bija skaisti. Bet ne jau tādā pašā veidā kā viņam ne sekundi viņa nejuta kārdinājumu kliegt un runāt mēlēs. Un tagad viņa gribēja palikt savā klusumā. Kamēr nerunāja, viņa vēl arvien bija apņemta, apskauta, ieslēgta. Tas, kas bija noticis, bija noticis kādā vietā ārpus visiem vārdiem, un tikai, kamēr viņa klusēja, arvien vēl varēja just viņa ādu pret savējo, tikai, kamēr viņas lūpas bija slēgtas, varēja mutē saglabāt viņa garšu.

"Atbildi taču! Vai es tev nodarīju sāpes?"

Margarēta uzlika savu roku viņējai un pēkšņi vēlējās, lai prastu runāt zīmju valodā kā nedzirdīgie. Bet viņai nebija ne jausmas, ko

viņas pirksti tādā gadījumā būtu teikuši.

"tas lops!"

Asaru pilnām acīm Maigarēta ieliek studenta cepurīti atpakaļ papīra turzā un iegrūž skapī. Viņa vēl aizvien nespēj domāt par Andrē bez niknuma. Ja viņš būtu te, tad gan Margarēta viņam zveltu! Lai gan ko tagad nozīmētu zvelt? Līķim. Vai drebelīgam vecim kaut kur kādā veco ļaužu mītnē. Bet varētu atļauties novēlēt viņam kaut ģikti. Vai arī kādu citu vecuma kaiti, kas rada pamatīgas sāpes.

Andrē viņu izmantoja. Protams, viņa labprātīgi metās tā apkampienos, dažreiz pat iezagās skolotāju garderobē un lika mazas lapiņas Andrē žaketes kabatā, skaidrs, ka Margarēta stāvēja un nīka aiz skolas pagalma caurām pēcpusdienām, gaidīdama viņu. Tomēr viņai bija sešpadsmit gadu, gandrīz septiņpadsmit, kad tas sākās, bet cik vecs bija viņš? Četrdesmit. Vai četrdesmit pieci. Viņš bija trīs bērnu tēvs un skolotājs viņas skolā, zināja, ka viņa ir bārene un audžubērns, ka viņa grauž nagus un dažreiz viņai ir kuņģa katars. Viņam būtu vajadzējis saprast, ka vienīgais, kas meitenei vajadzīgs, bija tikt ievērotai. Un ko viņš deva Margarētai? Ātru izglītību, lai kļūtu par Lolitu.

Bet to viņa nesaprata, pirms nekļuva četrdesmit gadus veca. Veselus divdesmit gadus viņa staigāja apkārt un jutās nožēlojama par to, ka viņas seksualitāte nebija tāda kā citām sievietēm, ka tā bija slepena un noslēpumu pilna, tā klīda apkārt pa citu laulāto aizmuguri un balstījās uz viltu un meliem, un liekulību. Ko tas līdzēja, ka viņa sev spoguli uzsmaidīja un jokojās ar savu spoguļattēlu, teikdama, ka sliktās meitenes nemaz nav tās sliktākās. Sirds dziļumos viņa tomēr bija pārliecināta, ka ir nevērtīga. Un tas bija Andrē, kas viņu samaitāja, un tieši viņš pārliecināja, ka jāizplēš kājas atlīdzībai par katru laipnu vārdu. Par maigumu jāmaksā ar seksu. Par interesi jāmaksā ar seksu. Par tiesībām eksistēt tādām kā Margarētai Juhansonei jāmaksā ar seksu.

Ja Andrē būtu licis viņai mieru, varbūt viņa būtu satikusi zēnu savos gados, kādu mazu briļļučūsku ar piņņainu zodu un sasvīdušām rokām. Tad viss būtu bijis citādi. Tad viņi būtu viens otru mīlējuši, nevis viens ar otru mīlējušies. Viņi būtu strīdējušies un atkal salabuši, būtu gulējuši viens otra skavās, būtu varējuši viens uz otru paļauties.

Viņa ar troksni aizcērt skapja durvis. Ko tad īsti sacīja Mua Martinsone? "Paļauties uz vīrišķi? Tad jau var dabūt pa kaklu." Tagad viņa paslēps atslēgu un ies dušā. Un aizmirsīs, ka patiesībā ir viņu mīlējusi, ka nekad nav mīlējusi nevienu citu vīrieti, vienlaikus neatceroties Andrē.

To lopu.

Kamēr viņa kāpj augšup pa kāpnēm, zvana telefons. Viņa svārstīdamās paliek stāvam un nezina, vai celt klausuli augšā vai

apakšā. Bet, kad viņa ir izlēmusi, tad ir jau par vēlu, no telefonatbildētāja vestibilā jau skan Kristīnas formālā balss. Margarēta sāk iet lejup, varbūt zvana Kristīna pati, tad viņai jāizslēdz atbildētājs un jāsāk runāt.

Nu, protams, tā ir māsa, to viņa dzird jau no pirmās zilbes. Tomēr tā nav pareizā māsa. Bet gan nepareizā.

"Tu, nolāpītais, augstprātīgais pūsli," šļupst Birgita. "Kā var būt tik velnišķīgi neatsaucīgs un atteikt cilvēkam naudu vienai vienkāršai autobusa biļetei? Un kā var uzrakstīt kaut ko tādu, ko tu uzkricelēji savā vēstulē? Ko? Kā tad iet? Vai tev ar galvu viss kārtībā? Bet pagaidi tikai, gan es…"

Margarēta automātiski paceļ klausuli, katra šūna ķermeni zina, ka viņa nožēlos, bet tomēr to dara.

"Hallo," viņa saka. "Vai Birgita?"

Veselu sekundi valda klusums.

"Margarēta?" jautā Birgita. "Vai tā esi tu?"

"Jā."

"Ak Kungs. Man likās, tu esi tur augšā taja Lapzemes ellē. Vai Āfrikā."

"Āfrikā?"

"Jā. Tu taču tur kādu laiku strādāji…"

"Nē, nē. Tā bija Latīņamerika. Un tur es biju tikai trīs mēnešus. Tas notika pirms daudziem gadiem.

"Vai nav vienalga. Ko tad tu dari mājās pie pelēkās peles?"

Tas taču tev būtu jāzina, domā Margarēta. Bet neko nesaka. Tūlīt viņai uznāk vieglas bailes. Fui, kauns! Fui, kauns! Neviena negrib to vis!

"Es esmu te tikai caurbraucot," viņa atturīgi saka, lai gan patiesībā vēlas teikt pavisam ko citu: Paldies par vēstuli un nomoda nakti, mīļā māsa. Bet neaizmirsti, ka mēs sēžam vienā laivā: arī tevi neviens negribēja. Pat tava dievinātā mammucīte ne.

"Vai tev mašīna ir?"

"Jā, bet…"

"Ak tu velns, cik labi! Mīļā, vai tu nevari atbraukt un mani savākt, esmu baigākā ķezā."

To tu gribētu gan, domā Margarēta un tajā pašā mirkli dzird sevi sakām:

"Pagaidi. Kur tad tu esi?"

"Norčēpingā."

"Norčēpingā? Ko tu tur dari?"

"Nu, tas ir garš stāsts. Par to runāsim vēlāk. Cik ilgā laikā var atbraukt uz Norčēpingu? Stundā? Klausies, pēc stundas es gaidīšu ārpusē pie policijas iecirkņa…"

"Pagaidi!" iesaucas Margarēta, bet ir jau par vēlu. Birgita jau

nolikusi klausuli.

Ko tagad iesākt? Margarēta velta izmisušus smieklus savam attēlam vannasistabas spoguli. Ko dara labi audzināta sieviete, kad viņas māsa nonākusi nelaimē?

Neliekas ne zinis. Tieši tā.

Šī doma liek viņai justies mazliet vainigai. Bet Birgita patiesībā ir pieaudzis cilvēks, viņai būtu bijis jāiemācās, ka nevar cilvēkus dancināt šurp un turp. Un, ja jau viņai laimējies nokļūt Norčēpingā, tad droši vien viņa ari tiks no turienes projām.

Birgita laikam pēdējā laikā paplašinājusi savus medību laukus. Gadu gaitā abas ir uzturējušas gadījuma rakstura kontaktus, un pēdējos desmit gados radusies sajūta, ka viņa lielākoties uzturas Mūtalā. Lai gan tas varbūt ir tikai posms parastajā izlikšanās ķēdē. Birgita taču nenojauš, ka Margarēta zina par viņas mazajiem izbraukumiem. Piemēram, uz Vadstenu, lai noliktu uz Kristīnas rakstāmgalda maisiņu ar izkārnijumiem un nospertu recepšu bloku. Un pirms dažiem mēnešiem uz Hinsebergu. Bet, kad viņai jādodas ārstēties, viņa vienmēr zvana Margarētai un paziņo priecīgo vēsti. Jo tagad dzeršanai un narkotikām visā nopietnībā pielikts punkts. Kolosāli nešaubīgi.

Pirmos gadus pēc tantes Ellenas asinsizplūduma •.inadzenēs Birgita bieži brauca uz Norčēpingu, to Margarēta bija sapratusi jau toreiz. Viņa pati kādu vakaru redzēja Birgitu Saltengenā, kad abi ar Andrē braukāja cipkārt, meklēdami kādu vientuļu stāvvietu.

"Apstājies!" Margarēta iesaucās un uzlika uz Andrē rokas savējo. Viņš nobremzēja aiz tīrākā pārsteiguma, bet tūlīt atkal viegli nospieda gāzes pedāli.

"Ne jau te. Vai tad tu nezini, kur mēs atrodamies?"

Kā nu ne. Viņa to zināja gan. Viņi bija Norčēpingas pēdējā padibeņu kvartālā, varbūt tas bija arī pēdējais visā Zviedrijā. Tur ļaudīm vēl aizvien bija ateja pagalmā un krānos tikai aukstais ūdens, tur mitinājās neatzītie dzīves pabērni, kuriem nebija ļauts pārcelties uz visas tautas māju. Vakaros spoži auto klusi slīdēja pa Saltengenas ielām, un vīrieši, bēgdami no pārmērīgi sakārtotas dzīves, ar asu skatienu spiegoja caur mašīnu logu rūtīm.

Birgita stāvēja klasiskā pozā zem laternas. Jo tā taču bija viņa? Kā tad. Pilnīgi noteikti. Margarēta pat pazina viņas veco zamšādas jaku. Viņa to turēja vaļā virs baltas, ap krūtīm apspīlētas blūzes. Birgita bija izaugusi. Arī viņa.

"Pagaidi," Margarēta atkal ierunājās. "Es viņu pazīstu…"

"Kuru tad?" jautāja Andrē. "To zem laternas?"

"Tā ir mana māsa."

"Tev taču nav māsas."

"Ir gan. Savā ziņā. Padod mazliet atpakaļ, es gribu ar viņu

parunāt."

"Nekādā gadījumā," teica Andrē. "Tā taču prostitūta."

Ūdens dušā ir pārāk karsts, ir jau patīkami, bet tas viņu padara ļenganu aiz noguruma, un viņas domas kļūst caurspīdīgas un izplūdušas. Viņa pat nespēj noziepēties un visu laiku tikai stāv, pacēlusi augšup seju. Varbūt viņai vienu vai divas stundas jāpaguļ satiksmes drošības dēļ, pirms ies pēc mašīnas un dosies uz Stokholmu. Diez cik tad izpūtējs varētu maksāt? Un cik viņai palicis pāri no algas? Droši vien ne visai daudz. Arī šo mēnesi viņa ir turējusies pie tā paša principa kā visus citus mēnešus: visdrošāk izšķiest naudu, pirms tā izbeidzas.

Viņa pagriežas, paceļ uz augšu matus un ļauj ūdenim plūst pār skaustu. Nav jau tā, ka viņa uztrauktos par naudu. Šajā ziņā viņa vienmēr jutusies droša. Viņa līdzinās zīdtārpiņam: ja pavediens izbeidzas, viņai tikai jānovērpj vēl mazliet. Viņa var sagrābstīt kādu rakstu par ziemeļblāzmu vai vētrām uz Saules kāda vakara laikraksta svētdienas pielikumam (ar pseidonīmu, protams), to viņa darījusi jau agrāk, vai arī uz dažām stundām aizvietot kādu ģimnāzijas skolotāju. Vienmēr jau viss nokārtojas. Bez tam viņa no Klāsa izspiedīs pusi no maksas par izpūtēju. Tas ir vairāk nekā pamatoti. Viņam no tā būs vairāk labuma nekā Margarētai pašai. Diezin vai viņš no Sarajevas ir zvanījis un vai telefonatbildētājs stāv un mirkšķina uz slīpās kumodes viņa dzīvoklī Sēderā?

Viņa cer, ka tā ir. Viņai patīk klausīties atbildētājā Klāsa balsi…

Pēkšņi eksplodē kāda smaga doma starp visām vieglajām: Kā Birgita varēja zināt, ka Margarēta vakar parādīsies Vadstenā? To taču viņa pati vēl nezināja. Kā viņa varēja zināt, uz kādu autodarbnīcu Margarēta domā braukt? Kā viņa varēja tā paslēpties īstajā vietā un īstajā laikā, lai atstātu šo vēstuli tajā īsajā brīdī, kad Margarēta bija darbnīcā un runāja ar meistaru?

Tas ir neaptverami. īsta mistērija. Kā viņa par to nebija iedomājusies agrāk?

Ūdens pēkšņi kļuvis auksts kā ledus. Margarēta pati sevi apkampj. Viņai salst.

margarētai nepatīk mistērijas. Bet viņai bijis jāiemācās ar tām sadzīvot.

Viņa tika atrasta kādā Mūtalas veļasmazgātavā, kas bija visparastākā tālaika veļasmazgātava. Tā atradās kāda četrdesmito gadu īres nama pagrabā, no pagalma cementa kāpnes veda lejup līdz balti krāsotām durvīm, kuru vidū atradās nelīdzena rūts no necaurredzama stikla. Mazgātavā pie vienas sienas stāvēja veco laiku veļas baļļa, bet pie otras cilindra mašīna no nerūsējošā tērauda. Grīda bija klāta flīzēm, sarkana šļūtene kā rievota čūska aizlocījās no krāna sienā līdz notekakai. To visu viņa zina, to visu viņa var atcerēties. Jo

nedēļu pēc izlaiduma eksāmena viņa izmeloja sev brīvību no Margotas un aizbrauca uz turieni.

Bija tikai pats vasaras sākums, bet jau ļoti silts. Durvis uz veļasmazgātavu stāvēja vaļā, pagalmā uz auklas lēni plīvoja balti palagi, un smilšu kastē mazliet tālāk rotaļājās daži bērni. Margarēta lēni devās pa kāpnēm lejā, apstājās durvīs un paskatījās iekšā. Visu telpu līdzīgi miglai piepildīja tvaiki, sākumā viņa neko vairāk neredzēja kā vienīgi savu ēnu uz grīdas baltajām flīzēm.

"Kas par lietu?"

No miglas iznira kāda sieviete. Viņai mugurā bija apkopējas uzsvārcis un kājās gumijas zābaki, ap matiem apņemta šallīte nevis kā turbāns, bet kā lupata. Viņa bija liela un resna, pieri klāja sviedru pērlītes. Margarēta sniedza roku un drošības labad pakniksēja. Sieviete bridi raudzījās viņā, tad noslaucīja uzsvārcī roku un sniedza pretī.

"Kas par lietu?" viņa atkārtoja.

Margarēta pēkšņi kļuva mēma. Kā lai viņa izskaidro?

"Es gribu apskatīties," viņa beidzot sacīja.

"Apskatīties? Ko tad?"

"Veļasmazgātavu."

Sieviete sarauca pieri un iesprauda rokas sānos.

"Apskatīties veļasmazgātavu? Kas tās par muļķībām? Taisies tik projām!"

"Bet…"

Sieviete airējās ar rokām:

"Nu! Tūlīt pazūdi, lasies!"

Margarēta kāpās atpakaļ, atdūrās pret kāpnēm un krita. Pēdējā mirklī viņa paspēja pieķerties pie margām, bet tik un tā uz kāpnēm sadaudzīja astes kaulu. Tas bija tik sāpīgi, ka viņa nespēja savaldīties: acīs saskrēja asaras, un viņa sāka raudāt, skaļi un žēlīgi kā mazs bērns. Un, kad viņa bija sākusi, tad nevarēja vairs raudas apturēt, un pēkšņi viņa raudāja par visu un visiem, par tantes Ellenas asinsizplūdumu, par Andrē, kurš nevarēja viņu mīlēt, par Kristīnas bailēm un Birgitas grēkiem, par Margotu, šo nabadzīti ar visām viņas saskaņotajām drēbēm. Bet visvairāk par sevi pašu, par to, ka viņa pasaulē ir gluži viena un pat nedrīkst ieiet veļasmazgātavā.

Sieviete izskatījās nobijusies:

"Vai tu sasities?"

Margarēta pagrieza pret viņu seju un šņukstēja:

"Es ti-tikai gribēju apskatīt. Šo veļasmazgātavu. Jo te mani atrada…"

"Tevi te atrada? Vai tad tā esi tu? Tas atrastais bērns?"

Viņu sauca Gunhilda, un viņai bija pilni sešdesmit gadi. Tagad viņa bija atraitne, bet vēl arvien dzīvoja divistabu dzīvokli, uz kuru viņi ar Eskilu bija pārcēlušies pēc kara. Viņa aizlīgoja no izlietnes līdz

virtuves galdam, uz kura lika kafiju, smalkmaizītes un septiņas cepumu šķirnes. Lai nu Margarēta ir tik laipna un bauda to, kas šajā mazajā dzīvoklī celts priekšā. Cik jauki, ka viņa te ieradusies, jo Gunhilda bieži domājusi, kā gan šim bērnam tālāk klājies.

Gunhilda pati nebija viņu atradusi, bet gan Svensons, sargs, taču viņš tagad jau sen zem zemes. Un Margarēta patiesībā bija gulējusi uz kušetes šajā pašā istabā, Svensons bija viņu atnesis šurp, jo Gunhildai un Eskilam vienīgajiem visā mājā bija telefons. Bet viņa te gulēja tikai īsu bridi. Pēc piecpadsmit minūtēm ieradās policija, un pēc stundas parādījās sieviete no bērnu aprūpes komitejas. Viņai bija līdzi pudelīte un tīri autiņi, un tā bija laime, jo Margarēta briesmīgi brēca.

"Kā es biju apģērbta?"

Gunhilda domājot savilka seju grimasē.

"Patiesībā tu nemaz nebiji apģērbta. Viņa tevi bija ievīstījusi kādā lupatā, starp citu, vienā no maniem vecajiem dvieļiem, ko biju atstājusi mazgātavā. Nabas saite bija klāt, tas izskatījās ļoti dīvaini… Bet viņa bija tevi nomazgājusi, tu itin nemaz nebiji asiņaina vai noķepējusi, vai tamlīdzīgi."

Margarēta iemērca kafijā trešo cepumu un sagatavojās pašam svarīgākajam jautājumam:

"Vai tu zini, kas viņa bija?"

Gunhilda atzvēlās krēslā un sakrustoja rokas uz kuplās pakrūtes. Virtuve atradās ēnā, gaiss šķita vēsāks nekā ārā, bet tik un tā uz sievietes baltās pieres vēl arvien bija redzamas sviedru pērlītes.

"Nē, to gan es nezinu. Nezinu vis."

Margarēta skatījās savā tasītē, tur kafijā peldēja dažas drusciņas.

"Bet kā tev likās? Vai šajā mājā bija kāda, par kuru tev radās aizdomas?"

"Nē," sacīja Gunhilda. "Tenkoja jau visādi, to es nenoliegšu, bet ne jau par kādu šīs mājas iemītnieci…"

"Godīgi runājot?"

Šķita, ka Gunhilda saprot jautājuma nopietnību, un, pievērsusi skatienu Margarētai, uzlika abas rokas uz galda, tās bija labi redzamas.

"Jā," viņa teica. "Godīgi runājot."

Uz brīdi iestājās klusums. Krāns tur tālāk pie izlietnes pilēja, un tas skanēja kā sirdspuksti, it kā kāds stāvētu un slepeni klausītos viņu sarunā, aizturējis elpu, kāds, kas tomēr nespēja paslēpt savas sirds pukstus. Margarēta ar karotīti maisīja tasītē, skrāpēdama tās dibenu, lai nebūtu jāklausās ritmiskajā dunēšanā.

"Vai viņa mani dzemdēja te veļas mazgātavā?"

Gunhilda izskatījās nomocīta.

"Es nezinu, ari neviens cits nezināja… Tā jau varēja būt, un pēc tam viņa visu pēc sevis noskaloja. Katrā gadījumā grīda būs bijusi

slapja, jo man lielajā istabā palika slapjas pēdas no Svensona kurpēm. Man pēc tam vajadzēja bonierēt grīdu."

Margarēta uzreiz redzēja viņu: mazu, vāju vīreli zilā darba virsvalkā stāvam Gunhildas dzīvojamās istabas vidū. Kā viņa zināja, ka tas bija vājš? Jā. Tomēr zināja. Turpretī kaut ko citu vis nezināja nevarēja atminēt, no kuras puses spīdējusi saule: no virtuves vai istabas.

"Un cikos tas bija?"

"No rīta. Eskils jau bija aizgājis uz darbu."

"Kā viņa bija tikusi mazgātavā iekšā?"

Gunhilda jau bija pacēlusi cepumu pie mutes, tad vilcinoties nolika to atpakaļ uz puķotā šķīvīša.

"To nu es ari nezinu. Bet laikam kaut kas bija rakstīts kādā avīzē… Ak, es muļķe, esmu taču aizmirsusi izgriezumu albumu! Paņem vēl kādu cepumu, es tikmēr atnesīšu."

Margareta palika viena ēnainajā virtuvē, pa logu, kas stāvēja pusvirus, varēja redzēt pagalmu un bērnus smilšu kastē. Viņu balsis šī karstuma vidū šķita vēsas, vēsas un baltas kā zibens.

Krāns pilēja.

"Te būs!"

Gunhilda atkal ielīgoja virtuvē ar izgriezumu albumu klēpī, ar apaļīgo roku notrausa dažas druskas no vaskadrānas un apsēdās, piestūmusi savu krēslu blakus Margarētai.

"Tagad apskatīsimies," viņa teica un atvēra lielo, brūno albumu. "Tas bija Eskila albums, tādēļ tur visvairāk ir par futbolu. Viņš bija Jēstas Lēvgrēna skolasbiedrs."

Margarēta pamāja. Viņa taču bija uzaugusi Mūtalā, kur nebija iespējams neiemācīties, kas ir Jēsta Lēvgrēns. Pat tante Ellena to zināja. Gunhilda steidzīga šķīra lapas, kas stāstīja par viņa ceļu uz valsts izlasi.

"Šeit," viņa beidzot sacīja un uzlika strupo pirkstu uz raksta: JAUNDZIMUSI MEITENĪTE ATRASTA VEĻASMAZGĀTAVĀ.

Margarētai nekad nebija ienācis prātā, ka avīzes būtu par viņu rakstījušas, tomēr tagad redzēja, ka tā bijusi liela sensācija, lai arī ne tik liela kā Mūtalas AIF panākumi Zviedrijas meistarsacīkstēs. Expressen bija ievietots viņas pirmais attēls: nopietns zīdainis, kas raugās kamerā. Virsraksts skanēja: MĀMIŅ, KUR TU ESI?

Kvāllsposten pieturējās pie tāda paša stila. Margarēta kaunigi saviebās un novērsa skatienu. Ostgota-Correspondenten, Motala Tidning un Dagens Nyheter nebija tik lipīgi un sentimentāli, lai gan arī bija publicējuši metriem garus rakstus.

Kādu brīdi viņa vienaldzīgi šķirstīja albumu, nosmeļot tikai virsrakstus un patiesībā neizlasot neko. Piepeši viņa nožēloja, ka atbraukusi. Atbildes nebija ne Gunhildas albumā, ne mazgātavā.

Beidzot viņa tomēr tuvredzīgi pieliecās kādam attēlam. Sargs Vilhelms Svensons tik tiešām bija mazs un vājš vīrelis. Vienu mirkli nāsis kutināja viņa smarža. Tabaka un vasaras sviedri.

Ar nesteidzīgām kustībām Gunhilda ielēja vēl kafiju un uzreiz izskatījās nogurusi. Varbūt šī atkalredzēšanās arī viņai nebija tāda, kādu viņa to bija iedomājusies.

"Tev jāmēģina piedot," Gunhilda sacīja. "Viņai droši vien nebija izvēles. Tagad ir citādi, bet tajos laikos uzskatīja par kaunu, ja neprecētai piedzima bērns. Par lielu kaunu."

Maisīdama ar karotīti tasītē un mirkli vērodama kafijas apļveida kustību, viņa atkārtoja:

"Tas bija ļoti liels kauns."

Turpinot braucienu, Margarētai kļuva mazliet nelabi, visi Gunhildas cepumi viņai brieda kuņģī, karstums smagi gūlās pār nogāzi, un autobusa izplūdes gāzes nāca iekšā pa atvērtajiem logiem un radīja sliktu dūšu.

Tante Ellena bija pārsteigta, kad Margarēta ieradās. Viņa pastiepa veselo roku un pasmaidīja savu šķībo smaidu. Tagad viņa varēja runāt, lai arī lēni un neskaidri, viņa neko daudz nerunāja, bet ar ķermeni un žestiem rādīja, ko vēlas. Tagad viņa noglauda sev pieri. Karstums viņu bija nomocījis.

Pastaiga ar tanti Ellenu pa Vadstenu bija jauns piedzīvojums. Mitinoties pie Margotas, Margarētai tikai pāris reižu bija izdevies izmelot sev biļešu naudu un brīvu svētdienu, bet abas reizes bija sniegs. Toties tagad braucamkrēsls viegli slīdēja pa ietvi, viņas varēja aiziet tālu, daudz tālāk, nekā Margarēta sākumā bija domājusi. Lēnām viņas klīda pa ielām. Ar vienādiem intervāliem Margarēta apstājās pie rokdarbu veikalu skatlogiem. Tante Ellena paliecās uz priekšu un apskatīja mežģīnes, tad viegli nopūtās un pacēla kustīgo roku izmisušā žestā. Pilsēta ap viņām klusi atpūtās, tik klusi, ka Margarēta neapzināti pieklusināja balsi un runāja gandrīz čukstus, it kā tante Ellena savā braucamkrēslā gulētu un viņu nedrīkstētu modināt. Tomēr abas apmainījās domām tikai par virspusējām lietām, par karstumu, par Hubertsonu un par to, ka Kristīna atkal jau ir ceļā uz Vadstenu. Arī šogad viņa bija dabūjusi vasaras darbu invalīdu slimnīcā un pēc nedēļas atbrauks no Lundas.

Ostas parks bija gandrīz tukšs, tūristi vēl nebija ieradušies. Ēnas zem augstajiem kokiem bija maigas un zaļas, atsevišķi saules zaķīši spīdēja tikko nopļautajā zālē, un pils tupēja kā ēna parka malā. Margarēta nospieda braucamkrēsla bremzi un apsēdās uz parka soliņa. Diezgan ilgi viņas sēdēja klusēdamas un skatījās uz Veternu, ieelpoja nopļautās zāles smaržu un, nebilzdamas ne vārda, klausījās kaiju kliedzienos.

"Es šodien biju Mūtalā," beidzot sacīja Margarēta. "Tajā

veļasmazgātavā."

Tante Ellena pagrieza galvu un paskatījās viņā, bet Margarēta vēl arvien bija pievērsusi skatienu ūdenim. Viņas domas devās ceļā citā virzienā, kā tas bija vienmēr, kad bija sakāms kaut kas svarīgs. Es nekad neesmu piekritusi mītam, ka ūdens var būt zils, viņa domāja.

Lielākoties tas taču ir pelēks. Bet šodien tas patiešām ir zils. Zils kā tinte.

"Ir tik dīvaini," viņa turpināja. "Kad mēs dzīvojām Mūtalā, es nekad nevēlējos uz turieni aiziet. Es gan zināju, kurā ielā un kurā mājā tā atrodas, tomēr par to vispār nedomāju. Tas viss nebija patiesība. Gandrīz vieglāk bija ticēt, ka tu tiešām esi mani atradusi ķiršu kokā…"

Tante Ellena ātri pasmaidīja, Margarēta nolaida skatienu un raudzījās uz savām rokām.

"Bet vai tu zini, ko es patiesībā domāju, kad biju maza? Es ticēju, ka tu esi mana īstā mamma, vienīgi turi to noslēpumā."

Ellena pastiepa roku, un Margarēta to satvēra.

"Es tā jutu. Un tādēļ man nekad nevajadzēja domāt par viņu, to otro, viņas taču vispār nebija. Tikai tad, kad es aizbraucu uz Norčēpingu, es sāku par viņu domāt, tikai tad es sapratu, ka tu esi man stāstījusi patiesību. Ka esmu atradene un bārene."

Tante Ellena apskāva viņas roku, bet Margarēta atbrīvojās un sāka rakņāties somiņā. Viņa ielika mutē cigareti, mazliet pieliecās un to aizdedzināja, tad pameta steidzīgu skatienu pāri plecam.

"Margota nobeigtos, ja mani tagad ieraudzītu," viņa sacīja un izpūta dūmus. "Smalkas meitenes nesmēķē ārpus mājas…"

Tante Ellena paraustīja plecus un pagriezās pret Veternu, ar skatienu sekoja kādai kaijai, kas nira mirdzošajā ūdenī, bet sekundi vēlāk jau lidoja pret debesīm, un knābī tai bija zivs, kas vizēja kā sudrabs.

"Kāpēc viņa mani pameta?" Margarēta pēkšņi jautāja, aizmēzdama pusizsmēķēto cigareti. "Vai tu to zini? Vai tu zini, kā ir iespējams pamest tikko dzimušu bērnu?"

Tante Ellena neatbildēja, viņa nekustīgi sēdēja savā braucamkrēslā, vērodama putnus.

"Nē," nopūzdamās teica Margarēta. "To tu, protams, nevari zināt."

Fizika kļuva par mierinājumu. Par daudz labāku mierinājumu nekā arheoloģija.

Šī ir viscilvēciskākā situācija, viņa domāja, pirmo gadu studējot fiziku. Mēs neko nezinām par savu izcelsmi. Dievs mūs atstāja veļasmazgātavā un aizbēga.

Viņa nebija pietiekami dumja, lai pateiktu to skaļi. Ļoti drīz viņa atzina, ka dabas zinātņu konvencija prasa zināmu atturību kā attiecībā uz mikro-, tā uz makrokosmosu. Nedrīkstēja atdoties šīs zinātņu zinātnes eksistenciālajai pusei, pirms cilvēks nebija pasludināts par

ģēniju, no parastajiem mazajiem caurmēra fiziķiem tika prasīta mērenība domās, vārdos un rīcībā. Citādi pastāvēja risks tikt novirzītam uz filozofijas fakultāti vai kas par briesmīgu domu! pie teologiem. Un šis likums ir spēkā vēl aizvien. Viduvējs fizikas doktorands kaut kur pasaules malā nedrīkst domāt par Dievu, šīs domas atstātas tādiem kā Alberts Einšteins un Stīvens Hokings. Un varbūt pat ne viņiem. Hokings ir pārāk patmīlīgs un attiecībās ar Dievu glaimo pats sev, lai spētu modināt īstu respektu kolēģu vidū, un Alberts Einšteins izceļas zināmā veidā kā brīdinošs piemērs.

"Dievs nespēlē kauliņus," viņš teica. Tomēr spēlē gan. Ja vien Dievs ir, tad nu gan viņš ir plaši pazīstams kauliņu spēlētājs; to ir pierādījusi kvantu fizika. Matērija atrodas nepārtrauktā svārstīšanās stāvoklī, tā nevar izšķirties, vai pati sastāv no viļņiem vai daļiņām, tas tiek izlemts vienīgi vērotāja acīs. Zināmām daļiņām turklāt ir spēja atrasties vienlaikus vairākās vietās, kas savukārt var norādīt, ka teorija par vairākiem visumiem saskan. Šī teorija nozīmē mazliet vienkāršoti -, ka daļiņu spēja vienlaikus atrasties vairākās vietās savukārt norāda, ka īstenība visu laiku dalās, ka Visums vairojas daloties.

Dievs par mums zobojas, dažbrīd domā Margarēta. Viņš ar mums rotaļājas un mūs ķircina. Bet mēs esam viņam uz pēdām, tas neko nelīdz, ka viņš met mūsu ceļā arvien jaunas mistifikācijas. Mēs viņa radito izknibināsim pa sīkākajām detaļām, uzmeklēsim antimatērijas pazudušo daļu līdz pat vismazākajam pozitronam, izrēķināsim neitrino precīzo svaru, jo tikai tāpēc, lai izsmietu mūsu mēģinājumus aprēķināt Visuma svaru, viņš izliekas, ka tam nav masas, mēs noķersim Higsa daļiņas skārda bundžā un, to grabinādami, indīgi smiesimies. Mūs viņš neapmānīs.

Bet šādas domas viņa vienmēr patur pie sevis: pa dienu viņa laipni raugās datorā un nododas magnētiskajām vētrām. Šo īstenības daļu viņa var aptvert gan ar jūtām, gan prātu. Par kaut ko citu par mistērijām viņa nerunā.

Tomēr klusībā viņa lauza galvu, vai citi fiziķi spēj savākt pietiekamu domu spēku, lai īstenību izprastu, nevis tikai aprēķinātu. Piemēram, ceturto dabas spēku. Gravitāciju. Tāpat kā visi citi, Margarēta zina, kā tā jāapraksta un jāaprēķina, toties nezina, kas tā patiesībā ir. Tomēr viņa šķiet vienīgā, kas par to prāto. Dažreiz, sēdēdama Kirunas Astrofizikas institūta ēdnīcā, viņa skatās apkārt un domā: tagad es to izdarīšu, tūlīt piecelšos un jautāšu. Viņa it kā redz šo ainu, kā pārējie noliek savus ēdamākus un pārtrauc ēšanu, kā ēdamzālē iestājas pilnīgs klusums.

"Nu tā," viņa sacīs. "Atvainojiet, ka es traucēju maltītes laikā, bet vai ir vēl kāds bez manis, kas tic, ka gravitācija ir Dievs? Vai vismaz Dieva rokas?"

Nu paldies. Viņa redz, kas notiek pēc tam: ka kāds noguris kolēģis

saņem viņu aiz blūzes apkakles un bikšu dibena un izmet ārā sniega kupenā. Exit Margarēta Juhansone [9] . pēc disputa vairs nav nekāda noteikta pētniecības dienesta. Ja nu vispār kāds disputs izceļas. Drīzāk jau steidzīgs brauciens uz psihenes akūto nodaļu.

Un tā Margarēta paliek rātni sēžam uz sava krēsla ēdamzālē, dzer savu mazkaloriju pienu un gremo vēršgaļas kotleti. Tikai brīžam viņa uz sekundi aizver acis un pārdomā savas ilgas. Viņa vēlētos kādu cilvēku. Kādu draugu. Bērnu. Māsu. Kādu, ar ko varētu dalīties savās pārdomās.

viņa netērē laiku, lai meklētu peldmēteli, un, ietinusies vienīgi peldpalagā, drebinādamās steidzas lejup pa kāpnēm uz garderobi un ar slapjām rokām aras pa savas jakas kabatu. Kvīts ir saburzījusies, bet nav jau tik traki, jo telefona numuru vēl var izlasīt. Zobiem klabot, viņa sastāda numuru un runājot pārvar balss drebelību.

"Hallo," viņa saka. "Vakar es nodevu fiatu. Vai gatavs? Lieliski. Būšu pēc desmit minūtēm."

Kur tad telefongrāmata? Viņa velk vaļā vecās kumodes atvilktnes un rokas tajās. Pie velna. Te ir tūkstoš zīda lakatiņu un kašmira šalļu, bet nav nevienas vienīgas telefongrāmatas. Viņai jāzvana uz izziņu biroju. Margarētai vajadzīgi divi numuri. Taksometra numurs. Un Kristīnas ambulances numurs.

Pēc tam viņa trim gariem soļiem uzskrien pa kāpnēm, viņa grib pēc iespējas ātrāk apģērbties un tikt projām no šīs trakomājas.

Kristīna ir tikpat traka kā viņas mamma. Šo lietu vispār nav ko apspriest.

Savākusi mantas un aizvērusi somas rāvējslēdzēju, viņa atvelk elpu. Balsij jābūt mierīgai un vienaldzīgai, runājot ar Kristīņu, viņai jāpateicas un jāatvadās pilnīgi bez stresa, it kā viņa vēl aizvien nenieka nebūtu nojautusi un sapratusi.

"Vai varu palūgt dakteri Vulfu?"

"Viņas nav uz vietas," atbild kāda nogurusi balss. "Es savienošu ar māsu."

Nav uz vietas? Un ja nu viņa ir ceļā uz mājām?

"Māsa Helēna."

Bezbēdīga persona.

"Es gribētu runāt ar Kristīņu Vulfu. Bet viņas laikam nav uz vietas."

"Diemžēl nav. Vai varu kaut kā palīdzēt? Vai tu gribi pierakstīties?"

"Nē, nē. Es esmu viņas māsa un ciemojos pie viņas, bet tagad pirms aizbraukšanas gribēju tikai pateikties un atvadīties."

Māsas Helēnas balss tonis pazeminās un kļūst sirsnīgāks.

"Ak tā. Jā, tiešām žēl, ka Kristlnas nav uz vietas… Viņa, saproti, aizsteidzās uz ambulanci."

"Tu varbūt vari viņu pasveicināt un pateikt, ka es zvanīju? Un ka sazināšos ar viņu, kad būšu Stokholmā."

"Jā, to es izdarīšu."

Margarēta jau gatavojas sarunu beigt, kad atceras:

"Hubertsons arī, liekas, strādā ambulancē? Vai viņš tur ir?"

Māsa Helēna viegli nokremšķinās.

"Ir gan, bet pašlaik viņš nevar runāt pa telefonu."

"Bet vai tu varētu būt tik laipna un pasveicināt arī viņu! Mēs neesam tikušies daudzus gadus, bet man šķiet, ka viņš mani atcerēsies. Margarēta, Kristīnas jaunākā māsa."

Māsu Helēnu tas redzami interesē.

"Ak jūs ar Kristīņu jau agrāk pazināt Hubertsonu?"

Margarēta viegli pasmaida. Tipiski, ka ne Kristina, ne Hubertsons nav ļāvuši nevienam darbā nojaust, ka patiesībā viens otru pazīst. Bet, ja viņa var iedurt caurumu abu sīkajā noslēpumā, tad to labprāt ari dara.

"Kā tad. Viņš pie mums dažus gadus dzīvoja…"

"Kas to būtu domājis," sapņaini bilst Helēna.

Margarēta apzinīgi paslēpj virtuves ieejas atslēgu Kristlnas lielajā gliemežvākā un iziet uz ietves. Viņa labprātāk gaida taksometru ārā, ja saimniecei gadījumā pēkšņi ienāktu prātā atgriezties.

Pilnīgi traka. Galīgi ķerta.

Droši vien Birgita nekad nav nolikusi nekādas kakas uz Kristlnas rakstāmgalda. Varbūt nav ari nozagusi viņas recepšu bloku… Un viņai nekādā ziņā nav pietiekami daudz naudas, disciplīnas un mērķtiecības, lai īstenotu tik komplicētu operāciju, kādai nupat bija padota Margarēta. Toties Kristlnai gan ir.

Viņa ir veltījusi bezgalīgi daudz laika šai mazajai spēlītei. Vispirms ieguvusi informāciju par Margarētas braucienu uz Gēteborgu, pēc tam devusies uz turieni pati, lai viņu izsekotu un novērotu. Un, kad Margarēta apstājas iedzert kafiju un pavērot ainavu pie "Zelta ūdra", viņa palien zem mašīnas un sabojā izpūtēju…

Šī doma viņu uzjautrina un liek iesprausloties aizturētos smieklos. Tas nu gan būtu ko vērts! Kristīna, ģērbusies vilnas apmetnī un rūpīgi izgludinātā Hermes firmas zīda šallītē, jau nu nebūtu likusi somiņu uz stāvvietas asfalta, nogūlusies uz vēdera un līduši zem mašīnas, ar grūtībām apgriezušies uz muguras un sākusi jaukt ārā izpūtēju…

Tas taču nav prātīgi. Tā nu nevarēja notikt. Ja ne cita iemesla dēļ, tad vismaz tādēļ, ka Kristīnai tad būtu netīras rokas. Un Kristīna nespēj izturēt, ja viņas rokas kļūst netīras. Tas viņu padara slimu. Burtiski. Tad viņai jāvemj.

Varbūt viņa pati sāk zaudēt prātu.

Viss vienalga. Katrā gadījumā viņa grib doties ceļā. Cik vien ātri var.

Paļaušanās. Uzticēšanās. Ticība. Paļāvība. Drošība. Patvērums. Miers. Vārdi.

Varbūt tie kaut ko nozīmē kādā citā Visumā.

Ja viņa būtu bijusi saprātīgāka sešpadsmitgadniece vai vispār saprātīgāks cilvēks -, tad nekad tā nebūtu noticis. Ja viņa būtu spējusi savaldīt un kontrolēt savu nemieru, ja būtu pratusi klusēt, ja nekad nebūtu atvērusi tās telefonbūdiņas durvis, tad viss būtu bijis tā, kā tam jābūt.

Tante Ellena vēl šodien būtu dzīvojusi savā mājā Mūtalā. Varbūt viņai pāris reižu nedēļā būtu nepieciešama aprūpe mājās, un kurš cilvēks gan būtu nācis, ja ne Birgita. Jo Birgita, protams, būtu nomierinājusies: kaut kad padsmitnieces pēdējos gados viņa būtu satikusi Bilu vai Leifu, vai Kenetu, kurš būtu kārtīgs strādnieks pie darbgalda, automehāniķis vai celtnieks. Un, kad Birgitai ar viņu būtu piedzimuši divi bērni protams, zēni, nekas cits Birgitas gadījumā nebija iespējams -, viņa vairs fabrikā neatgrieztos. Viņa būtu dažus gadus palikusi mājās savā trīsistabu dzīvoklī, šņaukusi bērniem degunus un vārījusi putru, sērojusi par savu māti un savām ilūzijām, atpūtusies un sakopojusi spēkus, kamēr Bils vai Leifs, vai Kenets būtu strādājuši virsstundas, cik bieži vien iespējams, lai sagrabinātu naudu ieguldījumam par mājiņu, par ko viņi bija sapņojuši. Un, kad māja būtu nopirkta, Birgita būtu sākusi strādāt mājas aprūpes dienestā protams, uz pusslodzi -, lai palīdzētu atmaksāt aizdevumu un procentus. Viņas mugura būtu iztaisnojusies un vecais kauns būtu aizmirsts, un viņa mierīga un smaidoša brauktu ar divriteni pa Mūtalas ielām tāpat kā kādreiz tante Ellena. Te brauc Birgita Fredriksone (vai kāds nu viņai būtu uzvārds) ar čīkstošu divriteni. Godīga sieva godīgam strādniekam. Pavisam parasts cilvēks.

Un, ja tante Ellena kādu brīdi justos slikti viņai katrā gadījumā jau būtu pāri astoņdesmit -, Birgita zvanītu vecākajai māsai Kristīnai. Ārstei. Un Kristīna iesēstos savā mazajā mašīnā pēc darbadienas beigām un brauktu uz māju pie tantes Ellenas, mērītu viņai asinsspiedienu, pārbaudītu, kādas zāles viņa lieto, un liktu pie sirds ne par ko neuztraukties. Bet, kad viņa būtu aizbraukusi, tante Ellena noteikti būtu zvanījusi Margarētai un mazliet dumpīgi ņurdējusi, ka viņa, protams, domājot iet uz pensionāru apvienības gada sapulci, lai Kristīna sacītu ko sacīdama! Un Margarēta būtu smējusies un priecīgi pievienojusies šai graujošajai domai.

Ziemassvētkos visas sapulcētos tantes Ellenas mājā. Birgita ierastos ar savu Bilu vai Leifu, vai Kenetu un viņu dēliem, diviem milzīgiem jaunekļiem, kam ķepas kā atejas vāki un smejošas acis. Viņi apskautu savu drukno mammu un viegli saspiestu, viņi sauktu tanti Ellenu par vecmāmiņu un apstulbinātu, stāstot par īpašiem tehniskiem sīkumiem darbnīcā, kurā viņiem būtu vienmēr nodrošināts darbs. Jo

Birgitas zēni būtu droši, viņi būtu vakcinēti ar izglītību pret mūslaiku bezdarbu, un uzņēmums vienkārši nevarētu bez viņiem iztikt.

Tāpat kā agrākajos laikos, viņi būtu spiesti Ellenas ēdamistabā uzklāt nelielu papildgaldu jauniešiem, un šī galda vienā pusē sēdētu Birgitas zēni, bet otrā protams, Kristīnas meitenes Osa un Tuve, jo, lai arī Kristīnas profesoram ir savas vājības, Margarēta nekad nevēlētos izslēgt viņu un viņa bērnus no Kristīnas dzīves.

Un galda galā atrastos vieta piektajam bērnam. Viņas pašas.

Tas būtu zēns, kuru viņa bija redzējusi Limas bērnunamā. Pateicoties Margarētai un viņas dēlam, tante Ellena būtu kļuvusi par ciltsmāti nebeidzamai bāreņu dzimtai, kuri no paaudzes paaudzē būtu izstiepuši roku un ņēmuši pie sevis citu pamestus bērnus. Bet viņš pats toties it nemaz nejustos pamests. Viņš tur sēdētu vara brūns indiānis, skaists un noslēpumains kā Andu kalnu teika, pie tantes Ellenas Ziemassvētku galda, vērodams brālēnus un māsicas ar šaurām, melnām acīm, vienmēr ar slēptu smaidu aiz ārējās nopietnības. Un vakariņu vidū viņš uztvertu Margarētas skatienu, paceltu savu Ziemassvētku sulas glāzi tostam un teiktu:

"Por la vida*, mammucīt!"

Un Margarēta smaidot paceltu arī savu glāzi, lai tostam atbildētu. Por la vida! Par dzīvi, par paļāvību un to ticību, kas mīt tantes Ellenas mājā.

Taksometrs kavējas, Margarēta noslīgst uz Postindustriālās Paradīzes ārējām kāpnēm un atbalsta zodu rokās. Kas man galu galā par vainu, viņa domā. Kas par vainu ir mums visām trim? Kāpēc mēs vienmēr esam gatavas domāt cita par citu to sliktāko? Kā mēs varējām kļūt tik velnišķīgi ļaunas un aizdomu pilnas?

Visam vajadzēja būt pavisam citādi. Mēs taču augām drošības laikā, kad katrs saules lēkts bija uzvara pār vakardienu. Viss ļaunais jau bija noticis, pagātne bija pārciesta, izturēta un izprasta, un tagad pāri bija palikusi nebeidzama gaišu rītdienu virkne… Tas bija labi saprotams. Un to taču zināja visi.

' Par dzīvi. (Spāņu vai.)

Bet varbūt ticība nekad nav nekas cits kā vienīgi naivums, un varbūt viņiem ir taisnība, tiem ciniķiem, kuriem tagad pieder pasaule un kuri apgalvo, ka naivums pēc savas dabas ir aprobežots, jo, lai ari Margarēta bija naiva meitene, kas naivuma laikā jutās kā mājās, tad ar to vien nepietiek, ja viņu apraksta tajā mirkli, kad viņa atvēra Kristlnai telefonbūdiņas durvis. Piedevām viņa bija vientiesīga. Dumja. Gandrīz vai debila.

Tomēr nē. Viņa nebija vienīgi naiva. Jau toreiz viņa taču zināja, ka pasaule ir pilna ēnām. Dažas pazibēja kaut kur esamības malā un pazuda, kā viņas pašas un Birgitas māte, citas draudīgi gaidīja savu laiku kā Kristlnas. Dažreiz pat tantes Ellenas sejā parādījās ēnas. Kad,

pēc viņas domām, neviens neredzēja, viņa noslīga pie virtuves galda un iespieda seju rokās, bet, kad to atkal pacēla, tā bija svītraina no deguna asiņošanas un asarām.

Un ēnas bija ne tikai mājās pie tantes Ellenas. Kāda meitene ar trauksmainu vizmu acis klasē stāstīja par kādu vietu, kuru sauc Aušvica, kur viņas māte gulējusi pie gāzes kameras divas diennaktis, gaidīdama nāvi, līdz kāds ar baltu autobusu viņu izglābis. Un Suzanne, kāda cita klasesbiedrene, reiz pēcpusdienā atvēra ģimenes veļas skapi un Margarētai parādīja noslēpumu, kas bija nobēdzināts zem baltu spilvendrānu kaudzes. Tas bija kāds attēls. Kādas mazas meitenes fotogrāfija viņai bija aizvērtas acis un mugurā rozā angoras džemperis.

"Tā ir mana māsa," čukstēja Suzanne. "Viņu sauc Deizija."

Margarēta mirkli paskatījās uz meiteni attēlā un atbildēja čukstus:

"Kāpēc viņai ciet acis?"

"Viņa ir akla."

Margarēta it kā noreiba un meklēja mierinājumu.

"Viņa tik un tā ir jauka. Ļoti jauka."

"Agrāk. Tagad vairs ne," čukstēja Suzanne un pabāza fotogrāfiju atpakaļ zem spilvendrānas. "Viņai ir ūdensgalva."

"Kas tā tāda?"

"Galva tikai aug un aug, tā ir pilna ar ūdeni… Mēs viņu apmeklējām pirms trīs gadiem, un tad tā bija šausmīgi liela… Kā balons. Viņa nevarēja sēdēt, galva bija pārāk smaga."

"Vai viņa nekad nedrīkst atbraukt mājās?"

Suzanne aizvēra un aizslēdza veļas skapja durvis. Pēkšņi viņa runāja parastā sarunu tonī, it kā vairs nebūtu iemesla čukstēt, kad skapis aizvērts. Viņas taču bija vienas, Suzannes mātes un tēva nebija mājās, un ģimenē vairāk bērnu nebija.

"Nē. Tas nav iespējams. Mēs pat viņu vairs neapciemojam."

"Kāpēc ne?"

"Jo viņa tā kliedz. Viņa kliedz vēl vairākas dienas, kad esam aizbraukuši."

Pēc tam Margarēta ar divriteni bija braukusi tieši uz mājām, nometusi riteni turpat uz grantētā celiņa un metusies iekšā. Tante Ellena sāka viņu bārt, bet, kad Margarēta pastāstīja par Deiziju, viņa apklusa un pagrieza muguru.

Par ēnām neviens nemēdza runāt. Un, starp citu, tām bija drīz vien jāpazūd. Tās vairs nedrīkstēs būt, kad atnāks nākotne.

Tikai pieaugusi viņa saprata, ka Kristīna un Birgita nekad nebija lolojušas tādas cerības kā viņa, ka tās nekad līdzīgi viņai nebija ticējušas nākotnei. Varbūt tas bija tāpēc, ka viņu bērnības ēnas bija tumšākas nekā Margarētai. Šī atziņa viņu piemeklēja dienā pirms vairākiem gadiem, kad viņa piezvanīja Kristīnai, lai uzzinātu, kāds sods Birgitai piespriests par zināma recepšu bloka zādzību un tai

sekojošo krāpšanu. Kristīnas balsī bija jūtams slēpts apmierinājums, stāstot, ka Birgita jau nosūtīta uz Hinsebergu. Margarēta jutās vīlusies. Viņa bija cerējusi uz aizbildņa uzraudzību un ārstēšanas iestādi.

"Tautas māja drūp kopā," viņa sacīja.

"It kā no tā būtu liels zaudējums," atbildēja Kristīna.

Šis tonis bija pietiekams, lai Margarētas acu priekšā pazibētu aina. Augstceltne. Betona pelēka augstceltne mālainā laukā. Tāda Kristīnai bija tautas māja. Un viņai radās aizdomas, ka tā rādījās tikpat pelēka arī Birgitas galvā. Viņai tautas māja acīmredzot bija drūma maza telpa sociālajā nodaļā. Turpretī Margarētas pašas acīs tautas māja vienmēr bija kaut kas pavisam cits. Balts nams zaļā dārzā. Nams, kurā arī pamesti bērni varētu augt drošībā.

Industriālā paradīze.

"Vai tu esi braucēja vai ne?"

Taksometra šoferis ir nikns: viņš pārliecas pār tukšo pasažiera sēdekli un novirpina uz leju rūti, viņš laikam ir izbraucis Songgātanu visā tās garumā, pārgaidījies un novietojis mašīnas purnu īstajā virzienā, bet Margarēta nav viņu pamanījusi.

Viņa izšauj smaidu:

"Atvaino. Es, liekas, sēdēju un sapņoju…"

Pirms desmit gadiem šāds smaids un šāda replika šoferi būtu atkausējusi, viņš būtu izslēdzis motoru, izkāpis no mašīnas, palīdzējis iecelt somu un atvēris priekšējās durvis, lai varētu būt pilnīgi drošs, ka viņa sēdēs cieši blakus. Tagad viņš tikai nepacietīgi blenž uz Margarētu caur pusatvērto mašīnas logu, ļaudams sievietei pašai stiept somu pa ietvi. Viņš pat neprotestē, kad viņa nosēžas aizmugures sēdeklī. Margarēta viegli pasmaida, ne jau tāpēc, ka jebkad būtu spēlējusi tajā pašā līgā kā Birgita, bet gadu desmitiem viņai tomēr ir paticis staigāt caur bieziem vīriešu skatienu un roku brikšņiem. Nav nekādas vainas, ka tas ir pagājis, ka beidzot ir atvērusies ainava, ka viņa var staigāt apkārt pilnīgi brīvi bez mazākā riska, ka svārki ieķersies kādos brikšņos, pat ja tas nozīmē, ka viņai jāstiepj somas pašai un jāklausās niknu taksistu pārmetumos. Tagad viņai vairs nav jāuzmanās, viņa var sēdēt, stāvēt un staigāt tieši tā, kā pati vēlas, neriskējot atmodināt dzīvei kādu testosterona strūklaku. Bet varbūt Birgitai tas nav gājis tikpat vienkārši un nesāpīgi…

Tajā pašā mirklī, kad domas skar Birgitu, viņa izlemj. Jā. Viņa brauks uz Norčēpingu par spīti visam. Turklāt viņa aizvedīs Birgitu uz Mūtalu.

Jo Margarēta nebaidās ne no velna, ne troļļiem. Ne arī no māsām.

Viņa uzmet skatienu priekšējā paneļa pulkstenim, kad brauc ārā no darbnīcas: ja kārtīgi spiedīs gāzes pedāli, tad nokavēs tikai pusstundu.

Tādā dienā kā šī ir tik patīkami steigties, braukt trakā ātrumā pa

šauro Mūtalas ceļu, uz kura tik reta satiksme, nolaist priekšējo stiklu lejā, lai saulainais vējš, mašīnai ātri traucoties, bužinātu matus. Debesis virs galvas ir augstas un skaidras, zeme zem kājām mitra un gaidoša.

Margarētas labā roka tausta pēc radio un, kad viņa pagriež pogu, tad pārsteigumā iesmejas. Tā taču ir Klāsa balss, kas piepilda mašīnu, viņa sēž Klāsa vecajā mašīnā un klausās viņa balsī! Viņš ziņo tajā pašā stakato kā vienmēr: tā ir īpaša valodas melodija, kas šķiet kopēja visiem pasaules ārzemju korespondentiem. Paiet zināms brīdis, līdz viņa īsti uztver sacīto. Bosnijas kalnos atrasts vēl viens masu kaps četrdesmit četru cilvēku mirstīgās atliekas, domājams, vīriešu un jaunu zēnu…

Viņa samazina ātrumu un ar roku satausta cigaretes. Četrdesmit četru cilvēku ķermeņi. Viņa var iedomāties tukšos acu dobumus un kailo galvaskausu ņirdzīgo smīnu. Un arī Klāšu, kurš smagiem zābakiem kājās stāv viņu kapā ar mikrofonu zem paša deguna.

Viņš pārradīsies mājās nedējas nogalē, Margarēta ir solījusi sestdienas vakarā aizbraukt viņam pakaļ uz Arlandu. Tad abi dosies ēst vakariņas ārpus mājas, kā vienmēr, Klāss jau pirms aizbraukšanas ir pasūtījis galdiņu viņu kvartāla restorānā. Tur viņš darbosies ap galda piederumiem un stāstīs, patiesībā neko nepastāstot. Klāss nekad neko nepastāsta. Tukšo telpu starp viņiem Klāss piepilda ar vārdiem, bet neko nepasaka. Neko, kas tiešām būtu svarīgs. Neko, kas tiešām atbilstu patiesībai.

Un viņa pati arī nesaka neko, vismaz neko tādu, kas tiešām būtu svarīgs, un neko, kas tiešām atbilstu patiesībai. Viņa taču nezina, kā Klāss reaģētu. Tikpat maz, cik viņš zina, kā reaģētu Margarēta.

Viņi viens otru mierina. Bet viņi viens uz otru nepaļaujas. Pat ne mirkli.

Kad Margarēta sāka strādāt astrofizikas institūtā, viņu sasniedza sačukstēšanās, ka viens no pētniekiem esot liels baznīcā gājējs. Ne jau tādēļ, ka tas būtu manāms. Viņš lamājās un trokšņoja trakāk nekā citi, un, kad reizi pusgadā vajadzēja braukt uz Svalbardu pārbaudīt instrumentus, tad parūpējās, lai citi uzzinātu, ka viņš domā ielikt mugursomā arī pudeli viskija.

Viņu sauca Vikings. Vēl turklāt.

Sākumā Margarēta bija viņu vērojusi ar zināmām bailēm. Ar šiem baznīcā gājējiem bija tāpat kā ar trubadūriem un dzejoļu lasītājiem cilvēks nekad nevar zināt, kad viņi domā kļūt apgrūtinoši. Bet viņas bailes nozīmēja arī ko citu, tās radīja mazu vilinājumu iepazīties ar šo cilvēku tuvāk. Priekšrocība ar ļaudīm, kurus uzskata par apgrūtinošiem, ir tā, ka viņu sabiedrībā cilvēks var pavājināt aizsardzību un pats kļūt mazliet apgrūtinošs.

Viņa padevās kārdinājumam vakarā, kad kādam kolēģim tika

svinēta piecdesmit gadu jubileja un institūtā notika pārsteiguma balle. Ēdamzālē tika uzklāts garš galds, un vēlāk sākās dejas. Margarēta gāja projām, kad magnetofonā sāka griezties pirmā lente, viņa steidzās augšup pa kāpnēm uz savu kabinetu, it kā piepeši būtu atcerējusies kaut ko ļoti svarīgu un nepabeigtu. Bet patiesībā viņa domāja tikai paņemt savu mēteli. Tāpat kā bieži vien agrāk, viņa jutās nogurusi no ļaužu burzmas šajās svinībās, tagad viņa vēlējās brīdi pabūt viena, uz laboratorijas jumta izbaudot kādu dūmu un šo to pārdomājot.

Augšā savā istabā viņa uzvilka mēteli, bet neaiztaisīja rāvējslēdzēju un arī neuzvilka zābakus. Viņai patika skatīties uz savām kājām šaurajās svinību laiviņās, tās ļāva iztēloties, ka viņa ir pavisam cits cilvēks, kam ir tikai virspuse un fasāde un kas dzīvo pavisam citādu un daudz pilnasinīgāku dzīvi nekā viņa pati.

Tikt uz jumta bija pavisam vienkārši. Bija jākāpj augšup pa šaurām kāpnēm un jāiziet pa visparastākajām durvīm, tas arī bija viss. Jumtam vajadzēja būt pieejamam, jo tas bija klāts plastikāta burbuļiem, lieliem, neglītiem burbuļiem, kuri sargāja tos aparātus un instrumentus, kas nepārtraukti bija pavērsti pret debesim.

Tajā pašā mirkli, kad Margarēta atvēra durvis, viņa ieraudzīja ziemeļblāzmu. Tā bija milzīga, tik liela, ka piepildīja vai pusi no debesīm un laistījās tādās krāsās, par kādām viņa līdz šim bija tikai dzirdējusi. Parasti ziemeļblāzma bija balta vai zila, bet šovakar debesīs traucās tumši violeti viļņi, gaismas strēles parādījās un zuda, lieli purpura laukumi plivinājās kā žūstoši palagi vējainā sapnī. Un debesis atspoguļojās uz zemes. Sniega klājums pēkšņi iekrāsojās ceriņkrāsā.

"Ak vai," skaļi sacīja Margarēta sev pašai, vienlaikus aizgrābta un vīlusies. Vēl arī pēc pāris Kirunā pavadītajiem gadiem viņa nebija pārvarējusi savas iracionālās ilgas pēc tā, lai ziemeļblāzmu varētu dzirdēt, lai Visumu pildītu mūzika, kad saules elektroni sāk atmosfērā dejot, lai vijoJu lociņi sekotu ziemeļblāzmas drapēriju līnijām, lai timpāni un trompetes dunētu, kad korona vērstu pret viņu savus starus, lai pār debesu velvi atskanētu klusa flauta kā sudraba dziesma, kad izrādei pienāktu beigas.

Bet, protams, ziemeļblāzmu nevarēja dzirdēt, arī ne tik violetu kā šī. Krāsa bija atkarīga no tā, ka elektroni ar lielu ātrumu bija neparasti dziļi iespiedušies atmosfērā. Tomēr, vai nu elektroni bija ieniruši dziļi, vai ne, šī violetā zīda drapērija bija īsts brīnums, un tam, kas kļūst par liecinieku šādam brīnumam, jāaiztur elpa, jāliek roka uz krūtīm un jāpavērš seja pret debesīm. Viņa var iekšēji gavilēt, bet viņai jāklusē, ir aizliegts izdot pat niecīgāko skaņu…

Ak, ko nu. Viņa noņēma roku no krūtīm un taustīja kabatā pēc cigaretēm. Ja cilvēks bija spiests klusēt šāda brīnuma klātbūtnē, tad jau uz visas planētas vajadzēja valdīt kapa klusumam. Jo kas tad mūžības priekšā ir šī Ziemassvētku eglītes lode, ja ne īsts brīnums?

Aizmirsts brīnums, bet trokšņains un piedrazāts, pilns ar viltojumiem un trivialitātēm, saplīsušām plastmasas pīlītēm un novecojušiem kalendāriem, noirušām zeķbiksēm un novalkātiem akrila džemperiem, treknu, neveselīgu pārtiku un smirdošām trauklupatām. Un varbūt jāpateicas visai šai drazai, kas novērš mūsu uzmanību, domāja Margarēta, jo, ja mēs, cilvēki, nepārtraukti atcerētos, ka dzīvojam brīnumā, tad varbūt vilktos apkārt izgreznojušies kā new age [10] fejas disneja filmā, dziļā nopietnībā un taisnu muguru, un mūžīgi sauktu ai! un oi!, ieraugot vismazāko bērza lapiņu vai zāles stiebriņu. Un vai tas viss būtu patīkami? Drīzāk gan ne.

Margarēta pieliecās, lai aizdedzinātu cigareti, bet durvis viņai aiz muguras tika pagrūstas, un viņai nācās klupt dažus soļus uz priekšu. Atvērtajās durvīs parādījās Vikinga četrstūrainā seja.

"Hopsā," viņš teica. "Atvaino."

Margarēta atguva līdzsvaru.

"Nav tik traki. Nāc tik ārā, šovakar te lielisks šovs."

"Redzu," atteica Vikings un pārvilka ar roku pār seju. "Vareni."

Viņš bija izmeties kreklā. Turklāt līdz pusei uzrotījis piedurknes.

"Vai tad tev nesalst?" jautāja Margarēta.

"Nē. Man jāatvēsinās. Tur apakšā ir diezgan karsts, ļaudis atgūst formu…"

"Tu vēl saķersi plaušu karsoni."

Vikings pavīpsnāja un šķībi uz viņu paskatījās:

"Tas nekas. Es ticu, ka ir dzīve arī pēc šīs."

Margarēta samulsusi iesmējās un apkampa pati sevi, dauzīdama kājas smalkajās laiviņās, lai dabūtu dzīvību kāju pirkstos.

"Man pašai, kā redzi, mugurā mētelis…"

"Nūja. Bet tev kājās nav zābaku."

"Nav gan. Dažs labs no mums nekad nav īsti pārliecināts. Ari ne par temperatūru."

Brīdi iestājās klusums. Virs viņu galvām dižojās ziemeļblāzma.

"Vai ticēt ir skaisti?" jautāja Margarēta. "Vai tas dzīvi padara vieglāku?"

Vikings viegli nopūtās un sakrustoja rokas uz krūtīm.

"Korektā atbilde ir nē. Ticība nav nekāds baudas līdzeklis, nav arī palīgs vienkāršas dzīves meklējumos."

Margarēta gaidīja turpinājumu, bet viņš vairs neko neteica. Viņai pašai vajadzēja pabikstīt:

"Bet patiesā atbilde? Tā nekorektā?"

"Patiesā atbilde ir jā. Ir skaisti ticēt. Tas padara dzīvi vienkāršāku. Tad ir pieejama cita valoda."

Viņš pagriezās pret Margarētu un, piemiedzis acis, skatījās:

"Vai esmu pareizi izpratis, ja esmu iedomājies, ka tu esi nomaldījusies humāniste?"

"Nūja. Esi gan izpratis. Lai gan vairāk nomaldījusies nekā humāniste. Ja vien tu zini, ko gribu teikt…"

"Nē. Kā tas gadījās, ka tu kļuvi par fiziķi?"

Margarēta dziļi ievilka dūmu. Vai viņai būtu jāstāsta? Nē. Viņa varētu iedomāties gulēt ar Vikingu, ja būtu nepieciešams, bet nekādā ziņā nespētu pastāstīt par parabolām Tanumā. Ir taču robežas.

"Ak," viņa sāka, "tas bija septiņdesmitajos gados. Neviens negribēja studēt fiziku, visi vēlējās kļūt par sociologiem. Dabas zinātņu institūti ņēma pretī visus, kas nejauši gāja garām… Un es esmu tieši tāda, kas gāja garām. Patiesībā es biju domājusi kļūt par arheoloģi."

Viņa atbalstījās pret sienu un nodzēsa cigareti pret kurpes zoli, īsu bridi pelni kā melns punkts palika pie gaišās ādas, tad izdegušās plēksnes iekrita sniegā.

"Gravitācija," iesmējās Margarēta. "Visu laiku šī gravitācija…"

Vikings jautājoši pacēla uzacis, bet neko neteica. Margarēta iztaisnoja muguru, sabāza rokas mēteļa kabatās un ierāva kaklu un zodu apkaklē.

"Vai man ir taisnība, ja esmu iedomājusies, ka tu esi pārceļojis?" viņa jautāja. "Uz citu šķiru."

"Jā. Mans vecais bija mežstrādnieks. Un tu?"

"Protams. Māte bija aprūpes māsa. Pirms kļuva par mājsaimnieci."

"Ak tā," noteica Vikings. "Un vai tu esi kaut ko redzējusi un iemācījusies šīs pārceļošanas laikā?"

"Šo un to," atbildēja Margarēta ar šķību smaidu. "Gan par to, ko esam ieguvuši, gan par to, ko neesam."

Vikings sakrustoja rokas un strauji sāka sist sev pa sāniem, viņa elpa plūda no nāsīm kā baltu spalvu pušķi.

"Vai tu domā pašapziņu? To vispārējo izstarojumu, ka es pats esmu norma, bet visi pārējie izņēmumi? Tā mums trūkst. Tāpat kā to priekšstatu, ka tas, kurš piedzimst pārticībā, to ir pelnījis, kamēr citi pelnījuši to nabadzību, kurā piedzimuši."

Margarēta saviebās.

"Tu aizmirsti priekšrocības. Brīvību. Mums ir brīvība, kas viņiem nekad nebūs."

Vikings iebāza rokas padusēs. Viņam sala, un ziemeļblāzma bija aizmirsta.

"Varbūt arī."

"To sevišķi var redzēt pie sievietēm," teica Margarēta. "Žēl pat skatīties…"

Vikings sāka lēkāt uz vietas, turēdams rokas padusēs.

"Kā tad tā?"

"Viņas ir briesmīgi labi audzinātas. Nekad nepaceļ balsi. Nekad nesmejas ar vaļēju muti. Neskrien. Nekāpelē. Nefantazē. Tikai sēž,

sakļāvušas kopā ceļgalus, un cer, ka nevienu netraucē. It kā būtu tikai pusdzīvas."

Vikinga skatiens it kā vērsās uz iekšu, bet viņš vēl arvien lēkāja.

"Nūja," viņš sacīja. "Tev laikam taisnība. Un to var teikt arī par vīriešiem. Pilsoniskā sabiedrība prasa vienveidību. Bet to dara arī strādnieku šķira."

Margarēta pievienojās lēkāšanai, arī viņai sala, bet negribējās iet iekšā. Bija tik jauki vienreiz atklāti izrunāties ar godīgu cilvēku. Viņu kājas ritmiski dunēja pret jumtu.

"Bet mēs, pārceļotāji uz citu šķiru, esam brīvi," viņa sacīja. "Mēs viscaur esam citādi. Tas ir mūsu ieguvums."

Vikinga nopūta vēlās kā mākonis no mutes:

"Es to nezinu. Dažreiz ir jauki būt kaut kur piederīgam, tas ir tik pašsaprotami un nepretenciozi."

Margarēta aizvēra acis un lēkājot pārdomāja.

"Nē," viņa beidzot sacīja. "Ir jauki būt nekur nepiederīgam."

"Tātad tu neredzi nevienu trūkumu. Tikai brīvību?"

Margarēta beidza lēkāt un stingri sakrustoja rokas ap sevi. Arī Vikings apstājās, un viņa elpas vilcieni bija smagi.

"Tomēr," teica Margarēta. "Vienu trūkumu es redzu. Bet es neesmu tas cilvēks, kas izrēķinātu, vai tā ir privātpsiholoģiska problēma, vai ari te ir runa par pārceļošanu. Man nav paļāvības. Es nepaļaujos ne uz vienu."

Vikings brīdi blenza viņā, tad ari sakrustoja rokas ap sevi.

"Nav paļāvības?" viņš jautāja. "Nav taču nekāda iemesla, lai tāda būtu."

"Vai arī tu nepaļaujies ne uz vienu?"

Vikings atvēra durvis un ar žestu virzīja viņu iekšā siltumā.

"Es paļaujos uz Dievu," viņš teica. "Bet paļauties uz cilvēkiem? Nav pamata uz viņiem paļauties. Viņi ir spējīgi uz jebko."

norčēpingas policijas iecirknis stāv kā izsaukuma zīme pie Ziemeļu promenādes. Margarēta to redz jau iztālēm, bet, kad piekļūst tuvāk, tad jābrauc tam divreiz apkārt, pirms viņa saprot, kur jānogriežas, lai atrastu stāvvietu.

Norčēpinga līdzinās pati sev. Gaisma no debesim vēl joprojām ir misiņa toni, tramvaji vēl grab pa ielām, un Norčēpingas iedzīvotāji steidzas tāpat kā pirms trīsdesmit gadiem. Viņai šī pilsēta patīk. Šeit nav nekā no tās žultainās paštaisnības, kas viņu Kirunā dažreiz spēj iedzīt izmisumā. Varbūt viņai iemest savu disertāciju papīrgrozā un pārcelties uz šejieni, izmantot veco pedagoģes diplomu, kļūt par skolotāju kādā ģimnāzijā un sadabūt sev mīļāko. Varbūt zemnieku ar raupjiem vaigiem un dziļām saknēm Estjētlandes trūdzemē. Tas gan būtu kaut kas. Ja vien viņa neizdarītu tāpat kā Hubertsons un katru ceturtdienu neietu uz diezgan mietpilsoniskām dejām viesnīcā

Standard Hotel. Tad viņa katru piektdienu varētu staigāt apkārt un izskatīties pēc Češīras Kaķa. Tieši tāpat, kā darīja viņš.

Bet diemžēl. Tas neiet cauri. Cilvēks, kuru audzinājusi tante Ellena, nevar iemest disertāciju papīrgrozā un nepabeigt to, kas iesākts. Ar Margarētas disertāciju ir tāpat kā ar tiem galdautiem, kurus viņa reiz izšuva; lai arī jau sākumā varēja gaidīt bēdīgu iznākumu, tos vajadzēja pabeigt. Tā bija noteikusi tante Ellena. Vai Dievs. Vai Augstskolu pārvalde.

Viņa aizcērt auto durvis, aizslēdz tās un paskatās apkārt. Pie ieejas policijas iecirknī neviena nav, varbūt Birgita gaida iekšpusē. Viņa izvelk no somiņas suku un steidzīgi izvelk to caur matiem, sakārto jaku un ļauj mēlei nolaizīt priekšzobus. Jāizskatās glīti, ja iet iekšā policijas iecirknī, sevišķi tad, ja tur jātiekas ar tādu personu kā Birgita. Margarētai mazliet bail no varas ietādēm. Īstenībā viņa uzskata, ka, protams, šur un tur jābūt policijas iecirkņiem un sociāliem kantoriem, lai palīdzētu pilsoņiem nelaimē, bet viņa pati gan uzmanās, lai ar tiem nebūtu nekādas darīšanas. Viņai ir aizdomas, ka gan policisti, gan sociālie darbinieki ir kā mītu āpši, kas kož un neatlaiž zobus, kamēr nedzird nokrakšķam skeletu.

Arī vestibilā ir tukšs, tur nav nekādas Birgitas, kas neatlaidīgi gaidītu iekšpusē. Margarēta uzmet skatienu pulkstenim; viņa ir atbraukusi agrāk, nekā cerēts, un nokavējusi tikai divdesmit minūtes. Birgita gan būtu varējusi būt saprātīga un gaidīt. Bet varbūt viņa sēž reģistratūrā…

Tur iekšā ir daudz ļaužu. Noguruši pilsoņi visapkārt stāv, sēž un gaida, visiem rokā kārtas numuri tāpat kā kādā pasta nodaļā. Margarēta paņem lapiņu un apspiež vaidu. Viņas numurs ir 73, bet pašlaik pār reģistratūras leti pārliecies numurs 51 un murmina savu vajadzību. Viņai būs jāgaida vai puse dienas.

Viņa ļauj skatienam slīdēt pār telpu: ir pagājuši daži gadi, kopš viņa pēdējo reizi satika Birgitu, var jau būt, ka Margarēta uzreiz viņu nepazīs. Bet nē. Šeit nav neviena, kam būtu vismazākā līdzība ar Birgitu. Vairums ļaužu ir klusi un labi audzināti, tikai viena persona kaut ko runā pusbalsī un lādas. Tā varētu būt Birgita, ja nebūtu tik acīmredzams, ka minētā persona ir vīrietis: viņam ir gan bārdas rugāji, gan tetovējumi. Margarēta ir gatava domāt par māsu jebko, tomēr ne jau nu to, ka viņa būtu mainījusi dzimumu. Birgita vienmēr ir bijusi ļoti sajūsmināta par to, ka ir sieviete.

Pēkšņi viņa saprot.

Nūja. Tas atkal ir noticis. Divas reizes vienā diennaktī viņa ir aizvilināta uz vietām, kur Birgitas nav. Bet šī reize ir dīvaināka nekā vakarējā. Kristīna ļoti labi varēja samelot par to telefona sarunu, ja kaut kāda nesaprotama iemesla dēļ uzskatīja par pieņemamu vai pusi nakts skraidīt pa dažādām nodaļām Mūtalas slimnīcā, bet šodien taču

Margarēta pati runāja ar Birgitu. Tā balss, ko viņa dzirdēja, bija Birgitas. Pilnīgi noteikti. Kristīna nekad to nespētu tik labi atdarināt.

Pie velna. Tagad viņai šī spēlīte ir līdz kaklam, lai arī kurš to spēlē, turpmāk tā notiks bez Margarētas. Viņa saburza savu kārtas numuru un iemet papīrgrozā. Viņa dosies uz Stokholmu. Nekavējoties.

Viņa pagriežas tik strauji, ka uzgrūžas kādam policistam, kurš pašlaik šķērso telpu, bet, pirms vēl paspēj savu impulsu nobremzēt, viņa atklāj, ka uzlikusi roku policistam uz pleca. Kad viņš pagriežas, Margarēta redz, ka viņš ir ļoti jauns. Āda ir tikpat gluda cik krekls, un tā vien šķiet, ka kāds ir pārvilcis tvaika gludekli pār visu viņa personu.

"Atvaino," saka Margarēta, "man ir tikai viens ātrs jautājums…"

"Jā?"

Viņa rūpīgi izvēlas vārdus, izsakot domas tā, kā to darītu kāda pārraudze vai sociālā sekretāre.

"Man vajadzēja šeit sastapt kādu personu no Mūtalas. Personu, kura no rīta šeit tika aizturēta. Birgitu Fredriksoni."

"Un?"

"Bet es viņu nevaru atrast. Bija teikts, ka viņa gaidīs ārpusē, tomēr viņas tur nav."

Tikko izgludinātais sarauc pieri.

"Kāda viņa izskatās?"

Margarēta vilcinās. Kāda tad Birgita tagad izskatās?

"Gadus piecdesmit veca. Diezgan drukna. Mazliet skaļi uzvedas."

Policists šķībi pasmaida.

"Man liekas, es zinu, kuru tu domā. Pirms brīža mēs viņu no šejienes izraidījām."

Aiz atvieglojuma Margarētai saļogās ceļi. Birgita tātad te bijusi, un nekāda mānīšanās nav notikusi. Viņa paceļ uzacis un jautājoši skatās uz tikko izgludināto:

"Izraidījāt?"

Viņš saslienas:

"Viņa te sacēla traci, un mēs likām viņai šīs telpas atstāt. Mēs ar kolēģi viņu izvedām laukā."

Margarēta ar roku noglauž pieri ir viegli iedomā-*N* ties, kā tas notika. Izteiksmīgi.

"Vai redzēji, kur viņa palika?"

"Aizgāja uz Ziemeļu promenādes pusi. Uz dzelzceļa staciju."

Viņai jāgaida divas sarkanās gaismas, pirms nonāk uz īstās ietves. Viņa kļūst nepacietīga, pēkšņi viņai jāsteidzas, pēkšņi ir neiedomājami svarīgi atrast Birgitu un parūpēties, lai viņa nokļūst atpakaļ Mūtalā.

Vispirms viņa ņem priekšā dzelzceļa staciju un rūpīgi to pārbauda. Uzgaidāmajā telpā Birgitas nav. Arī biļešu rindā ne. Birgitu neredz arī uz perona. Viņa nevar būt aizbraukusi, jo pēdējo divu stundu laikā neviens vilciens uz Mūtalu nav gājis. Un visu uzgaidāmās

telpas tualešu durvis rāda zaļu, tātad viņas nav ari te. Tomēr Margarētai grūti iedomāties, ka Birgita jebkad maksātu piecas kronas, lai tiktu tualetē. Tāpēc labāk pārbaudīt.

Kāda pusaugu meitene decimetru augstās platformenēs aizdomīgi vēro Margarētu, kad viņa iet no vienām durvīm pie citām, iebāž piecas kronas katrā slēdzenē un atver durvis, lai tās tūlīt atkal aizvērtu. Birgitas nav. Tikai parastais tualetes papīra milzums uz grīdas.

Iznākusi uz dzelzceļa stacijas kāpnēm, viņa apstājas un skatās visapkārt. Varbūt viņai vajadzētu iet uz parku Ziemeļu promenādes otrā pusē, kur agrākajos laikos varēja uzturēties, ja gribēja prom no ļaužu acīm. Un, ja tur neveiksies, tad viņa dosies atpakaļ uz mašīnu un brauks uz Saltengenu. Ne jau tāpēc, ka viņa zinātu Saltengena ir tāda pati kā agrāk, bet gan tāpēc, ka pazīst Birgitu pietiekami labi, lai nojaustu, ka viņa labprāt staigā pati savās pēdās.

Iegājusi parkā, viņa paskatās pāri ielai un apraujas pussolī: Standard Hotel vairs nav Standard Hotel, viņa vairs nekad nevarētu doties uz turieni tādās pašās darīšanās kā Hubertsons un arī nevarētu slēpt apmierinājumu tāpat kā viņš. Pie velna. Viņa spārda celiņa granti un velkas tālāk Kārļa Juhana parka virzienā. Liekas, ka uz tālākā soliņa sēž daži dzērāji. Viņa samiedz tuvredzīgās acis: šķiet, tur ir tikai vīrieši, lai gan dzīve viņai ir iemācījusi, ka no attāluma jauni vīrieši un vecas sievietes izskatās maldinoši līdzīgi.

Bet šis nu gan ir caur un cauri vīriešu pulciņš, to viņa saprot, kad pienāk tuvāk. Trīs noplukuši pusmūža vīrieši, kas laiž no rokas rokā vienu nabaga alus pudeli. Varbūt viņi ir redzējuši Birgitu, varbūt zina, kur tā atrodas… Bet nē. Margarēta nedomā viņiem neko prasīt. Ne jau tāpēc, ka baidītos, bet gan tāpēc, ka nezina, kā tiks no viņiem vaļā, ja reiz būs uzrunājusi. Tāpēc viņa met tiem apkārt likumu un kājo tālāk.

Dažas minūtes vēlāk viņa apsēžas uz terasveidigās upmalas platajām kāpnēm aiz vecā restorāna Strand, Norčēpingas pirmā naktskluba, un veras Mūtalas upes straumē. Te viņa jūtas kā mājās, viņa ar draudzenēm bieži sēdējusi uz šīm kāpnēm, skatīdamās ūdenī. Un vienreiz viņa bija šajā restorānā studentu svētkos. Tur bija arī Andrē. Ar sievu.

Margarēta saviebjas un atver somiņu, lai sameklētu cigaretes. Kas viņš gan bija par riebekli! Likās, viņam sagādāja baudu, ka abas atradās vienā telpā, kurā viņš vadīja Margarētu pa dejas grīdu, kamēr sieva pavisam vientuļa sēdēja pie galdiņa, brīžam atvērdama, brīžam aizvērdama vakarsomiņas slēdzi. Un kas par mazu idioti bija viņa pati. Smaidoša un laimīga, slapja un gatava uz visu, tiklīdz viņš raidīja skatienu tās virzienā.

Pūš stiprs vējš, un viņai ar roku jāsatur mati, lai tie šķiltavu liesmiņā neaizsviltos, tik un tā viņa nespēj liesmiņu nosargāt no vēja, tā uzliesmo tikai desmitdaļu sekundes un nodziest. Tomēr mati ir

svarīgāki: viņa pieliec zodu tuvāk krūtīm un klikšķina, un klikšķina, un klikšķina.

"Ak tomēr atbrauci," saka kāda balss viņai aiz muguras. "Baigi forši. Vai piedāvāsi man arī cigareti?"

Būt Birgitas jaunākajai māsai ir arī būt viņas lupatu lellei, kuru mētā gan šur, gan tur ar aizvērtām acīm, un nekad nezināt, kur atrodies, kad acis atkal atveras. Tā tas vienmēr bija arī mājās tantes Ellenas dārzā; parasta rotaļa piepeši varēja pārvērsties par kaut ko pavisam citu, jāņogu krūmi, kuri nupat bija piena veikala sienas, izkusa un kļuva par aptiekas plauktiem. Margarēta atbalstījās pret dārza krēslu kā pret leti un laipni uzsmaidīja slimajai klientei, kas klibodama nāca pāri zālājam, labo roku paslēpusi aiz jakas.

"Tagad es patiesībā esmu profesors," teica Birgita. "Tāds, kas nav pie pilna prāta. Un es tev jautāju, vai jums aptiekā ir čūsku inde…"

"Čūsku inde?"

"Jā. Un tu saki, ka nav."

Margarēta piešķieba galvu un pakniksēja:

"Diemžēl. Mums nav čūsku indes."

Birgitas seja pārvērtās šausminošā grimasē, viņa izrāva roku, kas bija paslēpta aiz jakas, un kratīja Margarētai acu priekšā mazu stikla burciņu:

"Haha! Tad jūs to tagad dabūsiet. Jo man burkā ir čūskulēni, un tie jums jāpērk!"

Margarēta kāpās atpakaļ un viņai kaklā sāka kāpt nelabums. Viņa nevarēja redzēt, kas atrodas burkā, bet pietika ar domu par kaut ko slidošu un pelēku spožajā burkā.

"Nē!"

Birgita smejoties atmeta galvu, tagad tiešām viņa bija kā traks profesors:

"Jā. Tu teici nē, un es sadusmojos. Jums jāpērk manas čūskas! Un jāmaksā tūkstoš kronu, citādi es tās laidīšu ārā!"

Margarēta pacēla rokas, lai atvairītu pati savas bailes.

"Nē!"

"Tu teici nē. Un tad es tā sadusmojos, ka taisīju vaļā vāciņu un laidu čūskas ārā!"

Margarēta kliedza. Tā bija tik griezīga skaņa, ka izbaidīja putnus ķiršu kokā, un tie pacēlās spārnos pret debesīm kā ēna. Viņa redzēja, kā čūskas krita ārā no burkas līdzīgi pelēki lāsumainam kunkulim, kā tās vijās un locījās cita pār citu, kad nonāca uz letes, kā dažas nokrita uz grīdas, kā tās tinās un līda viņai tuvāk, kā viena jau bija sasniegusi viņas pēdu un tūlīt apņems potīti… Viņa pieliecās un airējās ar rokām gar kāju, tomēr neuzdrošinoties tai pieskarties.

"Nē!" viņa kliedza. "Izbeidz! Nē! Nē!"

"Negaudo," teica Birgita. "Paskatīsimies, kura no mums uzkāps

augstāk ķiršu kokā!"

Stikla burka stāvēja uz dārza krēsla. Tā bija tukša. Jo bijusi tukša visu laiku.

Margarēta sēžot apņem ar rokām ceļus un vēro Birgitu, kamēr tā aizdedzina cigareti, un Birgita atbild ar ātru skatienu. Tajā glūn brīdinājums. Es ļoti labi zinu, kāda izskatos. Bet pasaki tikai vienu vārdu, un tad skanēs blīkš un blākš!

Viņas dubultzods pārvērties par noļukušu maisu. Zem acīm zili loki. Lūpas ir raupjas un iesprēgājušas, mati nespodri un kruzuļaini no veciem ilgviļņiem, tie krīt pār seju kā pusaizvērta drapērija. Viņas ciskas ir tik resnas, ka džinsu staras iekšpusē galīgi izdilušas. Virsjaka ir apskrandusi; balts sintētisks oderējums blenž ārā no cauruma pie vienas kabatas un no ieplīsuma uz piedurknes. Sarkanais audums ir klāts ar vienlaidu netīrumu kārtu, izskatās tā, it kā kāds būtu uzpūtis pelēkbrūnu krāsu pāri visai jakai.

"Pie velna, tu nu gan biji ilgi," saka Birgita. "Es gaidīju un gaidīju, un beidzot gāju prom."

"Mašīna bija darbnīcā," saka Margarēta. "Pagāja labs laiciņš, kamēr to dabūju."

Bet Birgita viņas vārdus nedzird.

"Tie kruķi šajā pilsētā gan nav pie pilna prāta, velns parāvis…"

"Ak tā."

"Šķiet, ka te nav pat atļauts staigāt šurp un turp pa ielu… Es nemaz nebiju pilnā, bet viņi mani tomēr iesūca iekšā. Es taču ne velna nebiju izdarījusi."

"Bet ko tu dari Norčēpingā? Kā tu te nonāci?"

Birgita dziļi ievelk dūmu un noplivina plakstus.

"Bija kāda svinēšana. Es īsti nezinu, vakar biju diezgan nogurusi… Būšu bijusi kādā pārtejā."

Atmiņas zudums, domā Margarēta. Drīz tavas smadzenes būs tik caurumainas kā Šveices siers, mīļo mās. Un to tu pati zini.

"Vai tad tu neatceries?"

Birgita veltī viņai šķību skatienu un mēģina sapurināties.

"Pie velna. Tu jau zini. Tā bija baigi vētrainā pārteja, skaidrs taču…"

Viņa mēģina savilkt mutes kaktiņus uz sāniem, bet augstprātīgais smaids nespēj izplaukt. Viņa pagriež galvu un sāk skatīties ūdenī, tad dažas reizes strauji samirkšķina acis.

Margarēta apliek viņai roku un pievelk sev klāt, ļaujot Birgitas galvai atpūsties uz sava pleca.

Vienu vienīgu reizi Margarēta atbildēja uz telefona zvanu, lai gan patiesībā tas viņai nebija atļauts. Tas bija kāds vēls ziemas vakars gadu pēc tam, kad mājā bija ieradusies Birgita. Kāds ceturtdienas vakars.

Mājās pie tantes Ellenas ceturtdienas vakaros bija mazgāšanās, meitenes uzvilka savus frotē peldmēteļus un pagrabā sastājās rindā. Un, kamēr tante Ellena berza vienu, abas pārējās sēdēja uz grīdas koka redelēm un gaidīja savu kārtu.

Bet tieši tajā ceturtdienas vakarā Maragrēta nevarēja iet pārējām līdzi, jo viņai bija temperatūra, un tad mazgāties ir bīstami. Sakrustojusi kājas, viņa sēdēja uz savas gultas tukšajā istabā un lasīja grāmatu no sērijas par pieciem bērniem, kad zvanīja telefons.

Viņa klausījās. Tante Ellena vienmēr dusmojās, kad Birgita neņēma vērā aizliegumu atbildēt uz telefona zvaniem un metās telefona virzienā, līdz tas ievilka elpu, lai iezvanītos. Ja tante Ellena tobrīd mazgāja traukus vai arī ja viņai bija netīras rokas, tad Birgita vienmēr piesteidzās pirmā, un pēc tam bija rāšanās.

Tagad Margarēta šaubījās. Vai viņai iet pie telefona? Vai aizliegums ir spēkā arī tad, ja tantes Ellenas nav mājās? Nē. Ja telefons zvana, tad kādam jāatbild, un tieši šobrīd viņa ir vienīgā, kas pieejama. Viņa ātri savilka uz augšu nobrukušās vilnas zeķes draudēja nāvessods, ja staigāja kailām kājām pa grīdu, kad bija temperatūra, un lavījās ārā priekšnamā.

"Hallo," viņa teica, pacēlusi melno klausuli. Tā bija tik liela un smaga, ka viņai to vajadzēja turēt abām rokām.

"Ak, manu mīlulīt," kāda balss šņukstēja viņai ausī. "Kā man palaimējās, ka tu esi pie telefona… Es baidījos, ka pienāks tas sliktais cilvēks, kas visu laiku mani lamā…"

"Hallo," Margarēta atkārtoja. "Kas runā?"

Sieviete klausulē šņukstēja:

"Jā, bet vai tad tu nedzirdi, vecenīt? Vai tad tu manu balsi vairs nepazīsti? Es taču esmu tava mammucīte, tava jaukā māmiņa. Bet es zvanu pēdējo reizi…"

Balss pārgāja gaudošanā:

"Jā, tagad nu ir pēdējā reize, kad mamma zvana, vecenīt, jo tagad mamma mirs nost! Viss ir skaidrs. Uz galda man burkā ir miega tabletes un blakus guļ nazis… Pēc brītiņa es iedzeršu visas tabletes un pēc tam pārgriezīšu rokām dzīslas, vai saproti? Es būšu beigta! Jo man neļauj būt kopā ar manu meitiņu! Tad tik viņi redzēs, tie, kas mūs izšķīra, tie, kas pat nejauj tev nākt un palīdzēt mammai kaut mazumiņu! Gan viņi to nožēlos!"

No drudža sašūpojās grīda, Margarētai vajadzēja atbalstīties pret sienu, lai nenokristu.

"Kas runā?" viņa vēlreiz jautāja. "Hallo, kas runā?"

Šņuksti sekundes laikā pārgāja niknā šņācienā:

"Neizliecies, Birgita! Tu ļoti labi zini, kas runā!"

"Jā, bet… Es neesmu Birgita. Es esmu Margarēta."

Svešā balss piepeši kļuva skaidra un saprotama.

"Ak tā, tādā gadījumā… Ak tā."

Klausulē noklakšķēja. Birgitas mamma savējo bija nolikusi.

"Nē, pie velna," pēc brīža ierunājas Birgita, iztaisnojas un atbrīvojas no Margarētas rokas. "Te taču nav nekāda sēdēšana, tā jau var sasaldēt pakaļu…"

Tā jau ir. Margarēta pieceļas, pagriežas un mēģina saskatīt, vai aitādas jaka aizmugurē nav kļuvusi slapja.

"Vai esi ēdusi pusdienas?" viņa jautā un izslienas.

Birgita nosmīn:

"Pusdienas? Nē, pusdienas es parasti neēdu. Nemēdzu ēst ari supē. Un šodien vispār neesmu ieturējusies."

"Vai iesim kaut kur paēst?"

Birgita pretīgumā saviebj seju.

"Nē, es neesmu izsalkusi…"

"Bet es gan esmu. Mēs taču varam paņemt tikai picu. Vai kaut ko citu?"

Birgita parausta plecus un ar resniem pirkstiem taustās ap Blend paciņu, paiet vesela sekunde, līdz

Margarēta atskārš, ka tā ir viņas. Birgita to ir atsavinājusi ļoti pašsaprotamā veidā, visa viņas ķermeņa valoda rāda, ka tagad paciņa pieder viņai, ka viņa varētu izrādīt zināmu neapmierinātību, ja kāds par to izteiktu pretenzijas. Margarētu kaitina pašas gļēvums. Kāpēc viņa tur stāv kā tāda muļķe, neuzdrīkstēdamās atprasīt savas cigaretes? Viņa pagriež muguru, sabāž rokas kabatās un sāk iet Drotninggātanas virzienā. Birgita steidzas nopakaļ, bet, kad panāk Margarētu, krietni saļogās.

"Velns parāvis," viņa saka. "Šīs kurpes jau nav stabilas."

Margarēta seko viņas skatienam: Birgitai kājās vecas melnas laiviņas. Tās ir nošķiebtas, izvalkātas un pilnīgi noteikti pārāk lielas. Margarēta pakustina pati savus kāju pirkstus: tie ir droši iesaiņoti siltos un mēreni modernos zābaciņos un tomēr šķiet gandrīz vai stīvi. Vēl joprojām taču ziema.

"Varam jau arī aiziet kaut kur paēst," saka Birgita. "Bet tev būs jāmaksā. Man nav ne graša."

Birgita sarauc degunu par picēriju Drotninggātanā. Viņai negaršo spageti, tie ir lipīgi un pretīgi. Bet viņa atzīst kombinēto picas un grilbāru, viņa pat izskatās apmierināta, kad abas tur ieiet.

"Baigi forši," viņa saka, ļaudama acīm slīdēt pār spirtoto dzērienu plauktiem aiz letes.

Margarēta jūt, ka sakniebjas lūpas. Šoreiz tas notiek pēc neparasti ilga laika. Citreiz pietiek Birgitas sabiedrībā pavadīt piecpadsmit minūtes, kad viņai savelkas mute kā otrai Kristīnai. Šoreiz ir pagājusi gandrīz pusstunda.

"Mēs tikai ēdīsim. Nekā cita nebūs."

Birgita atvairoties paceļ rokas:

"Vai tad es kaut ko esmu teikusi? Tādā gadījumā atvaino. Tik tiešām."

Restorāns ir pustukšs, bet tik un tā paiet brītiņš, līdz viesmīlis atnāk pie viņu galdiņa ar ēdienkarti. Birgita velta viņam vērtējošu skatienu, viņš ir jauns un tumšs un ģērbies žilbinoši baltā kreklā. Viņš atbild ar iecietīgu skatienu, pirms saliek abas rokas uz muguras un pavērš acis uz ielu.

"Jā?" viņš saka aicinošā tonī.

Margarēta ierunājas vīzdegunīgā jaunkundzes balsī:

"Mēs vispirms vēlamies paskatīties ēdienkartē. Ja tu varētu būtu tik laipns un atnākt pēc dažām minūtēm."

"Un tikmēr atnes pāris stipro aliņu," saka Birgita. "Lai mums būtu kaut kas ko iedzert, kamēr izlemjam."

Margarēta noliek ēdienkarti malā un nopūšas.

tas viņai butu vienreiz jāiemācās. Gadu gaitā viņai bijis tik daudz filantropijas lēkmju, lai aptvertu, ka Birgita nesodīti neļauj sev palīdzēt. To viņai vajadzēja redzēt jau pirmajā reizē. Bet toreiz viņa uzmeklēja Birgitu nevis tāpēc, lai palīdzētu, bet gan lai pati saņemtu palīdzību.

Margota bija zaudējusi par viņu jebkādu interesi jau dažas nedēļas pēc gala eksāmena. Tagad viņa bija dabūjusi uz grauda kādu panīkušu muižiņu pie Brovikenas ar četrpadsmit istabām! Un griestu gleznojumiem! Un savu tenislaukumu! Un, kad Margarēta tūlīt pat neatmeta savus plānus par arheoloģijas studijām Gēteborgā, lai ļautu sevi pārvērst par bālu muižas jaunkundzi, Margota no tās dienas pārstāja ar viņu runāt. Protams, viņa vēl arvien klāja vakariņu galdu trim personām, bet kustības kļuva stīvas un saraustītas, kad viņa sūtīja pienu vai sāli Margarētas virzienā. Tagad viņas uzmanība pilnīgi piederēja Henrijam. Viņas ilgas pēc muižiņas bija kā lāzera stars, pavērsts pret vīra pieri.

Henrijs nebija neapmierināts, lai gan noturēja garas un izsmejošas lekcijas par sievišķu vispārējo nespēju kaut ko saprast no darījumiem. No otras puses, viņš paskaidroja, ka arī akla vista var atrast graudu un šis grausts no pils varbūt nemaz nav pilnīgi zemē metams ieguldījums, gan ar noteikumu, ka remonta laikā Margitai jātur sevi rāmjos. Viņš pats atbildētu par kontaktiem ar būvfirmu, bet Margita varētu augstākais izvēlēties tapešu krāsu, taču vispār viņai būtu jātur mute. Margota dedzīgi māja ar galvu. Nu, protams! Bet vai viņa nedrīkstētu rezervēt vietas ceļojumam uz Londonu augusta mēnesī? Tad viņa varētu aiziet uz to brīnišķīgo tapešu veikalu Oksfordstrītā, kamēr Henrijs sēdētu savā mīļākajā īru krodziņā Soho rajonā. Henrijs viszēlīgi pamāja, un Margota sajūsmā sasita tuklās rokas. Brīnišķīgi!

Un tā nu iznāca, ka Margarēta mājās bija viena, kad saiņoja

mantas braucienam uz Gēteborgu. Šaubas padarīja viņas kustības lēnas, viņa nezināja, kā rīkoties ar visām dāvanām, ko bija saņēmusi no Margotas un Henrija. Trīs Ziemassvētku vakari, divas dzimšanas dienas un izlaiduma eksāmens bija padarījuši viņas rotaslietu kastīti gandrīz tik smagu kā pūralādi. Bet vai šīs rotaslietas tik tiešām bija viņas, vai viņa varēja ar tām rīkoties pēc sava prāta? Un kur viņa visu sasaiņos? Viņai taču bija tikai viena vienīga neliela soma, ierodoties šai mājā, bet tagad tajā saietu tikai trešā daļa no viņas garderobes. Un no kā viņa dzīvos, kad ieradīsies Gēteborgā? Paies taču vairākas nedēļas, pirms varēs saņemt studiju kredītu.

Pārtika izbeidzās trešajā dienā. Margarēta vēroja rokā pēdējo mazo sviestmaizīti no kukuļa doniņas un izlēma uzskatīt rotaslietas par savām. Viņa bija lasījusi pietiekami daudz romānu, lai saprastu, kas ir lombards, un zināja, ka Norčēpingā vēl arvien atrodams tāds iestādījums. Kādā pagājušā pavasara pēcpusdienā viņa bija redzējusi izkārtni, kad it kā gāja uz satikšanos ar kādu sapņu princi, bet patiesībā klīda pa mazajām ieliņām aiz Rātsnama.

Iet uz lombardu bija tas pats, kas iekāpt kādā romānā, pēkšņi bija gadsimta sākums, nevis sešdesmitie gadi, un viņa pati bija romāna varone ar tikko sākušos tuberkulozi, viņas zābaciņiem bija pogas, bet mugurā plandoša kleita, nevis minisvārciņi, un kājās koka tupeles. Vīrietis aiz letes pilnīgi noteikti bija no tā paša laika: viņa mazo, līko ķermeni apņēma izdilis melns uzvalks, un viņa pirksti bija tik balti, ka likās, viņš nekad nav bijis ārpus šīs brūni drūmās telpas un nav redzējis citu gaismu kā vienīgi to, ko dod netīri dzeltenā lampa. Klusēdams viņš apskatīja zelta pulksteni, pērļu auskarus un kaklarotu, ko viņa bija nolēmusi upurēt, un noteica cenu: trīssimt divdesmit piecas kronas. Neliels kapitāls. Margarēta mēmi pamāja un dedzīgi sniedzās pēc spalvas, lai parakstītu kvīti. Iedomātā tuberkuloze bija pārgājusi, viņa juta, kā pukst sirds jaunā un pavisam veselā ķermenī, kas drīz vien padarīs pasauli par savu.

Viņa Domusā nopirka divas jaunas ceļasomas un brauca uz mājām ar tramvaju, mati plīvoja vējā, kas plūda iekšā pa atvērtajiem logiem. Pieturā viņa vienā lēcienā bija ārā no tramvaja un pārējo ceļu līdz pat Margotas un Henrija balto ķieģeļu villai skrēja, ar trīs gariem soļiem bija jau augšstāvā un iemeta somas gultā. Yes! Tagad viņa bija brīva. Beidzot.

Kad somas bija sakravātas, viņa atļāvās nelielu piekāpšanos pagātnei: piezvanīja Andrē, lai gan zināja, ka viņš ar sievu un bērniem aizbraucis atvaļinājumā. Diezgan ilgi viņa klusi stāvēja, piespiedusi pie auss klausuli un aptinusi auklu ap rādītājpirkstu, un klausījās, kā skan signāli, viņa iztēlojās, kā tie atbalsojas starp sienām tukšajā mājā. Tad viņa lēni nolika klausuli un tvēra pēc somām.

Viņai bija tūlīt jābrauc uz staciju, lai gan viņa nebija apskatījusies

sarakstu. Gan jau agrāk vai vēlāk kāds vilciens nāks.

Rudens semestra laikā viņa pāris reižu aizrakstīja Margotai un Henrijam, bet atbildi nesaņēma. ŠI klusēšana viņai darīja raizes, tādēļ nākamā vēstule bija pļāpīgāka un pieglaimlgāka. Viņa pateicās par pavadīto laiku abu mājā un sajūsmināti stāstīja par savu jauno dzīvi: viņa nebija dabūjusi studentu istabu, bet atradusi nelielu istabiņu ar pilnu pansiju pilsētas centrā, netālu no Hedenas. Gēteborga izrādījusies jauka pilsēta, lai gan tur bieži pūš stiprs vējš un līst. Ar studijām iet labi. Viņa domā likt pirmo ieskaiti pirms Ziemassvētkiem. Protams, viņa bija spiesta ievīt ari nelielus melus: ka ieguvusi daudz jaunu draugu. Galvenokārt puišus.

Viņa rakstīja vēl citas vēstules, īsākas un patiesākas, bet nekad īsti vaļsirdīgas. Viņa nekad nepieminēja caurumu savā kuņģi, viņa ari nezināja, kā šādu vainu sauc. Tā vietā viņa rakstīja Andrē par mīlestību un tantei Ellenai par vientulību vakaros, Kristinai par studijām un Birgitai par to, ka brīžam baidās no ģimenes, bet brīžam pēc tādas ilgojas. Pagāja vairāki mēneši, bet viņa nesaņēma nevienu vienīgu atbildi, tomēr kādu decembra pēcpusdienu, kad viņa pārradās mājās no vēlas lekcijas, uz priekšnama kumodes, atslieta pret lampu, atradās neliela pastkarte. Dzīvokļa saimniece smaidīja, redzēdama, ar kādu degsmi Margarēta metas tai klāt, un nespēja noslēpt, ka to jau paspējusi izlasīt. Tam nu nebija nekādas nozīmes, Margarēta pārlaida acis nedaudzajām rindiņām un atvieglota atbildēja smaidam. Viņai nevajadzēs svinēt Ziemassvētkus šajā pansijā: Kristīna gatavojās pa svētkiem braukt uz Vadstenu. Vai Margarēta gribētu ar viņu dalīt istabu mūķeņu viesu namā? Un svinēt Ziemassvētku vakaru kopā ar tanti Ellenu invalīdu namā?

Pēdējā Adventa nedēļā viņa devās uz lombardu, ņemot līdzi gredzenu ar baltiem akmeņiem un pēc zināmas šaubīšanās savu priekšpēdējo zelta rokassprādzi. Gredzens izrādījās vērtīgāks, nekā viņa bija domājusi. Viņa iegrūda naudu trušādas kažoka kabatā to Margota viņai bija nopirkusi pagājušo ziemu un devās pastaigā pa pilsētu, viņa klīda uz augšu un uz leju pa Avēniju vairākas stundas, līdz atrada pareizās Ziemassvētku dāvanas. Rokām austu šalli no Amatnieku apvienības tantei Ellenai. Cimdus ar aitādas oderi Kristīnai. Rozā džemperi Birgitai no vismīkstākās jēra vilnas.

Tikai tad, kad viņa jau sēdēja vilcienā, viņai ienāca prātā, ka Birgita jau nu nesvinēs Ziemassvētkus kopā ar viņām.

Tomēr Ziemassvētki kļuva par samierināšanās svētkiem. Stacijā viņu sagaidīja pavisam citāda Kristīna nekā tā, no kuras viņa bija šķīrusies pirms dažiem gadiem Norčēpingā. Vēl joprojām viņa bija bāla un vāja, bet neizskatījās slima, drīzāk jau Margarēta meklēja vārdus apsudrabota. Tagad gan Kristīna piestāvētu Margotas muižiņai. Varbūt vajadzētu viņām abām dot mājienu, tad Kristīnai vasarā būtu

darbs pie Brovikenas viņa būtu muižas jaunkundze un visu vasaru sēdētu ar izšuvumu pie franču loga, izskatīdamās visai apgarota.

Viņu istaba viesu namā bija tieši tikpat līdzīga klosterim, cik varēja vēlēties: tumša griestu lampa, divas šauras gultas ar izgulētām atsperēm un krucifikss pie sienas. Aiz augstā loga jau bija nolaidusies dziļa krēsla, lai gan vēl bija diezgan agra pēcpusdiena, sniegs virpuļoja vientuļas laternas gaismā Krastmalas promenādē, un dibenplānā vīdēja Veterna melnais ūdens. Margarēta pēkšņi vēlējās raudāt: atspiedusi pieri pret rūti, viņa mēģināja aizmirkšķināt prom asaras. Tas neizdevās, viņai vajadzēja šajā pozā stāvēt vēl labu bridi, līdz izdevās pavisam nemanāmi novilkt ar rādītājpirkstu pār vaigu un tad varēja apgriezties. Kristina neko nemanīja. Viņa bija pilnīgi aizņemta, izsaiņojot Margarētas drēbes un karot tās uz skapja tērauda pakaramiem. Kā mamma. Vai arī kā īsta lielā māsa.

"Patiesībā es biju domājusi vest viņu mājās," Kristīna teica, noglauzdama ar roku savu balto blūzi. "Ka mēs varētu svinēt Ziemassvētkus mājās Mūtalā, tieši tāpat kā agrāk. Viņa taču būtu dabūjusi atļauju uz dažām dienām, tas nav nekas neparasts… Bet Stīgs Līdakžoklis ir māju izīrējis un visas viņas mēbeles novietojis noliktavā. Viņš taču ir tantes Ellenas aizbildnis."

"Bet iedomājies — ja nu viņa atlabst? Kur tad viņa dzīvos?"

Kristīna pagriezās un paskatījās Margarētā:

"Tante Ellena neatlabs. Vai tad tu to nesaproti?"

Margarēta saviebās:

"Brīnumi taču notikuši arī agrāk…"

"Nē," sacīja Kristīna. "Brīnumi nav notikuši nekad."

Kristīna bija visu izplānojusi līdz pēdējam sīkumam. Viņa bija runājusi ar invalīdu nama saimnieci jau Adventa sākumā un saņēmusi atļauju uzklāt Ziemassvētku pusdiengaldu tantes Ellenas istabā, viņa bija pierunājusi mūķenes atļaut uzturēties virtuvē vēlu vakaros. Pēdējā vakarā pirms Ziemassvētkiem viņa nebija tikusi gultā agrāk kā tikai četros no rīta, tomēr nepavisam neizskatījās nogurusi, kad atvēra ledusskapja durvis un ar triumfu sejā rādīja paveikto: tur bija Jansona kārdinājums un stiklmeistara siļķe, šķiņķis un gaļas bumbiņas, sarkanie kāposti un ceptas ribiņas, galerts, pildītas mandeļu kūkas un piparkūkas. Piedevām vēl veikalā nopirktais: siers un aknu pastēte, mazie cīsiņi un Ziemassvētku maize. Viss ietīts un salikts pavisam mazās formiņās un sviestpapīra paciņās.

"Ak vai," smējās Margarēta. "Tantes Ellenas Ziemassvētku galds. Miniatūrā…"

Kristīna atbildēja ar smiekliem:

"Tieši tā. Es biju domājusi šogad sarīkot leļļu Ziemassvētkus."

Arī tante Ellena smējās, kad abas ieradās ar ēdienu groziem; viņa sāka līdzināties savam vecajam es, brīžam ieknieba Margarētai vaigā

un sauca viņu par nebēdni, brīžam sarauca pieri un lika Kristīnai paēst kārtīgi, lai dabūtu mazliet miesas uz kauliem. Apkopējas bija palīdzējušas izpušķot istabu: daži egļu zari ar mazām Ziemassvētku bumbiņām stāvēja uz galda konusveidīgā landstinga vāzē, un logā dega sveces trijžuburu svečturī no terapijas nodaļas. Bet, kad pienāca brīdis dalīt Ziemassvētku dāvanas, viņa samulsa un sāka šļupstēt.

"Ja es būtu varējusi darboties ar abām rokām kā agrāk," viņa neskaidri sacīja, kad Margarēta tina vaļā savu paciņu. "Tad es būtu tev pagatavojusi kaut ko skaistu…"

Margarēta apskatīja mazo kaklarotu, daži nekrāsota koka puļķīši un dažas lodītes veidoja ritmisku rakstu.

"Bet tā taču ir skaista," viņa sacīja un uzmauca kaklarotu pāri galvai. "Ļoti skaista."

Kristīna pamāja un taustīja savu paciņu:

"Tā ļoti labi piestāv pie šīs kleitas. Un pie melnas būtu pilnīgi perfekti."

Viņa attina iesaiņojuma papīru: pāris tamborētu katla lupatiņu.

"Šoruden es iemācījos tamborēt," teica tante Ellena, smaidīdama savu greizo smaidu. "To var darīt ar vienu roku. Nākošgad būs segas pārvalks…"

Margarēta smējās:

"Es gribu dzeltenu!"

Kristīnas acīs kaut kas iemirdzējās:

"Un es gribu rozā!"

Tante Ellena izturēja ilgi, bet, kad pulkstenis tuvojās desmitiem, viņa bija nogurusi. Viņa it nemaz nepretojās, kad Kristīna un Margarēta viņai stīvēja nost svētdienas kleitu un vilka mugurā naktskreklu, šķita, ka viņai patīk, kad abas pēc tam apsēdās katra savā pusē gultai. Kad Ellena bija iemigusi, viņas uzmanīgi nobīdīja krēslus malā un uz pirkstgaliem devās uz personāla virtuvi. Kristīna ielaida ūdeni izlietnē, bet Margarēta sameklēja virtuves dvieli.

"Ko, pēc tavām domām, šādā vakarā dara Birgita?" viņa jautāja Kristīnai.

Kristīna paraustīja plecus:

"Nezinu. To pašu, ko parasti, man šķiet."

Margarēta uzmanīgi nolika malā pirmo noslaucīto šķīvi:

"Taču ne jau šajā vakarā… Ko?"

Kristīnas balss vēl arvien skanēja klusināti, bet tonis bija ass:

"Kas tad var zināt, ar ko šādi tipi nodarbojas Ziemassvētkos? Es negribu par to runāt. Tas ir pretīgi!"

Vēl joprojām sniga, kad viņas iznāca ārā, sals Margarētai knieba kājās starp trušādas kažoku un zābakiem. Kristīna bija apģērbusies saprātīgāk; viņas mētelis sniedzās gandrīz līdz ceļiem, bez tam pirms iešanas ārā viņa bija uzvilkusi vilnas bikses. Margarēta mirkli šaubījās,

pirms uzdrošinājās uzdot jautājumu, par kuru pēdējās stundas laikā bija prātojusi.

"Vai iesim uz pusnakts mesu?"

Kristīna izbrīnījusies paskatījās viņā, vilkdama rokā jaunos cimdus. Tie derēja lieliski gan krāsas, gan lieluma ziņā.

"Nē," viņa atbildēja. "Kāpēc mums tas būtu jādara?"

Tāpēc ka man tas būtu vajadzīgs, domāja Margarēta brīdi vēlāk, gulēdama klostera viesu nama ļodzīgajā gultā. Jo manas acis vēlas atpūsties pie svētbildēm un dzīvām svecēm, jo es esmu ar tukšu vidu, ko vēlos piepildīt ar ērģeļu šalkšanu un psalmu dziedāšanu, jo man vajag piedot un lai tiek piedots arī man…

Viņa samiedza acis un negribēja atcerēties. Viņa vēlējās visu izdzēst no atmiņas, lai tad, kad pēc dažiem gadiem pārdomātu visu tajā rudenī notikušo, neatcerētos neko citu kā vienīgi studijas un laipno saimnieci. Lai pat ar piepūli nespētu atminēties, kā viņu, nonākot universitātē, nomocīja kaut kāds kauns un šis kauns bija tik smags, ka viņa jutās kā nolēmēta, viņa skaļā, smejošā Margarēta, kas pastāvīgi flirtēja, gandrīz vai neuzdrošinājās uzrunāt kursabiedrus un tā vietā, lai ietu uz studentu svētkiem un groziņvakariem, vēlās stundās viena pati klīda pa ielām, dūri cieši piespiedusi diafragmai, lai nevarētu atcerēties, ka, svešiem vīriešiem viņu uzrunājot, viņa bija pagriezusies un lūkojusies tiem acīs. Un ka trīs gadījumos viņa bija gājusi tiem līdzi un mēmi izpildījusi to vēlēšanos.

Vai viņai tas būtu Kristīnai tumsas aizsegā jāpačukst? Vai viņai būtu jāpastāsta, kā viņa bija stāvējusi kādā pagalmā, līdz pusei nolaidusi biksītes, pieglaudusi vaigus svešam vīrietim? Ka viņa kinoteātrī bija izpletuši kājas rupju pirkstu iegribas dēļ? Ka klusēdama bija sekojusi nezināmam vīrietim uz viņa noplukušo īres istabu? Ka bija jutusi zināmu atvieglojumu, kamēr viss notika, bet pēc tam bija bailēs gārgusi un par sodu situsi pati sev pa seju, jo nebija sasniegts miers un atbrīvotība, kā sods par to, ka neviens nevēlējās viņu ilgāk kā uz brīdi.

Nē. To viņa nevarēja stāstīt. Kristīnai ne. Bet varbūt Birgitai.

Es grimstu, viņa domāja. Kaut nu kāds man palīdzētu nenogrimt!

Kristīnai bija jāatgriežas Lundā jau trešajos Ziemassvētkos, jo vajadzēja likt ieskaiti pašā pavasara semestra sākumā. Margarēta pavadīja viņu uz staciju, abas atvadījās, ātri apskaudamās, un viena otrai apsolīja uzturēt biežākus kontaktus.

Margarēta pēc tam devās uz invalīdu namu, Ziemassvētku sniegu bija aizskalojis lietus, un tante Ellena dedzīgi pamāja, kad viņa ierosināja pastaigu. Turpmākajās dienās bija daudz pastaigu, tante Ellena ilgojās ārā svaigā gaisā, un viņai nebija nekas pretī, ja smidzināja un pūta ass vējš. Viņa sāka līdzināties pati sev; pēcpusdienās viņa ielūdza uz konditoreju pie Lielā laukuma, un tad

Margarētai vajadzēja klusu stāvēt aiz braucamkrēsla, kamēr tante Ellena pļāpāja ar sievietēm aiz letes, pratinādama tās par visu smalkmaizīšu un cepumu receptēm. Dienu pirms Vecgada vakara viņa pasūtīja milzīgu torti un, lai gan Vecgada vakarā ap pusdienlaiku gāza lietus, viņa ietiepīgi gribēja doties līdzi to izņemt. Un bija taču jāsteidzas! Personāls mēdza dzert kafiju četros pēcpusdienā, un tad tortei vajadzēja būt pie vietas. Atpakaļceļā viņa sakņupusi un trīcēdama sēdēja braucamkrēslā un visu laiku atgādināja Margarētai braukt pa bruģi uzmanīgi, lai torte kartona kārbā nesaspiežas putrā. Margarēta smējās. Viņas pirksti bija aukstumā sastinguši, trušādas kažoks lietū savēlies un kļuvis smags, bet tantes Ellenas labi pazīstamā pļāpāšana viņu sasildīja.

Bet beidzot tomēr pienāca ikdiena un Margarētai vajadzēja braukt projām. Tante Ellena noglauda viņai vaigu, kad viņa bija atnākusi atvadīties, un Margarēta pielieca vaigu Ellenas rokai.

"Vai tu kādreiz nevarētu atrakstīt?"

"Bet es taču rakstu tik drebelīgi," atteica tante Ellena un purināja galvu. "Tu nevarēsi izlasīt…"

"Varēšu gan," teica Margarēta. "Vai rakstīsi? Mīļā, labā, nu atraksti man."

Tante Ellena noglauda cirtas no Margarētas pieres:

"Nu labi," viņa noteica. "Es jau varu aizrakstīt. Ja tas tev tik briesmīgi svarīgi…"

Viņa neapzinājās, ka to plānojusi, bet, kad stāvēja uz perona, tad saprata, ka itin nemaz negaida vilcienu uz Mjelbiju, kur būtu jāpārsēžas, lai tiktu uz Gēteborgu. Vispirms viņai jādodas otrā virzienā. Viena Ziemassvētku dāvana vēl neatvērta gulēja somā.

Mūtalā arī lija, un viņa brīdi stāvēja dzelzceļa stacijas uzgaidāmajā telpā un skatījās uz parku cerībā, ka lietus pārstās, pirms iebāza zodu kažoka plušķainajā apkaklē un atgrūda durvis.

Kabatā viņai atradās saburzīta lapiņa ar adresi, ko bija laimējies dabūt no Stīga Līdakžokļa, pirms viņa tika nosūtīta uz Norčēpingu. Tur bija minēta kāda maza nomales ieliņa Vecpilsētā, bet viņai bija visai miglains priekšstats, kura māja varētu būt īstā. Taču starp šīs apkaimes namiem tik un tā nebija manāma nekāda lielā atšķirība; visi bija gandrīz vienādi šķībi un saplaisājuši.

Tomēr Mūtala centās aizslaucīt pagātni, to viņa redzēja, iedama cauri pilsētai. Kur agrāk bija stāvējuši veci, nolupuši koka būceņi, cits citu balstīdami, tagad pacēlās nesen celti īres nami no ķieģeļiem un betona. Nākotnei ceļš bija vaļā, un tā bija kritiska kā vīramāte. Nākotne gaidīja, ka visur, kur tā ieradīsies, būs tīri un glīti.

Tomēr līdz Birgitas ielai tā vēl nebija paspējusi atnākt, sev pa priekšu atsūtīdama nelielu vēstnesi tikko atklātas degvielas uzpildes stacijas veidā, kas atradās vecas, nojauktas mājas vietā. Bet vispār te

viss izskatījās tāpat kā agrāk: sašķiebušies žogi gar ietvi, nolupušas māju fasādes.

Margarēta atgrūda durvis uz kāpņutelpu un paraudzījās apkārt. Sienas bija klātas ar brūniem gropētiem dēļiem, bet grīdas ar nodriskātu linoleju. Neredzēja nekādu jaunievedumu: pat ne mazo zilo izkārtni ar baltiem plastikāta burtiem, kas norādītu īrnieku vārdus. Toties pie sienas bija piestiprinātas četras veco laiku vēstuļkastītes, varbūt kāda no tām bija Birgitas. Bet nē. Ne uz vienas no tām nebija uzrakstīts Fredriksone. Tur vispār nebija neviena vārda.

"Vācies uz elli! Nolādētā mauka!"

Augšstāvā atsprāga kādas durvis, nodārdēja vīrieša balss, un sekundi vēlāk uz kāpnēm jau dunēja smagi soļi. Margarēta piespiedās pie sienas. Iedams garām, viņš vilka mugurā melnu ādas jaku, āda pieskārās viņas sejai, bet šķita, ka vīrietis viņu nemana. Viņš tikai atspēra vaļā ārdurvis un pazuda. Viņa paguva vienīgi saskatīt vīrieša jakas muguru, pirms durvis aizkrita, tur bija liels tīģera attēls.

"Tā kā bērnam," domāja Margarēta. "Birgita kopā ar mazu zēnu."

Jo tagad viņa zināja, ka nonākusi īstajā vietā. Vīrietis bija Dogens, mazliet resnāks un mazliet mierīgāks nekā pirms dažiem gadiem, kad viņš skaitījās ragaru ordeņa augstākais bruņinieks, tomēr, bez šaubām, tas pats. Un, kur bija Dogens, tur bija liela iespēja atrast ari Birgitu.

Kaut kur brēca zīdainis, un šajās raudās skanēja kāda izmisuma stiga, kas lika Margarētai nodrebēt, kad viņa devās augšup pa kāpnēm. Viņa apstājās kāpņu laukumā. Aiz kurām no abām brūnajām durvīm varētu iedomāties atrast Birgitu? Viņa izvēlējās labējās bez kāda iemesla.

Zvana signāli uz mirkli apklusināja zīdaini, bet brēkšana turpinājās jau pēc sekundes, kad kāds nāca pa dēļu grīdu.

"Jā," teica Birgita un vēra vaļā durvis. "Kas tur ir?"

Dzīvoklis bija caurvējains un nemoderns, nebija ne siltuma, ne siltā ūdens. Uz virtuves grīdas kvēloja vientulīgs radiators, un uz dzelzs pavarda stāvēja elektriskā plītiņa. Tai vajadzēja veselu mūžību, lai sasiltu, Birgita paspēja izsmēķēt trīs no Margarētas cigaretēm, līdz kafija bija gatava. Kaut kur šajā mājā vēl arvien kliedza zīdainis, bet šobrīd mazliet klusāk un ne tik izmisīgi.

Birgita vēl joprojām bija skaista: mati bija tikpat žilbinoši balti kā agrāk, āda tikpat gluda un samtaini mīksta, lūpu līnija maigi izliekta. Bet pirkstu galiņi bija piepampuši, jo nagi bija nograuzti līdz saknei, un matu cekulā varēja redzēt ķemmes pēdas. Viņai vajadzētu matus izmazgāt. Un patiesībā nomazgāties arī pašai: bija atjaunojusies bērnības pelēkā netīrumu svītra, tā stiepās ap kaklu kā noziedznieku važas.

Margarētas kritisko pārbaudi Birgita sagaidīja ar vismaz tikpat kritisku skatienu, lejot kafiju.

"Tu izskaties kā noslīcināts kaķis," viņa sacīja un pabīdīja uz Margarētas pusi šķīvi ar sausiņiem. "Ko tu darīji? Vai ieradies peldus?"

"Ārā taču līst," atbildēja Margarēta un tvēra pēc sausiņa. "Un es nācu kājām visu ceļu no stacijas."

Birgita uzmeta skatienu logam, un šķita, ka viņa tikai tagad ieraudzījusi auksto, pelēko lietu. Bet viņa par to nebēdāja, tikai pagrieza logam muguru, sēdēdama izstiepa kājas un pētīja savus taisnos lielus un melnās neilona zeķes, kas tos sedza. Bērns pārguris kaut kur tvēra pēc elpas, un, kad viņš atkal sāka brēkt, skaņa bija klusāka un vājāka. Birgita likās to nedzirdam.

"Un ko tu pašlaik dari?" viņa jautāja un nolaida kājas.

"Mācos. Gēteborgā. Es jau to rakstīju vēstulē. Vai tad tu nesaņēmi?"

Birgita paraustīja plecus un aizdedzināja vēl vienu cigareti.

"Un ko tad tu dari Mūtalā? Ja jau esi pārcēlusies uz Gēteborgu?"

Margarēta pastiepa pār galdu savu paciņu un mēģināja smaidīt:

"Atbraucu pie tevis ar Ziemassvētku dāvanu."

Blenzdama uz paciņu, Birgita iemeta pelnutraukā izdegušu sērkociņu, bet sejā bija redzams, ka viņa nemaz nedomā to saņemt.

"Nu ņem taču," teica Margarēta. "Tas ir tev."

Birgita šaubīdamās satvēra paciņu ar vienu roku, tad ielika cigareti mutes kaktiņā un kļuva nepacietīga, norāva dāvanas lenti un ar vienu vienīgu strauju kustību saplēsa iepakojumu.

"Ak," viņa sacīja, izpūzdama dūmu mākoni caur mutes kaktiņu un turēdama rozā džemperi sev priekšā. Tam bija V veida izgriezums, tas nebija moderni un tagad varbūt pat mazliet smieklīgi, bet Margarēta bija domājusi, ka Birgitai vēl arvien patīk būt pievilcīgai džemperī ar šādu dekoltē un šauros svārkos.

Birgita nolika džemperi uz ceļiem, izņēma cigareti no mutes kaktiņa un izpūta aizdomu pilnu dūmu.

"Vai tad tu esi ieradusies no Gēteborgas tikai tāpēc, lai iedotu man džemperi?"

Margarēta pacēla savu tasīti, pēkšņi juzdamās mazliet neērti.

"Nē, es Ziemassvētkos biju Vadstenā. Pie tantes Ellenas."

Birgita sarauca pieri:

"Vai tad vecene pārvākusies? Vai viņa tagad dzīvo Vadstenā?"

Margarēta iemalkoja kafiju.

"Viņa ir Vadstenas invalīdu namā."

Birgita izskatījās pārsteigta:

"Vai viņa vēl arvien ir slima?"

Margarēta pamāja un skatījās galdā. Vaskadrāna bija saplaisājusi, un plaisās varēja saskatīt auduma baltos diegus.

"Viņa ir paralizēta. Viena puse. Labāk nekad nekļūs."

Birgita ievilka dziļu dūmu un novērsa acis, viņas balss bija asa:

"Tā nebija mana vaina."

Margarēta nolaida skatienu un nezināja, ko lai atbild. Brīdi valdīja klusums, lietus čukstēja pret rūti, bērna raudāšana bija pārvērtusies par pārgurušu sīku urdziņu kaut kur fonā. Margarēta skatījās kafijas tasītē, pēkšņi viņu bija pārņēmis nogurums. Tas bija bezcerīgi. Arī Birgitai viņa nestāstīs par to, kas noticis rudenī, un, ja ari viņa to varētu, tad tik un tā Birgita nespētu sniegt nekādu mierinājumu vai izskaidrojumu. Viņa bija pārāk cieši iesprūdusi pati savā dzīvē. Bērns tvēra pēc elpas, un tūlīt raudas pārvērtās izmisuma kliedzienā.

"Velna brēkulis!"

Birgita pagrūda malā kafijas tasi, piecēlās, vienās zeķēs aizskrēja pāri virtuvei uz priekšnamu un pazuda no redzesloka. Bet varēja dzirdēt, ka viņa atrāva vaļā kādas durvis.

"Apklusti!" viņa kliedza griezīgā balsī. "Ja neapklusīsi, es tevi nositīšu!"

Margarēta pielēca kājās tik strauji, ka aiz muguras apgāzās krēsls, tikai tagad viņa aptvēra, ka bērns patiesībā atrodas Birgitas dzīvoklī. Ar trīs gariem soļiem viņa bija ārā no virtuves, tik tikko noturējās kājās, paslīdējusi uz priekšnama lupatu paklāja, un pieķērās durvju stenderei.

Birgita stāvēja tumšā, mazā istabā. Tā, liekas, bija viņas guļamistaba: rullo aizkari bija nolaisti, pie sienas bija redzama nesaklāta gulta, uz grīdas matracis un uz tā dažas saņurcītas segas. Istabas vidū atradās redeļu gultiņa. Tā pretīgi oda, it kā saldeni, bet tajā pašā laikā degunā sitās bērna izkārnījumu smaka.

Birgita stāvēja blakus redeļu gultiņai visai dīvainā pozā, it kā miera stājā. Mugura bija taisna kā miets, rokas cieši piespiestas pie sāniem, bet skatiens vērsts griestos.

"Apklusti!" viņa kliedza. "Stāvi klusu, maita, pirms iedzīvosies nelaimē!"

No gultiņas atskanēja spalgs kliedziens, pavēzējās maza rociņa. Margarēta šaubīdamās spēra soli iekšā istabā.

"Birgita," viņa iesaucās. "Vai tad tev ir bērns?"

Birgita apmetās apkārt un blenza viņā:

"Jā, un ko, pie velna, tu domāji?"

Viņai izdevās visu pārvērst rotaļā; viņa kļuva par mazu māsiņu, kas izlūdzas atļauju parotaļāties ar lielās māsas jauko lelli. Puisītim bija tikai trīs mēneši, un Margarētas rokās tas it kā nesvēra neko, tomēr viņai šķita, ka bērna acīs vīd augstākā mērā apzinātas bailes, kad viņa to paņēma un nolika uz gultas. Mazuļa ciskas bija tumši rozā, gandrīz violetas, to viņa ieraudzīja, kad tīrīja kakas ar rāpulīšu malu. Tie vairs nebija lietojami: ekskrementi bija jau sen izspiedušies cauri autiņiem un notecējuši gar kājām.

Viņa izsteidzās virtuvē un saslapināja rāpulīšus, un tie viņai kļuva gan par mazgājamo lupatu, gan dvieli, viņa meklēja pa visu istabu un beidzot atrada paku celulozes vates, saspieda dažas loksnes, tāpat kā reiz bija rīkojusies ar leļļu autiņiem, un ielika tās autiņbiksītēs. Plastikāts aiz vecuma bija gluži stīvs un vīles brūnas no veciem izkārnījumiem. Viņa ietina bērnu segā, un tas gulēja viņas rokās kā tāds kāpostu tītenis, vēl arvien kliegdams, bet tagad klusāk un aizvēris acis. Apaļā pierīte bija mitra no sviedriem.

Margarēta nostājās uz virtuves sliekšņa un piešķieba galvu, Birgita bija apsēdusies pie virtuves galda un aizdedzinājusi jaunu cigareti.

"Varbūt viņš ir izsalcis?"

Birgita savilka virslūpu un nobēra pelnus.

"Nav vis izsalcis. Viņš tikai mani kaitina."

"Bet, mīļā," teica Margarēta. "Es nekad neesmu barojusi nevienu bērnu ar pudelīti. Vai es tagad to drīkstētu?"

Birgita pamāja, bet novērsa skatienu.

Viņai pašai vajadzēja sameklēt putras paciņu un ieliet ūdeni katliņā, sameklēt mieturi un izmazgāt netīro pudeli. Tas nemaz tik labi nevedās. Nebija iespējams neko tīri izmazgāt ar auksto krāna ūdeni, ja turklāt varēja darboties tikai ar vienu roku. Viņa neuzdrošinājās bērnu kaut kur nolikt, tas vēl joprojām brēca, un Birgita, turpat sēdēdama, bija aizspiedusi ar rokām ausis. Dievs vien zina, ko viņa būtu darījusi, ja zēns gulētu uz virtuves grīdas. Bet bija grūti maisīt putru ar bērnu uz rokas, un tajā radās kunkuļi.

Beidzot tomēr viņa noslīga pie virtuves galda un iebāza pudelīti puisēnam mutē, tas uz mirkli atvēra acis un palūkojās viņā tukšu skatienu, tad lēni acis atkal aizvēra un sāka zīst. Mājā uzreiz iestājās klusums; Birgita vēl arvien sēdēja, noliekusies pār virtuves galdu un turēdama rokas pie ausīm.

"Kā viņu sauc?" Margarēta uzmanīgi iejautājās.

Birgita noņēma rokas no ausīm un paraustīja plecus. Viņas pirksti taustījās pa vaskadrānu pēc cigarešu paciņas, bet, kad bija to atraduši, tūlīt pat palaida vaļā.

"Klausies," viņa teica. "Vai tu nevarētu kādu stundiņu palikt par bērnaukli? Man vajadzētu iziet un kaut ko nopirkt. Un vēl man nozīmēts laiks pie sociālajiem, man vajadzīga nauda ārstam."

Margarēta šaubīdamās paskatījās rokas pulkstenī. Birgitas balss kļuva dedzīgāka, viņa pieliecās Margarētai tuvāk:

"Man taču nav bērnu ratiņu, saproti pati… Ja man nav aukles, tad vispār netieku ārā. Bez tam mājās nav nekā ēdama. Un pie ārsta man tiešām jāiet, tik velnišķīgi sāp!"

Margarēta pamāja. Viņai bija žēl Birgitas. Žēl bija arī puisīša. Viņiem bija vajadzīga palīdzība.

"Bet tev jābūt atpakaļ pirms pieciem. Man jāpaspēj uz vilcienu."

Birgita jau bija kājās un izvilka roku caur matiem:

"Nebaidies, pēc pāris stundām būšu klāt. Tu esi velnišķīgi laipna, Margarēta. Tu tāda esi bijusi vienmēr."

Margarēta nolaida skatienu. Laipna? Nūja. Tāda jau viņa ir. Pilnīga taisnība.

Birgita norāva melno džemperi un iemeta kaktā, uzvilka rožaino un izsteidzās priekšnamā. Kad viņa atkal ieskatījās virtuvē, acis bija melnas no plakstiņu zīmuļa un lūpas gaišrozā.

"Es tikai uz pāris stundām," viņa smaidīdama teica. "Čau!"

Astoņos vakarā Margarēta sāka raudāt. Desmitos viņa pārstāja un sāka skaitīt visus lamuvārdus, kādus vien varēja iedomāties, vienu uz katra soļa, ko spēra pa virtuves grīdu. Divos naktī viņa iemiga ar zēnu uz rokām. Septiņos no rīta viņu kāds purināja pie pleca, kamēr uzmodināja.

"Pavirzies tālāk, velns parāvis," teica Birgita. "Tā ir mana gulta. Es esmu drausmīgi pārguruši."

"neesi nu tik saskābusi," saka Birgita un piepilda glāzi. "Tas taču tikai alus."

Margarēta novērš skatienu: viņa atkal nožēlo, to viņa dara mūždien. Nākamreiz, kad uznāks vēlēšanās būt laipnai pret kādu no māsām, viņa pati pavedis sevi sānis un kārtīgi iespers sev pa dibenu. Tikai lai atgādinātu.

"Es nemaz tāda neesmu," viņa saka, bet neizdodas novērst nelielu asumu balsī. "Man tikai likās, ka tu vairs nežūpo. Tā tu stāstīji, kad es pagājušogad tev piezvanīju."

Birgita paceļ glāzi un pēta dzintardzelteno šķidrumu.

"Es nemaz nežūpoju," viņa saka. "Es tikai iedzeru vienu aliņu. Tev nemaz nav jākrīt histērijā."

Histērijā? Margarēta sarauc degunu un atver ēdienkarti.

"Ko tu vēlies? Picu? Vai kaut ko citu?"

Birgita neatbild, viņa ir aizvērusi acis un lej sev iekšā alu ar gariem, baudkāriem malkiem.

"Es katrā gadījumā vēlos lasi," saka Margarēta un noliek ēdienkarti. "Grilētu lasi."

Birgita nolaiž glāzi un nolaiza no virslūpas putas.

"Lasi? Velns viņu zina, bet es neesmu sevišķi izsalkusi…"

Ja viņa neēdīs, tad piedzersies, un, ja būs piedzērusies, tad ar viņu būs grūtības. Margarēta to visu var iedomāties: kā viņa soļo pa Drotninggātanu un mēģina vest pie kārtības Birgitu, kura iet klupdama krizdama un aurodama. Viņa nevēlas pakļaut sevi tādam pazemojumam. Viņa uzliek abas rokas uz galda, paliecas uz priekšu un nošņācās caur priekšzobiem:

"Tu ēdīsi gan! Jo, ja tu neēdīsi, tad es nemaz nevedīšu tevi uz

Mūtalu, varēsi pati kulties uz turieni kā mācēdama!"

Birgita izskatās pārsteigta, bet tikai vienu mirkli.

"Pie velna, ko tu tur gvelz. Protams, es ēdīšu, man tikai negaršo lasis. Vai tad tas ir aizliegts?"

Viņa šķirsta ēdienkarti, malkodama savu alu.

"Receklis?" viņa saka. "Vai tas ir tas pats, kas kopķēze?"

Margarēta aizdedzina cigareti, viņas roka mazliet trīc.

"Receklī ir lopkautuves atkritumi."

Viņa nepasaka pārējo replikas daļu: tas ir ēdiens, ko cilvēki, kas nicina tādus kā tu, gatavo tādiem kā tu. Bet Birgita Margarētu nedzird ne to, ko viņa saka, ne to, ko domā.

"Ar kartupeļiem frī un majonēzi… Nūja. Es ņemu to."

Viņa atkal paceļ glāzi un smaida pāri tās malai.

"Va velnu, cik tu esi laipna, Megij. Tu vienmēr nāc pretī."

Uz brīdi iestājas klusums, Margarēta skatās ārā pa logu un jūt, ka sasprindzinājums plecos mazinās. Drotninggātana guļ ēnā. Viss ir tāpat. Ja neskatītos uz cilvēku drēbēm un tramvaju krāsu, tad vēl arvien varētu būt sešdesmitie gadi. Un viņa pati ļoti labi varētu pārtapt par septiņpadsmitgadīgu ģimnāzisti. Vismaz iekšēji.

"Kad dzīvoju Norčēpingā, es sagājos ar kādu skolotāju," viņa saka, piepildīdama savu glāzi. Viņa brīnās pati par sevi, nekad agrāk viņa ne ar vienu nav runājusi par to, kas notika starp viņu un Andrē. Bet tagad šķiet, ka Birgita nemaz neklausās, viņa vilusies vēro glāzi, ko Margarēta ceļ pie lūpām, varbūt viņa bija cerējusi, ka ari otra stiprā alus glāze tiks viņai.

"Mēs braukājām apkārt viņa mašīnā un meklējām kādu vietu, kur apmesties, apstājāmies katru reizi savā vietā, lai neviens mūs nepazītu. Un tad aizmugures sēdekli mīlējāmies."

Birgitas interese ir pamodusies, viņa nosmīn:

"Velns parāvis, to es no tevis nebūtu gaidījusi. Vai viņš bija labs?"

"Labs?"

"Nūja. Vai bija labi ar viņu drāzties?"

Margarēta mazliet paver lūpas. Ak Kungs!

"Laikam gan. Bet tas nebija svarīgākais. Es jutos tik vientuļa, man bija vajadzīgs kāds…"

Viņa apklust, jaunais viesmīlis noliek viņai priekšā šķīvi, un viņa vienaldzīgi paskatās uz lasi. Birgita sniedzas pēc sālstrauciņa un ar plašām, slīdošām kustībām ber sāli uz saviem kartupeļiem fri. Margarēta dziļi ieelpo un turpina:

"Tas bija tik šausmīgi, kas notika ar tanti Ellenu, man liekas, es biju šokā gandrīz veselu gadu."

Birgita aprauj kustību, viņas acis sašaurinās:

"Tā nebija mana vaina!"

Margarētas dusmas uzzibeņo. Kāpēc viņa nevar paklausīties?

"Vai tad es to esmu teikusi?"

Birgita palaiž vaļā sālstrauciņu un tver pēc cigaretēm, klikšķinot šķiltavas, viņa savelk lūpas.

"Jūs vienmēr esat mani vainojušas! Vienmēr!"

Margarēta ber garšvielas uz kartupeļa, kas viņai jau uz dakšiņas, un piepeši viņai rodas vēlēšanās būt ļaunai.

"Vienu vakaru mēs ar to skolotāju tevi redzējām."

Birgita samirkšķina acis, noliek šķiltavas un iebāž brīvo roku džinsu kabatā.

"Paskaties," viņa saka. "Kristīna nav pie pilna prāta, viņa mani vajā. Paskaties, kādu drausmīgu vēstuli viņa.

Viņa nomet uz galda mazu dzeltenu papīriņu, tas ir salocīts četrstūri, rokas viņai trīc, mēģinot to atlocīt. Margarēta vēro Birgitu ar greizu smaidu, viņa jau nu neļaus sevi novirzīt sānis. Viņa ir pietiekami manipulēta. Viņa vairs nav laipna. Viņai pat nav bailes.

"Nūja," viņa saka. "Kā jau teicu. Mēs tevi vienu vakaru redzējām, mans skolotājs un es. Tu dežurēji Saltengenā."

Birgita īsu mirkli paskatās viņā, pirms nospiež cigareti šķīvi un paķer dzelteno papirgabaliņu. Viņa pieceļas un taustās ap savu jaku, kas karājas pār krēsla atzveltni.

"Ak, tu riebīgā mātīte," viņa šņāc pār plecu. "Tu falšā elles snobiene! Vai jūs to kopā esat izskaitļojušas, tu un Kristīna?"

Margarēta auksti raugās viņā. Lai tik viņa iet savu ceļu, tad es agrāk tikšu uz Stokholmu! Bet vel viņa nav beigusi, gribas ielaist zobus vēl dziļāk Birgitā un nokost sev kādu gabalu gaļas. Viņa atbalsta zodu rokās un visjaukākajā balsī saka:

"Vai Dogens bija tavs suteners? Un zēns? Vai viņš radās, pildot dienesta pienākumus?"

Birgita pakampj jaku un uzmet to plecos, tā plīvo kā apmetnis viņai aiz muguras, kad viņa metas uz durvīm. Kurpes ir izteikti par lielu, tās papēžos cilājas un gandrīz vai krīt nost.

Protams, Margarētu sāk mocīt sirdsapziņa, tomēr ne agrāk, pirms viņa apēdusi lasi. Viņas pulss sit ātri, un viņa ritin rij ēdienu. Viņa košļā un norij, katrs kumoss liek viņai justies arvien smagākai un arvien drošākai. Garšo labi, labāk, nekā gaidīts, sevišķi pēc tam, kad viņa pamāj viesmīlim, liek novākt alu un vietā atnest pudeli minerālūdens. Margarētai nekad nav garšojis alus. Viņai šķiet, ka alus ir pretīgs un ļaudis, kas smird pēc alus, ir vēl pretīgāki. Protams.

Mocības atnāk ar kafiju, viņa noliecas pār tasīti, atbalsta pieri rokā, un viņu pārņem trīsas. Kas viņai bija noticis? Kā viņa spēja kaut ko tādu sarunāt? Ko gan viņa patiesībā zina par Birgitas dzīvi, kur tas teikts, ka arī viņa nav staigājusi apkārt, piespiedusi roku pie diafragmas, būdama ceļā uz noasiņošanu? Varbūt arī viņa nezināja cita mierinājuma kā vien tikšanos ar pilnīgi svešu cilvēku? Iespējams,

ka viņa, tāpat kā Margarēta, tikai meklēja apstiprinājumu tam, ka patiešām eksistē?

Margarēta pārvelk ar roku pār seju un iztaisno muguru. Nē. Nav nekādas līdzības starp viņu pašu un Birgitu. Kādreiz viņai vajadzētu sev pašai piedot, ka gandrīz aizgāja pa pieskari pirmajā laikā Gēteborgā. Jau pavasara semestrī viss kļuva pavisam citādi.

Katru nedēļu pienāca kartīte no Vadstenas ar drebelīgiem burtiem un īsiem, telegrammai līdzīgiem tekstiem: Pavasaris klāt! Sargi sevi! Šīs atklātnītes viņu it kā pamodināja, lika samirkšķināt acis un paskatīties visapkārt kā pēc ilga miega. Viņa nemaz nebija daudz neglītāka par citām meitenēm šajā kursā, protams, arī viņa varēja uzdrīkstēties iet uz studentu svētkiem un groziņvakariem. Un tā viņa kļuva seksuāla sabiedriski pieņemamākā veidā, viņa bija iemācījusies, ka bailes var uzveikt arī ar zēniem pašas vecumā. Viņa gāja uz kino un studentu sanāksmēm, pamazām sametās kopā ar vienu no zēniem un gandrīz veselu gadu dzīvoja ar viņu vecā lēņa valdes mājā Majurnā, līdz kādu rītu atstāja viņu tādā pašā veidā kā vēlākajā dzīvē vēl četrus vīriešus. Margarēta bija uzcēlusies agri, atstājusi viņu aizmigušu guļam pirmslaulību gultā, ļoti klusi sakravājusi mantas, lai pārceltos uz īrētu istabu pie kāda vīrieša, kas tikko kļuvis par docentu. Bet atšķirībā no Birgitas viņa vienmēr rīkojusies atbildīgi pat savas dziļākās krīzes laikā; viņa arī ļoti rūpīgi dzēra pretapaugļošanās tabletes.

Tomēr viņai nav nekādu tiesību būt augstprātīgai pret Birgitu, nekādu tiesību viņu nosodīt. Margarēta taču nezina, kas ar viņu būtu noticis, ja tai nepazīstamajai sievietei nebūtu pieticis prāta pazust, nevis palikt uz vietas, ja tā nebūtu viņu pametusi veļas mazgātavā, bet rēgojusies kā ēna pār Margarētas bērnību. Viņai jābūt priecīgai un jāpateicas Dievam lai arī kas viņš būtu -, ka nonākusi pie tantes Ellenas un saņēmusi to, ko saņēmusi. Ka viņa izbēgusi no tā, ko pieredzējusi Birgita un Kristīna.

Bet vienā punktā Birgitai bija taisnība. Margarēta un Kristīna vienmēr vainojušas viņu. Kad Margarēta apsūdzēja pati sevi par to, ka bija atvērusi telefonbūdiņas durvis un parādījusi Kristīnai rīmi, kas tur uzkricelēta uz sienas, tad kāda cita apsūdzība vienmēr glūnējusi dibenplānā. Birgita! Ja vien viņa tik labprātīgi nebūtu vilkusi nost biksītes ragaru mašīnās, citā pēc citas! Ja vien viņa nebūtu bijusi tik dumja un nelepotos ar to, ko citi uzskata par kaunu. Ja vien viņa būtu aptvērusi, kāda viņai bijusi veiksme, tiekot vaļā no sava nevīžīgā mammuča un nonākot pie tantes Ellenas. Bet vissvarīgākais no visa: ja vien Birgita, kad tante Ellena viņai pārmeta, nebūtu teikusi vai izdarījusi to, ko bija teikusi vai izdarījusi, to nezināmo, kas lika tantes Ellenas sirdij dauzīties, asinsspiedienam paaugstināties un asinsvadam smadzenēs plīst, tad viss visa dzīve viņām visām četrām būtu

izvērtusies pavisam citāda!

Kas par riebīgu idioti!

Margarēta atglauž matus no pieres un paņem kafijas tasi, bet rokas trīc. Protams, viņa dusmojas uz Birgitu! Viņa ir bijusi dusmīga veselus trīsdesmit gadus, jau kopš tā mirkļa, kad ienāca pa durvīm pie tantes Ellenas un izdzirda spalgu balsi gaudojam:

"Nav mana vaina, nav mana vaina, nav mana vaina!"

Kopš viņa bija aizvērusi aiz sevis durvis, iegājusi pāris soļus priekšnamā un ieraudzījusi tanti Ellenu guļam dzīvojamajā istabā uz grīdas, viņa jau zināja, ka dzīve nekad vairs nebūs tāda kā agrāk.

Tante Ellena bija nokritusi uz brūnā paklāja un to apčurājusi, amonjaka dvaka cēlās Margarētai pretī, kad viņa nokrita pie Ellenas ceļos un saķēra viņas roku.

"Tante Ellena! Kas noticis?"

Tante Ellena pacēla vienu uzaci un kustināja muti, virslūpa bija sarkana, jo pa degunu tecēja asinis, un kreisajā lūpu kaktiņā vīdēja putainas siekalas. Viņa nevarēja parunāt. Margarēta pacēla galvu un ieraudzīja Birgitu, kura stāvēja, piespiedusies pie sienas blakus logam pilnā formā: sakasītiem un ar laku nopūstiem matiem, šauriem svārkiem un apspīlētā džemperī. Margarētas galvā nicinājums sakusa vienā vienīgā kvēlojošā punktā. Slampa! Viņa norija siekalas:

"Kas te notika?"

Birgita pielika roku mutei priekšā un pinkšķēja caur pirkstiem:

"Tā nebija mana vaina!"

Margarētas balss pārgāja čukstā:

"Vai tu viņai iesiti? Vai tev ienāca prātā viņai sist, tu nolādētā…"

Birgita piespiedās vēl ciešāk pie sienas, vēl arvien turēdama roku pie mutes:

"Nē! Es viņai neesmu pieskārusies, es zvēru… Mēs strīdējāmies, viņa uz mani kliedza un tad nogāzās uz grīdas. Tā nebija mana vaina!"

Margarēta mēmi savieba seju un nolaida skatienu, uz šo radījumu nav pat vērts paskatīties. Viņa palaida vaļā tantes Ellenas roku un paņēma no dīvāna spilvenu, tas bija izšūts ar zaļu un sarkanu vissmalkākajā raganu dūrienā, uzmanīgi pacēla tanti Ellenu un pabāza spilvenu viņai zem galvas.

"Tā, māmiņ," viņa sacīja un noglaudīja tantes Ellenas roku. "Viss būs labi."

Tajā pašā mirkli dzīvojamās istabas durvju velvē parādījās Kristīna. Viņas balss bija kā čuksts, tik tikko dzirdams:

"Kas te noticis?"

Margarēta pacēla galvu, paskatījās uz māsu un beidzot sāka raudāt.

Birgita ir notiesāta uz mūžu. Un to viņa pelnījusi.

Margarēta veselu sekundi taustās pa galdu pēc cigaretēm, kamēr

saprot, ka tās ir projām. Birgita acīmredzot nemaz nebija tik satraukta un atcerējās tās pievākt. Vai nav vienalga. Tagad Margarēta zina, kas jādara. Viņa sameklēs puķu veikalu, nopirks rozi un kapu sveci un brauks atpakaļ uz Mūtalu. Viena pati. Aizies pie tantes Ellenas kapa un brīdi pasēdēs, parunās par vēstulēm, kas tiek sūtītas nez no kurienes, par visu, kas ir un varētu būt bijis. Nūja. Viņa pastāstīs tantei Ellenai to, ko nekad nevienam nav stāstījusi, par Andrē un to rudeni Gēteborgā, par braucienu uz Latīņameriku kopā ar vīrieti, kuru pameta jau trešajā dienā, par vientuļajiem klejojumiem pa Limu un par to bridi, kad viņa atgriezās bērnu namā un atrada gultiņu tukšu.

"Kur tad mans puisītis?" viņa jautāja un apgriezās, skatīdamās pārzines melnajās acīs.

"Ak, senjorita," teica pārzine un greizi pasmaidīja. "Tas jau nebija jūsu puisītis. Kādu pēcpusdienu te bija viņa māte ar advokātu. Tā par zēnu dabūja 500 dolāru. Vai jūs būtu varējusi pārsolīt?"

Jā. Viņa būtu varējusi pārsolīt, viņa ir dabūjusi daudz, tādēļ arī viņai ir daudz ko dot. Tas mantojums, ko viņa būtu varējusi vadīt tālāk līdz nebeidzamai bāreņu dzimtai, būtu pietiekams, lai pārsolītu jebkuru ar dolāriem piestūķētu amerikāņu pāri. Bet zēna vairs nebija, un pārzine atteicās dot viņai advokāta vārdu, un tāpēc tante Ellena nekad nebūs bāreņu ciltsmāte un Margarētai Juhansonei nekad nebūs pēcteču. Viņa ir pilnīgi nejaušs daļiņu kopojums, kas izšķīdīs un pāries tūkstošos citu tikpat nejaušu daļiņu kopojumos, neatstājot aiz sevis itin nekādas pēdas.

Viņa izvēlas ielas saulaino pusi, kad iznāk ārā, un pavērš seju pret debesīm, ļaujot vējam rotaļāties matos. Gaiss ir vēss un smaržīgs, viņa pāris reižu ievelk elpu un mēģina identificēt tās molekulas, kas atduras pret deguna gļotādu, un pasmaida, kad tas izdodas. Gaisā ir pavasaris. Es ist unsere in die Luft und die Lцwen und die Вдren springen aus… [11] nu, protams. Rīt ir pavasara saulstāvji. Diena pirms tiem ir piemērota, lai apciemotu tanti Ellenu.

Viņa pamana puķu veikalu otrpus ielai un steidzas uz gājēju pāreju, bet kāds sagrābj viņas roku, tiklīdz viņa paspērusi soli uz ielas. Viņa pagriežas un ierauga Birgitas pelēko seju, dubultzoda maiss kuļājas, kad viņa šļupst:

"Tā nebija mana vaina. Tev man jātic, reiz taču tev man jānotic!"

Margarēta neatbild, tikai atrauj roku un steidzas pāri ielai. Viņa metas teciņus, bet jau pēc pāris soļiem luksoforā iedegas sarkanā uguns. Kāds autobuss draudīgi viņai uzrūc, viņa nedzird, ko kliedz Birgita, līdz nonāk ielas otrā pusē.

"Viņa meloja! Viņa bija viena pretīga vecene! Tu nemaz nezini, ko viņa bija izdarījusi!"

Tas arī visu izšķir. Lai nu Birgita kuļas uz Mūtalu, kā vien prot.

SVARU kausĀ

Ak, mūsu jaukā, mīļā, skaistā daba, Kas cits gan esi tu kā tikai trollis, Kas nobendē un apēd bērnus savus, Ko pieviļ nežēlīgie glāsti tavi. Tu esi gan to kaps, gan kapsargs splvs Un vārtos mūžībai kā Sfinksa stāvi, Kā jaunavai tev seja ir, bet lauvas ķetnas,

Jau jaušams nāves smaids un klusums tavs.

Sit vien, bet ļauj man pēc tam zināt, Kāpēc te biju es, kas pasaule bij man.

Pērs Dāniels Amadeuss Aterbums

es nevaru norīt. Es vairs to nekad nevarēšu.

Ko tas nozīmē? Uz kurieni mani šis zaudējums aiznesīs?

Atbilde ir vienkārša: uz nekurienes malu.

Čerstina Pirmā izmetas no istabas, lai zvanītu Hubertsonam. Es viņai būtu varējusi pateikt, ka tas ir veltīgi, ka Hubertsons šodien jau atstājis ambulanci, bet viņa aizgrūdusi manu datoru tik tālu, ka nevaru aizsniegt iemuti.

Ulrika ir palikusi tepat. Viņas seja ir pārvērtusies, profesionālais smaids ir apdzisis. Patiesībā viņa savu darbu jau padarījusi, apmainījusi man naktskreklu un palagus, nomazgājusi seju ar remdenu ūdeni un mazgājamo lupatiņu, kas smaržo pēc ziepēm, uz naktsgaldiņa sakārtojusi grāmatas pēc lieluma, lai visa kaudze nenogāztos uz grīdas, tomēr nespēj aiziet un klusēdama staigā ap manu gultu, kārto palagu, lai gan tas nemaz nav vajadzīgs, ar lielu rūpibu ieloka vafeļsegu.

Viņai ir bail. Viņa pēkšņi ir tik jauna un nobijusies, ka es vēlētos viņu mierināt. Bet mans iemutis ir pārāk tālu.

Es nedrīkstu baidīties. Es zinu, kas mani gaida, un tieši tādēļ baidīties nedrīkstu. Ja zaudēta spēja norīt, ir tikai trīs iespējas. Pirmā nedarīt vispār neko. Tad trešajā dienā jāmirst no šķidruma trūkuma. Otra pielikt pie sistēmas: tad ķermenis saņem šķidrumu, cukuru un zināmus sāļus, bet nekādu īstu barošanu. Tatad jāmirst aiz bada pēc dažiem mēnešiem. Trešā iespēja ir ievadīt cauruli pa nāsīm, virzīt to tālāk caur barības vadu uz kuņģi un katru trešo stundu pildīt to ar barības šķīdumu. Ta var dzīvot mūžīgi. Āmen.

Praise the Looord Pve seen the Light… *

Gavilējošas balsis plūst pa gaiteni uz Marijas istabu. Vienu mirkli šķiet, ka debesis virs invalīdu slimnīcas ir atvērušās un erceņģeļi, serafimi un ķerubi mani vilina ar savu dziesmu. Tad es atceros, ka debesis vienmēr ir atvērtas un ka šodien pie invalīdiem ieradīsies koris. Viņu gaviles sniedz man dziļu mieru. Es skatos uz Marijas eņģeļiem. Vai jūs pēc manis ilgojaties? Vai gaidāt mani? Es nākšu. Drīz.

Bet šobrīd vēl ne.

Mans priekšstats par Lielo Jokdari ir naivs, to es zinu. Gadu gaitā esmu satikusi pietiekami daudzus slimnīcu mācītājus, lai saprastu, ka nav īsti comme-il-faut** iztēloties viņu kā teiksmainu Visuma ķēniņu, kā Jupiteru ar baltu bārdu un zvaigžņu diadēmu, kā milzi, kura galaktikas tronis šūpojas tukšajā telpā otrpus Piena ceļam un kura zilā mantija ir grezni izrotāta ar baltām zvaigznēm un supernovām, spīdošiem antidaļiņu mākoņiem un vizošu tumšu matēriju. Viņš ir vēl mistiskāks, tie saka, viņš ir esamībā iemitināta mistērija.

Tāds Dievs ir tik abstrakts, ka viņam jābūt ieslēgtam pašam savā mistērijā, gan kurlam un mēmam, gan

4 Slavējiet to Kungu

Es esmu ieraudzījis Gaismu… (Angļu vai.) " Piedienīgi. (Franču vai.)

aklam un ar kustību traucējumiem. Es nevaru saprast, kā ar viņu sarunāties. Un es gribu runāt ar Lielo Jokdari, ar ko tad citu es strīdēšos, kuru citu saukšu pie atbildības? Bet es neticu. Nav nekāda iemesla ticēt. Jo fizika tieši tagad ir ceļā uz to, lai atrastu atbildi uz visu reliģiju triumfējošo pēdējo jautājumu: Kā gan pasaule var būt bez Radītāja? Kā kaut kas var rasties no nekā?

Matērija var rasties no vakuuma, ja spiediens ir pietiekami liels. Tas ir pierādīts. Kaut kas piemēram, Visums tātad var rasties no nekā. No otras puses, spiedienu taču vajadzētu uzskatīt par kaut ko. Un varbūt arī vakuumu. Vai tukšais izplatījums ir kaut kas? Neesamība? Kas radījis Lielo Jokdari? Un kas radījis to, kas radījis Lielo Jokdari?

Un tādā garā var turpināt. Ja vien ir laiks. Un, ja nav vēlēšanās tā vietā domāt par to, ko mēs jau zinām: ka kaut kas var kļūt par neko. Piemēram, apziņa. Doma. Eksistence.

Es aizveru acis un iegrimstu stesolidā. Tas ir tāds īpašs nogurums, tas nav smags kā svins un mokošs kā Birgitai, kad viņa stāv pie gājēju pārejas Norčēpingā, nav arī sāpīgs un vērīgs kā Kristīnai, kad viņa aizver acis savā ārsta praksē, ne arī miegains un žāvu apņemts kā Margarētai, kad viņa stāv rindā puķu veikalā. Tas ir manis pašas nogurums, tas ir tikpat viegls un caurspīdīgs kā paralīze. Šķiet, ka es guļu un šūpojos zirnekļa tīklā, nespēdama no tā izkļūt, nespēdama pat gribēt no tā izkļūt.

Bet tomēr. Es jau gribētu gan tikt no tā ārā, ja vien spētu cerēt. Tas stāvoklis, kādu es pirms dažām stundām ar nicinājumu noraidīju, tagad liekas debešķīgs. Iedomājieties, ja var sēdēt gultā un ēst brokastis.

Iedomājieties, ja var celt pie mutes drebošu karoti ar auzu pārslu putru un ābolu biezeni, piespiest mēli pie aukslējām un baudīt to ainu, kas parādās acu priekšā. Vasaras beigas. Trīcošas auzu skaras, smaržīgi āboli, jūdzēm tāls skats pār Estjētas līdzenumu.

Skatu kartīte, protams.

Tur tālāk dzīvojamajā telpā koris uzsāk jaunu pantu un laiž vaļā savas sudraba balsis:

Search me Lord,
shine a light from heaven on my soul
Search me Lord
I wanna be right I wanna be saved
I wanna be whole…*

Nē, paldies. Es negribu nepieciešamības gadījumā tikt atpestīta un aizvesta drošajā pusē, es netiecos pēc šis mūžīgās dzīvības. Tomēr man patiktos pēc nāves stāties Lielā Jokdara priekšā un visu rezumēt, es vēlētos, lai viņš sēdētu savā galaktikas troni ar svariem rokā un liktu man atbildēt par maniem grēkiem. Tajā pašā bridi es atvērtu plaukstu, un tur atrastos trīs melnas lodes: viena skaudībai, viena rūgtumam un viena tam, ka neesmu izmantojusi savu talantu.

"Tagad klausies!" es sacītu un ieliktu skaudības lodi viņa svaros. "Jā, es esmu vainīga. Katru dienu savā dzīvē esmu vēlējusies to, kas ir citiem. Es apskaudu Tīģermariju, ka māte rakstīja viņai vēstules, Agnetu par to, ka viņa bija jauka un bija viegli viņu mīlēt, Elsejerdi par to, ka viņa varēja staigāt, lai ari ar kruķi. Es apskaudu visas, jo viņas varēja izvairīties no invalidu nama, katra savā veidā. Bet, kad mani pašu pēc daudziem gadiem izlaida ārā un aizsūtīja atpakaļ Esterjētlandes lēņa landstingam, es tik un tā nebiju apmierināta. Kad nonācu Linčēpingā un kļuvu par neiroķirurgu jūrascūciņu, es apskaudu citus pacientus, kurus viņi ārstēja. Neiroķirurgi atvēra viņu galvas un rakņājās tur, bet pēc tam bija labi. Es redzēju viņus citu pēc cita pieceļamies no gultas un sperot pa grīdu pirmos grīļīgos soļus, kamēr es pati paliku guļam un skatījos viņiem nopakaļ piemiegtām acīm. Es arī gribēju staigāt!"

Es paspertu soli atpakaļ un atliektu galvu, lai varētu skatīties viņam acīs:

"Kāpēc tu par grēku pārvērti skaudību, nevis nenovīdību? Vajadzēja taču otrādi. Vajadzēja būt lielākam grēkam sacīt: Lai viņai nav!, nevis Es arī gribu! Kāpēc tas, kam viss atņemts, nevarētu pat neko vēlēties?" Tad es ieliktu otru lodi viņa svaru kausā: "Tas ir rūgtums. Te arī es esmu vainīga. Un šeit man nav ko iebilst, rūgtums ir un paliek mans grēks. Bet ļauj man paskaidrot, ļauj man mēģināt parādīt, kas tas ir patiesībā."

Un tad es runātu klusākā balsī, gandrīz čukstus: "Rūgtums ir seku slimība. Tas piemeklē to, kas nav dabūjis diezgan izbēdāties. Un man bija jāsāk dzīvot tādā laikā, kas neatzina bēdas, laikā, kas tā vietā meklēja problēmas. Ar problēmām ir vienkāršāk, tās ir jārisina, bet bēdas ir jāizdzīvo. Turklāt bēdas ir lipīgas un atbaida ļaudis, tādēļ viņi ir gatavi iet līdz galējībām, lai kavētu bēdāties tiem, kuriem patiešām

ir iemesls to darīt. Viņi melo. Viņi moralizē. Viņi kliedz un smejas griezīgās balsīs, lai pārspētu citus. Man ir daudz iemeslu bēdāties, tādēļ es pamodināju viņos bailes. Viņi uz mani sadusmojās, jo mans stāvoklis bija izmisuma pilns. Tādēļ vispirms man aizrādīja: esot jābūt pateicīgai par to, ka man vispār deva ēst un drēbes, ko vilkt mugurā, un vēlāk paziņoja, ka man jāpieņem savs liktenis un jābūt reālistei, un pamazām jāuztver mani defekti kā nepraktisks stāvoklis, nevis kā traģēdija. Bet tā taču bija traģēdija! Tā tiešām ir traģēdija, ja tu nevari staigāt un runāt, tas ir neizsakāmi vairāk nekā nepraktisks stāvoklis. Ikvienam, kuru piemeklē kaut kas tāds, jādod tiesības vīstīt pret debesīm dūres visas pasaules acu priekšā, lamāties un lādēties, klaigāt un kauties, krist gar zemi, spārdīties un dunkāt zemi, cik vien labi var, raudāt, līdz acīs vairs nav asaru. Tikai tad var ieraudzīt pasauli. Tad bridi var palikt guļam un ar skatienu sekot skudrai, kad tā velk uz mājām salmiņu, un tikai tad var pieņemt to, ka dzīve nekad neko vairāk nedos, bet ka tas ir pilnīgi pietiekami. Un tikai tad var piekrist, ka laime ir tā, ja vispār ļauts dzīvot."

Es vēlreiz paskatītos uz augšu Lielajā Jokdarī, viņš spēlētos ar savu bārdu un skatītos uz mani, mādams, lai es turpinu. Un to es arī darītu, jo tagad nekas mani nespētu apturēt:

"Un tomēr mani sarūgtināja ne tikai tas, ka es nevarēju izbēdāties līdz galam. Bija vēl kas vairāk. Es nekad nebiju vissvarīgākā. Nekad mūžā es nevienam citam nebiju vissvarīgākā. Pat tad ne, kad piedzimu, jo Ellenai svarīgāka par manu dzimšanu bija Hugo nāve. Un arī pēc tam es nesatiku nevienu, kam varētu izvirzīt pamatotu prasību, nebija nekāda iemesla, lai es kļūtu kādam svarīga. Tas ir tikai loģiski; tas, kurš nav bijis pasaulē vissvarīgākais savai mātei, nevar būt svarīgs nevienam citam. Pat sev pašam ne."

Lielā Jokdara balss tad dimdētu cauri Visuma telpai:

"Un kā ar Hubertsonu?"

Es uz viņu stingri paskatītos, mikroba dusmas piemeklētu pasaules Visuma valdnieku.

"Tagad gan paklusē! Paklausies vienu vienīgu reizi. Es iešu pie Hubertsona. Vēlāk. Bet vispirms es ielikšu trešo lodi tavā svaru kausā: grēku, ka neesmu izmantojusi savus talantus."

Es iztaisnotos un aizliktu rokas aiz muguras, mazliet noklepotos, pirms runātu tālāk:

"Tu mani nepadarīji par tādu, kam nav pilnīgi nekā. Es ieguvu asas acis un saprātu, kas darbojas. Kāpēc tad es sev nesagādāju īstu dzīvi, par spīti visam? Kāpēc es nekļuvu par Stivenu Hokingu, pasaulslaveno pētnieku? Vai vismaz par viduvēju universitātes studenti? Kāpēc es gulēju gultā un domāju par to, ka māsas mani apzagušas, nevis turpināju studijas?"

Viņš piekrītoši pamātu. Jā. Kāpēc gan?

"Seko man līdzi uz Linčēpingu, uz tiem gadiem, kad es biju neiroķirurgu jūrascūciņa un spējīga idiote. Ai, cik es biju spējīga! Ai, kā man patika būt spējīgai! Es spīdēju kā saulīte, kad mani slavēja: Paskatieties uz mazo dūšīgo Dezirē, kas sēž savā braucamkrēslā hronisko slimību nodaļā ar pēdējo Hermodsa neklātienes kursu vēstuli uz ceļiem. Viņa ir uzrakstījusi speciālu darbu par Tomsonu un elektronu! Bet tagad viņai jāliek grāmatas malā, jo mēs vedīsim viņu uz neiroloģisko nodaļu un atkal borēsim viņas galvaskausu."

Te es atkal paskatītos viņā.

"Vai tu zini, cik reizes mani operēja, tu Viszinīgo Lielo Jokdari? Es to nezinu. Es tikai biju pārliecināta, ka daudzās operācijas bija zīme, ka viņi ir tuvu tam, lai atrastu maģisko mazo nervu galiņu, kas ir visa ļaunuma pamats, ka viņi veikliem pirkstiem un asiem instrumentiem to salabos un ka es pēc tam spēšu darīt to, par ko agrāk neuzdrošinājos pat sapņot. Dziedāt. Dejot. Skriet. Es gatavojos jaunai dzīvei, tādēļ noliecu savu skūto galvu pār kursu grāmatām jau dažas dienas pēc katras operācijas, tieši tāpēc es nekad nežēlojos, ka viena rēta tik tikko bija paspējusi sadzīt, kad viņi mani kārtējo reizi paņēma no hroniku nodaļas un aizveda pie neirologiem, lai grieztu atkal. Mani taču gaidīja jauna dzīve."

Es dziļi ievilktu elpu, lai noturētu balsi līdzenu.

"Un tad pienāca diena, kad es noliku izlaiduma eksāmenu. Nodaļā ieradās Hermodsa pārstāvis pats savā augstajā personā ar manu liecību un balto cepurīti, es saņēmu puķes no pārējiem pacientiem, un personāls sarīkoja svinēšanu ar torti. Estjētas avīzes korespondents arī bija klāt, mani atstutēja braucamkrēslā ar visām puķēm, fotogrāfs uzņēma mani, kamēr reportieris stāvēja dibenplānā un vēlīgi smaidīja… Es biju laimīga. Pirmo reizi patiesi ievērota un pirmo reizi īsti laimīga. Pēc dažām stundām atnāca Lundbergs."

Šeit man droši vien būtu kārtīgi jānorij siekalas, lai vispār spētu turpināt.

"Tu atceries dakteri Lundbergu, es ceru. Virsārstu. Skaidrs, ka atceries, tu taču visu zini. Tad tu arī zini, ko viņš atnācis sacīja, pēc tam kad, pildot pienākumu, bija man pasniedzis grāmatu kā izlaiduma dāvanu. Viņš teica, ka gribot sadalīt manas smadzenes. Viņš gribēja izvilkt skalpeli caur smadzeņu stumbru un atdalīt manas smadzeņu puslodes. Tas esot nepieciešams, viņš teica, lai epilepsija neradītu vēl citus bojājumus. Un tas esot viss, ko viņi varot manā labā darīt, viņš cerot, ka es sapratīšot, viņi nevarot izārstēt un radīt ko jaunu, tikai aizkavēt jaunu defektu rašanos. Un smadzeņu dalīšana, protams, esot visai neparasta, bet tomēr tā esot pārbaudīta metode, tā esot lietota ASV kopš četrdesmitajiem gadiem."

Šeit es runātu vēl klusākā balsī:

"Es novītu. Tas notiek, ja ļauj zust cerībai. Cilvēks novīst. Un es

varēju just, kā tas notika: šķita, it kā manos kaulos pāris minūšu laikā izzustu kaulu smadzenes, it kā es zaudētu katru unci no tā spēka un noturības mazumiņa, kas man bija. Viņš gribēja dalīt manas smadzenes! Atdalīt jūtas no prāta, burtus no cipariem, apziņu no neapziņas. Viņš gribēja nolaupīt manu personību tā vārdā, lai nerastos tālāki bojājumi. Es noliku malā dāvanu un paskatījos viņā, atcerējos, ka viņš nekad man neko nebija solījis, ka es pati biju sevi mānījusi. Tas nekad vairs nedrīkst notikt. Uz ko tad es varēju cerēt? Ka spēšu dziedāt? Dejot? Skraidīt? Nē. Uz darbu arhīvā, ja laimētos. Četras vai sešas, vai astoņas stundas dienā braucamkrēslā putekļainas bibliotēkas aizmugures labirintos. Uz mūžīgu bezdarbu, ja nelaimētos. Un bija taču diezgan ticami, ka man turpmāk nelaimēsies. Es sakopoju visas pārpalikušās kaulu smadzenes, sava spēka pēdējās atliekas, lai izteiktu vienu vārdu: Nē. Viņš nedalīs manas smadzenes, es atsakos to pieļaut."

Te es atkal paskatītos Lielajam Jokdarim acīs.

"Es biju gatava padoties. Mirt. Es pārstāju runāt un lasīt, es pārstāju ēst un dzert, es kliedzu šausmās, tiklīdz samanīju kādu neiroķirurgu. Līdz ar to mani vairs nevarēja lietot, un landstings mani pārcēla uz Vadstenu, uz lētāku un vienkāršāku aprūpi. Un dzīve izmeta līkumu: manā ceļā gadījās Hubertsons, un es atklāju, ka esmu kaut kas vairāk, nekā agrāk biju domājusi. Dvēsele iemantoja spārnus, ja tu atvainosi tik lētu metaforu…"

Lielais Jokdaris nokrekšķētos. Pie lietas!

"Vairāk ari nav ko teikt. Es biju spiesta kļūt par viņa pacienti, lai varētu atrasties viņa tuvuma. Naktis es izlidoju pasaulē, pa dienu mierīgi gulēju gulta un nonācu pie slēdziena, ka ar to pietiek. Tādēļ es vairs nemācījos, tādēļ es nekad nekļuvu par Stīvenu Hokingu."

Šeit es pasmaidītu un parādītu savu burvju mākslu: no kādas ieloces līķautā es izvilktu ceturto lodi, zelta mirdzošu un lielāku nekā visas trīs kopā.

"Skaties," es teiktu. "Pieliecies un paskaties manā lodē! To es ielikšu otrā svaru kausā. Vai tā atsvērs manus grēkus?"

Un tad es ļautu lodei noripot no manas rokas uz svaru kausa, tā mirdzētu un zaigotu, un vēl pirms nokrišanas uz svariem būtu redzams, ka tā ir smagāka par visām Lielā Jokdara zvaigznēm.

"Skaties," es teiktu, "skaties, kā svari kustas zem manas lodes smaguma, kā metāls kausā gandrīz plīst pušu…"

Lielais Jokdaris paliektos uz priekšu, sniegtu man savu augstības roku, un man būtu jāsper solis uz priekšu, es trīcētu un baiļotos, bet būtu apņēmīga. Lēni es kāptu pa debess jumu, ar Dieva roku es tiktu novesta pie Dieva vaiga. Pie viņa atbildes.

"Es zinu," viņš teiktu. "Tu, mīļotā."

Čerstina Pirmā un Ulrika ir atpakaļ manā istabā, es manu viņas aiz pusaizvērtiem plakstiem. Nekad neesmu viņas redzējusi tādas kā

pašlaik. Čerstinai Pirmajai ir izspūruši mati, Ulrikai ir valgas acis, un viņa liekas satraukta. Abas nostāda vēl augstāk gultas galvgali, paceļ mani un nogludina naktskreklu man zem muguras. Tas ir jauki. Krokas var kļūt par īstām mocībām, ja cilvēks spiests uz tām gulēt stundām ilgi.

"Dezirē," saka Čerstina Pirmā pavisam citā un daudz dziļākā balsī nekā tajā, kādā viņa runā parasti.

"Dezirē! Vai tu mani dzirdi?"

Es atveru acis un paskatos viņā.

"Es nevaru sadabūt Hubertsonu. Zvanīju gan uz ambulanci, gan uz māju, bet nekur neatradu. Vai vēlies, lai tikmēr pasaucu dakteri Vulfu?"

Nē. To es negribu. Man ir citi plāni, kas domāti viņai. Es aizveru acis un mazliet pakustinu galvu. Pirmo reizi Čerstina Pirmā atzīst, ka redz manu kustību, kas nav spazmatiska.

"Vai gribi sagaidīt Hubertsonu? Labi. Apsolu, ka zvanīšu atkal. Un, ja līdz dienas beigām man neizdosies, tad pateikšu Čerstinai Otrajai. Vai tā būs labi?"

Tā būs labi. Pat sevišķi labi.

Es nezinu, ko teikšu Hubertsonam, kad viņš atnāks. Lēmums jāpieņem. Solījums jātur.

Protams, mēs esam runājuši par palīdzību nomirt, it sevišķi pēdējos gados, kad vārds eitanāzija vairs nesaistās tikai ar nacismu un nāves nometnēm, bet arī ar jauniem risinājumiem augstās tehnoloģijas laukā. Un ne tikai Holandē tiek meklēti jauni ceļi. Austrālijā ir izgudrots jauns palīglīdzeklis invalīdiem ar kustību traucējumiem. Nāves dators. Piestumj braucamkrēslu pie datora, piepilda šļirci ar indi un ievada noslēgtu adatu upura rokā. Uz ekrāna tiek atkārtots jautājums ik pēc trīsdesmit sekundēm:

"Vai tu tiešām vēlies nomirt?"

Enter.

"Vai tu tiešām vēlies nomirt?"

Enter.

"Vai tu tiešām vēlies nomirt?"

Jautājums tiek uzdots trīs reizes, trīs reizes jānospiež taustiņš Enter, pēc trīsdesmit sekundēm adata tiek atvērta un inde sajaucas ar asinīm. Vienkārši un higiēniski. Nav bendes, ir tikai upuris. Un zināms skaits ietaupīto nodokļu kronu.

Koris dzīvojamajā istabā ir nonācis līdz finālam, koristi ir silti un dedzīgi, piepildīti ar savu dziesmu. Viņi sit takti tik skaļi, ka es dzirdu tikai fragmentu no teksta:

No one else can calm myfear… [12]

Es viņus apskaužu. Es arī gribētu dziedāt. Tieši to dziesmu, ko pašlaik dzied viņi, es gribētu nodziedāt Hubertsonam.

Es par Hubertsonu zinu vairāk, nekā viņš domā. Es zinu, kā pret mēli garšo āda uz viņa kakla, kāda ir sajūta, ļaujot pirkstiem rotaļāties ar matiem uz viņa krūtīm, kā viņš aizver acis un atver muti orgasma mirkļos. Bet šī atmiņa ir plāna un trausla, es to esmu noglabājusi, lai tās pietiktu ilgāk, esmu uzmanījusies, lai to nenodeldētu. Bet tagad tam vairs nav nozīmes: nākotne ir īsa.

Vienu vienīgu reizi es sekoju Hubertsonam uz viesnīcu Standard Hoteli Norčēpingā. Tā bija kāda ceturtdiena janvārī tieši ap to laiku, kad mana augšupejošā līkne bija sākusi lūzt, kad lēkmes sāka mani piemeklēt arvien biežāk, kad skaņas un krekšķi, kas nāca man pār lūpām, arvien mazāk sāka līdzināties vārdiem un teikumiem. Tobrīd es bieži biju dusmīga un neiecietīga pret saviem asistentiem, man šķita, ka viņi izliekas nesaprotam to, ko es gribu, un steidzas šurp ar burtu tabulu, pārcentīgi spiežot man saburtot katru vismazāko vārdiņu. Rādīt man bija tikpat grūti cik runāt: manas rokas šaudījās šurp un turp pa tabulu, padarot ziņojumus mīklainus un nesaprotamus arī man pašai. Beidzot es ieliku rādāmo kociņu mutē, bet tā nemaz negāja daudz labāk.

Tātad es apklusu un iegāju sevī, es mierīgi gulēju gandrīz vai caurām dienām, brīžiem aizmigu vai izlikos aizmigusi, šņācu par visiem uzmanīgajiem mēģinājumiem izvest mani laukā. Uz ielām taču bija sniegs un auksts gaiss! Ko tad es tur ārā darīšu?

Pēc kāda laika asistenti bija pieraduši, viņi apsēdās manā dzīvojamajā istabā ar grāmatām un laikrakstiem, tikai šad tad piezagās un pavirināja aizvērtās guļamistabas durvis, lai pārliecinātos, vai man nav uznākuši krampji. Viņi vairs ar mani nerunāja, un tieši to es arī vēlējos. Jo, ja nepastāvēja risks, ka mani kāds uzrunās, es varēju doties ceļā.

Es biju atradusi ārkārtīgi labu nesēju pavecu vārnu, kura kādu dienu novembra beigās bija parādījusies priedē aiz guļamistabas loga un apmetusies tur dzīvot. Viņas jūtu stāvoklis bija man piemērots, viņa lielākoties bija asa un diezgan pikta, bet patiesībā visaugstākā mērā lietišķa būtne. Kad viņa pamanīja, ka es sēžu viņas acs dibenā, viņa nekrita panikā kā citas vārnas, bet izdarīja ātru aprēķinu. Es, bez šaubām, biju par viņu stiprāka, bet viņa saprata, ka ir man vajadzīga. Tātad starp mums nodibināsies zināms līdzsvars. Es šo aprēķinu pastiprināju savā labā, iepūšot viņas dzīslās nelielu gudrības devu; ja viņa darīs, kā vēlos, tad paliks dzīva un, kad atnāks pavasaris, es viņu atstāšu mierā ar viņas olām.

Sākumā es ar viņu biju visai uzmanīga, liku viņai nest mani pāri Vadstenai dažas reizes dienā. Es viņu nekad nespiedu lidot pāri Veternam starp ledusgabaliem abos krastos varēja manīt melnu ūdeni, un viņa no tā baidījās bet apmierinājos ar to, ka vēroju ezeru no pils torņa vai koku galotnēm parkā. Pēc tam es liku viņai uznest mani

kokā pie ambulances, kur tad sēdēju un vēroju brīžam Hubertsonu, brīžam Kristīņu, kamēr viņi pieņēma pacientus. Pamazām es kļuvu drošāka, uz brīdi palaidu vārnu vaļā un ielīdu atkušņa ūdenspilienā uz kāda zara, ļaudama viņai aizlidot uz citu koku. Viņa nekad nelidoja tālu un jau pēc dažām dienām steidzās šurp, tiklīdz manas domas sauca viņu. Tomēr es gatavojos vēl papildus, liku vārnai lidot arvien plašākos lokos pār Estjētas līdzenumu, es paliku mežos un krūmājos, pārcēlos uz kādu lapsu vai zaķi, ielīdu gulošā ezī un sapņoju kopā ar to, pēc tam mierināju nosalušu vāveri ar atmiņām par vasaru, pirms atkal saucu savu putnu. Vārna tūlīt bija klāt, lai gan bija gaidījusi stundām ilgi. Viņa bija mana. Pieradināta un gatava izmantošanai.

Ceturtdienās es vienmēr atmodos ar nemieru ķermenī: šajā dienā Hubertsons, ātri iedzēris tasi kafijas, steigsies projām un nākamajā rītā ieradīsies ļoti vēlu, ja vispār atnāks uz darbu. Ceturtdienas rītos viņš nekad daudz nerunāja, viņš jau bija pārņemts no nakts, kas lēni tuvojās.

Man tas nepatika. Es zināju pārāk maz par viņa ceturtdienām un piektdienu naktīm, es pat nezināju, vai viņš katru nedēļu satiek vienu un to pašu sievieti vai arī katrreiz izvēlas citu. Es, protams, nedomāju to jautāt, tas būtu pretrunā ar mūsu līguma paragrāfiem. Es arī nevēlējos apmierināties, vērojot viņu no attāluma, sekojot viņam aiz pašas plakstiem tāpat kā tolaik manām māsām. Es negribēju redzēt Hubertsona acīm, es gribēju būt tā, kura būtu redzama caur tām.

Un tā beidzot bija pienācis ceturtdienas rīts, ko es biju gaidījusi, Hubertsons ar portfeli novicināja izklaidīgu sveicienu un nozuda aiz manām durvīm, es viņam noskatījos pakaļ un beidzot nolēmu riskēt. Pa dienu es biju laipna un pakļāvīga, pat atļāvu sevi izvest ārā braucamkrēsla pastaigā, lai nomierinātu asistenti, bet jau ap pieciem sāku žāvāties, un man izdevās radīt viņā sapratni par to, ka vēlos likties gulēt. Ap sešiem beidzās maiņa, un nākamais asistents jauns un dedzīgs mākslinieks -, pavēris manas guļamistabas durvis, apmierināts redzēja, ka es mierīgi guļu. Viņš satvēra savu skiču bloku un paņēma zīmuli. Šonakt viņam daudz kas jāpaspēj.

Jau brīdī, kad pagriezu vārnu uz ziemeļaustrumiem, viņa likās saprotam, ka šis ir pavisam īpašs gadījums, pacēlās augstu pret vakara melno jumtu un ieķērcās, es viņas galvā par atbildi iesmējos un liku palielināt ātrumu. Tik un tā pagāja vairākas stundas, līdz beidzot nolaidāmies uz laternu staba pie viesnīcas Standard Hoteli Norčēpingā. Vārna bija nokausēta, un galva viņai svērās uz sāniem, jo viņa gribēja to tūlīt bāzt zem spārna.

Es viņai to neļāvu, jo man bija vajadzīga viņas acs, lai atrastu nesēju. Pie ieejas bija tukšs, man bija jāgaida gandrīz divdesmit minūtes, kamēr parādījās vientuļš novēlojies viesis. Tas bija pusmūža vīrs, viņš mani nemanīja, tikai uz mirkli aprāva soli, kad es

piezemējos, un sagrīļojās, it kā viņam būtu noreibuši galva. Garderobē viņš saskrējās ar sievieti, kura pašlaik bija ceļā uz dāmu istabu. Es tik tikko paspēju viņu ieraudzīt, kad izdarīju lēcienu.

Viņai bija skaists augums, viegls un mīksts, labs nesējs. Viņas plaušas bija maigi rozā, elpvadu skropstas plīvoja kā aļģes jūras dibenā, siekalas viņas mutē bija rasas svaigumā kā bērnam. Es acumirkli izlēmu. Te es gribēju būt.

Viņa bija mazliet dzērusi un nemanīja mani, pirms apsēdās tualetē uz poda, tad pacēla acis no savam balta jām kokvilnas biksītēm, paskatījās sienā. Uzplaiksnīja jautājums. Vai te kāds ir?

"Es gribu dejot," es čukstēju.

Viņa iesmējās un atkārtoja manus vārdus.

"Es gribu dejot."

Es paspēju apskatīt viņas attēlu spoguli, kad iznācām no tualetes. Viņai bija skaistas krāsas: zeltainblondi mati un zaļas acis, bet seja bija pārāk jauna un it kā ne īsti gatava, acis apaļas un jautājošas. Varbūt viņa Hubertsonam bija pārāk jauna.

"Bet es gribu būt viegla zem viņa smaguma," es domāju.

Viņa uzsmaidīja savam spoguļattēlam un piešķieba galvu:

"Viegla zem viņa smaguma…"

Mirkli vēlāk viņa aizsedza muti ar plaukstu un skatījās pati sevi. Kas man noticis?

"Kā tevi sauc?" es čukstēju.

Viņa noņēma roku no mutes un čukstēja:

"Kas tu esi?"

"Sapnis un pasaka. Kā tevi sauc?"

Viņas balsi drebēja panika.

"Kas tu esi?"

Atvērās kādas tualetes kabīnes durvis, un pa tām iespurgdamās iznāca meitene.

"Kas tev noticis, Kamilla? Vai sarunājies pati ar sevi?"

Kamilla pagrozījās un iesmējās, tie bija kristāla smiekli, skaidri kā stikls un mirdzoši. Hubertsonam viņa patiks.

"Es jūtos tik dīvaini. It kā es savā ķermenī nebūtu viena…"

Otra meitene ieķiķinājās:

"Drīz vien jau tā arī būs… Kā liekas."

Vulgārs tips. Labi, ka neizvēlējos viņu.

Es ļāvu Kamillai uz brīdi apstāties restorāna durvīs, lai varētu apskatīties apkārt. Kristāla kroņlukturi un maigs apgaismojums, sarkani samta aizkari un parketa dejas grīda. Elektrificēts, bet mēreni skaļš kvartets melnās frakās uz skatuves. Apmēram tā, kā biju to gaidījusi.

Hubertsons sēdēja viens, atzvēlies krēslā pie galdiņa blakus logam. Viņa seja bija nopietna, bet izturēšanās augstprātīga, kājas

sakrustotas, labā roka izstiepta pār tukšā blakuskrēsla atzveltni. Šķita, ka patiesībā viņa tur nemaz nebūtu, ka viņš nemanītu visas gaismas un skaņas sev apkārt.

Kamillas draudzene bija jau aizgājusi līdz vidum, viņa pagriezās un aicinoši māja ar roku, Kamilla paspēra soli viņas virzienā, bet tad es to apturēju.

Viņš, es čukstēju. Tas vientuļais vīrietis tur tālāk.

Slikti dvakojošs nicinājuma vilnis plūda cauri viņas smadzenēm. Tāds vecis! Es iešņācos un izpletos, viņas pašas es bailīgi sarāvās, un viņa aizgāja tajā virzienā, ko es biju izvēlējusies. Es pievērsu zaļās acis Hubertsona skatienam, noglaudu ar pirkstiem viņa galdautu un garāmejot viegli pasmaidīju.

Tas iedarbojās. Tajā pašā mirklī, kad biju apsēdusies Kamillas vietā, viņš uzlika man roku uz pleca. Es noliku uz galda Kamillas mazo vakarsomiņu un piecēlos, viņš paņēma mani zem rokas un aizveda uz deju grīdu.

Ak!

Beidzot es varēju pieglaust vaigu Hubertsonam un pasmaidit par vieglajām trīsām, kas tajā pašā acumirklī traucās caur nervu sistēmu, varēju Jaut pienbaltam augumam ar spriegām dzīslām pazust viņa skāvienos un ciskai nejauši ieslīdēt starp viņa kājām.

Viņš dejoja labi, man vienīgi vajadzēja, cik vien iespējams, atslābināties viņa rokās un ļauties viņa vadībai. Es nerunāju un viņš arī ne, viņš vadīja mani pa parketu deju pēc dejas, nebilstot ne vārda. Kamillas draudzene dažas reizes padejoja garām un jautājoši pacēla uzacis, bet es aizvēru Kamillas acis, lai viņu izslēgtu no spēles. Kamilla pati bija gandrīz kaut kur citur. Ar lielām acīm viņa izbrīnījusies sēdēja pati sava auguma kaktiņā un domāja, ka sapņo.

Es biju ieradusies vēlu, un drīz jau pienāca pēdējā deja. Hubertsons pavēloši uzlika man roku uz muguras un piespieda sev klāt, es atbildēju ar klusiem smiekliem viņam pie kakla. Jā, es čukstēju, un manis pašas balss, kāda tā būtu varējusi būt, ja viss izvērstos citādi, pēkšņi izlauzās no Kamillas balssrīkles.

"Jā. Jā. Jā."

Hubertsons iesmējās un noglauda ar roku man muguru.

"Jā," viņš arī teica. "Jā. Noteikti."

Viņa viesnīcas istaba bija savā veidā sagatavota, un tas liecināja par zināmu pieredzi. Bija iedegta neliela galda lampa, lai neizbojātu noskaņu, ieslēdzot lampu pie griestiem, aizkari bija aizvilkti un gulta atklāta. Uz spilvendrānas atradās divi mazi šokolādes gabaliņi, viņš paņēma vienu un nevērīgi to pasvieda man. Es to satvēru ar vieglu rokas kustību un iesmējos. Kamillai, liekas, ir spējas bumbu spēlē.

Uz galda atradās pāris glāžu un pudele vīna. Mani pārsteidza tas, ka viņš ir tik rūpīgs sīkumos: tās nebija nekādas zobu birstīšu glāzes

no vannasistabas, bet īstas vīna glāzes ar kājiņu un peciņu.

Es paliku stāvam istabas vidū, salikusi kājas cieši kopā, kamēr viņš lēja glāzēs vīnu. Pēkšņi mani pārņēma satraukums. Vai pietiks ar to, ko biju iemācījusies no grāmatām un televīzijas?

"Nu," ierunājās Hubertsons un sniedza glāzi. "Kas ir Kamilla?"

Es pacēlu savu glāzi un atbildēju pavisam patiesi:

"Es nezinu. Un kas esi tu?"

Viņš nolika glāzi un novilka žaketi. Viņa acis iemirdzējās, viņam patika šī spēle.

"Svešinieks. Vai paliksim pie tā?"

"Jā," es teicu. "Ko svešinieks grib no manis?"

"Visu," teica Hubertsons. "Un neko."

Mani pārsteidza tas, cik labprāt viņš bija ar mieru kļūt mans, ka viņš spēja nekustīgi sēdēt istabas vienīgajā klubkrēslā, kamēr es viņam uzsēdos virsū jāteniski un pogāju vaļā kreklu, ka viņš atlieca galvu un aizvēra acis, kad liku Kamillas pirkstiem glaudīt matiņus uz viņa krūtīm un pēc tam tur pieliku viņas ausi, lai klausītos viņa sirdspukstos. Es piepeši kļuvu par dzīvnieku, baudkāru plēsoņu, kas gribēja laizīt un kost, viegli ieķert ar asiem zobiem viņa kakla ādā, kas smaržoja pēc mandelēm, kamēr viņš sāka kunkstēt. Tad es noslīdēju zemē, nokritu ceļos viņam starp kājām, sāku darboties ap viņa uzvalka bikšu cilpiņu un āķīti, es jutu, ka viņam mazliet saceļas, tomēr negribēju pārāk steigties, es ļāvu viņam pagaidīt dažas sekundes, pirms ļoti uzmanīgi vilku vaļā rāvējslēdzēju un ļāvu tam, kas bija apslēpts baltajā kokvilnas triko, izvelties ārā.

"Ak!" Hubertsons neskaidri izdvesa, kad es nolaidos pār viņu. "Ak! Kas tu esi?"

Visu nakti es biju bez vārda, kad gulēju uz grīdas zem viņa kā krustā sista, kad mēs vēlāmies kā viens radījums no divvietīgās gultas vienas malas uz otru, kad es stāvēju uz visām četrām kā vilku mātīte un gaudoju. Gaiss istabā sabiezēja no mūsu smaržām, Kamillas mati savēlās un kļuva slapji no sviedriem, caur matu šķipsnām es vēroju Hubertsona seju slapjas lūpas, izplestas nāsis, acis pusvirus un atsedzu savus plēsoņas zobus. Visu! Dod man visu un neko!

Viņš nemanīja, ka es aizgāju, viņš gulēja kā beigts jau tad, kad piecēlos un savācu apkārt izmētātās Kamillas mantas: vakarsomiņu, biksītes, krūšturi un saburzīto kleitu. Ar viņu tagad bija grūti, viņa kunkstēja un vaidēja, un mēģināja atbrīvoties. Bet man bija vēl šis tas jāpadara. Es pārvilku palagu pār Hubertsona kailajiem pleciem, pārliecos pār viņu un pēdējo reizi noskūpstīju viņa bārdas rugājus, tad, nodzēsusi lampu, ļoti uzmanīgi aizvēru aiz sevis viņa viesnīcas istabas durvis.

Es gribēju, lai Kamillai izdotos izvairīties no garderobista sājā smaida, tādēļ savā pienākuma apziņā paturēju vadību un pati izņēmu

viņas mēteli. Viņa atžilba, kad klupdama krizdama iznāca uz ietves. Tur es viņu apturēju un pasaucu savu vārnu. Tā sēdēja patālā kokā Dzelzceļa parkā un tūlīt man paklausīja, izplezdama spārnus. Es palaidu vaļā Kamillu un cēlos debesīs, piepildīju vārnu ar gavilēm un eņģeļu dziesmām. Viņa atbildēja ar aizsmakušiem smiekliem.

Bet pie viesnīcas Standard Hoteli Norčēpingā vēl arvien stāvēja Kamilla, sakrustojusi rokas ap sevi.

Pēc dažām stundām Hubertsons spieda manu durvju zvanu un sabaidīja rīta asistenti.

"Kur viņa ir?" viņš jautāja.

"Kas?

"Dezirē, protams."

"Savā gultā. Un ko tad tu domāji?"

Viņš uzņēma kursu uz manas guļamistabas durvīm, un asistente čāpoja aiz viņa ar mīkstām, biezām zeķēm kājās.

"Viņa guļ. Mēs tevi negaidījām, tu taču parasti piektdienas rītos tik agri nenāc…"

Viņa izstiepa roku un mēģināja to apturēt:

"Liec viņai mieru, vakar viņa bija tik nogurusi."

Viņš pabīdīja asistenti sāņus un atvēra durvis, tad paskatījās istaba un pagriezās pret to:

"Viņai taču ir krampji! Un tu ne redzi, ne dzirdi!"

Man nācās dārgi samaksāt par savu mīlas nakti ar Hubertsonu: četras dienas trakoja orkāni, kas vēlās virsū cieši cits pēc cita, kad pasaule drebēja un plīsa pušu manu acu priekšā. Tikai ar ārkārtīgām pūlēm man šad tad laimējās tikt augšup īstenības virspusē un iekampt gaisu, pirms atkal grimu dibenā.

Kad piektajā dienā pamodos, es vairs nebiju mājās, bet gulēju svešā gultā un svešā istabā. Pagāja labs brīdis, līdz sapratu, ka esmu atpakaļ tajā invalīdu slimnīcā, kur pirmo reizi satiku Hubertsonu. Viņš atnāca pēc pāris stundām, lācīgs un daudz vecāks nekā tad, kad viņu pēdējo reizi redzēju.

"Status epilepticus," viņš teica un nostājas manas gultas kājgalī. "Tu karājies mata galā. Vai zini, kur atrodies?"

Es mēģināju atbildēt, bet pa muti man izlauzas vienīgi vaids.

"Ko?"

Es pūlējos, cik spēju, veidoju galvā vārdus, izripinaju tos caur visām smadzeņu krokām, ļāvu tiem atdurties pret balss saitēm un atvēru muti. Bet iznāca rukšķiens. Hubertsons pacēla no naktsgaldiņa burtu tabulu un iebāza man mutē zīmuli, no piepūles man sāka sāpēt galva, kamēr saburtoju īso vārdiņu. Jā.

"Vai tev grūti runāt?"

Uz manas pieres gulēja kvēlojošs smagums, tomēr es mēģināju turēt acis atvērtas, kamēr parādīju vēl astoņus burtus. Es nevaru.

"Nevari? Vai nemaz nevari parunāt?"

Es aizvēru acis un taustīju pēc viņa rokas, paspiedu to divas reizes un atlaidu: nē, es vairs nespēju runāt. Viņa roka ļengani izkrita no manējās. Labu brīdi viņš nekustīgi stāvēja pie manas gultas, tad izdzirdu nošvīkstam drēbi un sapratu, ka viņš iebāzis rokas kabatās.

"Tev te būs pāris dienu jāpaliek," viņš sacīja. "Bet tad tu atkal tiksi mājās. Mēs tikai nozīmēsim tev citas zāles."

Es neatvēru acis un nemeklēju viņa roku, man nebija nekā ko piebilst un sāpēja galva. Viņa zoles čīkstēja pret grīdu, viņš bija ceļā uz durvīm un tad tās atvēra, bet ciet netaisīja. Pagāja sekundes, līdz viņš sāka runāt, un tad viņa balsi sāka kutināt pavisam nepiemēroti smiekli:

"Ceturtdien es sapņoju par tevi. Visu nakti."

Es smaidīju viņpus aizvērtajiem plakstiem. Tas bija šīs cenas vērts.

Toreiz es tiku ārā no invalīdu slimnīcas pēc kādas nedējas. Šoreiz tas ir apšaubāmāk. Hubertsons no šī temata izvairās, kad mēģinu viņu uz to novirzīt.

Bet es ļoti vēlētos vēlreiz atgriezties savā dzīvoklī. Gribētu sēdēt savā saulainajā dzīvojamajā istabā ar klusu asistentu ārpus redzeslauka vislabāk ar mākslinieku, ir ļoti patīkami atrasties tik tuvu, kad viņš pilnīgi nodevies skicēšanai, un klausīties Grīgu. Man patīk Grigs. Šis puisis nav kautrīgs, un viņu nemāc šaubas, viņš ieņem vietu un tur paliek, kā vīrieši mēdz darīt, bet tajā pašā laikā ir pietiekami neparasts vīrietis, lai varētu pats par sevi pasmieties. Kā Hubertsons.

Mana dzīvojamā istaba ir skaista, daudz skaistāka nekā jebkura cita istaba, kur dzīvo manas māsas. Pat Kristīnas bāli zila paradīze nevar līdzināties manējai. Manā pusē ir gaisma, vasaras žilbinošie rīti un ziemas dzirkstošās priekšpusdienas. Varbūt tieši gaisma ir tā, kas vairāk nekā kas cits jau gadiem ilgi katru rītu vilina Hubertsonu uz manu dzīvokli. Ne jau nu mani skaistie aizkari.

Mēs strīdējāmies veselu pusgadu, kad biju piedabūjusi viņu aizvest mani uz veikalu Svenskt Tenn pēc ikgadējā apmeklējuma Tehniskajā muzejā. Viņš jutās pievilts. Vai es biju teikusi, ka vēlreiz gribu redzēt miglas kameru tikai tāpēc, lai vēlāk būtu iespēja iešmaukt šajā Estermalmas veceņu iestādījumā? Ko? Turklāt ir piedauzīgi pirkt aizkarus par piectūkstoš kronām. Pasaulē ir ļaudis, kam nav pat dienišķās maizes. Vai tad es to nezinu? Es tikai nosprauslājos par viņa šķendēšanos. Es biju tā ilgojusies pēc saviem Jozefa Franka aizkariem jau kopš tā laika, kad ievācos šajā dzīvoklī, tūkstošiem reižu es biju iztēlojusies, kā izskatīsies, kad puķes izplauks uz sienas, un vairākus gadus biju krājusi pensiju, lai šos aizkarus nopirktu. Kas Hubertsonam par daļu, c ik mani aizkari maksā? Ko? Vai mēs ar Jozefu Franku bij.un izrāvuši ēdienu no mutes kādam trūcīgajam?

Es ilgojos pēc mājām. Pēc saviem aizkariem un visa cita. Vēl pēdējo reizi es vēlētos pasēdēt savā dzīvojamajā istabā agri no rīta un sajust kafijas smaržu izplata mies pa dzīvokli, vēlreiz es gribētu padot zīmi asistentam ieslēgt mikroviļņu krāsni tajā pašā brīdī, kad Hubertsons zvana pie durvīm, lai frančmaizītes būtu pietiekami siltas, kad tās tiks noliktas viņam uz šķīvja.

Hubertsons un es. Mūsu aizkaru strīdi. Mūsu riti ar stipru kafiju un siltām frančmaizītēm. Mūsu ilgie klusuma brīži un retās sarunas. Mūsu braucieni uz Tehnisko muzeju. Mūsu vienīgais Vecgada vakars, kad es pacēlu glāzi ar drebošu Pommac un saskandināju ar viņa šampanieša pokālu par Jauno gadu.

Varbūt tomēr tā bijusi dzīve, par spīti visam. Tā, kuru biju dzīvojusi es.

Nūja. Es gribu, lai tagad atnāk Hubertsons, tieši tagad, kad pēcpusdienas gaisma sāk zilgani zaigot, vēstot krēslas tuvumu, es vēlos, lai viņš paņem mani uz rokām un aiznes cauri Vadstenai uz manu dzīvokli. Tur viņš mani noliks uz sarkanā dīvāna, gludi pārklās balto pledu pāri manam augumam, lai nebūtu redzams, ka esmu krastā izmesta malkas pagale, atvilks Jozefa Franka aizkarus, ļaujot ieplūst krēslai. Un pēc tam mēs roku rokā sēdēsim veselas trīs diennaktis. Vieni paši. Bet kopā.

Rīt ir pavasara saulstāvji, bet benandantes gan ies savā procesijā bez manis. Es gribu palikt pati savā ķermenī, es gribu atpūsties ar roku Hubertsona plaukstā un pēdējās diennaktis sniegt viņam vienīgo, kas man ir: pabeigtu stāstu.

Neviena no manām māsām nav nozagusi dzīvi, kas bija paredzēta man. Es esmu dzīvojusi to dzīvi, kas man bija lemta. Tomēr es viņas nevaru tā palaist, nevaru ļaut Kristīnai, Margarētai un Birgitai mesties katrai savā virzienā.

Hubertsons ir uzdevis jautājumu. Pirms viss ir beidzies, viņš saņems atbildi.

mean woman blues Sliktas sievietes blūzs

Sometimes, being a bitch is the only thing a woman has to hold on to.

Stephen King*

" "Dažreiz, ja sieviete ir kuņa, tas ir vienīgais, pie kā viņai tverties."

Stīvens Kings. (Angļu vai.)

autobuss brauc garam un aizsedz Margarētu, un, kad tas aizgājis, viņa vairs nav redzama. Tipiski Margarētai. Vienu mirkli viņa ir te, nākamajā vairs ne. Viņai ir vienreizēja spēja pazust. Sevišķi jau šādos brīžos, kad viņa panākusi, ka Birgita vēlas paskaidrot un aizstāvēties, kad viņa sakaitinajusi Birgitu līdz tādai pakāpei, ka viņa ir gatava beidzot uzrakt atmiņā to, kas toreiz notika. Bet tad Margarēta izsprūk un aizlavās projām kā bailīgs trusis .11 drebošu purniņu. Viņai patīk nākt klajā ar dzēlieniem un mājieniem, bet, kad nonāk līdz kritiskam punktam, viņai ir bailes uzzināt to, ko gribējusi.

Tas ir tik sāpīgi!

Birgita piespiež roku diafragmai un atbalstās pret laternu stabu. Pie velna. Ir tāda sajūta, ka tūlīt būs jāvemj, nūja, tagad viņa jut, kā mazais burbulītis it kā no nekā ceļas augšup no kuņģa, vēstīdams par vemšanu, tas izplešas viņas kaklā un piespiež atvērt muti. Viņa atvirza kājas vienu no otras un noliecas uz priekšu, bet sliktās dūšas vidū viņas galvā ielien maza neiereibusi doma. No kurienes, pie velna, viņai šīs laiviņas? Un kur ir viņas pašas kurpes?

Margarētai šķiet, ka atmiņa Birgitai galīgi čupā, to pirmīt varēja redzēt viņas acīs. Bet Birgita taču atceras šo to no vakar notikušā. Piemēram, ka viņa, apdullusi un smaga kā svins, gulēja uz sava matrača vairākas stundas no vietas, nevarēdama ne piecelties, ne aizmigt, kamēr Rogers pampa uz grīdas un kraca. Kad pēcpusdienā izcēlās strīds, viņš, protams, kļuva nikns, ka viņa uzdrošinājusies paņemt vēl kādu aliņu. Ka tad. Tā nu tas bija. Un tad beidzot viņa apmierinājuma izstūma šo velna izdzimteni priekšnamā atvēra durvis un izgrūda viņu ārā. Pēc tam viņa jutās pacilāta. Baigi pacilāta. Tas viņam iemācīs, ka Birgita vis neļaus sevi izrīkot, ka viņa visu mūžu ir atteikusies dzīvot zem tupeles. Reiz avīzē bija rakstīts, ka viņa ir Mūtalas narkotiku karaliene, un tā bija patiesība, vismaz tolaik. Viņa nekad nav bijusi nekāda bailīgā narkašu brūte, kas izplestu kājas jebkuram no tiem; viņai pašai ir bijušas savas drogu afēras, un viņa pati stūrējusi savu likteni. Jūsmīgā noskaņā viņa bija devusies klejot pa pilsētu un satikusi Kori, vecu narkomānu, kurš medīja rohipnolu,

un viņa bija gājusi tam līdzi no viena narkomānu midzeņa uz citu. Kādā vietā viņi bija satikuši kādu velnišķīgu melnādaini, kuram bija auto, un tā visa banda Kore un Sesana, viņa pati un Čelle Rēds bija ielēkuši mašīnā un braukuši kaut kur uz kādu pārteju. Uz Norčēpingu. Tai jābūt Norčēpingai, jo Norčēpingā viņa šorīt bija atmodusies un arī pašlaik tur atrodas. Un naktī kādā brīdī kaut kāda Mikipeles kopija bija savākusi Birgitas krosenes un aizlaidusies. Vienā zolē ir caurums, un to jau ši dāma tagad būs ievērojusi. Cerams, ka viņa būs nosaldējusi kāju pirkstus un ka tie, skanēdami kā mazi ledusgabaliņi, nokritīs no kājas, tiklīdz viņa krosenes novilks. Pie velna. Tagad nāk vēmiens.

Birgita ievaidas un vemj tā, ka uz asfalta šļakst vien, acīs saskrien asaras, un viņa redz, ka sieviete, kas stāv un gaida zaļo gaismu, salecas un pasper dažus soļus sānis. Velna snobiene!

Nav jau nekā daudz, viņai vēderā tikai viens vienīgs nabaga aliņš. Birgita paceļ galvu un atbalstās pret stabu, uz mirkli aizver acis un mēģina sev atgādināt, ka ir praktiski skaidrā. Viņa iedzērusi tikai vienu mazu aliņu un patiesībā vemj tikai tādēļ, ka ir nogurusi un sāp kuņģis. Pie velna. Kaut viņa būtu mājās pati savā kortelī, kaut varētu laisties slīpi pati uz sava matrača ar dažām pudelēm alus rokas stiepiena attālumā. Tad viņa tur gulētu stundām ilgi, nekustināda ma nevienu spuru, tikai gulētu pavisam mierīgi un skatītos griestos.

Viņai jātiek mājās! Un Margarētai, kura ir kā īsts lietuvēns, būs viņa jāved. To šī dāmiņa ir solījusi, un velns šo paraus, ja šī mēģinās izsprukt un solījumu nepildīt.

Birgita mēģina vēlreiz pārlūkot ielu, tā velvējas un šūpojas kā grīda izpriecu parkā, bet viņai par to nospļauties, tas viņu nebūt nesatrauc. Viņai vienmēr sareibst galva, kad jāvemj. Pēc pāris minūtēm tas pāries: viņa taču var šeit stāvēt un gaidot turēties pie staba, izlikdamās, ka ir parasta Svensona kundze, kurai uznācis mazs nelabums un kura tomēr ir tik labi audzināta, ka gaida zaļo vīriņu luksoforā.

Lai gan ko viņa īsti mēģina apmānīt? Pati sevi. Nevienam citam gan neienāktu prātā doma, ka viņa ir parasta Svensona kundze. Tagad pie gājēju pārejas stāv vesels bars svensonu, trīs sievietes un divi vīrieši, un viņi sastājušies nelielā grupiņā tik tālu no viņas, cik vien iespējams. Un tomēr viņi rūpīgi cenšas neskatīties uz Birgitu, visi izliekas nepacietīgi gaidām, kamēr mainīsies gaisma. Un tas ir tikai laika jautājums, kad viss bars sāks svilpot tikai tāpēc, lai skaidri parādītu, ka viņi Birgitu nav ne redzējuši, ne dzirdējuši.

"Pretīgās žurkas," Birgita nosaka pusbalsī un iesmejas, redzēdama, ka grupai cauri iziet vieglas trīsas. Viņiem ir bail: visi pieci izlēmīgi pievērsuši skatienu ielai, bet sievietes pievelk tuvāk somiņas un vīrieši sabāž rokas dziļāk kabatās.

Birgita noķiķinās un ierokas kabata pec cigaretem. Ko tad, pēc viņu domām, Birgita darīs? Apēdis viņus, vai?

Bija laiks, kad viņa priecājās par svensonu norobežošanos, tas viņai lika justies lepnai un pārgalvigai. Ka tajā vasaras saulgriežu vakarā, kad vesela karavāna devās no Mūtalas uz Mantorpu ar Dogena kraisleru priekšgalā. Viņa pati sēdēja blakus Dogenam, tērpusies jaunos, baltos džinsos un rūtainā Bardo stila krūšturī zem rožainās blūzes.Viņa bija tik skaista! Virs uzkasītās frizūras viņa bija uzsējusi rozā šallīti un sasējusi to mezglā zem zoda, tiklīdz bija aizvērusi aiz sevis vārtiņus. Un, nonākusi tik tālu, lai no vecenes Ellenas mājas viņu vairs nevarētu redzēt, izvilka blūzi no džinsiem un sasēja to virs vidukļa. Kad viņa izstiepās, kļuva redzama naba, tādēļ viņa pacēla roku labi augstu un māja, kad ieraudzīja Dogenu sēžam savā kraislerā un gaidām viņu dažus kvartālus no Ellenas mājas. Dogens nebija spējis atturēties no smaida. Tas bija kaut kas neparasts: viņš vienmēr izturējās pret Birgitu ļoti stingri. Sevišķi sākumā, kad viņi pirmo reizi bija kļuvuši tuvi.

Viņiem pa ceļam bija Mjelbija, un viņi brauca iekšā pilsētā, lai gan bija ierīkots apvedceļš, astoņas lielas mašīnas garā rindā kreisēja cauri nomalēm uz Lielā laukuma pusi. Sākumā gandrīz neviens viņus neredzēja: saules svelmē pilsēta bija klusa un svētdienīgi tukša, lai gan bija priekšpusdiena un vēl nebija pacelti izgreznotie saulgriežu stabi. Pilsēta izskatījās kā tikko uzkopta, šķita, it kā Ellena un Kristīna kādā sevišķi smagā tīrīšanas trakuma lēkmē būtu izsukājušas zālājus un nocirpušas tos ar nagu šķērītēm, it kā vecene pati būtu berzusi māju fasādes ar sakņu tirāmo birsti un pulējusi ikvienu bērza lapiņu ar sudrablietu spodrināmo pulveri.

Tuvojoties centram, ļaužu kļuva vairāk, veikali vēl arvien bija atvērti. Dogenam uz stūres bija tikai kreisā roka, labā atbrīvoti un pašsaprotami gulēja uz Birgitas sēdekļa atzveltnes. Viņš meiču nebija apskāvis: viņš tikai parādīja, ka šī dāma, kura bija diezgan līdzīga Merilinai Monro, pieder viņam. Birgita atzvēlās sēdeklī, ļaujot skaustam pieskarties viņa rokai. Tā tik bija dzīve, tā vajadzēja būt vienmēr. Ja pastāv debesu valstība, tad tur vienmēr ir vasar.is saulgriežu priekšpusdiena, kad cilvēks spožā kabrioleta slid cauri mazai, sūdīgai pilsētelei, vairākām pudelēm šķindot mašīnas aizmugurē uz grīdas, un kad ir pārliecībā, ka nākamā diennakts piedāvās foršāko uzdzīvi.

Bet kaut ka trūka, un tas, protams, bija Dogens, kurš saprata, kas tieši: viņš iespieda plati kraislera greznajā, mazajā atskaņotāja, ko Birgita uz viņa rēķina bija nopirkusi Luksorā ar personālam domāto atlaidi, un uzgrieza skaļumu. Kad karavāna slīdēja pār Svartonas tiltu, pār ūdeni dārdēja labi pazīstama balss:

Well since my baby left me 1 found a new place to dwell it's down

at the end of Lonely Street at Heartbreak Hotel… [13]

Šķita, ka šī balss lika visai Mjelbijai klausoties sastingt. Zemnieki Lielajā laukumā pacēla skatienu no augļiem un dārzeņiem tirgus stendos un nemanāmi virzījās tuvāk savām kases lādītēm, vīrieši tikko pie Algota nopirktos vasaras kreklos nokremšļojās un, saraukuši pieres, pētoši lūkojās uz ielu, kamēr viņu vecmodīgās sievas ilgviļņos un bēškrāsas poplīna mēteļos palika stāvam kā sasalušas ar vasaras pirmo zemeņu kārbām rokā, pēkšņi nespēdamas tās ielikt maisiņos.

Birgita un Dogens sēdēja atvērtajā mašīnā ar taisni tik cieši noslēgtām sejām, kā to prasīja viņu rangs, bet pārējie čomi aizmugurējos auto jau bija atvēruši pudeles un ierāva. Viņi novirpināja rūtis un barā kārās ārā pa auto logiem, bļaustījās un dziedāja, auroja un zviedza. Dogens uzmeta skatienu aizmugures spogulim un redzēja, ka visa karavāna jau ir pāri tiltam, viņš nobremzēja un apstājās pie Lielā laukuma.

Birgita un Dogens izkāpa pirmie, viņš pameta atslēgu pāris decimetru gaisā un ar ārkārtīgi elegantu žestu to atkal saķēra, Birgita noņēma šallīti un ar roku noglauda uzkasītos matus, pirms viņi sāka iet.

"Vai es varētu dabūt saldējumu?" viņa jautāja, cieši pieglauzdamās Dogenam, un ieslidināja roku viņa elkonī. Arī viņš šodien bija neparasti glīts: uz pieres ar matu želeju bija izveidota māksliniecisk a cirta, un viņam mugurā bija jauna, melna jaka no spoža satīna. Viņš to bija pasūtījis pa pastu no firmas Hollywood Stokholmā un nepacietīgi gaidījis sūtījumu vairākas nedēļas, līdz tas pienāca dienu pirms vasaras saulgriežu vakara. Uz muguras bija ērglis. Nevienam citam no visiem Esterjētlandes ragariem tādas jakas ar ērgli nebija.

"Lai iet arī, velns parāvis," teica Dogens un izvilka kabatas portfeli.

Birgita nostājās pie saldējuma kioska, pacēlusies pirkstgalos, aizmugurē skanēja skaļas balsis un cirtās ciet auto durvis, kad pārējie kāpa ārā, tomēr viņa zināja, ka visi svensoni šajā laukumā skatās tieši uz viņu. Uz viņu un Dogenu.

Ari Dogens to apzinājās, to varēja redzēt pēc visas izturēšanās, kad viņš, pieliecies pie kioska, nometa uz letes vienu kronu un teica:

"Vienu Top Hat!"

Birgita viņu apņēma ap vidu:

"Vai tu neņemsi ari sev?"

Dogens sarauca degunu:

"Nē, pie velna. Tāda ķepa ir tikai priekš bābiešiem… Vai gribi ari zemenes?"

Zemenes? Kāpēc lai viņa gribētu zemenes? Bet tūlīt viņa atcerējās: Dogenam patika izrādīties dāsnam. Abi bija kopā tikai mēnesi, un

brīžos, kad Dogenam bija visdevīgākais garastavoklis, Birgita jau bija iemācījusies paklausīgi vert muti vaļa un norīt visu. Nesen kādu vakaru viņai nācās sastumt māgā trīs porcijas desu un kartupeļu biezputras, lulz Dogens bija apmierināts. Kad viņi pēc tam mīlējās, viņai šķita, ka visa rīkle pilna ar gurķu majonēzi un tomātu kečupu, bet viņa bija norijusi nelabumu un rādījusi laipnu ģīmi. Varēja viegli iedomāties, ko Dogens darītu ar to, kas pievemtu viņa kraislera aizmugures sēdekli ar kečupu un majonēzi. Vēl viņš nebija Birgitai tā īsti iesitis, tikai viegli iepliķējis vaigu ar delnas ārpusi, kad viņa pārāk daudz pļāpāja. Tas lika iekvēloties mazai tīksmes dzirkstij starp viņas ciskām, bet viņa nebija tik liela muļķe, lai nesaprastu, ka nebūtu sevišķi patīkami ar šīm dūrēm dabūt kārtīgāk.

Mjelbijas ļaudis pavirzījās malā, kad Dogens lauza sev ceļu pie kāda stenda joprojām ar kabatas portfeli rokā. Viņa pati tipināja no muguras siksniņu sandalēs ar stileta papēžiem citāda pārvietošanās nebija iespējama bez mitas laizīdama saldējuma papes vāciņu. Visi vīrieši tirgus laukumā blenza uz viņu, un tādēļ viņa mēģināja padarīt savu mēli neparasti garu un smailu, kad, slaidiem vilcieniem virzot to pa vāciņu, tīksmi izgaršoja visu šokolādes un ievārījuma pārpalikumu.

Pie stenda, kuru Dogens bija izvēlējies, stāvēja vesels bars svensonu, bet tie laipni pašķīrās un bez iebildumiem ļāva viņam iet pirmajam. Birgita spiedās aiz viņa, laizīdama saldējumu.

"Zemenes!" rēca Dogens

Zemnieks aiz letes steidzīgi ķēra kastīti un sniedza apskatīšanai, bet Birgita apgriezās un nesteidzīgi pētīja tuvākos svensonus. Viņu sasprindzinājums sāka atslābt, viņi sarunājās klusā balsī un lēni atkal kļāvās kopā. Pavisam tuvu Birgitai stāvēja sieviete, kas izskatījās gandrīz kā vecene Ellena: pelēki puķota kokvilna kleita zem kārtīgi aizpogātā poplīna mēteļa, sīkas, stingras ilgviļņu sprodziņas uz pieres un matu tīkliņš uz pakauša. Viņa iebāza brūnu maisiņu iepirkumu tīkliņā un sniedza to pretī vīrietim, kurš stāvēja Birgitai otrā pusē. Viņš pastiepa roku un ātri tvēra pēc tīkliņa.

"Velns tāds!" iekliedzās Birgita. "Nolāpītais šmurgulis!"

Dogens apmetās apkārt.

"Viņš man ķērās pie krūtīm!"

Birgita apsūdzēdama rādīja ar pirkstu uz veci ar tīkliņu, viņa jau bija paspējusi pati sevi pārliecināt, ka tā tiešām noticis. Saprotama lieta, kā gan citādi! Kāpēc tad viņas balss kļuvusi tik asa un griezīga, kāpēc tad viņa aiz satraukuma tā dreb?

"Kurš tas bija?" jautāja Dogens un sabraucīja uz augšu piedurknes. Manšetēs bija gumija, tamdēļ viņš varēja atkailināt spalvainās rokas, nelokot uz augšu un neburzot melno satinu.

"Tas tur! Ar to žokejcepuri!"

Svešajai sievietei uz kakla uzliesmoja sarkani plankumi, viņa

metās garām Birgitai un aizstājās vecajam vīrietim priekšā.

"Neesiet nu smieklīga," viņa saviebusies dvesa. "Egons nekad nav nevienai aizticis krūtis…"

"To tu, vecen, nemaz nevari zināt. Tāda, kāda tu izskaties!"

Kliedzējs bija Sige Jetings. Pārējie bara locekļi jau bija paspējuši pienākt klāt, čaļi sastājās puslokā un ielenca svensonus. Sige Jetings stāvēja vidū, vājš un smilšu krāsā kā ķirzaka, sakrustojis rokas pār ādas vesti. Skuķi sašutumā plivinājās aizmugurē: šitāds mirla aizticis Birgitai krūtis! Fui, cik nesmuki! Kā nu tā var!

"Vecen, paej nost," teica Dogens savā vistumšākajā balsi un stūma sievieti malā.

Kā filmā, domāja Birgita. Ar Dogenu viss ir tieši tā kā filmā. Un, ja nu reiz tā bija filma, tad viņa bija gatava spēlēt savu lomu, ar abām rokām ieķērās Dogena piedurknē, pieliecās tuvāk un, strauji mirkšķinādama acis, it kā lai neļautu vaļu asarām, lūdzās:

"Nāc, mīļais! Iesim projām. Atstāj šo šmurguļveci mierā!"

"Ne vella," attrauca Dogens, pagrūda jakas piedurkni vēl centimetru augstāk, notēmēja uz veci un mauca.

"Vaiii!" iebrēcās viņa sieva un nogāzās zemē.

Birgita saviebjas no šim atmiņām, lēni vilkdamās pāri ielai un meklēdama šķiltavas džinsu kabatās. Svensonu bariņš ir pasteidzies uz priekšu un tieši pašreiz izklīst uz ietves ielas otrā pusē, citādi viņa būtu varējusi kādu apturēt un palūgt uguni kaut vai tikai tāpēc, lai būtu prieks vērot viņus satrūkstamies līdzīgi izbiedētām vistām. Bet galu galā viss ir kārtībā: pirksti kabatā ir sataustījuši meklēto. Izpletuši kājas, viņa nostājas pašā ielas vidū un ar saliektu plaukstu aizsedz uzšķilto liesmiņu, tad ievelk pirmo dūmu. Kreisajā pusē ierūcas sakaitināts auto, viņa izpūš mazu dūmu mākonīti un uzmet šoferim niknu skatienu. Kas tas par velnišķīgu signālu? Vēl taču redzams zaļais vīriņš!

Šis gadījums Mjelbijā bija viņas debija likumpārkāpšanā, lai gan patiesībā viņa neko nebija darījusi. Bet tobrīd viņa pirmo reizi bija iepazinusies ar poliču sarūpēto ķurķi no iekšpuses. Dogens bija sakliedzis bandai tīties projām uz Mantorpu, kad viņu, roku dzelžos ieslēgtu, veda pāri laukumam, bet viņš nebija protestējis, kad ari Birgita tika vesta uz nopratināšanu. Viņa tādēļ bija jutusies glaimota, lai gan mazliet baidījās, ka šīs ziņas nonāks Mūtalā un vecene Ellena uzzinās Birgitu saņēmuši ciet policisti. Tad nu gan viņa saceltu lielu brēku. Par to nebija nekādu šaubu. Jo, lai gan vecene pēdējos gados bija kļuvusi nedaudz prātīgāka piemēram, viņa bija tikai mēmi pamājusi par Birgitas kraso atteikšanos šogad saulgriežu vakarā piedalīties dzimtas svinībās, kā arī par to, ka viņas pa nakti nebūs mājās, tad tik un tā viņa dabūtu trieku, uzzinot, ka kāda no viņas meitenēm nonākusi policijā.

Lai gan asinsizplūdumu smadzenēs viņa tiešām dabūja. Kad pēc daudziem mēnešiem pret Dogenu notika tiesas process, tad starp viņiem viss bija beidzies. Šķita, ka rudens togad bija sācies jau saulgriežu vakarā, un jau tūlīt bija skaidrs, ka tas būs bēdīgs.

Sākums jau bija labs. Viņus izlaida tajā pašā vakarā, un, kad viņi iznāca ārā uz policijas kāpnēm, Dogens uz mirkli sagrāba Birgitas roku, paspieda to un iesmējās, pirms atkal satvēra viņas rokas locītavu parastajā veidā.

Krēsla bija pilnīgi rožaina, viņu priekšā silta un nekustīga gulēja pilsēta kā aizmidzis kaķis, bet Dogens nevēlējās nekādu klusumu un nekādas pasteļkrāsas, viņš gribēja kādu rīcību. Viņiem bija jādodas tālāk uz Mantorpu tūlīt pat, lai svinēšanai piedotu kārtīgu vērienu.

Viņus apsveica kā uzvarētājus, Mūtalas barā atskanēja bļāviens, kad viņi pēc stundas iebrauca kempingā, skanot Elvisam augstākajos decibelos. Dogens uzstūma uz pieres saulesbrilles un šķībi smaidīja, Birgita pati skaļi smējās un gatavojās viegli un nevērīgi atbildēt uz citu meiču jautājumiem, kā tad tur īsti bijis un kā gājis, ko policisti teikuši un darījuši.

Un tomēr pēc dažām stundām noskaņa bija mainījusies. Tas, protams, bija Sige Jetings, kurš, kā parasti, nevarēja noturēt savu lielo muti, viņš jutās spiests meimurot pie Dogena, aplikt viņam rokas un slapjām lūpām šļupstēt ausī:

"Dogen, velns tads! Tas tik bija belziens, es nu gan, velns par stenderi, nekādi nespēju iedomāties, ka tu noguldīsi veceni ar vienu vienīgu sitienu…"

Dogens, saprotams, parskaitās, viņš piecēlās un rāva nost jaku. Sige Jetings nokrita viņa priekšā ceļos un salika rokas kā lūgšanā:

"Nesitiet man, labais kungs! Sitiet labāk manu brūti!" Nākamajā mirklī viņš jau bija kājās, ātri kā pērtiķis aizlocījās aiz Anitas un izlikās slēpjamies:

"Sitiet viņai! Nūja! Viņa ir stipra kā pats nelabais. Ja ne, tad rīt varam aizlaist uz Šeningi un sameklēt kādu veci, es apsolu izspert šim no rokām spieķi, lai tu varētu šamo nogniezt gar zemi!"

Tobrīd Dogens bija nobālis un tik pārskaities, ka gandrīz jau atguvis skaidru prātu, viņš saknieba lūpas un elpoja caur nāsīm kā bullis, reizi pa reizei vīstīja un atkal atlaida dūres, tad salieca pirkstus un bija gatavs. Ar vienu vienīgu kustību viņš atsvieda Anitu malā un metās Sigem Jetingam virsū, sagrāba viņu aiz krekla krūtežas un pacēla uz augšu, ļaudams viņa kājām spirināties gaisā, tad palaida vaļā un gāza ar savilktu dūri. Sige nokūleņoja atmuguriski zemē un palika nekustīgi guļam, ar atvērtām acīm viņš blenza zilpelēkajās vasaras debesīs, it kā sākumā nemaz nemanītu, ka no vienas nāss sāk sūkties asinis. Pēc tam viņš lēni pacēla roku, novilka gar degunu un paskatījās uz asinīm, tad ielika rādītājpirkstu mutē un pataustīja

priekšzobu. Viņš mazliet pacēla ķermeņa augšdaļu, atbalstījās uz elkoņa un iespļāva zālē, spļāviens bija asiņains un sarkans.

"Pie velna," viņš teica un atslīga atpakaļ zālē. "Man nu gan nebija ienācis prātā, ka tu varētu šitā, Dogen…"

Dogens stāvēja turpat viņam iepretī, vēl arvien ar savilktām dūrēm un elsdams kā bullis. Viena sitiena nepietika, lai izkliedētu dusmas, viņš vēlējās belzt vēlreiz un spēcīgāk, bet, protams, nevarēja taču sist kādam, kurš jau gulēja zemē, sevišķi pēc tā, kas bija noticis Mjelbijas Lielajā laukumā. Un Sige zināja, kā izmantot varu, viņš bija atkal savā elementā un, saliecis roku elkonī, aizsedza pieri, purināja galvu liekuļotās bēdās, tā ka tievā asins strūkliņa zem deguna notrīcēja un mainīja virzienu.

"Nu nē," viņš teica. "Man nebija ne jausmas, ka tu pasāksi kaut ko tādu, Dogen. Tāds čalis kā tu ar šikāko kraisleru visā Mūtalā un labāko daiktu visā pilsētā… Pie velna, kā mēs tevi apskaužam, vai tad tu nesaproti! Tev nu gan veicas. Ja tu nebūtu uzradies, tad visa banda būtu metusies virsū Birgitai rindas kārtībā un viņa būtu paspējusi parotaļāties tikai ar pusi, pirms būtu ieradies tu un bodīti slēdzis. Tev būtu jāsaprot, ka mēs esam daudzi, kuriem kārojas."

Vasaras saulgriežu nakts bālā gaisma izdzēsa krāsas, viss piepeši bija kļuvis pelēks; zāle, mašīnas, Birgitas rozā blūze. Ap viņiem bija iestājies klusums, it kā pār šo Mūtalas bandu no debesīm būtu nolaidies stikla kupols, kas piespiedis viņus saslēgties lokā un atstājis ārpusē visas skaņas un trokšņus, ko radīja citi kempinga iemītnieki.

Kāds iesmējās, Birgita ātri paraudzījās sāņus un redzēja, ka Mazais Larss un neliela meiča viņam blakus klusi ķiķināja. Loks saslēdzās ciešāk, un Birgita pēkšņi apjauta, ka vairs nav daļa no viņiem, bet ir ielenkta tāpat kā Dogens un Sige Jetings. Pārējie bija paspēruši soli atpakaļ un apvienojušies kopā viņai aiz muguras.

Dogens joprojām stāvēja nekustīgi, bet viņa lūpas vairs nebija cieši sakniebtas, un viņa dūres nokarājās gar sāniem vaļējas un neaizsargātas. Sige Jetings salieca vienu kāju celi un parlika otru tai pāri, un izskatījās, ka viņš dīki guļ kaut kur pludmalē. Viņš vēlreiz novilka ar roku gar padeguni, mirkli vēroja asinis, tad noņēma otru roku no pieres un sāka sist plaukstas:

"Ak, ja Birgitas drānās…"

Viņa balss bija čukstoša un klusa, tomēr ne tik vāja, lai pārējie nedzirdētu un nesaprastu. Vienā acumirklī stikla kupols piepildījās ar ritmisku plaukšķināšanu, visas plaukstas pēkšņi sitās vienā taktī, visi čukstēja it kā vienā balsī, kas dažu sekunžu laikā izauga no klusas brīzes līdz šalcošam vējam:

…es ieģērbties spētu, Ar ādu savu šķirbu tad izoderētu, No valsts uz valsti man ceļš tiktu dots, Lai tur drātētos par neko…

Ar acu kaktiņu Birgita redzēja, kā Sige Jetings lēni piecejas sēdus

un tad slienas kājās, visu laiku plaukšķinādams un ieturēdams ritmu, kā lēni staigā apkārt un uzsāk atkārtojumu, kā, ieliecies ceļos un smīkņādams, apstaigā visu loku, likdams pārējiem kāpināt tempu un dziedāt vēl skaļāk, kamēr stikla kupols virs viņiem saplīsa un sakrita tūkstoš asās šķembās. Loks izjuka, viena vienīgā balss sadalījās daudzās balsīs, acis, kuras tikko bija skaidras kā stikls un mirdzošas, pēkšņi kļuva tikpat aizmiglotas kā pirms tam, kad pār viņiem bija nolaidies stikla kupols. Tad Sige Jetings pacēla roku uzvarētāja žestā, ar asiņaino plaukstu aptvēra pudeles kaklu, izkauca prozit! un dzēra.

Tikai Dogens un Birgita palika stāvam un blenza viens otrā.

Tad pirmo reizi starp viņiem viss beidzās. Rudenī viņi vairākas reizes viens otru redzēja no attāluma, bet nerunāja. Tomēr Birgita liecināja viņam pa labu, kad beigās notika tiesa par gadījumu Mjelbijā, viņa teica, ka tā bijusi vecenes pašas vaina, jo viņa bija pagrūdusi priekšā purnu bez vajadzības, kad Dogens tikai mazliet mētājis pa gaisu rokas. Neskatoties uz to, Birgitai bija jābrauc uz mājām vienai, Dogenu nosūtīja tieši uz jauniešu cietumu, jo tagad pēkšņi bija jāsteidzas viņu sodīt, lai gan viņš bija varējis slaistīties mājās Mūtalā gandrīz veselu pusgadu. Bet varbūt tas arī bija labi: liktos vēl ļaunāk, ja Dogens būtu atlaists brīvībā un atteicies aizvest viņu mājās, ja pēc tiesas būtu uz viņu raudzījies tikpat tukšu un vienaldzīgu skatienu kā tad, kad viņa atstāja liecinieku vietu.

Kad tovakar Birgita atgriezās Mūtalā, viņa uzvedās visai dīvaini, it kā būtu narkotiku iespaidā, lai gan tolaik viņa pat nezināja, ka eksistē kaut kas tāds, ko sauc par hašišu un amfetamlnu. Vispirms viņa bija aizbraukusi uz Ģertrūdes veco dzīvokli un raustījusi aizslēgtās durvis, kaut kādā prāta aptumsumā viņai bija laimējies aizmirst, ka Ģertrūde mirusi, un to viņa atcerējās tikai tad, kad durvis atvēra pilnīgi svešs cilvēks. Tad viņa bija kāpusies atpakaļ, skrējusi lejup pa kāpnēm un nesusies projām uz tuvējo autobusu pieturu, no kurienes braukusi uz pilsētas nomali, uz vecenes Ellenas māju. Tikai, uzlikusi roku uz vārtu roktura, viņa atcerējās, ka arī te vairs nekas nav kā agrāk. Gaisma dega tikai augšējā stāvā tur bija palicis dzīvot Hubertsons, bet vecene Ellena atradās Linčēpingā un bija mēma kā zivs. Birgitai taču pašai bija savs midzenis, kāds izsalis būcenis Vecpilsētā. Viņa aizbrauca uz turieni, bet, nespēdama aiziet gulēt, visu nakti sēdēja pie virtuves galda, blenzdama kvēlojošajā radiatora un smēķēdama cigareti pēc cigaretes.

Nākamajā diena viņa bija palikusi mājās, un, tā kā toruden tā bija jau sestā reize, kad viņa nebija ieradusies darbā, nepaziņojusi par saslimšanu, viņai iedeva vilka pasi. Tā bija drausmīgākā netaisnība. Kā gan viņa varēja paziņot par slimību? Viņai taču nebija telefona.

Birgita apstājas, nonākusi uz ietves ielas pretējā pusē, un paskatās apkārt. Iela vairs nešūpojas, bet tā ir tik šaura un klāta ar sniega

putru, ka sāk trūkt elpas. Ir arī auksts, lielās mājas atstāj ielu ēnā. Mūtalā gan tā neizskatās, tur visapkārt ir gaišs un pārredzams. Bez tam Mūtalā nav tramvaju. Birgitai tramvaji nepatīk, tie viņu biedē. Kaut kādā veidā viņai ir vieglāk iztēloties, kāda sajūta būtu, nokļūstot zem tramvaja nekā zem autobusa, viņa pat zina, kāda būtu skaņa, kad tramvaja metāla riteņi grieztos iekšā viņas ķermenī. Ļurks, ļurks, ļurks. Ķepīgi un līdz pretīgumam asiņaini. Tas, ko viņa savā galvā iztēlojusies, nekad taču nenotiek, tātad tramvajs viņu nekad nesabrauks. Bet ja nu šī doma atceļ maģiju? Ja cilvēks netic, ka tikko iedomātais tiešām notiks, tad tas varbūt tomēr notiek…

Ak! Vislabāk nedomāt nemaz.

Kur tad palikusi Margarēta? Viņa taču nevarēja izkust, pārvērsties par neko vai kaut kur aizlidot. Droši vien viņa mēģina slēpties kādos vārtos vai kādā veikalā. Tas būtu tik raksturīgi viņai.

Vispār jau Margarēta ir pilnīgi neizprotama. Vai nu viņa ir falša caur un cauri, vai arī gluži vienkārši nav pie pilna prāta. Ar Kristīņu ir vienkāršāk: viņa ir konsekventi snobiska un ļauna. Tas ir pilnīgi skaidrs. Bet Margarēta vienā brīdī ir baigi forša un labākā draudzene pasaulē, tad viņa ķiķina un smejas, un pļāpā, un jokojas, bet pēc mirkļa jau vaukšķ kā ellīgs rotveilers un kož. Simtiem reižu viņa ļāvusi Birgitai noticēt, ka ir gatava izpalīdzēt, ka nevēlas neko vairāk kā vien būt mazliet atsaucīgāka pret vecu audžumāšu, bet tūlīt pat nogriež kā ar nazi klaukš! un aiziet, pacēlusi gaisā degunu. Un viņa rīkojas veikli: ir pavisam viegli aizmirst patieso velnišķību, kad viņa piešķiebj galvu un izliekas tik vienreizēji jauka.

Un kas viņai par daļu, ja Birgita kādu laiciņu gāja uz Saltengenu? Vai tā ir viņas darīšana? Bet kāpēc viņa pati tā satraucās? Tas taču bijis pirms simt gadiem, sen pagājis un aizmirsts. Birgita kaut kur bija lasījusi vai dzirdējusi, ka viss ķermenis atjaunojas ik pēc septiņiem gadiem; tātad vairs nav neviena nadziņa, neviena matiņa, nevienas vietiņas uz viņas ādas, kas būtu tādi paši kā tai meičai, kas piestaigāja uz Saltengenu. Pēkšņi viņas galvā uzzibeņo niknums. Nu kā tad! Šodien taču viņa ir pavisam cits cilvēks, un snobienes nevar vainot šīsdienas Birgitu par to, kas notika ar Ellenu. Vai tad vecenei pēc visa notikušā, starp citu, jau sen nebūtu jāguļ kapā? Vai varbūt viņas domāja, ka šī dzīvotu mūžīgi, ja nebūtu Birgitas? Vai ari to, ka Ellenai pašai nebija sava daļa vainas pie notikušā? Ha! Bet tagad gan Margarēta dabūs dzirdēt visu patiesību, nu viņa, velns parāvis, būs spiesta klausīties un atzīt, ka tā nebija Birgitas vaina!

Viņa apstājas pie skatloga un pētoši lūkojas iekšā. Varbūt Margarēta ir iegājusi šajā glaunajā veikalā un paslēpusies kādā pielaikošanas kabīnē. Veikals ir pietiekami lepns, lai derētu snobiem, skatlogā redzama blūze, kas maksā 1200 kronu. Birgita var iedomāties, kāda izskatītos Ulla, viņas sociālā asistente, ja lepni

iepeldētu nodaļā šādā blūzē, bet tādām kā Margarēta šāds apģērbs ir kā ikdienas maltīte, viņa droši vien mētājas ar tūkstoškronu banknotēm pa labi un kreisi, it kā tās būtu kāda siknauda. Nemaz jau nerunājot par Kristīņu: kad viņa ieradās miertiesā liecināt pret Birgitu, viņai mugurā bija tērps, kurš burtiski kliedza par cenu, lai gan izskatījās neglīts kā vecai tantei. Turklāt viņai ap roku bija trīs biezas zelta rokassprādzes, un Birgita uz tām blenza visu laiku, kamēr vien Kristlna sniedza liecību, pētīja tās un mēģināja sarēķināt, cik tabletītes par tām sanāktu. Viņa atgrūž durvis un sper soli iekšā veikalā, tur ir pavisam tukšs, nav pat pārdevēja. Viņa apstājas un skatās apkārt. Kur te ir pielaikošanas kabīnes?

Veikala pašā aizmugurē sakustas drapērija, iznāk vājš sievišķis un mēģina steidzīgi sakošļāt un norīt kumosu. Tipiska iebaidīta veikala verdzene, kas brītiņā starp klientiem steidzīgi mēģina kaut ko iekost. Tomēr viņai matos ir krāsotas šķipsnas kā sliktākajai augstākās šķiras dāmai un mugura tik taisna, ka vai atmuguriski jāgāžas no kājām.

"Jā?" viņa jautā un paceļ uzacis. Ir acīm redzams, ka viņa neuzlūko Birgitu par iespējamu klienti, jo runā ar pilnu muti. Viņa pat neizskatās izbijusies: paceltās uzacis izskatās kā pielīmētas vienu centimetru no matiem. Tajā pašā mirklī Birgita spogulī pie sienas ierauga savu attēlu. Mati nokarājas, seja pelēka, ciskas ir stīvas un resnas kā koku stumbri.

"Patiesībā šeit smēķēt aizliegts," saka sieviete, nenolaižot uzacis. "Un mēs nepērkam sociālās nodaļas rekvizītus."

Birgita atver muti, lai atbildētu, bet neviens vārds nenāk ārā. Pie velna! Kas viņai šajā veikalā darāms? Te taču Margarētas nav. Viņa apmetas apkārt un atrauj durvis, notinkšķ mazs zvaniņš, un tomēr viņai šķiet, ka dzird vārdus: atnāciet atkal.

No jauna bangojas jūra, iela zem viņas ceļas un grimst. Viņai jāatbalstās pret nama sienu, lai nenogāztos, un pēkšņi ir tāda sajūta, it kā no viņas tecētu ārā visi spēki. Ceļgali grib saliekties, un viņa pati nevēlas neko citu kā vienīgi padoties un nokrist zemē, likties guļus uz ielas, kas šūpojas, un aizmigt.

Ja vien tā nesāpētu!

Viņa spiež roku pie kuņģa un meimuro tālāk. Ir pat labi, ka sāp, jo tādējādi viņa spiesta palikt nomodā. Ir bīstami šajā gadalaikā apgulties kaut kur ārā, var taču nosalt. Neviens jau viņai neuzklās segu un nepabāzīs spilvenu zem galvas, svensoni tikai kāps pāri un izliksies, ka tur nekā nav. Viņa var paļauties vienīgi uz sevi, tādēļ atbalsta muguru pret kādu skatlogu un piespiež plaukstas stiklam. Viņa mirkli tā pastāvēs, atpūtīsies un saņemsies, pirms atkal sāks meklēt Margarētu.

Kāds viņai blakus atver veikala durvis un iznāk uz ietves. Sākumā Birgita nespēj atvērt acis un paskatīties, kas tas ir, bet, kad kļūst

skaidrs, ka šī persona nedomā iet tālāk, viņa vienu milimetru paver plakstus. Viņas priekšā stāv Margarēta un velk rokā cimdus. Uz rokas karājas papīra maisiņš. Viņa nopirkusi puķes.

"Es gribu dabūt atpakaļ savas cigaretes," viņa saka. "Un, starp citu, tev nevajag tā pūlēties, lai izskatītos tik traģiski. Man tik un tā nav tevis žēl."

manis žēl?

Vai Birgita kādreiz ir vēlējusies, lai viņu žēlo? Nekad mūžā. Un nevienu mirkli.

Bet tik un tā visu dzīvi ļaudis ar viņu apgājušies kā ar bojātu eksemplāru, it kā viņa būtu kliba vai ar kupri mugurā, kurla vai mēma. Patiesībā tikai Ellenai un Kristīnai nav bijis viņas žēl. Un arī vecaimātei, protams. Viņa visu mūžu bija pagalam nikna, viņai nekad neviena nebija žēl, viņa tikai smējās guldzošus, sīkus smieklus un bija pārliecināta, ka dzīve, neskatoties uz visu, ir diezgan taisnīga. Sevišķi pēdējā posmā.

Dažreiz naktī Birgita pamostas un viņai šķiet, ka dzird šos smieklus, bet tās, protams, ir tikai iedomas. Vecāmāte jau daudzus gadus ir mirusi, un Birgita nevar iedomāties, ka viņa varētu spokoties. Vecāmāte vienmēr nievājoši šņaukājās, kad Ģertrūde, pārnākusi mājās, stāstīja spoku stāstus, un noteikti arī pēc nāves viņa nav kļuvusi citāda. Viņa droši vien sēž kaut kur uz mākoņa maliņas, lūpas sakniebusi un rokas sakrustojusi pār krūtīm: ja viņa reiz teikusi, ka spoku nav, tad tā arī ir, viņa taču nedomā sākt spokoties tikai tādēļ vien, ka kāds to vēlētos.

Tomēr vecāmāte, būdama tik skaudrs cilvēks, diezgan daudz smējās. Piemēram, no rītiem, stāvēdama spoguļa priekšā un ķemmēdama matus.

"Nu tad labrīt!" viņa vienmēr apsveica savu attēlu spogulī un smējās. "Cik tu gan šorīt izskaties jauna un skaista!"

Birgita mēdza sēdēt uz virtuves kušetes un vērot vecomāti. Kad viņa bija pavisam maza, viņai likās visai dīvaini, ka vecāmāte uzskata sevi par jaunu un skaistu, jo meitene nevarēja saskatīt nekā skaista šajā bezformīgajā augumā un bālajā sejā, kas līdzinājās uzrūgušai miklai. Pat viņas mati, ar kuriem vecāmāte šķita lepojamies, nebija skaisti. Kad viņa atraisīja nakts bizi un izvilka tai cauri pirkstus, tie nespodri un sakļāvušies klājās viņai pār muguru. Tiem nebija nekādas krāsas, un tie bija vienīgie bezkrāsainie mati visā pasaulē. Kad Birgita pēc daudziem gadiem kādā ārstniecības iestādē ieslēdza televizoru, viņa nejauši dzirdēja amerikāņu astronautu stāstām, ka dīvainākais uz Mēness virsmas liekoties tas, ka tur neesot nekādu krāsu, un tad viņai ienāca prātā vecāmāte. Tā bija sieviete, kuras matiem bija tāds pats tonis kā Mēness virsmai.

Vecāmāte ar matiem nekad nenoņēmās pārāk ilgi, bet pēc iespējas

ātrāk tos izsukāja, gludi saņēma kopā uz pakauša un savija mazā, cietā desiņā, tad vilka kājās vecos zābakus un gāja ārā pārlūkot līniju.

Vecaistēvs bija dzelzceļa līnijas uzraugs un dzīvoja uzrauga mājiņā pavisam tuvu sliedēm, tā bija maza, sarkana mājiņa Estjētas lidzenuma vidū un atradās kādu kilometru no īstā ceļa un pusjūdzi no tuvākās zemnieku sētas. Lai gan patiesībā tā nebija nekāda zemnieku sēta, drīzāk jau muiža: tās lauki stiepās līdz pat uzrauga būdiņas dārza žogam. Vecāmāte stāstīja, ka tur tālu, lielajā, baltajā mājā, dzīvojot arī bērni, bet lai tik Birgita neko neiedomājoties. Tiem neesot atļauts rotaļāties ar sliežu uzrauga bērniem.

Bet viņa jau nedrīkstēja arī viena pati spēlēties dārzā, tas bija pārāk bīstami. Jebkurā brīdī viņa varēja aiztenterēt līdz sliedēm, ko jau reiz, maza būdama, bija darījusi. Vecāmāte bija viņu atradusi guļam uz gulšņa ar degunu, piespiestu pie baļķa, kas smaržoja pēc darvas. Sliedes jau dziedāja, vecāmāte bija viņu paķērusi pēdējā brīdī. Birgita būtu kļuvusi par nāves jēriņu, ja nebūtu bijis vecāsmātes, tas bija skaidrs.

Birgita esot izsacījusi savus pirmos vārdus, kad viņas pēc tam iegāja mājiņā, to vecāmāte bieži stāstīja. Vispirms viņa dabūja tieši tādas sukas, kādas bija pelnījusi, pēc tam aizsteberēja uz istabas vidu, apstājās un skaļā balsī brēca:

"Gita nav dumja!"

Viņa esot bijis dīvains bērns, teica vecāmāte. Nekad agrāk viņa nebija dzirdējusi par kādu mazuli, kas būtu sācis runāt tādā veidā, vairums taču teica ma-ma un dada vairākus gadus pēc kārtas, līdz no viņiem varēja sagaidīt kaut ko sakarīgu. Ar Birgitu bija citādi: viņa klusēja līdz trim gadiem un pēc tam sāka runāt gandrīz pilnīgi skaidri. Ar staigāšanu bija tikpat dīvaini. Viņa visu laiku staigāja, turēdamās pie vecāsmātes priekšauta, bet tad kādu dienu vecaimātei apnika, ka Birgita mūžīgi pinas pa kājām, un viņa priekšautu noņēma. Birgita to nepamanīja, viņa tikai tuntuļoja pa virtuvi diezgan lielā ātrumā, nemaz nekrītot un nesasitoties. Bet, kad vecāmāte priekšautu atņēma, viņa nokrita uz dibena, ka nobūkšķēja vien, un sāka brēkt. Laikam pārliecībā, ka neprot staigāt, ja neturas pie šī drēbes gabala.

Citādi jau Birgita sevišķi daudz neatceras no saviem gadiem sliežu uzrauga mājiņā, liekas, ka viņa būtu sēdējusi tur virtuvē uz kušetes veselus sešus gadus bez jebkādas nodarbošanās. Vecotēvu viņa daudz neredzēja. No rītiem viņš ilgi gulēja, un, kad beidzot pamodās, viņam bija ļoti daudz ko darīt, un viņš pārradās mājās ne agrāk kā uz vakariņām. Birgitai šķita, ka viņš caurām dienām braukā šurp un turp pa līniju ar drezīnu. Viņa labprāt vēlētos braukt vectēvam līdzi, bet viņai neatļāva, jo tāda nodarbe nebija domāta maziem bērniem.

Vienai vectēva rokai bija trīs saliekti pirksti, viņš nevarēja tos iztaisnot. Reiz viņš bija iecēlis Birgitu klēpi, un tad viņa bija cieši

sagrābusi tā brūno zeltnesi un mēģinājusi atliekt atpakaļ, bet nekas nebija iznācis. Pirksti jau sen bija kļuvuši stīvi un līdzīgi dzīvnieka nagiem. Kad Ģertrūde atnāca ciemos, viņa pačukstēja Birgitai, ka tā ir paša večuka vaina, viņš bija pārgriezis pirkstu dzīslas, kad reiz, būdams piedzēries, apgāzis virtuves galdu. Pēc tam visa grida bijusi pilna ar porcelāna drumslām un stikla lauskām, tādēļ viņš sagriezis rokas, kad nozvēlies uz grīdas šajā jūklī. Vecāmāte ļāvusi viņam tur gulēt, jo tieši to viņš arī bija pelnījis.

Birgitai patika, kad Ģertrūde atnāca ciemos. Šķita, ka uzrauga mājiņa izmainās gaiss un krāsas, tiklīdz viņa stāvēja durvis, un viņas gaišie mati visu apkārtni vērta gaišāku. Reiz viņai mugurā bija pat pilnīgi balts tērps, jaciņa cieši apņēma šmaugo vidukli, svārki bija gari un viļņojoši kā princesei. Zem jaciņas bija uzvilkta zila blūze, bet galvā neliela platmale ar vijolītēm; Birgitai šķita, ka tās smaržo kā īstas puķes, kad Ģertrūde pieliecās un viņu apskāva. Bet vecaimātei nepatika Ģertrūdes jaunais kostīms, viņa tikai uzmeta tam īsu mirkli, pirms atkal pagriezās pret plīti.

"Ja tev galvā ir kaut cik prāta, tad pārģērbies, pirms tēvs pārnāk mājās," viņa sacīja. "Viņš nemaz nav tik dumjš, lai nesaprastu, kā tu esi sagrābstījusi naudu šīm glaunajām štātēm…"

Birgita bija nošļūkusi no virtuves kušetes un gāja Ģertrūdei līdzi, kad viņa devās augšup pa kāpnēm uz bēniņu istabiņu. Ģertrūde vienmēr gulēja šajā telpā, kad pārradās mājās, kaut ari ziemā tur bija auksts kā ledus. Viņa labprātāk sala, lai tikai izvairītos no skābajiem ģīmjiem, kā viņa mēdza teikt, savelkot seju grimasē, par ko Birgita ļoti smējās. Bet tagad bija vasara un istabiņā bija silts, tik silts, ka dēļu sienas sāka smaržot. Ģertrūde plaši atvēra logu un noslīga uz gultas, tad aizdedzināja cigareti.

"Ak Kungs!" viņa teica un pagrūda mazo cepurīti, tā ka tā noslīdēja pavisam šķībi. "Nu gan esam atkal atpakaļ viduslaikos…"

Birgita īsti nesaprata, ko Ģertrūde ar to domā, vai tad tiešām te ir citi laiki un Mūtalā, kur Ģertrūde dzīvo un strādā, atkal citi, bet viņa tik un tā dedzīgi pamāja un salika rokas starp ceļiem, sēdēdama uz koka krēsla blakus gultai. Ģertrūde smaidīja un viegli ieknieba meitai degunā.

"Es nāku vienīgi tevis dēļ," viņa teica. "Jo tu esi mans mazais eņģelītis…"

Pēkšņi viņa iesprauda cigareti mutes kaktiņā un izpleta rokas:

"Nāc šurp! Es tevi bučošu un bučošu, un bučošu!"

Birgita bija cerējusi, ka Ģertrūde pirms bučošanas nodzēsīs cigareti, bet viņa to aizmirsa, pat neiedomājās izņemt no mutes, pirms meiteni apskāva. Birgita klusu iepīkstējās un piešāva roku pie vaiga.

"Ak Dievs!" iesaucās Ģertrūde un iesmējās. "Vai es tevi apdedzināju?"

"Tikai drusciņ…"

Meitene bija cerējusi, ka Ģertrūde viņu vēl skūpstīs, kad būs nodzēsusi cigareti, bet tā nenotika, viņa tikai piecēlās no ļodzīgās gultas un sāka pogāt vaļā jaciņu.

"Labāk jau pārģērbties," viņa sacīja un noņēma pakaramo no āķa pie sienas. "Lai vecais nedabū trieku… Paskaties, vai viņš jau nāk!"

Birgita uzrāpās ar ceļiem uz krēsla un izliecās pa logu. Dārzs no augšas izskatījās daudz jaukāks nekā pa virtuves logu, no šejienes nevarēja redzēt, ka ceriņziedu malas jau mazliet nobrūnējušas, un tie vēl arvien izskatījās mitri un svaigi. Ķiršziedu pēdējās baltās ziedlapiņas lidinājās pa gaisu kā mazi taureņi, izskatījās ļoti skaisti, itin nemaz tik nevīžīgi un smulīgi, kā apgalvoja vecāmāte. Un augšā uz dzelzceļa uzbēruma bija sākuši plaukt suņuburkšķi, ja pievēra acis, tad izskatījās, it kā zāle būtu pārklāta mežģīnēm. Birgitai patika suņuburkšķi, bet viņa nedrīkstēja tos plūkt. Tā ir nezāle, teica vecāmāte. Ja tos ienesa iekšā, tad ziedlapiņas noklājās pār virtuves galdu kā baltas blaugznas, un vecaimātei jau tāpat pietika ko uzkopt aiz vecātēva un Birgitas, un viņa nemaz nedomāja vel turklāt ravēt istabā nezāles.

Ārā skaisti smaržoja. Saule bija sasildījusi gulšņus, un tādēļ gar visu dzelzceļa līniju smaržoja pēc darvas. Birgita ievilka šo smaržu nāsīs un mēģināja norīt, lai ilgāk paturētu sevi, tomēr gandrīz tajā pašā brīdī juta, ka pieres daļā sak gremzt vieglas galvassāpes. Tas bija tik dīvaini no gulšņu smaržas vienmēr sāka sāpēt galva, lai gan viņai šis aromats patika.

"Es viņu nekur neredzu," Birgita teica, pagriezās un atkal apsēdās uz krēsla.

Ģertrūde stāvēja pie mazā sienas spogulīša un sukāja matus, tagad viņai mugurā bija tikai apakšsvārki. Kostīms karājās uz pakaramā viņai aiz muguras, svārki viļņojās pār sienu kā ačgārni apgriezta puķe. Jā, tieši tā. Tie izskatījās kā atvērusies tulpe, kuras baltās ziedlapas drīz nokritīs un tiks aizpūstas projām.

"Labi," teica Ģertrūde un, pieliekusies tuvāk spogulim, pētīja savu seju un mēģināja panākt, lai cirtas uz pieres gulētu pareizi.

"Kā sešnieki," viņa teica un apgriezās. "Vai tu domā, ka tā ir skaisti?"

"Es vēl neprotu rēķināt," atteica Birgita.

Ģertrūde smējās:

"Es domāju cirtas. Vai tad neredzi? Man ir divi sešnieki uz pieres. Tas ir moderni."

Birgita nokaunējās. Kāda viņa muļķe, ka nebija sapratusi. Bet šķita, ka Ģertrūde par to neuztraucas, viņa atkal skatījās spogulī un, virināda plakstus, vēl pēdējo reizi piekārtoja cirtas.

"Katrā ziņā Lennarts domā, ka tā ir ļoti skaisti."

Birgita pacēla skatienu:

"Kas tas tāds?"

Ģertrūde sarāva uz augšu plecus, šķita, ka viss viņas baltais augums sāktu dūdot.

"Mans jaunais čalis. Baigi glītais. Tiešām jauks."

Viņa noslīga blakus Birgitai un saņēma tās roku:

"Vai proti glabāt noslēpumu?"

Birgita nopietni pamāja.

"Tas ir briesmīgi slepeni, tu nedrīksti skābumķērnēm bilst ne vārda," čukstēja Ģertrūde. "Bet mēs rudenī precēsimies, Lennarts un es."

Birgita dziļi ievilka elpu, Ģertrūde pieliecās un bija tik tuvu, ka viņas elpa skāra Birgitas vaigu:

"Es jau esmu viņam stāstījusi par tevi, viņš zina, ka tu man esi. Viņš uzskata, ka tas nekas, un saka, ka tu varēsi dzīvot pie mums, kad būsi mazliet lielāka. Viņam bērni patīk."

Viņa uz mirkli apklusa un ieklausījās, it kā būtu izdzirdusi kādu zogamies augšup pa bēniņu kāpnēm, un tad runāja vēl klusāk.

"Viņš šķirsies, viņam atlikuši vairs tikai daži mēneši šķiršanās pārbaudes laika. Un viņš paturēs māju, tā ir baigi jaukā, četras istabas un virtuve, un īsta vannasistaba. Viņam ir arī ledusskapis."

Birgita pamāja; viņa bija redzējusi ledusskapju attēlus nedēļas žurnālā Allers, viņa zināja, kādi tie ir.

"Es dzīvošu mājās, Lennarts saka, tā esot vislabāk. Viņš grib, lai kāds rūpējas par viņu visu laiku. Tā tik mums būs īsta dzīve. Tev būs sava istaba, ir viena pavisam mazītiņa aiz virtuves, tā būs tev kā radīta…"

Viņa atlaida Birgitas roku un aizdedzināja jaunu cigareti, pavēdināja, lai nodzēstu sērkociņu, un pēkšņi sāka runāt normālā tonī:

"Tātad tas ir ļoti slepeni. Ja tu šiem kaut paelposi par to, tad paliksi turpat, kur esi. Vai saprati?"

Birgita pamāja un saknieba lūpas. Viņa bija sapratusi.

Visu rudeni viņa sēdēja, piespiedusi degunu pie loga stikla, un gaidīja. Viņa smalki zināja, kā viss notiks. Kādu dienu Ģertrūde un Lennarts nāks pa taciņu no lielā ceļa puses. Ģertrūdei mugurā būs līgavas kleita ar tilla plīvuru, bet Lennartam fraka. Viņš būs garš un stilīgs, un pogcaurumā viņam būs balta neļķe…

Kādu dienu viņa nolēma uzzīmēt Ģertrūdes kāzas, tas taču nenozīmēs palaist muti. Vecāmāte kaut ko noņurdēja, kad viņa lūdza papīru, tomēr noslaucīja rokas priekšautā un sameklēja zīmuli un vēstuļu papīru. Birgita apsēdās pie virtuves galda ar izlēmīgu sejas izteiksmi, viņa labi zināja, tieši kādam zīmējumam jāizskatās. Viņa bija redzējusi gan līgavas, gan līgavaiņus žurnālā daudzas reizes pēc kārtas.

Bet viņas zīmējums it nemaz nelīdzinājās attēliem žurnālā. Ģertrūde iznāca pārāk liela, un Lennarts izskatījās visai dīvains, viņa bija spiesta to uzzīmēt ar izplestām kājām, lai redzētu frakas ļipas, un tagad iznāca tā, it kā viņam starp kājām karātos maišelis. Birgita aizmeta zīmuli un aizspieda acis ar plaukstām, viņa pēkšņi vēlējās raudāt.

"Vai uzvedīsies kā nākas, skuķi!" vecāmāte uzsauca, iespraudusi rokas sānos. "Tūlīt pacel zīmuli!"

Ģertrūde ieradās uz Ziemassvētkiem, bet bez līgavas kleitas. Viņai nebija pat baltā kostīma, tikai brūns mētelis un zila šalle. Varbūt tā bija šalles vaina, ka šoreiz nekādas krāsas nemainījās virtuvē viss palika tikpat ziemigi drūms, kā bijis pirms viņas atnākšanas.

Birgita gāja viņai līdzi uz bēniņu istabu, bet Ģertrūde, liekas, viņu tik tikko ievēroja. Viņa sala un ievilka rokas jakas piedurknēs, pirms apsēdās uz gultas. Birgita mirkli šaubījās, bet tad čukstus jautāja:

"Vai drīkstu apskatīt gredzenu?"

Ģertrūde sakņupa un jautājoši pavērās viņā:

"Kādu gredzenu?"

"Laulību gredzenu."

Ģertrūde saviebās un atglauda matus no pieres, cirtas bija iztaisnojušās.

"Ak to… Nekas neiznāca. Viņš aizgāja atpakaļ pie sievas. Tā viņi dara vienmēr."

Tomēr nākamajā vasarā Birgita varēja pārcelties dzīvot uz Mūtalu. Viņai bija jāsāk iet skolā, un tādēļ viņa nevarēja palikt sliežu uzrauga mājiņā, kā teica vecāmāte. Līdz tuvākajai skolai bija vairākas jūdzes, un no šejienes negāja skolēnu autobuss.

"Bez tam es savu esmu padarījusi un pat vēl vairāk, nekā vajag," viņa teica un sniedza Ģertrūdei Birgitas somu. "Tagad tev viss jāpārņem pašai."

Ģertrūde nemaz tā uzreiz netvēra pēc somas, vecaimātei vajadzēja labu bridi stāvēt un gaidīt, līdz viņa beidzot nopūzdamās to paņēma.

"Bet man taču ir tik maz vietas," viņa sūkstījās. "Un es turklāt vakaros strādāju vismaz trīsreiz nedēļā."

"Tad jau tev būs jāmaina darbs," sacīja vecaistēvs. Viņš bija piebāzis pīpi un tagad lēni vīstīja kopā tabakas paciņu un grābstījās pa virtuves galdu pēc sērkociņiem.

"Ak Dievs!" sakaitināta iesaucās Ģertrūde, kad viņas gāja pa lielceļu uz autobusu pieturu. "Vecais nav pie pilna prāta, viņš taču vēl dzīvo 19. gadsimtā…"

Birgita pielika soli. Vienai viņas kapzeķei bija vaļīga gumija, zeķe krokojās un bija noslīdējusi zem pēdas kā ciets bumbulis, bet viņa neuzdrošinājās apstāties un savilkt to uz augšu. Viņa negribēja atpalikt, lai nebūtu jādodas atpakaļ uz uzrauga būdiņu, jo gribēja taču

iet Ģertrūdei līdzi uz Mutalu, lai arī viņai nebūs savas istabas. Ģertrūde bija stāstījusi, ka viņai esot viena istaba ar virtuves nišu, un Birgita īsti nesaprata, ko tas nozīmē, bet labi zināja vienīgi to, ka ir gatava dzīvot kaut vai naktspoda skapītī, lai tikai varētu būt kopā ar Ģertrūdi.

"Vai zini, ko viņš vakar teica?" jautāja Ģertrūde un nolika somas zemē. "Viņš teica, ka viesmīles neesot labākas par cigārmeitenēm. Un, kad es jautāju, kas ir cigārmeitenes, viņš atbildēja, ka tās esot kaut kādas prostitūtas, ka tādas bijušas Norčēpingā viņa jaunībā. Iedomājies tik!"

Birgita bija viņu panākusi, un Ģertrūde atkal sāka iet. Viņas kurpes jau bija pavisam pelēkas no ceļa putekļiem, augstie papēži grima dziļi granti.

"Cigārmeitenes! Ak Kungs, tas ir tikai laika jautājums, kad viņš sāks prasīt, lai es sāku šņorēt vidukli un valkāt zābakus ar pogām."

"Riebīgs vecis," Birgita izmēģinot nočukstēja.

"Taisni tā," atteica Ģertrūde. "Viņš tiešām ir riebīgs vecis."

Dzīvodama sliežu uzrauga namiņā, Birgita nedrīkstēja iet laukā, bet Mūtalā viņa nedrīkstēja palikt istabā.

"Vai tu uz brīdi nevarētu iziet ārā?" jautāja Ģertrūde, kad iepriekšējā dienā bija atnākusi no darba un nospārdījusi no kājām kurpes.

"Iziet ārā?" jautāja Birgita.

Viņai nekad nebija ienācis prātā, ka varētu viena pati iet ārā tik lielā pilsētā kā Mūtala. Kamēr Ģertrūde bija darbā, Birgita bija nodevusies dzīvokļa izpētīšanai, viņa bija izvilkusi katru atvilktni kumodē un rakņājusies apakšveļas, šallīšu, neilona zeķu un kaklarotu jūklī. Pēc tam viņa bija atvērusi visus skapīšus virtuves nišā, nospērusi dažas rozīnes no sarkanās paciņas un divus gabaliņus no cukurtrauka, pirms sagribējās čurāt un viņa iegāja tualetē. Tur viņa palika gandrīz veselu stundu. Bija ļoti jauki noraut ūdeni, tā bija īsta burvestība. Viņa bija redzējusi ūdens klozetu divas reizes mūžā, un toreiz vecāmāte bija parāvusi uz augšu mazo, melno pogu, bet Birgita pati nemaz nebija redzējusi, kas tur īsti notiek. Toties tagad viņa tur sameta mazus tualetes papīra gabaliņus un redzēja, kā tie griezās riņķī un dejoja, līdz tika nosūkti lejā un pazuda.

Ģertrūde atkrita gultā uz muguras, tā ka atsperes nočīkstēja vien.

"Nuja. Ej ārā spēlēties, tā taču dara visi bērni…"

Birgita pavēra muti:

"Bet uz kurieni lai es eju?"

Ģertrūde savilka seju dusmīgā grimasē:

"Ak Kungs! Ej ārā pagalmā. Uz kiosku vai kur citur…"

Viņa parakņājās baltās jakas kabatā un izzvejoja no tās vienkronas monētu.

"Te būs! Ej un nopērc saldumus!"

Birgita nekad agrāk nebija pirkusi saldumus, bet viņa zināja, kas tie tādi. Dažas reizes vecaistēvs bija viņai nopircis brūno cukuru, kad gāja uz Sabiedrību, un vecaimātei vienmēr bija trauciņš ar ledenēm pieliekamā kambara pašā augšējā plauktā. Bet kur te bija kiosks? Viņa palika nedroši stāvam, kad bija iznākusi pagalmā un skatījās apkārt. Pagalmā nebija nekāda kioska, tikai atkritumu tvertnes un dažas veļas auklas, kur karājās balti palagi. Daži bērni rotaļājās pie vārtiem uz ielu, viņi kāpelēja pa nespodri pelēka metāla sastatnēm. Kāds zēns sastatņu sānos raustija kloķi, tā ka augšējā stanga cēlās uz augšu un atkal slīdēja uz leju, viena meitene staigāja pa kaut kādām restēm.

Pēkšņi ielas mājā atvērās logs un tajā parādījās sievietes seja.

"Kāpiet nost no paklāju dauzāmā, bērni!" viņa sauca. "Tā nav nekāda rotaļlieta."

Tik un tā viņi vēlāk sēdēja tieši uz paklāju dauzāmā viss bērnu bariņš. Visi turējās rokas stiepiena attālumā no Birgitas, jo neviens cits bērns pagalmā nekad nebija dabūjis veselu kronu, par ko pirkt saldumus. Ikdienā varēja izdīkt ne vairāk kā desmit ēres. Ar to pietika divām piecēru ledenēm, desmit vienēres želejas gabaliņiem vai kārbiņai lakricas. Lakricu varēja ēst visilgāk, to poētiski klāstīja kāda meitene, kad viss bars devās uz kiosku. Mazos melnos gabaliņus vajadzēja iemest mutē, dabūt uz mēles, piespiest pie smaganām un sūkāt. Pēc brīža pie mutes kaktiņiem parādījās mazliet melnu siekalu, ne jau daudz, bet tik, lai tās izskatītos kā ēnas. Tad vajadzēja siekalas norīt, ļaut sāļumam ieslīdēt rīklē, un pēc tam varēja sākt košļāt. Šajā brīdī lakrica jau bija mīksta un likās gandrīz vai gļotaina.

Bet Birgita nebija nopirkusi lakricu, tikai gumijkonfektes, želejas pelītes, krējuma karameles un šokolādes atgriezumus. Tagad viņa bija aiztaisījusi savu tūtiņu un turēja to stingriem pirkstiem. Gaiss bija silts, lai gan metās jau krēsla, pārējo bērnu balsis jaucās kopā ar auto rūkoņu uz ielas. Laimes trīsas viegli slīdēja uz augšu viņai pa mugurkaulu. Bija vakars, viņa sēdēja ārā uz paklāju dauzāmā pašā Mūtalas vidū ar veselu tūtu saldumu klēpī.

Viņa bija pārsteigta, kad logi cits pēc cita atvērās gan pagalma, gan ielas mājā un sievietes tādā pašā kārtībā izliecās ārā un sauca, ka vakariņas gatavas. Viņa iesmējās: tas izskatījās pēc vecātēva dzeguzes pulksteņa, it kā visas šīs sievietes būtu dzeguzes ar krāsotiem knābjiem. Bērni cits pēc cita rausās zemē no sastatnēm un pazuda, tikai viens no lielākajiem zēniem uzdrošinājās brīdi uzkavēties, lai izdiedelētu vēl pēdējo saldumu gabaliņu.

Kad viņš bija aizgājis, Birgita palika sēžam, šūpodama kājas. Varbūt arī Ģertrūde drīz atvērs logu un sauks, ka vakariņas gatavas. Tas nekas, ka viņa vēl kavējas. Birgita vairs nebija izsalkusi.

Ģertrūdei nebija naudas, ko nopirkt Birgitai gultu, tādēļ viņai

nācās gulēt klubkrēslos. Katru vakaru un katru rītu viņām bija jāpārbīda mēbeles: pa dienu klubkrēsli stāvēja katrs savā pusē mazam galdiņam ar metāla virsmu tas bija īsts turku smēķējamais galdiņš, paskaidroja Ģertrūde -, bet vakaros krēslus nolika vienu otram pretī, tā ka izveidojās tāda kā neliela gultiņa. Guļot Birgita nevarēja izstiept kājas, bet tas jau nekas, viņai tik un tā patika gulēt klubkrēslos, mājās pie Ģertrūdes viņai patika itin viss.

Dažreiz viņai Ģertrūdes sametās žēl. Pārnākot no darba, viņai sāpēja kājas un viņa bija bēdīga. Tad šādi tādi snobiski viesi bija pret viņu slikti izturējušies, sūdzējušies par ēdienu, bijuši uzpūtīgi vai smīkņājuši par viņu. Sevišķi jau vecenes nav nekā ļaunāka par snobiskām vecenēm, tas nu Birgitai tagad bija skaidrs. Bet patiesībā tādām jau nu nebija nekāda iemesla celt gaisā degunu, vairums no viņām bija neglītas kā raganas un viņu vīrieši tieši tādi paši kā visi citi, viņi knieba Ģertrūdei dibenā un ķeras pie krūtīm, tiklīdz vecenes paskatījās sānis.

Kad Ģertrūde par to stastija, Birgita varēja gulēt gultā viņai blakus. Tas meitenei patika, Ģertrūde skaisti smaržoja pēc parfīma un tabakas, dažreiz viņas elpā manīja dārga liķiera piedevu. Kad Ģertrūdei vajadzēja nobirdināt pelnus, Birgita metās pie turku smēķējamā galdiņa pēc pelnutrauka un, kad to vajadzēja iztukšot, aiznesa uz izlietni. Tad Ģertrūde domāja, ka Birgita ir laipna, patiesībā Birgita bija vienīgais laipnais cilvēks, kādu Ģertrūde satikusi vairāku gadu gaitā, protams, izņemot varbūt Lennartu, tomēr viņš nebija īsti labs, jo nebija turējis solījumu viņu precēt un aizgājis atpakaļ pie sievas. Tomēr Ģertrūde domāja, ka viņa Lennartu vēl arvien tur pavadā, jo viņš vienmēr ar acīm meklēja viņu, kad ieradās pilsētas viesnīcā, lai paēstu pusdienas ar saviem paziņām komersantiem…

Viņas varēja stundām ilgi gulēt gultā, līdz Ģertrūde attapās, ka drīz būs laiks iet uz darbu. Tad Birgita viņai palīdzēja steigties, ielēja katliņā ūdeni kafijai un apzieda dažas sviestmaizes, kamēr Ģertrūde skraidīja pa istabu un meklēja kādu pāri veselu zeķu un divdesmit piecu ēru monētu, kas kalpotu par pogu saplīsušajā zeķturi. Tad Ģertrūde uzvilka balto viesmīles jaku un melnos viesmīles svārkus un pasmējās par biezajām un greizajām maizes šķēlēm, kādas Birgita bija nogriezusi, pēc tam steidzīgi izdzēra tasi kafijas un metās uz durvīm. Tādējādi Birgita palika viena un varēja darīt, ko vien gribēja, ja vien nevilka uz dzīvokli bērneļu barus un neatstāja visu juku jukām.

Viņas reti gatavoja ēst. Ģertrūde ēda darbā un dažreiz paņēma līdzi uz mājām ēdienus mazās formiņās Birgitai. Problēma bija tā, ka viņām trūka ledusskapja un Birgita bija spiesta visu apēst uzreiz, jo saglabāt jau nevarēja neko. Dažreiz Ģertrūde strādāja naktīs, un tad Birgitai vakariņu ēdienu vajadzēja ēst brokastīs.

Likās visai dīvaini sēdēt pie turku smēķējamā galdiņa un tiesāt

uzsildītu rostbifu tikai ar naktskreklu mugurā.

Naktī pirms tam, kad Birgitai bija jāsāk iet skolā, Ģertrūde pārradās mājās ap trijiem, to viņa pastāstīja vēlāk. Bet Birgita jau no rīta saprata, ka māte bijusi gluži neparasti nogurusi, jo bija aizmigusi ar visām drēbēm un aizmirsusi uzstādīt modinātājpulksteni. Bija tīrā veiksme, ka Birgita pamodās pati bez ceturkšņa astoņos un atcerējās, ka astoņos tiks pārbaudīts, kuri ieradušies. Viņa purināja Ģertrūdi un mēģināja pamodināt, bet nekas neiznāca, viņa tikai apgriezās uz muguras, pārlika roku pār galvu un sāka krākt.

Laimīgā kārtā Birgitai mugurā bija labākais naktskrekls, tas bija no kokvilnas krepa un izskatījās gandrīz pēc kleitas. Vecāmāte to bija uzšuvusi no drēbes pārpalikuma, un tāpēc tas sniedzās tikai līdz ceļiem, nevis līdz pirkstgaliem kā citi naktskrekli. Birgitai bija tikai jāuzvelk adītā jaka, kurpes un īsās zeķes, lai būtu pilnīgi apģērbusies, tad varēja mesties uz durvīm tāpat kā Ģertrūde.

Viņa zināja, kur atrodas skola, bija tikai jāpaskrien lejup pa ielu un jāpagriežas pa labi nākamajā šķērsielā. Buse to viņai bija parādījis. Viņš dzīvoja ielas mājā un ies tajā pašā klasē, kur viņa. Tas droši vien ir viņš, kas iet pa trotuāru viņai pa priekšu un turas mammai pie rokas. Bet Birgita nebija īsti pārliecināta. Buses mati parasti izskatījās ka putna aste, kas stiepās pāri krekla apkaklei, bet šim zēnam bija gandrīz pilnīgi noskūts pakausis, zem cirpuma āda spīdēja pavisam balta.

"Buse!" viņa tomēr iesaucās, lai gan, nonākusi pie skolas pagalma sētas, sāka mazliet šaubīties. Skolas pagalma melnais asfalts pirms dažām dienām izskatījās tukšs, bet tagad tas ņudzēja no cilvēkiem. Birgita nekad visā mūžā nebija redzējusi tik daudz cilvēku, lai gan bija nodzīvojusi Mūtalā jau gandrīz veselu mēnesi.

Zēns ar māti pašlaik griezās iekšā pa dzelzī kaltajiem skolas vārtiem, zēns pagrieza galvu un ieraudzīja Birgitu.

"Buse!" Birgita atkal iesaucās un pamāja ar roku, jo tagad bija droša, ka tas tiešām ir Buse, kaut arī tik īsi apgrieztiem matiem un baltā kreklā ar kaklasaiti virs īsajām biksēm. Viņa mātei bija mētelis un platmale, un viņa bija piespiedusi rokassomiņu tik cieši pie auguma, it kā baidītos, ka kāds to varētu nozagt. Viņa uzmeta ašu skatienu Birgitai un iesaucās:

"Ak Kungs Dievs! Nabaga bērns!"

Ar to ari viss sākās. Buses mamma izmantoja situāciju, piebāza galvu tuvāk citām mātēm un nomākta kaut ko čukstēja, apbēdināti purinādama galvu, kad skolotāja nosauca Birgitas vārdu, bet pēc tam palika klasē un bubināja kaut ko skolotājai, vilkdama rokās baltos kokvilnas cimdus. Viņas mētelis bija neparasti neglīts, liels kā telts un tādā krāsā kā brūklenes ar pienu. Kad Birgita dzīvoja sliežu uzrauga mājiņā, viņai vakariņās parasti bija brūklenes ar pienu, un viņai bija

jāaizver acis, šļurpstinot iekšā pēdējās karotes, lai tās vispār varētu izēst. Krāsa bija tik nejauka, ka viņai uznāca nelabums. Ari Buses mamma bija tik neglīta, ka viņai sametās slikta dūša.

Pēc trim dienām Ģertrūde pirmo reizi kļuva par dzeguzi dzeguzes pulksteni, viņa izliecās pa logu kā citas mammas un sauca Birgitu. Tas bija mazliet dīvaini, viņa taču tikko bija pārnākusi no darba un likusi Birgitai iet ārā spēlēties, jo bija drausmīgi nogurusi un viņai tā sāpēja galva, ka vajadzēja bridi palikt mierā un pagulēt. Bet, kad Birgita atvēra dzīvokļa durvis, Ģertrūde stāvēja priekšnamā un vilka kājās kurpes. Pavisam dīvaini. Parasti pa māju viņa staigāja zeķēs, jo kājas pēc darba vienmēr bija sāpīgas un piepampušas. Mati bija izspūruši, un viņa uzmeta Birgitai niknu skatienu, tad pamāja uz istabas pusi un pielika pie lūpām rādītājpirkstu. Birgitai jāuzvedas klusu. Tik daudz viņa saprata, lai gan īsti neaptvēra, kāpēc Ģertrūde izskatās tik dusmīga.

Birgita atspiedās pret durvju stenderi un ieskatījās istabā. Vienā no klubkrēsliem sēdēja kāda sieviete, viņai mugurā bija zils kostīms un balta blūze, kas bija aizpogāta līdz kaklam. Svārki ap viņu vilnīja tik gari un plati, ka gandrīz skāra grīdu. Viņa Birgitu neredzēja un, parakņājusies brūnā ādas portfelī uz ceļiem, sameklēja briļļu futrāli, izņēma brilles un, lēni un rūpīgi tās nospodrinājusi, uzlika uz acīm.

"Labdien," viņa sacīja. "Vai tu esi Birgita? Mani sauc Marianne. Esmu no Bērnu aprūpes komitejas."

Tā bija Birgitas vaina, Ģertrūde vēlāk daudzreiz atkārtoja. Ja Birgita nebūtu bijusi tāda muļķe un slājusi uz skolu vienā naktskreklā, tad nekad šī Marianne nebūtu sākusi vilkties pie viņām uz māju. Bet tagad viņa ieradās gandrīz katru nedēļu un pēc laiciņa vairs nekautrējās vilkt vaļā kumodes atvilktnes, lai pārbaudītu Birgitas apakšveļu, vai ari iet tualetē un skatīties, vai Birgitai ir sava zobu birste. Tās viņai nebija. Ģertrūde gan teica, ka tā ir tikai sagadīšanās, jo vecā zobu birstīte bijusi nolietota un viņa tieši gatvojusies pirkt jaunu, bet tā nebija taisnība. Birgita nebija tīrījusi zobus nevienu vienigu reizi, kopš bija pārcēlusies uz Mūtalu, un šķita, ka Marianne to saprata, viņa saviebās, kad lika Birgitai atvērt muti un to pārbaudīja. Viņa ziņošot skolai, ka skolas zobārstam Birgitai jāārstē zobi ārpus rindas.

Kad meitene satrūkas no šļirces, zobārsts teica, lai nemuļķojas, un izrāva viņai trīs dzerokļus, iebāza mutē kaut ko baltu un ļāva iet. Pēc britiņa šis baltais kļuva pavisam līdzīgs kaut kādam sūklim, Birgita apstājās un izspļāva to uz ietves. Bet baltais vairs nebija balts, tas bija sarkans no asinīm. Un viņa juta, kā jaunas asinis plūda mutē, viņa noliecās uz priekšu un spļāva, bet tas nelīdzēja, asinis tikai tecēja un tecēja, un tecēja. Ja viņa nevēlējās tur stāvēt un mūžīgi spļaut asinis, tad bija spiesta tās rit nost. No šis domas ietve viņai zem kājām sāka

līgoties, viņa nosēcās, pieliecās, sagrāba asiņaino tamponu un atkal iebāza to mutē. Uz tā bija mazliet grants, bet tas jau nekas. Katrā ziņā tampons neļāva asinīm tecēt mutē.

Vakarā viņa negribēja iet ārā spēlēties, mutē sāpēja, jo bija izgājusi anestēzija. Ģertrūde nošņācās, sajauca groku no šņabja un limonādes un sacīja, ka Birgita pati vien esot vainīga.

Tomēr viņa laikam saprata, ka Birgitai tiešām sāp. Viņa jau agri sabīdīja klubkrēslus un ļāva meitenei likties gulēt, turklāt pati aizgāja uz atkritumu tvertni ar tukšajām pudelēm, kad iestājās tumsa. Viņa tagad rūpīgi izmeta savas pudeles, lai gan par tām varētu dabūt naudu. Viņa negribēja atstāt tās skapītī zem izlietnes, jo tad Marianne varētu tās izskaitīt. Šī jau bija ierunājusies par atturības komiteju, lai gan pagaidām visai miglaini.

Birgita iebāza īkšķi mutē, kad Ģertrūde ienāca no pagalma, aizvēra acis un izlikās aizmigusi. Viņa bija izlēmusi. Rīt Buse dabūs tā, ka pa degunu tecēs asinis.

Jo tā bija viņa vaina. Viņa un viņa neglītās muteres.

BIRGITA MIRKŠĶINA ACIS, it kā būtu tikko pamodusies.

"Kādas cigaretes?" viņa jautā.

"Manas," atbild Margareta un sarauc pieri. "Tās, kuras tu pirmīt savac i."

Margareta sakārto plecu somas siksnu un pastiepj roku. Viņa ir gandriz, vai glīta, par spīti niknajai sejas izteiksmei, kaut kāda veidā viņa izskatās īsta un pamatīga. It ka izgriezta no viena gabala. Tas ir diezgan dīvaini. Jaunība Margareta nebija nekāda smukmeitiņa pati plakana ka dēlis un vaigi apaļi kā bēbim arī vēl pusaudzes gados -, un tagad viņai nemaz nevajadzētu būt glītākai, kad pienākuši vismaz četrdesmit pieci. Tas gan laikam atkarīgs no naudas, viņa taču var atļauties nepārtraukti pirkt visādus brinumkrēmus un jaunas drēbes. Viss, kas viņai mugurā, izskatās jauns, uz aitādas jakas baltās apkakles neredz neviena traipa, džinsi vēl šķiet pavisam stīvi. Birgitai patīk stīvi džinsi, bet ko tas līdz? Viņai pašai tie ir nodiluši un izļurkuši.

Pēkšņi uzplaiksni pavisam svaigas atmiņas. Spoguļattēls. Tas bija īsts sociālais gadijums, ko Birgita tajā snobu veikalā redzēja spogulī.

Pirms desmit gadiem to nevarēja redzēt. Toreiz viņa lietoja narkotikas un tomēr bija sociālās nodaļas kliente. Agrāk pietika, ja bija nedaudz apdilušas jakas piedurknes, tad uzreiz varēja dabūt jaunu, bet tagad jāstaigā vecajās drēbēs, līdz tās karājas kā skrandas. Droši vien tā tas iekārtots tādēļ, lai skaidri redzētu, cik neizsakāmi lieliskas ir tādas sievietes kā Kristīna un Margarēta un cik fenomenāli nožēlojamas ir dažas citas. Apskrandušas virsjakas salašņām, aitādas jakas un ādas somiņas snobiem.

Birgita nav snobs, viņa nevilktu mugurā nekādus tantēm domātus tērpus vai aitādas jakas, pat ja viņai būtu daudz naudas. Toties viņa

nopirktu melnu ādas jaku no tā tumšādainā, kas sestdienās stāv Mūtalā uz tirgus. Viņa jakas ir baigi glītās un pie tam lētas, tomēr Ulla, viņas sociālā pārraudze, atteicās pat runāt par šo jautājumu, kad Birgita visā pieticībā mēģināja to skart. Birgitai jāsalāpa sava virsjaka, viņa teica. Un jāizmazgā. Ullas lielais šefs, proti, esot sacījis, ka pienācis laiks pievilkt skrūves un Ulla šī zaķpastala vienmēr darīja to, ko viņai lika. Tātad pēdējā laikā Birgita ir sāpīgi izjutusi šo skrūvju pievilkšanu. Viņa nekad nedabū tik daudz, lai varētu pieēst pilnu vēderu. Bet varbūt tā ir slepena svētība, par kādu mēdza runāt Ģertrūde, jo tagad Birgita ir gatava apvemties, tikai iedomājoties vien par ēdienu. Bet viņai nebūtu nekas pretī dabūt dažas kronas, lai uzņemtu kalorijas šķidrā veidā. Šajā mirklī viņa patiesībā būtu gatava atdot labo roku par vienu aliņu.

"Nu?" saka Margarēta.

Birgita mirkšķina acis. Ko viņa ar to domā? Un kāpēc viņai tik skābs ģīmis? Margarēta nepacietīgi ievelk elpu un paliecas uz priekšu, viņu sejas ir pavisam tuvu viena otrai.

"Vai tu varētu būt tik laipna un atdot manas cigaretes," viņa saka, izrunādama katru vārdu ļoti skaidri, it kā Birgitai būtu kāda vaina, it kā viņa neko nedzirdētu un nesaprastu.

"Kādas cigaretes?" jautā Birgita un atslīgst atpakaļ pie skatloga, aizvērdama acis. Viņa ir nogurusi. Ļoti nogurusi.

"Nemaz nemēģini!" šņāc Margarēta. "Tu restorānā pievāci paciņu dzeltenā Blenda, kas pieder man. Es gribu to atpakaļ!"

Nu, protams. Tagad viņa atceras. Skaidrs, ka dāma dabūs atpakaļ savas cigaretes, viņa taču nevarētu pārdzīvot tik nozīmīgu ekonomisku zaudējumu. Un, ja ari pārdzīvotu, tad noteikti skraidītu pakaļ Birgitai nākamos trīsdesmit gadus, mocītu viņu ar ziņojumiem policijai un anonīmām vēstulēm, vakaros stāvētu pie viņas dzīvokļa un aurotu: Ta bija tava vaina, tā bija tava vaina! Protams, viņa dabūs savas cigaretes!

Vēl arvien aizvērtām acim Birgita rakņājas jakas kabatā, taja ari ir caurums, bet pavisam mazs, cigarešu paciņa nav izkritusi cauri. Viņa to izvelk un pasniedz, taustīdamās pa gaisu pēc Margarētas rokas, jo vēl nespēj atvērt acis. Vai ari, pareizāk sakot, negrib tās atvērt un ieraudzīt šo iedomīgo snobieni glūnam viņai tieši ģīmi. Viņa droši vien ari prasīs samaksu par dažām nožēlojamām cigām, kuras Birgita jau paspējusi nosmēķēt. Birgitai droši vien jāizstrādā nomaksas plāns. Negadās taču tik bieži, kad viņai ir nauda, ko nopirkt cigaretes. Tādām kā viņai ir jāapmierinās ar cigarešu uztīšanu, ja jau grib būt tik vīzdegunīgas un smēķēt vispār.

Margarēta satver paciņu, un Birgita var dzirdēt, kā viņa atrauj rāvējslēdzi un iebāž to somā. Tagad viņai vajadzētu doties projām ar degunu gaisā, lai Birgita varētu atvērt acis un paskatīties apkart, bet

Margarēta to nedara. Birgita arvien vēl dzird, kā viņa elpo.

"Vai tu tagad tiksi galā?" jautā Margarēta. Viņas balss skan citādi, mazliet vilcinoties un ne tik asi kā iepriekš.

Birgita pamāj. Viņa lieliski tiks galā, liels paldies, Birgita pieņem, ka Margareta, kas tagad ir tik ellišķīgi laipna, baigi veicīgi attālināsies ar savu aitādas jaku, savām cigaretēm un visām parpalām. Bet Margarēta neko nesaprot, viņa uzliek roku uz Birgitas piedurknes un mazliet papurina.

"Klausies," viņa saka. "Kā tad tu īsti jūties? Tu taču nevari te stāvēt un migt ciet…"

Par to nu tev nospļauties, domā Birgita, bet nesaka to, viņa stāv mēma un aizvērtām acīm, piespiedusies ar muguru pie skatloga. Aukstums no stikla ir sācis spiesties cauri jakai un lēni lien pa muguru. Viņa nodrebinās un maina pozu, paslēpdama rokas padusēs. Pirksti ir gluži stīvi. Viņai salst arī kājas.

"Nu labi," saka Margarēta un nopūšas. "Tad brauc arī man līdzi uz Mūtalu. Bet es nevēlos nekādus strīdus."

Birgita atver acis. Kurš tad te domā strīdēties? Katrā ziņā ne jau Birgita Fredriksone.

No way. Never. [14]

Margarēta ātrā gaitā dodas lejup pa Drotninggātanu, Birgitas kurpes cilājas, tā ka viņa īsti netiek līdzi, tādēļ starp abām rodas neliels atstatums. Drīz tas ir jau diezgan liels.

Droši vien Margarēta nesas tik ātri ar nodomu, viņa taču negrib iet blakus vecai maukai. Birgita nosprauslojas. It kā Margarēta pati būtu daudz labāka. Ja jau viņa bija tik nekaunīga un mīlējās ar skolotāju, kad vēl gāja skolā, tad kopš tā laika būs vēl daudz ko paspējusi. Gadu gaitā Birgita šo un to ir sapratusi, Margarēta dažreiz ir piezvanījusi, un, kad sākusi runāt par vīriešiem, tad vienmēr viņai bijis kāds jauns. Šķiet, ka viņa tos mainījusi apmēram reizi sešos mēnešos, visu cauru mūžu.

Margarēta jau nonākusi līdz tiltam, tagad viņa ierauga, ka Birgita klunkurē nopakaļus, viņa apstājas un ātri paskatās apkārt, pirms atkal pieliek soli. Kāpēc viņai tā jāsteidzas? Vai tad viņa neredz, ka Birgita streipuļo aiz viņas kā nolāpīts Bembijs savās Mikipeles laiviņās? Ja viņa būtu tik briesmīgi laipna un cilvēcīga, kāda izliekas, tad atļautu Birgitai apsēsties parkā uz soliņa un pati aizietu pēc mašīnas.

Lai gan pašlaik viņa tomēr apstājusies tur tālāk pie pārejas. Birgita sakopo spēkus un mēģina skriet, bet nekas neiznāk, viņa spēj paskriet tikai dažus soļus. Pie velna. Viņa nav formā. Droši vien tās nolādētās aknas. Vai plaušas. Vai nieres. Vai sirds. Kad viņu pirms dažām nedēļām izrakstīja no slimnīcas, ārsts sacīja, ka tas esot liels brīnums, ka viņa vēl turoties kājās.

"Tas tāpēc, ka esmu tik stipra," teica Birgita, jo nevarēja jau sacīt,

ko domā patiesībā, citādi viņu tūlīt pat iespundētu psihenē.

Ārsts pasmējās un pagriezās pret datoru, paspieda kādu pogu, un uz ekrana parādījās viņas slimības vēsture.

"Tu būtu varējusi tāda būt," viņš teica un purināja galvu. "Bet tagad ir laiks mazliet piebremzēt. Sevišķi jau tad, ja esi domājusi kļūt vecāka nekā pašlaik."

Tas bija neparasti jauks dakteris, gandrīz tāds kā Hubertsons, bet viņš aptvēra tikpat maz kā visi citi. Birgitai gan nav plāna nomirt, un viņa arī nekad nav domājusi kļūt veca, viņa pat nezina, ko dara, lai kļūtu vecs. Ģertrūdei nebija pat trīsdesmit pieci.

Tomēr ir pavisam skaidrs, ka Ģertrūde nekad nav bijusi tik stipra kā Birgita. To jau varēja redzēt. Viņa bija neiedomājami tieva un caurspīdīga, viņa izskatījās tāda pati kā tā porcelāna dejotāja uz vecāsmātes sekretera. Vecāmāte ļoti sargāja šo dejotāju. Viņa iecirta Birgitai tādu pļauku, ka meitenei vairākas stundas zvanīja ausīs, kad atklāja, ka Birgita uzkāpusi uz krēsla un krāmējusies ap figūriņu. Iā nebija nekāda rotaļlieta!

Birgita nemaz nemēģināja paskaidrot, ka viņa nebūt nebija tik liela muļķe, lai ar to spēlētos, viņa tikai gribēja redzēt, kāds izskatās stīvais porcelāna tills tuvumā un kāds tas ir, ja saņem pirkstos. Viņa bija gribējusi arī tajā iekost, bet nepaspēja, jo vecāmāte viņu ieraudzīja. Un tā viņa varēja arī turpmāk staigāt tur apkārt un veltīgi ilgoties, būdama pilnīgi pārliecināta, ka porcelāna tills ir tikpat salds kā cukurs.

Reiz viņa bija ieņēmusi galvā pagaršot pat Ģertrūdi. Tas notika īsi pirms viņas nosūtīšanas pie vecenes Ellenas, tātad viņai vajadzēja būt ceturtajā klasē. Ģertrūde vairs nestrādāja, viņa tika atlaista no darba viesnīcā Stadshotellet, un Mūtalā nebija neviena cita jēdzīga viesmīles darba. Un Ģertrūde, protams, nedomāja novākt traukus kaut kādā piena bārā, lai kā arī Marianne un citas sociālās tantes centās viņu pierunāt, jo viņai taču bija sava profesija, ar ko viņa lepojās. Bez tam viņa gatavojās drīz precēties ar Osvaldu un dzīvot trīsistabu dzīvoklī, kurā viņš mājoja. Un pirmais, ko viņa domāja darīt, kad būs dabūjusi gredzenu pirkstā, būs pasūtīt Marianni un viņas bandu pie visiem velniem.

Birgita gaidīja šīs kāzas, kaut arī viņai Osvalds nepatika. Viņš bija tik liels un lumzacīgs, ka likās viņai pašai dzīvoklī vairs nav vietas, kad uzradās šis. Turklāt viņam bija dīvaini paradumi. Viņš nekad nesasveicinājās un, tiklīdz ienāca pa durvīm, novilka kurpes un sasvīdušās zeķes, pārmeta tās pār plecu un lamzāja uz istabu basām kājām. Viņš ieslīga vienā no klubkrēsliem un nepiecēlās no tā visu vakaru. Tomēr viņam bija neredzēta prasme radīt sev apkārt īstu jucekli. Pēc maza brītiņa visas glāzes bija piecūkotas, visi pelnutrauki pilni līdz malām un visapkārt uz grīdas gulēja un ripoja tukšas

pudeles. Birgitai nebija uzkopšanas mānija ari tolaik, bet Osvalds patiesībā bija īsts cūka, viņš skaļi atraugājās un spļāva uz grīdas, ņirgdams spieda ārā garus pirdienus, kas tik traki smirdēja, ka Birgita bija spiesta vērt vaļā logu. Turklāt viņam nekad nebija sajēgas laikus kopties projām, viņš sēdēja savā klubkrēslā mūžīgi un laicīgi. Birgita nevarēja iet normāli gulēt, viņai vajadzēja salikt priekšnamā kaudzē uz grīdas dažādas drēbes, un tad viņa likās slīpi, kā varēdama. Osvalds vienmēr viņu pamodināja, kad posās uz mājām, rāva ārā drēbes un lādējās, ka meitene guļ virsū viņa jakai.

Kad viņš bija aizgājis, Ģertrūde kļuva nemierīga, sāka šņukstēt un raudāt, apskāva Birgitu un sauca viņu par savu mazo eņģelīti, savu vienīgo draudziņu visā pasaulē. Visi gribēja viņas izšķirt, arī Osvalds, šis dulburis, bet Ģertrūde nedomāja padoties. Viņa taču bija māte, to šim vajadzēja pieciest, un labai mātei mīlestība pret bērnu allaž ir svarīgāka nekā mīlestība pret vīrieti. Ja Osvalds vēlas viņu, tad jāņem arī Birgita, jo Ģertrūde nevarēja iztikt bez sava mazā eņģelīša, un arī Birgita taču negribētu šķirties no savas mammucītes. Vai varbūt gribēja? Ģertrūde sāka raudāt: jā, laikam jau gribēja, Birgita laikam vēlējās, lai Ģertrūde būtu beigta un aprakta. Jo tad taču Birgita varētu pārcelties pie kādas no krietnām ģimenēm, par kādām vienmēr runāja Marianne, pie tādām ģimenēm, kur viņai ietu tik labi un būtu sava gulta un sava istaba, un viss cits. Tad viņa gan drīz vien aizmirstu savu nabadzīgo māmiņu un…

Tādā brīdī Birgīta nespēja aizturēt asaras, kas saskrēja acīs un sāka plūst lejup pa vaigiem, kad viņa mirkšķināja plakstus. Šņukstēdama viņa noslīga ceļos pie Ģertrūdes gultas, sakampa viņas roku un zvērēja, ka nevēlas nekādu pretīgu audžuģimeni, ka nevēlas pati savu istabu un pati savu gultu. Visi bija dumji, Osvalds un Marianne, Buses mamma un skolotājs. Neviens no viņiem nesaprata, ka Birgitai te iet labi, ka viņai ir vislabākā mamma pasaulē… Viņas augums drebēja raudās, vārdi nāca grūdieniem, un lieli siekalu burbuļi parādījās un plīsa pie mutes, tomēr šķita, ka Ģertrūde viņu nedzird. Viņa vēl joprojām raudāja un kliedza, izrāva no Birgitas rokas savējo un aizlika to sejai priekšā, kamēr viss viņas mazais, trauslais augums savilkās krampjos.

"Jāā!" viņa kliedza un spārdīja ar kājām matraci, mētādama galvu šurp un turp. "Jāā! Tu jau gribi gan, lai es nomirstu, es to zinu! Visi mani ienīst! To es zinu, to es zinu! Bet es jums visiem parādīšu, rītdien, kad tu būsi aizgājusi uz skolu, es izdarīšu pašnāvību, es to zvēru! Paņemšu lielo virtuves nazi un ieduršu tieši vēderā…"

Birgita metās viņai pāri, ielīda gultā un ar rokām apķērās viņai ap kaklu, it kā lai turētu viņu ciet vai arī lai piespiestu palikt dzīvai.

"Mamma," Birgita kliedza, un pēkšņi vārdi plūda viņai pār lūpām. "Mamma, mamma, mamma… Tu nedrīksti mirt! Tu nedrīksti mirt,

mīļā māmiņ, nemirsti!"

Parasti Ģertrūde nomierinājās, kad Birgita piespieda savu slapjo vaigu viņējam un raudāja tikpat skaļi kā mamma. Ģertrūde vairs nespārdījās ar kājām un nemētāja galvu, pēc brītiņa arī vairs nekliedza, tikai šņukstēja un ik pa brīdim iegaudojās, līdz galva lēni nosvērās uz sāniem un viņa iegrima miegā. Tad Birgita vairs nedrīkstēja šņukstēt, viņa bija spiesta raudas norit, tā ka tās rīklē kļuva par nelielu cietu kamolu, jo citādi Ģertrūde varēja pamosties un atkal kļūt nemierīga.

Birgita mēdza gulēt pavisam nekustīgi, līdz vairs nevarēja dzirdēt Ģertrūdes elpas vilcienus, tad viņa uzmanīgi noņēma rokas no mātes kakla un piecēlās. Viņai vēl daudz kas bija jāpadara, pirms pati varēja atļauties likties uz auss. Vispirms viņa bija spiesta nogriezt maizi brokastīm, pēc tam paslēpt visus nažus. Viņām bija tikai trīs naži, tā ka to vispār bija viegli izdarīt, ja vien viņa nebūtu tā trīcējusi. Viens nonāca aiz caurules skapītī zem izlietnes, otrs tualetes ūdenstvertnē, lai gan bija diezgan sarežģīti atskrūvēt plastikāta puļķi un noņemt vāku, trešo viņa aizbāza priekšnamā aiz spoguļa. Mājās pie vecenes Ellenas viņa galīgi apstulba, kad pirmajās dienās atvēra virtuves atvilktni un ieraudzīja tur vienpadsmit asus nažus viņa tos saskaitīja vienā sekundē un vienu mirkli iedomājās, ka tagad jāatrod vienpadsmit slēptuves. Tomēr tajā mājā jau tas nebija vajadzīgs. Bet Ģertrūdes dzīvokli tas pamazām pārvērtās par paradumu. Šķita Ģertrūde pati nekad neievēro, ka naži pazuduši un ka tie atkal uzrodas, kad Birgita pārnāk mājās no skolas.

Kad naži bija paslēpti, viņa salasīja visas pudeles nelielā drēbes maisiņā un nolika to zem drēbju pakaramā priekšnamā. Steidzoties no ritiem uz skolu, viņa paņēma maisiņu un aizskrēja pie atkritumu tvertnēm, iztukšoja to un savīstīja par mazu bumbiņu, ko ielika skolas somā. Kaimiņu vecenes, kuras izspiegoja viņu aiz spožajām logu rūtīm, droši vien iedomājās, ka viņa pudeles izmet, bet to viņa vis nedarīja, viņa tās tikai paslēpa aiz tvertnēm. Par pudelēm taču varēja dabūt naudu, un Birgita nebija tāda muļķe, lai atteiktos no iespējas nopelnīt. Ģertrūde, protams, bija laba, bet šobrīd viņai nekā daudz nebija ko dot, un Birgita nepārtraukti ilgojās pēc saldumiem. Likās, ka viņas vēderā iemājojusi saldumžurka, ļauna un ar garu asti, kura draudēja, baidīja un čukstēja, ka iecirtīšot dzeltenos zobus Birgitas zarnās un sagrauzīšot tās lupatu lēvaros, ja viņa to nebarošot.

Varbūt tieši šī saldumžurka kādu nakti lika viņai nogaršot Ģertrūdi. Birgita, tikko noglabājusi nažus un savākusi pudeles, tagad stāvēja pie turku smēķējamā galdiņa un apbalvoja sevi ar sauju cukurgraudu.

Ģertrūde gulēja mierīgi, viņa bija pielīduši pie sienas, un viņas baltā roka taisna gulēja virs gurna. Birgita skatījās uz to, kamēr

cukurgraudi vispirms kļuva čagani un tad lēni izkusa mutē. Saldumžurka šņāca nepacietībā, tā gribēja kaut ko citu, vislabāk jau šokolādi, veselu tāfeli Marabo piena šokolādes, tādu, kas ir lipīga un mīksta, jo gulējusi saules svelmē kioska logā. Vai arī saldējumu, jā, varētu domāt arī par vaniļas saldējumu, par veselu paciņu kūstoša vaniļas saldējuma ar tievām zemeņu ievārījuma joslām, kas smaganām liek kutēt labsajūtā…

Aiz rullo aizkariem jau sāka aust gaisma, istaba pamazām kļuva gaišāka. Mēbeles un priekšmeti it kā izplūda, tie kļuva miglaini, un kontūras neskaidras, un Birgita vairs nevaldīja pār savu ķermeni. Viņa juta, ka mēle slīd pār zobiem, meklējot pēdējos cukura kristālus, plaukstas noslauka raudāšanas slapjumu no padegunes un kājas sāk iet. Šķita, ka viņa iet iekšā jūrā, viņai visapkārt ir ūdens un gaisma, čukstoši viļņi dzen viņu savā ritmā uz gultas pusi.

Ģertrūde gulēja dziļā miegā, viņa nemanīja, ka Birgita paceļ viņas roku. Birgita vispirms ar rādītājpirkstu nobrauca pār dažām baltām pūciņām uz apakšdelma, saldumžurka kārīgi sakustējās viņas vēderā; izskatījās, it kā katrs matiņš uz Ģertrūdes rokas būtu izvērpts no cukura. Birgita atcerējās balto gaisīgo cukurvati, ko viņa reiz bija nopirkusi Tivoli parkā, un mutē uzreiz saskrēja siekalas, šķita, ka kārē pēc cukura kaklā kaut kas kutina un dursta, un kņudina…

Birgita aizvēra acis un it kā maigā glāstā vilka mēli pār visu Ģertrūdes roku, no locītavas līdz pat plecam. Tad ļoti uzmanīgi nolika roku atpakaļ uz gurna, iztaisnoja muguru un tāpat ar aizvērtām acīm gaidīja garšas sensāciju, kas tūlīt eksplodēs viņas aukslējās.

Bet Ģertrūde negaršoja pēc šokolādes un vaniļas. Viņa bija sāļa. Kā lakrica.

Margarēta sper kāju uz ielas tajā pašā mirkli, kad Birgita viņu panākusi, luksoforā nav vēl parādījusies zaļā gaisma.

"Pagaidi!" aizelsusies iesaucas Birgita, bet Margarēta jau ir pusceļā pāri ielai.

Nolādēts! Birgita notenterē uz ielas šis riebīgās tupeles! un atkal mēģina viņu panākt. Margarēta steidzas ar nodomu, viņa vēlas aizbēgt no Birgitas! Jo, ja Birgita nebūs redzama, kad Margarēta nonāks pie mašīnas, varēs tajā ielēkt, nospiest gāzi līdz grīdai ar tīru sirdsapziņu. Jā, taisni tā, tā nu tas ir, Birgita redz to acu priekšā, viņa pat var redzēt Margarētas ļauno smaidiņu, kad tā minūti vēlāk pabrauc garām izmisušai un likteņa varā atstātai plikadīdai Birgitai, izlikdamās, ka viņu neredz. Turklāt viņa var iedomāties, kā Margarēta savelk ģīmi pārsteigtā grimasē, kad abas tiekas nākamreiz un Birgita viņai atgādina par visu. Ko? Margarēta nu gan nenožēlo savu solījumu aizvest Birgitu! Viņa taču nebēga no Birgitas! Viņa gaidīja un gaidīja, bet, kad Birgita neparādījās, bija spiesta braukt projām. Žēl, tiešām žēl.

Margarēta jau paspējusi ieiet Dzelzceļa parkā, bet Birgita vēl arvien atrodas uz ietves. Viņas sirds smagi sit, šķiet, ka tūlīt pārplīsīs krūšukurvis. Tomēr viņai jāsteidzas tālāk. Varbūt no šīs piepūles viņa nomirs, varbūt mazs asiņu receklītis, kas drīz pārplēsīs asinsvadu, pašlaik trakā ātrumā tiek sūknēts uz viņas sirdi vai smadzenēm.

Jā. Tā nu tas ir. Viņa pavisam noteikti zina, kas notiks, viņa to redz acu priekšā: Birgita Fredriksone tver pie sirds un apstājas soļa vidū, griežas apkārt uz vienas kājas otra ir pacelta kā dejā un brīdi skatās augšup ledus zilajās marta debesīs, pirms lēni saļimst zemē. Cilvēki saskrien no visām pusēm, sauc satrauktās balsīs un lauza rokas. Vai viņa ir mirusi? Ak, nē, neļaujiet viņai mirt! Tā taču ir Birgita Fredriksone, kura reiz bija tik skaista! Tā, kura noteikti būtu kļuvusi par pasaulslavenu fotomodeli, Annu Nikolu Smiti zviedru variantā, ja šodien būtu vēl jauna! Ak, un ja dzīve nebūtu tik nežēlīga pret viņu!

Tā ir domu spēle. Patiesībā Birgita netic nāvei. Netic ne mirkli.

Bez šaubām, viņa tūkstošiem reižu ir iztēlojusies dramatiskos apstākļus un bēdas, vainas apziņu un skaļo vaimanāšanu, ko viņas nāve radītu snobu un pārējo vidū, tomēr nav spējīga noticēt, ka reiz varētu nomirt, pārstāt eksistēt. Tas varētu notikt ar citiem, tikai ne ar viņu. Birgita Fredriksone dzīvos mūžīgi, neko citu viņa nespēj iedomāties.

Kā bērns viņa mēģināja pieaugušajiem paskaidrot savu pārliecību, bet neviens neņēma viņu nopietni.

"Es domāju ņemt zārkā līdzi lāpstu," viņa sacīja vecaimātei. "Un, kad visi būs no bērēm aizgājuši mājās, tad es sevi atkal atrakšu…"

Vecāmāte smējās savu tuksnesīgi sauso smiekliņu:

"To tu vis nevarēsi. Ja cilvēks ir miris, tad viņš ir miris un nevar sevi atrakt."

"Bet es varu."

Vecāmāte atmeta galvu atpakaļ un iesmējās vēl skaļāk, sliežu uzrauga būdiņā gandrīz izbira rūtis. Tas droši vien bija visjocīgākais, ko viņa vairāku gadu gaitā bija dzirdējusi.

"Gan tu redzēsi!" viņa kladzināja. "Gan tu redzēsi!"

Ģertrūde sadusmojās. Bija vēl agra novakare, un viņa vēl nebija paspējusi pa īstam piedzerties, tomēr atbalstījās gultā uz elkoņa un šņāca:

"Vai tu neesi pie pilna prāta, ko? Kas tad ar tevi ir tik īpašs, kāpēc tieši tu varētu izvairīties no nāves?"

Birgita neatbildēja. Šķita, ka viņai iekšienē ir kāda maza podziņa, tas-nenotiek-pa-īstam podziņa, ko viņa mēdza nospiest, kad Ģertrūde sadusmojās. Tā nekad nedarbojās, kad Ģertrūde raudāja un bēdājās, tikai tad, kad šņāca un lamājās. Kā pašlaik.

"Pie velna!" uzšvirkstēja Ģertrūde un atkrita atpakaļ spilvenā.

"Kādu ļaunumu es esmu izdarījusi? Ko? Es te guļu mazā, sūdīgā miteklī mazā, sūdīgā pilsētelē, un man nav naudas, ko nopirkt pašu nepieciešamāko, un tad piedevām vēl izrādās, ka bērns ir idiots! Bet uzmanies, un es to saku tikai tev, jo, ja tu staigāsi apkārt un cilvēkiem sāksi kaut ko tādu muldēt, tad atnāks Marianne un tūlīt iestūķēs tevi trakonamā. Lai tu to zinātu!"

Vecene Ellena ne smējās, ne kliedza, viņa tikai pacēla acis no sava knipelēšanas spilventiņa un brīdi lūkojās uz Birgitu.

"Ak tā," viņa sacīja un atkal nolaida acis, pārcēla pāris spolīšu tik ātri, ka Birgita pat nepaspēja izsekot šai kustībai ar skatienu. "Ak tad tu esi nemirstīga… Tas ir visļaunākais."

Birgita vēroja viņu piemiegtām acīm un gaidīja turpinājumu, bet tāda nebija. Ellena toties ielika kniepadatu starp lūpām un pārliecās pār spilventiņu, lai visu apskatītu tuvāk.

"Es domāju vienu aci turēt atvērtu," teica Birgita. "Lai redzētu, kas notiek."

Ellena paskatījās uz augšu un mirkli pasmaidīja. Birgita nepacietīgi nokremšļojās. Nolādētā vecene! Saki taču kaut ko! Viņa savilka seju un pacēla rokas, salieca pirkstus kā briesmonis.

"Un, ja viņi mēģinās mani aprakt, es gaudošu kā rēgs…"

Ellena izņēma kniepadatu no mutes un klukstoši iesmējās.

"Par to es esmu pilnīgi pārliecināta," viņa sacīja. "Bet, tā kā tu neesi mirusi, tu vari iet nomazgāties. Tev ļoti netīras rokas."

Pat šodien Birgita iztēlojas nāvi kā izrādi, kur viņa ir gan galvenās lomas izpildītāja, gan publika. Viņa gulēs zārkā, un viņai būs saglabājušies visi jutekļi, acis tikai pievērtas, lai varētu vērot bēru viesus, un, kad tie būs aizgājuši, viņa pagrūdis vāku malā un piecelsies sēdus kā jauns Drakula. Viņa negrib, lai viņu sadedzinātu, to viņa ir skaidrojusi Ullai sociālajā nodaļā, tomēr nelolo lielas cerības, ka no tās puses viņas vēlēšanās tiks respektēta. Ja Ullas lielais priekšnieks sacījis, ka visi atkritumi jāmet ugunī, tad jau nu gan Ulla parūpēsies, lai Birgitu sadedzina. Tādēļ Birgita ar līmlenti ir iestiprinājusi lapiņu sava drēbju skapja durvju iekšpusē: Aprakt. Nekādā ziņā nevēlos sadedzināšanu. Birgita Fredriksone. Viņa cer, ka snobienes parādīsies pēdējā brīdī. Jā, viņa var iedomāties, kā tas notiek, kā viņas ierauga lapiņu, kā viņas ar asarām acīs uzlūko viena otru beidzot viņas ir aptvērušas, cik slikti izturējušās pret Birgitu! un kā viņas skrien uz kapsētu un krematoriju un aptur zārku tieši tajā mirklī, kad tas tiek bīdīts krāsnī…

Tomēr tā nu nebūs vis, uz Birgitas māsām nevar paļauties. Jo, kad pēc brītiņa ap Birgitu sapulcēsies ļaudis, kad viņa kā krustā sista gulēs uz Dzelzceļa parka grantētā celiņa, tad vismaz vienas personas trūks. Margarētas. Viņa droši vien jozīs tik tālāk. Šis ļaunais sievišķis!

Birgita atsperas, no rikles dziļumiem izsmeļ visas savas balss

rezerves un sakopo tās vienā vienīgā bļāvienā:

"PAGAIDI!"

Ir pagājuši daudzi gadi, kopš viņa tik skaļi kliegusi, bet balss nav kļuvusi vājāka. Šķiet, ka viņa likusi visai Norčēpingai uz bridi apstāties, ka visi motori pārstājuši rūkt un visas sarunas aprāvušās to dažu sekunžu laikā, kad viņas kliedziena atbalss atsitas pret veco Standard Hoteli un Tautas namu. Birgita noliecas uz priekšu, atbalsta plaukstas pret ciskām kā sprinteris, kas nupat pārrāvis mērķa lenti, un redz, kā Margarēta tur tālāk sasalst ledū, kā viņas mugura iztaisnojas un viņa paliek nekustīgi stāvam. Birgita smagi elpo, nē, drīzāk jau sēc, un viņas sirds dauzās tik stipri, ka viņa var sajust pulsu katrā ķermeņa daļā: galvā, pirkstos, paplašinātajās vēnās zem ceļiem. Viņa var sajust savus sirdspukstus pat ausu ļipiņās. Tad viņa jūt nogurumu. Un tad ir tiesības brīdi atpūsties.

Tagad viņa dzird Margarētas soļus, čirkst grants ar kūstošo sniegu, kad tā savā rezervētajā snobu manierē tipina Birgitas virzienā.

"Kas ir?" viņa gandrīz nedzirdami jautā, it kā ticētu, ka tagad vēl varēs notušēt Birgitas kliedzienu, ja pati runās klusā balsi. "Kāpēc tu kliedz?"

Birgita vēl arvien stāv, atbalstījusi plaukstas pret ciskām, bet tagad paceļ galvu un saviebjas.

"Pie velna! Vai tu iedomājies, ka mēs visu ceļu uz Mūtalu tā skriesim?"

Margarēta nostājas ar visu svaru uz papēžiem un skatās kaut kur projām.

"Tas varbūt tev nāktu par labu. Liekas, tev mazliet trūkst fizisku vingrinājumu…"

Kas ar viņu notiek? Vai tad šodien viņa nemaz nevar atvērt muti, lai neizspļautu kādu riebekllbu? Patiesībā viņa nav bijusi tik nejauka kopš tās dienas, kad Birgita atstāja Stīga Līdakžokļa lepno villu. Ne Margarēta, ne Kristīna nebija bildušas Birgitai ne vārda visu to nedēļu laikā, kad viņas dzīvoja viesistabā, un, kad Birgitai bija jāiet, viņas pat neatbildēja uz atvadu sveicienu, tikai blenza tukšu skatienu. Tādēļ Birgita bija pārsteigta, kad pēc dažiem gadiem Margarēta sāka viņai rakstīt. Birgita bija domājusi, ka viņas ir ienaidnieces uz mūžu, bet acīmredzot Margarētai bija citādi uzskati, un tā viens sacerējums garāks par otru sāka velties iekšā Birgitas vēstuļkastītē. Un, starp citu, vai tad Margarēta neuzradās mājās pie viņas dažus mēnešus pēc puikas piedzimšanas? Nūja. Tagad viņa to atceras, viņa redz pavisam skaidru ainu, kā Margarēta sēž pie virtuves galda un baro mazo ar pudelīti…

Ahā! Tad tāpēc Margarēta šodien ir tik nejaucīga. Viņai droši vien ienāca prātā šis puika, kad abas sēdēja restorānā, nu kā tad, pēkšņi viņa būs iedomājusies, ka Birgitai bijis tas viss, kā Margarētai pašai

nekad nav bijis. Birgitai ir bijusi māte, bijis vīrs un bērns, bet Margarētai nekad nav bijis neviena paša visā pasaulē. Neviens viņu negribēja, kad viņa bija maza, un neviens viņu negrib arī tagad, un tas nemaz nav tik dīvaini, jo viņa ir neparasti ļauna klimaktērijragana. Margarētai gluži vienkārši skauž. Bet to viņa nemūžam neatzīs, arī tad ne, ja draudēs ar pistoli. Kad viņas bija mazas, Margarēta nekad negribēja runāt par savu mistisko mammu, un vienmēr gāja projām, kad Birgita sāka stāstīt par Ģertrūdi. Viņa bija skaudīga toreiz un ir skaudīga šodien. Tā nu tas ir.

Tomēr viņai vajadzētu saprast, ka Birgita jūtas aizvainota, ka tieši Margarētas ļaunie spērieni pilda viņas acis asarām un liek mutes kaktiņiem drebēt.

"Pie velna, Megana," viņa saka un iztaisno muguru. "Es patiesībā neesmu īsti vesela, es nevaru paskriet tik ātri kā tu. Esmu iedzīvojusies aknu cirozē, saproti pati… Es gulēju slimnīcā, iznācu pirms četrpadsmit dienām."

Margarētas seja atmaigst, bet ne pietiekami, lai Birgita justu, ka stāv uz droša pamata. Iespējams, ka Margarēta nezina, kas ir aknu ciroze, un Birgita nekādā ziņā nedomā viņu apgaismot par šīs slimības ikdienišķo nosaukumu un tāpēc neaptver tā visa svarīgumu. Jānostiprina pamats.

"Tā, protams, ir manis pašas vaina," viņa saka un pagriežas parka soliņa virzienā, tad iet šļūcošiem soļiem, ka švīkst vien. "Ja jau kāds ir laupītājs, tad tāds viņš arī paliek, un tādi nekļūst veci. Dakteris teica, ka man atlicis pusgads. Ja paveiksies…"

Viņa apsēžas uz sola un uzmet Margarētai steidzīgu skatienu. Birgita tagad ir uz īstā ceļa, un Margarēta, pavērusi muti, blenž uz viņu platām acīm.

"Bet tu taču mani pazīsti," turpina Birgita un rūgti iesmejas. "Es neesmu spējīga sevi sargāt. Pat ja vēlētos…"

Margarēta aizver muti un izdveš:

"Vai tā ir taisnība?"

Protams, taisnība. Ko gan viņa iedomājas, vai tad Birgita te sēž un melo? Dakteris taču teica, ka viņa nomirs pusgada vai gada laikā, ja nebeigs žūpot.

"Kā tad, ka taisnība," viņa saka un nolaiž acis, lai noslēptu to, ka tomēr melo. Jo viņa taču melo. Birgita Fredriksone nemirs. Viņa nevar mirt.

Abas lēni iet ārā no parka uz dzelzceļa stacijas pusi, Margarēta paņēmusi Birgitu zem rokas un balsta kā večiņu.

"Ja tu te pie stacijas apsēdīsies uz sola, es atbraukšu mašīnu," viņa saka. "Tas nebūs ilgi, mašīna stāv aiz policijas ēkas…"

Birgita aizver acis un pamāj, ļaudama sevi lēni pārvest pāri ielai. Viņa iet pieklibodama, bet tad apraujas. Viņa nedrīkst pārspīlēt: no

slimām aknām cilvēks klibs nekļūst. Tas taču viņai jāzina, jo šo riebīgo aknu dēļ pusotra gada laikā viņa ir neskaitāmas reizes bijusi slimnīcā un vēl nav sākusi klibot. Patiesībā viņa nekad nedomā par savām aknām, izņemot reizes, kad jāvemj. Tad viņa caur skropstām lūr, vai tur nav asinis, jo tad ir jādodas uz slimnīcu, bet to viņa negrib. Birgitai nepatīk gulēt slimnīcā. Īstenībā viņai no slimnīcas bail.

"Vai!" iesaucas Margarēta, kad viņas nonāk pie sola. Uz tā ir kūstošs sniegs. "Sols ir pārāk slapjš un auksts. Pagaidi mazliet, es aiziešu uz kiosku un nopirkšu avīzi, uz tās tu varēsi sēdēt…"

Vienā mirklī viņa jau ir atpakaļ un izklāj uz sola biezu avīzi ar daudziem pielikumiem un pastiepj Birgitai skārdeni, kad viņa jau kārtīgi apsēdusies.

"Te būs," viņa saka. "Padzeries, kamēr esmu projām. Tas nebūs ilgi. Būšu atpakaļ pēc pāris minūtēm…"

Birgita savelk grimasi: Coca-Cola Light. Tipiski. Viņai taču vajadzētu alu. Bet, ja viņa to pateiks, Margarēta atkal sāks riet kā rotveilers.

"Vai būs labi?" jautā Margarēta.

Birgita pamāj un aizver acis, bet nākamajā acumirkli tās atkal atver.

"Klausies," viņa saka ar lūdzošu smaidu. "Vai es nevarētu dabūt arī vienu cigareti?"

ir jauks laiks, brīnums, ka viņa par to nav iedomājusies agrāk. Birgita atliecas pret sola atzveltni un pagriež seju pret sauli, meklēdama kabatā cigarešu paciņu. Nemaz nav tik slikti sēdēt te pavasara saulītē un ievilkt dūmu.

Birgitai vienmēr paticis uzturēties ārā, visu mūžu viņa labprātāk dzīvojusies pa āru nekā istabā, kaut vai birst krusa vai gāž kā ar spaiņiem. Citos apstākļos viņa būtu kļuvusi par īstu brīvdabas cilvēku. Šī doma liek viņai iesprausloties. Viņa iedomājas sevi kā mežāgājēju sievu ar ābolsārtiem vaigiem, grozu uz rokas un saules pilnu skatienu. Ak Kungs! Laime, ka viņai nav gadījies tik slikti.

Ne jau tāpēc, ka būtu bijis kāds risks, taču vecāmāte dabu uzskatīja ar aizdomām, lai gan visu mūžu bija nodzīvojusi ar hlorofilu visapkārt, bet Ģertrūde bija pārliecināta asfalta puķe. Patiesībā Birgita bijusi ekskursijā uz mežu tikai vienu vienīgu reizi tas bija toreiz, kad Ellena visas trīs meitenes paņēma līdzi sēņot, lai gan citādi viņai prātā nebūtu nācis doties uz mežu. Bet Stīgām Līdakžoklim tuvojās četrdesmit gadu dzimšanas diena, un Ellena bija solījusi palīdzēt ar ēdienu. Uzkodām bija paredzētas vafeles ar gaileņu pildījumu, un, tā kā gailenes burciņā maksāja baigi dārgi un Ellena bija skopa, tad atlika vienīgi doties uz mežu un salasīt tās par velti. Tā viņa domāja. Patiesībā viņas neatrada pat nevienu vienīgu sakaltušu gailenīti.

Un kādam gan vajadzēja būt skatam, kad viņas rindā gāja ārā pa

vārtiņiem uz šoseju. Birgita atceras to pavisam skaidri: rindas priekšgalā soļoja Ellena gumijas zābakos, darba ķitelī un adītā jakā, viņai cieši aiz muguras tecēja Kristīna līdzīgā mundierī, raustīga un dreboša, it kā baidītos, ka zem kājām varētu atvērties zeme un viņu aprīt. Margarēta līkločiem gāja aiz viņām. Viņa nespēja noiet taisni, jo bija iemānījusi sēņu grozā grāmatu un sākusi to lasīt, tiklīdz Ellena bija pagriezusi muguru. Viņa bija galīgi jukusi ar savām grāmatām, viņa tās lasīja nepārtraukti, lai gan kā Ellena, tā Kristīna un Birgita blisināja acis un sacīja, ka nav normāli lasīt vienmēr un visur. Nekas nelīdzēja, viņa joprojām līkločiem staigāja caur dzivi vienmēr ar jaunām grāmatām rokā. Šoreiz viņa satvēra Birgitas delnu, lai atbalstītos un neieslidētu grāvi. Birgita ļāva viņai turēties, jo todien viņa bija diezgan priecīga un mundra Birgita. Viņa bija piestūķējusi pilnas kabatas ar papīra turzām, kurās likt sēnes, jo savējās nedomāja ziedot kaut kāda riebīga veča simt gadu dzimšanas dienas svinībām, viņa tās gatavojās pārdot par dārgu naudu un pārvērst saldumos. Turklāt brokastu starpbrīdi viņa bija aizlavījusies uz mājām pie Ģertrūdes, kura bija gandrīz skaidrā un apsolīja, ka piezīdīsies Mariannei kā dēle, līdz Birgita atkal varēs dzīvot mājās. Tobrīd Birgita bija pavadījusi pie Ellenas tieši deviņus mēnešus un divpadsmit dienas. Neviens nezināja, ka viņa precīzi vēro laiku, ka viņa bija sākusi skaitīt dienas, stundas un minūtes kā tāda cietumniece jau kopš tās dienas, kad pirmoreiz ieradās Ellenas mājā.

Uz turieni viņu aizveda Marianne. Kādu piektdienu viņa bija ieradusies skolā, pēdējā stundā pieklauvējusi pie klases durvīm un klusā balsī lūgusi sarunu ar skolotāju Stenbergu. Viņš padraudēja ar rādāmkociņu un nomurmināja, lai visi sēžot mierīgi un klusi, pirms izgāja gaitenī.

Neviens no pārējiem klases skolēniem nepazina Marianni, pat Buse ne, kurš dzīvoja tajā pašā pagalmā, kur Birgita, un kurš, tāpat kā pārējie bērni, mēdza tā lūrēt, ka vai acis krita no pieres laukā, kad tante no bērnu aprūpes soļoja šurp ar bereti galvā un portfeli pie rokas. Viņi visi tā blenza ne tikai tāpēc, ka baidījās no bērnu aprūpes, to Birgita bija sapratusi, bet arī tāpēc, ka Marianne izskatījās tik jocīga. Neviena cita tante visā Mūtalā nevalkāja bereti un nestaipīja līdzi portfeli, tā taču bija vīriešu privilēģija padarīt sevi smieklīgu šādā veidā. Todien gan Mariannei galvā nebija berete, bet neliela platmalīte, un tāpēc Buse viņu nepazina.

Birgita uz sola bija atvērusi dabaszinību grāmatu un no nodaļas par ežiem to slepeni aizšķīrusi uz daudz interesantāko nodaļu par vairošanos. Šī nodaļa, protams, bija noslēpumaina un nesaprotama, bet tomēr ne jau tik noslēpumaina un nesaprotama, lai tāda persona kā viņa un vispār jauni cilvēki ar acīm un ausīm savā vietā lasot aprakstīto par zīdītājiem, nevarētu nonākt pie zināmiem slēdzieniem

par cilvēku izturēšanos. Tika taču apgalvots, ka visi bērni iznākuši mammai no vēdera, lai gan Birgita no savas puses īsti nesaprata, kā tas patiesībā notiek. Ģertrūdes vēders bija pavisam plakans, un viņa nespēja iedomāties, ka pati reiz tur bijusi iekšā. Ģertrūde tad laikam būs pārsprāgusi, par to meitene bija droša, bet Ģertrūdes vēders itin nemaz neizskatījās tāds, kas kādreiz bijis pušu. Varbūt daba bija sagādājusi kaut kādu papildu ādu, varbūt bēbītis gulēja mammai uz vēdera, pārklāts ar šo ādu, apmēram tādu kā neilona zeķi. Nūja, tā tam vajadzētu būt. Jo neilona zeķes taču ir caurspīdīgas, un tad mamma varētu bēbīti redzēt un saprast, ka gaida bērnu, turpretī, ja mazulis gulētu kaut kur apslēpts vēderā iekšā, viņa taču nezinātu, ka tas dzims…

Pie velna! Viņa vairs nespēja izturēt un ilgāk gaidīt, viņa nevarēja piespiest sevi domāt par ko citu. Viņa aizvēra dabaszinību grāmatu un piecēlās, krēsls noskrapstēja pret grīdu, klases klusās sarunas un sačukstēšanās tajā pašā mirklī aprāvās. Visi skatījās uz viņu, katrs viens visā klasē blenza uz Birgitu un gaidīja, ko viņa darīs.

Bet Birgita nespēja neko darīt. Viņa bija kā nolēmēta. Pavisam taisna un nekustīga viņa stāvēja pie sava sola, nespējīga nolikt vienu kāju otrai priekšā, nespējīga iet uz durvīm un tās atvērt, nespējīga jautāt, kāpēc Marianne ieradusies skolā. Jo viņa taču zināja.

Viņa bija aizmirsusi šonakt paslēpt nažus, viņa bija gulējusi kā tāds pretīgs idiotisks bluķis! Un tagad Ģertrūde bija beigta, viņa bija iedūrusi sev vēderā lielo virtuves nazi.

Laiks bija apstājies. Tūlīt atvērsies zeme.

"Viņa taču nav mirusi," brīdi vēlāk teica Marianne. "No kurienes tu to esi ņēmusi? Tu viņu pēc brītiņa satiksi un varēsi atvadīties."

Viņa burtiski vilka Birgitu pāri skolas pagalmam, cieši turēja pie rokas un stiepa sev līdzi. Birgita tikai pārvietoja kājas, kad tas bija pilnīgi nepieciešams, lai nenokristu zemē. Tikko viņa bija mēģinājusi iekost Mariannei rokā, kas aptvēra Birgitas locītavu kā roku dzelži, bet nekas neiznāca. Marianne bija stiprāka, viņa redzēja, kas Birgitai padomā, un pavilka roku sānis, tomēr tvērienu neatlaižot. Tas gan bija vienalga; viņai rokā bija biezi cimdi, kuriem Birgitas zobi cauri netiktu. Toties iespert viņai pa potīti Birgita varēja.

"Beidz muļķoties!" ierēcās Marianne un pavilka Birgitu uz savu pusi ar tādu spēku, ka meitene paklupa un zaudēja līdzsvaru. Riebīgā vecene! Jaunā cepure bija nobraukusi uz pieres, un viņa izskatījās kā nepilnīga!

Skolas pagalms ap viņām gulēja tukšs un pamests, stundas beigas neiezvanīs agrāk kā pēc desmit minūtēm. Viņai bija atļauts aiziet agrāk. Rīt bija sestdiena un skolas diena, bet skolotājs bija teicis, ka Birgitai neesot jānāk, ka viņa esot brīva, lai labāk pierastu savās jaunajās mājās. Bet pirmdien viņš meiteni gaidīšot tāpat kā parasti,

viņai nebūšot jāmaina skola, pārceļoties dzīvot citviet, kaut arī jaunās mājas tuvumā esot cita skola. Gan direktors, gan tā patīkamā dāma no bērnu aprūpes uzskatot, ka Birgitai būšot labāk palikt kopā ar vecajiem klasesbiedriem un skolotājiem.

It kā viņai par tiem visiem būtu kāda daļa. It kā viņu baigi interesētu kāds cits, izņemot Ģertrūdi!

Dzīvoklī oda pēc vēmekļiem.

Skābenā smaka bija tik apdullinoša, ka Birgitai pašai palika slikti, kad Marianne atvēra durvis. Patiesībā Birgita jau pie vēmekļiem bija pieradusi, jo tā taču bija viņa, kas visu uztīrīja, kad Ģertrūdei bija slikta dūša, un varbūt viss būtu viegli izturams, ja vien dzīvoklis nebūtu tā pārvērties.

Viņa palika stāvam uz sliekšņa un ieskatījās iekšā. Kaut kas neticams! Vēl šorīt dzīvoklis izskatījās tieši tāds pats kā parasti, kad viņa gāja uz skolu, var jau būt, ka mazliet nekārtīgāks, jo, kad Osvalds vakar vakarā ieradās, viņam bija līdzi daži draugi un kāda sevišķi mutīga sieviete, bet vispār gandrīz vai dzīvoklis kā dzīvoklis. Birgita bija vēlu pamodusies, šķiet, ka Osvaldam un tiem citiem nemaz nebija rūpējušas viņu virsdrēbes, kad tie gāja projām, jo Birgita vēl joprojām gulēja uz drēbju kaudzes priekšnamā. Bet pulkstenis jau rādija daudz, to viņa redzēja, kad ielavījās istabā apskatīties, vai Ģertrūde ir turpat. Viņa bija. Un gulēja pavisam mierīgi, kamēr Birgita skraidīja apkārt pa istabu, meklēdama savas drēbes. Patiesībā Ģertrūde bija gulējusi tik dziļi, ka Birgita pat mazliet nobijās, viņa pieliecās pie Ģertrūdes, pogādama ciet zeķturi, lai pārliecinātos, vai viņa vēl elpo. Viņa elpoja. Nebija nekādu problēmu. Birgita paķēra skolas somu, iebāza jakas kabatā dažus cukurgraudiņus un metās uz durvim. Viņa nepaspēja novākt pudeles, bet tas jau nekas, tā viņa domāja, jo Marianne bija abas apmeklējusi iepriekšējā dienā. Viņa nekad nemēdza ierasties divas dienas pēc kārtas.

Bet to viņa acīmredzot bija darījusi. Un, kā liekas, pārkārtojusi visu dzīvokli. Nekas vairs nebija tā, kā bija paradušas Birgita un Ģertrūde. Rullo aizkari bija uzvilkti uz augšu un parastie atbīdīti uz sāniem, istabā ieplūda pelēka rīta gaisma, un Birgitai šķita, ka viņai salst. Bez tam Marianne bija savākusi visas pudeles kopā pie kumodes, šķita, ka tās tur stāv un gaida, lai atkal tiktu piepildītas, lai viesības sāktos no jauna. Varbūt vajadzētu sākties dejām. Paklājs bija saritināts un gulēja, cieši piespiedies pie sienas, it kā kaunētos. Kaut kas gulēja uz grīdas pie durvīm, Birgitai vajadzēja pieliekties, lai redzētu, kas tas ir. Gultas pārvalks. Tas bija pilnīgi slapjš un slapjuma dēļ izskatījās daudz tumšāks nekā parasti. Kāpēc Marianne bija pārvalku saslapinājusi? Un kāpēc tur blakus stāvēja piebāzts maisiņš ar Birgitas drēbēm?

Ģertrūde aizmigusi gulēja gultā, viņas seja izskatījās dīvaina,

gandrīz tikpat pelēka un plankumaina kā spainis, kas stāvēja uz grīdas blakus gultai. Tas taču bija atkritumu spainis, kas kūļājās gar Birgitas kājām, kad viņa nesa ārā atkritumus! Ak pasaullt, kāpēc Marianne bija to atnesusi šurp, tam taču vajadzēja stāvēt skapītī zem izlietnes! Vai tad viņa to nesaprata? Vai tad viņa šajā ziņā bija jukusi?

Marianne uzlika Birgitai roku uz galvas un čukstēja:

"Mamma ir slima, Birgita. Viņa lūdza mūs parūpēties par tevi, viņai vajadzīga atpūta."

Tie nu bija salti meli, un par tiem tūlīt bija jāsaņem sods. Jo tagad Mariannei nebija cimdu, kas sargātu rokas, tās bija neapsegtas un kailas.

Birgita izvēlējās labo, viņa bija ātra kā zibens un ar asiem zobiem. Viņa priecājās, kad Marianne skaļi iekliedzās.

Bija tik savādi pirmdien atgriezties skolā, it kā viss bija tāpat, bet tomēr citādi mājas, iela, klasesbiedri. Pat klase brīvdienās bija pārvērtusies, viņa gan nevarēja īsti saprast, kā, te laikam bija kaut kas ar krāsu un lielumu. Šķita, ka viss kļuvis lielāks, arī logi, un tomēr bija daudz tumšāks nekā piektdien. Varbūt nedēļas nogalē Stenbergs visu pārkrāsojis, lai kārtīgi atzīmētu to, ka pasaulē notikušas lielas pārmaiņas, bet tādā gadījumā viņš nebija nekāds labais krāsotājs. Plaisa sienas augšmalā bija palikusi. Un gaišie plankumi, kur bija atradušies pagājušā gada zīmējumi.

Daži bērni, kuri dzīvoja Birgitas mājas pagalmā, starpbrīdī sapulcējās ap viņu. Kas bija noticis? Kur Birgita palikusi? Vai viņa zināja, ka pagalmā iebraukusi ātrās palīdzības mašīna, kad abas ar Marianni aizbraukušas, un Ģertrūde iznesta uz nestuvēm?

Protams, viņa to zināja, teica Birgita un purināja galvu, it kā viņai būtu ļoti gari mati, kurus atsviest atpakaļ. Varbūt tā bija šī mirkļa neuzmanība, kuras dēļ viņa neieklausījās, kurš pačukstēja šo vārdu; šo vārdu, kas traucās pa gaisu kā saindēta bulta un nonāca viņas ausī. Dzēruma trakums! Viņa sodīja to, kas stāvēja vistuvāk, uz labu laimi sagrāba kādu matu cekulu un rāva, nemaz neievērojot, ka tā ir bailīgā Brita Marija, līdz izdzirdēja to kliedzam.

Parastos gadījumos pārējie būtu metušies uz skolotāju istabu un pie Stenberga cēluši trauksmi, pirms Birgita būtu paspējusi atlaist tvērienu, viņa būtu dabūjusi bārienu un piezīmi, un varbūt pat sitienu ar rādāmo kociņu, bet ne jau šodien. Gunilla, visu zaķpastalu priekšniece un pielīdēju karaliene, apskāva raudošo Britu Mariju un lūdza pārējos nenoklačot Birgitu. Esot jāpažēlo Birgita, kurai nekad nav bijis tēta un tagad neesot arī mammas! Birgita vienu mirkli apsvēra, vai iespļaut Gunillai matos vai noskalpēt viņu ar zobiem, bet nepaspēja ne vienu, ne otru. Atskanēja zvans uz stundu, un vienā sekundē bariņš bija izklīdis, pielīdējas metās uz durvīm, no visas sirds baiļodamās nonākt par vēlu. Viņai jāpagaida līdz nakamajam

starpbrīdim.

Bet nākamajā starpbrīdī viņa netika ārā, viņu pasauca Stenbergs, kad meitene līdz ar citiem skrēja uz klases durvīm un spiedās barā. Viņš gribot ar Birgitu parunāt, vai viņa nebūtu tik laipna un nepienāktu pie katedras. Skolotāja vārdi skanēja tā, it kā Birgitai būtu kāda izvēle, un tas nemaz neizklausījās pēc viņa, parasti viņš izvaukšķēja meitenes vārdu pavēlošā tonī: Bir-gitta! Sēdi mierīgi! Stāvi klusu! Noslauki degunu un nomazgā rokas! Reiz Stenbergs viņu pat bija nosaucis par netīro cūku, un visa klase to dzirdēja.

Bet tagad viņa vairs nebija nekāda parasta palaidne, to varēja manīt. Tagad viņa bija gluži jauka meitene, bet tāda, kura, par spīti visam, tomēr jāpažēlo. Stenbergs piešķieba galvu kā tāda vecene un pieņēma to samāksloto balsi, kādā runāja ar mazajām mīlulītēm Gunillu un Britu Mariju. Esot tik iepriecinoši vērot, cik tīra un jauka šodien esot Birgita. Vai viņa dabūjusi arī jaunas drēbes? Tas taču lieliski. Tagad viņa redzēšot, ka viss nokārtošoties, ka tagad viņai droši vien būšot laiks un spēks pildīt skolas uzdevumus pavisam citādi. Jo viņš, Stenbergs, jau esot ievērojis, ka Birgita nav nekāda muļķe, tieši otrādi. Viņa varēšot kļūt par ļoti labu skolnieci, ja tikai mazliet papūlēšoties. Un to taču viņa darīšot, vai ne, kad nu ap viņu valdīšot kārtība un miers? Vai ne? Vai ne? Vai ne?

Birgita pakniksēja un klusēja, viņa taču nebija tāda muļķe, lai Stenbergam runātu pretī. Reiz viņa bija to mēģinājusi un pēc šīs neveiksmes gandrīz nevarēja sēdēt. Ģertrūde bija apskatījusi svītras uz viņas dibena un solījusi sūdzēties par šo veci gan Skolu valdē, gan Medicīnas pārvaldē un Doma kapitulā, bet vēlāk aizmirsusi. Un, kad Birgita viņai to atgādināja, viņa bija piedzērusies un dusmīga un domāja, ka Birgitai jāvainojot pašai sevi.

Brokastu starpbrīdī bija aizliegts atstāt skolas pagalmu, bet nebija neviena, kas pārbaudītu, vai aizliegums tiek ievērots. Skolotāji, liekas, sēdēja skolotāju istabā un locīja iekšā torti, skolas pagalmā runāja, ka viņi katru dienu ēdot krējuma torti un mīkstas siermaizītes. Neviens gan to nevarēja pārbaudīt, jo skolasbērni nedrīkstēja ieiet skolotāju istabā, bija jāgaida garderobes telpā, ja kaut kas vajadzīgs, un šis lukss pavīdēja tikai īsu mirkli, kamēr durvis atvērās vai aizvērās. Skolotājiem bija atzveltnes krēsli, to Birgita pati bija redzējusi. Lieli brūni atzveltnes krēsli un mazi brūni galdiņi, kur stāvēja kafijas tasītes. Viss tātad liecināja par to, ka baumas patiesas, ka skolotāji negausīgi rija mīkstas sviestmaizes un krējuma tortes, kamēr skolēniem jāsēž ēdamzālē un jāēd cietā kraukšķmaize un aknu putra.

Bet šodien Birgita novēlēja skolotājiem gan krējuma torti, gan mīkstus atzveltnes krēslus, jā, visu iespējamo luksu, ko tikai viņi vēlas, ja vien viņi turētos tālāk no skolas pagalma. Strauja kā zebiekste viņa izmetās pa vārtiņiem un skrēja pa ielu uz augšu savas ielas un savas

īstās mājas virzienā.

Viņa bridi paslēpās vārtos pret ielu un pārbaudīja, vai pagalmā kāda ziņkārīga vecene nedauza paklājus un vai Bērnu aprūpes komiteja nav izlikusi sargus, kas neļautu bērniem atgriezties pie savām mammām. Bet viss likās pamests un kluss, šķita, ka gan pagalma, gan ielas mājā nav neviena iemītnieka tāpat kā tajā bridi, kad Birgitu veda pa ietvi un viņa pilnā kaklā kliedza. Droši vien Ģertrūde bija mājās, viņu acīmredzot brīvdienās slimnīcā bija izoperējuši, un viņa bija vesela. Pašreiz viņa laikam staigāja pa dzīvokli sava kimono, meklēdama pāri veselu neilona zeķu, jo bija taču pilnīgi skaidrs, ka kājās vajag veselas zeķes, kad viņa dosies uz Mariannes kantori un prasīs, lai laiž Birgitu mājās. Cik viņa būs priecīga, kad Birgita būs atnākusi pati, viņa noteikti iepletis rokas, kā to mēdza darīt, kad ieradās sliežu uzrauga namiņā un sauca, ka gribot Birgitu nobučot. Tikai bučot un bučot, un bučot!

Birgita nespēja vairs ilgāk gaidīt, viņa ātri pārskrēja pagalmam, tik ātri, ka pat Buses mutere ar savām vanaga acīm nespētu viņu sazīmēt, atgrūda pagalma mājas durvis, klupdama krizdama nesās augšā pa kāpnēm, pakrita un piecēlās vienā rāvienā, lai gan iesāpējās celis, lai gan patiesībā ļoti, ļoti sāpēja…

Durvis bija aizslēgtas, un neviens neatbildēja, kad viņa pie tām piezvanīja, bet viņai bija līdzi sava atslēga. Jau taksometrā, braucot uz audžumāju, viņa bija slepeni pārvilkusi pār galvu balto saiti ar atslēgu un ieslidinājusi to kabatā. Marianne neko nemanīja, viņa sēdēja un visu ceļu pētīja savu labo roku, nopūzdamās ar rādītājpirkstu berzējot Birgitas zobu zilos nospiedumus uz ādas. Neviens nebija pārbaudījis Birgitas jakas kabatas, arī ne tā vecene, pie kuras Birgita bija nonākusi. Viņa bija salikusi visas Birgitas drēbes uz virtuves galda, kad Marianne bija aizgājusi, pacēlusi katru apģērba gabalu pret logu, pētījusi tos pret gaismu un bāzusi pirkstu visos caurumos, it kā mēģinot tos padarīt lielākus. Bet jaku viņa bija aizmirsusi, tā neskarta un nepārbaudīta bija palikusi karājamies priekšnamā. Tieši tāpēc Birgita, par spīti visam, bija tik mierīga, tieši tāpēc viņa nebija sadauzījusi tajā mājā visas lietas. Viņai taču bija atslēga, un viņa atkal ies uz mājām.

Viņa iebāza atslēgu durvīs, taču nespēja to pagriezt. Cerība, kas viņu bija turējusi kājās kopš piektdienas, sakļāva ziedlapiņas kā puķe, kad iestājas krēsla. Viņa piespieda galvu durvīm un aizturēja elpu. Varbūt viņa dzirdēs Ģertrūdi staigājam apkārt un meklējam zeķi, klusi dungojot. Bet aiz durvīm bija pavisam klusu. Kāda doma kā viegla vēja pūsma izšalca cauri galvai: ja nu Ģertrūdes tomēr tur nav, ja nu viņa nekad neatgriežas…

Birgita izrāva atslēgu no durvīm un skrēja lejup pa kāpnēm, viņa juta, kā kājas zem viņas plivinās, it kā nemaz nepieskartos

pakāpieniem. Viņai dzinās pakaļ visādi spoki un mošķi, vajadzēja tikt projām, ārā, lejā, cik vien ātri var…

Birgita nekad nebija redzējusi tik bailīgu un gļēvulīgu tipu kā šī Kristīna. Tas bija tik nožēlojami, šī riebīgā pelēkā pele bija tāda gļēvule, ka, pēc Birgitas domām, pat neuzdrošinājās skaļi runāt, vienīgi čukstēt. Bet lielākoties viņa vispār nebilda ne vārda, tikai blenza uz cilvēkiem ieplestām pelēkām acīm. No tā jau cilvēks var palikt traks.

Viņa ir pelnījusi vienreiz dabūt pa kaklu. Vai divreiz. Bet pirmdienas pēcpusdienā viņa saņēma tikai dunku mugurā un nogāzās zemē uz dārza taciņas, tā ka zeķē izplīsa caurums.

Tā nu kādreiz var notikt. Ja cilvēks ir pārāk bailīgs.

Mājās pie vecenes Ellenas meitenes no rītiem tika celtas augšā jau bez ceturkšņa septiņos. Pēc tam no Birgitas tika sagaidīts, lai viņa ievīstītos pretīgā ritasvārkā un uzvilktu kājās ritakurpes tāpat kā pārējās viņai nekad agrāk nebija radusies vajadzība pēc kaut kāda rītasvārka un kaut kādām rītakurpēm, priekš kam gan? un maršētu uz virtuvi. Tur stāvēja vecene Ellena pie plīts, kā parasti. Šķita, ka viņa no tās nespēj atiet, it kā stāvētu tur visu diennakti, kaut ko maisīdama katlos. Viņa ielēja Birgitas šķīvī glumu auzu pārslu putru un paskaidroja, ka šajā mājā neviens neceļas no galda, pirms šķīvis izēsts. Birgita paglūnēja caur pieri, bet no kurnēšanas atturējās viņa jau bija aptvērusi, ka ēdiens te bija kaut kas īpašs, ka varēja ķildoties par drēbēm, mazgāšanos un gultas klāšanu, bet nekad par ēdienu. Tad vecene droši vien krāmētu ar pavārnīcu pa galvu. Tātad Birgita apēda visu glumiķi, bet tikai tad, kad tai virsū bija uzbērusi veselu kaudzīti smalkā cukura. Žurka gaudoja viņas vēderā, jau pēc pāris dienām pie vecenes Ellenas tā bija novājējusi un mežonīga kā plēsīgs zvērs.

Birgita īsti nezināja, kā lai sagādā naudu, viņa jau bija izmeklējusies gan slotu un tīrāmo piederumu būcenī, gan skapītī zem izlietnes, bet nebija atradusi nevienu vienīgu pudeli. Viņa būs spiesta izdomāt kaut ko citu.

Pārējās meitenes apmierināti strēba putru, it kā tā būtu garšīga. Ellena bija apsēdusies blakus Margarētai, kas acīmredzot bija viņas lielākā mīlule. Kristīna sēdēja galda otrā pusē, ar vienu roku nervozi plūkādama galdautu, kamēr ar otru strēba putru. Ellena pabīdīja viņas virzienā maizes groziņu, abas sasmaidījās. Tas bija dīvains smaids, it kā viņas abas būtu pieaugušas, it kā Kristīnai nebūtu desmit gadu un viņa nebūtu tikpat niecīga kā Birgita. Tomēr balss Kristīnai bija kā bērnam. Viņa nolika karoti uz šķīvja un paņēma brokastu bulciņu.

"Vai tikko izceptas?" viņa čukstus vaicāja, un uz viņas bālās sejas vēl arvien bija uzlīmēts tikpat bāls smaids.

"Mmm," atbildēja Ellena. "Vai vēl siltas?"

Kristīna pamāja, Ellena aplika Margarētai roku un paspieda.

"Vai tu arī gribi bulciņu? Pavisam siltu."

Margarēta pamāja ar pilnu muti un sniedzās pēc maizes groziņa. Kad sviests uz siltās bulciņas sāka kust, viņa izstiepa mēli, ātri to nolaizīja un uzzieda otrreiz. Ellena iesmējās un ieknieba viņai vaigā:

"Ak, tu nebēdne!"

Nūja. Ak, tad šajā mājā vajadzēja tā uzvesties. Vai nu vajadzēja būt mīlīgam kā Margarētai un līdzināties kaķēnam, vai arī tēlot pieaugušu kā Kristīnai. Turklāt vajadzēja stumt māgā tik daudz, cik vien iespējams.

Šīs meitenes bija nodevējas. Ellena nebija nekāda mutere nevienai no viņām, kaut kur viņām jābūt arī īstajām mātēm, bet viņas tām neveltīja nevienu pašu domu.

Bet Birgita nav nodevēja. Un tāda arī nekad nebūs.

Ellenai nepatika Birgita, viņa patiesībā nemaz nevēlējās pieņemt to savā mājā. To varēja manīt jau pirmajā dienā, kad viņa novilka Birgitu lejā uz pagraba vannasistabu un ņēmās berzt, līdz meitene jutās kā nodīrāta. Nevienu brīdi Ellena nepasmaidīja, tikai rauca pieri un deva Birgitai īsas pavēles pagriezt muguru un pacelt rokas, lai visur varētu piekļūt. Birgita bija teikusi, ka viņa to var izdarīt pati, ka viņa jau pieradusi mazgāties pati un viņai nav vajadzīga palīdzība kā mazam bērnam, bet tad vecene tikai nosprauslojās un nomurmināja kaut ko par to, ka, pēc viņas domām, Birgita neesot mazgājusies vairākus gadus. Tie nu gan bija salti meli, Birgita, protams, pēdējā gada laikā bija mazgājusies. Pagājušo vasaru viņa pati uz savu roku kādu dienu bija aizbraukusi uz Varamūbādenu un apmērcējusies Veterna ezerā. Bet tik un tā vecenei nebija nekādu tiesību viņu dīrāt ar aso birsti.

Ellena bija neparasti ļaunatminīga, šķita, ka viņa nevar piedot to, kas notika pirmajā dienā, kad Birgita bija atteikusies dzert viņas dzelteno sulu un nosaukusi to par čurām. Pēc tam viņai bija zobs uz meiteni un viņa lamājās pilnīgi par visu: ka Birgita ēdamistabā nejauši sadauzījusi porcelāna figūriņu, ka rotaļājoties kliedz pārāk skaļi un skrien pārāk ātri, ka nesaprot nevar staigāt apkārt netīrās drēbēs -, ka katru mīļu dienu jātīra zobi. Pat divas reizes dienā. Dažreiz viņa sašļuka pati aiz sava niknuma un viņai pa degunu sāka tecēt asinis. Tādās reizēs pārējās meitenes briesmīgi uztraucās, šķita, ka zem kājām tūlīt pat atvērsies zeme. Kristīna aiztraucās uz virtuvi, atnesa trauciņā ūdeni un slapināja Ellenai pieri, kamēr Margarēta sagādāja vati, ko vecene varēja iebāzt nāsī, un pati ierausās viņai klēpī. Abas blenza uz Birgitu, it kā tā būtu viņas vaina, it kā vecene asiņotu viņas dēļ.

Citādi jau Margarētai nebija nekādas vainas. Viņa bija mazliet bailīga, bet ne tik pretīgi gļēva un iztapīga kā Kristīna. Viņai patika skraidīt pa māju un rotaļāties, vienīgi, dabūjusi jaunu grāmatu, viņa kļuva neciešama. Tad viņa sēdēja uz savas gultas tukšajā istabā,

pilnīgi iegrimusi lasīšanā, un likās nemanām, ka citiem kļūst nebaudāma, jo lasot urbināja degunu. Tomēr viņa lasīja ātri un, kad bija pabeigusi grāmatu, metās meklēt Birgitu pa visu māju. Viņa vienmēr gribēja spēlēt tos notikumus, par kuriem bija lasījusi, it sevišķi, ja tās bija grāmatas no sērijas par pieciem bērniem. Birgita dažreiz bija ar mieru, bet tikai tad, ja pati varēja būt Džordžs. Citādi viss būtu visai smieklīgi. Margarēta nevarētu būt nekāds Džordžs, pat ja mēģinātu.

Tikai tad, kad vasara bija jau pilnā plaukumā, Ellena sāka pret Birgitu izturēties kā pret cilvēku, un bija jau arī laiks. Viņa droši vien uzskatīja to par vienreizēju panākumu, ka Birgita ķiršu kokā varēja uzkāpt visaugstāk, bet Birgita vis nesāka klāstīt, ka savā laikā ir kāpusi daudz augstāk, ka rudeņos ar draugiem mēdza doties uz Varamūbādenu un pamestos dārzos ap aizslēgtajām vasarnīcām piepildīt kabatas ar augļiem. Ellena bija tik pārņemta, ka pat nofotografēja Birgitu, kad viņa sēdēja koka galotnē. Pārējās meitenes arī bija uz fotogrāfijas, un vēlāk Ellena deva to palielināt un izkrāsot, nopirka spožu rāmi un nolika bildi savā istabā uz skapja.

Birgitai patika, ka šis attēls tur stāvēja, viņa mēdza ielavīties Ellenas istabā, kad neviens neredzēja, un sevi apskatīt. Viņa patiesībā bija tīri glīta savā rožainajā kleitā un baltajiem matiem.

Tagad viņas kleitas šuva Ellena, un tur Birgitai nebija nekā, par ko žēloties. Meitenes pašas varēja izvēlēties krāsas un modeļus, ari Birgita. Vienīgi tad, kad kāda izvēlējās kaut ko galīgi dullu, kā, piemēram, ziemas šortus vai vasaras šalles, Ellena nosmējās un atteicās kaut ko tādu šūt, citādi lielākoties visas dabūja to, ko kāroja. Tādēļ Birgitai bija skaistāka kleita nekā pārējām meitenēm, kad ceturtajai klasei bija pienācis eksāmens. Kleita bija balta, ar rozā rožu pumpuriem un volānu svārkos. Nevienai pašai no pielīdējām nebija rožu pumpuru un volānu.

Tad nu viņas palika ēnā. Galu galā.

Tomēr ar šo kleitu sanāca nepatikšanas.

Kādu dienu maija beigās Buse pastāstīja, ka Ģertrūde atgriezusies. Šā mutere ar savām vanaga acīm viņu bija redzējusi iepriekšējā dienā stiepjam somu pār pagalmu.

Kāda veiksme, ka viņš to pateica brokastu starpbrīdī, tieši tad, kad visi devās lejup pa kāpnēm uz bērnu ēdamzāli, citādi Birgita būtu spiesta bastot. Tagad viņai vajadzēja tikai mazliet nogriezties sāņus, pavisam nemanāmi aizslīdēt vārtu virzienā un ņemt kājas pār pleciem.

Viņai atslēgas līdzi nebija, to viņa bija aprakusi zem kāda krūma Ellenas dārzā, tiklīdz zeme bija atkususi. Bet tas nekas. Ģertrūde bija mājās un durvis atvērs. Kāds prieks bija dzīvot!

Pavasara semestra pēdējās nedēļās viņa nevienu reizi neaizgāja uz ēdamzāli. Tiklīdz iezvanīja brokastu starpbrīdi, viņa metās pāri

pagalmam ārā uz ielas. Pēc dažām dienām viņa pat vairs nedomāja par piesardzību, viņa bija gatava ieskriet krūtīs gan direktoram, gan Stenbergam, ja būtu vajadzīgs. Viņai taču bija jātiek uz mājām pie Ģertrūdes.

Ģertrūde tagad gulēja gultā tieši tāpat kā agrāk, tomēr vairs īsti nelīdzinājās pati sev. Seja bija apaļāka, tomēr viņa neizskatījās vesela, kaut kādā veidā viņa bija kļuvusi pavisam pelēka. Likās, ka viss viņai nošļucis uz leju mati, sejas vaibsti, krūtis, kas neizteiksmīgi kūļājās zem kimono. Bet viņa priecājās un smaidīja, kad ieradās Birgita, un tūlīt aizsūtīja to uz kiosku pēc cigām un saldumiem, nedēļas laikrakstiem un limonādes. Un tā mājās pie Ģertrūdes Birgita dabūja saēsties saldumus, bet Ģertrūde pati nekad nelasīja laikrakstus, kamēr tur atradās Birgita, un neiejauca nekad nevienu groku. Toties viņa gulēja gultā un runādama uzvilka dūmu.

Aizgājušos mēnešos Ģertrūdei nebija klājies viegli. Vispirms vairākas nedēļas viņa bija gulējusi slimnīcā un pēc tam tikusi nosūtīta uz kaut kādu velnišķīgu iestādi, drausmīgāko vietu, ko vadīja neparasti ļaunu un svētulīgu pestīšanas zaldātu banda. Šajā iestādē Ģertrūdei bija jāēd klimpu zupa, un viņa bija spiesta tur uzturēties kopā ar daudzām žūpu vecenēm. Tā bija tikai šīs prātu izkūkojušās Mariannes vaina, un tā bija liela nelaime, ka viņa vispār ienāca Ģertrūdes dzīvē. Nevienam citam, izņemot tādu moralizējošu tanti, jau nebūtu ienācis prātā ievietot Ģertrūdi iestādē…

Birgita apsēdās uz plaukstām, kad sākās stāsts par to, kā Marianne bija pie viņām uzradusies, un uzmeta skatienu modinātājpulkstenim. Drīz viņai jājož atpakaļ.

"Piedod," viņa teica un noslīdēja no krēsla. "Stenbergs mani sitīs, ja atnākšu par vēlu…"

Ģertrūdes apakšlūpa nodrebēja, un viņa aizvēra acis.

"Ej vien," viņa sacīja. "Tev jau nav diez cik patīkami te sēdēt un klausīties māmiņas žēlabās…"

Birgita palika stāvam pie gultas, šķita, ka viņa vairs neuzdrošinājās apskaut Ģertrūdi, tikai pastiepa roku un pieskārās tās apakšdelmam.

"Kad es varēšu nākt mājās?" viņa jautāja. Balss mazliet aizlūza, viņa bija spiesta norit siekalas. "Vai esi runājusi ar Marianni?"

Ģertrūde aizlika plaukstu sejai priekšā un nošņācās:

"Drīz runāšu! Es taču teicu!"

Eksāmena dienas rītā vecene Ellena sāka vaimanāt, ka nevarot vienlaikus iet uz divām skolām, ka diemžēl, diemžēl nepaspēšot aizskriet no Kristlnas un Margarētas skolas pie Birgitas. Viņa laikam domāja, ka Birgita būs izmisumā, bet Birgitai pilnīgi nekas tāds nebija padomā. Tieši otrādi. Tikai zaķpastalu skuķenēm uz eksāmenu nāca līdzi pieaugušie, un Birgita jau nebija nekāda zaķpastala. Turklāt viņa

taču nevarētu doties pie Ģertrūdes, ja aiz muguras vilktos Ellena.

Viņa jau bija pieradusi zvanīt pie Ģertrūdes durvīm. Viņa bija rakņājusies un rakņājusies Ellenas dārzā veselu pēcpusdienu, bet atslēgu nebija atradusi, un beidzot Ellena pati sava augstajā personā bija iemaršējusi dārzā un teikusi, lai beidzot tēlot kurmi. Ģertrūde bija viņai apsolījusi jaunu atslēgu, bet līdz šim nepietika naudas. Un Birgita nevēlējās bāzties virsū Ģertrūdei taču pašai raižu atliku likām.

Neviens nenāca atvērt, lai gan aiz durvīm viņa dzirdēja balsis. Ģertrūde bija mājās, bet acīmredzot nebija viena. Birgita cerēja, ka būs atnākusi ciemos kāda no viņas vecajām draudzenēm, un tad jau nu būs divi cilvēki, kas pārsteigumā sasitis rokas par skaisto kleitu. Viņa mazliet sakārtoja svārkus, pirms vēlreiz piezvanīja, bet, kad neviens nenāca, nospieda durvju rokturi.

Tā nebija draudzene. Tas bija Osvalds.

Viņš, kā parasti, sēdēja vienā no atzveltnes krēsliem, bet šoreiz viņam klēpī atradās Ģertrūde. Abiem bija mazliet aizmiglojies skatiens, Ģertrūdei viena zeķe bija nobrukusi un kā plīvurs karājās zem ceļa, lūpukrāsa izsmērējusies ap muti, un viņa likās nemanām, ka Osvalda lielā roka pazagusies viņai zem svārkiem. Abi samirkšķināja acis un pagrieza galvu, kad Birgita ienāca istabā, un brīdi sēdēja pavisam klusi un nekustīgi, blenzdami viņā. Kleita bija viņus padarījusi gluži mēmus.

"Ak tu esi atnākusi?" ierunājās Ģertrūde, noliekdamās un paņemdama cigaretes. Osvalds atvilka roku un taustījās pa gaisu pēc glāzes virs turku smēķējamā galdiņa.

"Mmm," teica Birgita.

"Un saģērbusies pēc velna…" piebilda Ģertrūde un skatījās piemiegtām acīm, izpūzdama pirmo dūmu. "Kur tu ņēmi šo krāšņumu?"

"No tantes Ellenas."

"Ellenas? Kas tā par velna tanti Ellenu?"

"Tā, pie kuras es dzīvoju."

Ģertrūde saviebās un piecēlās, gāja ar visu nobrukušo zeķi uz gultu un apsēdās. Atsperes čīkstēja kā parasti. Viss bija kā parasti. Pilnīgi viss. Nekas nebija mainījies.

"Ak tad viņai ir līdzekļi pirkt tev tik burvīgas kleitas?" jautāja Ģertrūde un sašķobīja augšlūpu.

Birgita nezināja, ko sacīt, bet bija jau vienalga, jo Ģertrūde pati nemitējās runāt. Viņa nopurināja cigaretes pelnus saliektā plaukstā un iesmējās:

"Nūja, var jau, velns parāvis, arī noticēt, ka viņai ir nauda, ko pirkt tev kleitas. Viņa taču saņem labu samaksu par to, ka rūpējas par citu cilvēku bērniem. Un kā tu domā, Osvald?"

Osvalds, sēdēdams attālāk klubkrēslā, piekrītoši norukšķējās.

Ģertrūde iestūma starp lūpām cigareti un nopētīja Birgitu vēlreiz:

"Tā ja, velns parāvis, cik tu esi burvīga. īsta Šērlija Tempļa, varētu teikt… Un tad jau tu esi apmierinata, ko? Tad jau gribēsi palikt pie tās Ellenas? Lai varētu katru mīļu dienu staigāt zīdā un samtā?"

Birgita saknieba lūpas un papurināja galvu. Nē! Viņa gribēja uz mājām pie Ģertrūdes, to taču viņa teikusi tūkstošiem reižu! Bet laikam viņa bija runājusi pārāk klusu, Ģertrūde, liekas, nebija dzirdējusi. Birgita vēlējās, kaut rožainā kleita pārplīstu pa šuvēm un uz viņas auguma sakristu lupatās, lai viņa varētu kustēties un runāt. Bet tas nenotika: kleita palika, kur bijusi, un Birgita nebija spējīga pakustēties. Viņa nevarēja pat parunāt.

"Kas tad tā, starp citu, ir par veceni?" jautāja Ģertrūde un atzvēlās gultā, atbalstīdamās ar elkoņiem pret spilvenu. Viņa bija aizmirsusi, ka pirms britiņa plaukstā iebērusi pelnus, un uz pārvalka nokļuva mazs, pelēks traips. Bet Birgitai nevajadzēja par to uztraukties, pelni negailēja, un tos viņa varēs noslaucīt sekundes laikā, kad atkal spēs kustēties.

"Vai zini, Osvald," jautāja Ģertrūde, "kas tā par sievieti, pie kuras Birgita tagad dzīvo?"

Osvalds iedzēra malku no groka un atraugājās.

"Nu, protams," viņš atteica. "Ellena Juhansone, tu jau zini. Viņa ņem audžubērnus, liekas, viņai pašlaik ir kādi trīs četri."

Ģertrūde sarauca pieri:

"Kāda Ellena Juhansone?"

"Hugo Juhansona atraitne. Viņš bija tas lielais priekšnieks, kas nomira pirms kādiem desmit gadiem, apmēram tā…"

Osvalds iesmējās, iedzēra vēl vienu malku un pakasīja krūtis:

"Baigi āķīgā vecene. Bija vismaz divdesmit gadu jaunāka par pašu. Viņi nebija precējušies ilgāk par gadu, kad viņš nogāzās no kātiem, un tad viņai tika gan šā māja, gan nauda… Viņš jau nebija nekāds tukšinieks."

Ģertrūde apsēdās gultā, taisna kā miets.

"Vai tas bija vēzis? Vai viņš mira no vēža?"

Osvalds paraustīja plecus. Pie velna, kas viņu zina. Bet tas nebija svarīgi, Ģertrūde jau pati sev bija atbildējusi.

"Nu kā tad! Tagad es zinu, kas viņa ir. Mazs cilvēciņš, kaut kāds četrkantīgs… Ha!"

Viņa dziļi ievilka dūmu un, piemiegusi acis, skatījās Birgitā:

"Pasveicini viņu no manis. Saki, ka es atceros gan viņu, gan viņas piedzemdēto kroplīti. Reiz mūžā mēs dzemdību namā gulējām vienā palātā."

••forš auto," saka birgita, kad beidzot ir uzlikusi drošības jostu.

Margarēta iesmejas, it kā būtu dzirdējusi kaut ko jautru.

"Tik slikts jau nav. Bet parādās savas vainas, vakar sabojājās

izpūtējs. Tāpēc man vajadzēja savākt to no darbnīcas…"

Ak auto bijis darbnīcā? Un vai no Birgitas tiek gaidīts, lai viņa no tā kaut ko zinātu? Tā gan izklausās, liekas, Margarēta uzskata, ka Birgita ir informēta. Ļaudis bieži tā domā, to Birgita ir ievērojusi. Tas droši vien ir izplatīts uzskats, ka Birgita Fredriksone prot lasīt domas. Viņa neplāno atklāt, ka tā nebūt nav, tādēļ drošākais ir mainīt sarunas tematu.

"Vai tu šitā brauci visu ceļu no tās Lapzemes elles?"

Margarēta papurina galvu, viņa izbāzusi mēles galiņu, un šķiet, ka viņa stūrē ar mēli, mēģinot iekreisēt lokā pie policijas ēkas.

"Nē, no Kirunas uz Stokholmu es lidoju. Šī nav mana mašīna, esmu to tikai aizņēmusies."

Birgita meklē kabatā cigaretes.

"No kā tad?"

Margarēta atkal pasmaida:

"No kāda pazīstama vīrieša. Viņu sauc Klāss."

Birgita paceļ uzacis, ņemdama ārā cigareti no Blend paciņas. Tur nav palicis daudz.

"Vai foršs tips?"

"Pietiekami. Jā, starp citu, viņš ir caurcaurēm foršs tips."

"Vai precēsities?"

Margarēta iesmejas, ak vai, cik viņa pēkšņi kļuvusi mundra.

"Diezin vai. Neviens no mums nav the marrying kind… [15] "

Pie velna, kas ar viņu notiek? Vai tad šī vairs neprot runāt zviedriski? Birgita ir gandrīz pilnīgi aizmirsusi visu savu skolas angļu valodu, viņa nesaprata nupat teikto, bet to jau nu viņa neierādīs kaut vai tikai tāpēc vien, ka Margarēta te sēž un izliekas ievērojama. Tātad Birgita klusē un aizdedzina savu cigu.

"Es arī gribu vienu," saka Margarēta un pastiepj roku, bet viņas skatiens piesaistīts ielai. Birgita ieskatās paciņā:

"Man te nekas daudz nav palicis."

Pēc sekundes viņa saprot, ka formulējums izvēlēts nepareizi. Viņa atmodinājusi rotveileru.

"Tās taču faktiski ir manas cigas!" nošņācās Margarēta un paķer paciņu.

Ir tik brīnišķīgi tā sēdēt mašīnā, kad tevi ved, kaut arī šoferis ir mazliet dzēlīgs. Birgita nožāvājas un drusku izstaipās. Pie velna, kad viņa nonāks mājās savā kortelī un iedzers dažus aliņus, tad gan liksies slīpi un gulēs kā beigta. Un, kad no rīta pamodīsies, viņa visu būs aizmirsusi: anonīmās vēstules un snobienes, itin visu.

"Vai esi nogurusi?"

Margarētas balsi jaušama viegla dzēllba, viņa noteikti vēl ir nikna, lai gan cigarešu paciņa tagad atrodas viņas pusē, tā ka Birgita to nevar aizsniegt. Bez tam viena cigarete taču viņai tagad zobos,

vajadzētu būt apmierinātai, nevis tik skābai. Birgita nemaz nedomā atbildēt, viņa atzveļas sēdeklī un aizver acis. Bet Margarēta acīmredzot nesaprot, ka Birgita taisās gulēt, viņa tikai runā un runā bez mitas:

"Es arī patiesībā esmu nogurusi. Nemaz īsti nezinu, vai spēšu šovakar aizbraukt līdz Stokholmai. Varbūt pie stūres aizmigšu."

Ak tā. Aizraujoši. Augstākā mērā interesanti. Bet Birgita pašreiz grib gulēt, viņai pašai pietiek savu problēmu un nav ne mazākās patikas iedziļināties citās. Un, starp citu, kura no viņām ir tuvāk nāvei vai tālāk no tās un tādēļ bauda tiesības uz nelielu uzmanību? Ko? Viņa vienkārši gribētu zināt. Bet, protams, viņa jau nevērs vaļā knābi un nelaidīs ārā savu interesi. Jo tad nu gan viņa sekundes laikā kļūtu par sautējumu rotveileram.

Bet Margarēta vēl arvien nebeidz runāt.

"Nūja," viņa saka tajā pašā asajā balsī. "Šī nakts tiešām izvērtusies ļoti gara. Neesam aizvērušas ne aci. Kā tu varbūt saproti."

Ko? Birgita atver un samirkšķina acis.

"Ko tu ar to gribi teikt?"

Margarēta sēž, mazliet saliekusies uz priekšu un vēl arvien cieši skatās uz ceļu. Birgita laikam uz brīdi iesnaudusies, viņas jau tikušas tālu pa autostrādi, gandrīz jau pusceļā līdz Linčēpingai.

"Neizliecies," saka Margarēta. "Tu taču zini, ko es domāju."

Birgita uzraušas augstāk sēdeklī:

"Ko, pie velna, tu gvelz?"

Margarēta laikam nospiedusi gāzi līdz grīdai, spidometrs dreb kaut kur ap simt trīsdesmit. Birgitas galvā noplīv ātra vīzija par LIELO SATIKSMES NEGADĪJUMU, bet viņa to nobīda malā. Tagad nav laika nekādai īsfilmai.

"Ko?" viņa vēlreiz jautā. "Par ko tu īsti runā?"

Nenolaidusi skatienu no ceļa, Margarēta nodzēš cigareti pelnutraukā ar pilnīgu precizitāti un tūlīt pat aizdedzina jaunu.

"Es runāju par to spēlīti, kurai tu nodevies vakar vakarā."

"Kas par spēlīti?" Birgita nevar atcerēties nekādu spēli, viņai ir tikai vājas atmiņas par kaut kādu baļļuku kādā vietā. Norčēpingā. Tieši tā. Tas bija Norčēpingā.

"Es runāju par to faktu, ka Kristīnas dzīvoklī pusdivpadsmitos atskanēja telefona zvans," saka Margarēta ļoti nozīmīgā balsī.

"Telefona zvans?" iekurkstas Birgita. "Un tik vēlu?"

Šķiet, ka Margarēta nedzird, ko Birgita saka, un tikai runā tālāk:

"Kāds apgalvoja, ka tu esot cietusi no vardarbības, ka tu guļot Mūtalas slimnīcā un gaidot nāvi. Tu esot vēlējusies mūs pēdējo reizi satikt, un tā mēs arī braucām uz turieni Kristīna un es. Mūs var tik viegli apmānīt. Un, kad izrādījās, ka tevis slimnīcā nav, mēs pārējo nakti braukājām apkārt, tevi meklēdamas."

Viņa dziļi ievelk dūmus un aizver muti, it kā gatavotos tos norīt. Tas neizdodas, dūmi spiežas ārā pa nāsīm. Kad viņa atkal ierunājas, balss ir kļuvusi mīkstāka, liekas, viņa runā pati sev:

"Pirms pāris stundām es patiesībā domāju, ka Kristīnai kaut kas sagriezies galvā, bet, kad tu uzsāki šo valsi, tēlodama, cik tu gan esi slima, un apšmauci mani, lai varētu apsēsties uz sola saulītē, kamēr es eju pēc mašīnas, tad beidzot sapratu, tad man galu galā pieleca. Bet tev vajadzētu dažādot metodes. Nevar taču just tev līdzi, ja tu vienā dienā esi nāvīgi cietusi no vardarbības, bet otrā taisies atstiept kājas no aknu cirozes. Mēs jau neesam tādas muļķes Kristīna un es."

Viņa nolaiž skatienu no ceļa un ātri paskatās uz Birgitu.

"Ak Kungs Dievs," viņa saka un parausta plecus. "Tu žūpo un lieto narkotikas. Tu melo un zodz. Tu nododies narkotiku pārdošanai un krāpšanai. Tu pat esi nolikusi uz Kristīnas rakstāmgalda maisiņu ar pašas izkārnījumiem. Kā tad! It kā viņa tev kādreiz būtu darījusi kaut ko ļaunu. Un tagad tu ķeries pie anonīmām vēstulēm un mistiskām telefona sarunām. Vai tad tu nekad neesi apsvērusi iespēju kļūt pieaugušai?"

Brīdi viņa sēž klusu, sekli ievilkdama dūmus, tad izņem cigareti no mutes un nogalina pelnutraukā.

"Es tevi aizvedīšu līdz Mūtalai, man tik un tā uz turieni jābrauc un jāuzliek puķes uz tantes Ellenas kapa. Uzskati to par manu pēdējo pakalpojumu. Jo, kad būsi ārā no šīs mašīnas, es vairs nekad negribu tevi redzēt. Tu man esi pretīga."

Bīrgita aizver acis. Kad Margarēta apklust, viņa atrodas citā laikā un dzird citu balsi.

"Ja tu būtu uzvedusies kā pieaugusi, tad ar tevi arī apietos kā ar pieaugušu cilvēku," sacīja Marianne, uzlikdama balto roku uz Birgitas virtuves galda. Birgita skaļi brēca, pavisam īstas asaras plūda pār vaigiem:

"Bet es taču nebiju vainīga! Kāpēc mani par to jāsoda? Sita taču Dogens, nevis es!"

Marianne paliecās uz priekšu un klaudzināja ar pirkstu kauliņiem pie galda:

"Dogens sita tevi, nevis zēnu, tik daudz es taču zinu. Viņu tiesās par to un vēl par daudz ko citu. Bet mēs taču nevarējām ļaut bērnam palikt te dzīvokli pavisam vienam, kad tevi aizveda ātrā palīdzība un Dogenu policijas mašīna? Mēs bijām spiesti par viņu parūpēties, to taču tu saproti."

Birgita daudzlja ar dūrēm pa galdu, it kā strauji sizdama bungas, un kliedza:

"Bet es gribu viņu atpakaļ! Tas ir mans bērns!" Marianne atliecās krēslā un purināja galvu: "Beidz muļķoties, Birgita. Tas nelīdzēs. Labāk padomā. Zēnam ir astoņi mēneši, bet viņš nesver vairāk par četrus

mēnešus vecu zīdaini. Viņam uz ciskām bija zilumi un uz dibena izsutumi, kad viņš nonāca pie audžuvecākiem. Bez tam viņš ir zaudējis šķidrumu. To sauc par atstāšanu novārtā, Birgita. Par nolaidību. Ja vien tā nav tīrākā ļaundarība. Audžumamma ir žēlsirdīgā māsa, un viņa uzskatīja, ka jābaidās par pastāvīgiem veselības traucējumiem, tādēļ nekavējoties aizveda bērnu uz slimnīcu. Viņš tur atrodas vēl tagad, un vecāki viņu katru dienu apmeklē, nūjā, bet mamma tur sēž visu laiku…"

Birgita ieķērās savos uzkasītajos matos un plēsa tos, un pēkšņi viņas balss ieķerkstējās kā raganai:

"Bet šī sieviete nav viņa mamma. Saproti taču, tu riebīgā maita! Viņa mamma esmu es! Es! Un neviens cits!"

Izskatījās, ka Marianne tūlīt pat sāks raudāt, visā savā niknumā Birgita to tomēr redzēja: visu šo gadu laikā Marianne no bērnu aprūpes šoreiz reaģēja citādi, nevis viszinlgi un ar morāles spredikiem. Viņa bija

atvērusi rokassomiņu un meklēja kabatlakatu, tad virpināja to ap rādītājpirkstu kā tāda velna grāfiene.

"Tie ir labi cilvēki, Birgita. Viņi zēnu mīl. Tu un Dogens pat nebijāt spējīgi iedot viņam vārdu, tāpēc to izdarīja viņi. Nosauca viņu par Benjaminu."

Par Benjaminu! Kas par riebīgu vārdu! Viņu vajadzēja saukt par Stīvu. Vai Diku. Vai Roniju. To jau viņi ar Dogenu bija izdomājuši, kad Birgita vēl staigāja ar lielu vēderu. Kas gan, velns parāvis, šai Mariannei par daļu, ja viņi vēl nebija līdz galam izlēmuši!

"Mīļā Birgita!" teica Marianne, pielikdama kabatlakatiņu pie deguna. "Es saprotu, ka tu esi noskumusi un satraukta, bet tev ir tikai deviņpadsmit gadu, tev vēl visa dzīve priekšā. Pēc dažiem gadiem tu visu sapratīsi. Mazam bērniņam nav labi augt tādā vietā, kur visu laiku skan kliedzieni un ķildas, un tev ar Dogenu taču bijušas domstarpības visu pēdējo gadu, cik saprotu. Bez tam…"

Marianne tagad runāja klusinātā balsī un, paliekusies uz priekšu, viegli dauzīja pa galdu:

"Bez tam es esmu nopratusi, ka tu dažreiz brauc uz Norčēpingu. Uz Saltengenu. Ka tu staigā savas mātes pēdās gan tādā, gan citādā veidā. Tas nav nelikumīgi, to es zinu, un mēs sociālajā nodaļā tur neko daudz nevaram darīt. Bet atstāt zīdaini vienu pašu vairāk nekā divdesmit četras stundas ir smaga nolaidība un briesmīga bezatbildība. Un, pēc kaimiņu teiktā, tieši tā tu esi rīkojusies reizi pa reizei, kad brauci uz Norčēpingu. Tad mums gluži vienkārši vajadzēja iejaukties. Zēna dēļ."

Viņa atkal atlaidās krēslā, iebāza kabatlakatu somiņā un aizvēra to. Raudāšana acīmredzot bija pāri, un acis bija pavisam sausas, kad viņa paskatījās Birgitā un teica: "Ļauj viņam palikt, kur viņš ir, Birgita.

Viņam ies labi. Jo tu taču negribi, lai viņam iet tāpat, kā gājis tev?"

Birgita gaidīja, ka viņu pēc tam vedīs uz tuptūzi policijā, bet kruķi viņu aizveda uz Vadstenas trakonamu. Tolaik sievieti, kura kāvās, uzskatīja par jukušu, neviens nespēja iedomāties, ka meiča, kura var sadot kādam pa purnu, būtu pie pilna prāta. Un Birgita bija Mariannei kārtīgi sadevusi, nogāzusi viņu uz virtuves grīdas un gan spļāvusi, gan krāmējusi pa ģīmi. Runāja, ka Marianne pēc šīs nelaimes aizgājusi priekšlaicīgā pensijā un aizbraukusi no pilsētas. Tā varbūt arī bija patiesība. Katrā gadījumā Birgita nekad vairs nav viņu redzējusi, un tas ir baigi skaisti. Būtu jau burvīgi tikt vaļā arī no šīs svētulīgās Margarētas. Un viņa dabūs savu daļu pirms šķiršanās, lai arī citādā veidā. Būtu visai neprātīgi iegāzt šoferim automaģistrāles vidū. Bet salauzta ilūzija dažreiz var būt tikpat sāpīga kā salauzts žokļa kauls. Pajautājiet Birgitai. Viņa zina. Viņa ir piedzīvojusi abus variantus.

"Ko tu smīni?" jautā Margarēta. "Vai tev šķiet, ka tas viss ir kaut kas priecīgs?"

Birgita bungā ar pirkstiem pa instrumentu paneli un pie sevis klusi dungo. Cigaretes atrodas Margarētai kreisajā pusē, varbūt viņa varētu tās aizsniegt, ja nebūtu uzlikta drošības josta.

"Ko tu dari!" izbijusies iesaucas Margarēta, kad Birgita attaisa jostas sprādzi. Birgita neatbild, tikai mierīgi pastiepjas pār stūri un satver dzelteno paciņu. Margarēta bremzē tik spēji, ka mašīna gandrīz sāk slīdēt, viņas balss pāriet kliedzienā:

"Tu esi zaudējusi prātu! Mēs taču varējām iebraukt grāvī!"

Ak Kungs. Viņa nu gan ir jukusi. īsta histēriķe.

Paciņā ir vairs tikai viena cigarete, Birgita to aizdedzina un baudkāri ievelk garu dūmu, tad saņurca paciņu un nomet uz grīdas. Tā ir zīme: Margarētai jāzina, ka cigaretes beigušās, viņai būs mazliet žēl…

"Nūja," ierunājas Birgita un mazliet izstaipās. "Par tām anonīmajām vēstulēm… Man arī ir bijis tas gods. Kristīna man arī vienu atsūtīja. Tur pat bija viņas vārds…"

"Tad nu gan tā nav anonīma," nošņācās Margarēta. "Anonīma vēstule, velns parāvis, nozīmē to, ka neviens nezina, kas to rakstījis."

Ai, ai. Dāma ir sākusi lamāties. Ja Birgitai būtu zīmulis, viņa varētu uz mašīnas griestiem uzvilkt krustu. Viņa pastiepj uz augšu pirkstu un ātri velk krusta zīmi uz baltā plastikāta, bet Margarēta neko nemana, viņa gandrīz vai uzgūlusies stūrei un spiež gāzi stiprāk nekā parasti. Tagad viņa noteikti laiž ātrāk par simt trīsdesmit. Viņas šofera karte būs pagalam, ja kruķis ieraudzīs. Pirmo reizi mūžā Birgita tagad būtu gatava ziedot aliņu vai pat divus, lai ieraudzītu tuvumā parādāmies policijas mašīnu.

"Bet tagad ir tā, ka arī uz anonīmām vēstulēm var būt vārdi un uzvārdi," viņa saka ļoti mierīgi, īpaši rūpīgi izvēlēdamās izteicienus,

viņa runā gandrīz tikpat auksti un lietišķi, kā mēdz izteikties miertiesā. Dzīve tomēr viņai ir kaut ko iemācījusi; zināmos brīžos belziens ir stiprāks, ja izturas mierīgi.

"Kristīna jau vēstuli nebija parakstījusi. Tur viņas vārda nebija. Bet viņa to bija uzrakstījusi pati uz savas recepšu veidlapas, šī dumjā zoss!"

Pie velna! Jāsaņem sevi rokās. Viņa aizver acis un tver pēc elpas, tad savelk dūri un dažās reizes viegli uzsit pa priekšējo stiklu.

"Un tālāk?" jautā Margarēta.

"Kas par un tālāk?" Birgita sarauc degunu, ievelk dziļu dūmu, ko pēc tam izpūš Margarētas virzienā. Tas iedarbojas. Margarētas acis piepildās asarām un viņa gaiņājas ar vienu roku. Jutīga sieviete. Lai gan pati smēķē.

"Tev noteikti jārūpējas, lai mēs nonāktu grāvi, man tā vien šķiet," saka Margarēta.

"Turi muti," attrauc Birgita. "Man patiesībā baigi sāp kuņģis no tavas riebīgās šķendēšanās…"

Tā ir patiesība. Kāds ar nagiem plēš viņas iekšas. Varbūt tā ir tā pati vecā saldumžurka, kas beidzot izlēmusi saplosīt viņas zarnas. Lai gan pēdējos trīsdesmit gadus tā nav tiekusies pēc saldumiem, nekādā ziņā. Tai garša ir attīstījusies tajā pašā virzienā kā Birgitai…

"Kā tu gan spēj tēlot," atkal saka Margarēta. "Es vairs neuzķeršos uz taviem trikiem. Vai tad tu nesaproti?"

Birgita neatbild. Viņa noliecas uz priekšu un vemj starp izplestajām kājām.

Kad viņa atkal paskatās uz augšu, mašīna stāv. Margarēta ir iebraukusi benzīntankā, viņa pašlaik rauj gumijas paklāju Birgitai no kāju apakšas un šņāc:

"Vai tu vismaz varētu pacelt kājas?"

Birgita mazliet tās paceļ, bet tūlīt pat atkal nolaiž, tiklīdz Margarēta ir izvilkusi gumijas paklāju. Velns parāvis. Tik nogurusi viņa nav bijusi ne reizi mūžā. Arī tad ne, kad gulēja slimnīcā, pieslēgta pie sistēmas, saņēma injekcijas un visu pārējo.

Margarēta stāv pie ūdenskrāna mazliet tālāk un skalo gumijas paklāju. Mašīnas durvis ir atvērtas, Birgita atbalstās pret instrumentu paneli un pagriež visu augumu, lai dabūtu ārā kājas, tad ar pūlēm uzsvempjas stāvus. Viņai jāstāv un jābalstās pret mašīnu, kamēr pāriet reibonis un var sākt iet.

"Uz kurieni tad tu?" sauc Margarēta viņai aiz muguras.

Birgita neatbild, tikai noraidoši pamāj un velkas uz benzīntanku. Vai tad nu vairs nedrīkstēs iet uz ķemertiņu, ko?

Iekšā ir pavisam tukšs, nav neviena klienta. Vientuļš puisis stāv tālāk aiz letes un runā pa telefonu, viņš uzmet Birgitai tikai ātru skatienu. Viņa ir izslējusies, tur muguru taisnu un muti aizvērtu. No

attāluma viņa var izskatīties gandrīz kā jebkurš parasts cilvēks.

Tualetes atrodas vistālākajā malā, bet ceļš uz tām ir debešķīgs: turpat stāv grēda ar Pripps Blaa alu. Birgita ātri paskatās uz puisi. Jā, bet Dievs tik tiešām ir! Jo pašlaik zellis lēni apgriežas, piespiedis klausuli pie auss, pieliecas pie loga un skatās ārā. Viņš Birgitu nevar redzēt un nevar arī pamanīt, ka Birgita ļauj kreisajai rokai izslīdēt no jakas kabatas un paķert tautas alu sešu skārdeņu iepakojumā, kamēr pati lēni soļo uz tualetes pusi.

Margarēta stāv pie letes un kaut ko maksā. Kad Birgita iznāk, viņa pagriežas un gandrīz vai laipnā tonī jautā:

"Ak tā esi tu. Vai tagad jūties labāk?"

Uz jautājumu netiek gaidīta atbilde, Margarēta to uzdod tādēļ, lai pārdevēja priekšā izliktos baigi laipnā. Un Birgita arī neatbild, tikai pamāj un aiztur atraugas. Jā, viņa patiešām jūtas daudz labāk. Tautas alus gan ir īstie mīzali, bet tomēr daudz foršāks par Coca-Cola Light, ko Margarēta viņai piešķīra Norčēpingā.

"Vai vēlies kaut ko iedzert?"

Protams, viņa ar to nedomā alu. Viņa domā aveņu sodu vai limonādi, vai kaut ko tādu. Bet tagad jau pietiek, puisis noteikti ir sapratis, ka Margarēta ir neiedomājami cēla būtne, viņai vairs nav tik ellīgi jānopūlas. Birgita tikai papurina galvu un iziet ārā pa durvīm. Viņa pārlieku nesteidzas un neiet ari pārspīlēti lēni, viņa soļo pavisam normālā gaitā uz mašīnas pusi.

Kad parādās Margarēta, Birgita glīti un kārtīgi sēž savā vietā ar piesprādzētu drošības jostu. Margarēta izskatās apmierināta, viņa iemet Birgitai klēpī paciņu dzeltenā Blend un nosmīn.

"Te tev būs," viņa saka. "Man ir pašai sava."

Ak tad tā. Un ko tad Margarēta gribētu, lai viņa dara? Lai izplūst gavilēs un slavas dziesmās? Vai arī kāpj ārā un vārtās pakusušajā sniegā un izlietotajā eļļā aiz tīras pateicības? Protams, savā laikā Birgita ir bijusi pērkama. Daudzkārt. Bet tik lēta nu gan viņa nav, lai viņas piedošanu varētu nopirkt par paciņu Blend.

Pretīgi! Viņa taču zina, kas ir pretīgi. Un kurš vislabāk un visvairāk melo gan sev, gan citiem.

Viņa izvelk skārdeni no virsjakas, vēl pirms abas pabraukušas garām Linčēpingai, pirmās četras viņa bija iztukšojusi tualetē, tā ka vajadzība nav nemaz tik akūta. Tagad viņa var atļauties nobaudīt pēdējās divas, izjust garšu ar aukslējām un nolaizīt putas no virslūpas.

Mašīna sāk svaidīties, kad skārdene nošņāc. Margarēta no šīs skaņas sastingst, aizmirst turēt skatienu uz ceļu, un rokas uz stūres seko acīm. Dažas sekundes viņas ir straujā ceļā uz grāvi, tā ir tīrā veiksme, ka mašīna atrodas kreisajā joslā un ka labā viņām blakus ir tukša.

"Uzmanies!" saka Birgita. Viņa nekliedz, balss ir dobja un

klusināta. Margarēta iztaisno mašīnas gaitu un samazina ātrumu, tad novelk ar roku pār pieri.

"Kur tu ņēmi alu?" viņa jautā tik stipri trīcošā balsi, ka, liekas, bijusi lieciniece pasaules mēroga katastrofai vai kaut kam tamlīdzīgam. Birgita pamāj uz ceļu:

"Tev jānogriežas te. Vai neredzēji uzrakstu? Vai varbūt tu vairs nebrauksi uz Mūtalu?"

Margarēta uzmet steidzīgu skatienu aizmugures spogulim un pagrūž virziena rādītāju, viņai nosvīdusi augšlūpa. Kāda gan viņa tomēr ir klimaksragana, par spīti savām brīnišķīgajām drēbēm un burvju krēmiem. Birgita viegli pasmaida, tad paceļ skārdeni un liek pie mutes. Ak! ŠI smarža! Varētu gandrīz domāt, ka tas ir īsts bairltis, nevis čurām līdzīgais tautas alus. Bet, ja ar šo te pietiek, lai noturētu saldumžurku mierīgu un priecīgu, līdz viņas nonāks Mūtalā, tad viņai no savas puses nav nekas, ko iebilst. Ja nav maizes, tad jāēd sausiņi, kā mēdza sacīt vecene Ellena.

Margarēta apstājas uzbraucamajā ceļā, pirms nonāk uz īstā, kas ved uz Mūtalu. Tas ir pilnīgi tukšs, neredz nevienu vienīgu mašīnu, bet Margarēta tālāk nebrauc, viņa ļauj motoram noslāpt un nemaz nemēģina pagriezt atslēgu, bet vaidēdama sabrūk pār stūri:

"Tu šo alu nozagi! Tu iegāji benzīntankā un nozagi viņu alu!"

Kad viņa paceļ galvu, seja ir pavisam plankumaina.

"Tu taču saproti, ka man jāieiet tajā benzīntankā un jāsamaksā par tavu alu, kad braukšu atpakaļ uz Stokholmu? Vai ari nesaproti? Man jāiet pie viņiem iekšā un jāpastāsta, ka esmu ļāvusi vecai narkomānei sevi piešmaukt piecdesmitdevlto reizi mūžā!"

Viņa lēni purina galvu:

"Nekad visā dzīvē neesmu piedzīvojusi kaut ko tik pazemojošu. Nekad, nekad!"

Birgita neatbild, viņa tikai dzer savu alu gariem, baudpilniem malkiem un gaida, kad Margarēta no jauna iedarbinās mašīnu.

Vispār jau viņai būtu šis tas, ko pastāstīt par pazemojumiem.

Viņa varētu pastāstīt, kāda ir sajūta, ja tevi, piemēram, nosauc par mauku. Viņa varētu salīdzināt un izskaidrot, kāda ir starpība, ja tevi nosauc par mauku četrpadsmit gadu vecumā, kad esi nevainīga, un septiņpadsmit gados, kad tāda esi patiesībā. Viņa varētu aprakstīt arī to sajūtu, ja tiec nosaukta par vecu mauku, par tik neglītu, ka jāaizsedz tev seja ar roku, lai loceklis nenolaistos.

Kā tad ir sliktāk?

Nūja. Tā, saprotams, ir gaumes lieta, bet no savas puses Birgita gan sliektos domāt, ka faktiski sliktāk ir būt maukai, nevis ja tevi tā tikai saukā. Tas nozīmē turēt galvu augsti paceltu un iestāstīt sev, ka tikai veču saskābušās saldkaisles dēļ tevi pavada šalcoši čuksti, ejot pa fabrikas telpām, lai arī zināms, ka veči onanē un ņirdz aiz muguras.

Tu taču zini, kas esi: četrpadsmit gadus veca un nevainīga, ar briestošām krūtīm un liliju baltu ādu, tu esi puķe, kuru visi pasaules vīrieši sapņo noplūkt, un tāpēc tev ir vara pār visiem vīriešiem uz zemes.

Pēc dažiem gadiem, kad tu jau zini, ka esi mauka, ir sliktāk; kad saproti to ar prātu un redzi pierādījumus krājamies savā maciņā un savās biksītēs, kuras notraipījusi gonoreja. Tu lieto penicilīnu kā dūšīga meitene, tu mazgājies un mazgājies, un mazgājies, un tomēr netiec pietiekami tīra, lai tiktu mīlēta un saņemtu piedošanu no vīrieša, ko patiešām mīli. Nedrīkst taču atklāt, ka patiesībā tu vēlies tikai pieglaust galvu viņa krūtīm un klausīties viņa sirdspukstos. Un tādēļ viņš nepārtraukti jāizaicina, jāšūpo kailās krūtis viņam pie sejas, jāsatver viņa roka, sēžot blakus mašīnā, un jāievelk tā starp ciskām, Jaujot viņam sajust, ka zem šaurajiem svārkiem nav biksīšu. Un tāpēc viņš dažreiz bauro aiz izmisuma un bezspēcīgas tīksmes, savelk dūri un gāž maukai pa deniņiem tieši tajā acumirklī, kad viņa šķietas drošībā un gandrīz aizmirsusi, kas viņa ir. To nekad nedrīkst aizmirst. Un arī viņš to nekad nedrīkst aizmirst. TādēJ viņi var viens otru mīlēt un ienīst, kliegt un kauties dienu no dienas, gadu no gada līdz brīdim, kad viņš saduras par daudz un atstāj viņu vienu pašu ar vainas apziņu. Jo tā ir viņas vaina, tieši viņa iedzina to nāvē, jo bija tā, kas bija. Mauka.

Un ja tu esi veca mauka, tik neglīta, ka…

Nūja. Tad tu šad un tad kā bullis meties virsū visai pasaulei, spjauj virsū policistam, ja rodas izdevība, izmet no dzīvokja kādu mazu šmurguli no vīrieša, kas gulšņājis un staipījies pa tavu korteli pārāk ilgi, un gāz katram, kas tev grib uzdzīt raudas. Pēc tam tu iedzer aliņu, jo nekas pret pazemojumiem nelīdz labāk kā alus. Turklāt tas ir garšīgs.

Birgita novelk ar plaukstu pār virslūpu un noslauka putas, tad šķībi pablenž uz Margarētu. Viņa atkal ir iedarbinājusi mašīnu, bet brauc lēnāk nekā iepriekš. Vai viņas mazās rožu austiņas nokritīs, ja Birgita pastāstīs, ja viņa dabūs zināt, kas patiesībā ir pazemojums?

Var jau būt. Birgita noliek skārdeni ar alu starp ceļiem un sāk ņemties ap cigarešu paciņu, viņa norauj celofānu, lai dabūtu to vaļā. Viņa nezina, no kurienes nāk vārdi, kāpēc tie pēkšņi sakrājas kaklā un neviens nevar tos apturēt:

"Bandu bērns. Mauķele. Netīrele. Sātana izdzimums. Sūdu cūka. Mēslu rukšķe. Sūdekle. Kloākas žurka. Mēslu čupa. Riebumpods. Velnamāte. Problēmbērns. Dzērājķērne…"

Margareta pagriež galvu:

"Ko tu tur skaiti?"

Bet Birgita nevar atbildēt, viņas mutē nav vietas citiem vārdiem kā vienigi tiem, kuri desmitiem gadu ir nogulsnējušies viņas rīklē un

tagad burbuļo uz augšu paši no sevis. Tas ir tāpat kā vemt, viņa tur neko nevar darīt.

"Slampa. Netikle. Smirdšķirba. Sūdšķirba. Divdesmitpiecēru petene. Glumekļšķirba. Gļotainā jāklene. Jākļu pakaļa. Drāžamdirsa. Narkašmauka. Briesmekle. Šmugulmauķele. Narkašbrūte. Amfetamīnkuņa. Mauka, mauka, maumaumauka."

"Apklusti!" šņāc Margarēta. "Aizveries!"

Bet Birgita nevar apturēt vārdus, tie drūzmējas un grūstās mutē, un liek viņai pūlēties ar cigarešu paciņu, it kā tā būtu nodrošināta pret ielaušanos. Viņa rausta un plosa caurspīdīgo papīru, bet viņai nekādi neizdodas, viņa vairs nespēj paciņu atvērt. Viņai pārāk stipri dreb rokas, un mute atsakās apklust.

"Ragana. Odzes dzimums. Sūcējbāba. Cūkcepure. Pretekle. Alkoholiķe. Žūpu vecene. Riebīgā mātīte. Krāpniece. Šmaucējspēlmane. Sociālais gadījums. Diedelniece. Kūtspakaļa. Viltniece. Zaglene. Slepkavniece. Bendesmaiss. Mele! Mele! Mele!"

Margarēta gandrīz vai kliedz:

"Klusu! Vai nevari aizvērties!"

Un Birgita apklust, viņa atbalstās pret atzveltni un aizver acis. Vārdi ir viņu atstājuši, rokas vairs netrīc. Beidzot viņa nonākusi pie patiesības.

torīt mājā bija neparasti kluss, Ellena, Kristlna un Margarēta sēdēja pie virtuves galda sabozušās kā nosalušu zvirbuļu bariņš, kad Birgita iebāza galvu virtuvē un atvadījās. Tikai Ellena nomurmināja atbildi, Kristīna un Margarēta vienīgi pamāja. Nogurušas, protams. Lai gan viņas tikai gāja skolā un viņām nevajadzēja no rītiem celties tik agri kā Birgitai.

Mazliet lija, rudens gaiss šķita vēss, un bija viegli elpot, bet autobuss rūca un pūta viņai sejā smirdoņu, kad pienāca. Viņa saviebās un grieza projām seju tāpat kā pārējie pie pieturas. Te bija tie paši, kas parasti: vecais Nilsons, vecene Blāda un vēl daži. Viņi visi strādāja Luksorā, bet tie no Mūtalas darbnīcām bija aizbraukuši ar iepriekšējo autobusu. Vecais Nilsons mēdza nosēsties blakus Birgitai, ja radās izdevība, viņš tad lasīja savu rīta laikrakstu, izliekoties, ka vienlaikus nespiež Birgitai klāt savu cisku. Birgita lielākoties ļāva viņam tā darīt, lai gan viņš bija pretīgs lūpas allaž mitras un ap priekšzobiem vīdēja šņaucamtabakas svītras. Viņš tomēr bija priekšnieks, un viņam bija vara pār stundām un minūtēm, pār laika spiedogu un atvilkumiem no algas.

Viņš viegli nosmīnēja, ieraudzījis, ka viņa apsēdusies pie loga un blakus ir brīva vieta.

"Brīt!" viņš teica un apsēdās. Tad uz ceļiem atvēra avīzi Motala Tidning un, kā jau bija gaidīts, piespieda savu cisku viņējai. Birgita sēdēja nekustīgi, smaidīt nesmaidīja, bet ari nerāvās malā. Viņa tikai

iemeta acis avīzē, bet tad novērsās un brīdi skatījās ārā lietū un pelēkajā miglā, kamēr aptvēra, ko ieraudzījusi. Viņa atkal pieliecās tuvāk avīzei, vecais sāka dziļāk elpot, kad viņas jaka pavērās, atklājot atpogāto blūzi un krūšu bedrīti. Jā. Viņa bija saskatījusi pareizi. Šodien bija piektais oktobris. Trīs gadi, kopš mirusi Ģertrūde. Gaišā dienas laikā.

"Klausies," viņa klusi teica, uzmanīgi pabāzdama roku zem avīzes un aizskardama Nilsona cisku. Viņš samirkšķināja acis un sāka cieši blenzt avīzē, it kā tur būtu ieraudzījis kaut ko izšķirošu, kādu nedzirdēti interesantu rakstu, kas spētu mainīt visu viņa dzīvi. Birgitas roka spiedās pie viņa.

"Vai tu nevarētu izkārtot tā, lai es šodien drīkstētu laisties projām mazliet agrāk? Lai neviens nemanītu?"

Nilsons nokrekšķējās un pāršķīra lappusi, viņš neskatījās uz Birgitu, tomēr šķita, ka acis spiežas ārā no dobumiem. Vieglā glāstā Birgita pārlaida roku viņa ciskai, tad atkal to atvilka nost.

"Paldies," viņa čukstēja. "Ļoti mīļi. To es neaizmirsīšu."

Tā nu iznāca, ka viņa varēja aiziet uz kapsētu jau pēcpusdienā, pirms iestājas tumsa. Pagājušo gadu viņa nevarēja doties ceļā pirms darba beigām, viņa kā traka bija nesusies no fabrikas uz puķu veikalu un, kad tur nokļuva, nevarēja izšķirties, pirkt sarkanas vai baltas rozes, viņa bija šaubījusies tik ilgi, līdz aiz stresa acīs saskrēja asaras. Un, kad viņa iznāca no veikala ar ietītām puķēm rokā, ielu laternas jau bija iedegtas un gandrīz iestājusies tumsa. Kāds viņai aiz muguras slēdzenē pagrieza atslēgu. Puķu veikalu slēdza ciet. Arī citi veikali beidza darbu.

Tumsa kļuva vēl dziļāka, kamēr viņa gāja uz kapsētas pusi. Mūtalas ielas bija pavisam tukšas, viņa varēja dzirdēt savus soļus atbalsojamies starp namu sienām un redzēt savu ēnu augam un saraujamies ielu laternu gaismā. Sirds viņai dauzījās, šķita, ka vairs nevar dziļāk ievilkt elpu.

Viņa nebija uzdrošinājusies ieiet. Kapsētā laternu nebija, un viņa nevarēja saņemties un doties iekšā, tikai labu brīdi stāvēja pie vārtiem, piespiedusi ziedus pie krūtīm. Un pēkšņi viņai šķita, ka dzird smieklus, sudrabainus sievietes smieklus, kas spiežas cauri tumsai. It kā kāds kapsētā par viņu smietos un vilinātu iekšā ar vizoši sudrabainu balsi, kāds, kuram līķautā paslēpts nazis.

Viņa bija pārmetuši puķes pār vārtiem un skrējusi. Uzvedusies kā velna idiote. Bet šogad viss būs citādi.

Nilsons pamāja un pagrieza muguru, lai viņa varētu aizlavīties, viņš parūpēsies, lai Birgitas karte tiktu apzīmogota īstajā laikā. Varbūt viņš kādu dienu prasīs samaksu tualetē, bet tas būs tā vērts. Viņš taču gribēja tikai viņas ķermeni.

Viņa skrēja pār laukumu uz puķu veikalu. Šogad viņa

nevilcināsies, tas jau bija izlemts. Sarkanas rozes. Pats par sevi saprotams, ka Ģertrūdei uz kapa būs sarkanas rozes.

Viņa bija mirusi jau trīs gadus, tomēr Birgitai šķita, ka vēl arvien redz viņu katru dienu. Viņa pavīdēja Birgitai kādā svešā pakausi autobusā, kāda garāmgājēja kustībā, tālumā skanošos smieklos; reizi pa reizei Birgita juta, ka uzliesmo cerība, viņa pagrieza galvu un pievīlās. Ģertrūde bija mirusi. Viņa neatgriezīsies.

Birgita apstājās pie kapsētas vārtiem un dziļi ievilka elpu. Vēl nebija tumšs, bet pēcpusdiena bija pelēka un miglaina. Koki izskatījās kā ēnas, mākoņi bija nolaidušies pār tiem un gatavojās tos izšķīdināt un iznīcināt.

Viss vienalga. Mākoņi var iznīcināt arī Birgitu, ja vajadzīgs. Viņa dosies pie Ģertrūdes. Noliks rozes. Piemiņas laukuma rudenīgi dzeltenajā zālē brīdi pastāvēs, noliekusi galvu, un atcerēsies.

Ellena bija pārsteigta, kad Birgita pārradās. Viņa sēdēja dzīvojamajā istabā un izšuva, kā parasti, un, kad Birgita parādījās durvju ailē, pacēla galvu, piemiegtām acīm paskatījās pāri acenēm un ļāva šuveklim noslīdēt.

"Tu jau mājās?"

Birgita pamāja, atsēja šalli un atbildēdama sāka pogāt vaļā jaku.

"Jā. Es paņēmu dažas stundas brīvas."

Ellena sarauca pieri.

"Vai tev atļāva?"

Birgita novilka jaku un ļāva tai šūpoties uz rādītājpirksta, kad gāja uz priekšnamu to pakārt. Droši vien vakariņās būs kāpostu tīteņi, smarža no virtuves bija nepārprotama. Viņa atkal gāja atpakaļ uz dzīvojamo istabu, noglauda ar roku uzkasīto frizūru un apsēdās uz dīvāna.

"Viss kārtībā. Neviens neko neteica."

Ellena bija pacēlusi izšūšanas rāmīti pie krūtīm un atsākusi darbu, viņa vilka diegu kā sarkanu svītru pa gaisu pēc katra dūriena.

"Vai tev atvilks no algas?"

Birgita papurināja galvu. Nē. Viss nokārtosies. Bet Ellena nenolaida no viņas skatienu, šķita, ka viņas rokas izšuj pašas no sevis, kamēr viņa pāri brillēm raudzījās Birgitā. Ar caururbjošu skatienu. Vai Margarēta tā nesauca līdzīgus skatienus, kad stāstīja kādu notikumu no savām grāmatām?

"Kāpēc tu ņēmi brīvas stundas?"

Birgita skatījās uz savām rokām, viņa pēkšņi ievēroja, ka sēž uz pašas dīvāna maliņas, it kā būtu viešņa, kura tūlīt dosies projām.

"Es gribēju aiziet uz kapiem. Šodien paiet trīs gadi. Pagājušo gadu es gāju pēc darba, bet tad bija tumšs. Gribēju paspēt, pirms sāk krēslot."

Ellena pamāja, nenovērsdama no Birgitas acis.

"Vai kādu puķi nopirki?" viņa jautāja.

Birgita pamāja.

"Kādas tad?"

Kas viņai par daļu? Tas taču ir svarīgi tikai Birgitai un Ģertrūdei. Tomēr viņai jāatbild, šajā mājā tas jādara vienmēr. Birgita apsēdās uz plaukstām un atvēra muti:

"Rozes. Trīs sarkanas rozes."

Ellena pamāja. Tā, liekas, bijusi laba izvēle. Atzīta bez mazākajiem iebildumiem.

Istabā uz brīdi iestājās klusums, bija dzirdami tikai sienas pulksteņa tikšķi. Birgita atlaidās pret dīvāna atzveltni un paskatījās apkārt. Pilnīgi nekas šajā istabā nav mainījies, kopš viņa te ieradās. Viss bija pilnīgi tāds pats katra puķe, katra mēbele, katra greznumlietiņa stāvēja tajā pašā vietā, kur agrāk. Pulkstenis tikšķēja tajā pašā taktī, kādā tikšķējis vienmēr, lai gan laiks stāvēja uz vietas, lietus grabināja pret rūti, kā tas darījis allaž.

Ellena pagrūda brilles vietā un tvēra pēc izšūšanas šķērītēm, nogrieza diegu un apskatīja darbu. Tas bija nevainojams kā parasti. To jau varēja sagaidīt.

Birgitai pēkšņi iegribējās uzsmēķēt. Somiņā atradās gandrīz pilna paciņa Prince, bet viņa neuzdrošinājās iziet priekšnamā un to paņemt. Viņa nekad nebija smēķējusi mājās pie Ellenas, lai gan tas nebija izteikti noliegts. Varbūt viņa varētu izlavlties ārā dārzā un slepenībā uzvilkt kādu dūmu. Viņa atspiedās ar roku kauliņiem pret dīvānu un piecēlās.

"Kur tu iesi?"

Birgita atslīga atpakaļ.

"Nekur. Tikai uz tukšo istabu."

Ellena nolika malā izšūšanas rāmīti un šķēres un noņēma brilles.

"Vēl neej," viņa sacīja un novilka ar plaukstu pār seju, paberzēja briļļu pēdas uz deguna ar īkšķi un rādītājpirkstu. "Es gribētu ar tevi parunāt."

Birgitas mugura iztaisnojās, viņa atkal pabāza plaukstas zem ciskām.

"Parunāt ar mani? Par ko tad?"

"Par tavu uzvedību. Esmu dzirdējusi par lietām, kas nav patīkamas. Ko tu, piemēram, darīji pagājušo sestdien?"

Birgita saknieba lūpas un iekoda tajās tik stipri, ka iesāpējās.

"Nu?" neatstājās Ellena.

Birgita sasvērās uz priekšu ar visu augumu:

"Pagājušo sestdien nedarīju neko sevišķu. Vai atkal Margarēta un Kristīna sarunājušas par mani muļķības? Velns parāvis, viņas mūžīgi ir pret mani, viņas visu laiku mani apmelo un knābā. Nesaprotu, kāpēc viņas tā rīkojas…"

Ellena ievilka elpu un viņu pārtrauca:

"Neviens par tevi muļķības nerunā, Birgita. Nomierinies. Esmu šo to dzirdējusi gan no meitenēm, gan citiem, un es gribu zināt, vai tas ir taisnība."

Birgita noliecās uz priekšu vēl arvien ar plaukstām zem ciskām, un viņas balss pārgāja čukstā:

"Ko tu esi dzirdējusi?"

Ellena nokremšļojās un vēlreiz paberzēja briļļu nospiedumus uz deguna.

"Es šodien runāju ar Marianni no Bērnu aprūpes komitejas. Viņa teica, ka par tevi pilsētā sacerēta dziesma. Burtiski tā. Kaut kāda rīme, kas esot modē. Kristīna un Margarēta ari to esot dzirdējušas, bet viņas negribēja man stāstīt, kas šajā dziesmā teikts, kā tā skan…"

Viņa beidza darboties ap degunu un ļāva rokai ieslīdēt klēpi, ievilka elpu, skatīdamās uz saviem ceļiem.

"Šopēcpusdien zvanīja tēvocis Stīgs. Arī viņš bija dzirdējis par šo rīmi. Patiesībā viņš to zinot no galvas. Bez tam viņš teica, ka sestdien tu esot gulējusi ar trim dažādiem zēniem. Viņš pats esot runājis ar kādu meiteni, kura to redzējusi. Par viņu uzņēmusies atbildību bērnu aprūpe, Stīgs pats viņu esot aizvedis uz kādu meiteņu iestādi. Viņš saka, šī meitene esot daudz ko pastāstījusi par tevi, kamēr viņi sēdējuši mašīnā. Sevišķi par to, kas notika sestdien. Ka tu biji piedzērusies. Ka gulēji zālē Varamūnā un ļāvi tam notikt, ļāvi zēniem citam pēc cita…"

Balss aizlūza, viņa pielika roku pie kakla un nespēja turpināt.

Birgita sarāvusies sēdēja uz dīvāna, viņa bija savilkusi augumu kā modrs zvērs, kas gatavojas lēcienam. Bet vēl viņa nekustējās, viņa ne kustējās, ne runāja, bet juta, ka starp zobiem tūlīt pat atskanēs šņāciens.

Marianne! Stīgs Līdakžoklis! Kristīna un Margarēta! Kaut kāda maza meiteņu iestādes glupiķe ar ieziepētu rīkli! Kad viņa tiem visiem atriebsies? Kad, pie velna, viņa atriebsies visiem tiem riebīgajiem maitām, kuru uzdevums ir izpostīt viņas dzīvi, tāpat kā tie reiz nobeidza Ģertrūdi! Viņi visi grib Birgitu nogalināt, visi kā viens! Saraustīt viņu gabalos tāpat kā savā laikā Ģertrūdi ar savu ļaunumu un apmelojumiem, ar saviem lēmumiem atturības iestādē un bērnu aprūpē! Kāpēc viņi nevarētu likties mierā! Kāpēc viņi nevarēja ļaut abām ar Ģertrūdi dzīvot mierā, kāpēc viņi jutās spiesti atraut Birgitu no vienīgā cilvēka, pie kura viņa vēlējās dzīvot? Tieši tāpēc Ģertrūdei vajadzēja gulēt vienai un nomirt savā dzīvoklī. Ja Birgita būtu varējusi tur palikt, ja viņi nebūtu Birgitu aizvilkuši pie vecenes Ellenas un piespieduši tur palikt, tas nekad nebūtu noticis. Jo Birgita mēdza Ģertrūdi pagriezt, kad viņa bija slima un slikti jutās, viņa jau pavisam maza zināja, ka Ģertrūdei jāguļ uz vēdera, ka nevar ļaut viņai gulēt uz

muguras, kad viņa bija iedzērusi mēriņu vai divus. Bet Birgitas tur nebija. Viņi bija nogalinājuši Ģertrūdi, atņemot tai Birgitu! Un tagad pienākusi Birgitas kārta, tagad viņa tiks saraustīta gabalos!

Tad nāca vārdi. Beidzot. Birgita juta, kā tie kāpj kaklā, tie bija aizsmakuši un nāca ārā rāvieniem, bet krita laukā no viņas mutes cits pēc cita, tieši tā, kā vajadzēja:

"Jūs! Nogalinājāt! Viņu!"

Ellena sēdēdama atrāvās atpakaļ.

"Ko tu gribi teikt? Kurš ir nogalināts?"

Birgita nosmīnēja, korķis kaklā bija izkustējies, un tagad vārdi plūda straumēm:

"Neizliecies par muļķi, vecen! Protams, Ģertrūde. Jūs viņu nogalinājāt, tu un visa tava varza. Tu un Marianne, un Līdakžoklis!"

Ellena mirkšķināja acis.

"Ko tu ar to domā? Ka nogalinājām? Kāds Līdakžoklis?"

Birgita piecēlās no dīvāna, viņa juta, ka pati aug augumā. Drīz viņa sasniegs griestus, viņa tos sadragās un vēl arvien augs, viņas augums izspiedīsies cauri Hubertsona dzīvoklim un sasniegs bēniņus, un viņa panāks, ka šis sātana jumts nolidos no šīs sātana mājas!

Viņa aizmeimuroja līdz istabas vidum, nostājās tik plati izplestām kājām, cik vien atļāva šaurie svārki un apsūdzēdama novirzīja pirkstu pret klubkrēslu. Viņas teiktais skanēja kā zēnam ar balss lūzumu no dobjākā basa līdz griezīgam ķērcienam:

"Turi žaunas, tu riebīgā vecene! Man tu esi līdz kaklam un tāpat visa tava banda. Ja tu un Stīgs Līdakžoklis, un Marianne nebūtu bāzuši degunu citu darīšanās, Ģertrūde vēl tagad būtu dzīva. Ja es būtu varējusi dzīvot pie viņas, rūpēties par viņu, ko es arī gribēju! Tad viņa nebūtu nomirusi. Tad es būtu darījusi visu, lai viņa dzīvotu!"

Ellenas sejā mainījās krāsa, viņa kļuva bāla, tad sarkana un atkal bāla, un viņa ar pūlēm kā veca sieviete cēlās augšā no klubkrēsla, izstiepusi rokas:

"Bet, mīļo bērniņ! Mīļā Birgita, es taču nezināju…"

Birgita gaiņājās ar lieliem vēzieniem, viņa negribēja, lai Ellena viņai pieskaras. Lai notiek kas notikdams, tikai ne tas, Birgita nekad neļaus šīm rokām sev pieskarties! Jebkurš cits visā pasaulē drīkstēja viņu aiztikt, citi cilvēki varēja lietot viņas ķermeni, kā vien vēlējās, tikai ne viņa! Tikai ne viņa! Nekad mūžā!

Vecene bija sākusi bimbot, lielas asaras plūda pa vaigiem, bet viņa joprojām tur stāvēja, pastiepusi rokas.

"Nabaga mazulīt," viņa čukstēja. "Nabaga Birgitiņ! Protams, tu jau būtu varējusi iet atpakaļ uz māju, bet tava mamma negribēja. Es pati ar viņu runāju, un viņa teica, ka neesot tam spēka."

Meli! Šī sātana vecene te stāvēja un meloja Birgitai tieši sejā! Viņa taču to redzēja. Birgita tiešām redzēja, ka meli lido šurp pa gaisu kā

balti nokaitēta uguns lode. Viņa akli gaiņājās ar rokām, bet tas nelīdzēja, viņas acis apžilba un pārvērtās pelnos, viņas āda uzliesmoja un pārogļojās vienā acumirklī.

Tas bija tik sāpīgi!

Birgita saķēra vēderu, saliecās līkumā un bauroja, kauca pilnā kaklā, bez vārdiem un satura. Viņa pārsprāga! Tagad viņa zināja, kā ir, ja tevi sarauj gabalos, tūlīt viņa arī sabruks uz grīdas un būs beigta… Tikt projām! Projām! Projām!

Bet viņa nenomira. Viņa juta, kā pirmītējās mežonīgās sāpes izsīkst un kliedziens norimst. Viņa lēni piecēlās un skatījās uz Ellenu. Vecene stāvēja turpat, bet tagad bija nolaidusi rokas, tās ļengani karājās atvērtām plaukstām. Asaras arvien vēl plūda viņai pa vaigiem, un šaura asins strūkliņa irdzēja zem deguna.

"Ak, tev tādas bēdas," teica Ellena un nogrozīja galvu. "Man nebija ne jausmas, ka tu vēl arvien tā sēro pēc viņas…"

Viņa spēra soli uz priekšu, Birgita satrūkās un atkāpās tuvāk logam, pacēla aizsardzībai roku un šņāca:

"Tu man nepieskarsies, to es tev saku! Vai dzirdi? Nepieskaries man! Jo es jau nu zinu, kas tu patiesībā esi, tu nolādētā liekule!"

Ellena apstājās un sagrīļojās, viņas acīs parādījās vērīgs spīdums.

"Ko tu ar to domā?" viņa jautāja un ar rokas locītavu notrauca asaras no vaigiem. "Ko tu ar to domā, Birgita?"

Birgita atkāpās vēl vienu soli un nospļāvās uz grīdas sev priekšā:

"Es taču zinu!"

Asinis zem Ellenas deguna bija sarecējušas, un ar katru mirkli viņas seja kļuva stingāka, lai kā ari viņa mēģināja izlikties neskarta un nezinoša:

"Tagad gan nomierinies, Birgita. Ko tad tu zini?" Birgita novilka plaukstu gar degunu un izdvesa: "Par to kropli! Es zinu visu par tavu nolādēto izdzimteni!"

Ellena nobālēja, Birgita redzēja, kā tas notiek, tas bija viens acumirklis. Ellena stāvēdama sagrīļojās, bet nebilda ne vārda. Birgita iesmējās:

"Ģertrūde gulēja ar tevi vienā palātā, blakus gultā, tu dumjā zoss! Viņa visu laiku zināja, kas tu tāda esi, ka tu atstāji pati savu kroplīti, jo bija grūti tādu turēt mājās! Tu biji pārāk slinka. Un pārāk skopa. Tu devi priekšroku veseliem bērniem. Par kuriem varēji saņemt naudu!"

Ellena stāvēja nekustīgi, Birgita paspēra vēl soli atpakaļ, tālāk no tām rokām, kuras vairs nestiepās pretī, un atbalstījās pret sienu pie loga. Viņa vēlreiz iesmējās, šoreiz skaļi un dzidri, un piepeši no viņas sāka plūst ārā tādi smiekli, ka viņa smējās kliegdama, viņai sāka sāpēt vēders un acis pielūda asarām. Viņa bija spiesta tvert pēc elpas un noslaucīt acis, pirms no jauna spēja runāt: "Te tu visus šos gadus esi staigājusi apkārt kā tāda nolādēta svētule! Un Margarēta un Kristīna

dižojušās ap tevi, skūpstījušas tev kājas un laizījušas pakaļu. Jo tu esi tik ellīgi brīnišķīga, tu galīgi nemaz nelīdzinies viņu pašu sūdīgajām muterēm. Bet es visu laiku esmu zinājusi… Visu laiku esmu zinājusi, ka tu esi uz mata tāda pati kā viņu mātes!"

Birgita atkal iesmējās, viņa nevarēja rimties, viņa smējās tā, ka vajadzēja sakrustot kājas, lai neapčurātos. Viņa smējās un smējās, zem viņas sagrīļojās ceļi, viņai vajadzēja aizvērt acis un atbalstīties pret sienu, lai nenogāztos. Viņa gandrīz vairs nespēja parunāt, viņai tiešām vajadzēja stipri piepūlēties.

"Un visus šos gadus es to zināju!" viņa elsoja un novilka plaukstu gar degunu. "Zināju, kāda draņķe tu patiesībā esi… Ka tevi nekādi šķēršļi neapturēs!"

Viņa atvēra acis un skatījās uz Ellenu. Vecenei zem deguna bija pilnīgi sarkans, viņa asinis bija izberzējusi un izsmērējusi. Bet tagad viņa nekustējās, viņa stāvēja pilnīgi nekustīgi un čukstēja:

"Es zinu. Bet tu nesaproti…"

Vairāk pateikt viņa nepaspēja, tikai izpleta acis un ievaidējās. Viņa izstiepa roku, spēra nedrošu soli, tukšajā gaisā meklēdama atbalstu, kura tur nebija, tad kājas saļodzījās un viņa nokrita uz grīdas.

Cik ilgi Birgita stāvēja, piespiedusies pie sienas loga tuvumā un skatīdamās uz Ellenas ķermeni? Vai pāris minūtes? Pāris stundas? Pāris gadus?

To viņa nezina. Viņa zina tikai to, ka šajā brīdī atplūda skaidrība un piepildīja katru viņas ķermeņa šūnu, skaidrība par to, ka visas cerības ir vējā, ka pasludināts spriedums uz mūžu. To čukstēja un šalca sienas un griesti, neredzamu tiesnešu balsis sajaucās ar sienas pulksteņa tikšķiem, ar lietus graboņu pa rūtīm: vainīga, vainīga, vainīga! Nelīdzēja tas, ka viņa mēģināja sevi aizstāvēt, ka viņa izstiepa rokas, meklējot patvērumu, un piespiedās pie sienas, ka viņa vaimanāja griezīgā balsī:

"Nav mana vaina! Nav mana vaina! Tā nav mana vaina!"

"tu melo," saka margarēta un samazina ātrumu.

Birgita neatbild, tikai nopūšas un atver otru alus skārdeni. Protams, viņa melo. Pats par sevi saprotams. Viņa nekad nav darījusi neko citu kā vienīgi melojusi visu mūžu. Patiesībā toreiz viņa izvilka no somiņas odzi un nobaidīja mīļo tanti Ellenu līdz asinsizplūdumam smadzenēs. Skaidra lieta. Kad Birgita gāja Vispārējos pretīguma kursos Strādnieku izglītības biedrībā un izglītojās par sūdainu zābaku, tad viņa arī iemācījās, ka vienmēr somiņā jānēsā līdzi odžu čemurs, gadījumā, ja uzrastos kāds, kuru būtu jauki izjokot. Nu kā tad. Ja vien nenotika tā, ka pēkšņi caur Ellenas dzīvojamo istabu lēni aizlīgoja Baltā dāma un sabaidīja viņu līdz sajēgas zaudēšanai. Bet varbūt tante paklupa uz kādām neizsukātām paklāja bārkstīm un nokrita uz grīdas

ar galvu pa priekšu. Tā noteikti varēja gadīties. Der taču jebkurš izskaidrojums. Kur tas teikts, ka jāapmierinās ar patiesību?

Ceļš ir kļuvis šaurāks, un iestājusies tumsa, abās pusēs redzams mežs. Drīz vien atkal kļūs gaišāks, skatienam atvērsies līdzenums un ceļš būs patīkamāks. Viņas jau gandrīz sasniegušas Mūtalu. Birgita var gariem malkiem saliet sevī šo skārdeni, kurā it kā ir alus, jo drīz viņa būs mājās un savās paslēptuvēs varēs sameklēt īsto.

"Ak tad Ellenai bijis bērns," nosaka Margarēta un papurina galvu. "Tas nav iespējams. Viņa taču par to nebilda ne vārda… Un tāpat arī neviens cits."

"Tā jau var būt," saka Birgita un pēta mežu, kur zem kokiem vēl arvien ir balts no sniega. "Bet bērns viņai katrā ziņā bija. Kuru viņa pameta."

Margarēta sakniebj lūpas un labu bridi nebilst ne vārda. Kad viņa atkal atver muti, apakšlūpa mazliet asiņo.

"Tas taču varēja būt miris," viņa saka un ātri nolaiza asinis. "Ja jau bija tik stipri cietis."

"Nebija vis miris," saka Birgita. "Hugo nomira, bet bērns gan ne."

Margarēta veltī viņai nopeļošu skatienu un palielina ātrumu.

"Un tu to zini?"

Birgita pamāj un noslauka muti. Nūja. To viņa zina.

"Es pat zinu, kā meiteni sauca."

Bet Margarēta vārdu nevaicā, viņa iebāž mutē cigareti un taustās pēc šķiltavām, tajā pašā laikā kāpinot ātrumu. Izskatās diezgan bīstami dzīvībai, un Birgita tikai un vienīgi savās pašas interesēs pieliecas un aizdedzina viņas cigareti. Viņai nav nekādas patikas aplīmēties kā plāksterim ap kādu priedi, sevišķi jau tagad, kad viņa ir tik tuvu savai jaukajai mājvietai. Drīz vien viņa varēs saritināties uz sava matrača un baudīt tumsu. Viņa atkal piestiprinās pie loga to segu, kuru Rogers vakar norāva, kad viņi sastrīdējās. Tad, protams, būs tumšs, bet Birgita nedomā mosties, kad rīt leks saule. Viņa domā gulēt dienām ilgi.

Viņa atver acis tieši tajā brīdī, kad abas brauc garām vecajam Tautas namam, viņa sniedzas pēc skārdenes un pakrata, lai pārbaudītu, vai tur vēl ir kāds malks. Izrādās, ka ir gan. Pat vairāk, nekā cerēts, skārdenē pavisam daudzsološi klunkšķ.

"Tev jānogriežas pa kreisi," viņa saka un noslauka muti pēc pirmā malka. "Patiesībā vēl negriezies. Ne agrāk kā pa Šarlotenborgas ceļu. Es dzīvoju augšā Šarlotenborgā."

Margarēta neatbild. Viņa pieņēmusi jaunkundzes sejas izteiksmi, Birgitai guļot, viņa sēž ar degunu gaisā, un viņas seja ir pilnīgi nekustīga. Pē! Viņa mierīgi var tā palikt, pirms abas šķirsies uz mūžīgiem laikiem.

"Priekā, māšelīt," saka Birgita un paceļ skārdeni pret Margarētu.

"Būs baigi jauki, kad vairs nebūs ar tevi jātiekas. Te griezies pa kreisi!"

Bet Margarēta negriežas vis pa kreisi, viņa palaiž garām uzbrauktuvi un brauc tikai taisni uz priekšu. Pie velna! Birgita gāž ar dūri pa instrumentu paneli. Viņa negrib nekādus sarežģījumus, īpaši jau tagad, kad ir tik tuvu!

"Tu aizmirsi nogriezties, tu dumjā zoss!"

Margarēta pagriež galvu un ātri viņu uzlūko.

"Nemaz nē. Es neaizmiršu nogriezties."

"Ko? Es taču dzīvoju Šarlotenborgā, un tā ir pa kreisi. Ko, velns parāvis, tu dari?"

Margarēta strauji pagriežas pret Birgitu, ļoti laipni smaidīdama:

"Jā, bet mēs jau nebraucam pie tevis. Mēs braucam uz Vadstenu. Es domāju, ka tavs stāsts jādzird Kristīnai. Un ka tev reizi par visām reizēm jāatbild par to, ko esi teikusi."

Tā taču ir nolaupīšana. Nekas cits!

Birgita rausta durvju rokturi, kad Margarēta spiesta apstāties pie sarkanās gaismas, bet durvis atvērt nevar. Margarēta nepacietīgi spiež gāzes pedāli, likdama motoram izdot klusu rūcienu virkni. Viņa pat neskatās uz Birgitu.

"Nerausti rokturi!" viņa tikai saka. "Tas var salūzt. Esmu aizslēgusi ar centrālo atslēgu, tā ka tu ārā tik un tā netiec."

Gaisma mainās, un mašīna sāk ripot, liekas, ka Margarēta atceras ceļu, tagad viņa bez mazākās šaubīšanās pagriežas pa kreisi. Varbūt tas nemaz nav tik dīvaini. Reiz tas bija viņas ceļš uz skolu. Ellenas māja neatrodas visai tālu no šejienes.

Margarēta pagriež galvu, kad viņas brauc šai mājai garām, un, kā liekas, iestāsta sev, ka tur varētu ieraudzīt kaut ko vairāk par baltu ēnu, tad viņa atkal sēž taisni un skatās uz ceļu. Viņa brauc kā autozagle, kā tuvredzīga sātaniska autozagle. Birgita varēs priecāties, ja dzīva nokļūs Vadstenā, lai gan viņa itin nemaz nevēlas tur nokļūt un tikties ar otru snobieni, kurai tik aukstas acis.

"Tā ir nolaupīšana," viņa saka, pirms atkal paceļ skārdeni un izdzer pēdējo malku. "Es domāju rīt par tevi ziņot."

Margarēta iesmejas.

"Jā, lūdzu, dari to. Tad jau redzēsim, kurai no mums policija ticēs vairāk."

Līdz ar to šķiet, ka starp viņām viss ir pateikts, un mašīnā iestājas klusums.

Tagad agri uznāk tumsa, šķiet, ka nakts kāpj ārā tieši no zemes. Tīrumi un retie koku puduri līdzenumā ir pilnīgi melni, bet debesis pār tiem joprojām vīd bālas. Tās ir tādā pašā krāsā kā vītuši ceriņi. Birgita viegli pasmaida par atmiņām. Mājās pie vecāsmātes ceriņi vienmēr pirms novīšanas nobālēja, tie kļuva gandrīz vai balti.

Margarētas vaibsti ir izdzēsti, Birgita vairs nevar redzēt viņas acis

un izteiksmi, viņa ir tikai ēna. Birgita saspiež un saliec savu skārdeni, tad skatās ārā tumsā.

Viņa, kas nekad nenožēlo melus, tagad nožēlo, ka pateikusi patiesību. Ne jau tāpēc, ka ir nolaupīta, ar to var samierināties, nav nemaz tik ellīgi bīstami atbraukt uz Vadstenu, bet gan tāpēc, ka viņai vēlreiz patiesība sadevusi pa degunu. Vienu mirkli tieši tad, kad sākusi stāstīt, viņa bija pietiekami liela muļķe, lai iedomātos, ka viņai noticēs un ka patiesība kaut ko mainīs. Bet tagad viss ir pateikts un mainījies tomēr nav nekas. Spriedums ir pasludināts. Apžēlošana nav iespējama.

Birgita sarauc degunu un aizdedzina cigareti. It kā viņa vēlētos no šim apžēlošanu! No šīm abām riebīgajām snobienēm.

Viņa paliek sēžam mašīnā, kad abas nonāk Vadstenā un Margarēta apstājas pie kādas vecas mājas. Tur droši vien dzīvo Kristīna, Margarēta ir piezvanījusi pie parādes durvīm un pēc tam iegājusi dārzā, lai atrastu otras durvis. Kā viņa to spēj? Jebkurš taču var redzēt, ka neviena nav mājās, logi ir melni un spoži.

Birgita atpūšas, atzvēlusies sēdeklī, pēkšņi viņa jūt dīvainu siltumu, tas izplūst pa augumu tāpat, kā puķe izpleš ziedlapiņas, saulei austot. Viņa jūt, kā noslīd pleci, kā savilktās dūres atveras, kā sirds pukst arvien lēnāk. Tas, liekas, ir klusuma dēļ. Vadstenā ir tik kluss, viņa nedzird nevienu skaņu. Nevienu mašīnas motoru. Nevienu cilvēka balsi. Nevienu putna kliedzienu.

Tas bija tik ļoti sen, kad pasaulē bija tik klusu.

Iedegas mazā lampiņa, Margarēta ir atrāvusi mašīnas durvis un iemet pa tām somiņu. Viņa atver muti, lai kaut ko sacītu, bet paskatās uz Birgitu un apraujas. Nebilduši ne vārda, viņa apsēžas savā vietā un pagriež atslēgu. Bet, pirms sāk braukt, viņa pavēršas pret Birgitu un strauji noglāsta māsas vaigu.

Mirušo procesija

Nāc, izbalos vaigi jau ritu. Tavi skūpsti ir ūdeņos zagti. Redzi, kaijas zīmē ar kritu Dzejoli melnajā nakti.

Stīgs Dāgermans

mazs bundzinieks iet cauri Vadstenai, kamēr no zemes kāpj ārā tumsa. Viņš ir ļoti iedziļinājies bungošanā: acis ir gandrīz aizvērtas, mēles galiņš vīd starp lūpām, mute savelkas tajā pašā takti, kādā sitieni skar bungu ādu. Viņš ir veikls, lai gan tik mazs, diezin vai viņš ir daudz vecāks par desmit gadiem. Bet viņa pastrupie pirksti ir apņēmīgi sagrābuši bungu vālītes īstā pieauguša cilvēka tvērienā, viņš bungo ar straujiem sitieniem pa ādu bez mazāko šaubu pēdām. Aizvēris acis, viņš čukst sev pašam vienkāršu, īsu dzejolīti, kas palīdz turēt takti.

Dzīve. Dzīve. Dzīvot.

Dzīve. Dzīve. Dzīvot.

Dzīve. Dzīve. Dzīve.

Dzīve. Dzīve. Dzīve.

Dzīve. Dzīve. Dzīvot.

Viņš ir mācījies sist bungas pašvaldības mūzikas skolā, bet dzejolīti gan viņš tur nav iemācījies. Viņš ir benandante, bet to viņš nezina. Viņš tikai zina to, ka pēcpusdienā viņš ierāpās mammai klēpi, lai gan parastos gadījumos to nedara, lai gan viņam ir melns džemperis ar Iron Maiden uz krūtīm, un atbalstīja gaišo, cirtaino galviņu pret mātes krūtīm. Viņš jutās tik dīvaini. It kā ļoti nāktu miegs. Māte viņu noskūpstīja uz pieres un teica, ka viņš liekoties silts, ka laikam būšot saaukstējies un tāpēc labāk būšot likties gultā, lai arī vēl esot tik agrs. Viņa brīdi sēdēja uz zēna gultas malas, turēdama viņa roku savējā, skatījās uz attēliem, ko viņš bija pielicis pie sienas, un pasmaidīja par to pārspīlētajām vīrišķības izpausmēm. Kiss. Iron Maiden. AC/DC. Ada. Kniedes. Grimases. Viņa pavērās uz puisēna pastrupajiem pirkstiem, kas gulēja viņējā, novilka ar pirkstu pār maigo ādu un domāja par to vīrieša roku, kas dzina asnus šajā mazajā roķelē. Par kādu vīrieti gan kļūs viņas dēls? Par labu cilvēku, to viņa zināja, jo zēna sirds bija laba. Viņš un arī mazais brālītis abi bija dzimuši, lai dzīvotu mūzikā un stāstos, dziesmās un gleznās. Viņa piecēlās, noglāstīja dēlam pieri un atkal pasmaidīja. Gulēdams viņš bija nosvīdis, tā ar viņu ir bijis vienmēr kopš pašas dzimšanas.

Jau toreiz viņa zināja, ka viss būs labi: viņš taču bija piedzimis laimes krekliņā.

Un tagad zēns iet pa Vadstenas ielām un šķērsielām, un laukumiem ar savām bungām, viņš vēl nezina, ka ir benandante. Viņam šķiet, ka tas ir sapnis, viņš tic, ka vēl arvien guļ savā gultā, ka

patiesībā ir aizmidzis zem hārdroka varoņu sargājošajiem skatieniem, ka tie tēli, kas brīžam pazib gar viņa pusaizvērtajiem plakstiem, ir tikai sapņu ēnas. Viņš nezina, kāpēc sit bungas. Viņš nesaprot, ka pats ir uzdevums, ka viņam jāsauc kopā uz procesiju gan benandantes, gan visi tie, kas priekšlaikus miruši. Rīt ir pavasara saulstāvji. Šonakt mirušie apdziedās dzīvību.

Es viņu skaidri dzirdu, lai gan vēl arvien atrodos savā ķermenī. Pašlaik ir bezvējš; tikai spazmas liek man brīžam sarauties, citādi varu gulēt savā gultā, pavisam atslābinājusies, klausīties bungu rībienos un vērot pasauli.

Marija ir atpakaļ savā istabā, un tas viņu dara laimīgu. Viņa sēž pie sava galda, viņa ir ieslēgta galda lampas gaismas konusā un pie sevis dungo, izgriezdama no landstinga kartona vēl vienu eņģeļa spārnu. Istabā ir ielīdusi krēsla, tā klājas kā lakats pār viņas pleciem un muguru. Eņģeļi pie sienas ir paspēruši soli atpakaļ, tie piešķiebj galvas un raugās viņā, smaida un māj, lēni grimdami tumsā.

Bet vēl jau nav īsta nakts. Debesīm aiz loga ir gandrīz tāda pati krāsa kā Birgitas vīstošajiem ceriņiem. Tā tas ir vienmēr. Ziemas pēdējā diena dziest lēnām. Tomēr, gulēdama savā gultā, varu vēl ārā kaut ko saredzēt, es pati savām acīm redzu stāvvietu un ambulanci. Kļava zālāja vidū, tikko atmodusies, izstaipās, šķiet, ka tā vēlas aizsniegties līdz debesīm ar saviem melnajiem zariem.

Šajā gaisā droši vien ir jauki elpot, Čerstina Pirmā un Ulrika, iedamas mājās pēc šodienas darba, stāvvietā apstājās, viņas pavisam nekustīgi tur stāvēja un elpoja nesmaidot un nerunājot, tad lēni pacēla rokas sveicienam un aizgāja katra uz savu pusi.

Ir atnākusi Čerstina Otrā. Viņa jau dažas reizes bija mūsu istabā paskatīties, kā mums ar Mariju iet, vai kādu nekrata vētras. Pēdējo reizi atverot durvis, viņai rokā bija tasīte, jo Marijai bija atnesta kafija un man kafijas smarža. Nolikusi tasīti uz Marijas galda, viņa pienāca pie manis, vēl mazliet pacēla gultas galvgali, pieliecās un noslaucīja ar remdenu mazgājamo lupatiņu man muguru. Tas bija skaisti. Es biju ļoti sasvīdusi.

"Mēs visu laiku zvanām Hubertsonam uz māju," viņa klusinātā balsī teica. "Tomēr vēl viņš neatbild, droši vien drīz ieradīsies. Un tad viņš atnāks pie tevis, to jau tu zini."

Es pamāju. Viņš nāks. Skaidrs, ka Hubertsons būs klāt.

Pašlaik es gribu atpūsties pati savā ķermeni, man nav jaudas noķert kādu kaiju vai vārnu un lidināties pāri Vadstenai Hubertsona meklējumos. Bez tam šobrīd jau droši vien sāk pietrūkt gan kaiju, gan vārnu, jo dzīvokļos un mājās visā Vadstenā vīrieši un sievietes kuri reiz piedzimuši laimes krekliņā stāv pie logiem, klusi vilinādami sev klāt topošos nesējus. Tagad viņu putni sēž kailajos zaros, spodrina spalvas un gaida nakti, lai varētu nest savus pavēlniekus uz Lielo

laukumu. Tie no pieredzes zina, ka tas ir viegls uzdevums. Kad tie laimīgi nonākuši pie laukuma, benandantes maina veidolu, viņi atstāj putnus un kļūst paši par savām ēnām. Tikai viens vienīgs putns mēdz būt nesējs visu nakti, tikai viens vienīgs putns mēdz slīdēt pāri Mirušo procesijai. Manējais. Bet šovakar es nenākšu. Benandantes un tie, kas miruši priekšlaikus, drikst soļot pa ielām un šķērsielām bez manis, viņi maršēs ārā no pilsētas un pāri nogāzei pirmo reizi daudzu gadu gaitā, kad neviens melns putns nelidos viņiem pār galvu un nekliegs par seno laiku badu. Tas jau nekas. Viņi pat nepamanīs, ka manis tur nav, jo tā sajūsmināsies par mazo zēnu. Ļoti, ļoti sen viņiem pēdējo reizi bija tāds mazs bundzinieks.

Esmu vienmēr jutusies pārsteigta, ka Hubertsons nav benandante, jo viņš taču piedzimis laimes krekliņā. Bet viņa ēna man nekad nav pavīdējusi starp daudzām citām. Viņam katru reizi bijušas vienlīdz stingras kontūras, kad es viņu redzēju, vai nu tās bija manis pašas, vai kāda cita acis. Citādi jau nu viņš būtu kļuvis par lielisku benandantu kapteini. Es varu iztēloties acu priekšā, kā viņš stāv tur Lielajā laukumā un kārto rindas, kā dod pavēles saviem padotajiem benandantu starpā un kā apliek roku tiem, kas miruši priekšlaikus, un mierina, it kā tie būtu viņa pacienti.

Viņi allaž ir ļoti apmulsuši, šie sakropļotie satiksmes upuri un bālie pašnāvnieki, agrākie vēža pacienti un sirds infarkta gadījumi. Viņi skatās apkārt lielām acīm, bet nesaprot, ko paši redz. Šajos laikos ir tik neparasti nenodzīvot savu dzīvi līdz galam un cilvēki vairs nezina, ka laiks nomērīts citādi, nekā viņi domā, ka mirušajam nav atļauts ātrāk atstāt šo pasauli, pirms pagājuši tie gadi, kurus būtu vajadzējis nodzīvot.

Ellena to uzņēma pavisam labi, viņa nenobijās. Viņa tikai pārsteigta raudzījās apkārt, ātri pasmaidīja un ar plaukstu noglauda to, kas reiz bija viņas pašas roka. Viņa kļuva nopietna tikai tad, kad virs viņas galvas sāka ķērkt kāds putns, kāds melns putns, kurš kliedza par seno laiku badu.

Viņa nekad neuzzināja, kas es esmu. Un tagad viņa pasauli ir atstājusi.

Man šķiet, ka Marija dzird mazo bundzinieku, viņa sākusi dungot tā dziesmiņu: Dzīve. Dzīve. Dzīvot. Dzīve. Dzīve. Dzīvot… Viņa nav man bildusi ne vārda, kopš atnāca no dienas nodarbību istabas, bet tagad viņa pagriež pret mani seju un viegli uzsmaida, viņa paceļ savu jaunāko eņģeli, lai es redzētu, cik tas skaists. Es pamāju un piekrītot paceļu roku. Patiesībā tas ir skaists. Viņa panākusi to, ka pelēkais landstinga kartons sāk spīdēt.

Kristīna vēl joprojām ir ambulancē, to es zinu, lai gan esmu palikusi savā ķermenī kopš tā brīža, kad atstāju māsas ārā pie Postindustriālās Paradīzes. Es neesmu papūlējusies aizvērt acis un uz

viņu paskatīties, bet viņas logā spīd gaisma. Kaut gan gaisma spīd ari visos ambulances logos, arī Hubertsona logā, bet viņa tur nav. To ir apgalvojusi Helēna vairākas reizes gan Čerstinai

Pirmajai, gan Otrajai. Varbūt Helēna uz bridi iegājusi viņa istabā, iedegusi gaismu un kārto papīrus. Jo viņa noteikti tur vēl ir. Pirms kāda brītiņa viņa man pavīdēja, kad slēdza ciet durvis. Ambulance ir slēgta, bet Helēnai mājup nav jāsteidzas. Viņai nav neviena, kas tur gaidītu.

Es atkal jūtu motora troksni. Vēl es viņas neredzu, tomēr zinu, ka Margarēta un Birgita ir ceļā. Tas prasījis ilgāku laiku, nekā es domāju. Varbūt viņas to nav atradušas, lai gan zināmu iemeslu dēļ Birgitai būtu jāatceras ceļš uz Kristīnas darba kabinetu un rakstāmgaldu un Margarētai vajadzētu zināt ceļu uz māju, kurā nomira tante Ellena.

Saplakusi sniega kupena stāvvietas malā atdzīvojas un starmetēju gaismā sāk mirdzēt. Margarēta novieto mašīnu mazliet nevīžīgi, it kā pēkšņi būtu jāsteidzas, un atver durvis vēl pirms drošības jostas atsprādzēšanas. Birgita vēl arvien atgāzusies sēž priekšējā sēdeklī, bet šoreiz viņa acīmredzot nedomā palikt mašīnā, kamēr Margarēta meklē Kristīņu. Viņa jau attaisījusi drošības jostu, tagad atver durvis un smagi izraušas no sēdekļa. Vienu mirkli šķiet, ka tā viņai būs par daudz. Viņa noliecas uz priekšu, uzliek rokas uz auto jumta un nodur galvu.

Kaut kur tālumā mazais bundzinieks sit bungas. Marija dungo tajā pašā taktī.

"Vai tev vajag palīdzēt?" jautā Margarēta.

Birgita paceļ acis un papurina galvu.

"Man tikai mazliet noreiba galva."

"Vai tagad ir labāk?"

Jā. Ir labāk. Birgita pamāj un aizver durvis, Margarēta tās aizslēdz.

"Vai tad tu domā, ka tik vēlu būs vaļā?" jautā Birgita. Gandrīz vai liekas, ka viņa šaubās. Kaut kas ar viņu ir noticis. Par Birgitu var daudz ko teikt, un daudz kas arī ir pateikts, bet nekad viņa nav šaubījusies. Pat tad ne, kad bail, nekad viņa nemetas virsū ienaidniekam mežonīgākām acīm kā tad, kad no tā tiešām baidās.

"Nē, bet Kristīnai gan jābūt uz vietas," saka Margarēta. "Tagad, kad Ērika nav mājās, viņai nekāds laiks nav jāievēro…"

Viņa stāv, dziļi sabāzusi rokas kabatās, mazā dzeltenas gaismas četrstūrī. Tas ir Hubertsona apgaismotais logs, kas spoguļojas uz asfalta. Margarētas pleciem uzvēlies smagums, un to var redzēt, viņa izskatās nogurusi. Pagājusi vairāk nekā diennakts, kopš tas viss sākās, un vēl arvien nav pienākušas beigas.

Birgita apstājas uz asfalta, kad Margarēta kāpj augšup pa kāpnēm uz ambulances durvīm. Birgita pēkšņi šķiet ievērojusi, ka arī viņa stāv

kāda loga gaismā, un atkāpjas malā, viņa kā tāda ēna pievienojas citām ēnām.

Durvis tiešām ir ciet, bet Margarēta tomēr tās dažas reizes parausta, tad sāk klauvēt pie stikla. Šķiet, ka neviens viņu nedzird, lai gan viņa vairs neklauvē ar rādītājpirkstu, bet bungo ar pirkstu kauliņiem. Viņa bungo ilgi, gaitenis tur iekšā ir apgaismots, bet tukšs.

"Hallo!" sauc Margarēta. "Hallo!"

Beidzot kāds nāk.

Helēna tikai mazliet paver durvis, viņas acis ir sarkanas un seja plankumaina. Varbūt viņa ir saaukstējusies, varbūt viņai uzlēcis kāds vīruss no pacienta galvas.

"Ambulance slēgta," viņa neizteiksmīgi saka. "Ja jums ir akūts gadījums, tad jābrauc uz Mūtalu."

Margarēta pasmaida savu vislaipnāko smaidu:

"Piedodiet, ka traucējam. Mēs neesam pacientes, mēs esam Kristīnas māsas. Tā kā viņas nebija mājās, tad domājām, ka viņa vēl ir darbā."

Helēna stīvi skatās uz viņu, it kā domādama, ka Margarēta melo.

"Kristīnas šeit nav," viņa nosaka un nošņaukājas.

Margarēta saviebjas:

"Laikam esam ceļā izmainījušās. Tad brauksim vēlreiz uz māju. Paldies par to pašu."

Viņa jau ir apgriezušies un tūlīt spers soli uz pirmā pakāpiena, kad Helēna saka:

"Kristīnas nav mājās. Viņa nav aizbraukusi uz mājām."

Margarēta apgriežas un izskatās pārsteigta:

"Kur tad viņa ir?"

Helēna sāk raudāt un atver plaši durvis:

"Ostas parkā. Policija zvanīja, ka tur atrasts Hubertsons. Un ka viņš ir miris!"

Margarēta metas lejup pa kāpnēm un sāk skriet pāri stāvvietai, Birgita iznāk no ēnas un seko viņai, Helēnas žēlabainais sauciens pāršķeļ aiz viņām gaisu:

"Viņš ir miris! Viņi teica, ka Hubertsons ir miris!"

Nē!

Ne jau tā vajadzēja notikt! Hubertsonam nevajadzēja mirt, nu ne jau tagad! Viņam vajadzēja sēdēt pie manas gultas trīs dienas un trīs naktis, sēdēt man pie sāniem līdz pašām beigām un, viegli smaidot, sekot stāstam par manām māsām, stāstam, kas raisītos uz ekrāna.

Viņš nedrīkst mirt! Viņš nedrīkst mani atstāt! Kā es dzīvošu vēl šīs trīs dienas, ja Hubertsons miris?

Ziemas pēdējā vētra brāžas pār Estjētas līdzenumu, tā nāk no ziemeļiem un ir ļoti auksta. Kur tā traucas pāri, tur acumirkli sasalst zeme, un uzdlgušais zaļums, kas slēpjas zem lapām un pagājušā gada

zāles, tūlīt pat novīst un mirst. Brikšņi un krūmi pietupstas un sagumst, aukstais vējš smejas par tiem un spiež pie zemes, tad atkal rauj augšā un tā purina, ka trauslie zari lūst un paliek karājamies kā lauzti solījumi. Lapu koki klanās un lūdzas, lai tos saudzē, bet vētra nesaudzē nevienu, tā purina tos un loka, triec sānis tā, ka to šmaugie vidukļi lūst un stumbros atsedzas baltā koksne. Tad vējš apstājas un nospļaujas uz tiem, un met to brūcēs zemi un smiltis, un virpuļojošās rudens lapas, kas plānas kā zirnekļa tīkls, tad atkal sāk trakot no jauna un metas kā pārskaities milzis iekšā priežu mežā.

Priedes stāv mēmas un taisnas kā zaldāti, tās atsakās lūgt žēlastību. Vētra smejas par to sastingušo lepnību, brīdi apsmej un zākā tās, tad liec citu pēc citas sānis, nogāž un zveļ pret zemi ar saknēm gaisā, atsedzot tūkstošiem būtņu, kas slēpušās zemē zem priežu saknēm. Un neviena no šīm būtnēm pēc tam vairs nedzīvo ilgāk par mirkli, sals vēl kavējas turpat un knaiba tās ar aukstiem pirkstiem, un tad satriec, kamēr vētra traucas tālāk pār līdzenumu uz kādu pilsētu un invalīdu slimnīcu.

Tur tā brīdi apstājas, ievelk elpu un sakopo spēkus, tad ar atjaunotu sparu metas pret veco, dzelteno ēku, sašūpo tās pamatus un purina tā, ka kārniņi uz jumta grabēdami sitas cits pret citu, sienas kunkst un vaimanā un stikli logos liecas un gatavojas plīst…

Marija raud. Viņa stāv pie manas gultas un mēģina satvert manu plandošo roku, raud par to, ka satvert ir grūti, un par to, ka mans ķermenis raustās. Marija zina, kā tas ir, ja tevi sagrābj vētra un kā savītušu lapu norauj no zara, mētā apkārt pa gaisu un pēc tam nosviež zemē.

"Čerstin!" viņa sauc. "Čerstin! Nāc!"

Un Čerstina Otrā nāk.

Man patīk Čerstina Otrā. Man viņa patīk, jo viņa ir robusta un četrstūraina, jo viņa reti smaida, bet bieži smejas, jo viņas smiekli skan tā, it kā mazs balodītis būtu iemitinājies viņas kaklā un uzbūvējis tur ligzdu, jo viņa dažreiz piemiegtām acīm skatās manī pār savu aceņu ietvariem.

Bet tagad viņa nesmejas, mazais balodītis nedūdo viņas kaklā. Mani apskāvusi, viņa kož sev lūpā, spiezdama mani sev cieši klāt. Viņa cieš. Viņa nevar dot man vēl vairāk stesolida, nekā jau esmu saņēmusi, un te nav neviena ārsta, kas mani varētu pieslēgt pie sistēmas. Kristīnas ambulancē vairs nav, un Hubertsons ir aizgājis kaut kur citur.

Sekundes tūkstošdaļā starp divām krampju lēkmēm laiks apstājas, vētra apklust un mans augums vairs neraustās. Šajā laika bedrē es guļu ar galvu pret Čerstinas Otrās balto uzsvārci un pēkšņi dzirdu pukstam viņas sirdi. Visi pasaules pulksteņi apstājas, visi elektroni universā sasalst vienā vienīgā stāvoklī, bet tas neietekmē Čerstinu

Otro. Viņas sirds pukst mierīgi tālāk. Un pēkšņi es saprotu, ka nav vairs iemesla kavēties, ka šajā brīdī varu atstāt slimnīcu un doties, kur vien vēlos. Kāda cita sirds pukstēs manā vietā. Vienmēr ir kāda sirds, kas pukst.

Es aizveru acis un atlaižu tvērienu. Vētra ir pāri.

Kļavā mani negaida neviena kaija ar žilbinoši baltiem spārniem, neviens melni spīdošs krauķis ar zeltainu skatienu, pat neviena vārna ar tēraudpelēku varavīksneni.

Vienīgi mazs pelēks putniņš. Sabijies pelēks zvirbulītis ar saboztām spalvām.

Bet kā šis putniņš spēj lidot! Tas paceļ mani augstu pār Vadstenas ielām un šķērsielām, augstāk, nekā es jebkad esmu lidojusi. Tas smejoties ceļ mani augšup plašos lokos, arvien augstāk un augstāk, līdz mēs gandrīz skaram mākoņus, tos mākoņus, kuri tagad ir baltāki nekā debesis aiz tiem. Tālu rietumpusē, tieši tur, kur nupat norietējusi saule, sprēgā Haleja komēta kā sudrabaini mirdzoša uguņošana. Šonakt ir svētki, gada pēdējā ziemas nakts vienmēr ir svētki. Tumsa pēdējo reizi sasprindzina spēkus, tomēr mūs ieskauj gaisma manu putnu un mani. Virs mums viz zvaigžņotā debess, bet zem mums kaut kas cits pilsētas ap Veterna ezeru iedegušas ugunis.

Mirkli es slīdu starp debesīm un zemi, šajā mirklī man atļauts starp tām izvēlēties.

Es izvēlos zemi. Es vienmēr izvēlēšos zemi.

Mazais bundzinieks tagad nonācis galā. Taisnu muguru viņš stalti stāv uz Lielā laukuma un sit bungas, kamēr ēnas ap viņu sabiezē un tūkstošiem čukstošu balsu piebalso ritmā:

Dzīve. Dzīve. Dzīvot.

Dzīve. Dzīve. Dzīvot.

Dzīve. Dzīve. Dzīve.

Dzīve. Dzīve. Dzīvot.

Neviens benandante mani neredz, kad lidoju pāri laukumam. Es esmu tikai kluss pelēks zvirbulītis, nevis liels, melns putns. Es vairs nekliedzu par seno laiku badu.

Manas māsas stāv Ostas parkā. Ap viņām ir tumsa. Ielu laternu gaisma nesniedzas zem kokiem, šīs vietas nesasniedz pat ātrās palīdzības zili mirgojošās bākugunis.

Viņas stāv cieši kopā un redz, kā ātrās palīdzības vīri uzceļ Hubertsona ķermeni uz nestuvēm. Neviena no viņām neraud, neviena neko nesaka, vienīgi Margarēta pēkšņi pieliecas un sakārto segu ciešāk ap viņu, it kā domādama, ka viņš tur guļ un salst. Kad viņa atkal izslien muguru, Kristīna saķer viņas roku un viegli to paspiež, Margarēta paskatās uz viņu un pēc tam ar otru roku tver pēc Birgitas rokas. Un piepeši šķiet, ka kāda doma steidzas caur viņu rokām un uz brīdi visas apvieno.

"Viņš bija pēdējais," saka Kristīna. "Tagad vairs nav neviena, kas bija pieaudzis, kad mēs bijām bērni."

"Neviena, kas atceras tanti Ellenu līdzīgi mums," saka Margarēta.

"Viņš jau zināja vairāk, nekā mēs domājām," nomurmina Birgita.

Margarēta mēģina mazliet atbrīvot savu roku, bet Birgita to neatlaiž. Kristīna nemana, kā abu rokas cīnās.

"Es būtu gribējusi ar viņu tikties," Kristīna saka, "kā ar vienaudzi. Būtu gribējusi iepazīt viņu kā pieaugusi… Dažreiz es sapņoju, ka mēs sēžam kopā kafejnīcā. Bet runātāja esmu tikai es. Viņa nekad nebilst ne vārda."

Margarētas roka vairs nepretojas Birgitas rokai.

"Bija kaut kāds tukšums," viņa saka klusinātā balsī. "Bija kaut kas tāds, ko mēs nekad neuzzinājām."

Pār Kristīnas seju pārslīd smaids:

"Bet mēs taču šo tukšumu piepildījām!"

Birgita mazliet pieliecas un nospļaujas uz grantētā celiņa.

"Dažus tukšumus nemaz nevar piepildīt," viņa runā. "Nekad. Lai kā arī censtos."

Bridi viņas stāv klusēdamas, kamēr ātrās palīdzības vīri paceļ Hubertsona nestuves, pamāj trim sievietēm un sāk iet. Tad Birgita atlaiž Margarētas roku un Margarēta palaiž vaļā Kristīnas. Viņas neskatās cita uz citu.

"Mēs taču varam aizbraukt uz Postindustriālo Paradīzi, apēst kādu sviestmaizi un iedzert tēju," saka Kristīna un ar savu balto roku atglauž matus no pieres, apmetnis seko viņas kustībai. Viņa pagriež muguru un sāk iet uz ielas pusi, tad turpina:

"Lai jums kaut kas tiktu vēderā, pirms braucat tālāk."

Margarēta iesmejas un iet pēdējā, viņa ir sapratusi mājienu.

"Paldies, labprāt," viņa saka Kristīnas mugurai. "Ja tas nav pārāk liels apgrūtinājums."

Birgita mirkli paliek stāvam turpat, tad seko pārējām. Iedama viņa nikni spārda granti, viņas Mikipeles laiviņas cilājas. "Iējas susla un sviestmaizes! Tipiski! Tas, ko viņai vajadzētu, ir alus.

Hubertsons tumsā sēž uz parka soliņa. Viņa seja ir nopietna, bet izturēšanās augstprātīga, viņš ir iztaisnojis un sakrustojis kājas, labā roka ir izstiepta pār sola atzveltni. Es tumsā apstājos acumirkļa šaubās. Vēl viņš nevar mani redzēt. Viņš nevar mani redzēt tādu, kāda es būtu bijusi, ja viss būtu izvērties citādi.

Tur tālāk uz laukuma zēns sit bungas. Skaņa tagad ir spēcīga, tā dun ielās un šķērsielās, atbalsojas klosteru jumtos un baznīcu sienās, dimd kā pavasara vējš pār Veterna ezeru.

Bet Hubertsons neklausa aicinājumam, viņš neceļas augšā un neiet uz Lielo laukumu. Viņš mierīgi sēž uz sava sola un gaida, kad es iznākšu no tumsas.

[1] Šeit un turpmāk atdzejojusi Lija Brīdaka.

[2] labklājības valsts. (tulk. piez.)

[3] neattīstīta sirds. (latīņu vai.)

[4] caur nabassaiti. (latīņu vai.)

[5] lielais sprādziens. (angļu vai.)

[6] etniskie grenlandieši. (tulk. piez.)

[7] vārām mēs, ēd viņi. (zviedru vai.)

" upe saucas nisana. niskan zviedru valodā atgādina slenga vārdu, kura nozime saistīta ar iedzeršanu. (Tulk. piez.)

[9] aiziet, margarēta juhansone. (ang/u vai.)

[10] jaunais laikmets. (angļu vai.)

[11] joks par aplamu tulkošanu vācu valodā. burtisks tulkojums: "Mūsējie ir gaisā, un lauvas un lāči lec ārā." Vārdu spēle: lцven zviedru vai. 'lapas', Lцwen vācu vai. 'lauvas'; baren zviedru vai. 'ogas', Вдren vācu vai. 'lāči'; springa zviedru vai. 'skriet', springen vācu vai 'plaukt'; vдr zviedru vai. gan 'pavasaris', gan 'mūsu', vācu vai. šīm nozīmēm atbilst atšķirīgi vārdi. Gribēts vācu valodā pateikt: "Gaisā ir pavasaris, plaukst lapas un briest ogas." (Tulk. piez.)

[11] Ak, meklē mani, Kungs, un dvēslei debess gaismu dod. Ak, meklē mani. Kungs, lai topu īstens es, lai pestīts topu, viens veselums lai varu būt… (Angju vai.)

[12] neviens cits nespēj mani mierināt bailēs… (angļu vai.)

[13] kopš mana bērniņa viars nav nekur, es vietu atradu, kur jaunu dzivi sākt: Visvientuļākās vietas ielas galā tur, Tur, Lauzto siržu viesnīcā… (Angļu vai.)

[14] nekādā ziņā. nekad. (angļu vai.)

[15] no tiem, kas precas. (angļu vai.)